

VÖRÖS JÁNOS
ELBESZÉLÉSEIM

KÉZIRAT

ELSŐ KIADÁS

ISBN 978-963-87517-2-0

Kiadó:
Új Érték ipari-szolgáltató és kereskedelmi Szövetkezet

Budapest
2007

A szerzői jog a Szerzői Jogvédő hivatalnál fenntartva!
E mű kiadása és/vagy utánnyomása Szerző és/vagy Kiadó hozzájárulásával szabad!

Megrendelés (lehetőleg levelező-lapon):
Új Érték Szövetkezet; Budapest, Zab utca 5. 1033

TARTALOM

Életcél, életfelfogás

Előszó

I. rész: Elbeszélések

Az élet útján
A három öreg
A meséről
Az üldözés
Innen-onnan
Májusi szerenád
A kutyaadó
Öcsém születése
Se nem úr, se nem paraszt
A kölyök
A falu
A panasz
Örökölttem!
Eljegyzés
A madártömes története
A vízhiányról
Hogyan lettem mohamedán
Kedélyes utazások
Forduljon az öregistenhez
Mai tanmese
A farkas király meséje
Egy táncdalfesztiválról
Utazunk
Gondolatok az éjszakában
Nehéz becsületesen
A virágcsokor története
Nem vagyok kíváncsi
A boldogságtól ordítani tudnék
Hogy múltnak az évek
Kedves Ludas Matyi!
Lajos bácsi nyugdíjba megy
Fő a takarékoság és az önköltségcsökkentés
A híú számár
Mit álmodott?
Álom és valóság
Tanár úr kérem
Interjú
Tisztelt MSzDP Pártvezetőség!
Mi lesz a gyerekből?

II. rész: Innen-onnan

Nagy Antal úr hányatott élete
Háziállatok lázadása
Álom vagy valóság
Rászedett emberek
A tetszhalott
Hová lett a Szociáldemokrata Párt?
Velencefürdői emlékeim
Nem értem...
Történetek, viccek 1945 utáni évekből
A hosszú élet titka
Az életutam röviden
Kutya ügy
Egy nap a kórteremben
A gátőr
Két pohár között
Emlékezzenek az országvezetők!
Mi van a túlvilágban?
Kiskirályok, talpnyalók
A futballista meg a szűzlány
Hogyan lehetünk gazdagok?
Múlt és jelen
Katonadolog
Így élünk ma
Ennyit a szexről
Napló-részlet
A halál órája
Csak röviden
Így élek én ma
A hírek hallatán
Mivé lettél ember?
Álom, álom, édes álom!
Ajánlás
Anyu, a lányod vár haza
Utóirat
Régmúlt idők emlékei, meg a jelen

Életcél, életfelfogás

A nagyobb örömök, a gyermekeink egészségesek vagy nagy betegségből felgyógyultak, jól tanulnak, jól viselkednek és jól neveltek és hogy a gyermekeink jól mentek férjhez vagy jól választottak nősüléskor. De a legnagyobb öröm valamit alkotni, amit még ember nem alkotott, amivel az élet könnyebbé, szebbé vagy gazdagabbá változhat, amivel az embertársainkat, a társadalmat, amiben élünk, gyönyörködtethetjük, nekik közkincset adunk. Szerintem igazi életcélja csak annak van, aki ezt igyekszik elérni, még akkor is, ha az nem sikerült teljes mértékben, és azoknak, akik ezeket a nagy elérésében segítik, vagy legalábbis megértik az elért eredményeket, megbecsülik és magukévá teszik, valamint túlnőnek az élet apró örömein és még nagyobb örömöket élnek meg és könnyebben túltesznek az élet kisebb-nagyobb keservein...

A komoly életcél szerintem, ha nem magunknak, hanem a velünk együtt élő társadalmunknak alkotunk, még akkor is, ha azt a társadalom ma még nem érti meg, ám talán a jövő társadalmának azért hasznára válhat.

Vörös J. 1953.

Előszó

Most leülök írni, ezt határoztam el magamban. Keresek egy üres papírt, fogom a ceruzát és írok. Egészen könnyű dolog, így képzelem mindenki, talán még magam is, pedig dehogyan könnyű. Tessék csak másnak írni, és úgy, hogy tetsszen is annak, akinek szántam azt az írást. Ez a nehéz dolog, de hogy mi ennek az oka? Sok minden. Először is tudni kell írni. Én például sokszor szeretnék leírni valamit, el is képzelem, de mire leírom, alig ismerem rá, nem az, amit akartam, amit szerettem volna. Pedig szép lett volna, ha úgy le tudom írni, ahogy elképzeltem, de hát nem sikerült.

Például ez is egy ok, hogy nehéz az írás. A másik példa; én gyermekkorom óta próbálkozom az írással, több-kevesebb sikerrel (ezt csak magam állapítottam meg).

Írtam verseket, prózákat és milyen eredménnyel? Hát, a tanárain megdicsérték, nagy jövőt jósoltak (de ezt még nem váltottam be), és szerepeltettek az önképzőkörben saját verseimmel, sőt, a nyilvános iskolai ünnepségeken külön büszkék voltak reám, mint az iskola költőjére. Ebből gondoltam, valamit kell, hogy értsek hozzá.

A 1930-as években megpróbáltam különböző helyekre beküldeni a kézirataimat, de sajnos az eredmény mindig ugyanaz volt, ha vállalkozom arra, hogy a leendő könyvből eladok párszáz példányt és erre anyagi fedezetem van, elfogadják.

Kaptam oklevelet valamiféle „Százhuáros hegedű” című társaságtól, ahol száz fiatal író műveiből adtak volna ki egy könyvet az előbb említett követelmények mellett. Próbálkoztam a „Pesti Hírlap”-nál és egyéb napilapnál, sajnálattal közölték, túl sok kéziratuk van, így nem áll módjukban közölni. Ezután elhatároztam, hogy magamnak írok, megpróbáltam még 1956-ban, az „Irodalmi Újság”-nál. Udvarias levelet kaptam, sajnos az összetorlódott anyag miatt nem közölhetik, de kérnek, továbbítsam az Írószövetség lektorátusához. Nahát, itt végre megtudtam, hogy nem tudok írni, ne is próbálkozzam vele, legfeljebb, ha magam szórakoztatására teszem. Na ugye, hogy nem is olyan egyszerű az írás?

A harmadik nehézség talán a legsúlyosabb. Ha valaki járt már olyan helyen, ahol régi képeket és újakat is árultak, észre kellett vennie, hogy a régi drágább. Ha egy új képet néznek, először szembeötlik a kép szépsége, de utána megnézik a képfestő nevét, és legyintenek, ah’ az ismeretlen név, értéktelen.

Így vagyunk az írások szerzőivel is. Már sokszor törtem a fejem, vajon hogy emelkedik ki valaki az ismeretlenség homályából?

Vagy lehetséges, egyesek elkallódnak, hiszen Madách: Ember Tragédiáját is csak holta után értékelték, és akkor döbbsentek rá a műértők, hogy milyen óriási koponya volt Madách Imre.

Lehet, hogy én nem írok korszerűen, úgy értem, jelen korom szellemében, már egyesek mondták, a mai életből vegyem az írástémáimat. Írjak a gyárak, tszcs-k életéről, de hátha azt is rosszul csinálnám? Én csak egyszer politizáltam, akkor is viszonylag rosszul, többet nem politizálok. Azután meg van még egy érvem, ha például Arany Jánosnak azt mondták volna az ő korában, hogy a saját korából vegye a témákat, sohasem írta volna meg a Toldit. Pedig szép, ugye? Hiszen még ma is tanítják az iskolában. Ugye, mennyi minden baj van egy íróval? Na már most, tegyük fel, kiadják az írásait. Jön a kritika, hát persze, ezt sokan magukévá teszik, főleg, akiknek nincs önálló véleményük. Szerintem itt az a döntő, hányan kívánják azt a munkát elolvasni? Ha sokan keresik azt a könyvet, biztosan jó, ha nem, akkor írhatják róla a világ legszebb és legjobban kicirkalmazott kritikáját, az író megbukott. Persze

vannak kivételek is, amikor csak későbbi korok tudják értékelni az író írásait, vagyis az író túlhaladta az élete századát.

Gondoljunk Vernére, ami akkor a fantázia szüleménye volt, ma többnyire már megvalósult. Közrejátszhat az is, valamit megszoktak az emberek, ami ettől eltér, maradi vagy újszerű, a mai megszokottól eltér, nem kell. Én megpróbálok mégis úgy írni, hogy az minden befolyástól mentes legyen, az életről írok, de nem mindig a mai életről, mert a régi időkben is történtek olyan dolgok, amiket érdemes megírni.

Hogy az írás sikerül-e, a jövő titka, hiszen előljáróban megjegyeztem, sajnos nem mindig sikerül. Írok többet, majd csak akad benne jó is, választhatnak belőle, kinek mi tetszik, mert jól tudom, az ízlések különbözőek.

Az itt felsorolt szempontokon kívül még arra törekszem, hogy valamit megörökítsek az utókor számára az én életemből, helyesebben abból a korból, amiben mindmáig éltem...

Budapest, 2007. május

Vörös János

I. rész:
Elbeszélések

Az élet útján

Most, hogy az életem delén túl vagyok, annyi mindenben túl, háború, forradalom, az ifjúságom nyomora, az emberek aljassága megtanított arra, az élet csupa küzdelem, egy örökös harc a létért. Ami az embernek ehhez a harchoz erőt ad, az a remény, hogy egyszer minden jóra fordul, várunk egy csodára, egy nyerevényre, egy jó előmenetelre, valami nagy szerencsére, ami egyszerre megváltoztatja az ember életét. Sokszor magunk se tudjuk, mire várunk, de reménykedünk, és ez nagyon fontos, hány ember lett már öngyilkos csak azért, mert a reményét is elvesztette, hogy az egészségét visszakapja vagy a sorsa jóra forduljon. Ha az ember meghal, mi történik? A közvetlen környezete és szerettei – ha ilyenek vannak – megsiratja, eltemetik, sajnálkoznak egy pár napig néha évekig, azután elfelejtik, az élet megy tovább. Néha valakinek eszébe jut, azt mondja – jó ember volt szegény, kár, hogy meghalt, vagy azt mondják – elég gonosz volt ahhoz, hogy elvihette volna az ördög már régen. Ezzel egy ember sorsa lezárult, mert hiszen minden csoda három napig tart, egy haláleset pedig még csak nem is csoda.

Mi marad az ember holtá után? Azok a jó vagy rossz emlékei, amit vagy maga, vagy a környezete papíron, szájhagyományon megőriz. Ez készített engem is arra, elsődlegesen magamnak, de több elhalt ismerősömnek emléket állítsak ennek az írásnak keretén belül. Nem kitalált dolgokról írok, hanem az életet, a maga meztelen valójában. Ezért, ha helyenként olyat olvasnak, ami valakinek az erkölcsi felfogását megbotrántoztatja, azoknak felhívom a szíves figyelmét, ne erotikát keressenek az írásomban, hanem arra gondoljanak, ez is hozzátartozik az élethez, és én arra törekszem, leírjam azt az életet, amit végigéltem, amit sokan el sem tudnak képzelni, hogy így is éltek emberek. Különösen a fiatalabb korosztályra vonatkozik ez, akik a nyomort – hála istennek – nem ismerték meg.

Ilyen göröngyös az élet útja, és sokaknak nyomorral van kövezve. A nyomor sok mindenre ráviszi az embert. Amikor emberek fölött ítélkezünk, nem árt ezt is figyelembe venni. Két nagyon fontos dolog van, ami az embert átsegíti a nehéz időkön, a fiatalság és a jó kedély. Ha valaki a nyomorából is viccet tud csinálni, nem elveszett ember. Aki mindenből tragédiát csinál, saját és a környezetének is tönkreteszi az életét. Az én szereplőim legtöbbje ilyen nagy nyomorban élt, mégis voltak közöttük nagyon jó kedélyű, tréfás kedvű emberek, akik a többibe is lelket öntöttek, elterelték a figyelmüket a nehézségekről, megnevettették őket, észre sem vették, hogy éhesek, rongyosak...

A másik oldalon állnak a nyomor vámszedői és azok, akik azt nézik, kinek hol tudnak ártani. Tönkreteszik mások életét, okkal vagy ok nélkül, oktanul élvezik a mások kiszolgáltatottságát – kínládását. Okos ember az, aki mások kárán tanul, ha levonja a hasznos következtetést ezekből az emberi sorsokból, megérte, hogy leírtam őket, és megérte, ha minél többen elolvasták.

A három öreg

Járt hozzánk egy nagyon jókedélyű, idős bácsi, Jóska bácsi és egy mindig komoly, mogorva bácsi, Mihály bácsi, akik nagyapámmal a kemence mellett ülve szoktak beszélgetni. Nagyapám is mogorva ember volt, és nem szerette, ha viccelnek vele. Őt is Mihálynak hívták, Jóska bácsi azt ki is használta, ha szólt: – Mihály – mind a kettő odafigyelt. Én nagyon szerettem őket hallgatni, mert azon sokat lehetett nevetni. Ólmos eső esett, amikor bejött a szobába nagyapám, a kemence mellett ült a kezeit hátrátéve melengette a kemencén. Egykedvűen, szótlán meredt maga elé, amikor kopogtak az ajtón.

– Tessék! – szólt fáradt, fakó hangon nagyapám.

– Adjon isten jónapot – köszönt Jóska bácsi a pipaszár mellől.

– Adjon isten – válaszolt nagyapám.

– Hát kend mit ül itt a padkán, melegíti a kemencét, ahelyett, hogy készülne.

– Hova a fenébe?

– Nem a fenébe, hanem a határba megyünk tűzokokat hajtani. – Ezt egyszer eljátszotta Jóska bácsi, de nagyapám elfelejtette.

Nagyapám nagybajuszos, borotvátalan arcát méltóságteljesen fordította felé: – Mi az kend, megbolondult, hová akar sétálni ilyen ronda esős időben?

– Nem bolondultam meg én, éppen ilyen idő kell a tűzokfogáshoz, Jóska, a fiam már fogja be a lovat. Pistának, a kend fiának is szóltam, hogy készüljön, szalmát rakjanak a kocsiderékba, meg gallyat, aztán megyünk. Ők kint a határba tüzet raknak, mi meg megyünk hajtani. A tűzokoknak ilyenkor összefagy a szárnyuk, nem tudnak szállni, és a tűz felé mennek maguktól. Nekünk csak arra kell ügyelni, vissza né szaladjanak, ha Jóska meg Pista meg akarja fogni őket. Összefogdosunk egy csomót, utána eladjuk őket, mert jó kövérek még. – Én megkérdeztem:

– Hát a kocsiból nem szaladnak el, Jóska bácsi?

– Már hogy szaladnának el, viszünk madzagot, összekötjük a lábukat.

– Kendnek mindig hülyeségen jár az esze – mondta nagyapám. – Csak menjen kend isten hírével, ha akar, én itthon maradok.

– Hát, akkor én nem megyek, egyedül mi a fenét csináljak ott – mondta Jóska bácsi is. Ő is letelepedett a kemence mellé. Kinézett az ablakon, Mihály bácsi tartott felénk, az országúton jött keresztül felénk. – Látja kend, Mihály is gyün, biztosan már az ő fia is készül.

Nagyapám kinézett az ablakon, de nem szólt egy szót sem.

Kopogtak az ablakon. Egyszerre szóltak: – Tessék! – Jóska bácsi még megtoldta:

– Bújjék kend be! – Mihály bácsi jött a túlsó szomszédból, az országút túloldaláról.

– Adjon isten jó napot, így csak ki lehet bírni.

– Adjon isten kendnek is – válaszolt a két öreg. – Jó, hogy gyün kend, szólt nagyapám, me Jósának mönetnékje van éppen a határba sétálni ebbe az esőbe, még hozzá ólmos eső esik.

– Hát csak mönjön, éppen olyan idő van. Gyújtson kend rá – szólt, és elővette a dohányzacskót. Nagyapám elővette a cseréppipáját, megtömte, és a három pipából szállt a bodorfüstfelhő.

Jóska bácsi törte meg a csendet: – Jó kendtőknek, me csak ülnek a kemence mellett, én holnap is möhetek a városba, ha önni akarok.

– Hát mit eszik kend, hogy az csak a városban van? – kérdezte Mihály bácsi.

– Mit, hát mostanában szalmán élök, a családot is abbu ötötöm.

– Azt itt is öhet kend, azért nem köll a városba menni.

– Csakhogy azt én ott beváltom másra, tavaly egész télön répán éltem, azt hordtam a piacra, most meg a szalmát.

– Nem kendnek való mán a piacozás, mé nem a fia viszi? Mégiscsak fiatalabb?

– Az inkább eljár muzsikálni, mindig akad valami, lakodalom, körösztelő, disznótor, híják még a szomszéd falukba is, ő meg mén, mert ha nem is keres, de legalább jó teleőszi mög issza magát. Ilyen a szögény embör sorsa. Mesélte, hogy járt a múltkor a báró intézőjénél a majorba. Odahívták, el is ment, amikor belépett az udvarra, nem látott semmit meg senkit, hát egyszerre csak két kutya rohan felé. Elhajította a klarinétot, felkapott egy itató vályút, és odahátrált a falhoz, maga előtt csapkodva a vályúval, ordított: – Intéző úr, a kutyák! Intéző úr, a kutyák! – Azok meg csak vicsorogtak rá, ugattak kegyetlenül. Végre kigyütt az intéző a nagy lármára, hát úgy nevetett, hogy a könnyei potyogtak, ahogy Jóska hadonászott a két dühöngő kutya előtt a vályúval. Az egyik a fél nadrágszárát elkapta, lehasította. Végre az intéző elkergette a kutyákat, de amire megszabadult a kutyáktól, nem volt kedve muzsikálni. Igaz, hogy a végén legalább ott pénzt is kapott, nem úgy, mint a magunkfajta koldusoknál, legföljebb egy alkalomkor öhet-ihat, de pénzt nemigen lát.

Nagyapám megtömté a pipáját, rágyújtott, Mihály bácsi ránézett: – Hát kend nem kínál meg, de nagyon spórol, vagy sajnálja tüllem?

– Megkínálnám, de röstellem, merthogy ebbe alig van dohány.

– Hát mit szí kend?

– Nadálylevéllel van erősen keverve, azé olyan бүдös, de hát mégis jó, füstöl. A szegénység ráviszi az embert. – Ilyen volt az élet falun.

Ma már csak mosolygok, ha eszembe jut a falu, a nagyapám meg a hozzá hasonló öregek. Jóska bácsi volt a főmesélő, vele sok minden megtörtént, ő is elvesztette Teca nénit, a feleségét, mégis mindig mások megréfálásán járt az esze. A menyé nem szerette, két unokája volt, de azok se szerették. A halál is az istállóban érte, ahova aludni küldték. Én ma is szeretettel gondolok a három öregre, főleg nagyapámra, sok régi történetet mesélt esténként, amikor apámék szomszédoltak, és mi hármásban maradtunk az öcsémmel meg a nagyapámmal.

Ferencszállás, 1922 decemberében.

A meséről

Eldondoktató, hogy miért szeretik a gyermekek, de a felnőttek nagy része is a mesét, hiszen ha a kisgyermekek nem is, de a nagyobbak és a felnőttek tudják, hogy a mese kitalált, és nem igaz történet. A mesében minden lehetséges, a nyúl parolázik a farkassal, medvével, ha kell fára mászik, a róka vacsorára várja a gólyát, a szegénylegény elveszi a szép királyleányt, megkapja a fél királyságot a boldog királypapától, megbűnhődik a gonosz mostoha is, általában a szegények megtalálják az igazságot, győzedelmeskednek az elnyomók és a gonosz-dölyfösködő-fösvény gazdagok felett. Azt hiszem, ez a dolog nyitja, jólesik az ilyen történetet hallgatni mesében, mert az életben nagyon ritka a hasonló eset, vagy egyáltalán nem lehetséges. Mikor parolázik egy igazgató például egy segédmunkással vagy egy beosztott tisztviselővel? A legritkább esetben vagy soha. Mikor van nyert ügye egy szegény dolgozónak egy gazdag, befolyásos egyénnel szemben? Ez is nagyon ritka eset, már csak azért is, mert az igazság többféle módon magyarázható. Mindenki a maga igazát védi, és csak azt ismeri el igazságnak. Ily módon az erősebb kutya elvén dől el a per. Majdnem azt mondhatnám, az igazság megvásárolható. Például egy ravasz ügyvéden keresztül.

Manapság hallunk, olvasunk gyakorta olyan esetekről, amik a jóérzésű embert felháborítják, és az illetők nyugodtan gyűjtenek vagyont, mert nyernek furfangos módon a jó ügyvéd és a befolyásos összeköttetésük révén. Hiába a közvélemény felháborodása, a legritkább esetben győz az igazság. Ahol a hatalom, a pénz, ott van az igazság, vagyis nincs is igazság, csak a mesében. Hát ezért szeretem én a mesét, mert a mesében minden megtörténhet, minden lehetséges. Van hétmérföldes csizma, mekkorát lehet lépni vele, van Piroska és a farkas a nagymamával, Hófehérke és a hét törpe, vannak boszorkányok, királyok, a szegény ember legkisebbik fia, királylányok és ki tudná még felsorolni az Óperenciás-tengeren innen és az Üveghegyen túl, kik és mik vannak?

Az elvtársi világban ez sem volt. Aczél elvtárs és az ő udvartartása nem engedélyezte, mert az népbutítás, csak az volt mese, amit pártunk és kormányunk engedélyezett, mint például a szülőanyák fatalpú bakancs-ellátását.

Nade most megint van mese, az újságok is írják, az olvasó legyint, hogy ez csak mese. Hátha egyszer az kell, nem a valóság, mert azt nem hiszik el. Miért ne mesélnének? Az kell a népnek, és aki szépen meséli, szívesen hallgatják, és elhiszik a meséjét, hogy például egy politikus milyen szegény ember, majd megszakad a szívem, amikor hallgatom. Nekije még egy kis VIP-kölcsön se jutott, nem beszélve a Postabank milliárdjairól, hogy az a százötven milliárd is hová lett? Csak mese van róla. Ki fizette ki? Hát mink, az adófizető polgárok, és ez nem mese. Honnan vannak milliárdos vagyontok, hatalmas villák, kastélyok, csodapaloták, de vannak és ez sajnos nem mese. Hogy mi jön még, ki tudja?

Az üldözés

Koromsötét éj volt. A halálos csendet az éjjeli őr tompán visszhangzó léptei törték meg. Vállára vetett botján ide-oda billegett a pislogó lámpa, és gyors léptekkel haladt a falu alvógéről fölfelé. Az út közepén haladt, hogy a kutyák figyelmét magára ne vonja. Majd óvatosan körülnézett, és a lámpa fényét kioltva letért az útról. Jól ismerte a házakat gazdájával együtt, de most mégis eltévesztette, és rossz helyen tért le. Ahogy jobban körülnéz, valamelyik éber kutya mégis észrevette, és hangos csaholásba fogott, mire a többi is rázendített, és csakhamar az egész környék kutyája kedvet kapott tőle.

– Hogy a ménkű koszorúzna meg benneteket, rothadt dögök, – dörögte magában, és sietve továbbállt. Körülnézett, a harmadik ház ablakánál megállt, csendben megkopogtatta az ablakot, és beszólt: – Péter!

Bent halkán reccsent valami, és az ablakhoz jött a szólított férfi, a függönyt óvatosan szét húzva kiszólt.

– Ki az?

– Én vagyok, az éjjeli őr.

– Rögtön megyek, nyitom a kaput.

Kis idő múlva csettent a zár, és a két férfi szemben állt egymással.

– Aggyon az isten jó esetét, Péter fiam!

– Aggyon az isten kendnek is, Mihály bátyám, kerüljön beljebb.

Újra csettent a zár, és a még sötétebb udvarban botorkáltak előre. Hatalmas komondor rontott az idegenre.

– Kuss! – rivallt rá a gazda, és nagyot rúgott az állat oldalába.

– Na, végre itt vagyok, – tért rá a vendég a jövelele céljára. – Szokatlan ez az éjjeli látogatás, ugye Péter fiam? Kevés mondanivalóm van. Öltözz, amilyen gyorsan csak tudsz, búcsúzz el a családotól, és csak kevés holmit végy magadhoz, a falu végén már vár reád a Nagy Kovács János is. Éppen most jövök tőle. De aztán szedjétek a lábaitokat, ahogy csak tudjátok, de az útra ne térjete. A szerb komitácsikat még tartja szóval a bíró meg az esküdt. No, de isten áldjon fiam, én megyek is, nehogy gyanút fogjanak. – Megfordult az öreg, és kifelé indulva inkább magának mondta: majd csak fordul valamire...

Többet nem tudott mondani, két nehéz könnycsepp gördült le kemény, edzett arcán, és kifordult az utcára. Szinte támoogyva botorkált az úton visszafelé, amerről jött. Kevéssel később két sötét alak kis batyuval a hátán vágott le a falu szélén húzóó kukoricásba.

Ezalatt a községházán éppen a komitácsik meglehetősen ittas állapotban. A bíró és az esküdt már csak küzdökötek, hogy el ne aludjanak, kábulva a sok italtól és a dohányfüsttől. Nyolc szerb katona volt még a helyiségben, az egyik jobbra, a másik balra lógatta a fejét, és csak akkor riadtak fel, ha a parancsnokul elröhögte magát. A két falusi ember felváltva tartotta őket szóval, mintha csak szándékosan húznák az időt. A szerb tiszt egyszerre csak felállt, és tört magyarsággal kérte az esküdtet, hogy vezesse őket a két kiszemelt házához, hangos szitkokat zúdítva a sok áruló kutyára, ahogy ő nevezte a falu magyar lakóit. Az esküdt előhúzte az óráját, pont éjfél mutatott. – Indulhatunk, – szólt a tiszt. – Négyen itt maradnak őrségen. – Megindult a menet a vaksötét éjszakába. Elöl a tiszt az esküdttel, és utánuk négy komitács. Szótlanul haladtak, csak az egyforma léptek zaja visszhangzott a néma csendben. Tíz percnyi

út után rámutatott az esküdt egy nagy fekete épületre – Ez az. – Erre letértek az útról, és a megjelölt ház irányába indultak. A tiszt nagyot rúgott csizmájával a kapuba, mire egy kutya dühös csaholással rontott elő. A tiszt látva, hogy így nem megy sokra, az ablakot kezdte dőngetni.

– Bújj ki, kutya!

Senki sem felelt. Ez még csak növelte haragját, és ordított. Be kell törni az ajtót. Négy katona nekifeszítette a hátát, és az ajtó recsegve-ropogva tört be. Bent voltak az udvarban, de tovább nem juthattak a zárt konyhaajtó miatt. Ezt is be kell törni, adta ki a parancsot. Itt érte őket az igazi meglepetés, üres a ház, egy árva lélek nincs benne. Disznó kutyák, rivallt az esküdtre a tiszt, hogy szavának nagyobb súlyt adjon, nagyot rúgott az előtte álló asztalba. Mindent felforgatott a szobában, és mentek tovább.

– Vezess a másikhoz, – rikácsolta a tiszt. Tovább botorkáltak az elhagyott utcán felfelé. Csakhamar elérték a másik házat is, itt az előbbi eset ismétlődött meg. Az esküdt felsóhajtott, megmenekültek az örült bosszúja elől. A vad szerb őrjöngött, keresett valakit, akin a bosszúját kitölthesse. A szomszédok is felébredtek a nagy dörömbölésre, az egyik a konyhaablakon akart éppen kihajolni, ami a szomszédos udvarra nyílt. A megvadult szerb a revolveréhez kapott, csörömpölve hullott be az ablaküveg. Még az ablak becsapódása hallatszott, és azután ismét csend honol a kihalt házak között. A tiszt a fogai között káromkodott, – Disznó kutyák, majd megtanítalak én titeket. – Az utcára érve az utca hosszába elsütötte fegyverét. A lövés tompán visszhangzott a néma éjszakában.

A kutyák vonítása lett a felelet. – Még ma felégetem ezt az egész darázsfészket! – fenyegetődött a szerb.

Közben visszaértek a községházához. Egy porlepett lovas várta őket. Némán tisztelgett, és egy írást adott át a tisztnek. A bíró már remegett az izgalomtól. Vajon elmenekültek-e még idejekorán?

A tiszt dühösen rúgta be maga előtt az ajtót és ráfordult a bíróra: – Áruló kutyák vagytok mind, de meglakoltok – ordította. Feltépte a levelet és dühösen olvasni kezdte. Elsápadt, hebegett valamit: határ kiigazítása... Reggel nyolc órára ki kell üríteni a helységet, mindent sértetlenül hagyni, mert a szomszéd községben áll egy francia század készenlétben...

– Szerencsések – morzsolta a fogai közt a szerb, majd megfordult és arcul vágta a bírót. – Nesze, te kutya – és kifordult a szobából.

Még az éj leple alatt az egész helyőrség elhagyta a falut. Reggelre kelve már háromszínű magyar zászlókat lengetett a szellő. Felsóhajtott a megszabadított nép, mégis csak él a magyarok istene. Nem véletlenül, mert Szegedről francia gyarmati katonák jöttek fehér tisztekkel, altisztekkel. A szerb katonaság visszavonulásra adott parancsot teljesített. A franciák nem kifogásolták a magyar zászlót, augusztus végén magyar katonák váltották le őket, diadalkapu fogadta őket. A franciák megmentették a falut, amit a szerbek fel akartak gyújtani bosszúból.

Ferencszállás 1920.

Innen-onnan

Bizonyára Önnek is mondták már, hogy elmehet Kukutyinba zabot hegyezni. Azért nem ment el, mert aki mondta, sem tudta, hol van, és hogyan is kell zabot hegyezni. Hát én elárulom, hol van, és hogy hegyezik a zabot.

Ferencszállás a tisztességes neve, a Kukutyin név egy major neve volt még a Deszki Gerliczy Félix báró idejében Ferencszállás és Klárafalva között. A két falut másfél kilométer választotta el egymástól, hogy miért Ferencszálláson maradt az azóta megszűnt majorság neve? Talán a zabhegyezésnek köszönhető.

A Maros elöntötte a határt éppen akkor, mikor a zab már beérett és éppen aratni akarták. A vízből csak a kalász volt kint. Halászcsonakba szálltak a majorbeliek, és sarlóval vágták a zab helyét, a kalászt. Ez Ferencszállás határában történt. Az arra járók érdeklődtek:

– Kendtek mit csinálnak?

– Hegyezzük a zabot! – volt a felelet.

Még megjegyzem, nehogy megrójanak érte, az országúton lehetett járni, mert az magasabban van, csak a földeken állt a víz. Így maradt fenn a szállóige „Kukutyinba zabot hegyezni”.

Ebben a faluban történt az alábbi eset:

A falun keresztül autóversenyt jelentek, a nagy eseményt a falu előjárósága a kisbíróval ki-doboltatta.

Ez az értesítés a következőképpen hangzott: „Közhírré tétetik először, tudtára adatik a falu lakosságának, hogy délutáni órákban a falun köröszül autóverseny lössz. Mindenki nagyon vigyázzon a két- és négy lábú jószágára, mög saját magára, me akit elüt az autó, az asztán möhet.”

A másik faluban, Klárafalván, a kántor tartotta vasárnaponként a misét, aki egyben tanító is volt. Pap nem jött a faluba, csak egy hónapban egyszer. A falu férfilakossága fekete ünneplőben ott pipázgatott az iskola, egyben kápolna előtt. Gémes Misa kántortanító uram is ott pipázgatott, őt vették körül az emberek. Amikor a harmadikat elharangozta a kisbíró, megszólalt:

– Na, erőssenek embörök, me különben fene lössz a miséből.

Azóta szólásmondás a faluban: „Fene lössz ebbül, mint Gémes Misa miséjébül”.

U.i.: A kápolna az iskolából volt leválasztva. Az iskola padjait használták ülésnek a mise alatt. A kántor-tanító harmóniumon játszott a egyházi énekeket, gyerek és felnőtt, főleg leányok voltak az énekkarban. Az evangéliumból olvasott fel minden alkalommal a főoltár előtt. Pap nélkül ez volt a mise.

A kisbíró az I. világháború ideje alatt dobolt. Elmondta, a hadijelentés szerint mennyi hadianyagot zsákmányolt a magyar hadsereg, mennyi halottja, sebesültje maradt a fronton az ellenségnek, hány hadifoglyot ejtettek katonáink. Utána megverte a dobát és elindult.

Az egyik hallgató paraszt megszólalt: – Te Miska! Osztan nekünk nem volt veszteségünk sé hadianyag, sé embör?

– Azt én nem tudom, azt odaát dobolják – volt a válasza. Ebből tanulhatnának a mai politikusok is, mondanák el azt is, amit elhallgatnak tudatosan, és ne csak azt mondják el, ami az ő hasznukat szolgálja. Erre a varjú azt mondaná: „kár”.

Májusi szerenád

A falusi vendéglő ivószobájában éjjel 11 órát ütött az óra, ketten ültek egy sarokasztalnál, Varga Mihály bácsi a fiával, Lacival, aki most jött meg az orosz frontról sebesülten. A másik sarokban a cigányok próbálgatták a viharvert szerszámaikat.

A kocsmáros egykedvűen szívta pipáját a söntésnek támaszkodva, néha tett egy-egy megjegyzést a cigányoknak az időjárásról, a szép éjszakáról. A hosszú asztalon a félig ürített boros poharak vallottak, hogy nem messzire távoztak a gazdáik. Varga bácsiék csendesen iszogatták boraikat, és beszélgettek.

– Hát úgy gondolja, Édesapám, hogy mégis elmenjek az Annusékhoz?

– Úgy én, fiam.

– De, Apám, ha engem nem úgy fogad, mint azelőtt, olyan furcsa tekintettel néz rám, mint ahogy most tette, amikor meglátott, hát én azt nem élném túl.

– Á... Bolond beszéd fiam, hiszen csak furcsa is lehetett neki, hogy mikor elmentél, még összeütöttem a bokád, ami bizony ezután már bajosan megy. – Tekintetével végigmérte az asztalnak támasztott mankót. – No azután meg, hát még nem bizonyosodtál meg, hogy mit gondolsz felőled, változtak-e az érzelmei, hiszen nagyon szerettétek egymást, mielőtt elmentél. Bizony, fiam, ezelőtt vagy huszonhat esztendővel én is így gondolkodtam, ugyanígy el voltam keseredve, mint Te, hiszen tudod, hogy én is Oroszországban hagytam a fél kezem. Szegény anyád is igen csak elcsodálkozott, amikor meglátott, már le is mondtam róla, hogy valamikor az életpárom lesz, annál jobban csodálkoztam, amikor Ő jött el hozzám, vigasztalt, hogy közösen valahogy majd csak megélünk három kézzel. Hát, hála legyen a jó istennek, meg is éltünk, felneveltünk téged is, tisztességgel.

Felet ütött a falióra, kipirult arcú legények jöttek be az ivóba, jókedvűen telepedtek le az asztalokhoz.

– No, Józsi bácsi – szólt az egyik a kocsmárosnak –, megnézheti a munkákat, hat méter magas a fa.

Az öreg kiballagott a tornácra, Varga Laci is vele ment egy pár legénnyel. Az udvaron büszkén állt a májusfa, magas, sudár jegenyenyár feldíszítve színes szalagokkal, borosüvegekkel, sörrel és kaláccsal. Ősi hagyomány ez már, egyik nemzedék a másikra hagyja.

Lacinak kicsalta a könnyet a szeméből a látvány. – Két éve még én dolgoztam rajta a legtöbbet – mondotta, és keserűen sóhajtott a holdfényes, csendes éjszakában. A szellő jólesően simogatta meg az arcát.

– Ne búsulj, Laci – szólt az egyik legény – azért a Pásztor Annuskáékhoz megyünk először, már megbeszéltük a zenészekkel is.

– Hát Te is úgy gondolsz, Ferikém, hogy elmenjek?

– Úgy én, Lacikám. Na, de menjünk be, mert rögtön éjfél lesz. – Kiitták a maradék borokat, és a zenészekkel elindultak a gyönyörű holdfényes májusi éjszakában, a felvég felé. Orgonaillatot hordott a szellő valamelyik udvarból. Csendesen letértek a gyalogjáróra, és megálltak a Pásztor-ház sötét ablakai alatt. Az egyik legény odaszólt még a zenészeknek, hogy: most szedjétek össze minden tudásotokat, úgy játszatok, hogy még a falak is sírjanak. Az ünnepélyes méla csendbe belesírtak a hegedűk.

„Szeretnék május éjszakáján letépni minden orgonát.”

Laci mankóját szorongatva izgatottan állt az ablak alatt, amikor csendben kinyílt egy sötét ablak, és Annuska kócos feje jelent meg benne.

– Mégis eljöttél, Lacikám, pedig erre igazán nem számítottam. Két éve vártam erre, hogy újra elgyere, nem vártam hiába.

– Hát szeretsz még, Annuskám?

– Jobban, mint azelőtt, csak az a csúnya mankó – könny szökött a szemébe, de Laci már boldogan vigasztalta.

– Majd csak megszokjuk, és el is felejtjük.

Beszélgettek ketten kéz a kézben az ablakon át, észre sem vették, hogy a zenészek már továbbmentek a legényekkel. Annuska az ablakpárkányra húzódott, karját Laci nyaka köré fonta. Beszélgettek, tervezgettek a jövőről boldogan.

Az idő rohant, bent a kakukkos óra két órát jelzett. Laci is elkészönt, vígan dudorászva indult hazafelé. Mégis igaza volt az Apámnak, érdemes élni, szép az élet, és dúdolta tovább, hogy „Amíg a szívünk üdvre lobban, szeretnék mézet lopni onnan, csókolni édes ajkadat”...

Mint a visszhangot, hozta a szellő a felvégről a melódiát, a zenekar játszott valahol egy boldog kislány ablaka alatt.

Budapest, 1943. május 20.

A kutyaadó

Gyermekkorom, szomorú emléke. Falun nevelkedtem, ahol ritka az a ház, ahol nincs kutya. Legtöbb helyen a családhoz nő, kiskorától nevelgetik, és amíg ki nem múlik, jóban-rosszban kitart a család mellett. Nekünk volt egy kutyánk, Ibolya névre hallgatott és bennünket, gyermekeket különösen nagyon szeretett. Mi is nagyon megszerettük, hozzánk nőtt.

Egy őszi napon történt, a kisbíró ment végig a falu hosszában dobos verve. Éppen a házuk előtt állt meg, mi gyermekek az utcára futottunk, hogy meghallgassuk, mit dobos. Akkor még nem gondoltunk semmi rosszra. Apánknak mondtuk el, hogy azt dobos a kisbíró, aki három napon belül nem fizeti ki a kutyaadót, annak a kutyáját agyonlövök. Apánk megvakarta a fejét, feltolva a kalapot a feje búbjára, miközben a foga közt morgott valamit a mamájával kapcsolatban annak, aki a kutyaadót kitalálta, annak is, aki pénzt nem ad hozzá.

– Hát miből fizessem ki? – mondotta, – amikor ennivalóra alig jut, és még az adóba is tartozunk. – Ezzel a dolog három napra le volt zárva. Mi gyerekek már kezdtük elfelejteni a kutya-ügyet, és reménykedtünk, hátha történik valami. Ösztönszerűen még jobban szerettük a kutyánkat, úgy kényeztettük, a kevés kenyerünket is megosztottuk vele ketten az öcsémmel. Három nap múlva megjelent a falu kisbírója (azóta csak utálattal tudok rágondolni), vállán flóbertpuska, apámat kereste. Apám húzta az időt, végre előjött, tudta, miről van szó.

Mi akkor is szegény kutyánkat cirógattuk, simogattuk. A kisbíró kérte az adót, mi könyörögtünk apánknak, hogy fizesse ki, Ő is hosszasan gondolkodott, vívódott önmagával, hol a kutyára, hol ránk nézett. Majdnem kicsordult a szeméből a könny, amikor kimondta, nem tudom kifizetni a kutyaadót. Szegény Ibolya, mitsem sejtve állt, farkát csóválva, lógó nyelvvel, élénk szemeivel szelíden nézegetett hol apánkra, hol ránk. A kisbíró levette a puskát a válláról.

– Hát akkó agyonlövöm a kutyát – mondotta.

Mi azt kívántuk, bár futna el úgy szegény Ibolya, hogy ez a barbár ne érne el puskájával, de szegény nem mozdult, csak nyelvét behúzza félelemmel és alázattal nézett a kisbíróra.

A kisbíró odaszólt apámnak, hogy vezesse hátrább a kutyát. Apám dühösen és ingerülten azt válaszolta: én nem vezetem sehova, csinálj vele, amit akarsz.

A nagydarab ember erre a puskával a kutya felé csapott, mire az ijedten kullogott hátra egy rőzserakás felé. A kisbíró felemelte puskáját és rálőtt. Szegény Ibolya vonítva rohant be a rőzse alá, ott feküdt vinnyogva, nyalta a sebeit.

Mi gyerekek sírva rohantunk be a szobába. A kisbíró, mint aki jól végezte a dolgát, vállára vette a puskát, csakúgy félvállról szólt vissza – Isten álgya.

Apám morgott valamit, de az isten is benne volt, az áldása helyett azonban valami mást mondott, amikor becsapta az utcaajtót a hívatlan vendég után.

Bejött utánunk a szobába, látta, milyen keservesen sírunk szegény anyákkal, aki az egész üggyhez ki sem jött, mert úgyis tudta, mi lesz a vége, vigasztalni kezdett bennünket.

– Ne ríjatok, hátha nem is lütte mög és még möggyógyul.

Mi ezt sem hittük el. Akkor először lázadtam fel a sors igazságtalansága miatt. Szegény állatnak azért kellett elpusztulnia, mert nem fizették meg az adóját.

Akkor tapasztaltam először, milyen nagy úr a pénz, életet is lehet vele menteni, ha van.

Nem volt három pengőnk, ezért szegény Ibolya kutya – akit szerettünk hűsége és okossága miatt – elpusztult.

Ilyen gondolatok közt, telve gyűlölettel a kisbíróval szemben, sírva aludtam el. Reggel szegény Ibolyát kihűlve találtuk a rőzse alatt. Újabb sírás, és apám szörnyű káromkodása között ástuk el a kertben.

Apám kijelentette – nem köll több kutya – miközben ő is majd elsírta magát, hiszen a kutyát még többre becsülte, mint minket, amikor bennünket, a gyerekeket verte, nem akart sírni.

Budapest, 1958. február 25.

Öcsém születése

Anyám gyereket várt, napról-napra jobban látszott rajta. Öcsémmel már tudtuk, mit jelent ez, és röstelltük is. A tanítóm is átszólt egyszer az utca másik feléről: mi van nálatok, trónörököst vártok? Egyik este anyám rosszul lett, engem elszalasztottak a bábaasszonyért. Mire visszaértem, egy vaságy volt a konyhába állítva, apám ránk parancsolt, vetkőzzetek és takarodjatok aludni. A tűzhelyen vizet forraltak, anyám a szobában nyögött, apám káromkodott, a bábaasszony csitítgatta – nem kell így idegeskedni, majd jó lesz minden. – Apám kijött, ránk kiabált: – Ne füleljetek, hanem aludjatok, mert kiverem a szemeteket, az anyátok istenit. – Mi riadtan bújunk össze, de nem tudtunk sokáig elaludni. Nagyon sajnáltuk és féltettük anyánkat. Egyszer csak egy gyereksírást hallottunk, a bábaasszony fölkiáltott:

– Fiú!

Mi egymásra néztünk, eggyel többen leszünk, mi lesz velünk, hiszen ennyiönknek sem volt mit enni, kettőnknek volt egy pár jobb cipőnk, most mi lesz? Sírva aludtunk el.

Másnap apánk előtt nem volt megállásunk, ideges volt, a szobában nem tűrt meg bennünket. Állandóan gondoskodott munkáról, nem tölthettük játékkal a napot. Pénzünk nem volt, adósság annál több, így apám – most már nagyapám beleegyezése nélkül – vett föl újabb bankkölcsönt. Most már a házon kívül minden földünk le volt terhelve kölcsönökkel.

Nagyapám már csak ritkán ment ki a földekre, mert betegeskedett, már régen külön lakott egy kis szobának átépített verandarészen. Apám soha nem hívott hozzá orvost, bár nagyapám is szabadkozott, ha valahogy szóba került az orvos, neki nincs rá szüksége, úgysem tud rajta segíteni, mert szerinte az öregség a baja. Megfiatalítani úgysem tudja. A bankpénzből apám kamatfizetésekor törlesztett az előző bankban is. Most már csak egy borjúnk volt, ami a tehén után maradt, még a tejet is venni kellett. Apám vett újból malacokat is, a régi ólba rakta őket, amiből előzőleg döglötten húzták ki a hízódísznókat. A tanító figyelmeztette apámat, miért nem fertőtleníti ki az ólat, de apám azt válaszolta, ha akar, úgyis megmarad, ha meg nem, akkor is megdöglik – ha akármit csinál – az állat. Mire a tél beköszöntött, a két hízó újból megdögölt, a pénzből is csak alig volt, jóformán kenyéren éltünk, de mivel búzánk is csak kevés maradt, és még messze volt az új, kukoricaliszttal vegyítve süsse anyánk a kenyeret. Volt rá eset, hogy csak tiszta kukoricalisztból sütött, de az széthullott a kemencében, anyánk meg sírt, mert úgy kellett a kemencéből kiséperni a kukoricakenyeret. Tepsiben sütött málét helyette, és azt ettük. Én legjobban szerettem – ha tudtunk tejet venni – a mamaligát hideg tejjel. (Ez kukoricalisztból főzött kása volt.)

A hosszú tél után hirtelen köszöntött be a tavasz, de inkább nyárnak lehetett nevezni, olyan meleg volt. A harmadik testvérem már kétéves volt, kint járkált az udvaron, mindenütt a nyomunkban. Apám anyámmal vitatkozott: elmehetsz nyugodtan Pestre, a nénéd majd segít, én itt elintézek mindent, még nincs annyi munka, majd én sütök, főzök a gyerekekre. Nagyobbik öcsémmel egymásra néztünk, na, ez hiányzik nekünk, féltünk apánkkal egyedül maradni. Anyánk próbált megnyugtatni bennünket: sietek vissza fiaim, és hozok sok cukrot, játékot meg ruhát nektek. Mi könnyögtünk, nem kell semmi, csak ne menjen el. Elmaradt az utazás elalvás utánig. Este lefeküdtünk, mire fölébredtünk, anyánk elutazott. Mikor megtudtuk, sírtunk mind a hárman. A kicsi csak azért, mert mi sírtunk. Az apánk ezen felbőszült és szörnyen káromkodott.

– Most mi az anyátok istenéért bögtök? Keljeteek föl, mosakodni, aztán kapjátok a reggelit. – Reggelire egy-egy bögre teát kaptunk, inkább barna cukros víz volt, meg a kenyér égett héja is volt benne, hogy barnább legyen, ebbe aprítottunk a kenyeret, és ezt ettük. A kicsit ő etette. A reggeli után kiment, körüljárta az udvart, majd kihívott bennünket az udvarra.

– Egyikőtök ide, erre a helyre hord földet a kertből, a másik pelyvát szór rá, és vízzel locsolja, azután majd addig tapossátok, amíg csomó lesz benne. Itt van két vályogvető, majd megmutatom, hogy kell vele dolgozni. – Azzal otthagyt bennünket. Én talicskán hordtam a földet, az öcsém meg pelyvázta, öntözte. Mezítláb voltunk rövidnadrágban. A kis öcsénk ott lábatlankodott körülöttünk. Apánk elégedetten nézte a munkát: – Majd adok én nektek szórakozást – mondta – ne legyen időtök szomorkodni. – A konyhában tüzet rakott, és elkezdett főzni. Azt mondta, szilvás gombócot főz, mert azt szeretjük. Mi dolgoztunk szorgalmasan, csak feledjük anyánk elutazását, és kergessük a napokat. Néha bementünk vizet inni a konyhába. Egy kantában állt a víz, mert a falunak két artézi kútja volt, onnan kellett hordani az ivóvizet, abból öntöttünk egy közös vizespohárba, abból ivott az egész család. Egyik alkalommal éppen ittam, amikor apám káromkodását hallottam a víz fölé hajolva. Mint kiderült később, ahogy a vízbe bedobta a gombócot, az ott szétment, és a szilva kifőtt belőle. Apám dúlt-fült mérgében. Befűtött a kemencébe, az egészet tepsibe rakta, és megsütötte. Végre ebédhez hívott bennünket, már az éhségtől alig láttunk, de nem mertünk szólani. Apám tányérra rakta a furcsa gombócból lett süteményt, és kínálgatott bennünket: – Egyeteket, ilyet még anyátok sem sütött. – Ami igaz, az igaz, ilyent csakugyan nem. Olyan kemény volt, hogy a fogaink majd kitörtek a rágásban. A kicsi sírt, mert nem bírta rágni, neki hozott apám valahonnan egy bögre tejet, és abból csinált neki tejbekását. Ahogy meguntuk a rágást, apánk visszakergetett bennünket a munkához. A kicsinek egy ostort adtunk, hogy hajtsa vele a tyúkokat, mert azok ott kaparásztak a vizes föld körül, gilisztát keresve. Apám megmutatta, hogy vízbe kell mártani a vályogvető mintát, azután színültig rakni az összetaposott sárral, és kifordítani az udvar egy felsöpört sima részében. Ezeket meg kell szárítani, majd gúlába rakni. Ebből fogjuk a házat átépíteni. Este sötétedésig dolgoztunk, végre apánk szólt: mossatok lábat, kaptok vacsorát, és mentek aludni. Az udvari kútból vizet húztunk föl, abban lábat mostunk. Apám sárgadinnyét hozott, azt kaptuk kenyérrel. Lámpát nem gyújtottunk, lefeküdtünk. A fáradtságtól hamar elaludtunk, így nem tudom, a kicsi meddig sírt anyánk után.

Anyánk végre megérkezett, két hét telt el elutazása óta, még az a kevés zsírtalan étel is ehetetlen volt, egész nap dolgoztunk, anyánk elszörnyedt a csodálkozástól. Ezek a gyerekek visszafelé fejlődnek. A kicsi a kapuban állt, amikor megérkezett, nem ismerte meg az anyját, csodálkozva nézett rá. Anyánk elsírta magát. – Két hét múlva már meg sem ismer a saját gyereket. – Mi vigasztaltuk anyánkat. Apánk a csomagokkal volt elfoglalva, ahogy mindent kicsomagolt, nekiállt a pesti cukrászsütemény evésének. Miránk ránt kiabált: – Mit álltok itt, mé nem mentek a dolgozókra. – Anyánk védett meg bennünket, – hagyd őket, és legalább egy kis cukrot adj nekik. – Apánk egy zacskóból málnacukrot adott egy-egy marékka, majd tovább ette a tortákat, néha-néha dugott egy-egy darabkát a kicsi szájába is. Mi irigykedve néztünk.

Egy szép szeptemberi napon pesti vendég érkezett. A nagynénénk, anyánk nővére. Mi gyerekek nagyon örültünk. Sok cukrot és süteményt hozott. Apánk megint falni kezdte a süteményt, de a nagynéném elvette tőle a papírtálcát mondván: – Hohó sógor, nemcsak magának hoztam, én elsősorban a gyerekeknek, – és nekünk adott egy-egy szeletet, meg anyánknak is. Ő nem akarta elvenni, hadd egyenek csak a gyerekek, de a nagynéném ráerőszakolta, jut nekik is, mindenki egyformán kap. Csupa öröm, ünnep volt minden nap, amit ott töltött a nagynéném az első héten. Sokkal jobb volt, és változatos az étrendünk, anyánk vágott tyúkot, apám marhahúst, disznóhúst hozott a városból, amiket már nagyon régen nem is láttunk. A sok rántott leves, krumpli meg bableves helyett húsleves főtt. A nagynéném a halászlétól vett friss marosi halakat is, ő főzte meg. Mindennap kijártunk a mezőre, friss mezei virágokat

szedtünk, meg eső után rengeteg csiperkegombát, amit a nagynéném tojással készített el, és nagyon finom volt. Sok játékra, énekekre tanított bennünket. Eljártunk a Maros partra meg az erdőbe szedrezni, kökényt szedni. Végre szabadnak éreztünk magunkat, apánk nem veszekedett velünk, ott sündörögtünk állandóan nagynéném körül, ha apánk szólt is valamit, ő megvédett tőle. A második héten megtörtént, amitől féltünk, apánk kezdte az anyámmal a szokásos veszekedést. Szidta velünk, a kölykeivel együtt. A nagynéném egy ideig hallgatta, majd rászólt: – Nem szégyelli magát, nem tudja kívánni, hogy elmenjek, szegény húgomat előttem pocskondiázza azért, mert idejött magával nyomorogni ebbe a kis koszos faluba. Nincs egy valamirevaló ruhája, az ékszereit mind elgazdálkodta, éheznek, többet sír, mint eszik a gyerekeivel együtt. Hogy néznek ki ezek a gyerekek is, még satnyábbak, mint Pesten az angyalföldi gyerekek. A családját próbálja eltartani, de nem szidalmakkal, hanem emberi módon!

Anyánk sírt, apám ráförmedt a nagynénémre: – Ha nem tetszik, mehet haza. Úgy tartom el őket, ahogy tudom, én sem élek jobban.

A nagynéném csípőre tett kézzel fordult felé: – Úgy, szóval nem bírja kívánni a két hetet, kidob, rendben van, elmegyek, de viszem a húgom is.

Mi ijedten néztünk össze öcsémmel, mi lesz velünk? Inkább elszökünk, elbujdosunk, de itt nem maradunk apánkkal. Anyám ránk nézett, elértette ijedelmünk – én a gyerekeim nem hagyom néném, mégha fát vág a hátamon, akkor sem.

– Visszük a gyerekeket is. Majd megleszünk valahogy. Majd csak vállal a többi testvér is belőlük, és fölneveljük őket. Csomagoljunk, még a délutáni vonattal elmegyünk. – Anyám azt mondta, itt van a szegény apja is tehetetlen betegen, az is belehalna, ha én elmennék, mert az sem bírja, ki nem állhatja a saját apját sem, mintha mi lennénk az okai a nyomorúságának. Kötényébe temette az arcát, sírt, mi mind a hárman gyerekek vele együtt. A nagynéném is elsírta magát. Végül kézen fogott bennünket és levezetett a kertbe, a kicsi anyánkkal maradt, ott sírt az ölében. Apám idegesen bevágta az utcai kiskaput, és elrohant valahova. Visszamentünk anyámhoz. A nagynéném kérdezte anyámat: – Most mi baja van a sógornak, min vesztetek össze?

– Semmin, a szokásos baja van, nincs pénz, az apja nem engedi a földet eladni, itt van a kamatfizetés ideje, és most, hogy egy kicsit jobban élünk, megint adóssága van. Reggel láttam, számolt, mert búzát kell eladnunk a kamat miatt, meg valamit törleszteni is kell. Az idén akartunk kész hízót venni a kukorica árán, de még egy fillér adót sem fizettünk, a gyerekeknek nincs téli ruha, cipő, kabát. Nekem is egy öreg nagykendőm van, még az anyósomé volt, így nem lesz disznó, mert a kukoricának ugyan nincs ára, a hízó már most drága. Mi meg nem várhatjuk meg a telet, amikor jó ára van a kukoricának, el kell adni előbb, az adó meg a ruhák miatt. A gyerekek nem járhatnak mezítláb iskolába.

Nagynéném végighallgatta. – Sajnálak testvér, de ezen nem tudok segíteni, én is nagyon megdolgozok azé a kis pénzért, amit keresek. De mit is segítene rajtatok egy pár száz pengő. Ide sok pénz kellene, hogy itt mindent rendbe hozzatok. Maholnap ez a rozzant ház is a fejetekre dől.

Estefelé jött meg apám valahonnan, senkihez nem szólt. Nagynéném csomagolt, mi meg könnyörögtünk neki, hogy ne menjen el, mert mi lesz akkor velünk. Legalább még egy hétig maradjon. Végre apám is megszólalt: – Maradjon sógorasszony, – csak ennyit mondott. – Tőlem maradhat. – A büszkesége nem engedte, hogy bocsánatot kérjen a nyilvánvaló sértésért.

– Nem maradok sógor, sőt, viszem a húgom is. Mit gondol, majd itt hagyom cselédnek? Maga gondoskodott, hogy öt férfit szolgáljon ki egyedül, köztük egy kisgyerek, meg a maga apja, aki szintén annak számít, mert magatehetetlen. Keressen egy másik cselédet, én őt magammal

viszem, eleget nyomorgott. Ha Pesten ennyit dolgozik, legalább ennivalója lesz, és nem szidja valaki állandóan evés helyett. – Apám nézte a készülődést, majd bennünket kiküldve anyánkhoz ment és könyörgött neki, hogy maradjon. Anyám hajthatatlan lett: elmegyek, mert igaza van a nővéremnek, ennél többet ott sem éhezek, és legalább nem leszek a más lábakapcája. Apám ígérte, többet nem veszekszik, és mégis megpróbál disznót venni, hogy a télen ne éhezünk. Anyánk válasza az volt, nem az a baj, hogy úgy élünk, mint Toldi Miklós lova a szemétdombon, hanem a sok veszekedés, kutyából pedig nem lesz szalonna.

Apám sírva könyörgött anyámnak, hogy meglátja, megváltozik minden. A gyerekeket tovább taníttatja, akárhogy is, aztán majd csak megváltozik a sorsunk, a gyerekek nőnek. Végül anyánk is sírva fakadt, újra kijött hozzánk, magához ölelte három gyerekét, és ottmaradt apámmal és velünk. Nagynéném egy hét múlva elutazott. Üres lett a ház, visszazuhantak a szürke hétköznapiak. A vacsoráink újra hol görög-, hol sárgadinnye vagy szilva volt kenyérrel. A reggeli tea után jöttek a zsírtalan paprikás krumplik, bab és sárgaborsó főzelékek, azok is csak akkor, ha szegény anyám ráért főzni, mert apám féltékeny is volt anyámra, csak akkor volt jó, ha ő is kint volt a földeken velünk dolgozni. Ő korábban hazamehetett, és akkor főzött, ilyenkor szárazkenyér hagymával, vagy egy üveg tejfel volt az ebéd.

Ha ketten voltunk öcsémmel a földeken, elgondolkodtam sokszor az életünkön, úgy élünk, mint az állatok, az igavonó barmok. Szórakozást mi nem ismertünk, néha olvastam egy-egy könyvet, amit a tanítómtól kaptam, de ő is legtöbbször csak a Pesti Hírlap sárga könyveiből adott. Ha holdvilág volt, sokszor olvastam az udvaron, megrövidítve az éjszakát, amíg apám föl nem kelt, és be nem kergetett. Mozit, színházat, sportot csak a könyvekből ismertem.

Egy sötét, borús estén meghalt a nagyapám. A kis szobájában halt meg, és az egyetlen nagyszobánkban ravatalozták föl. Az ablakokban gyertyák égtek, azok sárga fénye világította a szobát, a petróleumlámpa a konyhában volt. Már ott volt egy pár öreg néni, akik a ravatalozásnál segítettek, apám ott borotválta meg a petróleumlámpa mellett halva a ravatalon. Az egyik néni kérte, adják elő az olvasóját, mert szegény nagyapám vallásos ember volt, ha templomba nem is járt, de mindennap imádkozott. Apám az öcsémet küldte ki abba a kis szobába, ahol a nagyapám meghalt, mondván, ott lóg az olvasó az ágy fölött, hozza be. A kis szobában sötét volt, az öcsém kiment, egyszer csak sikítva rohant vissza a szobába, a ravatalt majd fölborította. Megijedt, apám csúfolni kezdte: – Na, te szájhős, ilyen vitéz vagy? – Ő ment ki, de lámpával, és behozta az olvasót, az öreg nénik a fejüket csóválták, hát nem is a gyereket kellett volna a sötét szobába kiküldeni, még egy felnőtt is megijedhet, nem ekkora gyerek. A temetés után eladtuk az üszőt, pedig már úgy örültünk, legalább tejünk lesz a télen. Kellott a pénz a temetésre, mert mindent úgy hiteleztek.

Rövid idő múlva újabb teher szakadt a nyakunkba, az örökösödési illeték. Ez végképp elvitte a téli hízódisznónkat.

A következő nyáron aratás után hirtelen áradt a Maros. Már keresztbe rakva állt a búzánk, árpánk. Lovunk nem volt, nem tudtuk behordani a learatott gabonát. Senki sem vállalta a lovasgazdák közül, mert mindegyik a magáét igyekezett behordani. Válságosra fordult a helyzet, hirtelen jött egy újabb víztömeg a Marosban, ami elárasztotta a Maros árterületét és vele együtt egy gáttöltésen átvezető utat, így kocsival nem lehetett megközelíteni a földünk egy nagyobb részét. Odaveszett az egész évi termés. Apám káromkodott tehetetlen dühében, és áruba bocsájtotta a még megmaradt földet. Az árvíz ellenére hamarosan jelentkezett vevő, apámnak most már szabad keze volt, eladta, anyám könyörgése ellenére. Maradt még három és fél hold föld, amin szintén adósság volt. A bankpénzt végre apám visszafizette, kifizette az adót, és azzal vigasztalta anyámat, a kerttel együtt még van négy hold föld, nincs bankpénz, megtermi ez a föld a mi szükségletünket. Engem tovább akart taníttatni apám, öcsémet, aki gyengébb tanuló volt, a harmadik évben nem íratta be. Én, mivel hat elemi végeztem, külön-

bözetivel nyertem egy évet. Az öcsém odahaza segített, ha a leckémmel elkészültem, én is. A szünidőben még napszámba is elmentem a báró földjére. Ez a pénz nem az enyém lett, apámnak minden fillérrel el kellett számolnom. Ott szomorúan tapasztaltam első ízben, ha egy földhözragadt szegény ember hatalomhoz jut, él is vele, de úgy, hogy a régi sorstársai megkeserülnek. Nem a báró, nem a tiszttartó, nem az intéző, az ispán meg a bandagazda, akik cselédsorból kerültek ki, keserítették el a napszámosok életét. Napkeltétől napnyugtáig tartott a munkaidő, a reggelit alig hagyták lenyelni, ebédig nem volt pihenő. Aki megállt vagy elhagyta a gazt, arra ordított a bandagazda:

– A szemed istenit, nem látsz, majd kinyitom a szemed. – Ha volt egy-egy szemrevaló leány, azt igyekezett megkímélni a munkától, sőt, még az intéző úrnak is beajánlotta. Megtette vízfordónak, vagy a majorba küldte belső munkára. Nyilván megkapta érte a díját, mert igen megértették egymást az ispánnal meg az intézővel, akik lóháton szokták végigjárni a földeket, hogy hol, milyen munka folyik. Közben ott, mindenki előtt megtárgyalták, itt meg ott ilyen meg olyan szép parasztlányt találtak, egyik-másik nem akar kötélnek állni, de türelem kell hozzá, előbb-utóbb mindegyik betörik. Az intéző már úr, ha a botosispán nem is, de ő már megkapja őket, mert ugyebár a paraszt mégiscsak paraszt, az úr meg úr. Sok meg a pénztől szédül meg vagy az ajándéktól, egy hónapi napszámban nem keres annyit. Egymást is behúzzák, sokszor a barátnők rábeszélik egymást, ha már egyikkel megtörtént, ne legyen mit a másiknak a szemére vetni:

– Bolond lenné’, ha nem tennéd meg, nincs abban semmi rossz, aztán meg előbb-utóbb úgyis megteszed, ez legalább úr. – Ilyen rábeszélésben segít a bandagazda is.

Iskolába vonaton jártam, bár nem egy nagy összeg volt a havi diákberlet, a legtöbbször kölcsön kellett kérnem a pénzt, vagy előfordult, a hó első napjaiban gyalog jártam meg a 12 vagy később a 18 kilométeres utat. Sokszor az is előfordult, hogy egész hónapban gyalog jártam, mert apámnak nem volt 3 pengője, azért napi 36 kilométert gyalogoltam, csakhogy tanulhassak. Nagyon boldog voltam, amikor ugyanezt az utat kerékpáron tehettem meg.

Az utolsó évben gyakran előfordult, hogy éjjel mentem haza, mert a nagy szakrajzaimat nem tudtam odahaza elkészíteni, mert akkora rajztáblám nem volt. Ilyenkor éjfélkor érkeztem a falu alatt lévő temetőhöz, amin keresztül kellett mennem, hogy az országúthoz érjek. Egyik alkalommal esett a hó, amikor odaértem a temetőhöz. Valami elsurrant mellettem, de nem láttam mi volt, bár világos volt, mert világított a hold. Néztem körül, előre, hátra, nem láttam semmit. Már éppen végigértem, a nyitott temető szélén lévő ösvényen át akartam menni az úton, amikor közvetlen mellett szörnyű ordítást hallottam, mintha egy gyerek torkaszakadtából sírna. Ijedten megálltam, és mellettem láttam elsétálni egy tarka macskát. Lehajoltam, fölvettem egy csomó havat, összegyúrtam, a macskához vágtam. Az meg sem mozdult, nemhogy elfutott volna, még hangosabban kezdett ordítani. Egy újabb hógolyót dobtam felé, lassan sétált utánam, nem futott el. Ez kezdett idegesíteni, hogy lehet az, nem fél tőlem ez a macska. Egy fejesvonalzó volt a kezemben, de nem mertem a macskára vágni vele. Fölmentem az országútra, és onnan újabb hógolyót dobtam felé. A macska az ablakok alatt, a házak tövében jött utánam csöndben. Ahogy a hógolyót odavágtam, újra kezdte a szörnyű hangú jajgatását. Végül nem mertem tovább dobálni, csak azt lestem, hova megy. A macska rendületlenül jött utánam a hosszú utcason, egészen a második, a régi artézi kútig. Ott volt a községháza, előtte egy bekerített kereszt, ott valahova eltűnt, és többé nem láttam.

Falusi szokás szerint apáméknál vendégek voltak. Egy kovács meg egy borbély volt ott családostól. Én elmeséltem nekik a kalandom a macskával. A kovács ránézett az órára: – Jézus Mária, már éjfél elmúlt. – Már éppen készültek indulni, amikor hazaértem. A borbély is az órára nézett, azután azt kérdezte: – Hol láttad azt a macskát utoljára, a községháza előtt?

– Ott tűnt el valahol a kereszt körül. – válaszoltam.

Nekik ott kellett volna az előtt elmenni, a temető felé hazamenni, de visszaültek szép lassan, egyenként, és továbbbeszélgettek, két óra után mentek el. Mindenki tudott valami boszorkánytörténetet, egymást ijesztgetve maradtak tovább. A borbély megkérdezte: – Te nem féltél?

– Hát, nem mondom, hogy nem, ott a temetőnél majd berezeltem, amikor mellettem elordította magát, és előbb sehol nem láttam. – Még a kapu előtt is beszélgettek, mielőtt elváltak volna a falu két vége felé, a temető felé a borbély, a másik felé a kovács családjával.

Nekem a kovács család nagyon szimpatikus volt. A kovács nagydarab ember, csámpás lábakkal, román származása miatt rosszul beszélt magyarul. A felesége magyar asszony volt, rettentő bőbeszéde miatt egyik mondatát be sem fejezte, átcsapott a másik mondanivalójába. Ördög Erzsébet volt a leányneve. Gyakran emlegette is a Kovács: – Addig ismerkedtem az ördöggel, hogy elvitt az ördög. – Ezen mind a ketten nagyokat nevettek.

Fáradtan estem az ágyba, rögtön elaludtam, reggel korán kellett kelnem, hogy el ne késsem a vonatot.

Ferencszállás 1925.

Se nem úr, se nem paraszt

Irigykedve néztem a falusi, velem egykorú fiúk és lányok barátkozását. Már majdnem mindigiknek volt választottja, akihez tartozott, esténként találkoztak és vasárnap együtt sétáltak, nekem nem volt. Én úgy éreztem magam, mint a gazdátlan kutya. A parasztlányok bizonyos tisztelettel néztek rám, az anyjuk kioktatta őket, úgy se vesz el, ne pazarold rá az időd, meg aki elvenne, még meg is haragudna rád. A városi lányok nekem tetszettek volna, de se ruhám, se pénzem nem volt, így csak messziről gyönyörködtem bennük. A többi diáktársam már udvarolt a lányoknak, moziba, színházba jártak. Én egyszer láttam egy nyári, fából készült színházban egy előadást még polgárista koromban, kötelező volt a megnézése, ha jól emlékszem a Ludas Matyi volt, amit láttam. Nekem nagyon tetszett a színház, de többet nem láttam. Apámtól örültem, ha a vonatra és rajzlapokra kaptam pénzt. Tandíjmentes voltam az első évfolyamban, a másik kettőben már nem. Nem volt kedvem az iskolához sem. Az apám elve az volt, hogy sokat nem költ rám, mert ha meghalok, mielőtt befejezném, egy fillért se tudok visszafizetni. Így sokszor a rajzom adtam el jobbmódú diáktársamnak, hogy valami pénzem legyen. Sok lenézésben volt részem a gyűrött ceig nadrágom és félretaposott cipőm miatt. Apám foltozta és talpalta, de úgy is nézett ki. A nadrágom, ha megázott, olyan volt, mint egy ütött-kopott használt kályhacső, megállt volna a földön.

Volt a szomszéd községben egy gőzmalom-tulajdonos, annak a lánya is velünk járt a szegedi vonattal. Nekik saját autójuk volt, ő nem tudta, mi a szegénység. Pirinek hívták, nagyon kedves leány volt. Megismerkedtem vele a vonaton, sokszor beszélgettünk, nekem nagyon tetszett. Egyszer eljött az apjával a búcsúba hozzánk az autójukon. A falubeliektől megkérdezte, hol lakunk. Amikor megtudtam, bújtam előle heteken keresztül szégyenemben. Végül elkerülhetetlen volt a találkozás, ő szájalommal, anyáskodva nézett reám. Megértettem őt, sajnált úgy, mint én magamat. Eszembe jutott a házunk, rozoga fehérre meszelt kis vályogház, muskátlis kis ablakokkal, amik zöldre voltak festve. A kerítés vertfalból volt, a tetején kőrózsákkal, a kapu – amit a legjobban szégyelltem – egy keresztbe összeszegelt széldeszka, gyalulatlan, színette, korhadt, sok helyen zöld mohával fedve, alacsony, még a nagyobb kutya be is ugathatott volna a tetején. A mi kutyánk is ott ugrott ki mindig, ha az utcára akart menni. Egyszer egy asszonynak a nyakába esett, aki éppen két kanna vizet vitt a vállán abranyicán. Milyen érdekes most erre visszagondolni, pedig lehet, hogy még ma is úgy viszik a vizet a vállukon, a két füleskanna helye volt kifaragva a farúd két végén, középpütt meg kissé meghajlítva, hogy a vállra feküdjön. Szegény asszony úgy megijedt, hogy a kannákat leejtette, bár volt rajtuk fedő, azok csörömpölve hullottak a földre, a víz mind kifolyt, ő is csuromvízes lett, mire összeszedte a kantákat ijedtéből felocsúdva, megmondta, mit csináljon a gazdája a kutyával, elindult vissza a kútra vízért.

Így nekem csak távolról lehetett gyönyörködni a lányokban, a falusiakra, mint mezei virágra, városiakra, mint a kertészetek díszére néztem, lépni egyiket sem mertem, nem nekem nevelték őket. A tanáraink is éreztették velem a véleményüket. A pap egyszer konok kommunis-tának nevezett, mert reggel a tanteremben kezdtem átolvasni az egyháztörténelmet. Ő megállt az ajtóban szótlan, már mindenki, állt, csak én nem vettem észre, és olvastam tovább. Rám szólt: – Maga mit olvas? Álljon föl! – A szegedi technikumban történt, előzőleg leányok társaságában láttam, sajnos észrevett. Ijedten néztem körül, felálltam. Újra megkérdezte cinikus hangon: – Azt kérdeztem, mit olvas? Hozza ide, amit olvas. – Én odavittem a könyvet. Elvette, a katedra asztalára tette, én a helyemre menve leültem. Odanézett az osztálykönyvből, kimondta, hogy leülhet az osztály, nekem: – Maradjon csak állva. – Már kértem egy másik könyvet, azt olvastam, azt is észrevette, a szomszédommal kivitette magához. Engem elfogott a keserű dac, tudtam volna mentséget fölhozni, vidékről jártam be, a vonaton sem tudtam

tanulni, előző napon éjfélkor mentem haza, és a könyv nem volt nálam. Ezen a reggelen meg a vonaton nem volt hely, hideg téli nap volt, a kezem úgy fázott, hogy az összeszűjázott viaszos vászonból nem tudtam kiszedni a könyvem. A pap korábban jött öt-hat perccel. Arra számítottam, mire csöngetnek, én átolvasom, ha egyszer sikerül, már tudok felelni. A pap csöngetés előtt jött az osztályba. Amikor beírta az osztálykönyvet, felém fordult: – Na, mi a feladat?

Azt már tudtam, de a minorita szerzetes gúnyos arcára tekintve összeszorítottam a szám, és nem válaszoltam.

– Megnémult, nem tud válaszolni? – szólt a pap ingerülten.

Én kajánul, cinikusan, mosolygó arcába nézve ugyanolyan cinikus mosollyal a szemébe nézve hallgattam némán. Igazságtalannak tartottam a pap velem szembeni egész eljárását.

– Mi a maga apja? – kérdezte egyre ingerültebben.

Én konokul hallgattam. Az osztályban néma csönd volt, mindenki érthetetlennek találta a konok hallgatásom, és kíváncsian néztek rám.

– Maga megátalkodott kommunista, majd lesz gondom magára. – Beírt egy hatalmas négyest a nevem mellé piros ceruzával, jól bekarikázva. – Hittanból elbuktatott – jelentette ki. Év végén hármast kaptam hittanból az igazgatóm közbenjárására, aki nem engedett elbuktatni azért, mert a legjobb bizonyítvánnyal mentem az iskolába, másrészt ismerte és nagyra becsülte a verselő tehetségem.

Egy másik tanárom a szomszéd faluba járt vadászni. Egyik napról a másikra megváltozott velem szemben. Nem tudtam a dolog nyitjára jönni, míg végül valaki a faluból elmesélte, hogy ott volt a határban vadászaton a jegyző társaságában. Én is szóba kerültem, a jegyző elmondta, hogy egy szegény paraszt fia vagyok – holott az apám iparos volt – Pestről kerültünk ide, az apám nagy kormányellenes, állandóan lázítja a parasztokat is, az ellenzék mellett korteskedik. Ezért van az, hogy a hajtók is többet követelnek, mint tavaly, állandóan sokallják a kivetett adót. Ő írja a kérvényeiket, hozzá mennek tanácsot kérni, eddig a segédjegyző vagy ő végezte el nekik pénzért, apám meg ingyen csinálja nekik, sőt, felokosította őket, mehetnek Pestre is a panaszuikkal, még az újságban is írhatnak. Szerencse, hogy nem maradhatunk sokáig a faluban, mert tele vagyunk adóssággal, rövidesen újra kerül mindenünk, a jegyző azt hitte.

Az apám valóban ellenzéki kortes volt világéletében, ezért elég sok baja volt, hívták hol a jegyzőhöz, hol a főszolgabíróhoz, kérték, fenyegették, hagyjon föl az ellenzék melletti agitációval. Se kéréssel, se fenyegetéssel nem bírták rászedni, választások ideje alatt nagy sürgésforgás volt nálunk. Persze ebből semmi hasznunk nem származott, csak kárunk. Ahol lehetett, ott ártottak az apámnak, és rajta keresztül nekünk is.

Elvégeztem az iskolát, Pesten kellett volna folytatni. Apám hallani sem akart róla. Én láttam, hogy a földtől elszakadtam, nem hogy odahúzna, de egyenesen megutáltam a sok szenvedésen keresztül. Az apám nem változott meg, továbbra is a család zsarnoka volt. Káromkodott, tehernek tartott bennünket, akik csak élösködünk a nyakán. Láttam, hogy igaza van a jegyzőnek, amink van, már az sem a mienk, hanem a banké. El kell mennem, másfele kell keresnem a megélhetést kényszerűségből, mert nem azt tanultam, amit akartam, hanem azt, amire apámnak pénze volt, ez volt a legolcsóbb iskola. Most se úr, se paraszt nem vagyok. Itt kigúnyolnának, ha napszámba járásból élek, nekem is fájna mások földjén dolgozni a nyomorúságos napszámbérért, látástól vakulásig. Apám rövidesen áruba bocsájtotta a még megmaradt földet, hogy a banktól megszabaduljon. Már semmi nem volt egynéhány tyúkon kívül, még a kocsit, a rozoga ekét-taligát, boronát is eladta apám, a kamatfizetés mindent fölemésztett.

Én Pestre mentem, és csak keservesen sikerült protekcióval egy gyárba segédmunkásnak bekerülnöm. Egy év múlva az öcsém is magammal vittem nyomorogni a kormos, füstös, szellőző berendezés nélküli vasgyárba, ahol reggel a nyílt kohók árasztották a gázt és füstöt, amíg a kokszt be nem gyulladt. Apámnak csak a háza-kertje maradt meg, kénytelen volt földet bérbe venni, de örült, hogy végre megszabadult a banktól, amire hosszú éveken keresztül családotól dolgoztunk. Nyomorogtunk, éhezünk, de ha nem akartuk, hogy árverezzenek, fizetnünk kellett a kamatokat, míg végül ráment a föld, ami nem hozta meg a befektetett munka árát, hogy megéljünk emberségesen, ruházkodjunk, és néha vegyünk is valamit. Aki- nek kevés földje volt, az így járt, felfalták a bankok, ahova pénzért fordult, vagy a nagygazdák, akiknek fogatai voltak a föld megmunkálásához. Ha állatokat akart tartani és gazdasági felszerelést, a bank pénze kellett, és a trágyát is venni kellett, ha ezt nem tette meg, nem termett a föld. A szántásért, vetésért, a termés betakarításért meg annyit fizettek, hogy a piacra hordott áruból alig futotta, holott azért is fizetett, hogy a piacra vigyék. Ha nem tudott fizetni, hetekig járhatott ellenszolgáltatásként napszámba dolgozni.

Anyám szomorú szívvel búcsúztatott el, és arra kért: – Ha éhezned kell, inkább gyere haza fiam, itt mégiscsak itthon leszel. Mi már itt maradunk örökre, öregek vagyunk, hogy valamit kezdjünk előről. Itt haltak meg a nagyszüleid, legalább legyen, aki a sírjaikat gondozza. Minket már ide köt az emlék is, a fiatalságunkat hagytuk itt a földön, majdcsak megleszünk valahogy, annyi csak terem, ami ötünk élelmére elég, meg néha egy-egy darab rongyra. Nagyon vigyázz magadra fiam. – Volt még két öcsém, akikről gondoskodni kellett.

Ha anyámra hallgattam volna, hamar hazamehettem volna, de eszembe jutott apám búcsú-
tatója: – Elmehetsz, de ide többet a lábad be nem teheted. – Eszembe jutott még valami, az éhezés, nem mindegy, hol éhezek, itt legalább nem vetik még azt is a szememre. Hogy alakult a további életem, máshol írtam le.

Ferencszállás, 1935.

A kölyök

Mi magyarok lovas nemzet vagyunk, így emlékezik meg őseinkről a történelem. Ők még nyereg alatt puhított húst ettek és erjedt kancatejjel oltották a szomjukat. Főfoglalkozásuk az állattenyésztés és idegen országokban történő portyázás volt, ahonnan szerencse esetén gazdag zsákmánnyal tértek meg hazájukba. Szomszédaink állandó rettegésben éltek miattunk, imáikban így emlékeztek meg rólunk: – „A magyarok nyilaitól ments meg, Uram, minket.” – Egy évezreddel ezelőtt szent István királyunk letelepítette ide a Kárpátok medencéjébe az őseinket és békésebb életmódra kényszerítette.

Ez persze nem ment egyszerűen és simán, sokan visszavágyták a szabad, munka nélkül, portyázásból szerzett zsákmányból való életet. Még ma, késői leszármazottaiknál is jelentkezik egyeseknél ez a hajlam különböző formában. Sokan nem tudnak és főleg nem akarnak beilleszkedni a társadalom írott és íratlan törvényei közé. Szeretik a könnyen szerzett zsákmányt, és gyakorolják az önbíráskodást és ököljogot. Ápolják a népi hagyományt, ami az idők folyamán kifejlődött a lovagiasságból idegen országbeliekkel, és a gyűlöletet saját fajtájukkal szemben. Hogyan nyilvánul ez meg? Különböző formában például, ha valaki idegen nyelven érdeklődik egy utcanév után, képesek elkísérni tízen egyszerre, ha magyarul kérdezik ugyanezt, öten tízfelé küldik. Vagy valami áruról van szó, ha külföldi szöveg van rajta, rögtön nagyobb az értéke, és keserű csalódást okoz, ha valahol fölfedezzük rajta elrejtve a magyar származását. Külföldi előtt alázatoskodunk, a magunk fajtájával szemben a tiszteletet sem adjuk meg sokan. Régi magyar betegség, senki nem lesz próféta a saját falujában.

Valahol hiba van, hogy ez apáról fiúra száll, bár sokszor ludasabbak az anyák, mint az alábbi történetből kiderül. Hol a hiba? A nevelés körül van a baj, jó közmondás: nem esik messze az alma a fájától.

Egyik nap sétahajózásra készültem a családommal. Egy órával előbb érkeztünk és várakoztunk a korlátok között a beszállásra. Előttünk többen várakoztak. A feleségem figyelmeztetett egy tíz év körüli fiúra, akire az anyja rá akarta bízni a jegyváltást, már sorban álltak előttünk, bár utánunk kaptak jegyet. A fiú rámordult az anyjára, mikor a pénzt oda akarta neki adni: – Mit gondol, mi vagyok én? – Már azt várták – akik látták –, hogy az anyjához vágja a pénzt. Ez volt a pénztárnál. Én megnéztem a fiút, akiről messze lesírt a modortalanság, azután ügyet sem vettem rá. Pár perc múlva hangos szóváltásra lettem figyelmes. Az előbbi gyermek anyja, egy középkorú hölgy kiabált egy előtte álló, hasonló korú, nálánál alacsonyabb hölgyre.

– Kölyök? Hogy mondhat ilyet egy gyerekre, kutya az? Az én gyerekem nem kölyök, ez nem kutya. – Hogy szavának nagyobb nyomatékot adjon, gyengéd kis kacsóját ökölbe szorítva a fejére vágott az előtte háttal álló hölgynek. – Majd adok én magának kölyköt.

A gyerek elégedetten vigyorgott, majd megkezdődött a vita. Többen rátámadtak a verekedőre: – Ezt a gyerekével szemben kellene gyakorolnia, akkor nem lenne ilyen nevetlen – mondotta egy férfi.

A gyerekes váltig hajtogatta, az ő gyereke akkor sem kölyök.

Egy hölgy ingerülten válaszolt: ha így viselkedik egy felnőttel szemben, akkor igenis, én is azt mondom, szemtelen, nevetlen kölyök.

A fejbevágott hölgy elment rendőrért, a gyerekes cigarettáját olyan idegesen szívta, mintha a másik vérét szívná. Egy mellette álló hölgy pártját fogta: nem is vágta fejbe a másikat – mondotta, csak a kezét tette a fejére. Egy másik is megtoldotta, nem is volt az olyan nagy ütés. Többen lehurrogták, hogy jön valaki ahhoz, valakit fejbe vágjon, vagy csak a kezét ráemelve,

mert a neveletlen fiára azt mondta, szemtelen kölyök. Szerintem itt volt az igazság, mondd meg az igazat, beverik a fejed. Közbe megjött a rendőr, felírta a tényállást, meghallgatta és felírta a tanúk címeit. Általános vita kezdődött. Lovat adott a fia alá, kellett ez?

Hogy a saját anyját nem tiszteli, vele szemben szemtelen, ez az anyjának a magánügye, de ne várja azt az ilyen anya, hogy más idegen is elnézze a kedves fiacskája szemtelenségét. Mit fog csinálni az ilyen gyerek húszéves korában, megveri a szüleit, és ki lesz a hibás, az a szülő, aki neveli a gyereket? Így nevelődnek ki az előbb említett embertípusok, ott kezdődik, az anyja rászól a villamoson, amikor a gyerekben még megszólal a lelkiismeret, egy idősebbnek akarja átadni a helyét: – Ne állj fel, te is kifizetted a jegy árát, és ott végződik, amikor a drága gyerek, a dédelgetett, alig várja a „mutter” vagy a „vatter” halálát. Ezek lesznek a nagyszájú törtető, akik megkeserítik a környezetük életét.

Egy férfi azzal akarta lezárni a vitát: egy szó annyi, mint száz, az a baj, hogy magyarok vagyunk.

Hát én ezzel nem értek egyet, van miközöttünk annyi és olyan érték, mint a világ bármely népében, ha ők megbecsülnek, mi miért nem értjük meg egymást. Jó neveléssel ki lehet nevelni az egymás iránti gyűlöletet, a bizalmatlanságot, hamis gyanúsításokat, a régi magyar betegséget, a pereskedést, persze nem fejbeveréssel.

Kevesen vagyunk magyarok, elég sokat szenvedtünk már ahhoz, hogy végre egymásra találjunk, és ne ellenséget lássunk egymásban még akkor sem, ha valaki a hibáinkra figyelmeztet. A felelősség elsősorban a szülőké és tanítóké, mert örök igazság az a közmondásunk: „Ki mit vet, azt arat”, vagy „Ki mint vet, úgy arat”.

Bp. 1959. VII. 29.

A falu

A falu, ahonnan elindultam, a szokásos, hol poros, hol sáros utcájú kis alföldi falu volt. Egy köves útja volt, útszéli eperfákkal, az utcák kövezetlenek, nemkülönben a háza padlója döngölt föld. A kertek alatta folyik a Maros. (Ma már kövezett járda és villany van.) Néhány száz kisparaszt, a legtöbbje földnélküli, néhány iparos, két kocsmáros és a tanító lakták. Apám borbély volt, így leginkább az iparosokkal tartott baráti viszonyt, a két kovács, a két bognár, a másik két borbély járt hozzánk a téli estéken családostól. A fűszeres és cipész külön kaszt volt. A nagyszüleim apai részről őslakók voltak, de mi anyáinkkal és öcsémmel Pestről kerültünk a faluba. A nagyszüleim nemigen örültek a Pestről jött menyüknek és a két kis unokának. Dolgos kéz kellett a kevés földhöz, hogy minél többet teremjen. A vézna, törékeny asszony, anyám nem látszott jó munkabírónak. Nehezen barátkoztak meg vele, meg el sem hitték, hogy ért a paraszti munkához. Apám katona volt, valami segédszolgálatra hívták be. Mire leszerelt, talán egy fél év elteltével, anyám már megkedveltette magát, jobban szerették, mint a saját fiukat, aki mindenkit oktanul gyanúsított, senkiben nem bízott, házsártos, összeférhetetlen természetű, idegbajos ember volt, akinek semmit nem lehetett a kedvére csinálni.

Első időben apám mint borbély dolgozott egy pár évig. Ezalatt az idő alatt, amíg a nagyanyám élt, elég jó életünk volt. Disznót vágtunk télen, és egész évre megvolt a kenyérünk. Nagyanyám halála után apám abbahagyta a mesterségét, nem volt, akitől tartson, a nagyapámat, aki beteges, vézna ember volt – sérvvel, emberszámba sem vette, brutális eszközökkel rávette, adjanak el egy hold földet, abból vesz gazdasági felszerelést, és gazdálkodni fog. Hiába kérték a parasztok, ne hagyja abba a mesterségét, inkább odajárnak a házához, csak dolgozzon. Csökönyösen ragaszkodott az elhatározásához, annál is inkább, mivel anyámra féltékeny volt, mindenkivel meggyanúsította, akivel szót váltott, még az kellett volna, hogy a házhoz járjon a sok idegen férfi. Nagyapám, mint minden paraszt, ragaszkodott a földjéhez, amiért keservesen megdolgozott. Apám hajnalban cibálta ki az ágyból, fazekat, vizes vödört vágott hozzá, veszekedett vele, amíg alá nem írta az adásvételi szerződést. Apám egy falubeli paraszttal elment a vásárra Szegedre. Nem hallgatott az idős emberre, aki azt mondta neki, inkább vegyen egy lovat, de jót, és fogjon össze valakivel szántáskor. Vett két fogatlan gebét azzal, hogy majd ő feljavítja őket. Figyelmeztette apámat, ha manát ad nekik, akkor sem híznak, rosszak a fogaik, nem tudnak rágni, maga akar rágni helyettük?

Kocsit vett, lószerszámot, mind használtan, és egy csomó lim-lomot, hajvizet, fogvizet, riasztópisztolyt, nem nekünk, a két gyereknek, hanem magának. Boldog volt, hogy saját kocsija, lova van, akkor megy a városba, amikor akar. Ment is, amíg a pénzből tartott, hogy hova lett a pénz, nem tudom, utóbb kiderült, évek múlva. A veszekedés, a zsörtölődés mindennapos volt nagyapámmal. Szegénynek az egészsége a korával fordított arányban rosszabbodott, napról napra. Ha visszagondolok, bizony van szégyellnivalóm abból az időből. Szegény nagyanyám, aki este odalopta az ágyba nekünk a kenyeret, minden este seprűvel kihajtotta a macskákat a szobából. Ilyenkor mi gyerekek elkezdünk nyávogni, mire ő még az ágyak alá is benézett, és sorbaverte az ágyak alját. Amikor agyvérzésben meghalt, nem tudtuk, kit veszítettünk el. Mentségünkre szolgáljon, kisgyerekek voltunk. Azt is bevallom férfiasan, a nagyapámmal szemben is tiszteletlenek voltunk, apánk nevelte belénk. Előttünk veszekedett vele állandóan, és ránk, gyerekekre hivatkozott, hogy így viselkedni, köpködni nem lehet. Épített egy kis szobát a tornácból, befalazta, és oda kitette.

Nagyapám hirtelen haragú, és nem szívember volt. Ezt örökölte apám is. Káromkodott – imádkozott felváltva. Senki olyan cifrán nem tudott imádkozni, mint ő. A déli harangszó az udvaron érte, leült egy fatönkre imádkozni, hol halkán, hol emelt hangon az Üdvözlégy Máriát mondván, amikor odaért – asszonyunk Szűzmária – ezt úgy szépítette – Mária-Mária,

boldogságos szép szűz Mária – ezután folytatta tovább. Közben a csirkék-tyúkok szétkaparták a búzakaralásokat, amit az udvarra rakott: – Huss te, a fene egye el a lábad, a fene egye ki a lábszárcsontod, – közben imádkozott tovább, a tyúkok viszont csak kaparták a kalászt, felkapott egy darab fát – „az istenit a lábadnak” kiáltással közibük vágta, azután imádkozott tovább. A szomszédban lakott a bátyja, annak a felesége esténként szokott átjönni édesanyámhoz. Ha nagyapámmal összejöttek, tíz percen belül összevesztek. Ángyom vén templomkerülőnek nevezte, vén farizeusnak, mire nagyapám elkezdte a mondókáját.

– Kend azt hiszi, azt a sok disznóságot leimádkozhatja a templomban, amit fiatal korában művelt? A sok tyúklopást, Rózsa Sándort meg a többit?

– Nem szégyelli kend magát? Igaz, ismertem Rózsa Sándort, de semmi dolgom nem volt vele. Itt a faluban kinek köszönhetik a harangot, a templomi gyertyákat, a virágokat, én szedtem össze a Mária lányokat, neveltem őket az istennek.

– Elmehet kend a Mária lányaival, olyanok, mint kend volt, nem az istennek, hanem a kanoknak nevelődnek. Alig várják a mise végét, hogy a legényekkel behúzódjanak a szalmakazlak alá. Azt a harangot meg hagyjuk, mennyi haszna volt belőle? Nincs számla, mibe került?

– Ha kendnek abból kellene megélni, éhen halna kend. Miért kerüli kend a templomot, kend hitetlen.

– Tudok én imádkozni a kend temploma nélkül is. – Így folyt a diskurzus, még annyit megjegyzett:

– Ángyom, szépen tud kend imádkozni, azon röhög az egész falu. – Erre a nagyapám méregbe gurult, bement a szobájába, és ott mondta tovább a magát.

Ez az ángyom nagyon érdekes, idős, sovány, szikár asszony volt, közepes termettel. Kezét mindig a köténye alatt tartotta, ahol egy zseb volt, és abban hol tojás, hol a tojásból pálinka rejtőzött. Szerette a jó ételeket. Egy alkalommal a férje két fiával aratni volt, ő otthon főzött nekik rántott levest, tökfőzeléket és szalonnát sütött a főzelékre. Magának befűtött a kemencébe, és tepsibe sütött egy tyúkot. A fia váratlanul jött az ebédért a kertek alatt, mialatt ángyom a kocsmába járt egy kis szívderítő miatt a sült tyúkhöz. Valakivel elbeszélgetett az utcán, mialatt a fia az ebédet kereste. Meg is talált mindent a tűzhelyen, de érezte a sült tyúk szagát. Hosszas keresés után megtalálta a kemencében, becsomagolta, majd az apja rossz bakancsát tette a tepsibe, és visszatolta a kemencébe. Utána, ahogy jött, a kerten keresztül elment. Az anyja észrevette, hogy valaki járt a konyhában, de azt is, hogy az ebéd érintetlen, ahogy megfőzte. Szörnyű gyanúja támadt, leemelte a kemence elejét, kihúzta a tepsit, meglátta benne a rossz bakancsokat, összezsáptotta a kezét: – Te szent Isten, hova lett a tyúk? Legalább a zsírt ne tette volna tönkre azzal a ronda, piszkos bakancssal az a hülye állat, aki elvitte. – Átkozta a beleit, aki megeszi, egész nap csak ezzel volt elfoglalva. Még este is majd szétpukkadt a méregtől, amikor hazaértek az aratók, és megköszönték a jó ebédet.

Nagyapám egyre kevesebbet jött ki abból a bűzös kis lyukból, amit apám kisszobának hívott. szegény anyámnak volt vele sok baja, mert sokszor összezsáptálta magát, köpködött mindenfele, nem győzött mosni-takarítani utána. Apám előtt nem volt megállása, mindennek elmondta, csak jónak nem. Pipázott, de szegénynek dohányja soha nem volt. Egyszer vett neki apám a föld árából a legolcsóbb pipadohányból egy karikával. Száraz leveleket szívott máskor. Kimondottan barátai nem voltak, magának való, zsémbeskedő öregember volt, hirtelen haragú és szív nélküli. Ezeket a tulajdonságokat tetéztve örökölte apám. Egy vele egykorú idős ember járt hozzá, akit nagyon szerettem, mert örökké jó kedélyű volt, nagyon szerette a tréfát, és akit csak lehetett, meg is tréfált. Még jobban bírta magát nagyapám, télen a kemencepadkán üldögélt, a hátát melengetve a kemencénél. Egyik nap ólmos eső esett, nagyapám a

kemence mellett ült, amikor jött Jóska bácsi. Köszöntött bennünket, majd nagyapámhoz fordult: – Hát kend nem készül?

– Hová?

– Tűzokot megyünk fogni. Tudja kend, ilyenkor össze van fagyva a szárnyuk, nem tudnak repülni. A fiaink, Jani meg Jóska visznek egy kocsiderék szalmát, meggyújtják, mi meg odahajtjuk a tűzokokat, aztán a tűz körül összefogdossuk őket. – Nagyapám nézte egy darabig, aztán megszólalt.

– Mindig a hülyeségeken töri kend a fejét.

Jóska bácsi nem sértődött meg: – Ez kendnek hülyeség? – kérdezte ártatlan arccal.

Más alkalommal a bátyját tréfálta meg. Vasárnap délután házanépestől kint ültek a szomszédokkal az ablak alatt az utcán. Egyszer csak elsikkantotta magát az egyik nő. Az ablakban két szál égő gyertya között egy feszület állt, ami faluhelyen azt jelenti, hogy halott van a háznál. Még a férfiaknak is inukba szállt a bátorsága, nem mertek bemenni a házba megnézni, mi történt. Végre három férfi bement, üres volt a szoba, leoltották a gyertyákat, és visszamentek. A beszédtema csak az volt, mi lehetett, ki csinálta. Javában tanakodtak, amikor az egyik férfi fölnez a padlásszellőzőre, ahol zörejt hallott, hát egy kaszát nyújtogatnak ki-be. Az asszonyok a kezeiket csapkodták össze a rémülettől, a férfiak a fejüket vakargatták, de bizony egyiknek sem volt bátorsága a padlásra menni megnézni, ki van ott. Jóska bácsi már régen a kerten keresztül, nagy kerülővel visszafele indult az ablak alatt ülőkhöz, amikor végre a három férfi egymást tuszkolva fölment a padlásra. Az első bizony úgy megijedt a mellette leosonó macskától, hogy majd hanyatt esett a létrán. Végre felértek, bizony nem találtak senkit a sötét padláson.

Jóska bácsi ártatlan arccal kérdezte: – Mit bámulnak kendtök? – Elmesélték neki a látottakat, sunyin mosolyogva kérdezte: – Akkor itt kísértet jár?

– Hát csak afféle löhetött, ki tönne más ilyet?

Jóska bácsi rájuk mosolygott: – Hát, mondjuk én, – és jót nevetett.

A többiek egymásra néztek: – Hát kend üzött tréfát velünk, az ördög vigye el kendet.

Ferencszállás 1925.

A panasz

Panasszal éltem az isten, a természetfelelős vagy alkotó természet felé. Hangsúlyozni kívánom, én nem tehetek róla, hogy lettem és vagyok, miután senkit nem szeretnék megbántani vallási vagy politikai nézeteiben, azért fordulok panaszommal a fentiekhez. Körültekintő vagyok, a sok közül valami vagy valaki majdcsak meghallgat, már ez is valami.

Kérem, nekem már a származásommal is bajom volt. Az előbbi – Horthy rendszerben – mindenki igyekezett valami előkelő rokonságot kimutatni, ha ez nem ment, legalább valami öreg kutyabőrt próbált szerezni a család ősi, nemes voltát igyekeztével ezzel igazolni, ha szegény volt is, mint a templom egere. Divat volt a cifra nyomorúság. Most csak az úrhatnám középosztályról beszélek, akik örültek, ha egy kopott bárócskához hozzádörgölődhettek. Pénzért az ördöggel is lehetett cimborálni, az üzlet az üzlet alapon. Cím- és rangkórság volt, méltóságos, kegyelmes és félkegyelmeselek intézték a nép sorsát. Ha kérvényt írtam, alapos környezettanulmányt kellett előbb végeznem, nehogy az illető rangján alul tituláljam. Az alázatosságnak csöpögni kellett a kérvényből, hogy a hatalmas urak titkárai vagy titkárnői uruk elé bocsájtásuk az alázatós kérelmet. A szegénység nem volt jó ajánlólevél. A paraszt még a középosztály előtt is lenézett volt.

Az én apám nem volt őrgróf, még csak közönséges se, hercegről nem is beszélve, a báróságról sem álmodott, ha olykor elábrándozott a kukoricaföldön a kapanyélre támaszkodva. Szegény-paraszt volt, kitanulta ugyan a borbélymesterséget, de visszavonzotta a föld, ahol nyomorgott ugyan családotól, de szabadnak érezte magát, ha éhezett is, de nem parancsolt neki senki. Döngölt földpadlójú szobában nevelkedtem, mint a vadvirág a kertünk alatt az ég gondozásában. Apám felsőbb iskolába íratott a falusi iskola után. Már itt éreztették velem, hogy parasztyerek vagyok, apámnak még egy nyomorult tekintetes címe sincs. Szegeden Hofbauer tanár úr ezt közölte is a jegyző úrtól a vadászatot szerzett értesülése alapján, hogy piszkos paraszt vagyok, mert egyszer a tenyeremen egy seb meggyült, és a rajzórán nem tudtam rajzolni. Ha ugyanaz előfordult az állomásfőnök úr fiával, az más elbírálás alá esett. Megúsztam annyival:

– Nem tud magára vigyázni?

Persze apámnak volt még egy bűne, megrögzött ellenzéki volt, méghozzá kortes a kormánypárt ellen. Azt sem tudtuk, mi a kommunizmus, de úgy voltunk elkönyelve, hogy megbízhatatlan kommunista család. Ez végigkísért későbbi életemen. Pestre jöttem, az iskolai tanulmányom itt kellett volna folytatnom. Apám nem tudott fizetni értem, bekerültem egy csavargyárba segédmunkásnak nagy nehezen, protekcióval. Éhbérért dolgoztam a számomra addig ismeretlen kormos-füstös gyárban. A gáz- és olajszag, nyitott kokszkályhák gázai elvették az étvágyam, ami ugyan haszonnal is járt, mert úgysem igen volt mit ennem. Heti 12-14 pengőből tengődtem albérletben, ágybérletben. Öt hosszú esztendő után kaptam emberségesebb állást, de nem feledtette velem a nyomor szörnyű napjait. Szórakozásom egyetlen egy volt, egy munkásdalárdában voltam vezetőségi tag, a szabadidőm velük töltöttem, vasárnapokon a hegyekbe mentünk kirándulni. Lányokra gondolni sem mertem, mert az udvarlásra már nem futotta a keresetemből. Nagyritkán mentem moziba. Hárman laktunk egy szobában, két öltöny ruhám volt, most a hétköznapi külön, mint akkor az ünneplő volt. Az utazásaim Gödögig terjedtek, ahova nyáron kijártunk, ahol Kralovetz karnagynak és Monus Illésnek volt vikendháza a Duna parton. Itt sok ismerős volt, ide jártak a Visegrád utcai ifik, szociáldemokrata és kommunista fiatalok. Együtt ábrándoztunk, fiúk-lányok, a boldogabb jövőről. Azután jött a háború, szétszóródtunk, sokan az ismerősök, barátok közül meg sem érték a végét. Én a szociáldemokrata pártban maradtam, párttitkár lettem az üzemben, ahol dolgoztam. Részt vettem az igazolóbizottság munkájában, az akkori ü.b. megbízásából. Azt hittem, érdem volt

végigcsinálni, szenvedni a múltat, végre itt a várva várt nyugodt boldog élet. Érdemes volt a romokból kiásni a gépeket, talicskázni a romokat, és összeszedni a romok alól megmaradt anyagokat. És mi lett a vége? Ismét egy számomra érthetetlen politika játékszere lettem. Megismertem az emberi aljasságnak eddig ismeretlen oldalát. 1948-at írtunk, a két párt egyesült, és én üldözött lettem, ami jobban fájt, mint a múlt üldözése, mert a saját fajtám tette, most nem mint burzsoázia eszköze, hanem mint a hatalom, az államhatalom birtokosa. Eszközök most is voltak, sokan menekültek a süllyedő hajóról, a patkányok azok ellen fordultak, akiknek előbb a kezéből ettek. Aljas, hazug vádakkal kovácsolt érzelmeikre hivatkoztak a bizonyítási eljárás során. Áldozat kellett, hát föláldoztak sokunkat sorban az üzemekben és kerületekben. Mi volt a valóság? Mi végrehajtottuk a pártunk utasításait és parancsait a pártfegyelem alapján. Ez volt az összes bűnünk, és még az, ami az általam kért fegyelmi jegyzőkönyvekből megállapítható: nagy pártom van az üzemben. Ha én a pártban maradok, az új vezetőségi választásnál választható vagyok. Ezért nyilván – Rákosiék utasítása szerint – az egyesült pártól ki kell zárni, sőt, ezzel nem elégedtek meg, az állásomból is elbocsájtottak. Ez utóbbin kénytelenek voltak úgy megváltoztatni, hogy a fegyelmi után bizonyítékok hiányában áthelyezésre ítélték. Ez azt jelentette, hogy alacsonyabb munkakörbe helyeztek, gyakorlatilag törvényellenesen, indok, hogy más munkakört nem tudnak biztosítani. Eljárásuk havi 320.- Ft bércsökkentéssel járt. Új munkahelyemen is jöttem kihallgatni, állandó félelemben éltem, mikor visz el a mindenható ÁVO? A munkámmal kézzelfoghatóan bebizonyítottam, mennyire indokolatlan az eljárásuk, mégis állandóan éreztem egykori munkástársaim vélt magasabbrendűségét és lenézését. Lenézett jobboldali szociáldemokrata lettem, bár senki nem tudta okát adni, miért, miben állt a jobboldaliságom. Ezt kifogásoltam és kifogásolom ma is. Azt tudom, nem én vagyok az egyedüli, sokan vagyunk így, de ez engem nem vigasztal. Ha ezt szóba hozom a fiatalságnak, aki azt sem tudja, mi volt a múltban az akkori fiatalság élete, nem ismerte a nyomort, a nélkülözést, az üldözést, a lenézést, a munkanélküliséget, nem tudja, mi volt akkor a munkásmozgalomban részt venni, az mond ítéletet fölöttem. Ma könnyű kommunistának lenni, még karrieristának is. Több hónapot a hárshegyi idegszanatóriumban töltöttem, idegösszeroppanással kezeltek, az idő alatt nem zaklattak. Ahogy onnan kikerültem, folytatódott az üldözés, állandóan ellenőriztek, annak ellenére, hogy már nem Budapesten éltem, hanem Győrben, mivel a Vagongyárba helyeztek, csak szombat este, vasárnap estig voltam a régi lakhelyemen. Ezt magánlevéllel bizonyítom. Így éltem 1948. májusától. Mónus Illés szociáldemokrata képviselő volt az országházban, ő a feleségével a nagy Duna-parti kertben szeretettel fogadta és megvendégelte sokszor a dalárdát, a „Budapesti Haladás” dalkört, ez szép emlékem...

Bp, 1948.

Örököltem!

1950-ben az időközben elhalt örökösök utódaival, tizennegyedmaggammal örököltem egy 80.000.- Ft jelenlegi értékű családi házat. Minden zezugot kiigényeltek, így került a házban három lakó, és egy „Húsközért” üzlet. A pincerészből van leválasztva egy szoba, amihez semmi nem tartozik, ebben lakott a takarításért egy lakó. Ezzel cserélt Podmanicki András 1952. évben. A szoba mellett van a mosókonyha, ebből nyílik egy szenespincerész, amit Szatmáriné használt. Szatmárinét 1961. márciusában a X. ker. Tanács cserelakás ellenében kilakoltatta, az általa használt helyiségeket átadta a Húsközértnek a szenespince kivételével. Podmanickinek én egy szenespincét biztosítottam. 1956-ban vettem át a ház kezelését, mert cca. 3.500.- Ft összegű adóhátralék volt, ami abból származott, hogy a lakók éveken keresztül, 1952-től csak néhány havi lakbért fizettek a kerületi Tanács p.ü. oszt.-hoz. Ez nem fedezte az adóhátralékot. A Húsközérttől cca. 3.000.- Ft hátralékot sok utánjárás után megkaptam. Szatmáriné igazolta csekkekkel a befizetéseket. Podmanicki arra hivatkozott, ő hosszabb ideje le volt csukva, akkor szabadult, a felesége, aki addig a lakásban lakott, 1956. elején került börtönbe. Ezeket a tényeket figyelembe véve Podmanickinek elengedtem a hátralékos fizetést. A havi bére 1952- és 1953-ban havi 40.- Ft volt. Oláh Márton örököstársam közlése szerint a Tanács, mivel a lakást cserélték, adóalapnak havi 60 Ft-ot tartott nyilván. Ekkor kérte a X. ker. Tanácstól, akkor hajtsa be a havi 60.- Ft lakbért a 40.- Ft helyett. 1954-től a Tanácshoz havi 60.- Ft lakbért fizetett 7 hónappal hátralékba maradva, amit a többi hátralékkal részére elengedtem, figyelembe véve a nehéz anyagi helyzetét. 1960 nyarán azt kérte tőlem, hogy mivel időközben hozzá költözött 2 fiúgyermekkel (18-20 évesek) Szabó Lászlóné, és csak egy szobájuk van, engedjem meg, hogy a nyári időben – míg nagy melegek vannak – főzhessenek a mosókonyhában. Én kijelenttem a másik két lakó előtt, engedélyt nem adhatok, mert a mosókonyhát közösen kell, hogy használják. Megjegyezni kívánom, a padlás- és mosókonyhakulcs a lakók között elveszett, így nyitva álltak ezek a helyiségek. Én nem ellenőriztem, hogy mire használják őket. 1963. V. havában jelentkezett nálam a budai lakásomban Acsai Vendel, hogy szeretné a házat megvenni. Egyben közölte, hogy egyik örököstársammal megnézte a házat, amikor a helyiségeket akarta megnézni, másnap a mosókonyhát lelakatozva találta. Ő Sotus nevű lakóval tárgyalt, akivel a lakáscseréről tárgyalt, hogy ha létrejönne a házvétel, be is költözhessen! VI. hó elején jelentkezett újból Acsai, hogy előbb nem tudtak megállapodni, mert Sotus nem fogadta el a felajánlott lakást, most mégis megegyeztek, hogy lakást cserélnek ráfizetéssel. Én időközben megtudtam, hogy a mosókonyhát Podmanicki tartja lezárva, minden engedély nélkül telerakta bútorral, sőt, az abból nyíló szenespincét szobának rendezte be. Én odahívattam Oláh Márton örököstársamat és Acsait tanúképpen a Körösi Csoma S. út 29. szám alatt szóban fogó házba, és tárgyaltam Podmanickivel, kinek az engedélyével rakta tele bútorral a mosókonyhát, hol van a mosókonyha felszerelése és milyen jogon zárja ki a másik lakót a mosókonyhából. Elismerte, engedélyt nem kapott, a mosókonyha felszerelése a helységen van még ma is, azért zárta be, mert ő a szenespincében alszik, ahol szintén engedély nélkül falat bontott és kályhacsövet vezetett a mosókonyhába, mert állítólag már a telet ott töltötte. Szabóné egyik fia 1956-ban meghalt, a másik régebb óta börtönben van. Így ketten voltak Szabónéval, amikor azt kérdeztem, ki lakik a másik kiutalt szobában, nem válaszolt. A vakolatlan mosókonyha és szenespince lakás céljára nem alkalmas, nem tudtam, mi a célja, hogy ezeket erőszakkal elfoglalta. Erre választ kaptam, amikor kijelentette, ha Acsai tudott fizetni Sotuséknak, neki is vegyünk egy szoba-konyhás lakást, akkor kiköltözködik a szóban forgó helyiségekből. Én közöltem vele, hogy emlékszik-e még, hány évi lakbérhátralékát engedtem el? Szabóné fia, aki jelenleg börtönben van, egy másik hasonló korú fiúval összetörte a tetőn a cserepeket és a kéményseprőjárdát, a cserepek átrakásáért és a törött cserepek pótlásáért 1.500.- Ft-ot fizettem ki. A kaput részegen betörték,

nem csináltak-e nekünk elég kárt? Hosszas vita után abban állapodtunk meg az utolsó beszélgetésünk alkalmával, amikor már megjött a Tanács végzése a lakáscseréről, hogy az általunk megadott költözködési napon, ha segítünk kihurcolkodni, mert ő egyedül nem bírja kirakni a holmikat, kiköltözködik. Én közöltem vele, a szenespincét a fennálló rendelet értelmében jogom van igénybe venni. Ez megürült, így ezt az új lakó rendelkezésére kívánom bocsájtani. A mosókonyhát a felszereléssel együtt közösen használhatják, vagyis egymás elől nem zárhatják le.

A megjelölt napon – VII. hó 8-án – megjelentem a házban este 7 órakor, Podmanicki – Szabóné szerint – vidékre utazott. Szabónét kértem, nyissa ki a helyiségeket, és maradjon a kihurcolkodásnál, mert a belső pincehelyiségbe az új lakó a felesleges holmijait kívánja berakni. Szabóné ezt megtagadni, és azt mondta, neki most el kell menni, de később visszajön. 8 óráig vártam, hiába, akkor leütöttem a jogtalanul feltett lakatot, és egypár holmit kihordtam a szobája elé. Egy hatalmas vaságyat és szekrényt nem bírtam kivinni, így abbahagytam a holmik kirakását, lakatot tettem a mosókonyhára, egy írást hagytam Podmanickinek, keressen fel a lakásomon, hogy a továbbiakat elintézzük. Másnap este közölte Acsai, hogy a lakatot valaki leverte, és visszahurcolták a kirakott holmikat, egy rendőr volt ott. Podmanicki még nem jött vissza. 10-én felkerestem a Kőbányai 24-es számú Ügyvédi Munkaközösséget, és pert indítottam birtokháborítás miatt Podmanicki ellen. Én kerülni akartam a pereskedést, mert a ház jövedelmét az adó és a karbantartás felemésztette, de a végső elkeseredés ennyi fondorlatosság és károkozás, szemtelenkedés láttán arra készítetett, lesz ami lesz, én tovább nem tűröm tétlenül a szemtelenségüket. Később tudtam meg, hogy Szabóné, akivel jogviszonyban nem is állok, nekem nem lakom, feljelentett magánlaksértésért. Nem akartam hinni a szememnek. Ők bitorolják jogtalanul a szobán forgó helyiségeket, és még én vagyok a magánlaksértő. A törvény szerint az követ el magánlaksértést, aki jogos indok nélkül hatol be más lakásába. Én egy közös célt szolgáló helyiségbe mentem be, ahol a tulajdonunkat képező mosókonyha felszerelések még ma is benn vannak. Egy bírósági tárgyalás után kétszer hívtak a X. ker. Rendőrségre. A rendőrség a nyomozást és a további eljárást megszüntette. December 30-án levelet kaptam a X. ker. Ügyészségtől, ami szerint a nyomozást megszüntető határozatot hatályon kívül helyezi, és vádiratot nyújt be a Budapesti Központi Bírósághoz. Kedves szilveszteri ajándék volt. Soha büntetve nem voltam, 1935-től vettem részt a munkásmozgalomban, megértő voltam azzal szemben, aki börtönből szabadult, megkaptam a hálát. A rendőrség meghallgatott egy Szatmári nevű házfelügyelőt, aki azt vallotta, hogy ő a szobában volt, amikor én megegyeztem Podmanickivel, hogy használhatja a helyiségeket. A bíróságon ezzel szemben azt vallotta, hogy azért fizet 40.- Ft helyett 60.- Ft-ot, mert a két helyiségért ennyit kértem. A rendőrségen is közöltem, hogy ez nem igaz, senki jelenlétében nem tárgyaltam Podmanickivel, mert vagy az eredetileg jogosan használt szobában fogadott, vagy az udvaron volt már, amikor odaérkeztem. Ez hamis tanúzás. Ami a 40.- és 60.- Ft-ot illeti, a bíróságon is közöltem, 1956-tól fizet nekem eredetileg is 60.- Ft-ot, amikor még nem bitorolta a szobán forgó helyiségeket. Ez a lakbérkönyvből is megállapítható. A régi lakbér befizetések és hátralékok a X. ker. Tanács p.ü. osztályán megtekinthetők. Évenként kellett adóbevallási ívet kitölteni, amiben közölni kellett a lakbér összegét és a használt helyiségek számát. Ez legutoljára 1963. V. hó 8-án történt meg. Podmanicki is aláírta. Ebből is megállapítható, hogy a használatában csak egy szoba áll és két mellékhelyiség, egy különálló WC és egy szenespince-rész.

Birtokomban van Keil Hanna – a szomszéd ház tulajdonosának több levele –, amiben panaszkolt, hogy kétes egyéniségek járnak a házba, és állandóan rettegnek, mert csak egy rozoga léckerítés választja el a két ház udvarát. Szabóné börtönben lévő fiától az egész környék retteg, hogy mit csinál, ha kiszabadul. Podmanicki Acsait is ezzel fenyegette. Hallgassák ki Keil Hannát is, aki van olyan szavahihető, mint Szatmári házfelügyelő, akit én először a bíróság épületében láttam. Keil Hanna közölte velem, hogy Szabóné pénzt ajánlott fel Podma-

nickinak, költözzön vidékre, mert nyugdíjas, és ő szeretné a lakást megkapni. Az elmúlt Erzsébet-napkor egy férfi előbb kiabált be Podmanickinak, majd amikor az nem nyitott kaput, az utcai kerítésen ugrott be, és egész éjjel a házban maradt, mert Acsainé nem hallotta a távozását, holott ha elment volna, a lakása előtt kellett volna elhaladnia. Férje éjszakai műszakban dolgozott, ki sem mert menni megnézni, ki volt a kérdéses férfi.

Szabóné kijelentette a bíróságon és rendőrségen, hogy az esőre raktam a holmiját. Megállapítható tény, hogy VII. hó 8-9.-én, de még későbbi időben sem volt eső. Nekem azt mondta, ő nyugodtan pereskedik, rajtuk úgyse tudnak behajtani semmit. VIII. hó 28.-án volt tárgyalás az általam indított perben, és állítólag azért nem történt azóta semmi, mert a X. ker. Tanács p.ü. osztálya nem bocsátja a bíróság rendelkezésére a szükséges adatokat. Én kértem a bíróságon és rendőrségen, függesszék fel az eljárást a büntetőperben, amíg eldől, ki ment be jogtalanul a máséba. Ennek ellenére az egyik ügy áll, a másikat szorgalmazták, mert én háztulajdonos vagyok. A 80.000 Ft értékből nem egészen 2.000 Ft illet meg. A Wilhelm Pieck Járügyárban dolgozom, elég felelősségteljes munkát végzek, mert a vállalati terv teljesítéséhez szükséges kooperációs tételek biztosítása a feladatom. Már olyan idegállapotba kerültem, hogy a munkám közben szüntelenül az igazságtalanság jár az eszemben, és képtelen vagyok teljes értékű munkát végezni ilyen felzaklatott idegállapotban. Hát én kaphatok jogvédelmet, ha egyoldalúan az érzelmekre utalva intézkedik a X. ker. Ügyészség? A lakó mindent tehet, szabadon, büntetlenül rongálhatja azt az ingatlant, ahol hajlékot biztosítanak a számára, önként beköltözhet az őt meg nem illető helyiségekbe. A Közért megkérdezés nélkül falat bont, mindenki tehet, amit akar, és tétlenül kell, hogy tűrjem, ha nem akarok pereskedni, ami időben végnélküli, és csak én veszthetek. A padlásról elhordták a cseréppótlást, kit vádoljak, amikor a kulcsok elvesztek, és nincs pénzünk, sem időm a peresedésre.

Egy kis jóindulattal lehetne ezen változtatni, legyenek a háztulajdonosokkal szemben is megértőek, és ítélkezzenek tárgyilagosan, mert nincs az a ház, ami örökké tartana, de az állaga megvédésével meg lehet hosszabbítani az élettartamát. Ezzel ezt nem segítik elő, ha mindenben csak a lakónak lehet igaza. Ha igaz, amit Szabóné állít, hogy házastársa Podmanickinak, miért rakta ki az idős, beteges embert a szenespincébe, ami egészségtelen, ablaktalan, sötét lyuk, lakásra nem alkalmas, és miért nem férnek el ketten a kiutalt szobában? Én két gyermeket nevelek, a családom érzi meg azt a sok bosszúságot, amit ezek a lelketlen emberek okoznak, pedig úgy érzem, én is érek annyit a társadalomnak, mint ők.

F. hó 20-án 12 órára van kitűzve a tárgyalás ellenem Dr. Hegyesi Ilona vezetésével a Markó u-ban. Az első tárgyaláson mindjárt szóhoz nem engedtem, és azt állította, hogy ha csak egy napig is bent lakott a mosókonyhában és a szenespincében, én nem rakhatom ki onnan. Ezt én kétségbe vonom, de el vagyok készülve, hogy engem fog elítélni. Én úgy érzem, nem ez az igazság.

A X. ker. Tanács p.ü. oszt.-on megtudtam azt is, hogy a kért adatokat 1955. évtől (az adóbevallások eredeti példányát) 1963. X. hó. 17-én Hanics Albertné átvette Dr. Kovács Bálint vezető bíróról részére. Nem értem, miért nem tárgyalják az ügyem.

Én nem kérek részrehajlást, csak igazságos ítéletet, és adják vissza a nyugalmam, hogy a mindennapi munkám végzésében ne zavarjon az örökös rettegés, mikor hova kapok idézést.

Fellebbezés után másik bírónő tárgyalta az ügyet, én pert indítottam a mosókonyha jogtalan használatáért, mit meg is nyertem, mert bebizonyosodott, így akartak máshol kétszobás lakást igényelni a kerületi tanácstól. A bírónőnek bemutattam a végzést, ő figyelmeztetéssel lezárta az ügyet. Az ügyvédem gratulált, és azt közölte, hogy ezt az ügyet megúsztam büntetés nélkül, és ezt nem neki, magamnak köszönhetem. Ő viszont elintézte, hogy az új tárgyalást elfogultság miatt másik bíró tárgyalja, mivel az előző bírónő őt megsértette. Ilyen időket éltem át.

Bp. 1963. XI. 31

Eljegyzés

- Légy szíves Lajos, szedd össze magad, borotválkozz meg, mert nagy nap virradt ránk – szólt a ház asszonya az újságot olvasó férjéhez ellentmondást nem tűrő hangon.
  - Mi a fene nagy nap? Megjött a milliomos nagynénéd Amerikából, vagy öt találatotok van a lottón, és megyünk a pénzt felvenni? Mert tudtommal se születésnap, se házassági évforduló nincs a családban, hála Istennek.
  - A leányodról van szó Lajos, a leányukról, érted?
  - Mi van a leányunkkal, fél órája sincs, itt beszéltem vele, még semmi nem volt vele.
  - Igen, de nekem közbe elmondta, hogy még ma eljegyzés lesz.
  - Kinek az eljegyzése?
  - Kinek Lajos – neki, a lányodnak, csak kezd már azt a borotválkozást, mosakodj, én az ünnepi ebédre gondoskodok, te meg hozol süteményt meg bort, érted Lajos?
  - Én nem értek semmit, miféle hülyeség ez?
  - Ez neked hülyeség, Lajos, Boriska éppen húsz esztendő, meddig várjon még és kire? Maholnap vénlány lesz.
  - És ki a vőlegény, ha szabadna tudnom, mert eddig még sose beszéltetek róla.
  - Ki, Lajos – egy maszek, érted, egy maszek zöldséges. Egy főnyeremény a családnak, autóval, saját öröklakással a Pasaréten, pénzzel és nagyon szereti Boriskát, már háromszor randevúztak, és ma idejön érte, eljegyzés után színházba mennek.
- Erre a mondatra állt meg Boriska, a leány, a nyitva hagyott ajtóban, földbe gyökerezett lábbal. Az anyjához fordulva csodálkozva kérdezte:
- Miféle eljegyzésről mesélsz, anyu?
  - A tiédre! Édes-drága kis bogaram, még jó, hogy tegnap egy pár csirkét vettem kirántani. Az aprólékkeves már készen is van, finom grízgaluskával. Olyan, mint az arany. Most felhívod azt a Jenőt telefonon, és idehívod ebédre. Ma délután jöjjön, majd innen mentek színházba.
  - De anyu, mi nem beszéltünk eljegyzésről, hiszen még alig ismerjük egymást!
  - Azt csak bízd rám, édes lányom, majd én beszélek róla. Elég, amit elmondtál. Ki van a láthatáron – az a szegény mérnök az albérletével? Még egy koszos lakása sincs, nemhogy autója volna. Az az alvajáró könyvelő szóba se jöhet, csak fújja a füstöt és bámul, mint egy borjú az újkapura. Ha legalább egy orvosod volna, pláne nőgyógyász, az más. Manapság nincs mire várni.
  - Anyu, még nem is ismered ezt a Jenőt.
  - Mondd, te hol ismerkedtél meg vele?
  - Két hete autóstoppal indultam Kenesére, ő vett fel a kocsijára.
  - Na látod, ki tudja, hány nőt vett már fel a kocsijára, de veled azóta háromszor randevúzott, és mára meg színházjegyet vett. Tehát szeret. Akkor pedig üsd a vasat, amíg meleg, nehogy még valakit felvegyen autóstoppal.
  - Mondd, fiam, te megbolondultál: Hogy akarsz valakit rákényszeríteni, vegye el a lányod, akit jóformán még nem is ismer. Kétszer-háromszor látta.

– Az a jó Lajos, mert lehet, hogyha megismerné, el se venné. Te is mindig azt mondd, ha ezt tudtad volna, ha azt tudtad volna rólam, sose vettél volna el. Egy férfinak nem kell mindent tudni. Ha meg mindent tud, örökre agglegény marad. Na, eleget társalogtunk, Boriskám, hívd telefonon azt a Jenőt, majd én beszélek vele. Te meg Lajos, kezd már azt a borotválkozást, mert fél óráig csuszorálod a képed, mégis szőrös maradsz.

– Mi bajod a borotvával, ez a villanyborotva, a német ipar remeke, még a szocialista iparunkat se szidhatod. Aztán mondd, nem hülyeség ez a bor-sütemény, ünnepi ebéd, a pazarlás, amikor lehet, hogy semmi nem lesz az egészből? Ha én kérek bort az ebédhez, azt mondd, egy frászt, spórolni kell. Most nem sajnálod?

– Bízd csak rám, Lajos, potyára itt nem zabál. Bort csak akkor bonthatsz, ha én szólok, megértetted? Te meg mit bámulsz, nem láttál még? Hívd azt az izét, azt a Jenőt!

– Jó anyu, én nem bánom, én felhívom, de nem beszélek vele, se a mamájával, akivel együtt lakik. Én nem tudok semmiről, utoljára kérlek, tegyél le erről a bizarr ötletedről. Én nem leszek a felesége.

– Nem, akkor mit mászkálsz vele most, amikor végre egy partiképes férfi van a láthatáron, nem engedem, hogy elszalaszd a szerencsédet. Ha nem tetszik, elváltok, de előbb mindennek a felét írassa rád. Egy jó módú, elvált asszony úgy megy férjhez, ahogy akar. Vedd azt a telefont, mert nem érek rá, itt még rendet is kell csinálni.

Boriska kedvetlenül tárcsázza a számokat. Na, végre csörög, nem veszik fel, vagy mégis?

– Rekettye lakás? Kezit csókolom, Jenő otthon van? Köszönöm szépen. Szevasz, Jenci! Anyu akar veled beszélni. Átadom, szevasz. Tessék, még mindig meggondolhatod magad.

– Jónapot. Én Borika mamája vagyok. Egy kicsit szégyenlős a lányom, azért én hívom meg vasárnap ebédre, ha nincs más programja. Ne köszönjön semmit, van vagy nincs? Szóval nincs. Akkor szeretettel várjuk egy órára, ebédre. Igen, majd innen mennek, de ezt még megbeszéljük. Jó, hát akkor várjuk. Ja igen, üdvözlöm a kedves mamáját.

– Na, ez renden van. Lajos, készülj és lódulj borért meg süteményt hozz, de frisset, mert te olyan mulya vagy, hogy elhozod a péktől is a kéthetes kenyeret. Borikám, te mással ne törődj, hozd rendbe magad, a lehető legszebb legyél.

– Hát, ami azt illeti, te a legbájosabb mosolyod vetted elő, és a bűgő gerle elszégyellte volna magát a hangod hallatára a telefonba. Méghogy szégyenlős a lányod?! Autós pasasokat az országúton leszólítani nem szégyenlős? Ha én ezért szólok, bár nekem kuss, most ez a divat. A fene enne meg. Hát, amit főztök, egyétek meg, én csak statisztálok, a szerepek ki vannak osztva, kíváncsian várom az előadást.

– Lajos, vedd tudomásul, ma egy mászek az főnyeremény.

– Az nem mászek, hanem maszek, a-val, vedd tudomásul. Magánszektor rövidítése, hol abban az á?

– Hol? Te mulya, a mag-án. Te mondtad. Szóval egy ilyen mászek ura van egy ismerősöm lányának, tudod, hol nyaraltak? A jugoszláv és az olasz tengerparton. Bezzeg mink hol voltunk külföldön, Soroksáron? Hol nyaralunk, ha nagyon jól megy? Elmegyünk a Balatonra, SZOT-beutalóval, és úgy megunjuk egymást két hét alatt, hogy jólesik megint egész nap másokkal lenni. Tudom, te is így vagy vele, csak nem mered bevallani. Hát most majd mi is megyünk külföldre. Ez az izé, hogy mondtad, micsoda hülye neve van? Rekettye, és még ráadásul zöldséges.

– Anyu, ez nem zöldséges, hanem zöldség-gyümölcs kiskereskedő. Tisztességes szakma.

– A fene bánja a szakmáját, csak pénze legyen. De azért lehetne szebb neve is. Hogy hangzik az, hogy Rekettyéné!? Hülyén. Valami bokor vagy mi a nehézség az a rekettye. Na, mindegy, majd megszokjuk. Még egyet, Borikám, aztán hogy néz ki ez a bokor, takaros vagy kívánnivaló? Remélem, jól megnézted?

– Férjnek másmit is elképzelnek magamnak.

– Jó, ezt hagyjuk. Én is elképzeltem volna magamnak, de hát így sikerült.

– De még ennek is örültél, hogy sikerült elvetetned magad. Pedig az Isten is legény volt, az is elvehetett volna, akkor most neki panaszkodhatnál, mert nektek nőknek semmi nem jó.

– Na jó, ezt már megtárgyaltuk, lóduljatok, ki-ki a maga dolgára – szólt határozott hangon a ház asszonya, dehogyan az utolsó szó mégse legyen az övé, Borika összecsapta a kezét, az ég felé nézve felkiáltott:

– Hogy mi lesz ebből?

Ezzel mindenki szétszéledt a dolga után.

- Lajos, ha nem hallottad volna, csöngettek.

– Jól van, hallom, de úgy tudom, nem hozzám jönnek, én nem várok senkit.

– Jobb, ha minél előbb megismerkedsz a leendő vőddel, menj csak te ajtót nyitni. Mutasd magad, Borikám? Jól van, jól nézel ki.

Alig fejezte be a mustrálást a ház asszonya, máris nyílt az ajtó és megjelent a leendő vőjelölt, Rekettye Jenő zöldség- és gyümölcs kiskereskedő teljes terjedelmével és egy csokrétaival Lajos, a férj kíséretében. Egyenesen a mamához rohant hatalmas meghajlással és kezit csókolommal. Kölcsönös bemutatkozás után kezébe nyomta a csokrétaát, és kérte, fogadja szeretettel. Üdvözölte Borikát, majd mindnyájan helyet foglaltak. Egy ideig némán, csendben mustálgatták egymást, Borika mamája törte meg a csendet.

– Ne haragudjon, hogy mindjárt a tárgyra térek, izé, Jenő, nagyon éhes?

– Nem – nem túlságosan, de miért tetszik ezt kérdezni?

– Szereti a rántott csirkét?

– Imádom.

– Idáig rendben vagyunk, a sütőben van melegen. Rögtön ebédelünk is, csak előbb egy apróságot szeretnék tisztázni, sok függ ettől. Ugye maga tudja, hogy nem egy Adonisz?

– Soha nem dicsekedtem, hogy az vagyok.

– Nem tesz semmit, ettől még lehet magából jó férj. Mondja, tetszik magának a lányom?

– Nekem nagyon, kezitsókolom, nem az ebéd miatt jöttem, én csak a Borika miatt.

– Na, akkor kezdünk jó mederbe terelődni, folytassuk.

Borika közömbösséget színlelve nézett az anyjára, az apja a borosüveg felé nézegetett, miközben kényelmetlenül érezve magát, izgett-mozgott a székén: – Kellemetlen eset – mormolta maga elé.

– Mondja izé, Rekettye úr vagy elvtárs – nem tudom, hogy szólítsam – nem akar maga nősülni?

– Óh, kezitsókolom, dehogynem, tessék engem csak Jenőnek szólítani, de nem Rekettye – Rekkettye, két k-val.

– Na, ezt csak hagyjuk, elég abból egy is, ne legyen olyan mohó. Hát volna valami kifogása a Borikám ellen, mi? Nézze meg jól, takaros portéka, mi?

– Jaj, hát már hogyan tetszene a Borika, de gondolni se mertem volna, hogy hozzám adják. Azt hittem, csak szórakozni akar velem.

– Na, szóval ezt vegyem úgy, hogy megkérte a lányom kezét?

Jenő hebegett, kicsit szédül is, mint akit hirtelen leütöttek. Nem ért rá gondolkodni sem, ez gyorsan ment. Egy ártatlan ebédre gondolt a színházjegy és a taxiköltség ellenében, ezzel szemben, mi történt, mint vőlegény szabadul innen. A családot nem is ismeri, ki fia-borjai, kicsodák-micsodák, és mit szól ehhez a mama? Az apja nem él. Ketten éldegélnek és dolgoznak az üzletben. Hiába, nincs visszaút, már a saját hangját sem hallotta:

– Igen – rebegte –, tessék úgy venni.

– Lajos, úgy nézel arra a borosüvegre, mint a pék kutyája a zsemlére, húzd ki azt a dugót. Borikám, a leves után a combokat Jenőnek, a püspökfalat apádé. Majd elnyalogatja. – Jenő, a keblemre fiam. – Széttárt karjába zárta az odatántorgó Jenőt, jobbról-balról csókot nyomott az arcára.

– Gratulálok édes gyermekeim! Gyere hamar, Borikám, csókoljátok meg egymást.

Mindnyájan felvették a borospoharat, a papa odafordult Jenőhöz: – Hát akkor, szervusz öcsém-uram, megtiszteltetésnek veszem a lányom megkérését, de úgy érzem, még valami hiányzik. A jegygyűrűs eljegyzésre gondolok.

– Igen, de ezt anyámmal intézem, hiszen előbb be kell mutatnom a jövődöbelimet, remélem, anyámnak is tetszeni fog. Így most megkérem a leánya kezét, a gyűrűs eljegyzés pár nap múlva lesz a mi lakásunkban.

Az eljegyzést megelőzte Boriska bemutatkozása. A mama meglátogatta a szülőket, tetszett neki, hogy osztályvezető a papa, a mama titkárnő, nem valami proli családba kerül a fia, a többi majd jön magától. Az esküvőről is megegyeztek, a Lehel-téri templomban lesz az egyházi esküvő.

Boriska anyja boldogan kérdezte a férjét: – Na, Lajos, meg vagy elégedve a gyors házassággal?

– Kérdezd meg a lányod, ha neki ez jó, nekem is jó, a többi meglátjuk, mit hoz a jövő.

Boriska egykedvűen vette a történeteket, elég jól néz ki a Jenő, nem kell szégyenkeznie a barátnői előtt se, velük már megbeszélte, vagyonos ember, egyedülálló, nincs testvére, minden az övé lesz az anyja után. – Ha nem tetszik a házaselet, elválunk, ilyen ma az élet. Nem hittem volna, hogy ilyen váratlanul menyasszony leszek, hála a drága jó gondoskodó anyámnak. Ő gondoskodik mindenről, és az egész családot ő irányítja, de ha valami nem jól végződik, azt nem vállalja. Az biztos, hogy én menyasszony vagyok, mi lesz a vége? Ki lát a jövőbe? Én ugyan tanárnő vagyok, de ebből a fizetésből nem dúskálhatnék a földi javakban, nem tudnám fenntartani a budai luxuslakást, Jenő apjától örökölt balatoni villát. Három el-árusító standot is örökölt az apjától, igaz, azzal járt, hogy hajnalban már úton volt a harmadik vezetőjével a csepeli nagykereskedelmi piac felé, ott vásároltak be, azt árulták hárman. Innen van a jólét, a pénzes gondtalan élet, hogy meddig, ki tudja. Élek a jelennek, nem is rosszul. Nekem nem rang kell, a jólétet választottam az anyám tanácsára...

A madártömés története

Az évek múlnak, az események ismétlődnek, a régi divatok visszatérnek. Az apám borbély volt a „régí világban”, amikor még ismerni kellett a Kossuth-szakállt, a császár-szakállt, oldal-szakállt, kecske- és még ki tudja, milyen szakállt. A bajusz az külön tanulmány tárgya volt a szakmában. Viselői büszkék voltak erre a férfiúi díszre, és megbocsájthatatlan bűn volt, ha valaki abba kárt tett. Éjszakára előkerült a bajuszkötő, nehogy összekócolódjon, reggel különböző bajuszápoló szerek és kefék voltak a bajuszápolás elengedhetetlen kellékei annál, aki egy kicsit adott erre az ékességre. Hajlekötők, bajuszkötők többféle kivitelben voltak forgalomban, de a leghíresebb a „Gáspár”-féle volt. Reklámjával újságban, rádióban, moziban mindenhol találkoztunk. Volt egy üzletük, ahol csak ezek voltak a fő eladási tárgyak, első helyen a híres „Gáspár” bajuszkötő.

Hosszú idő telt el, amikor úgy nézett ki, a szakáll és a hosszú bajusz teljesen kiment a divatból. A szépen kipödört hegyes bajusz még ma is csak vidéken fordul elő, helyette inkább a lelógó bajusz lett a divat. A szakáll is visszatért, de az sem a régi formájában, valahogy sokkal ápolatlanabb és torzonborzabb, nem hasonlít a régi ápolts szakállakra, valahogy nem ez az igazi. Főleg a fiatalok körében terjed egy kicsit, hasonlít az őseember frizurájához a hozzá tartozó hajazat is. Hol van már a hajlekötő és hova lett a híres bajuszkötő? Elmúlt a tulajdonossal, a gyártóval együtt. Vagy lehet, hogy még ez is előkerül? Nincs új a nap alatt, minden lehetséges, még az is, hogy eltűnnek a torzonborz figurák. Bennem mégis egy régi emléket idézett fel ez az újfajta, nem a haj-, hanem a bajuszviselet.

1941 nyarán történt, ahol dolgoztam. A gyár egyik tulajdonosa ritka szép madarat lőtt egy vadászaton, ahol vendég volt. A madár annyira megtetszett neki, hogy elhatároztak, kitömeti emlékül. Bevitte a gyárba, reggel mindjárt hívatta az egyik rokonát, aki anyagbeszerző volt, odaadta a madarat azzal a megjegyzéssel, az ár nem számít, de szépen, gondosan tömjék ki, mivel ez egy kedves emlék marad részére.

Az anyagbeszerző fogta a madarat, elvitte a raktárba, a Benkő nevű gépkocsivezetőnek adta át, hogy vigye el, és tömésse ki a madarat úgy, ahogy az Imre úr mondta, a pénz nem számít, de szép legyen.

– Az rendben van, Bolyos úr, de hova vigyem, hol foglalkoznak madártöméssel?

Bolyos úr gondba merült, mert madártömés nem tartozott a teendői közé, így egyetlen üzletet nem ismert, ahol madártöméssel foglalkoztak volna. Egyszer csak a homlokára csapott:

– Megvan! Van egy üzlet, ahol láttam egy táblát, rajta egy kismadarat, egy faágon állt, ez biztosan azt jelenti, hogy madarakkal foglalkoznak, talán töméssel is, ha nem, talán tudnak egy-két címet adni, ahol tömnek madarat.

A gépkocsivezető elment, elvitte a madarat, de délután vissza is hozta. Vitte egyenesen Bolyos úrhoz, aki meglepetten nézte a madarat, és meglepetten kérdezte:

– Mi van, Benkő úr?

– Semmi, Bolyos úr, nem vállalják és címet se tudtak adni.

– Ők miért nem vállalják?

– Mert ilyesmivel nem foglalkoznak.

– Megtalálta a címet, ahol a madárka áll egy ágon?

– Megtaláltam, Bolyos úr, a madárka is a képen ott áll az ágon, de azt mondják, legfeljebb bajuszkötővel tudnák kitömní.

– Miféle bajuszkötővel, hát ők tulajdonképpen mivel foglalkoznak? Ha nem madárkereskedés vagy efféle, akkor minek a reklámképen a madár?

– Azért Bolyos úr, mert az a reklám. Maga nem olvasta el a kis versikét, ami a madárka alatt vagyon írva:

„Azt dalolja a kismadár a virágos ágon,
Gáspár bajuszkötő legjobb a világon.”

1941. Mátyásföld

A vízhiányról

Aggódva hallgatom és olvasom a vízhiányról szóló jelentéseket, naponta figyelem a Duna vízállását. Azt tapasztalom, egyre kevesebb a víz benne, sajnálom a halakat, hogy esetleg szárazon maradnak, de magunkat, szegény pestieket még inkább, ha netán víz nélkül maradunk. Aggodalmam egy kissé megenyhült, miután éppen most hallottam a rádióban egy előadást arról, hogy bár a Duna vízállása még soha nem volt ilyen alacsony az utóbbi években, még így is 4 méter a Duna vízállása. Gondolom, ha a Dunában még 4 méter víz van és a nagy gőzhajók zavartalanul úszkálnak a hátán, még nem kell félnem a kiszáradástól.

Mindenesetre én a lakóbizottságok felszólításának eleget teszek, elzárom az összes csapot a lakásban, és ügyelek, hogy a család tagjai sem használjanak feleslegesen vizet. Jómagam már odáig mentem a vízzel való takarékoskodással, hogy csak szódavizet iszom. Végül azonban rájöttem, ez is csalás, mert a szódavíz is csak vízből van.

Komoly megfontolás után elhatároztam magamban, hogy ezentúl bort iszom, ezzel is vizet takarítok meg, és végső fokon enyhítem a vízhiányt, mert a bor állítólag nem vízből van. Ha valaki mégis rászedne és vízből készült bort adna el, az vessen magára, ez a bűn az ő lelkiismeretén szárad.

Elhatározásom minden tekintetben a közösséget szolgálja, tehát nálam a borivás nem öncélú, mert a fenti víztakarékosságon kívül a szüret előtti hordóhiány megszüntetése érdekében is tevékenykedek. Elvégre is a kormány azért szállította le a bor árát, mert az idén jó bortermés ígérkezik, és a mustot nem tudják hol tárolni, így tehát a közösség segítségére vagyunk, ha a tavalyi termést fogyasztjuk, továbbá vizet takarítunk meg mosakodásra és ipari célokra. Ezen kívül vannak beteg embertársaink is, akik nem ihatnak bort (én nagyon sajnálom őket), az ivóvíz elsősorban őket illeti.

Persze a borivást sem lehet túlzásba vinni, mert a túlzott fogyasztás borhiányt és az ár emelését vonná maga után. Ezért csak módjával fogyasszuk, hogy borhiányt ne idézzünk elő. Nekünk hírünk van a bor terén, világhírűek a boraink, és köztudomású, hogy nálunk volt a világon az első kocsmá is. Legalábbis erre vall a pesti emberek szójátéka, amikor egymástól kérdezik:

– Tudod-e, hol volt a világon az első kocsmá?

– Hol? – kérdezi a másik.

– Pesten a Keletinél, mert megvagyon írva a Bibliában, hogy Noé apánk lerészegedett a föld borától, mert a szőlő levéből többet ivott a keletinél.

A bor mértéktelen fogyasztásának van még egy előnye, az ember jókedvű lesz tőle, ami jó hatással van az embertársainkra és családtagjainkra. Képzeljék el, mennyivel jobb és kellemesebb lenne az utazás a 6-os villamoson vagy az 5-ös autóbuszon, ha csak mind kifejezetten jókedvű és mosolygós utas utazna. Nem volnának goromba összeszólalkozások, nem emlegetnék egymás rokonait le- és felmenő ágon mindenféle erotikus kapcsolatban egymással, ami csúnya szokás. Ehelyett inkább kórusban elénekelnék, hogy „Szeressük egymást gyerekek, mert a szív a legszebb kincs. Ennél szebb szó, hogy szeretet, a nagyvilágon nincs.”

Hát, nem lenne ez a szép – még a kalauznak is – ennyi jókedvű utas között egymást szeretve a hatoson? Mennyivel csúnyább a sok mogorva, ideges, állandóan siető, rosszkedvű, ingerlékeny pesti utas. Elég csak annyi, hogy véletlenül egymás lábára lépjenek, máris kitör rajtuk az idegesség, képesek egymást elküldeni valahova és addig veszekedni, amíg az egyik le nem száll.

Otthon a családban a feleség jókedvvel fogadná a hazatérő férjet, aki egész nap takarékoskodott a vízzel, hazafelé menet megitta a 2-3 pohárka borocskáját aszerint, hogy az üzemi konyhán mi volt az ebéd. Töltöttkáposztára bizonyára többet kíván inni, mint a mákosmetéltre. Nem úgy, hogy szigorúan rászól a szerencsétlen férjre: – Lehelj rám! Már megint hol ittál?

Ez különben is buta kérdés, mert hiába mondaná, hogy a benzinkútnál, azt úgysem hinné el. Hát akkor nem mindegy, hogy ivott? Elvégre a létfenntartáshoz elengedhetetlenül szükséges, hogy amikor a szervezet megkívánja, igyék az ember, persze módjával, csak addig, ameddig jól esik, mert a többlet úgyis visszakívánczik.

Vannak sajnos sokan, akiket nem a közös érdek szem előtt tartása vezet abban, hogy víz helyett borocskát igyék, hanem csak öncélúan isznak, sőt, sokkal többet fogyasztanak, mint amit a szervezetük a létfenntartásból kifolyólag megkívánna. Ezek, ha elkezdik az ivást a borból, nem bírják abbahagyni, vagy a záróra vagy a pénzük elfogyása az ok, ha abbahagyják az ivást. Ezek közül sokan ebben az állapotban önmagukkal sem férnek meg, ez a kisebb baj, de belekötnek másokba is. Pedig a kötekedő ember akár öreg, akár fiatal, nagyon csúnya, és igyekszik őt mindenki messze elkerülni. Otthon a családban az ilyen ember kész istenverés. Veszekszik, kötekszik, verekszik, sokszor tör-zúz ész nélkül, ok nélkül.

Ezek a bor mértéktelen fogyasztásától lerészegedett duhajkodók sokszor még pálinkát is isznak, vagy bort nem is, csak pálinkától rúgnak be és rontják a becsületes borozgatók tekintélyét, megbecsülését. A társadalomnak kötelessége ezeket kivetni magából, és éreztetni kell velük a közösség megvetését.

Egy kicsit elkalandoztam az eredeti mondanivalómtól és most visszatérek a vízhiányra, ami legelsősorban a szokásos őszi esőzés elmaradásának formájában mutatkozik. Itt az őszi szántás ideje, és száraz földet forgat föl az ekevas. Eső kellene, hogy megáztassa a kemény rögzöt, utána napsütés, ami szétmállasztaná, porhanyóssá tenné a szántás utáni földet, hogy az befogadhassa magába a vetőmagot.

A jövő évi kenyérünk függ ettől, október végén tartunk, és még a szél is segít szárítani a földet. Eső nincs. A Duna partjai kiszáradtak, a horgászok messze bemehetnek a parton szárazon maradt köveken. Vidéken sok ásott kút kiapadt. A város vízellátása is veszélyben van. Kémleljük az eget, vajon lesz-e eső?

A falusiak duplán várják az őszi munkák miatt. Pesten sem ártana egy jó kiadós eső, lemosná a járdákról-utakról az összegyűlt port. Leginkább kívánatos az éjszakai esőzés, mert ha az embert például hazafelé menet kapja el a zuhogó eső, bemenekül egy-egy italboltba vagy kis-kocsmába, és ha az eső tartós, mire az ember hazaér, bizony kívül-belül elázik. A felhők gyűlnek, majdcsak megjön az esőzés, vállaljuk az elázást, de legyen vizünk, amellel a jó borocskát is megisszuk.

Bp. 1959. X. 28.

Hogyan lettem mohamedán

Előre bocsájtom, hogy nagyon keveset tudok a mohamedán vallásról, ezért ha valamiben tévedek, ne róják fel nekem bűnül. Úgy tudom, hogy Allah az istenük, Mohamed az ő prófétájuk, van mecsetjük, amin van a minaret, ahova időközönként felballag a müezzín, és valamint kiabál a négy világtáj felé. Azt is hallottam, hogy régebben többnejűség volt, és voltak háremek, amiket háremőrök őriztek.

Egy családnál, ahol történetem idején laktam, az egyik szobában egy idős néni lakott, aki több alkalommal kérdezte tőlem, hogy én milyen vallású vagyok. Tréfásan azt válaszoltam neki, hogy mohamedán vallású vagyok. Ő hitetlenkedve rázta a fejét és azt mondta: – Ááá, nem hiszem én azt el. – Többet nem érdeklődött a vallásom után. Egyszer azt kérdezte: – Aztán mondja, milyen vallás az a mohamedán vallás?

– Azt hosszú volna elmesélni – mondtam – nálunk többnejűség van. – Közbevágott:

– Az tetszene magának, csak hogy itt nem lehet ám. Hát aztán mi van még?

Elmondtam neki a fenti dolgokat, mire azt kérdezte: – Na, és hol imádkoznak?

– A mecsetben – válaszoltam – persze oda csak úgy szabad bemenni, hogy előbb a mecset előtt levetjük a cipőinket. Bent az imaszőnyegeinken imádkozunk Mekka felé fordulva. – Ezt persze nem tudom, hogy így van-e, én így meséltem neki.

– Na, és otthon hogyan imádkozik?

– Otthon is van mindenkinek imaszőnyege, arra térdel mezítláb, és Mekka felé fordulva imádkozik.

– Hát hogy tudja, merre van Mekka?

– Kelet felé fordulok.

– De hiszen magának nincs is imaszőnyege?

– Most hozzák rövidesen, direkt csináltattam, mert azon félholdnak is kell lenni, és fel kell szenteltetni előbb, addig nem tudok imádkozni.

Én nem tudtam, hogy a lánya éppen akkor várt vissza javításból egy szőnyeget, erről az öreg néni sem tudott. Nem is ismerte a kérdéses szőnyeget, mert ő nemrégén érkezett Debrecenből, ahol addig lakott.

Másnap váratlanul meghozták a kijavított szőnyeget. A néni nézegette, egy torony és két félhold is volt rajta, gondolta, ez csak az a szőnyeg lehet, amiről én beszéltem neki. Aki hozta, hamar elment, mert már ki volt fizetve a javítás ára. Míg a szőnyeget nézegette, megérkezett az „egyházfi” egyházi adóért – ahogy elmesélte. Név szerint engem keresett.

A néni református vallású volt, mint ő mesélte, más vallást nem is ismert ezen kívül. Megkérdezte, hogy melyik egyháztól tetszik keresni?

– A római katolikus egyháztól – válaszolta az „egyházfi” – innen a Szent Margit templomból.

– Miért kell neki oda fizetni?

– Mert egyházi adótartozása van.

– De hiszen ő nem is katolikus, akkor miért van adótartozása?

– Hát micsoda, ha nem katolikus?

– Mohamedán.

– Ne tessék már velem viccelni, nálunk nyilván van tartva.

– Nem viccelek és magával, most hozták meg neki éppen az imaszőnyegit, mert én nem tudom mifene vallás ez, de azt mondja, hogy csak az ő szentelt szőnyegin szabad neki imádkozni.

– Hát, csak nem tért át arra a nem is tudom miféle vallásra?

– Én nem tudom, de most azt mondja, hogy mohamedán vallású. Én se tudom, hogy miféle vallás ez.

Az „egyházfi” csóválta a fejét, láttam, nem tetszett neki a dolog, de aztán összecsukta a nyugtakönyvit, és elment. Kérdeztem: – Ne mondjak-e magának valamit, de azt mondta, ő nem üzen semmit.

Így mesélte el este a történeteket a néni. Azóta engem senki nem keresett egyházi-adó ügyben, biztosan töröltek a nyilvántartásból, és így lettem én mohamedán.

Bp. 1958. III. 24.

Kedélyes utazások

Az ötös autóbusz az egyik legforgalmasabb autóbuszvonal, azon utazom reggelenként a munkahelyemre. Sokan szidják, talán sokszor nem is ok nélkül, sokan mérgelődünk, ha a zsúfolt kocsik egymásután elhaladnak a megállóhely előtt anélkül, hogy megállnának. Az idő is halad, és mi maradunk. Van azonban egy előnye is, éppen a zsúfoltság miatt, gyakran kellemesen el lehet szórakozni rajta, miután az utasok maguk gondoskodnak az utazók szórakoztatásáról. Íme két példa.

Egyik reggel egy idősebb hölgy, aki éppen akkor érkezett a megállóhoz, amikor a kocsira már a legtöbb várakozó felszállt, ő is felszállt a lépcsőre. Mögötte még álltak férfiak, akik őt udvariasan maguk elé engedték. A hölgy tolta kézzel-lábbal az előtte állókat, mondván, hogy leesik a lépcsőről. Majd, mivel a kívánt eredmény elmaradt, erélyesen rászólt az előtte álló férfira: – Tessék kérem beljebb lépni, nem látja, hogy a lépcsőn lógnak?

– Minek szálltak föl, ha már nem volt hely – szólt az utas – nem mászhatok az előttem állók fejére, hogy magának helye legyen!

– Nem mondtam, hogy más fejére másszon, de beljebb mászhatna – válaszolt a hölgy.

Erre többen rászóltak: – Asszonyom, hova akar beljebb menni, örüljön, hogy fent van, látja, úgy állunk, mint a szardíniás dobozban a halak.

A hölgy nem hagyta magát: – Én nem szórakozásból utazok. – Erre mindenki mosolygott, volt, aki hangosan nevetett: – Mit gondol, mi talán bálba megyünk vagy kaszinóba?

A hölgy körülnézett, új célpontot keresett.

– Nevetni azt tudnak, de a kocsiba beljebb menni nem akarnak!

A nyakát kinyújtva előrehajolt. A kocsi közepén állt egy szürkeruhás férfi, egy kissé kimagaslott a többi közül, őt szemelte ki újabb áldozatnak. Rögtön rá is szólt: – Maga szürkeruhás, miért nem megy beljebb? Van ott még hely.

A szürkeruhás meg sem mozdult és felé sem nézett. Ez még jobban ingerelte az idős hölgyet.

– Hallja-e maga szürkeruhás, maga süket, miért nem megy beljebb?

A szürkeruhás, aki eddig egykedvűen bámulta a hirdetményeket, lassan felé fordította tekintetét.

Mindenki a szürkeruhásra nézett, és mosolyogva, kíváncsian várta a választ. Az szó nélkül elfordult, hiszen a vak is láthatja, annyi hely nincs, hogy megmozduljon. Se le-, se fölszálló nem volt, már több megállón keresztülhaladunk, a helyzet nem változott, az idős hölgy még ott állt a hátsó lépcsőházban, de az ajtó csukva volt, tehát ki sem eshetett. Az a tény, hogy a szürkeruhás szóra sem méltatta, ismét felbőszítette a hölgyet: – A lajhár még arra is lusta, hogy a száját kinyissa! – mondotta. A többiek is csak vihognak, de meg sem mozdulnának, pedig látják, hogy a lépcsőn is állnak.

– Bal lábbal kelt fel, asszonyom – szólt egy vele egykorúnak látszó férfi –, hogy mindenkiben beleköt?

– Kelt fel a nagymamája a bal lábával, maga szemtelen! – válaszolt felé fordulva.

– Miért, hát a bal lábát otthon hagyta az ágyban?

Erre kitört a nevetés újból, az utasok némelyikének a könnye potyogott a nevetéstől.

– Szórakozzon a nénikéjével, maga szemtelen.

– Csak nem haragszik, néni?

– Nénike magának a mindjárt megmondom miye, maga úriember? Ügyvéd úr, nem sül le a pofájáról a bőr?

Közben beértünk a Lánchíd pesti hídfőjéhez, leszálltam, nem tudom, mi volt a folytatás, de a kalauztól kezdve mindenki nevetett, a leszálló utasok arcára volt írva, hogy kellemesen szórakoztak.

Mindez egy 50 év körüli, erélyes hölgynek volt köszönhető, aki az utasokon követelte jussát, az egy forint ötvenért. Elvégre átszállójegyet vett, még hozzá olyat, ami nem a hátsó lépcsőházba szolt. A páholyhoz pedig mindenki ragaszkodott.

A másik esetben magam is nevetség tárgya lettem, önhibámon kívül. Egy másik reggel a szokásos tömött ötösen még volt annyi hely, hogy be tudtam menni a kocsiba. Illetőleg belökdöstek az utánam jövők. Nekem más dolgom nem volt, csak a lábaimat kellett emelgetni. Elöttem egy 40 év körüli, vidékies kinézetű hölgy állt, őelőtte egy idősebb hölgy láthatólag azon iparkodott, hogy tudná tovább tolni az előtte álló leányt. Az egy ideig tűrte, végül is rászólt:

– Hova tetszik tolni, láthatja, nem tudok odébb állni, megmozdulni sem tudok. – A leány mindezt halkan, indulat nélkül mondta.

– Én nem lökdösöm – szolt a másik.

– Érzem, mennyire nem lökdös – szolt a leány ismét. Erre az előttem álló hölgy odahajolt, és így szolt a lányhoz.

– Taxin utazzon drágám, utazzon taxin, akkor nem érnek magához. – Ezzel nagyot akart mondani, sűrűn lehet ezt a célzást hallani egy-egy jobban öltözött nő vagy férfi felé, egyébként is ez elcsépeelt dolog, de még most jött a java, ami engem is érintett, mert én álltam mögötte.

– Mit gondol ez az úr, nem fekszik itt rám a hátam mögött?

– Na, azt talán mégsem – szabadkozom én, de a körülöttem állók rám néztek és nevettek. Legjobban a helyes kislány nevetett, akit én is megnézegettem, mert nagyon csinos volt. Ez már több volt a soknál, sürgősen eltolakodtam a hölgy háta mögül. Egy másik energikus hölgy került mögé. Már a Lánchídra kanyarodott fel a kocsi, amikor az energikus magatartású hölgy a fordulóban meglökte az előtte állót. Ez hátranézett, és halkan megjegyezte: – Kapaszkodjunk!

– Nem akarattal löktem meg, gondolhatja – válaszolt a másik.

Az előbbi leány hátrahajolt a falusi kinézésűhöz, és finom gúnnal halkan megjegyezte:

– Taxin utazzon, utazzon taxin drágám, akkor magához sem érnek.

A célzás talált, mintha vipera csípte volna meg a vidéki kinézésűt: – Ez az én taxim, én ezen utazok, nekem nem telik másra, mint a kifestett szájú nagyságáknak.

– Maga téved, ez nem taxi, ez autóbusz, és ez nem a magáé, hanem a népé, az enyém is – válaszolt a lány.

A befejezést ismét elmulasztottam, mert közben a kocsi beért a megállóba, és én leszálltam, egy kicsit röstelkedve, de jó hangulatban. Lám íme, más kárán tanultam ismét, ne avatkozunk a más dolgába, intézzék el egymás között. A fogadatlan prókátor néha így járhat, saját maga ásta verembe esik.

Az utasok és a kalauzok örülnek, ha ilyen kedélyesen telik az utazás, jobb kedvvel mennek tovább, csak a szereplők bosszankodnak, de feledtetik az utazás kellemetlenségeit a zsúfolt kocsikon a csendes szemlélőnek.

Bp. 1959. XI. 7.

Forduljon az öregistenhez

Tragédia történt az Áfonya u. 19.-ben. Egy gyermektelen házaspár öngyilkos lett ismeretlen okokból. A férj és feleség rokonsága, szám szerint 13-an, a temetés utáni napon megrohanták a kis családi házat, felkutatták a pincétől a padlásig minden zegzugot. Rövid idő alatt veszekedés, civakodás verte fel a kis ház csendjét. Mindenki a másik után futott, hol mit talált, mit tett el, eközben a szemfülesek olyan helyekre mentek, ahol senki nem volt. Pl. a pincéből hordókban vitték és dugták el a holmikat, amiket találtak, megvárva, míg a veszekedő rokonság a szobákba vonult. Akkor nyugodtan kivitték az utcára a szerzeményt. Mire a többinek eszébe jutott, hogy őket keresse, újból megjelentek újabb holmik keresése végett, csatlakoztak a többihez, ők voltak a leghangosabbak az osztozkodásnál.

Szétszórt fehéreneműk, ágyneműk, konyhafelszerelések hevertek szanaszét – amerre a rokonság megfordult – a jómódú házaspár hagyatékaként. Egymás kezéből kapkodták ki a ruhadarabokat, nők-férfiak és családtagjaik. A családi háznak a férj-feleség rokonai lesznek az örökösei, de most bérlők lakják, mivel államosított volt, nemrég kapták vissza, de a bérlők maradtak.

Még egy ideig csellengtek az üres padlás- és pincetérben, de más semmi mozdítható nem maradt.

Három család lakott benne, azok birtokba vették a gazdátlan házat. Kis és nagy gyerekek rongáltak, amit ott lehetett. A bejárati csengőt leszakították, a kapun lévő üveget betörték, a kaput a részeg házilegények törték be, a gyümölcsfák tövére hamut hordtak, a hamulúg a fákat kiölte, a kiszáradt fákat kivágták. az udvar belső világítását leszerelték, a falak vakolatát leverték. A részeg legénykék még a kéményre is felmásztak. A tetőt megrongálva, az esőcsatornát leszaggatták, egyszóval a házat szocialista megőrzésre átvették. Na már most következett, hogy eső csurgott a lakásokba, mit tettek a lakók?

Mentek a tanácshoz panaszra. A lakbért nem fizették, az adó szaporodott, végül a kerületi tanács felszólította az örökösöket, hogy fizessék az adót, mert különben a fizetésüket letiltatják, vagy árvereztetik. Az örökösök elhatározták, hogy eladják a házat. Hirdették az újságokban, jelentkeztek is a vevők. A házban lakók azonban elrémsztgették őket a házvételről. A két család tagjai, nagyrészt idős nyugdíjas emberek lévén, megbízták egy fiatalabb társukat, Verebes Károly, hogy birtoktársai nevében gondolja a házat.

Verebes bejelentette a kerületi tanácsnál, hogy írják be a nagykönyvbe az ő nevét és címét, küldjék ezután hozzá az adó és egyéb felszólításokat, ne úgy, mint eddig, hol egyik, hol másik nevére. A küldemény nem is késett soká. Nem is sejtette, hogy mit vett a nyakába. Elkezdődött a kálváriajárása. Jöttek a levelek, a felszólítások, a lakók panaszai, a szomszédok panaszai, a büntetések, az örököstársak javaslati és bírálati, majd a vevők.

Először a lakókon próbálta behajtani a lakbérhátralékot, kevés eredménnyel, hogy a házadót kifizethesse. A lakókkal próbálta megértetni, hogy a házat el kívánja adni, ennek érdekében kérte, hogy fogadjanak el cserelakást. Ajánlottak is több cserelakást a vevők, de a lakók nem fogadták el. Kérte, a házra vigyázzanak a saját érdekükben, mintha a sajátjuk lenne, mert hiszen úgy is ők használják, de semmi nem változott. Tovább rongáltak mindent, sőt egymás között is veszekedtek. Egymás bosszantására elvágták a vízvezeték, egymás elől elzárták a gázt, villanyt. A felszólítók egymást érték a vízművektől, 8 napon belül csináltassa meg a vízóra fedelét büntetés terhe mellett. Javíttassa ki a tetőt 8 napon belül, büntetés terhe mellett.

Az építési osztály még erélyesebb felszólítót küldött, a szomszéd ház „állagának” megvédése céljából. Ellenkező esetben nagyobb összegű pénzbírsággal sújtja, közölve, hogy ez véghatározat, fellebbezésnek helye nincs.

A ház eladását újból hirdette az újságban. Egymást követték az érdeklődők, de mikor a címet megtudták, legtöbben csak legyintettek, Tréfli utca 19., micsoda egy ház, hírhedt ház, emellett a lakók semmilyen cserelakást nem fogadnak el. Verebes kezd elveszteni a türelmét, már látja, újból nem lesz semmi a házeladásból, idegesen ül le megírni a fellebbezést a tanácshoz. A felesége csitítja és inti, nehogy valami sértőt írjon. Elkecsereződésében mindent megír a tanácsnak, a lakók mit művelnek a házzal, megakadályozzák a házeladást, sőt még a szomszédokat is ellene ingerlik. Másnap személyesen vitte a tanácshoz, megkereste az előadót, egy szigorú, fiatal elvtársnőt. Az előadó, amikor megtudja, miről van szó, kimért, szigorú arccal fogadja: figyelmezteti, hogy fellebbezésnek helye nincs. Verebes nem hagyja magát: – Az elvtársnő úgy beszél velem, mintha egy hétemeletes bérháztulajdonos volnék. Nekem nincsenek jogaim, csak a lakóknak? Ezt nem tudom elhinni. 13 dolgozó kisemberé, öreg nyugdíjasé a ház. A kirótt örökösödési adót lefizettük, adóhátralékunk nincs, a ház mégis tönkremegy a lakók rongálása miatt. Nekünk meg egymás után jönnek a felszólítók, hogy mindent javíttassunk. Nekünk is vannak családjaink, akikre keresünk, nem azért dolgozunk, hogy másnak legyen mit tönkretenni.

– Mondjon konkrétumot – szól ár a szigorú előadó –, ne általánosítson. Itt jártak a lakók, és én is kint voltam személyesen, ott is beszéltem velük.

– De ezekkel bizonyára nem dicsekedtek, ugye? Hát itt vannak a konkrétumok a beadványomban felsorolva.

– Kérek 30.- Ft-os okmánybélyeget, címezze ide a beadványt, és majd mi továbbítjuk a Fővárosi Tanácshoz.

Verebes lefizette a 30.- Ft-ot, kért egy nyugtát, majd eltávozott. Magában morfondírozott, 30.- Ft egy fellebbezésre mégiscsak sok, de valahol el kell kezdeni, mert ha akármit kijavíttat, eredmény a további rongálás, és újabb felszólítók, lássuk, mint dönt a Fővárosi Tanács.

Telt-múlt az idő, a fellebbezésre semmi nem érkezett, Verebes elment a Fővárosi Tanácshoz érdeklődni, az illetékes osztályon semmit nem tudtak ilyen fellebbezésről.

– Alázatosan könyörgöm, nézze meg jobban az elvtárs, itt van a dátum, amikor a 30.- Ft-ot befizettem.

– Ne alázatoskodjon és ne könyörögjön, az az idő már régen elmúlt, nincs szüksége egy öntudatos dolgozónak a könyörgésre.

– Igaza van, követelem, nézze meg jobban, mi van a fellebbezésemmel.

– Na látja, ez már más, megnézem még egyszer. De nem sok remény van arra, hogy megtaláljam. Annyi ügyünk van, és lehet, hogy a kerülettől még el sem küldték valami ok miatt.

– Hát, akkor hol keressem?

– Menjen vissza a kerülethez.

– Ott már voltam. Onnan küldtek ide. Csak azt tudnám, hova forduljak, hogy ezt az ügyet végleg lezárják. Vagy kötelezzék a lakókat a kár megtérítésére, vagy lakoltassák ki, ha már a cserelakást sem fogadják el, hogy a házat eladhassuk. Mondja meg az elvtárs, kihez forduljak?

– Megmondjam? Forduljon az öregistenhez, talán ő majd elintézi.

Verebes elkészönt és elment haza. A feleségének elmesélte, hogy járt, és hogy végre egy jókedélyű előadó hova utasította a panasz elintézésével. Egész este ez járt az eszében. Lefekvéskor sokáig forgolódott az ágyában. A felesége nyugtatta: – Ne gondolj már erre a butaságra, próbálj meg aludni, majd előkerül az a fellebbezés, és majd csak elintéződik. – Szemét

lecsukva próbálgatta az alvást, de az agya szüntelenül működött. Eszébe jutott a sok bosszúság a munkahelyén, a villamoson, a szomszédok, a barátok, akikben csalódott. Rájött, hogy az élet csupa bosszúság, és milyen kevés benne a jó. Jó volna elaludni, legjobb, ha elalszik az ember, megszűnik gondolkodni, nem tud semmiről semmit. Ilyen gondolatok közben végre elaludt.

Verebes azon vette észre magát, hogy a teste súlytalan, és lebeg valahova fölfelé, olyan tájakon, ahol még nem járt. Teljesen ismeretlen, mintha felhő volna mindenütt, néha elővillan a Nap fényes sugaraival, néha a hold a csillagokkal, de legtöbbször sötét, nehéz gomolygó felhők között jár. A lába alig ért valami puha réteghez, majd olyan helyre ért, ahol nagy, ismeretlen kövek hevertek, valószínűleg meteorkövek lehetnek – gondolta magában –, és csak a lába alá nézve ment tovább előre, nehogy valamelyikben elbotoljon, nem tudta miért és hova megy, csak ment, ment, ment előre. Végre egy hatalmas épületkolosszust látott maga előtt. Régi görög oszlopos épületekhez hasonlított, a tetejét nem is látta, de a homlokzatán, mintha bárányfelhővel lett volna írva: „Atyaisteni Hivatal”. Sok-sok lépcső vezetett fel, végre felért egy tágas előtérbe, az ajtóban egy magas, vékony, fiatal angyal állt földigérő, fehér redőkbe szedett, derekán átkötött angyalruhában, fedetlen fővel, a lábain saruval. Az ifjúnál semmi fegyver nem volt, szelíden megkérdezte:

– Mi járatban vagy ember és kit keresel? – Verebes tágra meresztette szemeit, ismerős volt neki az angyal, és meglepte ez a közvetlen tegező hang. Mintha csak otthon Pesten lennék – gondolta –, úgy látszik, itt is demokrácia van. Megszólította az angyalt: – A földön Te hol laktál? Mert úgy látom, hogy itt nem a földön vagyunk, meg tudnád mondani, hova kerültem, angyal kartárs? Az szelíden elmosolyogta magát: – Hát, kartársak éppen nem vagyunk, mert látom, Te a földről jöttél, földi öltözkéddel együtt, én míg a földön éltem, Pesten laktam. De Te mi járatban vagy itt, mert ha nem tudnád, a magasságos Atyaisten közelében jársz.

– Akkor jó helyen járok, mert engem egy ügyemmel ide utasítottak, az öregistenhez, véletlenül tévedtem ide, ha már itt vagyok, éppen a zsebemben van a beadvány, leadom itt, ha jó helyen járok. Itt lakik az öregisten, vagy csak a hivatala van itt. Ő meg máshol szórakozik?

Az angyal megint elnevette magát: – A hivatal is itt van, meg ő maga is. Nem szórakozik, itt nincs hol és mivel szórakozni. Egyetlen szórakozásunk, ha lenézünk a földre és nézzük, mit csinálnak ott az emberek. Azon sokat lehet mulatni is meg bosszankodni is.

– Meghiszem azt, láttál már innen egy 6-os villamost is?

– Láttam ám, sőt, még a vitákat is végighallgattam, amik ott folytak, jókat tudnak mondani egymásnak a pesti emberek.

– De jó, hogy itt találalak, aztán meg hogy pont pesti is vagy, legalább lesz protektorom az ügyemben.

– Ebben tévedsz, mert itt nincs protekció, itt mindenkit egyformán fogadnak, itt nincs cím és rang, csak jó és rossz lelkek vannak. Egyetlen hatalmasság van, az Atyaisten, neki kell engedelmeskedni.

– Jó nektek, nálunk többen vannak, akiknek kell engedelmeskedni. Na, és a főangyalok és arkangyalok, apostolok, a szűz Mária és a Szent József?

– Azok közelebb vannak az Istenhez, de őelőttük sem kell hajlongani, előre köszönni, mint a földi hatalmasságok előtt kellett.

– Mondd, itt nem szokták egymást megfúrni, nem pletykálnak, meg intrikálnak egymásra?

– Nem, itt békében élünk egymással, mert a földi hatalmasságok, a zsarnokok, az intrikusok, a talpnyalók és hasonló zsánerű lelkek külön vannak.

– Mennyi a fizetésed az ajtónállásért, megélsz belőle?

Az angyal megint elnevette magát: – Itt nincs fizetés, a megélhetés meg nem kerül pénzbe.

– Ugyan, ne vicceljen, még a Krisztus koporsóját sem őrizték ingyen. Azt meg, hogy a megélhetés nem kerül pénzbe, éppenséggel nem hiszem el.

– Elhiheted, mert itt nincs is pénz.

– Értem, akkor teljes ellátást kaptok. És mondd, az öreg Istennek van autója vagy repülőgépe?

– Nincs annak, egy szekere van, ha elfárad, azon utazik.

– Szekere? Miféle szekere?

– Hát a Göncölszekér, amit a földről is lehet látni.

– Hát őrsége van-e?

– Nincs, csupa jó lelkek vannak körülötte. A rosszak, mint ahogy mondtam, külön vannak a pokolban.

– Nem fél, hogy megtámadják?

– Itt mindenki jámbor és alázatos, tudja mindenki, mi rosszat követett el földi életében, igyekszik itt levezekelni.

– És te hogy kerülték ide?

– Elvittek a háborúba, mentem-mentem a nagy fagyos orosz pusztákon, míg egyszercsak egy golyó ért, én ottmaradtam fekvé a hóban, szép lassan megfagytam, és egyszercsak itt találtam magam. Ezt a beosztást nemrégén kaptam.

– Hát akkor én most bemegyek és elintézem a dolgom, ha tudom. Majd kifelé jövet beszélgetünk.

Elindult befelé a hatalmas terembe. Ott szeme-szája elállt a látványtól. Köröskörül hatalmas ablakok, a plafont szinte nem is látta, az ablakok alatt nyitott könyvespolcok, azokon hatalmas vastag könyvek, a teremben mindenfelé íróállványok, mellettük idős, ősz hajú lelkek álltak, és lúdtollal írtak. Meg is kérdezte az egyiktől, miért állnak és miért nincsenek íróasztalok, miért használják még mindig ezt az ósdi lúdtollat, hiszen már régen modern töltőtollak vannak. A válasz meglepő volt: – Azért te szegény lélek, mert ha mi itt ülhetnénk íróasztalok mellett és modern írószerszámokat használnánk, minden lélek idekíváncozna szolgálattételre. Így senki nem vágyik ide, az amúgy is egyhangú, unalmas munkára, csak az jön ide, akit idehelyeznek.

Majd elfelejtem megemlíteni, hogy az itteni lelkeken is hosszú fehér, redős tunika volt, saru a lábukon, a különbség az, hogy az öv az örnél fehér és bojtos volt, itt fekete övet viseltek a dolgozó lelkek. A kérdezett visszakérdezte Verebest: – Mi járatban vagy itt, te szegény lélek?

– Egy beadványt hoztam a földről, itt van, ezt szeretném, ha iktatnák. A földön 30.- Ft-ot kértek a fellebbezési kérelmemre, gondolom, itt is elég lesz, ha mondjuk 50.- Ft-ot mellékelek okmánybélyegre?

– Ó, te szegény lélek, itt égi valuta járja, nincs anyagiasság – sóhajtott a lélek –, add be a fohászkod a földre visszamenve bármelyik földi helytartói segédhivatalnál az égi valuta mellékletével, amint a segédhivatal plébánosa kiró reád. Itt mi iktatjuk a személyes megjelenésed nélkül. Nyugodj meg szegény lélek, a földi bürokráciából ide is jutott.

– Nem bocsátanátok be az öreg Isten színe elé?

– Mi dolgod vele?

– A földről ide utasítottak hozzá személyesen.

– Mit gondolsz te szegény lélek, ha az Isten mindenki ügyével személyesen foglalkozna, mi lenne vele? Azért vagyunk mi itt, hogy felfogjuk a földi fohászaitokat. Nézd meg ezt a sok nagy könyvet, ebben mind-mind fohász van beleírva, és a legtöbbet egymás ellen fohászkodtatok. Ha ezt mind teljesítettük volna, már nem lenne élet a földön. Menj békével, megvizsgáljuk majd a beérkező fohászkod, ezért kár volt a földről idefáradni, hiszen lehetsz még itt eleget.

Verebes mit tehetett, dolga végezetlenül megindult kifelé. A kapuban már másik angyal állt, a régi őrangyal a lépcsőn állva várta. Odaérkezvén magával invitálta: – Gyere földi ember, most megmutatom neked az itteni életet. bár inkább kíváncsi lehetsz ugye, hogy most mit csinálnak a földön?

– Láttam már annyit, hogy meg is untam.

– De itt azt is láthatod, amit ott csak szeretnél látni és tudni.

Egy felhő mögé értek, ahol már másik két lélek nézett le a földre. Verebes is kíváncsi lett, ő is lenézett, egészen megszédült a látványtól. Átlátott a falakon, belátott az autókba, még a sűrű lombok alját is látta. Persze legelőször megkereste Pestet, az őrangyal megkérdezte, mégis mire kíváncsi a legjobban?

Verebes habozott, életében annyi mindent szeretett volna megtudni és látni, és most semmi nem tudott az eszébe. Miközben gondolkodik és lenéz, hát uramfia, mit lát? A vállalatvezetője ül a vállalat legszebb lányával, a Micikével egy zenés eszpresszóban vidáman, jó hangulatban. Micike arca a pezsgőtől kipirult, Verebes csak nézte, nézte a fejét csóválva:

– Nahát, ezt sosem hittem volna, ez a Micike hova tette a fejét? Meg különben is, menyasszony. Na és, Angyal elvtárs, pezsgőzik! Emlékszem, egy értekezleten, igen, termelési értekezleten, hogy kirohant az italozás ellen. Hangoztatta, hogy ő soha nem iszik szeszes italt, úgy látszik, itt kezdi, de hol fogja végezni? Hogy kerültek ezek ide?

– Akarod tudni – szólt az őrangyal – visszaforgatom a földi időt, de nagyon figyelj: Angyal most indult az autójával, latolgatja, hova menjen, ma korán végzett, a családja nyári üdülésen van a Balatonon, és neki most nincs kedve odakocsizni. Robog az autó az utcán, egyszercsak a vezető fékez, a járdáról Micike majdnem a kocsi alá futott. Angyal kinéz:

– Na nézd csak, maga majdnem a kocsi alá került. Hová siet? Ha van kedve, szálljon be, elviszem, ahova siet.

– Ó, szívesen igazgató elvtárs, ha nem zavarom.

– Ha zavar, akkor nem hívnám. – A kocsi elindult, Angyal megkérdezte: – Hova rohant tulajdonképpen?

– Nem volt különösebb célom, csak át akartam futni a szemben lévő oldalra egy kirakatot megnézni.

– Persze női ruha, fehérnemű vagy cipő – mosolygott rá Angyal.

– Igen, új modelleket láttam tegnap futólag, és gondoltam, ma ráérek jobban megnézni.

– Ráér Micike – nem volna kedve egyet kocsizni, mondjuk végig a Margit-szigeten?

– Ha nem vagyok terhére az igazgató elvtársnak, szívesen.

– Ugyan, hogy képzeled! Béla – szólt a sofőrnek –, a Margit-szigeten megyünk végig. – A vezető int, hogy érti, és a kocsi méltóságteljesen suhan a sok jármű között. Nehezen indult meg a beszélgetés. Angyal igazgató kezdte.

– Különben is, azzal vádolnak, hogy senkit nem veszek fel a kocsimra, hát a maga példája is igazolja, hogy ez nem igaz. Dohányzik? – A tárcáját Micike elé tartotta, aki kivett belőle, mind a ketten rágyújtottak.

Illatos bodor füstfelhőben folyt a beszélgetés, és befordultak a Margit-hídról a szigetre.

– Meddig ér rá, Micike?

– A vőlegényem elutazott, így szabad az estém, de a szüleim miatt haza kell mennem, különben aggódnának, hogy hol vagyok.

– Maga menyasszony? Nem is tudtam.

– Még nem volt meg az eljegyzés, de van vőlegényem.

– Volna egy ajánlatom, mit szólna, ha azt ajánlanám, ugorjunk fel a hármashatárhegyi vendéglőbe, ott vacsorázzunk meg, gyönyörű szép a kilátás, és utána hazajövünk. Persze előre bocsátom, a szándékaim teljesen tisztességesek.

– Ha előbb hazavisz igazgató et., hogy megmondjam a szüleimnek, akkor szívesen. Nem maradunk soká, ugye? De otthon azt fogom mondani, hogy egy társasággal megyek, és este hazakísérnek. – Mind a ketten jót nevettek az ötleten.

– Természetesen nem maradunk soká, és hazahozom, hol is lakik?

– Óbudán.

– Óbudán? Akkor éppen jófelé megyünk, mondja meg a pontos címet a gépkocsivezetőmnek.

– Igazgató elvtárs, most jut eszembe valami – odahajolt Angyal füléhez és halkán súgta: – Béla nem fogja kibeszélni, hogy minket hova vitt? Mit szólnának a gyárban, vagy ha a felesége fülébe jutna a dolog?

– Bélától ne féljen, az megbízható, a feleségem meg nyaral, azért vagyok én is ma szabad.

– Akkor jó, mehetünk – szólta Micike. A gépkocsivezetőnek megadta a címet, a kocsí halkán suhant tovább.

– Hát így kezdődött – szólta az őrangyal Verebeshez –, de nézd csak tovább, és hallgasd, mit beszélnek, ha érdekel.

– Megmondom őszintén, kezd érdekelni a dolog.

A beszélgetés így folyt tovább:

– Én magát csak úgy ismerem, hogy a szőke Micike a könyvelésből. Megvallom őszintén, sokszor megcsodáltam a gyönyörű termetét, formás lábait, és határozottan tetszett nekem. Persze, csak úgy, mint egy szép nő, minden mellékgondolat nélkül, mert hiszen tudja, hogy én nő vagyok.

Koccintottak. – Mi lenne, ha tegeződnénk, ha már a sors így összehozott bennünket? Elvégre, egyenlőség van, és lassan megszűnnek a társadalmi válaszfalak. Vagy nem igaz?

Megint nevettek kipirult arccal mind a ketten. Micike késett a válasszal, majd megfontoltan így szólt:

– Már eddig is jóval túlmentünk a határon, amit egy tisztességes menyasszony és egy többszörös családapa megengedhet magának.

– Ugyan, magának ilyen ósdi felfogása van a tisztességről, hiszen semmi olyan nem történt közöttünk, ami azzal ellenkezne. Nyilvánosan továbbra is magázódnánk, de ha ketten leszünk, nyugodtan tegeződhetünk, jó? Elvégre még nem is gyűrűs menyasszony, még szabad, nyugodtan azt tehet, amit akar.

Micike Angyalra nézett mosolyogva: – Hát jó, én nem bánom, csak maga meg ne bánja. – Mind a ketten kézbe fogták a poharukat, koccintottak egymás szemébe nézve, és várakoztak. Angyal nőgatni kezdte Micikét, hát kezdje már. – Ígyunk fenékig, koccintsunk még egyszer, szervusz. – Koccintottak, Micike is halkán mondta, szervusz, majd szabadkozott, hogy: inni iszom, de nem fenékig.

– Akkor viszont nem érvényes a pertu, most az egyszer idd fenékig. – Micike elszántan szorította a karcsú poharat, majd szemét lehunyva fenékig ürítette tartalmát. – Jó ez a pezsgő ugye? – szölt Angyal. – Nagyon – válaszolt Micike –, úgy szeretem nézni, ahogy gyöngyözik a pohárban. – A zene csacsacsát játszott, Angyal várakozóan nézett vágyakozó arccal Micikére. – A csók hol maradt? – kérdezte. – Tulajdonképpen azért kértem, hogy ígyunk pertut.

Micike szemérmesen nézett Angyal szemébe, már hajoltak egymás felé, Angyal mohó vágyakozással, Micike lassan tétovázva, amikor Verebes izgalmaiban az égi angyal tunikáját gyűrögetve elordította magát.

– Nana, Igazgató elvtárs, hát képes volna, mit csinál?

Angyal igazgató mintha meghallotta volna a hangját, hátrakapta a fejét és ijedten nézett körül.

– Micike, maga nem hallotta, mintha valaki, valami ismerős hang rám kiáltott volna.

– Igen, valamit mintha hallottam volna, csak nincs itt ismerős?

Ijedten néztek körül. Senki ismerőst nem láttak. Angyal invitálta Micikét: – Gyere Micike, táncoljunk, felejsük el ezt a butaságot. Igaz, az én lábam nagy tiszteletben tartja a taktust, nehezen lép rá, de próbáljuk meg, hogy kárpótoljam magam az elmaradt csókért. – Karonfogta Micikét, elmentek táncolni. Tánc közben megkérdezte Micikét: – Mondd, milyen embernek tartanak engem a gyárban, őszintén megmondhatod.

– Nézd, Angyal elvtárs...

– Ne nevezz engem most már magunk között Angyal elvtársnak, szólíts egyszerűen Gábornak, ha egymás között vagyunk.

– Jó, hát Gábor, én megmondom, ha holnap Angyal elvtárs nem fog érte az irodájában megharagudni.

– Ugyan, Micike – mondta nevetve Angyal –, az őszinteségért senki nem haragszik.

– Bár úgy lenne – válaszolta Micike –, de sokkal jobban szeretik az emberek a tömjénező hazugságot, mint a bíráló igazságot. Hát, ha kívánod, én elmondom, milyennek tartanak a gyárban tömjénezés nélkül. Én 4 éve ismerlek, van egy klikked, akik körülrajonganak, hozzák-viszik a híreket, beleavatkoznak a mások magánéletébe, ítélik, de a magukéba nem engednek beleszólni. Pedig ott is volna miről beszélni. De jaj azoknak, akik azt szóba is merik hozni. A kicsiktől mindent elvonnának, a legcsekélyebbekért is büntetik őket, holott azok sokszor hozzák helyre a nagyok baklövéseit. Mégis ők kapják a dicséreteket és a nagy jutalmakat. Nem önzetlen a hízeltetésük. Ha valaki ez ellen szót emel. Angyal elvtársnak elég néhány szót szólni, hogy az illető érezze a kegyvesztettségét, anyagi és erkölcsi vonatkozásban is. Holott szegény azt sem tudja, hogy miért. Arra még, azt mondják, nem volt példa, hogy megkérdezted volna az illetőt, hogy szerinte mi az igazság az ellene felhozott vádakból. A jó párttagok kapnak prémiumot, beutalót a Balatonra családotól, mindig ugyanazok, és

senki nem szólhat, fél, hogy kirúgják. Ők kapnak építkezésre ingyen teherautót, meg építőanyagot is. Mondjam még?

– Szóval én ilyen vagyok? – szólt elvörösödött arccal Angyal, megállt tánc közben, karonfogta Micikét, és visszavezette az asztalhoz. Leültek, majd ingerülten kérdezte:

– Mondjál konkrét esetet, ha tudsz!

Micikében dolgozott az ital is, a dac is.

– Mondjak? Hát nem régen történt, a Kerekes Jóska és a Halász Ica esete. Valaki meglátta őket a diszpécser-szobában csókolózni, mind a kettőjüknek azonnal felmondottak, az indok az volt, hogy Jóska nős, Ica elvált asszony. Azóta Jóska elvált, és elvette Icát. Ugyanakkor vannak itt asszonyok, akik ügyesebben csinálják, a nős férfiakat kiszolgálják, de ők csak gyáron kívül csókolóznak, viszont akikkel csókolódnak, azok magasabb állásban vannak, mint Kerekes Jóska volt. Az egész gyár beszél róluk, mégsem bocsátják el őket, mert jó párttagok.

Angyal már nem nevetett, hanem figyelmesen hallgatott, majd ezt kérdezte.

– És mennyiben vagyok felelős ezekért a dolgokért?

– Ezt csak azért említettem, mert a fegyelmi bizottság arra hivatkozott, Angyal et. szellemében hozták az ítéletet, aki tudvalevőleg nem tűri az erkölcstelen életmódot.

– Jó, mit tudsz még mondani?

– Hát itt a Biczó Imre esete, akire valaki ráfogta, hogy az apja malomtulajdonos volt.

– Na, és nem volt az?

– Úgy látom, ismered az esetet, hát nem az volt. Avagy, ahogy értelmezzük. Tudniillik egy kis darálójuk volt, és vállaltak bérdarálást másoknak is. De a lisztörlésre nem volt alkalmas, és az Imre apja tulajdonképpen nem is abból élt, mert hiszen külön dolgozott, mint géplakatos, és egy segédje volt. Azért, mert az gyakran csak a darálásokat intézte, rájuk fogták, hogy malomtulajdonosok. Ezt az Imre még ma is érzi. Vagy a másik, a Kéri Laci esete, ezt úgy beszélnek, hogy egy üzemi bál alkalmával meglátott egy nőt és megjegyezte, hogy hű, de görbe orra van, ez a hölgy állítólag a Te feleséged volt. Valaki szükségesnek tartotta, hogy gyorsan elmondja, és azóta nincs megállása a meggondolatlan megjegyzése miatt. Bár állítja, hogy nem tudta, hogy a hölgy kihez tartozott. Később hallotta, hogy a Te feleséged. Én nem tudom pontosan így történt-e, Te talán jobban tudod.

– Ah, az egy rosszindulatú fráter, bizonyára más megjegyzéseket is szokott tenni.

– Hát, ha igaz, hogy valakinek görbe az orra, az csak nem sértő, és ezért nem kell megharagudni.

– Na, és mit beszélnek rólam?

– Mit? Hát például a takarékoskodás, hogy csak a kicsikre vonatkozik? Ott ellenőrzik még a villamosjegyet is, vannak viszont, akiknek nem volt megfelelő a szoba berendezése, kicseréltették az egészset, szőnyeget, új bútort kaptak, pedig a régi is egészen jó állapotban volt, azt mondják, akik értenek hozzá, hogy csak át kellett volna tisztíttatni. Ugyanakkor a kis tisztviselők olyan asztalnál dolgoznak, hogy némelyik majd összedül. Arra nincs pénz, mert takarékoskodni kell. Itt a könyvelésben sokszor látunk elég nagy összegeket kifizetve, nem eléggé indokolt célokra. Ezt nem én állapítottam meg, a többiek beszélnek. Taxiköltség, üzletkötéssel kapcsolatos kiadások, reprezentációs költségek, és stb. A beruházási osztályon év végén mindent vesznek, még tücsökherélt is, csak elfogyjon a pénzt, mert ha nem, jövőre csökken a beruházási alap.

Angyal ingerülten vágott az asztalra: – Szóval, ilyen vagyok én, hogy én nem tudok mindenről, szemellenzősen járok, vagy talán még segítem is őket a pazarlásban?

A szomszéd asztaltól mindenki feléjük fordult a hangos beszédre. Micike ijedten körülnézett és sírvafakadt. – Ugye, mondtam, kár volt őszintének lenni, mert most haragszik rám Angyal elvtárs. Pedig, ha nem ittam volna ennyit, én – én soha sem vette volna annyi bátorságot magamnak, hogy erről beszéljek. Ön erőszakolta ki, és különben is, ez mások véleménye, én ezeket másoktól hallottam magáról.

Angyal kellemetlenül kezdte magát érezni a síró Micike mellett, és kérlelni kezdte, hogy ne csináljon feltűnést. Majd hosszan nézve Micikére, így szólt.

– De Micike, töröld meg a szemeid, és ne beszéljünk többet ezekről, ne rontsuk el ezt a szép estét ilyen számársággal. Sőt, arra kérlek, ne magázz, már én is egészen elfeledkeztem, hogy hiszen mi tegeződünk, és ez az este a mienk, ketten vagyunk. Holnapra ígérem, mindent elfelejtek, csak a szépet és jót nem. Még csak egyet kérek, mondd meg őszintén, kik azok, akik ezeket beszélnek rólam?

– Azt én soha nem mondom meg, van elég bizalmasa, azok miért nem beszélnek ezekről is, mert ők is részesei? Én nem leszek spicli.

– Miért magázol, hiszen én nem bántottalak meg! De ha akarod, azaz, ha akarja, hát jó, magázódjunk, legalább nem jövünk zavarba a legközelebbi találkozásnál, ami valószínűleg holnap lesz a gyárban. Remélem, számíthatok a diszkréciójára? – A fizetőpincér felé intett, hangosan szólva: – Fizetek!

Verebes beleizzadt a hallottakba, letörölte izzadt homlokát.

– Tyhű, de izgultam, hogy ez a csitri beárul bennünket. Azt hiszem, rövidesen állást kereshettem volna. Hogy innen miket láthat az ember?

– Ez még semmi – válaszolt az őrangyal –, nézz csak körül még.

Verebes felkiáltott: – No nézd már, ott meg kit látok, a Szedlacsek a számlázásból egy lánnyal. De milyen csinos kislány, no nézd már, hát ez a kis Évike a házból? Nahát, ez a Szedlacsek, hogy ezek hol ismerkedtek össze? Na, és ez az Évike a 16 évével, hova tette az eszt? Szedlacseknek most született egy fia, a felesége talán ma ment haza a kórházból, nahát, az ember esze megáll.

– Szeretné tudni, hogy ismerkedtek meg?

– Szeretném.

– Na, akkor figyelj – az őrangyal ismét visszaforgatta az időt.

Február 27-én történt, Évike lement a sportuszodába, már látjuk is a nagymedencében, ugye, látod?

– Igen, látom – válaszolt Verebes, és a következő jelenet játszódott le előtte.

A csinos fiatal lányt a kamaszfiúk rajongták körül, azaz hogy inkább körülszemtelenkedték. Ugráltak mellette a medencébe, aláúsztak, megcsipkedték, és a szemébe fröcskölték a vizet. Évike mérgesen nézte őket, majd rájuk szólt: – Szemtelenek, nem szégyellitek magatokat?!

Verebes nézte a látottakat, majd felkiáltott: – Né, a Szedlacsek ott ül a medence szélén és Évikét nézi. Nem mondom, csuda jó alakja van, én még így nem is láttam, levetkőzve. Vajon már ismerik egymást?

– Figyeld a fejleményeket – szólt az angyal.

Évike kiment a vízből, a medence szélére ült Szedlacsek közelébe.

A fiúk most a fején keresztül ugráltak a vízbe. Évike könyörgőn nézett Szedlacsekre, aki ezt észrevette. A kamaszok már újból futottak Évike felé, Szedlacsek felállt, rájuk szólt:

– Melyik akar egy pofont? Nem szégyellitek magatokat?

A kamaszok vitába kezdtek: – Miért, játszani sem szabad?

– Keressetek magatoknak más játékot – válaszolt Szedlacsek.

Évike hálásan mosolygott Szedlacsekre, és azt rebegte: – Köszönöm.

– Szívesen – válaszolta Szedlacsek. – Olyan szemtelenek ezek a tacsók.

– Igen – válaszolta Évike –, nem bírom az ilyen éretlen tökfilkókat.

Szedlacsek Évike mellé ült: – Megengedi?

– Tessék.

Szedlacsek bemutatkozott, Évike is, és élénk beszélgetésbe kezdtek. Évike kifejtette abbeli véleményét, hogy csak az érett férfiakat szereti, bár még nem udvarol neki senki, de soha nem is hagyna magának ilyen éretlen tacsóktól udvarolni. Hazafelé menet megbeszélték, hogy legközelebb március 1-én találkoznak ugyanitt.

A második találkozás ugyanitt történt meg, már mint két ismerős jóbarát úszkáltak a vízben, együtt jöttek ki az uszodából, és moziba mentek. A véletlenre bízták, kapnak-e jegyet. Kaptak. Másnap találkozás a szigeten, este csókolódzás egy kis padon. Néhány nap múlva már karonfogva mennek Hűvösvölgy felé. A villamostól az erdőben sétáltak. Egy elhagyott részen a bokrok között megálltak, körülnéztek, csókolóztak, majd Szedlacsek felöltőjét a fűre terítették, és arra hevertek.

– Jenő, igaz is, már a múltkor akartam kérdezni, Te nem vagy nő?

Szedlacsek elpirult, kissé habozott, majd zavartan válaszolt: – Nem, nem vagyok. A jegygyűrűje zsebében a pénztárcájába került még a találka előtt. Igyekezett gyorsan más témára terelni a szót: – Hogy te hogy tudsz csókolni, Évike! Kitől tanultad?

– Senkitől – nevetett Évike –, sokszor láttam filmekben is, meg a szigeten is, hogy csinálják. Jenő nem mennék tovább? – kérdezte Évike – Itt nagyon közel vagyunk az úthoz. – Felkeltek, mentek tovább az erdőbe egy ösvényre térve, majd szó nélkül letértek egy sűrű bokor felé egymást átkarolva, Évike kipirultam, Szedlacsek kissé sápadtan az izgalomtól. A bokrok közt megálltak, újból csókolóztak, majd Szedlacsek újból leterítette felöltőjét a bokor aljára a fűre, és Éviket maga mellé invitálta. Évike még állt egy kicsit, végül leült Szedlacsek mellé.

– Jenő, maga hány éves?

– Huszonnégy – válaszolt Szedlacsek kis habozás után.

– Hogy hazudik – szólt Verebes az angyalhoz, – már másodszor hazudik, mert nő, és már 30 is elmúlt.

– Miért kérdezed, Évike? – kérdezte Szedlacsek.

– És miért nem nősültél meg eddig?

– Mert nem találtam megfelelő partnert.

– Én megfelelő vagyok, engem elvennél?

– Hátha hozzám jönnél?

– Te, mit szólnának a szüleid, ha megismernének? Mikor viszel el bemutatni?

Szedlacsek mindinkább zavarba jött és gondolkodott, majd így válaszolt:

– Nem, most nem lehet, mert el vannak utazva.

– És mikor jönnek vissza? Én már nemsokára 17 éves leszek, jövőre érettségizek, és dolgozni megyek. Már van több osztálytársnőm, aki menyasszony, csak a gyűrűt még nem hordják.

– A jövő héten sem lehet, mert még nem jönnek haza, hosszabb időre utaztak el.

– Akkor gyere fel hozzánk, hagy mutassalak be én a mamámnak. Már említettelek neki, igaz, nem nagyon örült, mert azt mondta, ráérek még udvaroltatni magamnak, tanuljak inkább.

– És te mit mondtál?

– Hazudtam ma is, azt mondtam, hogy egy iskolatársnőmhöz megyek tanulni. Itt van a könyv a táskámban. Ha tudná szegény, biztosan kapnék egy-két pofont.

Szedlacsek szó nélkül magához húzta Évikét, szorította, ölelte, csókolta, majd lehanyatlottak mind a ketten, Évike nyöszörögte: – Jenő, nem, nem, azt nem engedem –, de a szabadkozása gyengült. Már-már majdnem elveszett Évike, Verebes izgalma tetőfokára hágott, és felordított: – Szedlacsek, te ne nyúlj hozzá!

Szedlacsek felugrott, körülnézett, Évike is visszaigazította ruháját.

– Mi volt ez, Jenő, van itt valaki?

A bokor zörrent, egy idős férfi közről, két másik fiatalabb más-más irányból lesett. Szedlacsek felnézett, erősen szürkült, sehol senki rajtuk és a lefelé fordított kívülről. Elment a kedve mindentől, és így szólt Évikének: – Gyere, siessünk ki innen. – Évike is reszketett, odabújt Jenőhöz, és siettek ki az ösvényen vissza az útra.

– Ezt a szemtelen, pimasz Szedlacseket, vajon mint mond ez a feleségének?

– Azt is meg tudnánk hallgatni – szól az angyal –, de ezt nem tesszük a nőkre való tekintettel, hátha valaki megírja ezt a történetet, és azt mondják, hogy módot adtunk a többi férfinak is újabb hazugságok kitalálására. Szedlacsek ügyesen vágta ki magát, nem hazudott se túlorát se értekezletet, annyit mondhatok neked. Most mondd Verebes, irigykedsz, vagy dühös vagy rá, Évike miatt?

– Inkább az előbbi, egy ilyen szép kislányért még talán én is hazudnék. Hiszen én nagyon jól ismerem, mint mondtam, ott lakik a házunkban, de bizony én még ilyen gondolattal rá sem mertem nézni. Csak a kislányt láttam benne eddig, és ma először láttam benne a nőt. – Közben ezt mondtotta, újból lenézett. – Nicsak, Kenéz elvtárs, a munkaügyi osztály vezetője. Az idősebb korosztályú nők kedvence, áradoznak róla, hogy milyen előzékeny, kedves, és biztosan nagyon csendes és figyelmes férj. Irigykednek a feleségére, legalábbis ezt mondják neki, lehet, hogy egy kis hízelgés is van a dologban. Csak azt nem értem, ha ez mind így igaz, akkor miért megy ő elől, és utána a felesége az utcán, mert biztosan az, bár személyesen nem ismerem, de látom, beszél hozzá hátra, és nem a legudvariasabban, ez csak a felesége lehet. Hallgassuk csak!

– Megmondtam már százszor, hogy ne üsd az orrod az én dolgaimba, az nem tartozik rád. Intézd a magad dolgát.

Az asszony szótlánul követte Kenézt, cipelt egy tele kosarat, amit nehéz lehetett, mert sűrűn váltogatta kezeiben, egyikből a másikba.

– Remélem – folytatta Kenéz –, otthon rend van, a vacsora kész, mert ha nem, haza sem megyek.

– Kész, kész, csak gyere haza – válaszolt az asszony.

Szótlanul mentek egy ideig, majd Kenéz folytatta: – Vacsora után pihenek egy kicsit, utána kártyapartira megyek. Aztán nekem nehogy megint fel kelljen csengetni a házat, mert belülről bent hagyod a kulcsot. Nem tudom, hogy miért kell úgy zárkózni, nem visz el az ördög sem.

A szikár, 50 év körüli asszony még erre sem szólt semmit, szótlanul fordultak be a ház kapuján. A lakásban az asszony a konyhába vitte a tele kosarat, hogy kirakja a tartalmát, Kenéz egy fotelba ült az újságjával, és onnan kiabált: – Hol vagy már a házi papuccsal, meddig várjak még?

Az asszony engedelmesen vitte a kért házi papucsot, és engedelmesen megjegyezte:

– Hát a vacsorát igyekszem melegíteni, hogy tálalhassak, ha már el akarsz menni.

– Jó-jó, a véleményedre nem vagyok kíváncsi – hangzott a válasz. – Inget, zoknit készíts ki tisztát. Mi a vacsora?

– Zöldségleves, spenót tükörtojással, meg palacsinta.

– Már megint az az átkozott spenót. Spenót, sóska meg a salátafőzelék, már a könyökömön jön ki.

– Más örülne, ha gyakran ehetne zöldfőzeléket, az orvosok szerint is nagyon egészséges.

– Akkor etesd az orvosokkal, ne velem!

– A télen még azt mondtad, szereted!

– Hogyne, átpasszírozva a drótkerítésen, fazekastól. A cipőm felhoztad a susztertől?

– Nem, mert nem volt kész.

– A nadrágtisztítás sem volt kész, mi?

– Azért már nem volt időm elmenni.

– Hát, mire volt időd, ma nem dolgoztál, egész nap itthon voltál, és semmi nincs elintézve.

Csengettek. – Nézd meg, ki az? – szólt ki a feleségének.

A gyerek jött meg az iskolából.

– Gyere ide, Jóska – szólt ki az újság mögül.

– Kezit csókolom, apa – köszönt a 8 év körüli gyerek, és megállt apja előtt.

– Eredj fel a házmegbízotthoz, mondd meg, én kérem, jöjjön le, mert beszélni akarok vele – a gyerek elfutott.

– Erzsi – kiáltott ki a feleségének –, hozzál be egy lavórba melegvizet, és mosd meg a lábam.

Az asszony megjelent a lavór vízzel, Kenéz újságolvasás közben lehúzta a zoknijait, és kényelmesen elterpeszkedve a fotelben belerakta lábait a lavórba.

Újból csengettek. Az asszony ajtót nyitott, az előszobában a gyerek jelent meg, onnan kiabálta be: – Azt mondja a házmegbízott bácsi, hogy ha apa akar vele beszélni, menjen fel hozzá.

Kenéz lecsapta az újságot, rámeredt a gyerekre: – Micsoda, még hogy én menjek fel?! – ordította – Hát ki a fene választotta meg, ha nem én, ha nem ér rá, minek vállalta. Eredj fel még egyszer, és mondd meg, hogy rögtön jöjjön le, ő a fiatalabb, és neki lefelé kell jönni a lépcsőn, nekem meg felfelé kellene menni, meg nem is érek rá.

Az asszony félénken megjegyezte: – Nem kifutód az vagy cseléded, hogy parancsolj neki.

– Mit avatkozol már megint a dolgomba, mosd a lábam, most az a dolgod.

Megint csengettek, a gyerek jött, már messziről újságolta az újabb hírt: – Apu, azt mondta a házmegbízott bácsi, hogy még egyszer fel ne menjek, mert kirúg, már megmondta, aki beszélni akar vele, menjen fel, mert neki nincs senkivel beszélője.

Kenéz a gyerekre meredt előredőlve a fotelban, a szemei véresen forogtak a dühtől, látszott rajta, hogy némi kis ital is tüzeli.

– Mit, hogy kirúg – féllábbal kilépett a parkettra, vizes lábával, majd ijedten kapta vissza, és az asszonynak nyújtotta: – Töröld meg.

– Ebből elég volt – szólt Verebes az angyalnak –, azt nem várom meg, amíg elkezdődik a nagy csetepaté, ismerem, milyen erőszakos ember, de hogy a családját is így terrorizálja, azt nem hittem volna. Nézzük, mi érdekel még? Na nézd csak, a kis Szűcsné egy férfival, de nem a férjével, mert azt ismerem. Na, lássuk, mit sütsz, kis Szűcsné. Hallgassuk csak:

– Helyes kis kerthelyiség, ezek a szanetlik igazán bájosak, én mindig szeretem, imádom Budát, és maga Béla?

– Ó, én is, és még ami a fő, nincsenek ismerősök, mint Pesten lépten-nyomon.

– Jaj, ne is mondja, mert mit szólna a maga felesége, vagy az én férjem, ha megtudnák a mi dolgainkat?

– Na fő, hogy nem is sejtik, ugye Béla?

– Áh, dehogy sejtik, és én imádlak, Pirike. Te vagy a lelkem üdvössége, csak azt mondd meg, hogy mikor és hol üdvözülhetnénk.

Mind a ketten nevettek ezen a szellemességen. – Hát, mondjuk pénteken – szólt Pirike – a férjem délutános, gyere fel a szokásos módon, csak jobban vigyázz, mint múltkor, mert kezd gyanús lenni a házmesternének a gyakori telefonjavítás, mivelhogy mindig ugyanaz jön javítani, és mindig akkor, amikor a férjem délutános.

– Jó, aranyos Pirike, igyekszem nagyon óvatos lenni, és megpróbálom elkerülni a feltűnést. Hogy az embernek mi mindent nem kell megtanulni, hiszen már úgy járok lépcsőházatokba, mint valami szellem.

– Nahát, ezt se hittem volna – szólt Verebes az angyalhoz. – Ilyenek a nők, jaj, az én feleségem ugyan mit csinálhat, eddig nem is jutott eszembe, hogy utána nézzek.

– Nyugi, nyugi, alszik a kisfia mellett – szólt az őrangyal, de nézd meg saját magát.

Verebes lenézett, valóban alva látta a feleségét és kisfiát. Ez a látvány megnyugtatta.

– Hát a nagyobbik fiam hogy viselkedik, amikor nem látom?

– Hogy? Hát figyeld meg, most őt láthatod a tegnapi napon.

Egy kamasz fiú megy az utcán fütyürészve, kezében forgatva egy kosarat. Egy hasonló korú gyerek jön vele szemben.

– Szevasz Jani – kiáltja felé.

– Szevasz Jocó, hova mész?

– Megyek a piacra vásárolni, nem jössz?

– Mit veszel?

– Paprikát, paradicsomot meg gyümölcsöt, gyere!

- Jó – válaszolta a másik, és a két gyerek elindult a piac felé.
  - Te Jocó, mondok valamit. Marad pénzed?
  - Honnan maradna?
  - Óh, te mamlasz, hát a vásárlásból. Nekem mindig szokott maradni, de a muter már nem küld a piacra, mert azt mondja, hogy engem becsapnak, nagyon drágán adnak mindent, és még nem is szép, amit veszek. Úgy látszik, rájött valamire, mert most már csak akkor küld vásárolni, ha ő nem ér rá. Tudod, előbb úgy csináltam, hogy többet számítottam a piaci árnál, azt mondtam, hogy a zöldségesnél vettem. Ő erre azt mondta, miért nem veszel a közértben, ha már lusta vagy kimenni a piacra? Azután kimentem a piacra, ott volt olcsóbb is, drágább is, vettem az olcsóbbból, és a drágábbik árat mondtam, így mindig maradt egy kis zsebpénzem. Neked nem szokott maradni?
  - Hát, szokott néha.
  - És mit szoktál rajta venni?
  - Mit? Hát csokit, vettem már játékot is, persze már nem kisfiúsat, és otthon mindig azt hazudtam, hogy valamelyik barátomtól kaptam. De már kétszer moziban is voltam.
  - Áh – legyintett a másik –, csoki meg játék az kisgyerekeknek való. Te már egy nagy srác vagy. Cigizni nem szoktál?
  - Azt még nem próbáltam. Nekem nem is adnának a trafikban.
  - Bolond vagy, ha kérdezik, kinek viszed, mondd azt, hogy a papádnak. Én már vettem cigit többször.
  - És milyen?
  - Hát, tudod olyan jó, először egy kicsit csíp meg köhögysz tőle, de azután megszokod. Nem kell lenyelni a füstöt. Nekem először a szemembe ment a füst, és majdnem sírtam tőle.
- A két gyerek közben a piacra ért. Előbb fontoskodva végignézték az árakat, sorba vettek mindent: paprikát, paradicsomot, körtét, almát, még a dinnyét is. Mikor már másodszor végignézték, megszólalt a Jani.
- Te Jocó, én annál a kövér néninél láttam a legolcsóbb paradicsomot, a paprikát meg mellette árulják, gyere, ott vegyünk.
- A két gyerek megvette a paprikát, paradicsomot, majd a Jani megkérdezte: – És milyen gyümölcsöt mondott az anyád, hogy vegyél?
- Hát, azt rám bízta, te vegyünk körtét meg dinnyét, azon lehet a legtöbbet spórolni.
  - Jó – mondta Jocó.
- Vettek 2 kg körtét meg 2 sárgadinnyét, a legelső padnál leültek, és elkezdődött a számtani művelet. Megbeszélték, sorba mindennek az árát, végén maradt 12 forintjuk. Jocó sokallta: – Te, ez nagyon sok, ezt észreveszi a mama. – Jani kevesellte: – Te marha vagy, 15-öt kereshetünk.
- Áh, mit vennénk annyi pénzért, az sok. Azt én nem merem, még a 12 is sok, csináljuk úgy, hogy mondjuk 8 maradjon. Mennyibe kerül a cigi? Mert én még soha nem vettem, az én apám nem dohányzik.

– Hát, az sokféle van, a Terv 3,50, de ha veszünk Mátrát, az csak 3 forint, a gyufa 30 fillér, még mindig marad 4,70-nünk. Te, én tudok egy mozit, ahol egy nagyon jó film megy Lollobrigidával, csak egy felnőttet kell megkérni, hogy vegye meg a jegyet, belőgni már be lehet, elég nagy kamaszok vagyunk mi már.

– De én nem tudok elmenni.

– Ma nem is lehet, mert nekem még pénzt kell szerezni, és úgysem kapnánk mára jegyet. Holnap mondd azt a mamádnak, hogy találkozta velem, és én meghívtalak, én meg azt mondom, hogy veled találkoztam, és te hívtál meg, és elmegyünk az első előadásra, jó?

– Jó, rendben van, én odaadom a pénzt, vedd meg te a jegyet. – Közben a trafik elé értek, Jani átvette a pénzt, és bement a trafikba. Kijött egy doboz Mátrával és gyufával. Átmentek a szemben lévő térre, és leültek egy üres padra. Jani szakértő kézzel felbontotta a csomagot, és megkínálta Jocót: na, húzzál ki egyet.

Az előbb körülnézett, majd gyorsan kirántott egy cigarettát, és a szájába illesztette, Jani a másikat, sercent a gyufa, odatartotta Jocónak és rászólt: na szívjad, már majdnem a körmére égett a gyufa, a cigaretta még mindig nem égett. – Szívjad már, nem mondom, hát így soha nem gyullad meg. – Eldobta a gyufát, másikat gyújtott. Kezdődött előről, újból rászólt: szívjad, úgy látszik izgalomban fújta, mert elaludt a gyufa.

– Áh, nem tudsz te cigizni, na majd én rágyújtok és odatartom neked, gyújtsál rá arról. – Úgy is tett, egy néhányat szippantott, majd a parázsló cigarettát odatartotta Jocónak. Az szippantott egyet-kettőt, meggyulladt a cigaretta, majd éktelen köhögésbe kezdett. A szemeit dörzsölte.

Jani nevetett: – Csak meg ne fulladj, ne félj, én is így kezdtem. A másodiktól már nem köhögsz. – Jocó újból próbálkozott, izgalomban még le is nyelt a füstből, izgalomban újabb köhögési roham vett erőt rajta.

– Mégiscsak jobb a csoki, te Jani, mert attól nem köhög az ember.

– Na, szívjad csak, de mondtam, hogy ne nyeld le a füstöt, tartsd a szádban egy kicsit, addig ne vegyél levegőt, aztán fújd ki. Így ni – és Jani nagy szakértelemmel mutatta be a tudományát, sőt még sercintett is egyet a pad háta mögé a szája szögletéből.

Jocó egy darabig kínlódott a cigarettával, majd eldobta. Felállt, rátaposott. – Te Jani, én odaadom neked a cigit, mert ha nálam megtalálják, kapok egy pár frászt. A te apád dohányzik, te azt mondhatod, hogy az övé.

Jani boldogan zsebrevágta a cigit, a gyufát, ő is felállt. – Akkor ne felejtsd el, holnap 3-kor itt találkozunk, én hozom a jegyet, és megyünk a moziba. Most megyek, sietek haza, hátha akad még ma valami pénzszerzési lehetőség. – Eldobta a cigarettáját, nagyosan kezét fogtak.

– Szervusz. – szevasz – válaszolt Jocó, karjára vette a kosarat, és elindult haza.

Verebes nézte a bandukoló gyereket, majd az angyal felé fordult:

– Nahát, nem hittem volna, hogy ez a kölyök ilyesmiket csinál!

– Hiszen magad hallottad, hogy életében először csinálta, a pajtása szedte rá, aki úgy látszik, ilyesmiben már gyakorlott, meg amint látod, egyebekben is.

– Te, Angyal kartárs, én csodállak, hogy te mindent tudsz, de ha ilyen okos vagy és csakugyan mindent tudsz, én most nem akarok mást látni, mondd meg még azt, hogy végig a körúton hol lesznek a végleges autóbusz megállóok, mikor szűnik meg a zsúfoltság a 6-os villamoson Buda felé, mikor lesz kész az új földalatti, mikor lesz végre egy rendes nyár, amikor zavartalanul nyaralhatunk, strandolhatunk? Mikor tudják a meteorológusok

megmondani előre az időjárást, mert már most is van, hogy néha eltalálják, ja, és még egy: mik lesznek a lottón a jövő heti nyerőszámok?

Az angyal elnevette magát. – Naiv kérdések, ezt még a főnököm sem tudja, nemhogy én, vagy lehet, hogy az ügyiratukra van írva: szigorúan bizalmas.

– Hát akkor... – még valamit akart mondani Verebes, abban a pillanatban nagy zuhanással esett le a parkettára az ágyról, a felesége felugrott, felgyújtotta a villanyt.

– Te mit csinálsz, egész éjjel nyöszörögsz, forogsz, most meg a parkettra estél? A zuhanásra ébredtem fel, hát hogy estél le, rosszat álmodtál, vagy mi van veled?

Verebes csodálkozva nézett körül, feltápáskodott a parkettről: – Jaj fiam, hosszú volna elmesélni, az öreg Istennél jártam a kérvény miatt, és találkoztam egy ismerős angyallal.

A felesége kétkedően bámult rá: – Mi az fiam, te megbolondultál? Erre van eszed, angyalokról álmodozni, én már unalmas vagyok, mi?

– De fiacskám, ez az angyal férfi volt.

A felesége megint végigmérte, majd a homlokára mutatott: – Baj van, vagy engem nézel bolondnak, na feküdj vissza, oltsd el a lámpát, és hagyj végre nyugodtan aludni.

Az úrnak 1954-ik esztendejében.

Mai tanmese

Történt egyszer a mai életünkben, hogy Zakariás igazgató elvtársnak egyetlen leánya, a szépséges Boriska beleszeretett Kocsis Péter köszörűs ugyancsak egyetlen, Jóska nevű, szép-termetű fiába.

Nem is volt semmi baj egészen addig, amíg Boriska elő nem állt a tervével a szülei elé, mégpedig egy életem, egy halálom, addig nem nyugszom meg, amíg Kocsis Jóskaé nem leszek, senki másé, szólt végignézve a szülein. Azok egymásra meredtek – ki az a Kocsis Jóska? – kérdezték egyszerre.

– Hát ki volna, egy iskolatársam volt, most motorszerelő egy gyárban.

– Motorszerelő? Hát azért jársz egyetemre, hogy most motorszerelő legyen a férjed? Legalább egy mérnök lenne!

– Jó, hogy a királyfik meg a hercegek már kimentek a divatból. Mi kifogásotok van egy szerelő vő ellen?

– Kik a szülei? – szólt az igazgató papa.

– Nem kékvérű főúri leszármazott, köszörűs a papája egy gyárban, a mamája meg szövőnő, mi nagyon szeretjük egymást, de ő nem meri megkérni a kezem, mert azt mondja, ti úgyse egyeznétek ebbe a házasságba.

Zakariás elvtárs, aki már régen elszokott az efajta népséggel való barátkozástól, mert csak azokkal a régi barátaival tartja a kapcsolatot, akik hasonló rangig vitték, egyébként új baráti köre alakult ki, kékült-zöldült a méregtől, szemlátomást nőtt a feje, elordította magát:

– Nem, ebbe soha nem megyek bele. Hogy merészel az a fickó veled kikezdeni, válasszon fajtájából, más elképzelésem van veled, nem ilyenek neveltelek, mint ez a szerelő, vedd tudomásul!

– De hiszen nem is ismered, miért mondasz ítéletet látatlanba? Ő is érettségizett, de nem mert jelentkezni az egyetemre, mert azt mondta, lassan már mindenki egyetemet végez, nem lesz, aki dolgozzon. A jó szakember pedig mindig kell. Az sem utolsó, ha azt írhatja az önéletrajzába vagy a különböző kérdőívre, hogy fizikai dolgozó. Ez a gyerekeinknél is jó. Na meg többet is keres, mintha csak egyszerű beosztott mérnök lenne, neki nincs protektora, akire számíthatna előmenetel miatt.

– Na és a szülei, dicsekedjek fűnek-fának, hogy köszörűs a nászom, majd jár a nyakamra protekcióért, csak azt várják, bekerüljenek a családomba?

– Hát ki vagy te tulajdonképpen? Már elfelejtetted, hogy udvari munkás voltál, és hogy lettél igazgató?

– Én megdolgoztam érte, meg tanultam is, meg vörös akadémiát is végeztem.

– Más is megdolgozott, mégse lett igazgató, de azért az is ember, csak ti már elfelejtettétek. Lassan nem lesz pék, aki kenyeret süssön, csak gyár, pedig a kézimunka és a tömegcikk között nagy minőségi differencia van. A gyárban is csak akkor lesz jó gyártmány, ha sok megbecsült munkás lesz, aki tudva-érezve, hogy emberszámba veszik és megbecsülik, lelkiismeretes, jó, minőségi munkát végez. Ehhez az kell, hogy ti ne nézzétek le a munkást és a kistisztviselőt, mert az ő kezük nyomán lesz jobb vagy rosszabb, kevesebb vagy több a termelés. Hát neked, anyám, mi a véleményed? Csak a párttag az ember?

Az anyja eddig szorosra zárt szája most megnyílt: – Apádnak van igaza. Mink végre kivakaródtunk a szegénységből, autón járunk, mint a régi urak, apád a miniszterekkel parolázik, neked más férjet szántunk, válassz a magad fajtából.

– Ez az utolsó szavatok?

– Ez – szóltak egyszerre – nincs több mondanivalónk.

– Jó, akkor vegyétek tudomásul, még ma elmegyek és holnap megyek Jóska anyjával a szövőgyárba.

– Azt már nem – szólt az apja – rendőrrel hozatlak vissza, bezárlak, amíg az eszed meg nem jön.

– Hát csak rajta, zárjatok be, de én nekem is ez az utolsó szavam, ahogy tudok, megszökök.

Másnap telefonált Kocsis Jóskának, vigye akárhová, de minél előbb, mert neki nem kell az a társaság, ahol csak azt nézik, hova utazzanak legközebb külföldre, hogy lehet több pénzt szerezni, mert költségesek a külföldi utak, ha nem állami pénzen utaznak, az új érdek összekovácsolta őket, csak a maguk fajtájával bratyznak.

Jóska először megörült, de amikor megtudta, miről van szó, elment mindentől a kedve. Megszöktesse a lányt, de hova? Rájuk találnak, erőszakkal visszaviszik. Be is van zárva, hogy menjen a lakásukba? Ez nem jó, valami mást kell kitalálni. Elhatározta: egy életet, egy halálom, bemegy az oroszlanbarlangba még ma, és megpróbálja kiszabadítani az ő szerelmét, Boriskáját. Még aznap este becsöngetett Zakariás elvtárhoz. Zakariás elvtárs személyesen nyitott ajtót, amikor megtudta, ki a látogató, felkiáltott:

– Na, jöjjön csak be, szóval maga az a bizonyos Kocsis Jóska. – Zakariásné is előkerült erre a hírre, csak Boriska nem jelentkezett. A leány öngyilkos lett a bezárt szobában. Ott sírt anyja-apja az ajtó előtt, és elkergették Kocsis Jóskát, mivel ő az oka mindennek, a leányuk halálának. De ez nem igaz ám, ilyen csak a mesében van...

Bp. 1954.

A farkas király meséje

Mint a legtöbb mese, úgy kezdődik az én mesém is – egyszer volt, hol nem volt, volt egyszer egy erdő, és az erdő tele volt népesedve állatokkal, akik éltek a maguk megszokott életét, a köztiszteletben álló vezetőik bölcs, okos tanácsai, a régi szokásaik szerint. Történt azonban egy olyan valami, ami fenekestől felforgatott mindent. A szomszéd erdő királya rossz szemmel nézte ezt a békés, egyhangú életet, betört az erdőbe, majd maga elé hívatta a vezető véneket. Azok megszeppenve engedelmeskedtek. A király kiválasztott egy sovány, nyurga, szürke farkast, és megkérdezte, akar-e az erdő királya lenni?

A kérdezett farkas visszakérdezett: – Mik a feltételeid?

– Természetesen feltétlen engedelmesség, ha az alattvalóid lázonganak, rám számíthatsz, de köteles vagy a szűkösebb időkben nekem szabad vadászterületet engedélyezni. Magad rendezd úgy a belső ügyeidet, hogy ez ellen senki ne lázadjon. Magad válaszd meg a közvetlen munkatársaid, a régieket fokozatosan váltsd le, és amikor már minden vezető helyen a megbízható rokonaid vannak, akkor magadra hagylak, de el ne feledkezz az ígéretedről, mert akkor földfutóvá teszek, olyan éhenkórász leszel, mint voltál, és nem lesz helyed az erdőben.

A farkas elfogadta az ajánlatot, és rögtön munkához látott. Ráparancsolt a vénekre, válasszák meg egyhangúlag királyukká, azután értesék meg az erdő népével, hogy ez a helyes, és feltétlen engedelmeskedjenek, ügyeljenek az új törvényekre, ezentúl nem mehet mindenki a maga feje után. Aki pedig lázad vagy nem engedelmeskedik, annak nem lesz helye az erdőben.

A vének halkán morogtak, de végül mégis, amikor szavazásra került a sor, mindannyian felnyújtották a jobb lábukat. A kiéhezett loncosos, sovány szürke farkasból király lett. A hízelgő behódolt alattvalókból testőrséget szervezett magának, becsalogatta a réti farkas rokonait, és megkezdte a maguk közt elégedetlenkedő vének leváltását. A rokonai közül is a feltétlen engedelmeskedő besúgó, hízelgő rokonait rakta a helyükbe. A legjobb megélhetést biztosító vadász- és legelőterületeket felosztotta közöttük, így rövidesen elérte, hogy azok tűzön-vízen keresztül kiálltak mellette, és rettegésben tartották a többit. A szomszéd király elégedetten ment el a jóllakott állatseregével, hiszen a szeme előtt gömbölyödött a sovány, girhes farkas erős, hatalmas, félelmet keltő, ellentmondást nem tűrő királlyá. Az engedetleneket a kis-királyok száműzték, így elérték a céljukat, vakon engedelmeskedett mindenki, nem mertek zúgolódni, pedig látták, hogy a király talpnyalói meghíztak, míg a legtöbb alattvaló éppen csak hogy tengette életét, és tétlenül túrték, hogyan falják fel a gyengébbeket az erősebbek.

Egyszer egy alkalommal a jóllakott király a kíséretével éppen az erdőt járta, amikor eléptoppant egy volt sorstársa, aki valahogy nem vitte semmire, és így szólt a hatalmas királyhoz: – Jó napot, farkas testvér! Emlékszel még rám? Barátok, sorstársak voltunk, vagy már nem emlékszel?

A kihízott, fényes bundájú farkas király gúnyosan mérte végig sovány, lötyögős hasú, kiálló oldalbordájú volt sorstársát, ráüvöltött: – Hogy mersz te engem tegezni? Vedd tudomásul, én neked Farkas úr vagyok, a királyod, fenséges urad, ha találkozunk, hajtsd meg magad előttem, és állj félre az utamból. Megértetted?

– Megértettem Farkas úr, de azért mégis megkérdezem, fenséged igazán elfelejtette már, hogy nem olyan régen még együtt kergettük az ebédünket egy-egy sovány nyúl vagy ürge képében? Együtt fáztunk, éhezünk a kemény fagyos teleken.

– Nekem ne emlegessed a múltat – szólt fagyos hangos a király. – Elöttem csak jelenről és a fényes jövőről beszélhetsz, nálam a múltból nem lehet megélni. A múltat magam is legszívesebben elfelejteném.

– Na látja felséged, de lehet azt elfelejteni? Hiszen nemrégén még a közös sors fűzött össze bennünket, és milyen jól megértettük egymást, most meg fenséged úgy beszél, mintha arany bölcsőben ringatták volna fontos királytigrisek, és nem szegény, éhező farkas szülők gyermeke lett volna. Bizony, azt nem lehet elfelejteni. Minél magasabbra kapaszkodik valaki, annál nagyobb esik, ezt ne feledje fenséges uram.

– Ki a te főnököd te rühes fajzat? Küldd, hadd beszéljek vele, veled nincs mit beszélnem.

– Végre valamiben egyetértünk, nekem sincs több mondanivalóm. Főnököm nincs, a magam ura vagyok, szegény vagyok, de szabad, talpat senkinek nem nyalok és senkitől nem nyelek. Egyet ajánlok, ha egyszer visszaesne közénk, kerüljön el fenséged messze, nehogy baja essék a szép, fényes bundájának.

Ezeket mondva futásnak eredt, és eltűnt a bokrok sűrűjében. A kíséret szájtátva hallgatta a párbeszédet, mire észbe kaptak, már eltűnt a vakmerő farkas. A király bosszús lett, elrendelte, kerítsék elő, és hozzák elé a lázadót. Jutalmat ígért, aki élve vagy halva előkeríti. A farkast mintha a föld nyelte volna el, soha többé nem mutatkozott.

Telt-múlt az idő, szűkös idők jöttek, a kisvadak csak ritkán kerültek a vadászó nagyvadak elé, így kénytelenek voltak egymásra vadászni. A legelők silányak lettek, kiégték a nagy szárazságtól, éhesen vánszorogtak az erdő vadjai, a patak vize is kiapadt. Az új vezetők már nem tudtak rendet tartani. Elvándorolt, ki merre tudott. Közben a király megházasodott. Hatalmas lagzit csaptak, az összes rokon és talpnyaló hét napig evett-ivott. Sok kis nyúl, őzike, házi tyúk, finom illatos széna – méz a medve úr részére – lett erre az alkalomra összehordva. Róka-koma bejárt a falvakba egész pereputtyostól tyúkszerzés miatt. Meg is kergették a kutyák egynéhányszor. Országgra-világra szóló lagzi volt, a legeslegszebb farkas leány lett a királyné. A vénülő totyakos király büszke volt a fiatal királynéra, végre minden vágya teljesült. Lám, milyen jó ilyen hatalmas úrnak lenni, amit akar, mindene megvan, mindenki lesi a kívánságát és a parancsait. A hatalmas szomszéd király is ott volt a lagzin, az asztalfőn ült családostól. A legjobb falatokat ő kapta. Dicsérte is a jó konyhát. Már negyedik napja tartott a vígasság, amikor Tücsök Bandi és népi zenekara a legjobb talpalávalót húzta, a fiatal királyné kísért a kertbe. Este volt, egy hatalmas tölgyfa alatt állt, amikor a feje fölött megszólalt valaki: – Kár-kár-kár, nagy kár. – A királyné felnézett, Holló Kázmér nézett le rá a fáról.

– Mit beszélsz te vén vészmadár?

– Mondom, nagy kár, hogy itt vigadoztok, esztek-isztok, a nép meg éhezik. Maholnap a híres király urad egyedül marad, aki tud, menekül, mielőtt felfaljátok vagy éhen pusztulna. Kár-kár, na jó mulatást a díszes gyülekezetnek – így szólt, és méltóságteljes szárnycsattogással elszállt. A királyné föl se ocsúdott, nagy csörgést, nevetést hallott a feje felett a sötétben. Felnézett, jó szemei megismerték, Szarkáné volt.

– Jól látsz, te rusnya féreg? Megjátsszod magad, adod a királynét, te koszos. Na, repülj utánam azzal a bájos uraddal. Jó volna megfogni, mi? Belőlem nem esztek – így szólt, és nagy nevetéssel elszállt. A karcsú királyné csak bámult utána. A király észrevette a távollétét, utána ment. Hátulról befogta a szemeit a királynénak, aki úgy megijedt, majd szörnyethalt. Hát még, amikor a hátuk mögött levő fáról megszólalt valaki: – Uhu-hu-hu-uhu-hu-huhu-hu. – Bagoly Benedek volt, álmosan pislogva: – Jaj, de unlak benneteket.

– Jaj, de szörnyű éjszaka ez, félek, valami rosszat jelent, – és elmondta, ami történt.

– Megcsúfoltak a varjak, a madárkirály – kerüljenek csak egyszer a karmaim közé ezek az ocsmány madarak, tudom, istenem, megemlegetik az unokáik is. – Azonnal elrendelte, kerítés körbe az erdőt, senki nem menekülhet az erdőből. – Majd én megmutatom nekik – szólt dőlyfösen, és mulattak tovább.

Megeredt az eső, három nap három éjjel esett. Elbúcsúzott a szomszéd király, vége szakadt a vígasságnak, de a király még jobb kedvű lett. Végre lesz már fű, friss-zsenge. Össze is hívatta a talpnyaló vezetőit, és elrendelte, tartsanak nagygyűlést a nagy erdei tisztáson, ott beszédet mond. Összegyűlt az erdő népe rettegve, hogy mit akar a király.

A király szűkebb vezérkarával közölte, mit akar. Elrendeli, bizonytalan időre megtiltja a húsevést, tilos a vadászat, kivétel az egérféle, ürge, béka és a bogarak. Megnyugtatta az udvara népét, rájuk ez nem vonatkozik, csak a többire, vigyázzanak, tartassák be a rendeletet. Tettszett ez a kivételezés a kiskirályoknak, megtapsolták, elfogadták a rendeletet. A király pedig kihirdette a meghunyászkodó nép előtt. A nép nagy része örült, hogy a király megbékélést ajánl, mindenki legeljen egyformán a friss-dús fűből. Végre nem üldözik egymást, nem kell elbujdosni az erdőből.

Az üldözésnek nem lett más eredménye, minthogy az erdőből nem menekülhetett, csak elvétve egy-egy vad, de a vakmerő szarka, a varjú, a bagoly bizony nem tartozott a kiskirályok, de még csak a király alá sem. Szabadon oda repültek, ahova akartak, és ők meg merték mondani a véleményüket. Hiába volt az erdő körülzárva, még a királyt megsértő farkas sem került elő.

A vadak békésen legelésztek egymás mellett, de rövidesen gyakori esetté vált, hogy az egymás mellett legelésző vadak egyike-másika csak mímelte a legelést, nem legelt, hanem lesett. Amikor kinézte a legkövőbb kisvadat, mellé sompolygott, és szétszaggatta, megette. Mikor jóllakott, ő dicsérte lehangosabban a király intézkedését a legelésre, és követelte, mindenki legeljen. Ha panaszra ment a szétépett rokona vagy családtagja, soha nem volt tanú, mert senki nem mert tanúskodni.

Mint mindenhol, itt is a zsarnokság ellen lázadozni kezdtek. Amíg kevesen voltak, elég volt a lázadók vezéreit nyilvánosan felfalni, hogy a többinek elmenjen a kedve a lázadástól, de mikor már sokan voltak, fellázították a húsevőket is, mondván: – Eltűritek, hogy a télen száraz szénát kell ennetek, mert a király így akarja? Bezzeg ők meg a talpnyalóik semmiféle rendeletet nem tartanak be. Ők megesznek bennünket, ti meg éheztek. – Addig lázadoztak, amíg a medve is azt mondta: – Elég volt. Fogjátok el a hájas királyt, hadd szorongassam meg egy kicsikét, eleget uralkodott rajtunk. – Elfogták a királyt, a medve vállatóra fogta, erős mancsaival jól megszorongatta, hogy ropogtak a csontjai. Könyörgött, hogy hagyják futni, feleségestől elbujdosik, lemond a királyságról. Elkergették az erdőből, itt nem lesz többet senki király, éljen mindenki, ahogy tud, úgy, mint régen. A szomszéd király se jött többet, visszaállt a régi rend az erdőben, nem kellett senkinek se nyelni, se nyalni, de azóta is egymást eszik a túlélésért.

Egy táncdalfesztiválról

Annyit hallottam az idei táncdalfesztiválról, hogy elhatároztam, én is megemlékezek róla egy-két sor írás erejéig. Láttam, hallottam, a helyzet magaslatán álltam abban az időpontban, amikor tévé közvetítette, mert éppen az előszobát festettem, és így ebből kifolyólag egy létrán álltam. A nyitott szobaajtón keresztül mindent jól hallottam, sőt láttam is, ha odanéztem. Megmondom őszintén, a zsűrit nem néztem végig, mert nagyon sokan voltak. Nem tudom, a közönség hogy fért el rajtuk kívül, pedig voltak, mert néha őket is mutatták, no meg ők fizettek és tapsoltak. Szegény szpikernőt sajnáltam, ő már úgy belejött a bemutatásba, talán a végén már kevesellte is a zsűritagokat, mert volt, akit kétszer is bemutatott. Ez elég sok időt vett igénybe.

Vége elkezdődött a nóta, egyik a másikat érte, miközben én meszeltem, és jókat ittam a szakmába vágó védőitalból. Így történt, hogy bementem a szobába a meghatottságtól könnyes szemmel. A feleségem meg is jegyezte: – Miért sírsz?

– A méz – mondtam –, attól kell sírva fakadni.

– Miféle méz? Arról nem énekel senki.

– Az igaz, de a plafonról a szemembe hullott.

Időrendi tévedés lehet az írásomban, hogy nemigen sorrendben következtek, de egyszer csak láttam – mert éppen benéztem a szobába – egy vékony, hosszú legény egyhelyben futást gyakorolt, és közben énekelt: – „Futok a pénzem után, utol is érem talán.” – Nekem nagyon tetszett, a téma is. Különös gondolatársítás jutott az eszembe. Egy volt kollégám mesélte, egyszer Győrött elment egy leánnyal a Szabad-hegy egyik vendéglőjébe szórakozni. Kevés pénzü, spórolós legény volt, a családját sem akarta megkárosítani, mert nős, családos legény volt. Így hát csak szerény vacsorát rendelt a leánynak, maga nem evett semmit, de az italnál, ott nem lehetett takarékoskodni. A leány ürmöst rendelt, egy litert. Szegény legény csak hápogott, de szólni nem mert. Amikor étel-ital elfogyott, már teljesen besötétedett, elindultak a város felé. Egyszer csak a fejébe vette, megcsókolja a leányt. Igen ám, de a leány elfutott. Kezdődött a kergetőcske. – Fogjál meg – kiabálta a leány. Ő futott utána, ahogy utolérte, a leány továbbfutott, így nem jutott még egy apróka csókig sem. Végül megunt a futkározást, utána kiabált még, hogy meddig szaladjon, azután leült az út szélére, és azon gondolkodott, hát érdemes volt? Érezte az ürmös hatását, majd azon csodálkozott, hogy tud ez a lány futni egy fél liter ürmössel? Majd fátyolos szemmel nézte, hogy fut a leány, az ürmös és a pénze. Nem futott utánuk, pedig ha tovább fut, talán utoléri, de minek?

Ahogy újból benéztem, valami Szabó leányról énekelt egy Kovács nevű fiú. Nagyon határozott volt, ahogy kijelentette: – Engem a Szabóék ne ugrassanak. Nekem ez is nagyon tetszett. Majd valami vén tükörről hallottam, egy leány jó hangosan énekelt. Látni nem láttam. Bekiabáltam a szobába: – Fogadjunk, a Szalatnai Zsarolta!

A feleségem rögtön kiszólt: – Több védőital nincs, mert már a neveket nem tudod kimondani. – Ezúton kérek elnézést a nyelvbtlásomért a művésznőtől. Hát ez nem volt a legsikerültebb száma. Akiket nem említek, azoktól is elnézést kérek, mert nekem csak a valamiért érdeklő számok maradtam az eszemben. Mentségemre szolgáljon, a festés és védőitalozás közben nem láttam, hallottam mindent. A négy szürkéről csak annyit mondhatok, nekem jobban tetszett az erről címzett vendéglő. Hú, de régen is volt. Régi szép idők, régi szép emlékek, de a falakra már nem emlékszem, milyenek voltak, pedig még van belőle egy falmaradvány.

Egy fiú a házból, – hát ilyen volt és van. Budán is. Ebben a témában nincs újabb variáció, ezt régen is így csinálták.

Sokkal jobban csodáltam Napóleont. Hát ilyet még nem hallottam. Mit tesz a szerelem? De azért annyi esze még maradt, hogy nem eszi forrón a kályhát, és nem ül rá. Meg is fogadtam magamban, én többet nem leszek szerelmes, csalfák ezek a nők az árgyelusát, ittam még egy kupica védőitalt, és lefeküdtem aludni. Akár hiszik, akár nem, egész éjjel a zsúriról álmodtam. Szegények, amíg kiizzadták a végeredményt! Később hallottam, hogy volt olyan zsűritag is, akinek eltört a táblát tartó keze. Később kiderült, nem a táblatartástól. A zenekarokról csak annyit, nagyon szépen játszották a számokat, a többiről nem tehettek. Most, utólag eszembe jutott még valami. Az elmúlt hetekben a Dráva utcában jártam, és ott jöttem rá, Aradszky művész urat jól félrevezették az utolsó kintornással, mert nem halt meg. Higgyc el nekem, én láttam, ketten voltak, egy húzta, egy tolta a verklit, keménykalap volt a fejükön. Igen sokan megcsodálták velem együtt. Egy emlék a múltból, egy színfolt az ifjúságomból. Sokáig néztem őket, míg el nem tűntek, mint a fiatalságom. Egy megmaradt abból is, szeretem a szép dalokat. A szöveget sem értem, miért jut nekünk két keringő, de ha már jut, miért csak egyre táncolunk, a másikkal mit csinálunk: A valcert véleményem szerint nem csak a fiatalság táncolja, és aki nem bírja a ritmusát, nem táncolja, de miért kell félreállnia? Hát én nem állok félre, ha nem is vagyok már fiatal. Különben is, a zene mindenkié, még a tánczene is.

Kérem a slágerszerzőket, szöveg- és zeneszerzőket, ne takarékoskodjanak, van még téma bőven. Csárdás, angol keringő, andalító bécsi keringő. Ha sok szép új dalt hallhatnék a legközelebbi táncdalfesztiválon, értelmes szöveggel, nagyon hálás lennék érte, de úgy hiszem, rajtam kívül még sokan mások is. Készüljenek, mert futunk az évek után, utol és érjük talán, és máris itt lesz a következő táncdalfesztivál.

Utazunk

Egy barátommal megállapodtam, a két ünnepre eljön Velencefürdőre, a vikendházunkban töltjük a két napot. Utolsó pillanatban mégis meggondolta magát, és lemondta. Az indoka az volt, hogy a televízióban végre jó műsor van, egész héten úgyis – itt olyan műsort mondott, hogy azt nem írhatom le, hogy milyen műsor volt. Na, most még egy indoka, a jó közlekedés. Egyszer már volt velem az említett helyen, így elevenítette fel az emlékeit.

– Egész úton ketten álltunk a lábamon, én meg egy nő, de legalább ha egy fiatal, csinos nő, nem lett volna olyan nehéz, könnyebben elviselem, meg nem is fájt volna úgy. Volt vagy 80 kg. Két lábam ujján nem maradt bőr – láttad, amikor levettem a cipőm. Hát, ebből egyszer elég volt.

Én megnyugtattam, mostanában nincsenek sokan a 15.25-ös vonaton. Tévedtem, fél órával az indulás előtt már egy ülőhely sem volt, csak állóhely. Egyedül utaztam, de mondhatom, nagyon pocsekul. Kelenföldtől lökdösődtek jobbra-balra Velencéig. Az idő eltelt, a tavon majd megettek a szúnyogok, vasárnap, illetőleg a vasárnapot helyettesítő szombaton készülődtünk haza ketten, mert a feleségem is odautazott időközben.

Megállapodtunk másnap a menetrend hosszas tanulmányozása után 7.10 és 7.15-kor megy vonat, a második Gárdonyból jön, és a Déliig megy, gyorsított, nem áll meg sehol Velence után, csak Kelenföldön. Na, gondoltam, legalább még látok valamit a jó televízióadásból, valami kabarét közvetítenek.

Az állomáson kiderült, 7.10-es vonat csak a menetrendben van, a 7.15-ös megérkezett 7.20-kor. Nagyon örültünk, még kaptunk ülőhelyet is. Elindult a vonat, öreg Velencén megtelt, nem is volt baj Martonvásárig, ott azonban leállt a szerelvény, és mintha gyökeret vert volna, állt 37 percig. Hosszas időzés után jött az első balatoni motoros, majd a második, harmadik, és utána a Dinnyésről induló ugyancsak velencei vonat húzott el mellettünk. Hát ez az, amit végképpen nem értettünk meg, az előbb induló gárdonyi vonat zsúfolva állt, és mellette elhúzott üresen a dinnyési vonat, ami Kelenföldig megy. A mi vonatunknak is csak Kelenföld volt a menetrend szerinti legközelebbi megállóhelye, ha a dinnyési mehetett, a mienk miért állt rendületlenül?

Ez még nem volt minden, utána is több helyen megálltunk, hogy a késés teljes legyen, 1/210-re értünk a Délibe, az egyórás utat 2 óra 15 perc alatt tettük meg. Hogy miért? Ki a mindentudó atyaúristen ismeri ki annak a vasúti tisztnek az észjárását, aki azt így intézte, hogy a dolgozók felüdülve, frissen, jókedvvel térjenek vissza a lakóhelyükre. Persze, a televízió műsorából csak a végét láttam, a kabarénak éppen az utolsó számát. Ha ezt tudom, ráérek a 8 órás vonattal hazajönni. Kár volt a sietésért, vagy az is késett?

Volna még végezetül egy javaslatom a MÁV részére: A menetrendre legközelebb nyomtassák rá, hogy a közölt adatok tájékoztató jellegűek.

Gondolatok az éjszakában

A vendéglőből kiléptem az elnéptelenedett sötét utcára. Fülledt nyári este volt. A szemerkélő esőcseppek jólesően hűtötték arcomat. Nem volt kedvem villamoson utazni, gyalog indultam hazafelé. A zöldlombozatú fák alatt sétálva egy közeli toronyóra hangja vert fel mámoros hangulatú álmodozásból. Éles hangon ütötte el a négyet, majd mély basszushangon kongatta a tizenkettőt. Órámrá néztem, éjfél mutatott, mégis jólesett a félhomályos néptelen utcán gondolataimmal egyedül sétálni.

Hirtelen az jutott eszembe, hogyan fog reagálni a feleségem késői hazatérésemre. Egy pillanatra sem gondoltam, hogy örülni fog neki, mégis elmosolyodtam.

Találkoztam a vendéglőből kijövet egy volt kollégámmal, megkérdeztem, vacsorára jött le?

– Á, dehogy – mondta ő –, a feleségem nagyon finom tarkababot főzött csülökkel, azt jöttem megáztatni, de már vitorlázok is hazafelé.

– Na, akkor én már megyek is – mondtam –, nehogy kifogjam véletlenül vitorlából a szelet.

Továbbmentem, az eső változatlanul szemerkélt, filozofálni kezdtem magamban. Azon tűnődtem, kinek mi lehet az élete célja? Ez komoly probléma. Ha igaz az, hogy az ember addig él, amíg emlékeznek rá és emlegetik, akkor kevés embernek van igazi életcélja. De ha ilyen értelemben sokáig kíván élni, ahhoz valami nagyot, komolyat kell alkotnia, vagy valami nagy tettel kell, hogy ismertté tegye nevét ország-világ előtt.

Az emberek többsége, ha csak véletlenül nem teszi magát ismertté – mert ilyen is van – nem igen töri magát a babérokért, éli a mindennapi életét. Rózsa Sándor –, hogy a véletlenre visszatérjek – például nem hiszem, azért lett volna nagy betyár, mert a nevét akarta ismertté tenni, mégis emlegetik még ma is. Ehhez az kell, hogy valaki, ha már betyár, nagy betyár és vagy nagyon jó, vagy nagyon rossz, kegyetlen legyen. Róla azt beszélik, hogy becsületes betyár volt, gyámolította a szegényeket, még lopott is nekik.

Hol vannak ma már az ilyen becsületes betyárok, ma is lopnak, de csak maguknak, esetleg egy kis nőnek.

Most visszatérek azokhoz, akik az átlagemberek életét élik, hogyan élnek, mi az életcéljuk, ha van egyáltalán? Azt hiszem, a legtöbb esetben egyetlen céljuk az életben a pénz, ez az a nagyhatalom, amivel minden mást meg lehet vásárolni, állítólag még az ördögöt is. Igaz ugyan, hogy én még nem találkoztam olyan gazdaggal, aki ördögöt vett volna, legfeljebb maga volt az ördög, hogy az se kerüljön pénzbe.

Hát ez az, ami ezen a csendes éjszakai sétán foglalkoztatta az agyamat, mit tesznek az emberek ennek a célnak elérése érdekében? Ezen a ponton a legritkább a becsület, jön az egyéni érdek, a haszonlesés, egymást tiprás-taposás kérlelhetetlenül a hatalomért, a pénzért. Sokan nem ördögöt vesznek, hanem még saját lelkiület, önmagukat is eladják az ördögnek pénzért.

Szilárd áljellemek alakultak ki, akik könyörtelen szigorúsággal következetesen nyalnak fölfelé, és taposnak lefelé. Állítólag így lehet a legközelebb jutni a húsosfazékhoz, márpedig aki oda közelebb kerül, hamarabb jut húshoz, míg a távolabbiknak már csak a csont jut. Aki nem hiszi, nézzen körül a környezetében, milyen kevés az a főnök, akinél kánikulában nem jelenti a pávatollal való legyezése érzését a hiúságának legyezése.

Jólesik nekik a hízélgés, miközben egy-egy jól elhelyezett megjegyzést lehet elejteni egy-egy munkatársunkra vagy beosztottra. Ez a legtöbbször talál. Kinek jutna eszébe, hogy utána nézzen az ilyen hízélgés közben elejtett vádakra, szegény nem is tudja, miért lesz kegyvesztett, és soknak az állásába kerül, aki ilyen alkalommal terítékre kerül.

Nem minden vezető Mátyás király aki – álrúhában a monda szerint – maga szeretett meggyőződni, hogy vélekedik róla a nép. Pedig nem ártana, sok rossz tulajdonságát ismerné meg és tudná levetni magáról, még többet a környezetéről, akik helyzetükkel visszaélve viszik a részére a hamis beállítású értesítéseket.

De hát ez az élet az erősebb kutya elve alapján, a gyengébbek lassan elhullnak.

Magam előtt láttam például az adóhivatalnokot, akivel ma vitáztam. Ő is nagy úr a maga portáján, nagyobbak csak a főnökét ismeri, a többi „csak” ügyfél. Megtudtam tőle, hogy meg fog bírságotlani. Én ugyanis háztulajdonos is vagyok, egy fél családi ház huszonegyed részét örököltém. Mivel az örökösök többsége idősebb vagy vidéki, így én kezelem a házat. Decemberben kaptam egy határozatot, ami szerint a házadóból 9.- Ft, községfejlesztési adóból 1.- Ft, és lakás-helyreállítási hozzájárulásból 1.- Ft számszaki helyesbítés történt. Ez év januárjában érdeklődtem, kell-e új bevallást eszközölni az adó miatt? Azt a választ kaptam, ha változás nem történt, nem kell. Részünkről nem történt, így nem írtam új bevallást. Most aztán fizethetek! Jóváírtak 11.- Ft-ot összesen, és fogok kapni 128.- Ft bírságot. Egészen jó üzlet, de miért nem csináltam új bevallást, mert ők honnan tudhatnának arról, hogy nálam csináltak helyreigazítást, és kevesebb adót kellene kivetniök.

Most mit tehetek? Kívánok neki egy hasonló örökséget, de egy másik kerületben. Nem ő az egyedüli, aki azt hiszi, hogy ő a legfontosabb tényező a hivatalban, az üzemben, mert „kérem, ha én nem lennék” – szokták mondani – itt megállna minden. Tessék kérem várni az előszobában, vagy a rosszabb: a folyosón, nem látja kérem, hogy tárgyalok. Egészen más, ha neki kell várakozni az Sz.T.K.-ban, vagy az üzletben, ő van a legjobban felhaborodva, ilyenkor gondoljon arra, hogy én is azt teszem velük, ha hozzám jönnek.

Hát igen, senki sem akarja először elkezdni, pedig az udvariasság, előzékenység nem kerül pénzbe, és óh, borzalom, még a tekintélyen sem esne csorba, legfeljebb azt tartanák róla, hogy rendes ember, igazi ember.

Na, de a tekintély, hogy lássák, én is vagyok valaki, mert akinek az isten hivatalt adott, észt is adott hozzá, hát lényeg a hivatal.

Egy másik hatalmas tényező a pénz mellett, a szép nő. Mi mindent megtesznek egy-egy szép nőért, még hadat is viseltek már érte.

Most, hogy az utcát rovom, az eső szitálása abbamaradt, így még inkább gyalogolok, és a fentiek tükrében állítva gondolkodom, vajon ki miért él, mi az öröme az életben, és mi az élete célja?

Napközben forgalmas, most néma, kihalt, sötét üzletek előtt visz el az utam. Lássuk: az első üzlet egy fodrászüzlet, tehát nézzük a fodrászt.

A minap megnéztem, a zsebemben 5.- Ft lapult, gondoltam, levágatom a hajam. Az cca. 4.- Ft, ha a segédet megsértem, 1.- Ft fagylaltra valóval elég a pénzem, és nem kell váltani. Lévén „Termelőszövetkezet”, itt szabott árak vannak, be nem csaphatnak. Beültem a székbe, szerencsém volt, alig volt vendég.

– Hajvágás? – kérde a segéd.

– Igen kérem – mondtam én.

Máris csattogott az olló, egykettőre megszabadultam a még megmaradt hajfeleslegemtől. Közben láttam, akik eltávoztak, hiába sértés a borralaló, sértegették az őket kiszolgálókat. Már azon gondolkoztam, hogy talán kevés is az előírányzott forint, és tényleg megsértődik a segéd, amikor megszólalt.

– Fejmosást tetszik?

– Nem kérem, köszönöm.

Fitymálva morzsolgatta művét, az új frizurámat, a tükörbe nézve mondta: – Kérem, hajszesszel dörzsöljük át, így nem mehet utcára ilyen hajjal.

Egy kis gondolkodás után megadtam magam, míg átvillant az agyamon, kevés az ötös, most már mindegy. Hát jó, szesszel dörzsölje be. A hajszesz után már az olajat nem is kérdezte, bedörzsölte. Ezután az arcom vette vizsgálat alá: – Borotválást nem parancsol, ahogy látom, elkelne.

Gondoltam, most már mindegy, üsse kő, legyen.

– Krémet tetszik?

– Kérek.

A szappant nem kérdezte, máris sercegett a kés. Víz, öblítés, timsózás, amíg az arcom száritotta, megkérdezte, szeszt vagy kölnit tetszik?

Most mondjam, hogy egyiket sem – szeszt kérek. Amíg dörzsölte, érdeklődött:

– Púdert tetszik?

Elfogyott a türelmem: – Nem, nem kérek már semmit.

Megfésült, leszedte rólam a fehér szalvétát, leporolt, majd hosszas számtani műveletbe kezdett egy blokkon, aminek a vége: 17.- Ft-tal kevesebb volt a zsebemben, amikor kimentem, pedig a szappant és timsózást nem is számította.

Míg dolgozott, a kollégaival megvitatták a várható TOTO-eredményeket és a legutóbbi sporteseményeket is néhány vendég segédletével. Én fizettem, ő rám sem nézett, kezébe csúsztattam egy sértő 2 forintost. Köszöntem és elmentem. A helyemet elfoglalta egy új vendég, ő kezdte az egészet előlről, lehet, hogy kevesebb eredménnyel.

– Hiába, a pénzért meg kell dolgozni, ezt teszi az ember talán az egész életén át.

Most egy hentesüzlet következett. Egyik nap meg akartam lepni a feleségem, és a spórolt pénzből bementem egy hentesüzletbe, hogy húst vegyek. Friss disznóhús volt, sorbaálltunk. Egy idős néni került sorra. Szorongatta sovány, száraz markában a kis pénzét, és 30 deka húst kért. A hentes ránézett és azt mondta, mindjárt összeszedjük. Azzal máris szorgosan kotort a darabok között. Egymásután dobálta a kövér és mócsingos darabokat a mérlegbe, majd egy darab csontot. Nem fukarkodott vele. A néni könyörgő szemekkel nézte minden mozdulatát, de ezt már nem bírta tovább nézni: – Akkora csontot van szíve adni ehhez a kis húshoz, mikor nem is húst adott, hanem zsírnak való darabokat?

A mérleg 35 dekát mutatott, a hentes ránézett türelmetlenül: – Ne tartson föl nénike, ha nem kell, hagyja itt – szavakkal levágta az 5 dekát, de nem a csontból. A néni kezében a blokkal eltotyogott a pénztár felé, miközben félhangosan kívánt egyet-mást az előzékeny segédnek.

A segéd rámosolygott a következő vevőre, egy szalmaszőke hajú szép nőre, még megjegyezte: – Harminc dekáért nem vághatok fel egy egész disznót, nem igaz? – A nő is belegyezően mosolygott, és elcsicseregte: – Kérek egy kiló rövidkarajt, de szépet adjon.

– Olyan szépet adok, mint maga – mondta a segéd, és odament a jégszekrényhez, hosszan válogatott, kiszemelt egy karajt, és lassan szeletelni kezdte, miközben rá-ránézett az asszonykára. – Szép vékony szeleteket adok, hogy rám gondoljon, amikor eszi.

Mindketten nevettek ezen. Szépen becsomagolta, és füle mellől előhalászott ceruzával megírta a blokkot. A nő ránézett mosolyogva, láthatólag meg volt elégedve, és ment a pénztárhoz.

A segéd visszadugta ceruzáját a füle mellé, és bámult a szőke hölgy után, miközben ki tudja, mire gondolt?

A következő vevő kért egy kiló húst sütni.

– Kérem, szép combok, akarom mondani, szép combot ajánlhatok – mondta a segéd, még mindig bámulva, közben kezét kötényébe törülgetve, mert a nő a pénztár előtt állt.

– Jó – mondja a vevő –, de rövidkaraj kellene inkább, egybesütni. – Ő is férfi volt.

– Az sajnos nincs – volt a válasz.

– De hiszen a hölgy az előbb azt kapott.

– Az igaz – mondta a segéd, közben jött a szalmaszőke a csomagért, mosolyogva vette át, és kilibegett.

A segéd nagy kezit csókolommal köszönt, és folytatta: – Az anyósomnak tettem félre kérem, és azt adtam oda a hölgynek, de ne tessék soká feltartani, mert hosszú a sor, kérem még sokan várnak. Tetszik, vagy nem tetszik? Mit tetszik kérni, kérem? – Szólt a következőnek: – Hiába kérem, az idő rohan, és még a hentesnek is vele kell, hogy rohanjon, nem lehet időt hagyni a gondolkodásra, gondolta volna meg előbb, mit akar, nem igaz?

– Ez az élet tetszik látni, a hentes egész életében a húsok között válogat.

Egy vaskereskedés előtt haladtam el. A héten itt is jártam. Két kiszolgáló beszélgetett. Még egy vevő állt előttem, idősebb férfi, várt, én is vártam. Már kezdtem unni az állást, és megkérdeztem az előttem várakozó férfit: – Nem szolgálnak itt ki?

Az egyik kiszolgálónő unottan végigmért ajkbiggyesztve, és odament az előttem álló vevőhöz.

– Mit tetszik kérem? – kérdezte unottan.

– Zár kellene kérem, biztonsági zár.

– Tessék átmenni – és karjával mutatott a másik oldal felé.

– Tessék kérem – szólt hozzám újra végigmérve.

Elmondtam, mi kellene, amikor belépett egy szeleburdi fiú.

– Szervusz – mondták egymásnak. – Légy szíves, szolgálj ki a vevőt – szólt a barátnőjének. – Mi kell Misikém?

– Egy zár, Pirikém.

– Gyere velem a másik oldalra – mondotta, miközben másként nézte végig, mint engem, és már mentek is a pult fölött fogott kézzel. Engem is kiszolgált a másik lány, kedvesebben, mint a Pirike. Már nem is haragudtam, és arra gondoltam, hát csoda, ha ennyi sok hideg vas között kihűl a leányszív? De lám, mégsem hűlt ki egészen.

Most egy drogériát láttam. Kellemetlen emlék jutott eszembe. Egyszer bementem a Rákóczi út végén egy drogériába (szerencse, már lebontották), és kértem valamit izzadás ellen. Úgy hallottam, hogy formalin a legjobb, mondtam a kiszolgálónőnek.

– Igen, az jó, és van kimérve, mennyit tetszik?

– Hoztam egy kis üveget, ezt kérném tele.

Kimérte, én még megkérdeztem, hogyan kell használni: – Kérem, vízzel kell vegyíteni, hogy 50 %-os oldat legyen.

Boldogan vittem haza, na, vége az izzadásnak, gondoltam. Mindjárt ki is próbáltam, megfürödtem és bekentem magam.

Az eredmény meglepő volt, nem izzadtam, de másnap az ingem hónaalja valósággal szétmállott. Gondoltam, állott volt ez a pizsama-ing anyag. Fürdés után alaposan bekentem magam az oldattal, és új selyeminget, alsónadrágot, zoknit vettem fel. Másnap ismét meglepődtem, mert kérem, csupa lyuk volt minden rajtam lévő új fehérnemű. Még a pizsamanadrágom is áldozatul esett, sőt a fürdőszoba köve, mert ahova lecsepegett, kimarta a követ is.

Visszavittem, a kiszolgálónő megmutatta az üveget, amiből állítólag adta, és megesküdt az ajtófélfára, hogy még senki sem jött hasonló panasszal, pedig sokat adott már el.

A kimart kő láttán arra gondoltam, még jó, hogy a bőröm nem marta ki ez a csodaszer. Lám, minden rosszban van valami jó is.

A feleségem azonban nem így gondolkodott, és nem értékelte ilyenképpen okoskodásomat. Azóta a vegyszerekkel szemben óvatos vagyok.

Órás következett. Erről is eszembe jutott valami. Egyik nap megállt az órám, bevittem egy maszek óráshoz, mert nyilvánvaló, nincs nagy hibája, nem ejtettem le, valószínűleg elpiszkolódott.

Az órás feltette szemére a nagyítóüveget, levette az óra hátlapját, nézegette, vizsgálta, majd tökéletes órásnyelven megszólalt: – Ezt már piszkálta valaki!

Én erősítettem: – Kérem most nem, de bevallom, volt már órás kezében.

– Uram, Ön nem piszkálta? – kérdezte szigorúan.

– Nem kérem.

– Akkor tessék itt hagyni, húsz forint lesz, tisztítani és olajozni kell. Mához egy hétre kész. – Megírta a cédulát, elkészönt, és visszaült az ablakhoz egy csomó rossz óra elé, hogy azokat piszkálja. Ő egy életre vállalta, piszkálja jogosan a hozzá kerülő órákat. Ha ezt illetéktelen teszi, megfizetteti, mert ebből él.

– Most én is elárulom, meg akartam az órám olajozni, de nem volt csak hajolajom. – Ezt nem bírta megemészteni, megállt. Ez került húsz forintomba. Az óraüveg megvárható.

Virágüzlet előtt haladtam el. A virág mindig vegyes érzelmeket ébreszt bennem. Szép, szemnek, szívnek kedves, és aki a virágot szereti, rossz ember nem lehet. Az embert születésétől haláláig végigkíséri, születésnapra, névnapra, esküvőre, kórházba, búcsúzásakor és végül a temetőben találkozunk a virággal.

Mindig irigyeltem, akik ott dolgoznak a tükrös, tiszta virágüzletekben. Pedig ott is kell dolgozni. A rendeléseket össze kell készíteni időre, mert virág nélkül nem lehet esküdni, és a

temetésről sem késhet el a koszorú. Talán a virág is unalmassá válik azoknak, akik állandóan velük foglalkoznak, mégis mosolyogva ajánlják nap-nap után a csinos kiszolgálók a jégen lévő friss rózsákat, szegfűket, szakszerűen válogatják össze minden alkalomra, legtöbbjük együtt hervad el a virágokkal, amikkel egész életében foglalkozik. Érdekes, itt csak nők dolgoznak, alig akad férfi a kiszolgálók között, de érthető, a legtöbb vásárló férfi, egy csinos nő mosolya szebbé teszi a virágot, eszébe juttatja a vásárlóknak azt, akinek legszívesebben repülve vinné. Persze más a helyzet, ha a férfi nő, és az anyósának viszi névnapjára, de ez ritkán fordul elő. Még télen sem fagy meg a virág és a szív, ez már így van ősidők óta, a férfiak nem jégvirágot visznek a kedvesnek, ha szerelmesek. A szerelem pedig örökké való intézmény, még télen is él a fiataloknál, sokszor a házasoknál is.

Ez utóbbi eset legtöbbször nem a saját férj, vagy feleségre vonatkozik. Aki szerelmes, az könnyebben ad ki pénzt, ezt tudja még az utcai virágárus kislány is, aki ibolyát, hóvirágot árul.

Tessék megfigyelni, a szerelmeseknek kínálja, és nem hiába. Ha elkísérnénk egy-egy virágcsokrot, mennyi öröm és mennyi bánat fűződik hozzá, attól függetlenül, milyen alkalomra vitték.

Férjhez megy egy szegény lány jómódú, de nem szép emberhez, aki viszont szerelmes belé, virággal kedveskedik a feleségének. Az undorral tűri a virágot a szobában, menyasszony korában a vőlegény eltávoztása után kidobta a szemétké a pompázó rózsákat, akinek kedvesebb a kis szerény ibolyacsokor is. Szegény férj pedig örömmel viszi, és azt hiszi, örömet okozott.

– Ugye, milyen regényes, pedig az életben ez így van. Csupa hazugság, képmutatás az élet, és mennyi sok szép virág hervad el a szemétkében.

Egy cipőkirakat előtt megyek el. Lelki szemeim előtt vannak az eladók, férfi eladók, maszek cipészek. Sóvárgó szemekkel néznek egy-egy szép női lábat. Ilyenkor nem sietnek, udvariasak és nem idegesek. Ha a csodálatos lábtulajdonosok rájuk mosolyognak, összehordják nekik, ha kell, az egész üzletet. Mértékvételnél minden egyes lábujjra kiterjed a vizsgálat, körülményes vizsgálat és tapogatás, simogatás után készül el a mérték. Mély hajlongás, bámulat, és a legudvariasabb köszönés illeti a szépséget. Nem úgy a többi öreg, büttykös lábúakkal.

– Nyomja a cipő? Na, vegye meg – nem tetszik a fazon vagy a szín – csak nem képzelem, hogy magának idehordom a fél üzletet? – ez a felelet.

A maszek cipész bár udvarias, mégsem tapogatja, simogatja szeretettel a közönséges többi lábakat, pedig ezekből a lábakból él, mégis válogat benne.

A maszek felesége azt mondja a férjének: – Miért vállalod ennek a trampli nőnek a körömcipőt, miért nem beszélted rá a féllapos sarkút?

– Láttad, hogy ahhoz ragaszkodott, ő fizet, azt rendel, amit akar, én meg ebből élek. – És neki van igaza.

Ahány üzletet látok, mindegyikről eszembe jut valami. Egyben mindegyik alkalmazottja vagy tulajdonosa megegyezik: Pénzt hajszol, mindent megtesz a pénzszerzési lehetőségért, és arról ábrándozik, hogy ő is valamikor főnök lesz, a maszek meg arról ábrándozik, eljön az idő, amikor csak a segédek dolgoznak, ő csak a műhelyt vagy üzletet vezeti.

Mit csinálnak ezek az emberek a magánéletükben? Ők is tolongnak a villamosokon, autóbuszokon, a nagy futballmeccseken, strandon, a kiskocsmákban, moziban, színházban és az utcákon. Munka után kevés kivétellel futnak a szerelem és szórakozás után. Mindenben

sietnek, mert aki megöregedett, annak már nincs miért futni. Pesten viszont még ők is futnak, hogy hova, az rejtély.

Most látok egy villamost közeledni. Ilyen időtájban már ritka dolog, megvárom – a hátralévő utat legalább gyorsan megteszem. A hatos vonalán éjjeli járat, elég ritka és zsúfolt. Elnézem ezeket az utasokat, ahogy szoronganak egymás mellett. Fiatal szerelmespárok összeborulva, egymás kezét szorongatva, a leány feje a fiú vállán, és a fiúnak szemmel láthatóan édes a teher. Most még újdonság neki. Egy idősebb férfi szundikál, élete párja éberen figyel, majd oldalba böki: – Lajos gyere, le kell szállnunk.

Lajos álmosan fölneéz, majd nehézkesen föláll és elindul, imbolyog, félálomban unottan a felesége után. Milyen nagy a különbség a két pár között. Egy férfi utast a kalauz költöget, úgy látszik, többet ivott a kelleténél, rázza a vállát, végre az utas felnéz.

– Hol akar leszállni – már a Keleti Károly utcánál vagyunk.

– Hol kérem? – Csak nem Budán!

– Hát hol akart leszállni?

– A pesti hídfőnél, merthogy a Pozsonyi úton lakom.

– Kérem, én a Rákóczi úttól költögetem, de mindig azt mondta, még ráér, most már csak azért költöttem fel, mert a végállomáshoz közeledünk.

Az álmos fejek megfordulnak, a vitázók felé néznek érdeklődve.

– Most hogy megyek vissza? – kérdi az elaludt utas.

– Gyalog – legalább kiszellőzik a feje, mire átér a Dunán – tanácsolja a kalauz. Az utasok leszállnak, újak is akadnak, a kalauz gépiesen végzi a dolgát. A kocsit elcsengeti – tessék kérem a kocsi közepe felé fáradni, a kocsi közepe még üres, új felszállók jegyeit kérem, – a szokott kalauzi szöveg.

Néha még a szürke villamoskalauz is megmutatja a halandó utas feletti hatalmát. A hátsó peron vezetőüléséről lekergeti a felségsértőket. – A sok utas miatt nem lehet becsukni az ajtót, tessék a lépcsőről leszállni vagy beljebb jönni, mert addig nem indítom a kocsit – mondja a halandó utasok feletti hatalmának tudatában.

– Én ráérek – mondja nyugodtan, és a kocsi áll, amíg az utasok egyöntetűen nem zúgolódnak – ne szórakozzon, mindjárt magát dobjuk le a kocsiról, hogy legyen hely, elkésünk a munkából maga miatt.

Ilyen és ehhez hasonló megjegyzések készítetik csak arra, hogy különböző válaszok kíséretében elcsöngesse a kocsit.

– Sok szemtelen, neveletlen, tolakodó utas mind ezen az egy kocsin akar utazni – gondolja, vagy mondja is.

Most elképzelem a nemrég kinevezett osztályvezető elvtársat, aki a hivatalában beosztottjai felett tobzódik frissen szerzett hatalmában, mit gondol erről a kalauzról, legszívesebben felmondatna neki, fájjalja, miért nem az ő beosztottja. Mert kérem, tekintélyt kell tartani, ezen a ponton nincs egyenlőség, a beosztott érezze naponta, hogy ki a fölöttese. Igazam csak nekem lehet, még akkor is, ha nem így van, mert különben oda a tekintély. Persze, ilyenkor ha az ember szigorú hozzájuk, mindjárt azt mondják, hogy ez a múltban is így volt, ez a világ elmúlt. Hát majd én megmutatom nekik, hogy múlt el. Mit kellett nekem hajlongani és nyelni, amíg idáig értem. Meg különben is, a főnökeim is ezt csinálják, én jó tanuló vagyok. Mi lenne, ha én is állandóan bírálnám a főnökeim tetteit vagy intézkedéseit? Nem, én nem bírálom, sőt,

dicsérem állandóan a bölcsek intézkedéseit, akár jó, akár nem. Azért is szeretnek engem a főnökeim.

Végre hazaérek, azazhogy leszálok a villamosról, és még néhány perc gyalog. A ház elé érve csöngetek a házmesternek. A további sorsom jelenleg tőle függ, felébred-e mindjárt, vagy kicsöngethetem a Rákóczi indulót, míg ő nyugodtan alszik. Ez ritka eset, de előfordult már.

Egy alkalommal kisfiammal és feleségemmel együtt érkeztem a ház elé éjfélkor, ahol már ott állt egy házban lakó lány. Közölte velünk, hogy fél órája lehet, amióta csönget, de senki sem jön kaput nyitni. A fiam a vállamon aludt, de már ő is felébredt a sok csengetésre és tanakodásra. Végül meguntam a sok eredménytelen csengetést, és erélyesebb eszközökhöz folyamodtam. Megráztam a nagy üvegezett kaput, ami úgy visszhangzott a néma éjszakában, mintha a ház készült volna összedőlni. Ezt többször ismételve végre kezdett a házban az élet jelentkezni. Kinyíltak az emeleti ablakok, és a lakók különböző éjszakai toalettekben személyesen jelentek meg a lépcsőházban és a kapuval szembenező félemeleti erkélyen. Mi a kapu hatalmas üvegein keresztül néztük ezt a színjátékot. Felgyújtották a villanyt, nők pongyolában, férfiak pizsamában, papucsban zarándokoltak a házmesterlakás felé. Ott csöngettek, majd az ajtót kezdték rázni, rugdosni. Végre kinyílt az ostromlott házfelügyelői lakás ajtaja, és egy álmosan csodálkozó férfi érdeklődött, hogy kit keresnek. Amikor megértette, miről van szó, kiszolgáltatta a szemben lakó feleségének a hön áhított kulcsot.

Mint utóbb kiderült, az történt, hogy a házmesterék rokonlátogatásra mentek, a szemben lakó férfi vállalta, a házmesterék nagyfia mellett őrködni fog, hogy el ne aludjon és beengedje a lakókat. A vége az lett, hogy mind a ketten úgy elaludtak, a házat lebonthatták volna a fejük felül anélkül, hogy felébredtek volna.

A házmesterség sem irigylésre méltó, ha csönget a kintrekedt, későn hazajövő lakó, akár milyen sürgős dolga van, abba kell hagyni. Ez kivételes eset, a házmester nem volt otthon, a helyettesítést vállaló meg nem volt tudatában, hogy milyen nagy fontossággal bírt ezen az éjszakán.

Most hamar bejutottam, és folytattam a gondolatmenetet. Az emberek nagyobb százaléka gépiesen végzi a mindennapi munkáját. Apró örömeknek él, vagy valamely szenvedélynek. Örül, ha váratlan pénzhez jut, ha valahol jól szórakozott, ha régi haragosán bosszút állhatott, ha valami munkája jól sikerült. Mások annak örülnek, ha befutott a megtett ló, vagy egész este jó volt a kártyalap járása, sikerült egy nem remélt szerelmet megszerezni és a férj vagy feleség előtt titkokban tartani; megfújni egy barátot vagy barátnőt; győzött a csapat, amelyiknek drukkoltunk, és ki nem örül egy TOTO vagy LOTTÓ nyereménynek. Ezek az élet apró örömei, ha nagy a nyeremény, a két utóbbi az élet nagyobb örömei közé tartozik.

Nagyobb örömek: a gyermekeink egészségesek vagy nagy betegségből felgyógyultak, jól tanulnak és jól viselkednek, jól neveltek. A gyermekeink jól mentek férjhez vagy jól választottak nősüléskor. De a legnagyobb öröm valamit alkotni, amit még ember nem alkotott, amivel az élet könnyebbé, szebbé vagy gazdagabbá változhat, amivel az embertársainkat, a társadalmat, amiben élünk, gyönyörködtethetjük, nekik közkincset adunk. Szerintem igazi életcélja csak annak van, aki ezt igyekszik elérni, még akkor is, ha az nem sikerült teljes mértékben, és azoknak, akik ezeket a nagy elérésében segítik, vagy legalábbis megértik az elért eredményeket, megbecsülik és magukévá teszik, túlnőnek az élet apró örömein.

Ezek az emberek megbecsülik az embertársakat, elnézik azok kisebb-nagyobb hibáit, betudják az emberi gyarlóságnak, mosolyognak azok egymás közötti pletykáin, és megdöbbennek egy-egy utcai vagy más, halálos baleseten, amit a legtöbb átlagember megbámul, mint látványosságot, azután fütyörészve megy tovább és még aznap az esti mozielőadáson elfelejti.

A komoly életcél szerintem, ha nem magunknak, hanem a velünk együtt élő társadalmunknak alkotunk, még akkor is, ha azt a társadalom nem érti meg, talán a jövő társadalmának még hasznára válhat. Azok, akiket az üzletekben, hivatalokban vagy egyéb helyeken látunk, élnek a mának, és várják reménykedve a holnapot, hátha az hoz valami jót. Sietnek, kergetik a napokat, rohanva élnek, és észrevétlenül megöregszenek. Akkor döbbenek rá, tulajdonképpen miért is éltek, mennyi mindent elrontottak az életükben, és sóhajtják – „bárcsak még egyszer kezdhethém előlről, de sok mindent másképpen csinálnék”...

Vannak, akik egész életükön át kuporgatnak, foltos ruhákban kopottan járnak, tele vannak panasszal, sajnáltatják magukat, miközben házat vesznek vagy építenek, de gyűlölik azokat, aki jólöltözötten járnak, irigylük a szórakozókat. Nincs igazuk, elfeledik, hogy valamiről le kell mondani, mint az ő esetükben a ruháról, szórakozásról, de olyan értékkel gyarapodnak, ami a jólöltözött szórakozóknak csak ritka esetben van. Nem vagyunk egyformák, gondolkodásmódunk így az életszükségletünk is különböző. Van, aki könyveket, festményeket gyűjt, szőnyeget, porcelánt, vagy szép ruhákat, mások szórakoznak, de sohasem lesz saját házuk, hacsak valami különös szerencse nem éri őket. Könnyű azoknak, akik a szüleiktől örökölték, de még azt is el lehet herdálni. Van, aki minden pénzét elissza, elkártyázza, nőkre költi. Ezek már nem életszükségletek, hanem szenvedélyek. Ezeket szeretnék a legtöbben életük alkonyán megváltoztatni, aki gyűjtögetett, élni szeretne, aki nem gyűjtött, hanem élt – szórakozott, most vagyont szeretne, aki kényelemből nem alapított családot, most családot szeretne, mert csak keveseknek adatik meg az, hogy mindenük meglegyen.

Arról már csak úgy megemlékezek, hogy egyesek szerint vannak olyanok, akik mások megkárosítása árán szereztek maguknak élvezetet vagy vagyont. Most nem a hivatásos tolvajokra, rablókra gondolok, hanem azokra, akik apránként lopják össze mások megkárosítása árán, de ez már náluk életcél, hogy minél többet tudjanak naponta lopni, ha az sikerül, akkor ők már boldogok. Kereskedők, iparosok, egyéb alkalmazottak és östermelők, de előre bocsánatot kérek, akinek nem inge, ne vegye magára.

Elnézem azokat az idős embereket, férfiakat, nőket, akik szombat és vasárnapon a temetőket keresik fel a szórakozóhelyek helyett, hogy keseregnek az életük párja vagy gyermekeik után, akik előttük kerülnek az örök nyugalomba. Már csaknem minden gondolatukat az foglalja le: – Nem sok időm van hátra, én is idekerülök, ahol megszűnik minden, a kenyéririgység, a rohanás, a gond és az élet. Megnyugvás arra gondolni, én csak jót tettem az embereknek, énrám csak hálával és szeretettel lehet gondolni a halálom után. Úgy érzem, ezt szerény és becsületes életemmel kiérdemeltem.

Ezt bármelyik átlagember is elérheti anélkül, hogy valami nagyot alkotott volna, mert a becsületesség önmagának állít emlékművet az emberi megbecsülés előtt.

A becsület túlél mindent, és maradandóbb minden földi vagyonnál, erre törekedni, a családot is becsületességre nevelni nagyon komoly életcél. Ezért érdemes élni.

Budapest, 1959. február 16.

Nehéz becsületesen

Három éves lehettem, amikor öcsémmel és a szüleimmel falura költöztünk. Az ok: apámnak katonai segédszolgálatra kellett bevonulni a csepeli tölténygyárból, hogy anyám ne maradjon egyedül – apám szerint. Féltékeny volt rá, aki ránézett, már azzal összeadta. A két kisgyerek nem volt elég, majd az ő szülei vigyáznak rá. Mi gyerekek ilyen szempontból nem számítottunk. Nekem semmi emlékem nem maradt Pestről, de ahogy nőtem, a vágy velem együtt nőtt, meglátni egyszer a várost, ahol születtem.

A falu egy alföldi – ősztől-nyárig nyakig sár, nyáron por – két házsorból állt, és egy makadám országútból, ami Szegedet Makóval kötötte össze. (Ma már úgy hallom, betonjárda és villany van ebben a faluban is.) Anyámtól tudom, a nagyszüleim nem ugráltak az örömtől érkezésünk napján. Hónapokig tartott, amíg megbarátkoztak a gondolattal, hogy a pesti menyük a földet meg a kertben fog dolgozni. Úgy gondolták, nem elég, hogy ő nem tud földmunkát végezni, de a két kisgyerekekkel még őket is feltartja. A ház egy szoba-konyha-veranda és istállóból állt, egybeépítve földpadlóval, hozzá 800 négyszögöles kert, tele gyümölcsfákkal, amiket később apám kivagdosott, egy dió és egy birsalmafa kivételével. Anyám sírva tanulta a földmunkát, ami nem volt neki idegen, hiszen felvidéki falusi leány volt mielőtt a testvéereihez került Pestre. Mire apám leszerelt, egy év múlva megszerették a nagyszüleim anyámat. Nagyanyám néhány év múlva agyvérzésben meghalt. Ő volt egyedüli, akitől apám tartott, ettől kezdve pokol lett az életünk. Az első emlékem apámról katonakorából: Hazajött karácsonyra, kukoricára térddepeltetett. A nagyanyám összeveszett vele és felvett az ölébe, az anyám sírt, mert rá nem hallgatott az apám.

Nagyanyám halála és temetése után kezdődtek a mindennapos veszekedések. Nagyapám nevéen volt a ház és hat hold föld. Apám földet akart eladni, nagyapám nem engedte. Apám fazekat, vizesvödört vágott hozzá dűhében. Bár borbély volt a mestersége, azt hamar abba-hagyta, és addig gyötörte nagyapámat, míg végül engedett, aláírt egy hold föld adásvételi szerződést. Apám kocsit, lovakat vett, de olyan lovakat, amiket keservesen, ráfizetéssel tudott csak eladni. A pénz gyorsan fogyott, nagyapámat a verandáról leválasztott kis, sötét szobába dugta. Nagyapám rengeteg dolgot, munkát adott édesanyámnak, bizony, ahogy múltak az évek, egyre többet betegeskedett, sérve volt, és gyakran össze csinálta magát. Apám veszekedett vele, szidta, de lemosni, a ruháit kimosni az anyámra maradt. Orvoshoz nem vitte, de ha neki volt valami baja, szaladt Szegedre az ezredorvoshoz.

Nagyapám haláláig még egy hold földet eladott és bankkölcsönt vett fel. Pénze soha nem volt, így gyakran éhezünk. A pénzt egyébként apám kezelte, anyám, ha boltba akart menni vásárolni, fillérre kiszámított pénzzel ment, vagy hitelbe kért, sőt, paprikát, zsírt, ami hirtelen kellett a főzéshez. Mi anyánk „kölkei” voltunk, azt a szót, hogy fiaim, soha nem hallottam. Ütött, vert bennünket nadrágszíjjal minden csekélységért is ok nélkül, mert neki valami nem úgy sikerült, ahogy ő akarta. Az ételt ő osztotta szét, ha nem, akkor magának szedett, a többivel nem törődött. Ha anyám nagyritkán csirkét vágott, apám kiszedte a két combját, a mellét, a zúzáat, a máját, és ami maradt, az lett hármónké. Anyám szülei halála után örökölt, készpénzben kapta meg, apám egy-két hétig mézes-mázos volt, amíg a pénzt el nem költötte, utána minden kezdődött előlről. Anyám ékszereit, nyakláncát, aranyóráját, karkötőjét, fülbevalóját, gyűrűit mind a szegedi zálogházba hordta, ott is vesztek el, lejártak a zálogcédulák egymás után. A munkát nem szerette, és amit mi csináltunk, semmi nem volt jó. Vak lovat vett, az eke-kapa előtt járó lovat vezettem mezítláb, a ló a lábamra lépett, hiába toltam a nagytestű, vak lovat, rálépett a kukoricára, utána a lábamra, én sírtam a fájdalomtól, de ez még nem volt elég, apám a szíjostorral vert, az anyám minden istenét különböző variációban emlegetve, utána a lovat verte el. Ha kaszát kalapált, nem egyedül csinálta, mint a többi paraszt, neki

tartani kellett a kaszát. Rettegtünk az öcsémme, hogy melyikünket hív tartani. Többször az ujjára ütött, mi gyerekek önkéntelenül elneveltük magunkat, a kalapácsot vágta hozzánk, anyánk erkölcstelen istenét emlegette. – Kivágom a szemeteket – szokta ilyenkor mondani. Rettegtünk tőle. Ha valahol odavolt, féltünk előre, vajon hogy jön haza, jókedvűen-e vagy dűlva-fűlva, aminek anyánkkal való veszekedés és a mi elverésünk volt a vége. Anyám többet sírt, mint evett. Nálunk már szokássá vált minden nagy ünnepkor, szegény anyám összeszedve minden maradékot, kalácsot sütött, és valami húst főzött, ami egyébként nagy ritkaságszámba ment. Apám addig csűrte-csavarta a mondókáját – anyámat sértegetve –, amíg az sírva fakadt. Mikor asztalhoz ültünk némán, anyánk sírva meredt az üres tányérjára. Mi unszoltuk, egyen, mire ő kijelentette, nem kell semmi, apátok már jóltartott. Erre mi is sírva fakadtunk, és nem ettünk. Apám maga elé vett mindent, levetkőzött félmeztelenre, mert úgy falt, hogy a víz csurgott róla, a törölközővel törölgette az izzadt testét-fejét, és falt. Másnap az egész család abba a törölközőbe törölközött. Evés után végigfeküdt egy vaságyon, előszedte az újságokat, minket pedig kikergetett:

– Takarodjatok a szemem elől.

Mi kiültünk az udvaron végigfektetett faderékon, hárman, mint a verebek, együtt sírtunk. Amikor megunta bent az olvasást, kijött, és ott sétálgatott végig előttünk, anyánkat minden ringyónak elmondva, minket csavargónak, akiket rövidesen bead a javítóintézetbe. A faluban mindenki utálta, és sokszor kérdezték szegény anyámat, hogy bírja ki mellette? Ennek ellenére megszületett a harmadik testvér. Neki már valamivel jobb sorsa volt, hiszen arra a célra szánta apám, majd ha megöregszik, ez fogja eltartani. Kettőnkre – úgy gondolta – már nem számíthat. Továbbra is gonoszul bánt velünk. Játékot, szórakozást nem tűrt, ahogy az iskolakönyvet letettük, azonnal munkát adott. Egy alkalommal egyedül voltam a kistestvéremmel otthon. Amíg tanultam, ő kitotyogott az utcára, nyitva hagyva az utcai kaput, a libák kimentek. Mire észrevettem, már messze jártak. Utánuk szaladtam, de kettőt sehol nem találtam. Közben hazajöttek a szüleim – apám szokás szerint puskaporos hangulatban –, amikor megtudta, hogy két liba hiányzik, azzal kergetett el, ha nem lesz meg a két liba, haza ne jöjjenek, mert az ásóval vágja szét a fejem. Én a libákat nem találtam, három nap, három éjjel az erdőben bujkáltam. Vadgyümölcsön éltem, a bokrokban aludtam a Maros mellett. Apám nem keresett, egy falubeli család talált rám, hozzájuk csaltak, odajött értem a testvérem meg édesanyám. A libák még első nap estéjén megkerültek.

Tizenhét éves voltam, amikor egy éjjel nem bírtam tovább hallgatni, apám hogyan gyötri szegény agyondolgozott anyámat az oktan hülye féltékenységgel, beleszóltam. Másnap reggel, amikor én a cipőm fűztem háttal neki, berontott a szobába egy doronggal, hátulról fejbe vágott, amikor megfordultam, már nem tudtam az ütéstől beszélni, ütött, ahol ért. Tanúm rá a szomszéd Vörös Imre bácsi a leányaival együtt még ma is. Hozzájuk támolyogtam át, ott estem össze. Ettől a naptól fogva úgy feküdt le, hogy a kisbaltát a feje alá tette. Harmonikus, szép családi élet volt, koplalással, rongyoskodással, egy jó szót nem kapva. Már a harmadik hold föld ára is elment, ki tudja, hová. Talán a szegedi szép lányok tudták, hogy nagy része hova lett. A többi elvitte a bankkölcson kamata, és az állattartáshoz való hozzá nem értés. Tizenkilenc éves voltam, amikor untam már az örökös hallgatását annak, hogy elegendem van az egész „abtájlungból”, takarodjatok a házamból, hát én eltakarodtam Budapestre a szülővárosomba, a rajtam levővel. Két év múlva elvittem a nagyobbik, majd pár év múlva a kisebbik testvérem, és a nagyobb velem együtt dolgozott, a kisebbik polgári iskolába járt.

Azóta sok év telt el, szegény anyám meghalt még 1948-ban, a drága jó apám azóta nem jutott el a sírjához. Nem is kíváncsi rá. A temetés napján sietett haza, hogy megnősül. Azóta keresi az igazit, de aki megismerte vagy érdeklődött utána, hozzá nem ment. Én nem jártam haza anyám halála után látogatóban sem, mert szegény anyámat még holta után is csak gyalázta. Ennek ellenére minden karácsonykor csomagot és havonta 100-150 forintot küldtem neki – az

öcséim ugyanúgy – rendszeresen. Még ma is megvan több mint 7.000.- Ft-ról a feladóvevény. Nem maradt semmije, hiszen a földeket régen eladogatta, csak a ház, ott élt a legnagyobb szennyben, piszokban. A két testvérem erről személyesen meggyőződött. 1958-ban agyvérzés érte, a fél oldala megbénult. A középső öcsém ment érte és hozta magával Pestre. Utána kapott Sz.T.K. orvosi kezelést, és szemlátomást hízott a rendszeres táplálkozás, a rendszeres orvosi kezelés folytán, felerősödött úgy, hogy a bénaság már csak az egyik karjában maradt. Egyik nap a sógornőmre támadt reggel, hogy ő látta, a kávéjába mérget tett. A sógornőm elszaladt a férjéhez sírva, hogy mivel vádolta meg az apósa, mire hazaértek, már elutazott vissza a falujába. Ez 1959-ben volt, azóta ott élt tovább, de egy második agyvérzés is érte, ebből kifolyólag a jobb karja béna, és a lábait nem bírja rendesen mozgatni. A fiatalabb öcsémhez jövő falubeliek figyelmeztették, hogy a ferencszállási tanács a címünket keresi és felszólít bennünket, hogy gondoskodjunk apánk elhelyezéséről. Ő megkísérelte – leutazva hozzá – a szeretetotthonba való elhelyezését. Apám az állítólagos levelemre való hivatkozással – miszerint én hívtam magamhoz – nem ment a tanácsházára, hanem elutazott Pestre hozzám. Én, amikor megtudtam, hogy a falubeliek fel vannak háborodva a viselt dolgai miatt, mert alsónadrág nélkül, nyitott nadrágelső-résszel járkal az utcán, majd bezárkózva él, már többször rá akarták törni az ajtót, hogy nem halt-e meg, és erről ő is panaszkodott a hozzám írt levelében. Azt válaszoltam neki, arra ne számíton, hogy mi innen – betegsége esetén – gondolni tudjuk, ezt remélem, megérti. Mi mindnyájan dolgozunk. Így került sor arra, eladta a házat hatvanezer forintért, a pénzt az én címemre, de saját nevére küldte postán, és hozzám utazott, noha én semmiféle levélben az ő eltartását egyedül és kizárólagosan nem vállaltam. Itt játszott először ki bennünket, a falujában énrám hivatkozva, nem ment el a tanácshoz, ahol a sorsáról akartak vele beszélni, hanem vonatra ült és hozzám utazott menekülésszerűen. Később egy bírósági feljelentésben azt állította, hogy én csaltam fel Pestre, azért adta el a házat.

Amikor hajnalban megállt az előszobában, elszörnyedtem. Egy összetört, csupa csont-bőr, beesett arcú öregember állt előttem a felismerhetetlenségig piszkos ruhában. Egy zsákot húzott maga után, ebben egyrakáson volt különböző tárgy, többek között mák, bab, kalács és egy telecsinált alsónadrág. Rögtön befűtöttem a fürdőszobába, mert az érkezése váratlan volt, levetköztettem, akkor láttam, hogy a nadrágja is tele volt, és alsónadrág nem volt rajta. Lefürdettem, a feleségem közben reggelit készített neki, és lefektettük. Én akkor azt hittem, ez a megtört öregember hálás lesz azért, ha elfelejtve a múltat, megfelelő ellátást kap, a három gyerek felváltva gondozza, eltartja. Sírva fogadkozott, megeszik ő mindent, amit mi eszünk, nem válogat, mehetünk, ahova akarunk, csak készítsük ki az ennivalóját, és vigyáz a tisztaságra, meglátjuk, nem lesz rá panasz. Elhittem, amit mond, azt hittem, talán öregkorára megbánta azt a sok gonoszságot, amit velünk szemben elkövetett, eltűnt az arcáról a gőg, az élet kiölte belőle a gonoszságot, a ravaszságot, a bosszúállást, szenvedélyt, de tévedtem. Csak néhány nap kellett, hogy ezt felismerjem, de arról, ami történni fog, még álmodni sem mertem volna. Ennyi aljasságot tíz öregemberben nem lehetne találni. Az agyafürtséget, a sunyiságot fiatal korából megőrizte. Alig pihente ki magát – hiszen három napig csak evett, ivott és aludt – már azzal állított elem, hogy beszéljünk, amiről még nem beszéltünk, a haláláról. Azt válaszoltam, ilyesmiről nem szokás beszélni. De csak beszéljünk – mondta ő –, ha már bronz koporsót nem is tudsz venni, legalább törhetetlen üvegekoporsót vegyél.

– Honnan vegyek én törhetetlen üvegekoporsót? Különben is, Hófehérekét akar játszani, ilyet, mióta élek, nem hallottam.

– Nem tudod, hogy hol lehet venni, majd én megmutatom, hol adnak.

Összehívtam a testvéreim, és előtte letárgyaltuk, hogy én azt ajánlom, 4-4 hónapig vállaljuk felváltva. A fiatalabb testvérem azonnal kijelentette, ő nem vállalja, de egyben kijelentette, ha ő elvállalta volna, a másik kettőnek adna tíz-tízezer forintot a ház árából, a 60.000 Ft-ból. Én már akkor ruhát, külön nadrágot és külön két kiskabátot, 9 inget és 9 alsónadrágot vettem, egy

pizsamát, ágyneműt, házcipőt, hogy tudjon mibe járni, aludni. Az öcsém ajánlatán nagyon összevesztünk, azóta sem beszélünk. A középső öcsémmel megegyeztünk, ketten vállaltuk. Apám hozzám ragaszkodott, de megmagyaráztam neki, nekem is kell 4 hónap ahhoz, hogy pihenjünk, a 13 éves gyerekemmel is foglalkozzunk, és a magunk ügyeivel is törődjünk. Úgy tett, mintha ezt belátná, több szó nem esett erről a témáról.

A pénze néhány napig a fiókban hevert. Szóltam neki, tegyük takarékbba, mert nem szeretném, ha elveszne a pénzből. Ezer forintot vettem el a megvett ruhaneműkre azzal, hogy a többivel majd elszámolunk. Az ő beleegyezésével átvettem a pénzt, amiből már 700.- Ft hiányzott. Apám előbb tagadta, majd bevallotta, azért vette el, hogy zsebpénze legyen. Elkértem tőle, és száz forintot adtam neki zsebpénznek. Pár hét telt el, apám nem tudta kinyitni az előszobaajtót, kifeszítette a fürdőszoba ablakát, és a fürdőkádon keresztül kimászva az ablakon elment a Nyugati pályaudvarra, gyorsvonatjegyet váltott Szegedre, összevásárolt kalácsot, üdítő italokat, a büfében evett hurkát-kolbászt (noha odahaza is megreggelizett), és beült a vonatba. A feleségemhez telefonáltak a szomszédok, hogy tárva-nyitva a fürdőszobaablak, és valószínű, hogy az apósa elutazott, mert egy zsákot húzott maga után. A feleségem a vonatról leszedte, hazavitte. Másnap én vittem ki az állomásra, ha már a jegye megvan és azt állította, amíg van eladatlan holmija egy barátjánál lerakva Szegeden, valami Molnár Lajos nevű Mátyás u. 5. szám alatti lakosnál. Mivel pénze már nem volt, adtam még száz forintot, hogy vissza tudjon utazni, ha nem sikerül eladnia a holmijait. Két nap múlva jött vissza, hasonló állapotban, mint ahogy eredetileg érkezett. amit elvitt, azt is otthagyta, semmit nem intézett, csak arra kért, hogy az unokaöccsétől kapott 50.- Ft kölcsönt küldjem el postán. Az unokabátyám személyesen jött el, hogy megkérjen, soha többé ne engedjem el így Szegedre, mert náluk köt ki éjszaka, nekik mesélte, a falubeliek sem engedték a lakásukba. Agyonázva, magát összecsinálva érkezett, de még bele is eshetett, mert az egész kabátja, cipője olyan volt, éjnek idején kellett vizet melegíteni és lemosni, hogy ágyba tudják fektetni. Az orvosi rendelőnek állandó vendége volt. Beerőszakolta magát a János kórházba operációra. Sérve van, de az orvosok idős korára való tekintettel nem javasolták. Addig erőszakoskodott, amíg a Maros utcából kapott beutalót. Bevittem a kórházba, az ottani orvosok rögtön kijelentették, ilyen öregkorban és leromlott állapotban nem operálható, három nap múlva hazaküldték, nem vállalták, bármennyire erőszakoskodik, hogy operálják. Mint mondotta, nősülni akar, azért szükséges az operáció.

A következő héten nem hagyott élni, vigyem el a Rácz fürdőbe. Elvittem, ott hiába kértem, ne menjen be a gőzbe, húzott, hogy támogassam be. Végül is bevittem, de alig értünk be, könyörgött – vigyem ki. Másnap arra kért, vigyem őt Karlsbadba vagy Marianbadba, az neki való fürdőhely. Azt hiszem, ehhez nem kell kommentár, mibe kerülne két embernek, nem beszélve arról, hogy ő – saját bevallása szerint – a vizeletét és a székletét nem tudja tartani. Éppen nekivaló helyek. Általában úgy viselkedett, mint egy dúsgazdag nábob. Tőlem napi-díjat követelt, hogy mire, azt nem tudta megmondani. Én a szegedi útja után nem mertem neki nagyobb összeget adni, mert három „Kincses kalendárium”-ot rendelt postán, ezekben az összes Szeged-Makó és környékének vásárai voltak megjelölve. Erre kellett volna a napidíj. Egyébként reggel császárkörte, kalács és valami felvágott mellé tea, tej vagy kávé volt a reggelije, az ebéd leves – hús – főzelék, vacsorát frissen kapott. Az ebédjét egy szomszédnőnk melegített neki, amíg azzal is össze nem veszett, mondván: – Jön az az asszony vagy nem jön az ebédet melegíteni? Ezt a társbérlnőnek mondta többször, amíg meg nem unta a szomszédnőnk. Rádió, televízió, újság, könyvek álltak rendelkezésére. Ez sem volt elég, mégis állandóan pénzt követelt. Az orvosi rendelőbe benyitott többször, hogy mikor kerül rá a sor, mert ő beteg öregember, a többi ráér. Közben szépen hízott, rövid idő alatt 15 kilót hízott. Mindezeket az említett bosszantó dolgokat lenyeltem, de amikor megtudtam, hogy a rendőrség után érdeklődött, megkérdeztem, mit akar ott. Letagadta – ő semmit. Pedig a

házfelügyelőnőnk még meg is jegyezte: – Vörös bácsi, itt nagyon jó helye van, mit akar a rendőrségen?

– A pénzem szeretném visszakapni – válaszolta. Megkérdeztem, mi célból, mit akar tenni, azt válaszolta: – Én semmit. – Közben úton-útfélen mesélte, házat vesz, összeáll egy asszonnyal, akinek nyugdíja van. Arra soha egy pillanatra nem gondolt, ha mi a fiai nem küldjük neki a pénzt és a csomagokat ruha- és élelmiszerrel, ez a ház, amit a nagyapámtól örökölt, sem lett volna meg már régen. Anyám örökségét és a mi anyai örökségünket is ő könnyelműen elherdálta. Húsz év óta, anyám halála óta nőszül, ha eddig nem talált, 78 éves korában biztosan csak őrá vár egy derék, becsületes nyugdíjas asszony, hogy őt eltarthassa, és mosson rá, és füröszthesse.

Elment az I. ker. Tanácshoz, kereseti kimutatást kért utánam és a feleségem után a vagyoni helyzetünkről, hogy mint mondotta, nyugdíjat kapjon utánam. Velem nem beszélt erről sem, a tudtomon kívül intézte.

Ha valami miatt szóltam neki és vitatkoztunk, bosszúból összeecsínálta magát. Éjszakára vizesvödröt kellett bevenni a szobájába, mert ha nem vittem be, éjjel végigcsínálta a szobaszőnyegeket és az előszobát.

Négy hónap lejártával átvette tőlem az öcsém – négy hónapra. Ott a 19 éves leány előtt a konyhai vízcsapba vizelt. A többi viselt dolgait nem is részletezem.

A múlt év április 11-én elment az utcán levő parkba, már a Hattyú utcai budai lakásomból, és ott megismerkedett egy Goda Faragó nevű csavargóval, elmesélte, mennyi pénze van a takarékbán, azt szeretné tőlem visszaszerezni, mert nőszülni szeretne. Az látta, hogy egy féloldalt lebénult öregemberrel beszél, talán megszerezhetné a pénzét, és szerez neki egy öreg nőt, közösen felélik a pénzt, ami egy falusi ház ára volt. Felvitte a lakásomra apám, megtalálták az OTP betétkönyvet, és is mentek a Széna téri fiókba, ahol az ügyintéző rögtön észrevette a személyi igazolványában lévő aláírás nem azonos a betevő aláírásával, csak a név egyezik. Azt mondta nekik, hogy hívja a rendőrséget, hogy jutottak ehhez a betétkönyvhöz? Apám bevallotta, hogy a fia tette be a pénzt, de visszaadja a fiának, csak ne hívjon rendőrt. Vissza is tették, ahonnan elvették.

Ekkortól pokol lett az életem, de ezt máshol írtam le, nem akarom megismételni. Szélhámósok tették pokollá az életem. Én megpróbáltam becsületesen élni és eltartani az öreg, magatehetetlen, de gonosz, rosszindulatú apámat, aki mellett pokol volt a fiatalságom, most meg az egész családomé, a fiamé és feleségemé. Ő azzá tette hálából, hogy befogadtam. Ma már tudom, nem a becsületeseké ez a világ, hanem a szélhámós ingyenélőké.

A virágcsokor története

Évekkel ezelőtt egy alkalommal vállalati érdekből egy másik vállalat megbízottait vendégül vártam, hogy nyugodtan, fehér asztal mellett beszélhessek velük a közvetlen főnököm társaságában. Ez a találkozás azért vált szükségessé, mert a velünk folytatott hivatalos tárgyalásoknál indokolatlanul rideg és barátságtalan magatartást tanúsítottak. Okot nem adtunk rá, és jogtalan kéréssel sem mentünk hozzájuk, mégis olyan hangot használtak, hogy a felettes hatóságunkhoz kellett panasszal fordulni. Ez a találkozás meghozta az eredményt, belátták, hibát követtek el, és kialakult a későbbiek folyamán a kívánt baráti kapcsolat. Most azonban nem erről akarok írni, ott tartottam eredeti mondanivalómnál, vendégül vártam egy idős és egy fiatal hölgyet egy eszpresszóban. A főnököm a belső terembe ment egy ismerősével, engem megbízott, ha megjönnek, vezessem át őket az étterembe az ő asztalához.

Én helyet foglaltam egy kisasztal mellett, és figyeltem a két bejáratot. Az idő telt, én egyre idegesebben néztem a bejáratok felé, már a nyakam fájt, a fejem szédült a sok forgatástól, ők nem jöttek.

Egy közeli asztalnál idősebb ismerősöm ült, állítása szerint többször odaköszönt az asztalomhoz, de én nem viszonzottam a köszönését, feltevése szerint igyekeztem őt észre nem venni, csak a bejáratot figyeltem. Ismerősöm bosszút forralt ellenem, így gondolkodva – nem akar észrevenni a betyár, most lehet, hogy a feleségét várja, de az is lehet, idegen nőt vár, biztosan valami csinos, fiatal nőt, azért nem akar észrevenni. Ezért most megleckéztetem, ha a feleségét várja, itt az alkalom, asztalukhoz megyek, és ajándékot adhatok az asszonykának azért a sok kedves segítségért, amiért eddig nem fogadott el semmit. A férje előtt talán elfogadja. Ha idegen nőt vár, akkor meg leégetem, bocsánatot kérek a zavarásért, odanyújtom neki a virágcsokrom, hogy adja át a kedves feleségének.

A gondolatait tett követte, fizetett és elment, majd rövidesen egy gyönyörű rózsacsokorral tért vissza, helyet foglalva egy közeli asztalnál.

Időközben megérkezett az egyik hölgy, az idősebb, nem kimondottan csinos és jóalakú, de nagyon kedves nagymama. Elmondotta, a másik hölgyet ne várjam, beteg, így nem tudott eljönni. Megittuk a feketénket, és megindultunk a belső terem felé.

Az ismerősöm bambán bámult utánunk. Ezt nem várta, erre a fordulatra nem volt felkészülve. A csokorra nézett majd utánunk és latolgatta, ki lehet ez az idős hölgy, nagynéni vagy valami más rokon, illetlenség volna a rózsacsokrot utánunk vinni, az már nem tréfa, de most mit csináljak? Eldobni kár volna, olyan szép, hazaviszem a feleségemnek.

Másnap a munkatársainak elmesélte, hogy esett a saját maga ásta verembe. A felesége megdöbbenően nézte a gyönyörű rózsacsokrot ezen szavakkal: – Mi az fiam, te megbolondultál, vagy mi történt veled? Se születésnap, se névnap, se házassági évforduló, milyen alkalomból hozol te virágot, akitől harminc éve egy ibolyacsokrot sem kaptam? Biztosan valami nőcskének vetted, nem jött el a randevúra, kényszerűségből hazahoztad. Nem szégyelled magad, inkább dobtad volna a szemétkébe.

Mikor szóhoz jutottam, elmondtam neki, hogy jártam, azt mondta, alibinek elég jó történet.

Bp. 1960. I. 20.

Nem vagyok kíváncsi

Nem vagyok túlzottan kíváncsi természetű, isten látja – ha van – a lelkem, mert ha van, az mindentudó, mindenható és mindent lát. Ebben az esetben én nem irigylem, mert egyszerre annyi látnivalót végignézni az egész világon, véleményt alkotni és ítélni felettünk, ehhez egy kisváros is elég volna, nem egy egész világ.

De nem akarok messze kalandozni a mondanivalómtól, az élet egy kis epizódját említem meg, amivel naponta találkozunk, mindennapi életünk bárhol töltött ideje alatt. Például Velence-fürdön, mert ilyen is van, csak a MÁV-nál meg egyéb helyeken nem tudnak róla. A váróterem előtt, vasárnap délután 5 órától, fiatal párok ülnek a padokon csomagok nélkül, nyilvánvaló, csak fürödni, strandolni jöttek a Velencei tóra, ülnek összetapadva, olyan szorosan, mint a káposztalevél, és mit sem törődve a vonatra váró tömeggel, önfeledten csókolják, marják, tépik egymást, miközben kis kacsójuk sem tétlenkedik, leltároznak. Egy-egy leltári alkatrésznél, vagy ha úgy tetszik, testrésznél hosszabban elidőznek, simogatják, morzsolgatják, majd vadul megragadva, majd felfalják egymást, úgy csókolóznak. Egynémelyik leány alig 15 éves, a fiú se több 17-nél, a szüleik mit sem sejtjenek gyermekeik ilyen irányú elfoglaltságáról. Vagy mégis, de mit tehetnek?

Na, én is voltam fiatal, de az érzelmeimet nem vittem a nagyvilág elé, úgy éreztem, csak kettőnkre tartozott, nem beszélve arról, ilyen fiatalon nem kezdtem. Akiket láttam viszont már nem kezdők, magas fokon végzik, nagy hozzáértésről és rutinról téve tanúbizonyságot. Ez ma már hétköznapi eset, villamoson, autóbuszon, vonaton, úton-útfélen látható és tapasztalható. Hány eset végződik tragédiával, nem közvetlen, mint Rómeó és Júlia esetében, hanem a meg gondolatlan házasságokon keresztül. Azt sem állítom, hogy ebből mindből házasság lesz, mert kölcsönösen sok effajta Rómeónak és Júliának ki tudja, hány férje és felesége lenne, amíg végre horogra kerülnek rövidebb vagy hosszabb időre, nem az igazi Rómeó-Júliára jellemző tiszta és szent érzellel. Nevetnivaló kedvem van, ha ilyen utcai jelenet eszembe juttatja a slágert, a türelmetlenek dalát: „Nem várok holnapig” – pedig nyugodtan várhatnának, semmi esetre sem veszítenének. Vagy az egyéb felszínes családi jelenetek, az egymásra licitáló beszélgetések hallatán.

Távol áll tőlem, hogy általánosítsak, akár a tizenévesek, akár a fiatal vagy idősebb házások mások előtti viselkedésében. Nagyon sok változata van az ilyen látszatviselkedésnek, például elérni valamit a másiknál, játszani a tűzzel, más meg gondolatlan ötlettel. Például a „cila” az Lacit takar, „nyula” mindkét nemet takarja, „Mókuci” már nem, ugyanis egyéni, Karinthy Frigyes novellájában már olvastam. „Cucika” egy feleséget takar, „Puci” egy férjet és szeretőt takar, de milyen jól takarja, még nem jöttek rá „bébi”, 70 kg-os élte sebb feleség, „cica” ez már elcsépe l t becszó, „picurka” ez már igen, 80 kg-os kivitelben sütőlapát tenyérrel ellátott lágyszívű feleség.

Most bújjik ki belőlem az ördög, amikor ilyen éme lyítő szerelmespárt látok, és ilyen szép beceneveket hallok. Magam elé idézem a későbbi képet, amikor a két szerelmes egymás torkának esik, és gyengéden fojtogatják egymást, miközben, amit később szégyenlünk, alkohol fogyasztásának hatása, amikor a sötét, fenyegető viharfelhőt is mosolygó bárányfelhőnek, a fekete hollót fehér galambnak és az álnokul vicsorgó farkast ártatlan báránynak látjuk, vagy leplezni akarunk valamit a kedveskedésünkkel.

A legtöbb házasság nagy szerelemmel kezdődik, azután egy jól bevált magyar közmondás szerint – „lakva ismerjük meg egymást” – feltárja a házassafelek hibáit, jönnek egymás előtti színészkedések, a másnak látszani akarás, vagy a nyers „ilyen vagyok” viselkedés. Pedig úgy kezdődött, hogy ölbe vitték az ifjú nejt a nászágyba, becézték egymás legtöbb esetben, nincs

egyéni leltározgatás, hanem egymást le nem írható néven emlegetik a szomszédok és lakótársak nem kis mulatságára. Ilyenkor mondja a feleség, hogy „most megismertelek, én marha, mentem volna a „Hufnágel Pistihez”. Arra nem is gondol, hogy azzal is így járt volna, ha így viselkedik. Ha a férj a hibás, az más eset, bocsánatot kérek a megcsalt feleségektől.

Ilyen az élet, gyerekkorban kezdődik, nem fél a tűztől, játszik vele, amíg meg nem égeti a kezét. Most folytatom, ahol kezdtem, nem vagyok kíváncsi természetű, de úgy szeretném látni az ilyen önfeledt, mások jelenlétével mit sem törődő nagy szerelmek végét, vagy folytatását mondjuk úgy 10 év múlva.

Bp. 1970. IX. 6.

A boldogságtól ordítani tudnék

Ez egy menő sláger, Dobos doktor úr előadásában hallottam már többször, így folytatódik „ha nem lennék ma egy kicsit rekedt, a boldogságtól ordítani tudnék, mert csendben ünnepelni nem lehet.” Ezt még csak megértem valahogy, már ami az ünneplést illeti, de a végét alig, „véggépp az enyém lettél, véggépp a tiéd lettem, másként ez nem történhetett.” Hát itt van a kutya eltemetve. Gyanútlan új házások még elhiszik, örülnek, ha nem is ordítanak, hogy sikerült egymásé lenniök. De van egy régebbi sláger is, ami így szól: „Egyszer csak mindenkinek vége lesz, majd nincs az a csók, ami örökké tart.” Ez különböző időszakban következik be, úgy, hogy észre se vesszük, törvényszerű, ha valamit nem tartunk melegen, akármilyen forró, lassan kihűl. Nem akarok senkinél ünneprontó lenni, de bár nem vagyok túl öreg házас, elbeszélek két rövid epizódot az életemből.

Van, amikor az embernek rosszul kezdődik egy napja, már reggel összeszólalkoztunk a feleségemmel. Az irodában a bosszúságok folytatódtak, semmi nem sikerült. Mire vége lett a munkaidőmnek, már majd felrobbantam az idegességtől. Hazamentem, útközben arra gondoltam, majd otthon megnyugszom. A feleségem azzal fogadott, a 78 éves apám, akit háromszor ért agyvérzés, összeesínálta magát, rakjam tisztába, fürdessem le. Még ez sem volt elég, keresem, hol a fiam? A feleségem megvigasztalt, kaján mosollyal közölte, az orvosi rendelőben a Maros utcában, mert eltörte a karját, most rakják gipszbe. Hát ne ordítsak a boldogságtól?

A másik eset története a következő: Szabadságon voltunk, két hetet akartunk eltölteni Velencefűrdőn. A fiam 14-ik születésnapja jött közbe, ezért vissza kellett utaznunk Budapestre, mert két családot már korábban meghívtunk ebből az alkalomból halvacsorára. A születésnap nagyon jól sikerült, még azon a napon megbeszéltük, hogy másnap reggel visszautazunk Velencefűrdőre. El is készültünk a reggeli utazásra, mert a korai vonattal utaztunk volna. Reggel időben felébredtem, és a feleségem is felébresztettem. Úgy nézett rám, mintha sohse hallott volna a visszautazásról. Előbb viccnek vettem a dolgot, még meg is kérdeztem:

– Talán kialudtad, amiről tegnap este beszéltünk? Nem ittunk annyit, hogy nem emlékszel, miben állapodtunk meg. – Szó szót követett, végül összevesztünk, kijelentette, ő nem jön sehova, utazzak egyedül, ha tetszik. Addig veszekedtünk, hogy elment a korai vonat, azt lekéstem, a későbbivel jól felpaprikázva elutaztam asszony és gyerek nélkül. Vittem egy kosarat szőlőnek, meg egy kis innivalót.

Ahogy megérkeztem, jót húztam a pálinkából, elkezdtem szőlőt szedni. Egyszer csak rám köszönt a szomszédon, és invitált, menjek át hozzá. Megszedtem a kosarat szőlővel, elkezdtem egy keveset festeni a kerítést, mégis legyen valami látszata, hogy ott voltam, de a többszöri hívásra mégis átmentem a szomszédhoz. Vittem az innivalót, neki söre volt, beszélgettünk, ittunk, míg volt mit. Dél már régen elmúlt, ettünk valamit, a méreg még mindig forrt bennem, nem tudtam elfelejteni, hogy a feleségem ilyen csúnyán bánt el velem. Ebéd után elmentünk a „Cápa” vendéglőbe sörözni. Úgy elbeszélgettük az időt, hogy az előre kinézett vonatinduláshoz már nagyon kellett sietnem. A szomszédom is elkísért a vonathoz az állomásra, de kiderült, előző nap ment utoljára az a vonat. A következő vonat csak este 8 órakor indult, több mint három óra volt a vonatindulásig. Visszamentünk a „Cápába”, és folytattuk a sörözést. Igen jó hangulatban értünk a kosár szőlővel az esti vonathoz. Jött a vonat, elbúcsúztam a szomszédtól, leültem egy ablak melletti ülésre, és azon nyomban elaludtam. A kalauznő ébresztett fel:

– Szabad kérnem a menetjegyet – mondogatta már vagy harmadszor, mire rájöttem, hogy hol vagyok. Én nem vagyok jó alvó, különösen vonaton nem tudok aludni, de most úgy aludtam,

mint a bunda. Előszedtem a jegyem, a kalauznő még megjegyezte, hogy a vonat csak Kelenföldre közlekedik, de aludjak nyugodtan, ő fel fog kelteni. Alig ment el a kalauznő, nekidültem az oldalfalnak, aludtam tovább. Egyszer csak megint ébresztgetnek, a kalauznő állt előttem:

– Szabad kérnem a menetjegyet? – Ránéztem egy kicsit mérgesen, hogy miért nem hagy aludni, hát már egyszer mutattam a jegyem magának.

– Nekem mutatta? Hát hova utazik maga?

– Budapestre – válaszoltam indignáltan.

– Budapestre – hát ez a vonat Pustaszabolcsra megy.

– Hova megy? – kérdeztem ijedten – Ne vicceljen velem, én nem szálltam át semmiféle vonatra.

– Honnan jött? – kérdezte szelídebben a kalauznő.

– Velenceifürdőről.

– Jaj, most már értem, elfejeltetem felköltetni Kelenföldön, pedig volt egy pár alvó utasom. Most Érdre érünk, nagyon siessen, itt még talán eléri a budapesti autóbust, most megy az utolsó.

Mintha kifűjták volna a fejemből az álmot, felugrottam, a kosár szőlővel rohantam le a lépcsőn, egyenesen az autóbustmegállóhoz. Ott megkérdeztem: – Melyik autóbust megy Pestre?

Az irányító mutatott egy kocsiallás felé: – Oda tessék állni, odajön rögtön.

Az autóbust jött, én felszálltam, azonnal indult, én boldogan helyezkedtem el – végre csak hazaérek – gondoltam. Jött a kalauznő: – Hova szabad a jegyet adni? – kérdezte.

Én boldogan válaszoltam: – Végig Budapestre.

Rámnézett csodálkozva: – Ön Budapestre akar utazni? Ez az autóbust Sós-kútra megy, lecsöngetem a kocsit, utánunk jön a pesti, talán még eléri, integessen neki. – Az autóbust megállt, én leszálltam, abban a pillanatban előzött meg bennünket a pesti busz, hiába integettem utána, elment. Én meg elindultam vissza Érdre, gyalog.

A kosár szőlővel fáradtam, reményvesztetten, hogy még aznap Pestre érjek. Bizisten nem imádkoztam mérgemben, elátkoztam már a kosár szőlőt is, ami kezdett mustformát ölteni, annyiszor tette le és vettem föl, nem éppen kíméletesen. Elértem a vasúthoz, ahol éppen egy vasutassal találkoztam. Megkérdeztem: – Mikor indul erről az állomásról vonat Budapestre?

– Csak reggel úgy hajnaltajt megyen az első – mondta egykedvűen.

– És a felső vasútállomásról? – kérdeztem egykedvűen, arra gondolva, reggelig itt maradok a váróteremben.

– Onnan még később indul, de próbálja meg, hátha megy még busz.

– Az már elment – mondtam, de mégis elkészöntem, és odamentem az autóbustmegállóhoz félénken, mindenről lemondva érdeklődtem a rendezőtől, aki azt mondta:

– Szerencséje van, most megy a szolgálati kocsi Pestre. – Éjjel 2 órakor érkeztem haza. A feleségem felöltözve várt, beléptemkor rámtámadt: – Hol voltál?

Elmondtam neki, ahogy volt, de láttam az arcán, hogy nem hiszi el egy szavam sem.

Végighallgatott, azután azt mondta: – Szebb mesét nem tudtál kitalálni?

Én dühösen lefeküdtem, el is aludtam rögtön.

Reggel folytatódott: – Hol voltál?

– Már egyszer elmondtam.

– Csakhogy én azt nem hiszem el.

Akkor jutott eszembe, hiszen a zsebemben van az autóbuszjegy. Előszedtem, megmutattam, tessék, de most már ide a buszjegy árát, mert ez mind miattad történt. Ha nem veszünk össze tegnap reggel, együtt utazunk el, és akkor én nem alszom el a vonaton.

Láttam, felderült az arca és nevetett hangosan, de egy kis kétkedés azért maradt benne.

Már nem lenne aktuális a történet, ha az ősszel nem történt volna valami a vonaton Velencéről hazajövet. Együtt ültünk, egy barátom, a feleségem meg én, amikor jött egy kalauznő. Én ránéztem, és azt mondtam a barátomnak, aki megjegyezte, hogy milyen csinos kalauznőnk van: – Az is ilyen csinos volt, aki majdnem visszavitt, de nem Velencére, hanem Pusztasabolcsra.

Rámnézett a kalauznő, azután azt mondta: – Jé, én voltam az, meg tetszett ismerni? Azóta is sajnálom, több ilyen esetem nem volt.

Most én lepődtem meg, de feltaláltam magam, és megkértem, akkor most itt a feleségem, neki igazolja, hol jártam én akkor éjszaka.

Akkor megint eszembe jutott a Dobos-sláger – aki írta, vajon ordít-e még a boldogságtól, mert én nem.

Bp. 1978.

Hogy múlnak az évek

A napokban egy barátommal találkoztam, réget láttuk egymást. Rövid beszélgetés után láttam, hogy méreget tetőtől talpig. Főleg a fejem nézegette. Rászóltam: – Mi az ördögöt nézegetsz rajtam?

– Azt nézem, hogy még nemrég milyen sötét gesztenyeszínű volt a hajad, nagyon ősülsz.

– Mást nem vettél észre? Például, hogy megritkult a hajam. Vagy udvariasságból nem beszélsz róla, pedig ezt is látod.

– Na nem, tudod azt nézem, én is öregszem, csak talán nem veszem észre. A család hogy van, hányadikos a fiad?

– Köszönöm, megvagyunk, a fiam nyolcadikos.

– Már nyolcadikos? Te jó isten, én azt hittem, öt vagy legfeljebb hatodikos. Hogy szaladnak az évek.

– Ja öregem, öregszenek a gyerekek, és mi fölöttünk is elmúlnak az évek. Néhány napja hallottam valakitől az autóbuszon – gyerekkoromban egy hét milyen nehezen múlt el, most meg egy év úgy elszalad, hogy észre sem veszem, egy-két év és ötvenéves leszek.

Hát így van, mi az az egy esztendő? Itt van például a nemzetközi vásár. Egy évig szervezik, jelentkezőket jegyeznek elő, építkeznek, készülnek rá, és az egész két hétig sem tart.

Ezalatt az idő alatt egy színes forgatag, az emberek tömege látogatja a pavilonokat, esznek-isznak, szórakoznak a borkóstolókban, vendéglőkben, ahol a nap fáradalmait iparkodnak kipihenni. A hangszóró ontja a zenét, a közleményeket, és tíz nap elteltével néma csönd borul a zsivajgó tömeg helyére. Bontják a vásárt, szinte temetői a hangulat.

Vagy vegyük például a szilvesztert. Itt még rosszabb a helyzet. Egy évben ez is csak egyszer van, egy évig készülünk rá, és jóformán egy fél éjszakáig tart, mert a másik fele már új év, és a legtöbben elalusznak. A szilveszteri kabaréra a rádióban-televízióban egy évig készül a műsorszerkesztés – ha hinni lehet nekik – és milyen rosszul sikerül. Olyan még nem volt, hogy mindenkinek tetszett volna. Én az idén a televízióban néztem végig, nekem tetszett a Halló bácsik, halló nénik műsora, kétszer is megnéztem. Tetszett Kellér Dezső játékvezető fanyar humora. Általában tetszenek a fanyar humorú emberek, akik nem kísérik hangos tetszésnyilvánítással a saját mondanivalójukat. Sokkal jobban szeretem azt az előadót, aki rábizza, hogy az előadottakból melyik rész tetszik nekem, vagy egyáltalán tetszik-e, mint azt, aki végighahotázza az elmondott szöveget, anekdotát.

Nekem tetszett Feleky Kamill műsora. Sokan azt mondták, ez ízléstelen volt. Én erre azt válaszoltam, sokak viselkedése a női kollégákkal szemben munkahelyükön nem ízléstelen? Pláne, amit túlórában meg értekezlet időben végeznek. Persze az igaz, hogy nem mutatják a televízióban az illetékesek szerencséjére. Na, de hagyjuk ezt most, ne feszegezzük, mert még erre is kisütik, hogy ízléstelen, mert csinálni lehet, de beszélni róla, az ízléstelen – egyesek szerint.

Most várom azt, ami a szilveszteri műsorból kimaradt, hátha jobb lesz. Mert sok minden kimaradt, azt tudom.

Már most szeretném felhívni az illetékesek figyelmét, még van elég idő, igyekezzenek egy jobb műsort összeállítani, mert mindjárt itt a következő szilveszter. Most tapossuk a nehezét, elmúlik a tél – ez hosszú, mert a hideg kellemetlen, de a tavasz-nyár úgy elszalad, csak azt vesszük észre, már megint készülhetünk a karácsonyi ünnepekre meg a szilveszterre.

És majd elfelejtettem: A házban, ahol lakom, milyen kellemetlenségeim vannak. Mint minden házban, itt is sok a csinos lány. Kis csitrik elfutnak mellettem, rám néznek – Csókolom – mondják illemtudóan. Ez idáig rendben is volna, de rossz az arcmemóriám és az emlékezőtehetségem. Ugyanezek a lányok megnőnek olyan gyorsan, mint a gomba. Vagy csak nekem tűnik ilyen gyorsnak? Tény az, hogy egyszercsak észreveszem, ez egy nagylány, aki csókolommal köszönt. Azután fiúkkal látom, majd mit tesz az isten, a lépcsőn szembe jön egy ifjú asszony kipirulva, menyasszony fátyollal (ugyanaz a lány), esküvőről jönnek, rám néz – majd az ifjú férjére, és nekem a fejembe szalad a vér: – Na, most mi lesz? – A kis asszonyka elpirul, csókolommal köszön – és én is eldadozom: – Kezitsókolom. – Hát nem szomorú ez? Így futnak az évek, szinte egymást kergetik.

Bp. 1965.

Kedves Ludas Matyi!

Állok a Széna téri villamosmegállónál, és várom a 6-os sárgacsikót reggel, hogy eljussak a munkahelyemre. Megérkezik, telve utasokkal, iskolás fiúk-lányok kényelmesen ülnek, pihenve az éjszaka fáradalmait, mellettük állnak nagymamák-nagypapák és mamák-papák, hogy sokan közülük álljanak egész nap a gépek vagy a pult mellett, a konyhán, ki tudja még, hányféle munkahelyen. Ez nemcsak most van így, hiszen a végállomástól az első megálló, így van a villamoson, autóbuszon, amikor a fiatalság elhagyja, ahol nagyon elfáradnak a kemény iskolapadon üléstől. Alig várják, hogy felcserélhessék a puha, párnázott üléssel.

Közünyösen vagy egymással hangoskodva, nevetgélve nézik, hogy mellettük állnak az élettől és munkától lefáradt idős emberek. Igaz viszont, hogy hol tanítják ma az ifjúságot az idősebbekkel szembeni tiszteletre? Pedig nem ártana, talán az osztályfőnöki órán. Persze a szülők is sok esetben hibásak. Saját szememmel láttam és hallottam, amikor a gyerek át akarta adni a helyét idős asszonynak, az anya rászólt: – Ne állj fel, neked is megfizettem a jegy árát!

Eszembe jutott – drága anyuka, maga azt hiszi, más ingyen utazik? Majd eljön az idő, amikor maga is megöregszik, ha megéri, álldogálhat fájós lábbal, mert ha más szülő is így tanítja gyermekét, nem lesz, aki átadja az ülőhelyét. Szerencsére vannak jobb érzésű szülők és gyermekek is, csak sajnos kevesen.

Visszatérve a 6-os villamosra, a megállóba érkező kocsikon az ajtók zárva vannak. A második kocsi ajtója a sűrített levegővel nem működnek, így a vezető nem tudja kinyitni. Én ennek a kocsinak a hátsó ajtaját akartam kinyitni. Kínlódtam a babapiskóta alakú kilincsel, de sehogy sem nyílik. Egy fiatalember nyitotta ki végül, aki belül az újságot olvasta. Én nem mosolyogtam, a kalauznő arra a kérdésemre: – Miért nem nyitja ki az ajtót a megállóban, ha már itt áll? – így válaszolt: – Ki lehet azt nyitni, csak tessék megtanulni. – Én azt válaszoltam, a normális kilincset lenyomja az ember és kinyílik, de ez egészen más, ennek a piskótának felső részét kell balra nyomni, hát azzal próbálkoztam. Lehet, hogy újkorában ki is nyílt, de most, sajnos nem nyílik, csak esetleg hosszabb kísérletezés után, de addig az utas lemarad, mert elindul a villamos.

Valószínűnek tartom, hogy formatervező alkotta ezt a gyermekpiskóta alakú kilincset, mert jól mutat a szerelvényen, esztétikailag szép, ha kilincsnek nem is jó. Vagy anyagtakarékossági szempont vezette a tervezőt? Szerintem a piskóta süteménynek szép és jó, de kilincsnek nem való. Most már csak azt várom, hogy a nótás kedvű kalauz a villamoson így daloljon a morózuskedvű utasoknak:

Hogyha nékem, hogyha nékem száz forintom volna,
Annak adnám, annak adnám, kinek egy se volna;
De mivel, hogy nincsen – kívül – piskóta a kilincsem
Bévíl – utas a húzója, sej, de nem tehetek róla.

Budapest, 1968. november 21.

Lajos bácsi nyugdíjba megy

A Vas- és Fémvereteket Készítő K. Sz. irodájában vagyunk. Juhász Lajos bácsi az újítási, egyben személyzeti előadó és bérelszámoló, Makrancos kartárs az anyagnyilvántartó, Micike a vénkisasszony és egy férfi ügyfél, aki Micikére vár, ülnek az asztalok mellett. Micike izgatottan telefonál, már másodszor tárcsázik: – Halló, Fekete Tehén vendéglő? Kérem a vezetőt, Kikirics kartársat! – Kikirics kartárs?... Ja, hogy nincs bent, értem, házon kívül van, és mikorra várják vissza?... Kérem, mondja meg neki, hogy már többször kerestem a Vas- és Fémveretektől, és a déli órákban újból fogom hívni, köszönöm, a viszonthallásra.

– Jaj, hogy mennyi baj van egy ilyen rendezvénnyel.

– Minek ragaszkodik ehhez a Fekete Tehénhez, Micike? – szól Lajos bácsi – Látja, mindig házon kívül vannak, micsoda vendéglő az ilyen, ahol mindig házon kívül vannak?

– De Lajos bácsi, ez egy jobb hely, este nagyon jó, hangulatos zene van, és tudja, Buda az mégiscsak Buda, pláne este. Én szeretem ezeket a romantikus budai kiskocsmákat.

– Nézze Micike, sötétben minden tehén fekete, nem kell annyit válogatni, különben is, külső fél várakozik magára, az most talán fontosabb is, mint a szombat esti összejövetel.

– Jaj, rám tetszik várakozni? – szólt Micike bájosan mosolyogva az ügyfélre, – ó, úgyis meg tetszik bocsájtani ezt a kis várakoztatást, de az elnök elvtárs megbízásából keresek egy jó kis helyet szombat estére, a vezetőségi összejövetelre.

– Kérem, hát természetes, én ezt megértem – válaszolt az ügyfél.

– Miről is van szó? – szólt Micike – Ja, igen, tudom már, ugye Birkás elvtárs küldte.

– Igen.

– Tessék csak velem jönni.

– Na, csakhogy kiment – szólt Lajos bácsi –, mert nem lehet előtte semmit beszélni, hogy fél-óra múlva Csizmadia ne tudjon róla. Mondja Makrancos kartárs, miért engedi, hogy Csizmadia úgy beszéljen magával, mint egy taknyos kölyökkel. Elvégre maga is megette már a kenyeret javát, azért mert ő a mindenható elnök? Tegnap is azt mondta magának, hogy ne makrancoskodjon, hanem csinálja, amit mondok. Hát magának önálló munkaköre van, amiért felelősséggel tartozik. Hová a fenébe viszik azt a sok szögvasat, majd a végén maga is megüti a bokáját.

Egy dolgozó lép be utcai ruhában.

– Hát magával meg mi van? – kérdezi Lajos bácsi.

– Elbocsájtottak azért a maroknyi szögért.

– Maroknyi szög a múlt héten, meg egyéb apróságok, amit még csak használni sem tudott. Nem megmondták, hogy legközelebb szigorúbban járnak el magával szemben, ha még egy ilyen eset előfordul? Azt is mi a fenének vitte haza?

– Játszani a kisfiamnak, hát kérem, olyan nagy bűn volt az?

– Nagy bűn, nagy bűn, hát mi lenne, ha mindenki hazavinné, amivel dolgozik, például én is hazavinném a maguk munkakönyveit, és amikor keresnék, mint most maga, azt mondanám, hogy hazavittem játszani a kisunokámnak? Nem a csomag szög értéke, de legközelebb talán a satupadot vitte volna haza. Ja kérem, lopni is tudni kell, aki kicsibe lop, azt hamar elkapják. Nagyvonalúan kell kérem csinálni, mi haszna volt, hogy ilyen apróságért reszkírozta a jó

munkahelyét. Látja, most elkapták, elbocsátották, most kereshet magának másik munkahelyet. Ráadásul megbélyegzett üzemi szarka. Na, itt a könyve, és sok szerencsét, a viszontlátásra.

Kezét nyújtja – a viszontlátásra – válaszol a kilépő dolgozó, látszik még, vár valamire, forgatja kezében a munkakönyvét, majd hirtelen sarkon fordul és elindul.

– Látja, Makrancos kartárs, ilyen az élet. Azt akartam még mondani az előbb, hogy lassan kiírhatnánk: cégtulajdonos Csizmadia Antal, itt minden az történik, amit ő akar, a vezetőség is, úgy látszik, a zsebében van. Újítás csak az a jó, amit ő aláír, művezető csak az ő haverja lehet, de a saját autó meg hozza a gyümölcsét. Szombat-vasárnap viszi a vezetőség tagjait családotól felváltva kirándulni.

– Miért ne vinné? – szól Makrancos kartárs – benzin, olaj van, a K. Sz. fedezi. Annyit visz, amennyit akar, mert azt mondja, egész héten üzemi érdekből használja a kocsit.

– Hát azt látom, a javításokat is mi fizetjük – válaszol Lajos bácsi.

– Na látja, és a legutóbbi közgyűlésen még meg is dicsérték érte. Pedig ha jól utánanéznénk, azt hiszem, hogy innen került ki a kocsí ára. De meg kell hagyni, nagyon rutinos ember, újonnan a formásokra is nagyon vigyáz. Soha nem vállalja egyedül a felelősséget, dacára, hogy mindig az van, amit ő akar.

Csizmadia lép be: – Jó napot kívánok.

– Jó napot, elnök elvtárs – válaszolják a jelenlevők.

– Lajos bácsi, mi van a Gömböc-féle újítással?

– El volna intézve, de beadott a Molnár kartárs is egyet, ami ennél is jobb, mert az újított műveletet még egyszerűbbé teszi.

– Hagyjuk ezt a Molnár-féle ügyet, mert a Gömböc már be is vezetve, már fizetünk is rá, vagy érdeke fűződik hozzá, Lajos bácsi?

– Nem fűződik nekem semmi érdekem egyikhez sem, csak felülvizsgáltattam ezt a két újítást, ezért bátorkodtam megemlíteni. Csupán a vállalat érdekéből.

– Aláírtam én a Molnár-féle újítást?

– Nem, de lényegében nem is kellene aláírni, hát utóvégre én vagyok az újítási felelős, nem?

– Ne okoskodjon, Lajos bácsi, ezt én elrendeltem, egyelőre még én vagyok az elnök, vagy nem? Fektesse el egyelőre, majd később elbíráljuk, és ha jónak látjuk, majd bevezetjük. Mondja Makrancos kartárs, karton szerint hogy állunk a 30x30-as szögvassal?

– Kérem, azonnal megnézem. Karton szerint nincs, de a raktárban mintha láttam volna, mindjárt felhívom Sirató kartársat.

– Nem kell, hagyja csak, engem a karton érdekel. A héten hány liter benzint vettem fel? 50 litert látok papíron, hát szombat-vasárnapra írjon ki még 50-et, meg a szokásos pár liter olajat.

Micike lép be: – Jó napot kívánok, elnök elvtárs – szól bájosan mosolyogva Csizmadiára. – A szombat esti ügy már majdnem el van intézve.

– Kezit csókolom, Micike, maga napról napra csinosabb lesz.

– Ugyan, csak viccelni tetszik velem. Tetszett ma már feketézni?

– Még nem.

– Főzhetek egy jó triplát?

– Éppen kérni akartam rá, Micike. (Micike elviharzik.)

- Lajos bácsi még valamit, fog jönni ma egy néhány fiatalember, felveheti őket, gyakornoknak.
  - Mennyi az a néhány, Csizmadia elvtárs?
  - Hát, mondjuk kettő-három.
  - Máskor Ön előbb aláírta a felvételt.
  - Most magára bízom, válassza ki őket, lehetőleg akik előbb jönnek. A KISZÖV-től kaptunk utasítást a felvételre – szólt még vissza az ajtóból.
  - Jó kérem, majd megnézem őket. (Csizmadia kimegy a szobából.)
  - Hogy fűjnád föl a Gömböcödöt az újításával együtt – szól Lajos bácsi – persze az felez vele, ez a hülye Molnár meg nem akar, pedig addig úgysem lesz abból pénz.
  - Ügyesen csinálja Csizmadia – szólt Makrancos –, mert látom, másokkal is aláírattja az újítást, így ha a pénz nem is, a felelősség megoszlik. Csak azt tudnám, mit akar ezzel a szögvas kartonnal is. Olyan munkákhoz vételeztek, ahova nem is használnak szögvasat.
  - Biztos kell a víkendházához, látja, ez nem lopás, hivatalosan ki van vételezve.
- Három fiatalember lép be különböző jampec öltözetben, az első egyenesen Lajos bácsihoz fordul, köszön, majd így szól: – Kérem, felvételre jöttünk – A harmadik nagyszélű kalapban áll. Lajos bácsi elcsodálkozva felteszi a szemüvegét, és végignézi rajtuk: – Mondják, maguk nem tévedtek el? Ez nem cirkusz-vállalat, ez egy vasipari szövetkezet.
- Tudjuk, de minket ideküldtek.
  - Honnan? Ja, tudom már, Csizmadia mondta. Aztán mondja, magának miféle csudabogár hajviselete van? Nincs pénze fodrászra, vagy nincs otthon fésűjük?
  - Nézd a tatust, hogy el van maradva – szól a mellette lévő meglököve –, hát ez a legújabb hajviselet, a Cézár-frizura.
  - Hallja, a Cézár megengedhette magának az ő idejében, de hol vagyunk már ettől, modern fodrászüzletek vannak, elektromos hajnyíró ollókkal, fésűk garmadával, olyan szépek az üzletek, hogy az embernek kedve támad haját vágatni. Ha Cézár feltámadna, nem hiszem, hogy ilyen frizurát csináltatna manapság. És mit szólnak hozzá a szülei, mondjuk a kedves mama?
  - Ugyan, apuskám, elég volt a süketelésből, ne rabolja az időt, írja alá azt a felvételi papírt, mert sietünk, a csajok kint várnak.
  - Hát, ide figyeljen, cézárkám, nem hiába van magának az a hülyegyerek frizurája, de még szemtelen is. Apuskája magának a kedves mamája, annak ismerőse, akinek maga egyenes ágról a leszármazottja, érti? Maga meg levehetné azt a spanyolkalapot, elég meleg van itt, nem fagy be a víztartály – szól a másikra. – Kár volt maguknak ide fáradni, mert én magukat nem vehetem fel.
  - Miért? – kérdi a második.
  - Mert ha én most magukat felvenném, az itt három nap munkakiesést jelentene.
  - Hogyhogy? – kérdezi a kalapos.
  - Úgy, hogy három napig mindenki magukon röhögne. Na, szia srácok, nem lopjuk egymás idejét, próbálkozzanak a Fővárosi Nagycirkusznál ezekkel a jelmezekkel.
  - Szóval nem vesz fel, megbánja maga még ezt rövidesen – szól a Cézár-frizurás –, ezzel köszönés nélkül kimennek a szobából.

Lajos bácsi a telefonhoz lép, feltárcsázza a KISzÖV-öt.

– Halló, Bérczes kartársat kérem. Bérczes kartárs, itt Juhász Lajos beszél a Vas- és Fémvert K. Sz.től. Maga küldte ezt a három bohócot felvételre? Hogy miféle bohócot, hát jelentkezett itt három fiatalember bohócruhában, az elnökünk szerint maguk küldték őket. Jön még többi is ezekből a maskarákból? Nem is tud róla, hát nekem a Csizmadia mondta. Köszönöm, ne haragudjon, a viszontlátásra.

Csizmadia jön vissza: – Hallja Lajos bácsi, mi kifogása van a jelentkezett fiatalemberek ellen? Tudomásom szerint mindenki úgy öltözik, ahogy akar, nem?

– Ízlés dolga.

– Elvégre ezek fiatalok, most ez a divat. Persze maga ezt nem érti, mint ahogy sok mindent nem ért, vagy nem akar érteni, mindenben gáncsoskodik. Ha tudni akarja, két unokaöcsémről van szó, meg a barátjukról.

– Dehogynem értek én, kérem, látja, így már mindent értek. – (Makrancos felé) – Szép kis rokonság. Így kellett volna kezdeni, és nem azzal, hogy a KISzÖV küldte őket. Ott meg semmiről nem tudnak semmit. Mondott szóból ért az ember.

– Csak nem érdeklődött a KISzÖV-nél?

– De, telefonáltam, hogy hányat küldenek, mert maga azt mondta, hogy válasszak közülük. Hát hol itt a választék? Azt hittem, hogy legalábbis tolonganak, hogy választanom kell.

– Maga kezd nehéz felfogású lenni, Lajos bácsi. Én azt ajánlom, menjen nyugdíjba, nézze, 10 éve dolgozunk együtt, maga már megöregedett, hát előbb-utóbb csak el kell válnunk, a napokban írásban is megkapja az értesítést.

– Úgy, aztán mikor kell elválnunk, már úgy értem, meddig járhatok még ide?

– Elsejével nyugdíjba megy, tudomásom szerint ebben a hónapban tölti be a 60-at, ugye?

– Nem is tudom, hogy így nyilvántartja a születésnapomat. Látom, gondoskodott szép születésnap ajándékról, ez szép magától.

– Nézze, kell a hely a fiataloknak, előbb-utóbb mindnyájan erre a sorsra jutunk.

– Mondja, nem lehetne inkább utóbb, mondjuk, annyit rádolgoznék, mint eddig Sirató kartárs, ő már a 63-ikat tapossa, remélem, ő is megkapja most a menetlevelet, vagy ő jól viselkedett?

– Miért érdekli magát Sirató kartárs, elvégre a vezetőség dolga, hogy kit meddig tart szolgálatban. Őt nehezebben tudjuk pótolni.

– Meghiszem azt, egyhamar nem lehet találni egy olyan értelmes raktárnokot, aki csak azt lát, amit akar.

– Hogy érti ezt, Szabó kartárs?

– Hogy úgy? Ahogy mondom, szó szerint. Nézze Csizmadia kartárs, nekem már úgyis mind-egy, legalább megmondhatom a véleményem. Tíz év alatt sok mindent láttam, amiről eddig maga előtt nem beszélhettem. Például az újítások körül. Tudja, itt a spiclikre nagyon kellett vigyázni. Magunk között is csak akkor beszélhettünk ilyesmikről, mikor azok nem hallották. Mondja azt, hogy nem kapott semmit az újítóktól. Persze, ezt nem lehet bizonyítani, de elég bizonyíték az, hogy csak azoké lett elfogadva, akikkel maga beszélt, és az újításukat pártfogolta. Az anyagraktárból vételezett anyagokat ki ellenőrizte, hogy hova vitték azokat az anyagokat, amit állítólag külső munkákra vittek? Sirató kartárs éppenséggel tudna valamit, de ő nem bolond, hogy elsirassa az állását. Okos ember ő, tudja, hogy akkor mehet nyugdíjba, mint én. Magának azok a jó emberei, akik nyalnak, nem válogatnak, hogy mit, és nem látnak

semmit. Azok kapnak nagyobb fizetést, jutalmakat. Maga itt úgy rendelkezik, mintha ez az egész mindenség a magáé volna. Maga túl komolyan vette döntő módon, hogy most magunké a gyár, az üzem, magunknak dolgozunk. Nézze, nekünk is van benne részünk, ha mi nem lennénk és nem dolgoznánk, magára sem volna semmi szükség. Na, és ha egy kicsit utánanéznénk, talán még az is kiderülne, miből van a maga autója, amit mi tartunk és maga használ. Na, de a legközelebbi közgyűlésen, amire még elmegyek, majd részletesebben elmondom, amit a 10 év alatt láttam.

– Nézze Lajos bácsi, miért válnánk el haraggal, gyűjtsunk rá (cigarettaival kínálja Lajos bácsit és Makrancost, aki kárörvendően hallgat). Én nem tudom megváltoztatni a történeteket. Ez a vezetőség határozata, de majd csinálunk valamit.

– De hamar határozott a vezetőség, félórája még senki nem tudott róla, talán még most írják a papírt.

– Igen most írják, de még hozzá lehet íratni valamit, hogy lássa, milyen jóakarója vagyok magának és hozzáíratom, bejárhat továbbra is havi 48 órára, amit tetszés szerint választhat, hogy mikor és így a fizetéskülönbözetét megkapja. Még jobban jár, mint Sirató kartárs. Egyébként ő is nyugdíjba megy rövidesen.

(Micike jön be). – Micike – szól Csizmadia –, főzzön két jó duplát a kartársaknak. Mit csodálkozik?

– Hát ilyen még nem történt – motyogja magában félhangosan Micike.

Csizmadia tovább folytatja, amint Micike az ajtón kimegy. – Persze egy csekélységet kérek, én nem mondom, hogy ne jöjjön el arra a közgyűlésre, de mi szükség van arra, hogy ott ellenem beszéljen? Jobb lesz magának, ha befeketíti a KISzÖV-kiküldött előtt? Nem akarok mosakodni és vitázni magával, hogy nincs igaza Lajos bácsinak, azt hiszem, maga is tudja, Makrancos kartárs, látja a szituációt, Lajos bácsiból az elkeseredés beszél. De az emberek, ha hallanak valakiről valami rosszat, azt hamarabb elhiszik, a jóban viszont mindig kételkednek. Hát ez a beszélgetés maradjon köztünk, és váljunk el békességgel. Remélem, meg van elégedve, Lajos bácsi. Én már előre is jó pihenést kívánok a hosszú és fáradtságos munkája után.

Lajos bácsi: – Láthatja Csizmadia kartárs, mégse volt hiábavaló az a mostani beszélgetésünk, legalább én is kapok végre valamit 10 év után, csak aztán vissza ne vegye. Lehet énvelem okosan beszélni, és hallgatok, és jöhet a nyugdíj.

– Csak aztán vigyázzon, tudja, addig jár a kútra, míg el nem törik. Az egyenes út az mindig rövidebb, mint a girbe-görbe, és biztonságosabb, de ezt még nem tudja a nagyhatalmú főnök, mert most még az isten is a barátja. Itt ma még az történik, amit ő akar, aki ellenkezik, mehet, még jó, ha csak nyugdíjba.

Fő a takarékoság és az önköltségcsökkentés

A Hazai Jégaszaló és Tartósító Vállalatnál értekezlet van az igazgatói irodában. Az osztály- és főosztályvezetők tekintete lesi az igazgató szavait, néha egymásra néznek, hogy a széksorokon ülők közül mindenki figyel-e? Az igazgató elégedetten veszi tudomásul ezt az egymást-ellenőrzést, a látható figyelmet és emeltebb hangon folytatja:

– Azt hiszem az elvtársakat elég részletesen tájékoztattam az ezévi, még hátralékos tervfeladatról. Nem győzöm eléggé hangoztatni és hangsúlyozni, hogy fő a takarékoság és az önköltségcsökkentés szem előtt tartása. Most áttérek, amivel talán kezdenem kellett volna, a jutalmazások kérdésére. Mint tudják az elvtársak, vállalatunk ismét elnyerte az élüzem címet, engem pedig személy szerint külön jutalomban részesítettek a vállalat felvirágoztatásában elért eredményeimért (néma csend, az igazgató körülnéz, majd folytatja). Remélem, senki előtt nem kétséges, hogy a vállalatot gazdaságilag fellendítettem, persze nem utolsósorban az Önök segítségével. (Egy ember tapsolni kezd, majd többen felállnak, körülnéznek, végül mindenki felállva tapsol.)

Az igazgató mosolyogva int csendet, majd folytatja: – Éppen jól jött ez a kis összeg a balatonkenesei villám befejezéséhez. Most mindjárt megragadom az alkalmat, ha már itt tartunk, hogy úgymond köszönetemet fejezzem ki azoknak az elvtársaknak, akik önként vállaltak és végeztek társadalmi munkát az építkezésnél. Ígérem, hogy a villa felavatásánál nem fogok róluk megfeledkezni.

– Visszatérve az élüzem cím elnyerésével kapcsolatos jutalmazásokra, felkérem a főkönyvelő elvtársat, hogy 3 napon belül adja meg a jutalmazandók névsorát. A fizikaiakét már megkaptam.

A főkönyvelő kér szót.

– Tessék, Tároczki elvtárs – szól az igazgató.

– Igazgató elvtárs, én már szoltam az illetékes osztályvezetőknek, de mindenki húzódozik, nem akarnak felelősséget vállalni, azt mondják, kevés az összeg, nem tudják, kinek adják, volna ugyan valaki meg miegymás, és főleg ezen van a hangsúly, hogy a többi meg ne haragudjon.

– Jó, hát akkor vegye elő a régi listát úgy, mint eddig, és terjessze elő annak alapján a jutalmazást. Ezt már megszokták, így nem lesz harag. Most pedig áttérünk az értekezletünk következő pontjára, a jövő évi terve és felajánlásokra.

A 3. sorban valaki ásít, és unottan legyint. Az igazgató észrevette: – Untatom, Reketye elvtárs?

(Mindenkori hátrafordul és rosszállóan néz Reketyére.)

– Nem kérem, nem tetszik untatni.

– Hát akkor kérem ne ásítson, és főleg ne legyintsen a felajánláson. Tudom, maga semmit nem ajánl fel, a társadalmi munkától is távol tartotta magát. Pedig ma nekem, holnap neked – mondja a közmondás.

– De kérem, nekem még telkem sincs, igazgató elvtárs.

– Így nem is lesz. Visszatérve a jövő évi tervre, részleteiben most nem kívánom ismertetni, hogy a terv túlteljesítésben vállaltuk az aszaló-berendezések korszerűsítését, az új szárító-berendezések gyártását, azok beszerelését, a lakosság, de elsősorban a közületek terven

felüli aszaltjéggel való ellátását ez év hátralévő részében és a jövő évben. Ehhez kérem az elvtársak segítségét a takarékosági rendelet szigorú szem előtt tartásával. Ne herdáljuk a vállalat és végső fokon az állam pénzét. Nézzünk meg minden fillért hova teszünk. Ha a célkitűzéseink végre lesznek hajtva maradéktalanul, azt Önök is érezni fogják a prémium nagyságán keresztül, továbbá a nyereségrészesedésnél, ahol szintén kidomborodik a fizetési arány.

Most áttérek távlati terveink ismertetésére. Nemes feladat vár ránk, elvtársak. A megoldásra váró feladatok között szerepel nem kisebb dolog, mint a lakosság tartósított szárazjéggel való ellátása. Tudvalevőleg a lakosság széles tömegei még nincsenek az elektromos hűtőgépek birtokában. Namármost, ezeknek nem fog kelleni lesni kora hajnalban a jegeskocsit, és nem kell a család fiatalabb és legszebb lányait sorbaállítani a protekciós jégadagokért. Javítsuk a városok zajtalanításáért vívott mozgalmat is végső fokon, mert nem hangzik fel hajnalban a félelmes üvöltés, hogy jeges, itt a jeges, amire gyakorlatilag ugyan eddig sem volt sok szükség, mert akinek kellett, már hajnalban sorbaállt a nyári hónapokban. Az a célunk, hogy a lakosság megkapja a tejcsarnokban a tejjel együtt, sorbanállás nélkül, tartósított kivitelben, ami nem fog órák alatt elcsurogni és folyékonnyá válni. Napokig, sőt, hetekig eláll. Az ilyen irányú kísérleteinket rövidesen megkezdjük, ennek érdekében több külföldi utazásra nyílik mód és lehetőség, forró, hideg vagy egyéb éghajlatú országokba. Ez persze megint vitákra ad alkalmat, mert addig is nagy érdeklődést tapasztaltam a külföldi utazások iránt. Láthatják, én nem vagyok önző, soha nem megyek egyedül, és jó előre gondoskodok a partnerek vízum- és útlevélkérelméről ugyanúgy, mint a sajátomról. Adandó alkalmakkor titkárnőmet, sőt gépkocsivezetőmet is magammal viszem a tolmács és szaktanácsadó mellett. Persze itt már hallottam olyan hangokat, hogy a munkaügyi és személyzeti vezetők miért utaznak külföldre. Hát ez az elvtársak, az irigykedés, a fűrés. Majd Önök is sorra kerülnek, még mi sem voltunk sok helyen, de nyugi-nyugi elvtársak, mindennek eljön az ideje. (Élénk nyugtalanság, többen hangosan kiabálják – mi még sehol nem voltunk, egyeseknek bérletük van, mindig ugyanazok utaznak, a kereskedelmi vonal csak hallgasson, ők is állandóan utaznak.)

– Elvtársak, mi ez? Csuhajda elvtárs maga hangoskodik legjobban, maga, aki ki van szemelve egy egyiptomi útra, és pont maga hangoskodik?

Csuhajda az első sorból hátrafordul: – Nyugalom, elvtársak, nyugalom hallgassuk végig az igazgató elvtársat, mert ha így zajongnak, nem értünk szót, na.

Az igazgató folytatja: – Igen, engem vádak értek a felettes hatóság részéről is, hogy egy-egy út miért húzódik el olyan nagyon hosszú időre. Megmondtam, vegyék figyelembe az utazás fáradalmai, a fárasztó tárgyalások, gyárlátogatások után jól esik egy kis kikapcsolódás közbe-közbe. Teszem azt, Csuhajda elvtárs sem fog túlzottan elsietni Egyiptomból, ha már ott van a fáraók országában, kíváncsi a piramisokra is, nemde?

– Az biztos, igazgató elvtárs – szólt mosolyogva Csuhajda.

– Ami a másik vádat illeti, hisz Önök látják legjobban, már egy hónapja nem voltam sehol, ugyanis a jutalomüdülést nem lehet a külföldi hivatalos utak közé sorolni. Mégis azt mondják, soha nem vagyok itthon. Hát elvtársak, munkára fel, tudatosítsák a beosztottaikkal is hatalmas távlati terveinket és a jelen felajánlásainkat, ez a legközelebbi jövő feladata. Ezzel a mai értekezletünk végére értünk, van-e kérdés, hozzászólás?

– Tessék, Reketye elvtárs!

– Kérem igazgató elvtárs – szól Reketye felállva –, már többször meg tetszett jegyezni, hogy én nem vállaltam társadalmi munkát.

– Kérem, ez most nem idevaló téma, fejezzük be – szólt az igazgató.

– Idevaló kérem, mert most is tetszett említeni. Kérem, nálunk nagy a család, a gyerekek aprók, férfi egyedül vagyok a családban, nekem mindennapra esik egy felajánlás otthon. Azért nagyon kérem, ne tessék ezt velem éreztetni, hiszen annyian jelentkeztek úgyis, nem hiszem, hogy az én jelenlétem nagyon hiányzott volna. Persze a villa avatásnál tudom, mi a kötelességem, nem tartok igényt a meghívásra. Ami pedig a gyárunkban történő felajánlásokat illeti, csak azért legyintettem, mert sajnós azok az anyagok és félgyártmányok terven felüli, soron kívüli beszerzését jelentik. Ezekben a jelen időkből sem szűkölködtünk, ezek a problémák most is fennállnak. Természetesen a beosztottaimat igyekszem még fokozottabb munkára serkenteni.

– Nahát ez helyes beszéd volt, ezt el is vártam magától. Van még hozzászólás?

Egy kéz emelkedik a levegőbe.

– Tessék, Rezeda elvtárs.

(Hátulról meglöki a mögötte ülő, majd hangosan mondja.) – Illatozd el röviden a mondani-valód, mert sietünk.

– Kérem, én csak azt kérném az igazgató elvtárstól, hogy a külföldi utazásoknál ne tessék elfeledkezni a Terv és Statisztikai osztályról sem, mert úgy szeretnénk mi is hozni egy pár külföldi különlegességet. Hadd mehessünk mi is egy kicsit külföldi kiküldetésbe. Tetszik tudni, milyenek az asszonyok, a feleségem mindig azt mondja: – Látod, te nem vagy olyan ügyes, mint Krepcsák kollégád, hogy az mi mindent hozott már a feleségének. – (Krepcsák felé fordulva)

– Kérlek, ne vedd személyeskedésnek, csak példának említettem.

– Kérem, Rezeda elvtárs, majd igyekszem módot találni rá. Kinek van még valami? Senkinek, köszönöm elvtársak, tehát nem elfelejteni, munkára fel, fáradságot nem, de költséget kímélve fokozzuk az eddig elért eredményeket. (Miközben a jelenlevők igyekeznek elhagyni az igazgató szobáját, a titkárnő jön be.)

– Igazgató elvtárs, Csutorás elvtárs szeretne beszélni az igazgató elvtárral az anyag-beszerzésről, valami fontos ügyben.

– Mit akar az a Csutorás, küldje be.

– Jó napot kívánok, igazgató elvtárs.

– Jó napot – na mi baj van, elvtárs?

– Kérem, igazgató elvtárs, engem Diósgyőrbe küldenek kiküldetésbe, egész sor anyag terven felüli, lehetőleg raktárból történő megszerzésére. Az anyagok a most folyamatban lévő munkákhoz már kellenének.

– Na és?

– Trombitás elvtárs nem akarja aláírni a kiküldetésem, csak 2 napra, mert azt mondja, ez alatt a 2 nap alatt el kell intéznem ezt a bagatell ügyet. Hát először is, ez nem bagatell ügy, és én nem tudom 2 nap alatt elvégezni, ha megfeszülök sem, legalább 4 nap kell. Ő nem akar csak 2 napra pénzt adni, mert azt mondja, ha többet ad, ellógom az időt, és összejárom a környéket. Tessék elhinni, abból a napi 31.- Ft-ból örülök, hogy eszem, nemhogy még utazzak Lillafüredre, vagy Görömbölytapolcára. A vacsora utáni fröccsre már úgyis az asszonytól kell egy kis pótlást kérnem.

– Nézze, Csutorás elvtárs, a kiküldetési díjat nem én állapítom meg, nekem hiába sír emiatt, ami Trombitás elvtársat illeti, őt a takarékoskodás szem előtt tartása vezeti, takarékoskodni kell minden vonalon pénzzel, idővel. Magának sem mindegy, hogy mennyi nyereségrészesedést kap. Igyekezzen minél többet megtakarítani saját érdekében.

– Kérem, én belátom, hogy takarékoskodni kell, de ésszerűen, és nem ész nélkül, mert takarékoskodás-e, ha 2 nap múlva hazajövök, utána újra elutazom 2 napra, mert csak fele problémát oldottam meg, hát bizalom nincs? Útiköltség az utazásra, ide-oda kétszer, hol itt a takarékoskodás? Ha hamarabb végzek, úgyis visszajövök.

– Jó, Csutorás elvtárs, ne lopjuk egymás idejét, hol az a kiküldetés, aláírom, menjen vissza vele Trombitás elvtárshoz, és maga pedig igyekezzen vissza, ha a dolgait elvégezte, tartsa szem előtt, hogy nem nyaralni küldtük beutalóval.

– Tudom én azt kérem, pénz is kellene ehhez a beutaláshoz, ha nyaralni akarnék. (Átveszi a papírt és kimegy, a titkárnő jön be újból.)

– Igazgató elvtárs, Birkás elvtárs akar még az igazgató elvtárssal beszélni, már másodszor van itt, és nagyon mérges.

– Miért mérges, mert nem tudott bejönni? Jó – küldje be.

Egy idősebb ember dühös arccal ront be: – Tessék mondani igazgató elvtárs, hát igazság ez? Jó napot, el is felejtettem köszönni, olyan mérges vagyok.

– Jó napot – válaszolt az igazgató –, milyen igazságtalanság történt, hogy ilyen izgatott, Birkás elvtárs?

– Hát az, hogy már beletörődtem, hogy 6 Ft-ot fizessek hetenként, mert van ez a nyomorult villamosbérletem, de a héten befizettem az ebédem, nem szóltak előre, hogy vidékre kell mennem, 3 napig voltam kiküldetésben, nem elég, hogy az ebédpénzem elveszett, most még a 6 Ft-ot is kéri. Hát hol a búbánatban tudtam én használni a villamosbérletet Karakóször-csögön meg Bivalybagoson? Gyalog jártam én kérem, a térdig érő sárban, mert én nem személyautón utaztam, pedig nem loptam a cipőm meg az utcai ruhám, kérem. Hát az nem értik kérem, hogy a ruhám, cipőm szakad az egésznapos utazásokban, esőbe, sárba, csak az, hogy haza is mehetek meg vissza a gyárba a bérlettel, de azt fizessem meg. Hát a ruha-cipőkopást ki fizeti meg, kérem?

– Miféle 6.- Ft-ról beszél, Birkás elvtárs?

– Ejnye mán, hát az ‘gazgató elvtárs nem tudja, mióta az eszem tudom, akik egész nap a várost járják, olyan munkájuk van, a gyárakban bérleteket kapnak, a fényképes olcsóbb, hát nekem is az van a villanyosra. Na már most, pár éve jött egy rendelet, hogy akiknek ilyen van, azok fizessenek 6.- Ft hetenkénti térítést, mert azzal haza is járhatnak, meg vissza a gyárba.

– Én erről nem is tudok, ezt nem én adtam ki.

– Persze, hogy nem, felülről jött a rendelet, de aki ezt kiagyalta, nem egészen tájékoztatta azt, akivel aláíratta a rendeletet, mert akkor az nem írta volna alá.

– Nem-e, aztán miért nem?

– Mert én még tudnék valamit, ahol lehetne még takarékoskodni, biztosan ő is tudta, csak elhallgatta.

– Aztán mi lenne az, erre magam is kíváncsi vagyok.

– Mi, hát az autó, aki autón jár haza, fizesse meg legalább a benzint, a gépkocsivezetőről nem is beszélek.

- De Birkás elvtárs, az a vezető állásúaknak beosztásuknál fogva jár.
- Jár-jár, nekem is járt, azután jött egy rendelet, és most már nem jár. Csak itt azt hiszem, abban van a bökkenő, hogy volna, aki ezt a takarékosági rendeletet aláírná, pedig nem éreznék így meg, mint én a heti 6.- Ft-ot.
- Na, jól van, Birkás elvtárs, ha csak az e heti 6.- Ft-ról van szó, majd intézkedek, hogy a pénzügyi osztály elengedje.
- (Ismét a titkárnő jön.) – Igazgató elvtárs, egy raktári dolgozó szeretne igazgató elvtárral beszélni.
- Küldje be.
- Egy középkorú férfi lép be munkaruhában: – Jó napot kívánok, igazgató elvtárs.
- Jó napot, mi baj van, elvtárs?
- Egy kérésem volna, a raktárban van egy négykerekű kézikocsi, amin az anyagot hordják, tessék megengedni, hogy szombat-vasárnapra hazavigyem. Vettem egy használt szekrényt, azt szeretném hazavinni, mert az anyósomtól hoznánk a feleségemmel egy kis szajrét. Tetszik tudni, nekik van kertjük, termett krumpli, gyümölcs, annyit ad, hogy kézben nem tudnánk hazavinni.
- Volt már a Trombitás elvtársnál?
- Igen voltam, ő nem engedélyezte, ő küldött ide.
- Hogy gondolja az elvtárs? Igaza van Trombitás elvtársnak, kiskocsi-kölcsönzők vagyunk? Ha nem tudnák, ez jégaszalógyár, és nem kocsikölcsönző. Ez különben sem tartozik rám, menjen a titkárságra.
- Trombitás néz be az ajtón: – Bocsánat, zavarok?
- Nem, tessék csak bejönni, Trombitás elvtárs, mi újság?
- Semmi különös, igazgató elvtárs, egy apróságot jöttem kérni. Az anyósom van itt Nagykanizsáról, haza szeretném vinni, ha lehetne, egyik kocsit szeretném elkérni a szombati napra, ugyanis a feleségem haza akarja kísélni, visszafelé meg hozna egy pár apróságot, hízott libát, diót, almát a gyerekeknek. Ha még nem tetszett valakinek odaígérni a kocsit.
- Kérem, én méltányolom – szól az igazgató mosolyogva – hogy az anyósát vinni akarja és nem hozni, mert a hozatallal nyilván nem sietne ennyire, engedélyezem a kocsihaszna-
latot. Szóljon le a garázsba, hogy a Tátra mehet a szombati napon.
- Köszönöm, igazgató elvtárs, a viszontlátásra.
- Várjon csak, Trombitás elvtárs, mint akartam én még magával? Ja, megvan. Itt járt nálam egy elvtárs, aki Diósgyőrbe utazik és engedélyeztem a 4 napot. Na persze ez kivételes eset, maga továbbra is vigyázzon, és ahol lehet, takarékoskodjunk.
- Kérem, igazgató elvtárs, és redukálom a kiküldetéseket, és tetszik látni, minden fillérre vigyázok. Nálam nem üres szólam vigyázni az állam vagyonára; előttem fő szempont a takarékoság és az önköltségcsökkentés.

A híú számár

– tanmese –

Egyszer az őserdőben, ahol az állatok szabadon és vadon éltek, csordába verődve egy tisztáson majmok hancúroztak a fűben. Az ő tanyájuk egyébként a fákon van, de ebben az esetben vidáman kergetőztek a földön. Amint így önfeledten játszanak, egyszer csak hallják, hogy a fán ülő és figyelő társuk hangosan makog, rikácsol, ami veszélyt jelent. Ijedten ugrottak szét és futottak fel a sűrű indákkal, liánokkal befont fákra, onnan lesték az ismeretlen veszélyt, ami közeleg.

Egy vadszamárcsorda ért a tisztásra. A vezérük észrevette a majmokat, többen látták menekülésüket a fára, mire odaértek, már egyet sem láttak közülük. Kíváncsian néztek körül, hova lett a sok kis vidám fickó, hiszen pár perce még a fűben kergetőcskéztek, most meg mintha a föld nyelte volna el őket, eltűntek.

A majmok ezalatt a fák sűrűi közül nézték a szamarakat. Egyszer csak az egyik egy száraz ágat tört le és a szamarak közé dobta. Azok meglepetten néztek a fára nagy füleiket hegyezve. A csínytevő kismajom vidáman ugrált és kacagott a fán. Erre a többi majom is előmerészkedett, és kíváncsian nézegette a dühös szamarakat, majd ők is dobálni kezdték a szamárcsordát. A csordát egy fiatal, öntelt, hirtelen haragú, hiúságában sértődékeny számár vezette. Felnézett dühösen a fára és így szólt a társaihoz: – Csak nem hagyjuk, hogy ezek a szemtelen férgek csúfot üznenek belőlünk? Várj csak te kis szemtelen majom – fenyegette meg az első csúfolódó majmot –, egyszer tudjalak magam mögött, szétrúglak hátsó lábaimmal. Gyere le a fáról, ha merész vagy és itt szemtelenkedj!

– Gyere te fel, ha olyan vitéz vagy, és itt rugdalózz – válaszolt a majom, és még a nyelvét is kiöltötte.

A számárvezér tajtékozott a dühtől, azon törte a fejét, hogy bosszulja meg a majmokat, akik még kíváncsibban és csúfolkodva ültek és ugráltak, himbálództak a faágakon. Megfordult, hátrafelé rúgta a földet a két lábával, majd a többi is biztatta, hogy utánozzák. Ezen a majmok még jobban nevettek, mulatságos volt, ahogy rúgta a szamárcsorda a fűvet. A majmok hangos makogása és rikácsolása még jobban felbőszítette a hiúságában megsértett számárvezért. Így szólt: – Követelem, hogy emeljete a hátatokra, a ti hátatokon talán feljutok a fára, és le-rugdalhatom a sok szemtelen, csúfolkodó majmot.

Egy hátul álló számár megszólalt: – Öreg számár vagyok, de még ilyen nem pipáltam, hogy a számár fára másszon, ki hallott ilyet? Nagy, lomha testünkkel mi a földre vagyunk alkotva. Nincs szárnyunk, mint a madaraknak, vagy hajlékony kezünk-lábunk, mint az embereknek, vagy rokonuknak, a majmoknak. – Többen bólogattak és legyeztek a nagy füleikkel. Voltak azonban egynéhányan, akik a vezérnek adtak igazat, mondván, miért nem mászhatna egy számár a fára? – Miért mondjuk előre, hogy nem lehet, próbáljuk meg, gyerünk, toljuk fel. – Mindenütt vannak talpnyalók, még a szamarak között is, úgy gondolták, jó a vezérnek hízelegni. A majmok látván a zavart, amit előidéztek, már megbánván a csínytevést, kérlelni kezdték a számárvezért: – Ne haragudj, mi csak játszottunk veled. – Mondogatták is neki, hogy milyen bölcs, ne hallgasson a vén szamarakra. A számárvezér lesújtóan nézett végig a csordán: – Na mi lesz, mire vártok? Toljátok fel a fára, vegyetek a hátatokra.

A hiúságában vérig sértett vezér még csak nem is válaszolt a majmok kérlelésére, a többiek közrefogták, és hátukra emelték. Büszkén nézett végig a falkán, majd gúnyosan fel a fára, és így szólt:

– Remegjetelek hitvány férgek, mert lerugdallak benneteket rögtön a fáról. – Hogy szavainak nagyobb nyomatékot adjon, két első lábával elkezdte a kapaszkodást a fára. De bizony egy lépés nem sok, annyival sem jutott előre.

A majmok ugráltak örömben, sőt pajkosan újból dobálni kezdték a vezért. Az hiába kapkodta a fejét, többször is eltalálták a letördelt száraz faágakkal. A vezérszamár majd megpukkadt a méregtől. Egy zsiráfcsorda nézte a hiábavaló kísérletezést. Nemrég értek a tisztásra, nem ismerték az előzményeket, nem tudták, miről van szó, de a fejük jóval magasabban volt, mint a fára mászó számáré. Az egyik kíváncsian megkérdezte, miért van a többi hátán? A számárvezér elmesélte, hogy jártak a majmokkal, és kérte a zsiráfokat, segítsenek megbüntetni a rakoncátlan majmokat.

A zsiráfok felnéztek a fákon ülő majmokra, majd így szóltak: – Oktalanság a háborgásod, mert előbb féltek tőletek, azért menekültek a fára, utóbb meg pajkosan játszottak veletek. Ezért nem kell rájuk haragudni. Okosabban tennétek, ha békésen legelésznétek tovább, ők nem mennének utánatok, elvégre ti zavartátok meg a játékukat.

A számárvezérnek nem tetszett a válasz, nem hagyta magát, és így szólt: – Ők kezdték el a dobálást, és utóvégre védtelen, békésen legelésző szamarakat támadtak meg, ezért tehát megérdemlik a büntetést. Vagy nem így gondoljátok?

A zsiráfvezér erre így válaszolt: – Hát akkor csak büntesd meg őket, egyedül nekünk semmi bajunk sincs velük – ezzel a zsiráfcsorda elindult az erdő sűrűje felé.

Egy elefántcsorda ért oda a tisztásra, a vitára. Azok is megcsodálták a társuk hátán álló szamarat. A számárvezér észrevette az elefántcsordát, és most cselhez folyamodott. Alázatosan kérte az elefántvezért: – Kérlek, én úgy szeretném a vidéket megnézni erről a fáról, ami alatt állunk, de nincs, aki feltoljon a fára. Nagyon kérlek, segíts fel, te hatalmas és erős vagy, ormányoddal fel tudnál tolni, ha akarnál. Biztosan te vagy az elefántok hatalmas királya, én meg csak egy szürke számárvezér vagyok, segíts rajtam.

Az elefántvezérnek jólesett a hízelgés, odament a számárvezérhez, és ormányával felkapta, a levegőbe emelte. A számár kapkodott a fa felé, kérte az elefántot, vigye a fához közelebb, hogy az ágára állva nézhessen körül. Az elefánt közelebb vitte, de még az alsó ágakat sem érte el.

– Ágaskodj fel – kérte a számár az elefántot –, akkor elérem az ágakat.

A majmok kíváncsian nézték, mi lesz ebből. Az elefánt a két hátsó lábára emelkedett, felemelte a szamarat, és ekkor rémült futással dübörgött elő a sűrűből egy orrszarvú csorda.

– Hát ti hova rohantok? – kérdezte az egyik elefánt.

– Jobb lesz, ha ti is elhordjátok az irhátokat, mert vadászok közelednek – válaszolt a kérdező.

Az elefántcsorda ezt hallván rémült futásnak eredt. Egy sem akarta az agyarárt idő előtt az emberekre hagyni. A számár éppen fellépett az alsó ágra, amikor a lomha elefántvezér visszahuppant a földre, őt elengedve, majd eszeveszett futásnak eredt a többi után, csörtetve az őserdő sűrűjébe. A számár csorda utána futott rémülten. A számárvezér is elfelejtette a majmokat, a bosszúszomjáról is megfeledkezett, még iákolni is elfelejtett, ijedten nézett az alatta lévő mélységbe. Egy darabig ide-oda egyensúlyozott a hatalmas faágon, majd egyensúlyát elvesztve lezuhant, nagy puffanással nyakát törve a fa alatt.

A majmok dermedten nézték, hogy mi történt, végre feleszméltek, ahogy a számár nem mozdult többé, lemerészkedtek ismét a fáról, és körültáncolták az öngyilkos számárvezért, még a fülét is megcibálták.

– Látjátok – szólt egy öreg majom –, így jár, akit elvakít a hiúsága és a bosszúvágya. A harag nagyon rossz tanácsadó, ha mások, nagyobb élettapasztalatokkal rendelkezők tanácsára hallgatott volna, most is szabadon futna az ősvadonban, hiszen van elég hely mindnyájunknak. Egyesek hízélgéssel segítettek neki, ő tetézte hazug hízélgéssel, amivel rászédte az elefántvezért, hogy tegye fel a fára. Hogyha élne, levonhatná a tanulságot. Ha nem hitt volna a hazug hízélgőknek, és ő maga nem lett volna a hiúságtól elvakult, a szamárvezért most nem falnák fel a döggeszelyűk, mert a megbocsájtás nem szégyen, még a szamárnál is erény.

Budapest, 1971. jan. 8.

Mit álmodott?

Álmodni mindenki szokott időközönként, egyesek azért, mert lefekvés előtt sokat és nehezet ettek, mások azért, mert egész nap valakire, vagy valamire gondoltak. Álmodik, aki nyugtalanul alszik valami miatt, szokták rá azt is mondani, hogy az ilyen embereknek vannak álmatlan éjszakái. Ez is gyakori eset. Ez a kis történet azonban nem ilyen álmról szól, nehogy valaki arra gondoljon, most itt az alkalom, kiegészítheti hiányos álmoskönyvét.

Néhány évvel ezelőtt Győrbe vetett a sors. Előzőleg mindössze egyszer jártam ebben a dunántúli városban, 1945. évben, ebből a kirándulásomból nemigen maradt kellemes emlékem. Romos, szomorú és szegény kisvárost találtam, amiben úgy látszott, nincs is élet. Még éjszakai szállást sem kaptam, az emberek gyanakvók voltak. Ezek után senki sem csodálkozhat, hogy nem perdültem táncra örömben, amikor megtudtam, hogy Győrbe helyeztek. Egy szomorú, esős, őszi napon utaztam le többedmagammal autóbusszon. Este ismerkedési összejövetelt tartottunk, ahol a győri vezetőség jelent meg a vagongyár részéről és néhány munkatárs, akiket már részben ismertek a pestiek. A nők sírtak, mi férfiak borba öltük bánatunkat, másnap megkezdődött a mindennapi munka. Én az egyik pesti részleggel, az úgynevezett „Ipartelepek”-re lettem kihelyezve. Igyekeztem beilleszkedni a környezetbe, de nehezen ment, mert akikkel lehelyeztek, azokat is csak néhány hónapja ismertem. Egyik nap dolgom akadt a törzsgyárban, ahová rendes autóbusszjárat volt a nap bizonyos időszakában többször. A lehető legelkeseredettebb hangulatban indultam az autóbusszhoz, hogy a városba menjek. A néhány utas közül csak az altisztünket ismertem, azt is csak látásból, néhány napja volt csak velünk. Alacsony, köpcös, piros arcú, örökké mosolygós képpel. Várakoztunk, még nem volt meg az indulási idő. A gépkocsivezető unottan nyújtózkodott, ásított. Az öreg altisztünk a táskáját szorongatva fészkelődött a helyén. A gépkocsivezető csak úgy odavetette a szót: – Hogy van, Pali bácsi?

– Köszönöm, jól – mondta ő is mosolyogva, huncutkásan.

– Hogy aludt, mit álmodott?

– Hát, aludni jól aludtam – mondotta –, de ami az álmot illeti, nem mindennapi álom volt.

– Ne mondja – mesélje már el –, csak nem lányokról álmodott?

– Ha akarja, elmesélhetem – szólt az öreg körüljártatva mosolygós tekintetét. Úgy vettem észre, hogy külön rám is nézett, hát kezdtem figyelni, ő pedig lassan, akkurátusan elkezdett mesélni.

– Hát, tudja úgy volt, hogy azt álmodtam, meghaltam. Felmentem a mennyországba, ott azt monda szent Péter: – Ki vagy?

Mondom: – Én vagyok a Pali bácsi a könyvelésből, Győrből.

– Á, azt mondja, eriggy csak a pokolba. – A kapuban egy füstös, kormos képű ördög várt. Vitt egyenesen a Belzebubhoz, az azt mondja: – Na, keress magadnak egy helyet. – Körülnéztem, mindenütt csak tüzet láttam meg kormot, füstöt, szurkot olvasztottak, lyukas hordókban hordták a vizet. Körüljártam, végre találtam egyet, amit kinéztem magamnak, egy sötét, nagyon sötét, piszkos, bűdös odú volt. Gondoltam, itt csak nem háborgatnak, hiszen ennél rosszabb hely már itt a pokolban sincs.

Mondom Belzebubnak: – Hát ide hallgass, ezt a helyet választottam. – Mire ő azt mondja: – Ezt nem lehet!

– Miért nem? – mondom én.

- Azért, mert ez le van foglalva.
  - Kinek van lefoglalva? – kérdem én.
  - Ez egy győri sofőrnek, aki a piros buszon jár az Ipartelep és a Vagongyár között.
  - Hát ezt álmodtam – mondotta Pali bácsi, és mosolygós arcát körülhordozta a szintén felderült arcokon. A gépkocsivezető hangosan nevetett, miközben a pokolba küldte vissza Pali bácsit, aztán megnyomta a Bosch-kürtöt, kinézett, nem jön-e még valaki, becsapta az ajtót és lassan, méltóságteljesen kigördültünk a gyárudvarból. Én ránéztem Pali bácsi mosolygós arcára, valahogy szebbnek láttam a világot körülöttem, úgy találtam, lám itt is vannak kedélyes emberek, itt is tudnak nevetni is az emberek, a gyár sem olyan rideg, csak én nem vettem észre. Délután a Baross úton vidámabbaknak láttam az embereket, mosolygósabbaknak és szebbeknek a nőket. Másnap már jobb kedvvel mentem a gyárba.
- Pali bácsi, ha ez a néhány sor a kezébe kerülne, ne haragudjon, amiért kifecsegetem az egykori álmát, de segített egy kicsit megszeretni Győrt. Azután meg talán el is felejtette ezt az állítólagos álmát, hiszen már idestova hat éve már annak.

Budapest, 1954. november 29.

Álom és valóság

Íratott és álmodtatott az úrnak 1964-dik esztendejében.

Történt pedig egyszer, hogy a legnagyobb főnök egybehívata az ő kiválasztott népeit, és így szóla hozzájuk:

– Főosztályvezetők, osztályvezetők, csoportvezetők, részlegvezetők, brigádvezetők, stb., stb., vezetők! A mai értekezletünk tárgya a terv és annak végrehajtásának jutalmául szolgáló célprémium feladatok ismertetése. Most pedig felkérem a tervosztály vezetőjét, Távlati elvtársat, ismertesse a jövő évi tervünket.

A tervek atyja hármat köszörül vala az ő torkán, kinyitván egy hatalmas kimutatást, amely utolsó oldalán az azt megszentető minisztériumi tervhivatali bélyegző, rengeteg aláírás díszelgett, és imígyen folytató:

– Kedves elvtársak! Amint az önök előtt is ismeretes, ezévi tervünk kisebb-nagyobb módosítást szenvedett, így ez már előre befolyásolja a jövő évi tervünket. Ezen tény figyelembevételével állítottuk össze a jövő évi ismertetésre kerülő tervünket. Most ismertetem a tervet részleteiben.

Ezzel kezdetét vevé az aznapra előírt mesedélután, melyet követé vala Jeremiás siralmi. Ennek a legnagyobb főnök vetett véget.

– Elvtársak! A vezetés nehéz feladat, és ez a feladat az elvtársakra hárul, de a terv ismertetése alatt többek, például Kucsera elvtárs is aludt.

Kucsera elvtárs ijedtem kapta fel a fejét: – Én kérem nem aludtam, csak szunyókáltam, mert tegnap későig maradtam társadalmi munkában a gyárban.

– Kérem, ne szóljon közbe, maga aludt, még horkolt is, arra lettem figyelmes. Ami pedig a hozzászólásokat illeti, mi lesz ezzel a hatalmas monumentális tervvel, ha az elvtársak már előre sírnak? Hát az ezévi gyártmányaink nem hasonlítottak-é ahhoz, ami a tervünkben eredetileg szerepelt? És ha a dolgozók nem is, de maguk – itt körbejáratá az ő szemeit: – maguk nem kapták meg a serkentő hatású prémiumot és egyéb juttatásokat, jutalmakat? Inkurrens készletcsökkentés, termelési jutalék, anyagtakarékosság, haszonvas-gyűjtés, stb. után járó jutalmakat? Na, de majd erre még visszatérünk. Nem sírásra van itt szükség elvtársak, hanem végeztesse el ki-ki a maga területén a reá háruló feladatokat, maradék nélkül. Ezzel elérkeztünk a mai értekezletünk leglényegesebb részéhez, a részfeladatok ismertetéséhez a velejáró serkentő jutalmak forintokban való meghatározott mennyiségének közléséhez, és az azokról szóló írások kiosztásához.

A teremben élénk mozgolódás támadt, mindenki feltartotta a fejét, izgett-mozgott, hogy észrevétesse magát, még Kucsera elvtárs is abbahagyta a szunyókálást, és élénken figyelt, mert ez a rész szemlátomást mindenkit érdekelt.

Amikor pedig megtörtént a feladatok és forintok összegének ismertetése, a feladatokat senki sem kevesellte, de a forintokat annál inkább. Mondván, hogy nekem kétszerannyi emberem van, mint Kucsera kartársnak, vagy a Bumbernyák kartárs osztálya sokkal kisebb és én csak a két-harmadát kapom a forintoknak, de kétszeresét a feladatoknak. Már-már általánossá vált vala az elégedetlenség, amikor is a legnagyobb főnök imígyen csillapítá le a háborgó kedélyeket:

– Mondtam-é, hogy személy szerint ki mit kapjon? Én csak a keretet adtam, azt kell megosztani a beosztott alattvalókkal. Teszem azt, hogy példát mondjak, Recege elvtárs osztálya kapott tizenkétezer forintot, ebből hat az övé, a többit szétosztja az ő szíve választottjai között a belátása szerint megállapítandó részarányokban. Értjük egymást?

– Értjük, értjük, így már más. – Ilyen és ehhez hasonló szavak közepette emelkedett szólásra Rege Jakab, az anyagbeszerzés vezetője.

– Vezér elvtárs! Én a múlt negyedben is így jártam el, de utána három nap szabadságra kellett mennem, mert nem bírtam elviselni az elégedetlenkedők siralmait és káromkodásait. Még olyat is mondtak, hogy a lónak milyen része dolgozzon ezért a prémiumért.

Ekkor kért szót az isteni nyugalomról híres Aggé Jeromos, a kooperációs osztály vezetője.

– Gyerekek – szólott, majd ijedten folytatá, miközben a fanyar mosoly arcára fagyott –, bocsánat vezérem eme szemtelen meggondolatlanságomért, ezt a gyerekek szót már megszoktam magunk között. Elvtársak! Nincs igaza Rege Jakabnak, mert igaz ugyan, hogy a jutalmak, amit prémiumnak is szoktak nevezni, elégedetlenséget keltenek a beosztott alattvalók soraiban, de vannak kialakult és jól bevált szokások, amiket ezen a téren hasznosíthatunk. Nem adunk mindenkinek jutalmat, csak főleg azoknak, akik hangadók, vagy valaki áll a hátuk mögött, és még esetleg egynek-egynek, akik kiválóan dolgoznak. Arra ügyeljünk, ne tudják meg, hogy mi mit kapunk, de még azt sem, hogy öközlük a másik mit kap. A többi öt-hatféle listára járó pénzünket pedig, ha kérhetném a főkönyvelő elvtársat, ne a prémiummal egyidőben adják és főleg ne mások előtt, mert ezért is lázadznak ezek a rebellis alattvalók. Nem tudják megérteni, hogy nekünk a társadalmi helyzetünknél fogva sokkal több forintokra van szükségünk (kocsitartás, összejövetelek, nagyobb háztartás, bejárónő, barátnő, balatoni villa, stb.). Sokan nem áttallják az istent kapcsolatba hozni a drága jó édesanyánkkal is, miközben rólunk esik szó a megkapott kevés forintok átszámolása közben. Ez igaz, de vannak jól bevált módszerek. Egyeseket személyesen kitüntetünk vezetői bizalmunkkal, az ő munkáikat a többiek fölé emeljük, ezáltal nyugodtan adhatunk a kedveltjeinknek több prémiumot és nagyobb fizetést. Csak ezen szempontok figyelembevételével tudjuk elérni, hogy akik dolgoznak is esetleg kapjanak néhány száz forint prémiumot. A reklamáció elől jó a szabadságra menés, de a tartós kiküldetés sem rossz. Mire visszajövünk, a kedélyek csillapodnak, mi megígérjük, legközelebb nem így lesz, és tagadjuk, hogy valamiféle közünk is lenne a prémium szétosztásához. Legjobb módszer a vezérre hivatkozni, őt nem merik zavarni ilyen piti ügyekben.

Ezt a szokásos fanyar, sunyi mosoly kíséretében mondta, amibe egy kis alázatosság is vegyült a helyzethez illően. A lázadók lassan megnyugszanak, folytatá: – Abba hagyják a káromkodást, mi okosan felhasználjuk, hogy ígérjük, szólunk az érdeketekben, ne dolgozzatok még többet, hogy kiérdemeljétek, legközelebb ti kapjatok prémiumot. Három hónapot nyerünk, ez nagy idő, végképp elfelejti mindenki a múltat, magunk közt vagyunk, megmondhatjuk: mindegyik megy a prémium után, ami hasonlít a szárnak a kocsirúd végére kötött szénakötegehez, amit az sem ér el soha, amíg ki nem szabadul a hámból, hiába megy utána. Legközelebb kezdjük előlről, nagyon vigyázva arra, hogy a mienk meglegyen.

Befejezván mondókáját, széles mosolyra húzódó szájjal, önelégülten nézett a vezér felé, várva az elmaradhatatlan elismerést, ami nem is maradt el.

A nagy vezér ismét szólásra emelkedett: – Fájdalomtól megtört szívvel hallgattam az Aggé elvtárs beszámolóját és tanácsait, amiből megtudtam, hogy micsoda súlyos terheket ró a vállakra az a tény, hogy a megmaradt kis összeget a sok beosztott között kell szétosztani. Hogy ez a probléma is megoldódjon, volna egy-két konkrét javaslatom. Önök a beosztottaktól többször elvárják, sőt megkövetelik, hogy társadalmi munkában végezzenek el valamilyen feladatot. Hivatkoznak arra, hogy maguk is azt teszik, de nem hivatkoznak arra, hogy a beosztottak által megoldott problémák után milyen jutalmakat vesznek fel. Hát igazságos ez? Ugye nem. A fizetésük magasabb, a prémiumuk aránytalanul magasabb, tudom, a felelősségre hivatkoznak, hát az a beosztott, aki megoldja a problémát vagy nem oldja meg, nem felelős-e? Nem őrá hivatkoznak-e, ha nem sikerül megosztani a felelősséget, de a pénzt is, én azt hiszem

rögtön nagyobb lesz az érdekeltség, és jobban megy a munka is. A hajcsár módszer csak ideig-óráig jó, előbb-utóbb ellenállásra talál. Most térek vissza a többi, listán szereplő pénzekre. Mi lenne, ha ezeket a pénzeket felajánlanánk a jól dolgozók között szétosztásra. De ezt is és a prémiumokat is a közvetlen felettese és a szakszervezeti bizalmi bevonásával osztanák szét. Talán igazságosabb eredményt érhetnénk el, ami serkentőleg hatna valóban a dolgozókra. Nem járnánk úgy, mint az egyszeri osztályvezető, aki prémiumosztáskor átszámolta a néhányezer forintot, gondosan összehajtva elrakta, majd hangosan így sóhajtott fel a beosztottai előtt: – Na, most aztán dolgozzunk emberek, hogy legközelebb is legyen pénz. Mire azok összenéztek: – Ez bolond? Vagy minket néz bolondnak? Ő kapja a pénzt, és bennünket biztat, hogy dolgozzunk.

– Elvtársak! Gondoljunk az igazságos Mátyásra, amikor is a főurait nem egyszer megleckézteté, nem átválván maga is kapát ragadni a kezébe. Gondoljunk arra, ha mi lennénk az ő helyükben, vajon nem zúgolódnánk-e, hogy mi dolgozunk és más kapja a pénzt? Vagy talán már elfelejtettük, hogy mi is voltunk valaha beosztottak? És az elvtársak talán hálaénekeket zengenek, ha nem kapnak meg valami várt jutalmat? Járjunk elől jó példával, dolgozzunk mi is a dicsőségéért, és ne a forintokért dogozzanak önök, akkor lássam, mekkora a lelkesedés. Mert tanulják meg, nem az a baj, hogy kevés a pénz, hanem az emberek látják, nem mindekié kevés, vannak, akik nagyon jól meg vannak fizetve. Nem dolgoztak-e 1945-ben odaadással velünk együtt éhen egy pár liter olajért, néhány kiló babért vagy káposztáért, de látták, hogy a vezetők is ugyanannyit kaptak. Persze, most azt mondják: – Ja, ha én is annyi pénzt kapnék, én is nagyon lelkesednék, és hajtánám a többi. Én is lógok a villamoslépcsőn, mert persze előfordul, hogy elkések. Őértük megy az autó, ha akar, sem késhet el, de engem megbüntetnek a késésért. Ja, ha nekem is saját kocsim lehetne.

És ekkor felébredtem vala arra, hogy valami koppant egy nagyot az alattam lévő parketten. A toll esett ki a kezemből. Kiderült, az utolsó fejezetet álmodtam, és álmomban írtam le. Bevallom, szép álom volt, bárcsak igaz lenne, és senki nem prédikálna vízről, miközben saját maga bort iszik.

Győr, 1969.

Tanár úr kérem

Az osztály lírai költője, Máriusz, az órákon rendszeresen aludt. Ha netán nem aludt volna, lélekben máshol járt, ábrándozott. Nem volt egy szép fiú, de a versei még csúnyábbak voltak.

Latin órán történt, a tanár erős szemüvegén keresztül hosszú ideig figyelmesen tanulmányozott egy új könyvet. Az osztály már hangosan zsibongott, mint egy méhkas. A tanár egyszerűen csak letette a könyvet, és minden átmenet nélkül Horatiusról kezdett beszélni. Majd, észrevéve az alvó Máriuszt, feléfordulva az kérdezte: – Horatius, hol született Máriusz?

Máriusz füléhez csak az utolsó szavak érkeztek a padtársai jóvoltából, amikor azok lökdösték, hogy álljon fel, felugrott és gépiesen válaszolt:

– Berettyóújfalun, tanár úr kérem.

Egy vidéki gimnáziumban egy volt aktív katonatiszt volt a tornatanár. Szerette a katonás rendet, a fegyelmet, és utálta a nyegle testtartást.

Egy alkalommal kétsoros vonalban állt az egyik osztály, a tanár vigyázz-t vezényelt. A szemét keményen jártatta végig a sorokon, majd megállt a sor elején, és a nádpálcájával rámutatott az egyik nebulóra.

– Te – ott a második sorban, te negyedik –, úgy állsz ott, mintha a Versailles-t énekelné.

A gyerekek egymás után kezdtek nevetni. A tanár rájuk ordított: – Ne röhögj? Mit röhögtök –, vigyázz van!

Az egyik gyerek megszólalt: – Tanár úr kérem, az nem Versailles, hanem Marseillaise.

– Eszi a fene, – szólta a tanár –, nekem mindegy.

Az idős tanár nagy zsvajra lépett be az osztályba a tízperces szünet után. Megállt a katedrán, az osztály felállva lassan elnémult.

A tanár körülnézve megszólalt: – Te Weiss, miért nem állsz te is rendesen, mit mocorogsz?

A gyerekek a padokra borulva nevettek.

– Mi van ezen nevetnivaló, ebadta kölykei?

Az egyik fiú megszólalt: – Tanár úr kérem, a Weiss nincs is bent már két hete, beteg.

– Ne beszélj, te ökör, én itt látom, akkor az itt is van.

Az osztályban volt egy cigánygyerek, örökké sápadt, fáradt és álmos. Egyik nap az igazgató óráján már harmadszor rázta fel az idős igazgató: – Fiam, hányszor mondtam még, hogy otthon aludj! Mit csináltál egész éjjel?

– Igazgató úr kérem, muzsikáltam az apámmal.

– Egész éjjel?

– Igen, egész éjjel.

– Hol muzsikáltatok egész éjjel?

– Igazgató úr kérem, a bordélyházban.

Ez a volt sápadt cigánygyerek most Pestnek egyik híres cigányprímása.

B.pest, 1965. XI. 27.

Interjú

A mi kis országunkban nagyon szeretjük a gyomrunkat, szeretünk jól enni-inni. Igen, sokszor a csoda tudja, honnan, de igen finom falatok kerülnek az asztalainkra. A külföldi vendégeink is megcsodálják, azt mondják, hogy talán sehol a világon nem költenek annyit a gyomrukra, mint a magyarok. Az is igaz, hol van ilyen konyhaművészet, mint nálunk?

Kitűnő ételeink vannak, paprikások, pörkölteket, sülteket, halételeket, halászlét vagy például töltött káposztát. Egészében speciális magyar étel, azt tartják róla, minél többször melegítik, annál jobb. Nem úgy, mint a szerelem, ami többször melegítve nem jó. Képzeld el, főznek egy nagy családi fazékkal, azt naponta melegítik, az utolsó melegítésnél lesz a legjobb, mert elfogy az egész család nagy öröme.

Ki tud jobb ételt a csirkepaprikásnál?

Erről jut szembe egy gyermekkori emlék, a paprikások színe olyan volt, mint a vér az örölt paprikától. Szeged környékén nevelkedtem, azóta is vettem sokszor szegedi paprikát, de hol van már az a régi szép színű paprika? Ha valaki tudja, hova lett a színe, írja meg egy levelezőlapon.

Mindentől függetlenül, mi magyarok szépen gömbölyödünk, főleg az idősebb korosztály. Ha statisztikát vezetnének a hízásról, a jelentésben ez állna: nálunk a kövérek száma évről évre örömdetesen emelkedik.

Magánszorgalomból interjút kértem egy kövér családtól abból a célból, hogy megtudjam, vajon mi a hízás titka. Feltettem az első kérdést a családfőnek: – Szeret jól élni, jól enni-inni, és mit tart a hízás titkának?

A gömbölyű családfő kényelmesen elterülve egy karosszékből, eképpen válaszolt.

– Hogy szeretek-e jól enni-inni? Azt hiszem, jól látszik és tükröződik az egész családomról. Mi hús nélkül nem eszünk főzeléket, a húst, halat-vadat, beleértve az egyéb húsokat is, minden formában kultiváljuk. Tessék csak elképzelni egy fiatal rántott csirkénél van-e jobb étel idei uborkasalátával és sültburgonyával? A jó friss sütemény az ebéd-vacsora koronája. Nálunk az ünnepek, de egy vasárnap sem múlhat el „süti” nélkül.

– Mondja csak – szakítottam félbe –, egy jó kiadós vacsora után tudna aludni?

– Hogy tudunk-e? Ebben az öblös karosszékből elszunyókálok a legjobb tv-filmen is.

Ahogy elnéztem, ő és a karosszék már szinte összenőttek, felvette a karosszék formáját, behízott.

– Mi a véleménye a turisztikáról? Hegymászás, gyalogtúrák a szabad természetben?

– Hát a kötélmászást cirkuszi mutatványnak tartom, a hosszú gyalogtúrákat emberkínzásnak vélem, pláne akkor, amikor a szabad természetet elérhetem családotól villamossal, autóbusszal vagy vonattal. Ha gyalogolni kell, szenvedek, fáradékony vagyok, úgy érzem, beteg vagyok. Egyébként a városon kívüli friss levegő jót tesz nekünk. Rögtön megéhezünk, és élvezettel fogyasztjuk a hideg sülteket, felvágottakat és süteményeket töménytelen mennyiségben. Ha jól elteltünk, iszunk, jóllakva. Kinek van kedve gyalogolni? Szunyókálni, azt igen.

– Szeretnek-e táncolni jó zenére?

– Éntőlem lehet akármilyen jó zene, nem ugrálok rá. A feleségem se, a gyerekek még igen. Én a jó cigányzenét szeretem hallgatni.

– Az alvásról mi a véleménye?

– Álmodni szépeket csak alvás közben lehet. Aludni, azt mindnyájan szeretünk. Egy jól átaludt szombat estétől vasárnap délelőttbe nyúló időszak után szinte újjászületünk. Ha vasárnap korán kelünk, azt napközben be kell pótolni, mert szerintem a biztos hízásnak minimum négy alapelve van: az evés, az ivás, az alvás...

– Ez csak három.

– A negyedik sokféle lehet. Én az idegeskedés nélküli kedélyes életet választom. Nem hagyom magam idegesíteni, mindenben nevetek.

– Mi a véleménye az utazásról külföldi vagy hazai szép tájakon?

– Szeretek utazni, ha nem zsúfolt a vonat. Kényelmes ülésen jóllakottan elringat. Rendszerint arra ébredek, hogy nem tudom, hol vagyok. Ezért szeretem a társasutazást, mert a többiek mindig felköltének, ahol le kell szállni, és elmesélik, hogy milyen szép tájakon mentünk át.

– Hát a fürdést, a strandot szereti-e? Hogy áll az úszással, a vizet szereti?

– Kérem, a bort jobban szeretem, bár a családom inkább a sört fogyasztja. Ami a strandolást illeti, abban az úszást kedvelem, szinte arra lettem teremtve. Tessék megnézni ezt a hordót – szolt a pocakjára mutatva –, el lehet ezzel süllyedni? Hanyatt fekszem a vízen, alig kell mozognom, a többiek ringatnak, akik körülöttem csapkodnak, kapálóznak nagy igyekezettel, hogy el ne süllyedjenek a vízben. Ha jó kiáztattam magam, határozottan jó étvágyam van utána.

– Nem vágyódik-e egy szép kis kertes vikendházba, valahol a vízparton? Mondjuk a Balaton mellett?

– Ha annyi pénzem volna, hogy még külön kertészt is tarthatnék, akkor igen, de én nem túrom a földet.

– Nem lenne jó a friss zöldség, gyümölcs a családnak?

A feleség idegesen szolt közbe: – Még csak az hiányzik, én nem görnyedek a zöldségért, ami kell, megveszem a piacon, ásson-kapáljon, aki akar, én inkább pihenek. Nem beszélve az oda-visszautazásról. A férjem mesélte, nyáron Velencére ment egy rokonához, egész úton ketten álltak a lábán, ő volt a harmadik. Két hétig ápoltam a lábát, mert még a bőr is lejött az egyik lábujjáról. Itt van a „tévé”, azt nézzük, ajánlhatom mindenkinek, aki rosszul alszik, vegyen televíziót, mert nagyon jó lehet mellette aludni. Nálunk az egész család amellest alszik, és aki előbb felébred, az zárja el.

– Mi a véleményük a könyvekről, szeretnek olvasni?

– Én szeretek olvasni, csak kevés rá az idő, különösen, mióta televízió van. A férjem elalszik a könyvön, a leányom a szerelmes regényeket szereti, a többit nem olvassa, még a tankönyvektől is undorodik.

A férj közbeszólt: – Na, azért a jó és szép könyveket én is szeretem.

– Mikor olvasott utoljára?

– Madáchtól az „Ember tragédiájá”-t, nagyon tetszett, sok szép dolog volt benne, de nekem a vége tetszett a legjobban, amikor azt írja, hogy ember küzdj, és bízva hízzál. Jó mi? – és nagyot nevetett. Olyan jóízűt, hogy biztosan hízott megint egy kilót, tisztán.

Bp. 1970. dec. 1.

Tisztelt MSzDP Pártvezetőség!

Vörös János vagyok, az Uhri Testvérek Autókarosszéria K.F.T-ből alakult „Ikarus” gyár volt szociáldemokrata párttitkára 1945-től 1948-ig, a két párt erőszakos egyesítéséig. Akkor ugyanis kizártak a pártból és a munkahelyemről – ahol vezető beosztású voltam – elbocsátottak. A recski internálótáborból úgy tudtam elkerülni, hogy a NIK (Nehézipari Központ) – ahová a vállalat került az én segédletemmel és Uhri Zsigmond beleegyezésével, aki szociáldemokrata párttag volt – az államosítás során megbízottat küldött az általam kért fegyelmi tárgyalásra. Jelen volt még (ők mentettek meg) a Magyar Magánalkalmazottak Szakszervezetének egyik titkára. A fegyelmin semmit sem tudtak rámbizonyítani az ellenem felsorolt vádakból, ennek ellenére tudtomra adták, hogy az egyesített pártból kizárnak, a vállalatot el kell hagynom, mert ott nagy népszerűségem miatt sok kárt tehetek az új pártban. A „NIK” áthelyezett a Magyar Vagon- és Gépgyárba, ami szintén hozzátartozott, de csak beosztott állást tölthettem be az engem elbocsátó levél szerint. Pesten sem maradhattam, Győrbe helyeztek, fele fizetéssel.

Mi volt a bűnöm a sok közül? Hogy munkásellenes, oroszellenes, stb., a legsúlyosabb, hogy akadályoztam és elleneztem minden fórumon a két párt egyesítését. Kisházi Ödönnel, a párt volt elnökével, személyesen beszéltem Marosán Györggyel, akinek elmondtam, hogy mi folyik a gyárban. Az öreg kommunisták a hangadók, az ő vezetőségüknél a jelszavak: „A szociáldemokrata párt tisztítsa meg önmagát! Szabaduljon meg az egyesülést ellenző vezetőktől!” Mindenki önként lépjen át az M.K.P.-ba, ne várja meg a hivatalos egyesítést, mert akkor már nem biztos, hogy oda befogadják. Az átlépőknek előnyt biztosítanak. Kisházival együtt azt kérdeztem Marosántól, hogy ez a párt legújabb irányvonala? Ha igen, miért nem közölték ezt a pártvezetőkkel? Marosán nagyon csendesen azt mondta, tud ezekről a dolgokról, de semmit nem tehet, a kommunisták már csak vele állnak szóba. Az egyesülést kimondó nagygyűlésen már azt hangoztatta: a Szociáldemokrata Pártból az M.D.P.-ba került párttagoknak már csak egy dolguk van, váljanak jó kommunistává. (Nem szó szerint idéztem, de ez volt a lényege beszédének.)

Most azt kérdezem: – Ki ez az ember? Ha kommunista volt, mit keresett a szociáldemokrata pártban, mint főtitkárhelyettes? Karriert? Volt kommunista párt, ahová léptek át volt szociáldemokrata párttagok is, karriert csináltak, lásd Gáspár Sándort. A tv-ben látom, reklámozza magát – „fel kellett állnom” – mondja nagy hangosan Marosán. Hát akkor, amikor Júdás-pénzért eladta a volt párttagjait, akiket börtönbe, Recskre vagy egyéb internálótáborba hurcoltak az új elvtársai, akikkel ma is azonosul, akiket anyagilag, erkölcsileg tönkretettek, meghurcoltak, és állandóan rettegésben éltek, a volt elvtársai, miért nem állt fel és miért nem emelt szót az érdekükben? Tudta nagyon jól, hogy csak az a bűnük, nem akartak a kommunista pártba beolvadni. Igaz, a vezetőségben sokakat segített a külföldre menekülésben, de az itthon maradtak, hogy csak nagyokat említsék, Szeder Ferenc, Kisházi Ödön a börtönbe kerültek, gyakorlatilag a szociáldemokrata párt vezetőségének színe-javát lesöpörték a politikai és gazdasági vezetésből, kivéve az átálltakat, akik voltak sokan Marosán példájára.

Államosították ezután még a kotlóstyúkot is, a kommunista pártból kijelölt vezetőkkel. Ezek lehetnek akár analfabéták is, de hangadó, minden parancsot teljesítő párttagok voltak, akik szépen haladtak a ranglétrán. Összeköttetések révén rokonaiknak, barátnak, barátnőiknek jó fizetésű állást biztosítottak, ahol főleg csak aláírni kellett és vagyonokhoz jutottak. Ha valahol lebuktak, mert már feltűnően sok kárt okoztak az esztelen intézkedéseikkel, még magasabb álláshoz jutottak, hiszen az összefonódás megvolt, és megvan ma is. Ritka eset volt, hogy valamelyik lebukott, de a vagyon akkor is megmaradt. Amíg az államosított vagyonokból futotta, volt mit egymás között elosztani, a népnek alig jutott valami! Ahogy ez a forrás apadt, és már nem jutott az esztelen külföldi támogatásokra, kezdték felvenni a külföldi kölcsönöket. Abból jutott a Kádár korszakban főleg a viszonylagos életszínvonal tartásra, amire most a volt

vagy jelenlegi M.Sz.M.P. tagok hivatkoznak – mondják, hogy lám akkor jobb volt. Azt már nem mondják, sokan ésszel sem érik fel, hogy a volt vezetőik – „pártunk és kormányunk” (beleértve a Gáspár szakszervezetet) vezetőinek ténykedését is, politikai és gazdasági hozzá nem értésének az eredményét kaptuk örökségül. Most fizetjük meg a felhalmozott adósságot, miközben akik jólétben éltek és élnek ma is, vagyonokat halmoztak fel, jó magas nyugdíjakat élveznek, visszasírják a régi rendet, az elvtársakat.

1956-ban láttam, hányan tépték, égették el a pártkönyvüket azzal, hogy őket félrevezették, becsapták, az oroszok „rendcsinálása” után elsők voltak az új MSzMP pártban. Ez igazolja, hogy 1945-től nem kommunisták voltak a pártjukban, hanem karrierista párttagok, köztük sok volt nyilas is.

800.000, azaz nyolcszázezer párttagról beszéltek a volt MSzMP vezetői. Hol vannak ezek? Ma az MSzP és MSzMP összes taglétszáma alig haladja meg a százezret, hol a többi tag, hova lett? Folyik viszont a helyezkedés, a vezetés lényegében ma is a volt párttagságból áll, országos, megyei, városi, községi, falusi szinten. Folyik a hatalom átmentése, miközben nyomorog a nép többsége, mert miközben új milliomosok születnek, főleg annak a sokat szenvedett népnek rosszabbodik naponta az életszínvonala, akik a II. világháború után éhezve, rongyosan, a romokból építették fel újra ezt az országot, de kinek?

1947. jan. 9-i adat. Visszatérve magamra, ha 1948-ban békésen bevonulok az összes, 357 főt számláló nyájammal az ordító farkasok közé, ma én is nagy nyugdíjat élveznék, és nem vittek volna az ÁVO-ra éjszaka, nem zaklattak volna. Főleg nem kellett volna 73 éves koromig dolgozni, hogy egy viszonylag elfogadható életnívót tartsak. Akkor 176 párttag volt a gyárban, velünk szemben. Ma Budapesten a VI. kerületben 100 a szociáldemokrata párttag. A pártmunkát a magam szabadidejében végeztem, a tagsági díjat a kerületi pártszervezet kapta, én ebből egy fillért nem láttam. Ez volt a múlt, ám mi van ma?

1989. novemberében beléptem a VI. ker. pártszervezetbe. A vezetők jó szívvel fogadtak, megígérték, majd valakik megvizsgálják, hogy elismerik-e folyamatosságomat. Én várok, eddig is azt tettem. Megkérdeztem, hol van az I. ker. pártszervezet? Senki nem tudta. Milyen szervezkedés ez? Helyileg hol vannak a kerületi pártszervezetek? Nem tudják. Én a május elsejei Népszavából tudtam meg az egyetlen címet, azért ott jelentkeztem, amikor a kongresszus után kialakult valamiféle vezetőség. Több jel mutat arra, hogy nem örülnek az idős, régi párttagoknak, miért? Én nem jelentkeztem vezetőnek, de jól ismerem az úgynevezett munkából és bérből élők problémáit, életfelfogásukat és a pártokhoz való viszonyukat. A nemzetközi szociáldemokrata pártok ideológiáját figyelembe véve szerkesztett pártprogramon kívül van sok minden az országban elvégzendő, a népet érdeklő teendő, amihez biztosan akad partner a többi párt részéről is. Ha ezt mi hirdetjük meg, közelebb jutunk a választási eredményhez.

Az ország eladósodva, telve hitelezőkkel és adósokkal, aminek nagy részét leírhatjuk, hála azon vezetőinknek, akik adták. Még ma is esztelen pazarlást folytatnak. A gazdagok gazdagodnak, a szegények szegényednek, lásd adók, pl. ÁFA, forgalmi adó, amit a kisnyugdíjas is fizet. Egy példa: van egy orosz hűtőgépem, 3.990.- Ft-ért vettem. A nyáron elromlott a motorja, jött a GELKA szerelő, kért 3.000.- Ft-ot, ebből 1.388.- Ft az anyag, 503 Ft ÁFA, a többi munkadíj, kiszállítás, stb. Van egy Állami Bér- és Munkaügyi Hivatal. Bölcs intézkedés folytán a különböző, még szanált vállalat vagy egyéb intézmény, IBUSZ, bankok, Statisztikai Hivatal és sok minden más intézmény vezetői milliókat vesznek fel évente prémium és egyéb juttatás címen. Osztályvezetőtől felfelé emelkedik ez a fizetésen kívüli kiemelt prémium vagy jutalom, szemben a manuális munkát végzőkkel. Ezt is az oroszoktól vettük át, vagy nyugatról, hogy csak a vezetőket kell megfizetni, és akkor már minden jó? Miért nem maximálják azokat a jövedelmeket? Horvát Ede borítékján látta a riporter, hogy 28.000 Ft a fizetése, de azt már nem tudja, hogy mennyi az évi jövedelme? Csehák Judit miniszterrel vitába szálllok, a nyilvánosságra hozott statisztikáját nem fogadom el – de mást se – a magas nyugdíjakra

vonatkozóan. Ha csak ezeket az évente sokmilliókat kereső vezetőket veszem nyugdíjba menetelükkor figyelembe, már sokkal több a kiemelkedő nyugdíjas arány, de hol vannak a megyei, városi, országos vezetőréteg nyugdíjai? Miért nem hoznak létre egy nyugdíj platformot, egy maximumot, mint Bulgáriában? Ne azt bizonyítgassák, hogy kevés a nagynyugdíjas, ez csak a kedélyek csillapítására szánt mese. Állami utazgatások, gépkocsi használatok, ha statisztika készülne egy évről, milliárdokat tenne ki a nagy része, valutában. Hát, ha ilyen szegények vagyunk, ne a gatyamadzagon vagy gumin, a gatyán spóroljunk, mert elszakad a madzag, és ki lesz a meztelen valamink!

Kereskedelem, szolgáltatás a visszaéléstől hemzseg. Egy példa: A hús árát éppen most újra emelték. A szegénység vámszedői haszna is emelkedik. A hentes panaszkodik, hogy kevés a fizetése. Egy vevő bemegy, háromszor csapják be az üzletben: minőség, mérés, számolás. Aki nem hiszi, személyesen meggyőződhet. Egy disznófejet akarok venni, a fültőve is ki van kanyarítva, a pofa levágva, a fül megcsonkítva, vagy az orr hiányzik. Ennyi fejszámoló művész a világon nincs, csak összeadnak papíron, azt is sokszor rosszul, a többi fejből lökik. Egy csülök, egy ökölnyi csont és ami mögötte megmaradt. Hova lesz a pacal, a marhafarok, velő? A leveshús szép piramisra vágva, az alsórész a csont, jön a faggyú, a csúcs a hús. A mérésről hadd ne beszéljek. Ki ellenőrzi ezeket a visszaéléseket? A hat forintos ponty halfej 40.- Ft, a hat forintos csirkeláb 20.- Ft volt, most nem tudom az új árát. Már sok helyen meg sem tisztítják. Becsapnak vásárláskor, eladáskor, a taxisok kevés kivétellel, hova lett a becsület? Sorolhatnám a termelői kis árakat, hogy halmozódnak, mire a vevő fizet. Pl. a szabolcsi 3.- Ft-os alma 20.- Ft, a kenyér 3,60 Ft-ból 20-25 Ft, és a húsárak? Nem a termelőé vagy állattartóé a haszon. Minek a sok közbeiktatott szerv? Amerre nézünk a gyárakban, a kereskedelem vezetésében, egyéb munkahelyeken a dolgozó kevés, de az adminisztráció túlfejlesztve, sok vezető reprezentál, aláír, a helyettes dolgozik, nyilatkozik, biztos, ami biztos. Ez vonatkozik a tsz-ekre is. Kik kapják a nagy pénzeket? Nem a tejőrök vagy a sertésápolók. Sok a mondvacsinált felesleges szerv és jólfizetett állás, külföldi-belföldi utaztatás, gépkocsi-használat, az indokolatlan irodabútor-csere, minden vonalon, még a szanált vállalnál is. Év végén mindenütt elkölti a megmaradt beruházási pénzt felesleges dolgokra, mert ha nem, jövőre csökkentik a beruházási keretet.

Mi szükség van a mai nehéz időkben egy óriási Statisztikai Hivatalra? Nézzék meg a vagyonát, a személyi összetételét, mi indokolta az új kelenföldi építkezést, amikor a Keleti Károly utca és környéke tele van a birtokukban lévő épületekkel + garázs, szerelőkkel, az állam pénzén fenntartott autók tömegével. Mi hasznot hoz az országnak? Statisztikát megrendelés szerint lehet csinálni, különösképpen, ha a kapott anyagok már kozmetikázottak. Hányan foglalkoznak ebben az országban statisztikával? Vállalatoknál és intézményeknél? Erre van papír és pénz? A gyárak, minisztériumok, BKV, MÁV és egyéb szervezetekben burjánzik a bürokrácia. Az improduktív létszámot akár a felére lehetne csökkenteni, és nem kellene állami támogatás. Az igaz, hogy sokan állás nélkül maradnának, főleg a kisfizetésű köztisztviselők, mert a kiváltságos, semmihez nem értő nagyfizetésűek maradnának. Külföldi érdekeltségénél aligha. Vannak már jó példák a magániparban: 300 dolgozó a családtagokon kívül, négy adminisztrátor végzi az irodai munkát. Ez szervezés kérdése, így a magas adózás mellett is marad haszon.

Beszélnek a múlt hibáiról, azok okairól, akik vagyonokat gyűjtöttek, de csak beszélnek minden fórumon. Egy esetben sem történt személyi felelősségrevonás bíróság előtt és vagyonzárlat elrendelése. Folyik viszont a vagyon átmentése. Beszélnek új nyugdíjtörvényről, mi fog változni? Azok, akik velem együtt 1945-ben újraépítettük a romokból ezt az országot, milyen nyugdíjat kapunk? 52 évig dolgoztam, kapok 6.500 Ft-ot lakbérpótlékkal együtt. Akik 10-15 évet dolgoztak, lassan utolérnek. Vannak viszont elég sokan, akik nem is tudják, miért kapnak magas, kirívó, kiemelt és egyéb nyugdíjat. Miért nem lehet a nyugdíjat maximálni?

Könnyen fizeti az áremelés terhét az, aki legtöbb esetben érdemtelenül kapja a nagy pénzt. Most emlegetik a képviselők, miniszterek fizetését, de ha még csak ezek lennének. Hol a többi, az Állami Tervhivatal, államtitkárok, bankok vezetőinek a fizetése például az én nyugdíjamtól. A pénzügyminiszter fájdalmas arccal jelenti be az új költségvetést, az áremeléseket, amiket naponta hoznak. Nem lehet követni az árakat, ez még nem elég, most a lakbérek emelését követeli a Tervhivatal vízdíjjal, csatornadíjjal tetézve. Miből fizessünk? A nagyfizetésűek, a butikosok, akik milliókat szereztek, könnyen fizetnek és agitálnak, hogy ebbe nyugodjunk bele. Ők ezután is jól élnek. A párt vezetői ne a jólfizetett állásokért, pozíciókért marakodjanak, hanem ezekre a dolgokra keressenek megoldást. A fiatalok tele vannak adóssággal, ha házasságot kötnek, családot alapítanak egy reménytelen jövő előtt állnak. Ők is azt várják, hol van az a párt, amelyik céljaul tüzi ki a nemzeti vagyoni igazságos elosztását és a közterhek viselését? Élni szeretnének ma. Biztos vagyok abban, hogy lennének más pártok is partnerek ezeknek a céloknak az elérésében. Ebben az esetben lenne a főleg gyári munkásból, bérből-fizetésből élők, kisnyugdíjasokból és a falun élők, úgy, mint 1945-től 1948-ig lenne egy komoly bázisa a pártnak. Ez egyben esélyt adna a képviselőválasztáson egy nagyszámú szociáldemokrata képviselő csoportra, mint volt a kékcédulás szavazásig. Ez ma csak vágyálom olyan szervezettség mellett, mint pl. az I. kerületben 10 párttag van. Már 1956-ban is több volt. Szervezkedünk-e a szakszervezetekben? Hol vannak a Vasas, Nyomdász, Építők, Postás, stb. szakszervezeti tagok? Legyen egy egészséges, határozottan fellépő, jó szervezőképességű szociáldemokrata vezetőség, aki önzetlenül kiáll tagjainak érdekei mellett, akkor lesz tagsága.

Ez a kispénzből élők véleménye, amit leírtam, és a vezetők a legmagasabb szintig ne várjanak tőlünk megértést, amíg ők nem hajlandók lemondani a kiváltságaikról. Mi becsületesen dolgoztunk, ki-ki a maga munkaterületén, és nem mi sodortuk a hozzá nem értésünkkel az országot ebbe az esztelen adósságba a nyugat felé anélkül, hogy elszámolnának, hova tették ezeket az óriási összegeket. Élnek még sokan az esztelen tékozlók közül, adjanak számat, hova lettek a dollármilliók? A pártunktól ezt az elszámoltatást is várjuk, és az érdekeink védelmét, ha minden nem is sikerül, de látszik a jó szándék. Az új vállalkozók ne sértődjenek meg, a tisztességes hasznot nem irigylem. Annak örülnék, ha a hentes és fűszer-csemege üzletek, borbély, cipész, egyéb szolgáltató ipar teremődne, lenne verseny, tisztességes kiszolgálása a lakosságnak. Nem szívésségből vagy kiváltságosokat pult alól szolgálnának ki. Ma már mindenhol elvárják a borraivalót, az orvosok többsége a borítékot – no, nem üresen –, ennek megfelelő a szolgálat. Ennek meg kell szűnni. A kispénzű öregek kitől kapnak?

Adják vissza a munka becsületét. Aki többet és jobban dolgozik, az kapjon többet, és nem a hangoskodó párttag.

Ezeket a sorokat a 74 éves élettapasztalatom alapján írtam.

1990. febr. 28.

Elvtársi üdvözléssel:

Vörös János

1015 Bp. Batthyány u. 48.

Utóirat: Lehettem volna vezető, kértek, lépjek be a pártba 1956. előtt és után. Nem vállaltam ezen az áron. Nem lettem kommunista párttag. A munkámból éltem. 1956-ban tagja voltam a „Nagybudapesti Munkás Tanács”-nak. Én voltam a Dunántúli összekötő, hordtam a „Kis Alföld” című győri lapot. Nov. 13-án tagja voltam annak a küldöttségnek – Rácz Sándorral az élen –, akik bementünk az oroszok által megszállt parlamentbe. Kádár helyett Tömpe István fogadott bennünket. Tiltakoztunk a munkástanácsok elhurcolása ellen. Eredménytelenül. Rácz Sándor – hála istennek – él, tanúsíthatja.

Mi lesz a gyerekből?

Amerikai és angol genetikusok az 1900-as években azon vitáztak, hogy az oktatás kiegyenlíthesse az egyes emberek intelligenciájában mutatkozó szintkülönbséget. Örökletességről beszéltek.

Szerintem van egy harmadik tényező, ami befolyásolja egy gyermek kifejlődő intelligenciáját, az pedig, mit lát és mit él át a felnőtté válás folyamán. Miért? Van, aki minden jót megkap, azt csinál, amit akar, soha semmiben nem szenved hiányt, nem tiszteli azokat az öreg, idősödő embereket, akik dolgoznak azért, hogy ő semmiben sem szenvedjen hiányt. Nem tiszteli mások tudását, mindenkinél okosabban képzeleli magát, mit lát és mit hall a szüleitől? Ha önállóan nem tudja megkülönböztetni a jót a rossztól, amit a környezetétől lát és hall, soha nem lesz születési intelligenciája. Előnyben van, akinek gyermekkorától mindenért dolgozni-küzdeni kell, és sokszor éheznek. Az oktatás továbbfejleszti az embereket, főleg az idősebbek iránti tiszteletét, de csak azét, aki azt életvitelével kiérdemeli és szélesebb körű tudást az elkövetkező élethez. Ezt tudja továbbadni a születendő gyermekeinek és nem majomszeretettel. Ezt hívják az életre nevelésnek. Mindenki másként látja a világot, és ez nagyrészt a neveltetés kérdése. Meg tudja-e ítélni, mit rontottak el a szülei, a környezete, a rokonai, és le tudja szűrni a kellő tapasztalatot ahhoz, hogy ő ne kövesse el azokat a hibákat. Ettől függetlenül, az élet produkál meglepetéseket, mikre még nem volt példa. Mit él át egy fiatal? Háborút, árvizet, tűzvészt, forradalmat, ami felveti az árvíz szennyét, aminek a megítélése józan ész követel. Mik a jellemzők? Megjelennek a tolvajok, a szerencselovagok, a politikai kalandorok, a harácsolók, de legtöbbször az éhezők károsultak, fizikailag és lelkileg kizsákmányoltak.

A mai fiatalság többsége ebből semmit nem él át, nem ismeri meg, de egyet igen, a korrupciót, amiben él ez az ország, és sok embernek keseríti meg az életét.

Mindenhez pénz kell, élethez-halálhoz. Ebben a világban nem az intelligens ember érvényesül, hanem az, aki csak érvényesülni és gazdagodni akar, bármi áron. Ehhez segítheti például az alvilág vagy politikai pártok, de csak a nagyhatalmon osztozó pártok. A gátlástalan állandóságok érvényesülnek, míg a többség csendben megalkudva végzi a munkáját, dolgozik a mindennapi megélhetésért. Születnek újjazdagok, milliárdosok, és szaporodnak a szegények.

Mit lát ebből a fiatalság? Csak a mának élj, szakítsd le minden óra gyümölcsét, és ne gondold a holnapra, majd valahogy lesz. Születnek sztárok, a sztárokat csináló, ordító, pénzt hordó fiatalok, amiből meggazdagodnak a sztárok, és születnek testüket árulók, hogy meglegyen a pénz az italra, drogra és a sztárok dicsőítéséhez.

Isteni szerencse, hogy vannak kivételek, akik józanabban gondolkodnak, és nem süllyednek a posványba. Nem járnak csapatostól galeriba, tanulnak vagy dolgoznak, józanul élnek. Ez megint intelligencia kérdése. Az ember maga irányítja a sorsát a legtöbb esetben, jól vagy rosszul, ami kihat az egész életére, ha becsületes marad, szerényen, biztosan megél, és családot alapít. A posványból nehéz kikecmeregni, mert az mind visszahúzza, aki abba belekerül. Elszakad a családjától, csöves lesz, hasonszörű társaival nők-férfiak egyaránt. Aki ebbe belekerül, nehezen mászik ki belőle még segítség mellett is. Ezért óvakodni kell a rossz társaságtól, ami lehúzza a mélybe, a szennybe, ahonnan nehéz visszakapaszkodni.

Még fiatal gyermekkorban kell vigyázni, hogy milyen társaságban jár a gyermekünk. Nem szabad magára hagyni, jó példával kell a gyermeket nevelni, hogy hasznos állampolgár váljon belőle. Egy iszákos, nőző apa istencsapás a gyermekekre, ha azok apjuk nyomdokába lépnek, nincs visszaút, az oktatás hiábavaló próbálkozás. Hála istennek, sok gyermek a született intelligenciája révén tanul a rossz példából, és elmenekül a rossz szülői házból. Ez ugyan a család szétszakadásához vezet, de megéri...

II. rész: Innen-onnan

Nagy Antal úr hányatott élete

Az 1930-as években a Thököly út és az Aréna út sarkán volt egy ingatlanközvetítő iroda, a bejárat felett nagy tábla hirdette arany betűkkel – „Ingatlan Közvetítő Iroda”, alatta szolidan – „Cégtulajdonos Nagy Antal”.

Az ablakban meg a kirakat üvegén mindenféle hirdetés díszelgett, mivel az irodában min-dennel foglalkoztak az ingatlanon túl: a házi macskától a használt vaskályháig hirdettek, vételre-eladása, színes képekkel.

A tulajdonos – Nagy úr – széles ismeretsséggel rendelkezett az egész Keleti pályaudvar környékén, még a magukat áruló hölgyeket is ismerte, akik ott gyakran megfordultak, mivel az esti órákban – zárás után – gyakran adta át találkahelyéül az iroda belső szobáját. Nem volt nehéz az átalakítás, hiszen volt fekvőhelyé átalakítható bútorzat – ülőalkalmatosság, és egy állandó fekhely, mivel Nagy úr is gyakran lakott ott, ha nem volt pénze, nem ment az üzlet. Ilyenkor szorult rá erre a plusz pénzre, amikor a lakását felmondta, és átmenetileg az irodában költözött. Rendszerint két párnak adta ki este, ő meg moziban, olcsó kávéházban töltötte az estét, hajnaltájt tért nyugovóra.

Volt egy titkárnője, egy mindenese, egy „Ingatlan Közvetítő Iroda” egy szép hölgy nélkül nem létezhet. A vidéki szépség mindenben rendelkezésére állt, annál is inkább, mivel külön élt a férjétől, aminek az oka nem volt mindennapi.

Az esküvőjükön nem volt vendég, éhesen tértek este haza, a nászéjszaka előtt az új menyecs-ke húsleveset főzött az ifjú férj lakásán, hova az ifjú szépség egy agyonhasznált bőrönddel költözött be az esküvő napján.

Elkészült a fazék húsleves, elkezdtek enni, mivel előtte csak italoztak, a férj lenge öltözetben, ingben-gatyában, hiszen a nászéjszakára készült, de ez a húslevesnek nevezett zavaros lötyt valahogy nem nyerte meg a tetszését. Nem is lett volna baj, ha ezt ki nem mondja, de ki-mondta, hogy ez nem hasonlít húslevesre, hanem ez egy moslék. Ő pedig nem egy disznó, édesanyja nem szokott ilyet főzni.

Erre az ifjú vidéki szépség, aki soha nem tanult főzni, megsértődött, de úgy, hogy a forró levest fazekastól a férje fejére borította. A következményeket meg nem várva összekapkodta a kezébe került holmijait, bedobálta a bőröndjébe, kihasználta a férje meglepetését, kiszaladt a lakásból. A véletlen Nagy úrral hozta össze, aki befogadta éjszakára. Mivel se állása, se laká-sa nem volt, ott ragadt.

A férj, amikor a meglepetésből felocsúdott, másnap elment a rendőrségre, előadta a történte-ke, amin jól derültek a rend őrei és kérte, kerítsék elő a hűtlen, felelőtlen feleséget, aki őt leforrázta a zagyvalék húslevesével. Itt kezdődött el részéről a pokol, mert a feleségét ugyan többször megtalálták, de Nagy úr közreműködése miatt nem tudták elválasztani, csak 1948-ban, amikor újból előkerült, de akkor is csak úgy sikerült közös megegyezéssel, hogy a hölgy férjhez ment. A férje dühöngött, nem tudott nőszülni, a feleség Nagy úrnak volt lekötözve, mivel ő intézte el, hogy több válóperi tárgyalás eredménytelen maradt. Hosszú ennek a törté-nete. Nagy úr egy időre, amikor az irodájában megtalálták a hölgyet, elhelyezte egy patikába pénztárosnak. Soha életében még ilyet nem csinált, kinézett magának egy bandzsa zsidó gyógyszerészt, aki szintén egyedül élt, és az segített neki, hogy mi mibe kerül, mennyi pénzt kérjen. Egy idő után összebarátkoztak, gyakran elment a lakására, és meghálálta a segítségét.

Nagy úr hamarosan rájött a történtekre, a vége az lett, hogy összebarátkozott a gyógyszerésszel, ki a hölgyet Pancsikának nevezte, a Nagy urat, a fene tudja miért, Putyunak, az meg a

gyógyszerészt ravaszsága miatt Rókának nevezte. Attól kezdve ketten intézték a válóperes tárgyalásokat, például úgy, hogy a tárgyaláson bebizonyították, hogy a férj igazából nem is akar válni, hiszen hetenként együtt hált vele egy olcsó garniszállóban, amit az ottani portás igazolt.

Elképesztő a férj megrökönyödése, csak nézett bambán körül, majd felfelé a magas ég felé fordította a tekintetét, és csodálkozott, hogy ilyen lehetséges, nem szakad le az ég erre a hazug bandára, hiszen életében nem volt abban a garniszállóban. A bíróság nem választotta el a különélés ellenére, a kapcsolat nem szakadt meg, és a hölgy ragaszkodik a férjéhez, nem akar elválni. Ez gyakran ismétlődött, sok garniszálló volt, ahol pár órára nem is kellett bejelentkezni, de tanúk igazolták, hogy látták őket bemenni. A portás meg a nagy forgalom miatt nem ismerte fel őket. Ezt a játékot különböző variációkban üzték addig, amíg a hölgy nem akarta a válást.

De térjünk vissza az ingatlanügynökségre, ahol az ifjú szép hölgy csalogatta megjelenésével a pácienseket. A bolt ennek ellenére nem ment valami fényesen. Egy nap Nagy úr meglepetve látta, hogy a személyzet, ami az említett hölgyből meg egy férfiből állt, aki a helyettese, aki egyben hordár, takarító, bevásároló, szóval mindenes volt, paprikás szalonnát, kolbászt eszik, ecetes uborkával, friss zsemlecipóval, aminek a kitűnő illata megütötte Nagy úr szaglószervét.

– Mi az, dőzsölünk, dőzsölünk, Kálmán? Én meg már napok óta absztinenz zabálok kenyérrel. (A hentes levágta a kolbász és szalámi végét, ez volt az absztinenz.)

– Nagy üzletem volt főnök, kora reggel. A Keleti pályaudvarról segítettem egy öreg nagyságának elcipelni a kofferjét ide, a Thököly útra. Nem akart villamosra ülni, mivel két megálló közé esett, ahova ment, hát adott egy kis pénzt. Magától még a múlt havi bért sem kaptuk meg, koplaltunk már eleget. De most jut eszembe főnök, tegnap itt járt egy paraszt a kecskeméti tanyákról, valami kocsmát keres megvételre.

– Mit mondott neki, Kálmán?

– Azt, hogy jöjjön ma 10 óra felé, itt lesz a főnök, biztosan van valami jó eladó kocsmá.

– Te jó Isten, végre volna valami jó üzlet a kilátásban, mi meg pont most nem tudunk valamit is ajánlani.

– Ha tudtam volna, akkor ajánlottam volna, azt hittem, maga tud valamit, mindig van valami jó ötlete.

– Na várjunk, gondolkodjunk, hátha kisütünk valami okosat. Miféle ember volt az illető? Olyan rafinált-féle paraszt volt?

– Éppenséggel nem tengett túl benne az ész, afféle jámbor paraszt volt, van két lánya, akikből kisasszonyt akar csinálni. Van egy tanyája földdel, azt akarja eladni, mert úgy hallotta a sógorától, hogy egy pesti jól menő kocsmából úri módon megélhet, nem kell a földet túrnivetni-aratni-kapálni hajnaltól késő estig.

– Biztos a sógor a vevő a tanyára, pénze van, esze nincs, majd segítünk neki, hogy pénze se legyen, mert most jut eszembe, még tavasszal Kőbányán ajánlottak egy kocsmát eladásra, ha még nem kelt el, az éppen jó lenne. El is rohanok, ha jön, tartsátok szóval, míg vissza nem érek.

Nagy úr, mivel minden hájjal megkent, rafinált ember volt, jó üzletet szimatolt, azt még nem tudta, mit fog csinálni, de hogy a parasztot megkopsztja, abban biztos volt. Csak ott tudják tartani, amíg vissza nem ér. Az is biztos, hogy a társai, akikkel sok sötét ügyet bonyolítottak le, nem fogja a markából kiengedni az üzletet, amíg egy csöppnyi remény van, márpedig az mindig van. Most rajta a sor, valamit ki kell találni. Eszébe jutott Kálmán legutóbbi húzása.

Egy idős hölgy elküldte a szolgálólányát, hogy szerezzen egy angóra cicát neki. Kálmán megfogta a viceházmester koszos nagyszőrű macskáját, megfürdette, és eladta a szolgálólánynak, mint angóramacskát. A naccsága hozta vissza nagy felháborodva, ők meg letagadták, soha nem látták se a lányt, se a macskát. A macska meg addig fészkelődött, kiugrott a naccsága kezéből, és visszaszaladt a viceházmesterhez, aki már össze-vissza kereste.

Abban az időben nagy volt a munkanélküliség, hiszékeny ember akkor is bőven akadt, így a pénz az utcán hevert, csak le kellett hajolni érte, nem kellett szégyenkezni. A hiszékeny falusiak gyakran estek áldozatul nemcsak a tolvajoknak-zsebmetszőknek, hanem az alkalmi ismerős, segítőkész szélhámosoknak, akik mindenre ajánlkoztak. Szállást adtak, vásárláshoz ajánlkoztak, munkát szereztek, mert ők mindenhol ismerősök. Sok szerencsétlent, a fővárost nem ismerő falusit csaltak lépre a simulékony modorú munkakerülő szélhámosok. Egyik módszerük volt, átjáróház előtt előleget kérni, hogy majd leintenek, melyik lakásba menjenek fel. Az illető várhatott, míg valaki fel nem világosította, hogy az illető a másik kijáraton eltűnhetett. Kétes hírű szobákba beszállásolás, ahol már 8-10 személy aludt, reggelre a pénze eltűnt. Legtöbb esetben a rendőrségre se mert elmenni, mert ott megfenyegették, hogy agyonverik, biztosan nem is volt pénze, mivel bizonyítja. A jóakaró, akivel előző este ivott, még a nevét se tudta, eltűnt. Ezt a világot jó ismerte Nagy úr, de ő más eszközökkel dolgozott. Voltak esetei, például az utolsó: Megismerkedett egy falusi leánnyal a Keletiben. A leány elszökött hazulról, hogy elmegy szolgálni, csak ne kelljen dolgozni a földeken meg otthon, hajnaltól késő estig, sötétedésig. Nagy úr éppen a peronon nézgelődött, amikor meglátta a csinos falusi leányt. Rögtön meglátta rajta, hogy nem tudja, merre, hova induljon. Odament hozzá, beszédbe elegyedtek, kikérdezte, honnan jött, hova akar menni, kik a szülei, van-e vagyonuk, fogják-e keresni, amikor már mindent tudott, elvitte egy olcsó vendéglőbe, majd a lakást felajánlotta azzal, hogy másnap keres neki helyet. Járták a várost, elvitte vacsorázni, amikor gondolta, üres az iroda, hazavitte, megittatta borral, majd lefektette a félig bódult, fáradt leányt. Odault mellé a félhomályba, és addig beszélt neki, amíg az megengedte, hogy melléfeküdjön. A többi ment magától. A leány szabódott, hogy neki még nem volt legénye, ő még szűz, nem tudja, mi az. Megtudta, reggelre már nem volt szűz. Hitegette az állással, közbe lebeszélte a cselédsorsról, elmondta, hogy ott milyen sors vár rá, és még vagy a háziúr vagy a fia szeretője lesz. Van ennél jobb is, ahol többet kereshet munka nélkül. Egy hét múlva eladta egy ismerősének a leányt. Egy Víg utcai bordélyban látta újra, pár hét múlva.

Nagy úr most az ismerős kocsmákat járta, és érdeklődött. A szakmabeliek hamarosan jó hírrel szolgáltak. Kispesten van egy családi házban lévő eladó kocsmá, mindig üres, nincs benne forgalom, már egy éve árulják. Kiesik a főútról a forgalomból. Gyorsan felírta a címet, rohant Kispestre, ahonnan ragyogó arccal tért vissza. A terve készen állt, a lép ki van rakva, már csak a madárkát kell rácsalogatni. A madárka ott ült az irodában, a csinos nőt bámulta, aki szóval tartotta, miközben pőfékelte az ócska, bűdös, zöldnyolcas pipadohányt a cseréppipájából.

Nagy úr nagyon megörült, amikor meglátta, összekacsintott Anikóval, rögtön megértette, hogy minden rendben van. Anikó kifaggatta, mennyi pénze van, mire vágyik, feleség, lányok mit akarnak. Kálmán meg a maradék pénzével elindult bort hozni, mivel a főnök mutatta, hogy inna, náde a két kezét széttárta, arcfintorral tudtára adta, egyelőre nincs miből. A parasztra mutatott, Kálmán tudta már, hogy itt lesz pénz. A falusi, inkább tanyai leendő kocsmáros most már tudta, itt a főnök, úgy ültében fordult felé, és üdvözölte, hogy aggyon Isten jó napot az úrnak. Nagy úr is elővette a vidéki jó modorát – Aggyon Isten magának is, urambátyám. Hallom, hogy kocsmáros akar lenni, van két szép leánya, jó vendégcsalogató, hát ennél jobb helyre nem jöhetett volna, az úristen vezérelte hozzánk, pont ilyen emberre vár egy kispesti jómenetelű, előkelő kocsmá, saját kertes házban. A házzal együtt eladó!

– Hát, ha mög tudunk egyezni, nem köll neköm egy előkelő kocsmá, gyühet oda szögény embör is, csak pénz lögyön, a jó borral gondoskodunk, csak az lögyön, aki mögvögye meg mögigya, amit adunk.

– Az lesz urambátyám, most jövök onnan, úgy tele volt, hogy alig győzték ketten a kiszolgálást.

– Mink négyen vagyunk, majdcsak elbírunk vele valahogy.

– Ahogy mondtam, hallottam, hogy van két szép leánya, az jó cégér, még jobban fellendül a forgalom, mert a szép leány mint a méz a légynek, ragadnak rájuk a vendégek.

– Hát, az jó lönne, mivelhogy eladósorban vannak. Valami jóra való iparoslegényökre, vagy államira gondoltunk, ahun már nyugdíj is van, az anyjukommal.

Közben megjött a bor, Kálmán átadta Anikónak, aki tiszta poharakat hozott, töltött a vendégnek meg Nagy úrnak, ki borozgatás közben, mivel a bor megoldja a nyelvet, megérdeklődte a még tisztázatlan vételi szándékát részletesen. Közben kis időre Anikóra bízva a vendéget, megbeszélte Kálmánnal, azonnal menjen Kiszpestre, beszélje rá a kocsmárost, hogy mivel itt komoly vevő van, vállalja, hogy a Kálmán által beteretelt vendégek – nők is legyenek – ma ingyen isznak, meg majd ha ők odaérnek, pogácsát, kiflit, sósat is adjon a vendégeknek, meg fog térülni, amit ingyen isznak.

Lassan akkurátusan megitták a maradék bort, elindultak egy kis kerülővel időhúzás céljából a vendéglő megtekintésére.

Kálmán kioktatta a tulajdonost, hogy keveset beszéljen, majd Nagy úr beszél helyette is, takarítsa ki gyorsan a régi koszt, tiszta abroszok kerüljenek az asztalokra, Kálmán hozza a vendégeket, és megmondja, mikor kezdjék az ingyen kiszolgálást. Így, mire odaérnek, egy zajos vendégsereg fogadja őket. Egy üres sarokasztalhoz ültették a parasztot és Nagy úr beszélt a vendéglőssel, mi a végső ár, mennyi a jutalék, azután ő is visszaült a paraszthoz. Ott belátták az egész vendéglőt a söntéssel, ahol álló vendégeket szolgáltak ki, ami itt azelőtt elég ritkán akadt. Nagy volt a zshivaj, volt sok ismerős-ismeretlen is, nem tudták elképzelni, minek köszönhetik az ingyen italt, csak az enivalóért kellett fizetni.

A vendéglős közben hozatott friss péksüteményeket, vajjas kiflit, pogácsát, sós kiflit, sóspercet borkorcsolyának. A paraszt nagy érdeklődéssel nézte a nagy forgalmat, Kálmán az utcáról irányította a betévedt vendégeket. Alig várta, hogy beszélhessen a tulajdonossal. Nagy úr többször szólt neki, de megmondta, keresse magát, mint akinek nem sürgős az eladás. Végre magára hagyta a feleségét a kiszolgálással, már minden asztalnál ettek-ittak, oda ült Nagy úr mellé, aki bemutatta a vevőt. Sűrűn kérte a bocsánatot a késésért, de hozzátette – ez még semmi, látná szombat-vasárnap mi van itt. – Elkezdődött a hosszas alkudozás, a ház, a szobák, a konyha, az udvar, a kert megtekintése, majd visszaülve az asztalhoz, folytatódott az alku.

A paraszt többször mondta – jó volna, ha az anyjukom is látná –, de Nagy úr mindig azt válaszolta, kár lenne elszalasztani a vételi alkalmat, mert több vevő van a jömenetelű kocsmákra. A paraszt rágyújtott, vakarta többször a fejét, végül megegyeztek a vételárban, előkerült a papír, a tinta – Nagy úr hozta magával a papírt –, megírták az adásvételi szerződést, a nagy bukszából előkerült az előleg, a végösszeg a beköltözéskor esedékes. Nagy úr is kapott a paraszttól is, a vendéglőstől is előleget, majd komótosan elbúcsúztak a kocsmárostól, taxival vitte a parasztot a Nyugati pályaudvarra, most már volt pénze. Egy kikötése volt a parasztnak, fessenek ki újra mindent. Gyorsan túlادott a tanyán, a jó sógora megvette berendezéssel együtt, csak a legszükségesebbeket hagyta meg, levelet írt Nagy úrnak, hogy mikor érkeznek, addig minden legyen készen. Kocsira rakta a szétszedett ágyakat, szekrényt, asztalt, székeket,

a konyhai edényeket, a kocsi után kötötte a Riska tehenet, mert attól nem válik el – kell a friss tej, felültette maga mellé a feleségét, a két leány vonatra ült, hétfői napon este értek Kispestre.

A tulajdonos elköltözött a fiához, a kocsmá kifestve, a padló frissen olajozva várta az új tulajdonost. Nagy úr a két leánnyal várta őket. A régi tulaj összezsáptotta a két kezét, Nagy úr majdnem meghalt a nevetéstől, amikor meglátta a lovaskocsit a saroglyához kötött tehénnel a kapun bevonulni. Nevette is: – Urambátyám, hát nincs istálló, hol lesz a ló meg a tehén?

– Kinéztem én magamnak, ne aggódjon az úr, majd asztán hozzáépítünk a kert felé. Asztán, ha úgy látom, nem köll a lovaskocsi, majd eladom, de a Riska marad, majd előkerül neki a kertbű a takarmány.

Megtörtént a végelszámolás, Nagy úr megkapta mind a két féltől a még neki járó pénzt, részéről az ügy lezárult. Csaptak nagy áldomást a megszokott kocsmában. Egy időre volt pénz, de volt egy baj, már régen nem fizetett üzletbért azzal, hogy nem megy most az üzlet, a háztulajdonos meg egyre gyakrabban követelte az üzletbért. A baj nem jár egyedül, pár hét múltával megjelent az új kocsmáros, hogy őt becsapták, káromkodott, fenyegetődzött, alig van vendége, már tudja, hogy eddig se volt, azért adták el, ígérgette: Nagy urat bepereli csalásért. Nagy úr alatt égett a talaj, tudta, hogy menekülni kell. Pár nap múlva megjelent Rosenberg Miksa úr, és közölte, hogy nem vár tovább, azonnali hatállyal felmondta az irodahelyiségek bérletét, biztosítva Nagy urat, hogy onnan semmit a berendezésből el nem visz, gondja lesz rá, őrizteti. Nagy úr végighallgatta, majd közölte Rosenberg úrral, hogy ő is biztosítja, elvisz mindent, sőt, cigányzenekar a Rákóczi indulót fogja játszani, amikor elköltözik. Majd ha lesz pénze, fizet, de most nem. A háztulajdonos megparancsolta a házmesternek, figyeljen az irodára, nehogy elszállítsák a berendezést, amíg ő intézkedik, hogy foglalják le a hátralékos irodahelyiség-bér ellenében.

Nagy úr se volt rest, rögtön intézkedett, stráfkocsit rendelt bútorszállításhoz, megbeszélte egy végrehajtó barátjával, hogy jöjjön, és foglaljon le mindent adóhátralék címén, maradjon ott, amíg ő a kocsival odaér, és mindent felpakoltat. Budán szerzett egy helyiséget, még aznap este megjött a végrehajtó meg a stráfkocsi, amit két hatalmas ló húzott, a végrehajtó a házmestert hívta, a jelenlétében mindent lefoglalt, és kocsira rakatott. Rosenberg urat biztosította a végrehajtó, mindent elárvereznek adó fejében, két évre visszamenőleg van adótartozása. A háziúr dühöngött az elmaradt fél éves bér miatt, de még fel sem eszmélt, miközben arra gondolt, hogy ha már ő nem kap pénzt, Nagy úré se lesz a bútor, elmegy adóba, a szomszéd kapualjából kiugrott három cigány, felkapaszkodtak a kocsira, háttal a menetiránynak, a fotelekbe ülve rázendítettek a Rákóczi indulóra. Nagy úr a kocsis mellett a bakon, kalapját megemelve elköszönt Rosenberg Miksa úrtól, aki fuldoklott a méregtől. Amikor a végrehajtó eltűnt, ő megéreztte, hogy ez megrendezett cirkusz, őt csúnyán becsapták. Taxit rendelt, de mire odaért, a stráfkocsi eltűnt valamerre, nem érte utol, hogy megtudja, hová vitték a bútort.

Nagy úr elvált az alkalmazottaitól, akiket úgysem tudott fizetni, és egyedül folytatta kétes tevékenységét a Déli pályaudvar környékén, azt tartva szem előtt, amíg lószar van, veréb is van, főleg Pesten és Budán. Eszébe jutott a gyógyszerész barátja. Anikóval, aki közben más pártfogót talált, gyakran találkozott, így tudta meg, hogy ő is tartja a kapcsolatot a bandza gyógyszerésszel. Sok hasznát vette a gyógyszerésszel felújított kapcsolatának, de mivel időközben nagy politikai pálfordulás történt az országban, ami a zsidóságra nézve lett egyre kellemetlenebb, de a hadbalépés az oroszok ellen a magyar férfilakosságra is meghozta a félelmet, naponta érkeztek a katonai behívók. Röviden: megkezdődött a II. világháború.

Egymást kergették az események, zsidótörvény, német bevonulás, nyilasuralom, nőttön-nőtt az orosz fronton elesett vagy fogságba esett fiatalok száma, nőtt a sebesülteket szállító vonat-szerelvények száma, miközben a zsidóságot sárga csillaggal jelölték meg. Még a házakat is gettóvá alakították, sokakat koncentrációs táborba hurcoltak, a fiatal férfiakat munkaszol-

gálatra hívták be. Nagy is belekerült az események sodrába. Megkapta a behívót egy G.H. alakulathoz, őrmesteri rangban. Állítólag, akik ismerték, azt állították, soha nem volt rangja, de ez a rang került a katonakönyvébe. Anikóra, a csinos kis fiatalasszonyra hagyta az üzlet felügyeletét, aki ugyancsak el volt foglalva, mert bújtatta a patikust, de volt egy öccse, akit már többször felmentettek a katonai szolgálat alól, de most azt el is kellett tüntetni. Egy nap Nagy úr megkapta az áthelyezését egy zsidó munkaszolgálatos századhoz, akik Budapestről Erdélybe lettek vezényelve, amely terület vissza lett csatolva az országhoz. Ez a munkásszázad Kolozsvár és Nagyvárad között volt közigazgatóságilag, katonailag Nagyváradhoz tartozott. A szép Anikó ötletdús volt, rögtön kihasználta a lehetőséget, egy közeli kis faluban kibérelt egy szobát, odavitte a gyógyszerészt és az öccsét, hogy elkerülje az orosz frontra kerülését. A behívó meg is érkezett, de kézbesíteni nem tudták, mivel a nővére szerint ismeretlen helyre költözött.

Ebben a kis faluban Anikó testvére egyelőre biztonságban volt, ellenőrzés esetére rendelkezett egy katonai szolgálattal alkalmatlansági igazolvánnyal, amit Nagy úr szerzett neki. A faluban posta is volt, ahol Nagy úr a munkaszolgálatosok levelét átvette, a válaszlevelek is rajta keresztül jutottak Budapestre. Csomagok is érkeztek, a címzetekhez megfelelő ellenszolgáltatás ellenében jutottak, amiket ők ajánlottak fel, hogy mindent megkaphassanak.

Nagy úr a másik faluban is tartotta a kapcsolatot a gyógyszerésszel meg Anikó öccsével, mint őrmester gyakran meg is látogatta őket. Elég hosszú ideig rendben ment minden, de a naponta járőröző csendőröknek feltűnt ez a gyakori látogatás. Figyelni kezdték, mi járatban lehet ez az őrmester a parasztházban, meg a postán. Egy otléte alkalmával a csendőrök lepték meg őket. Előzőleg már a parasztot kivallatták, így megtudták, hogy két idegen lakik egy szobában. Nem fogadták el a hamis papírokat, a két férfit letartóztatták, az őrmestert igazoltatták. Nagy urat nem tudták letartóztatni, de elvették a revolverét, és őt is magukkal vitték, hogy átadják a tábori csendőrségnek bűnrészesség gyanújával. Hiába tiltakozott, magukkal vitték, bezárták őket egy sötétzárkába, ahol már székely parasztok is voltak. Másnap a katonai tábori csendőrök is megjelentek, de nem vitték el, újra összezárták őket. A gyógyszerész meglátott egy kis ablakot, elég magasan volt, onnan szűrődött egy kis fény, rálépett egy lábra, megkérdezte: – Kié ez a láb?

– Idevalósi – válaszolt egy székely.

Előkerültek a régi nevek, az őrmester Putyu, a gyógyszerész Róka névre hallgatott egymás között. A gyógyszerészt izgatta az ablak, az őrmester odaszólt: – Róka, feltoljalak?

Mire válaszolhatott volna, kulcs csörgött, bejött egy csendőr, kihajtotta őket az udvarba, sorba állította őket, és elindultak Nagyváradra, összesen nyolcan, meg két csendőr hátul. Az őrmestertől csak a fegyverét vették el, voltak nála hamis papírok, összegyűrve a szájába vette, és rága. Róka észrevette:

– Mit eszel, Putyu?

– Majd mindjárt te is eszel – azzal kezébe nyomott egy összegyűrt papírt –, rágd össze, és úgy köpd ki, hogy a csendőr ne lássa. – Hangosan nem beszélhettek, csak súgtak egymásnak.

Furcsán festett az öt rongyos katonaszökevény, a két jól öltözött pesti úr, meg az őrmesterből álló csapat egy csendőr és egy tábori csendőr kíséretével.

Nagy urat Nagyváradon átadták a katonai szerveknek, a többi őrizetes cellákba zárták. Nagy úr az örrel elintézte, hogy egy rövid levelet kicsempészve tudassa a szép Anikóval, mi történt. Tudta, hogy az ki fog találni valamit. Ki is talált, még időben. Egy új munkahelyén volt egy kolléganője, aki menyasszonya volt egy magas rangú rendőrtisztnek, aki Nagyváradon volt rendőrfőkapitány, most a Belügyminisztériumban dolgozott. Elsírta neki az öccsével történte-

ket, az rávette a vőlegényét, hogy hozassa Pestre őket, a három rabot. Ez meg is történt. Nagy urat a katonai bíróság csodálatos módon felmentette, és visszahelyezte az eredeti alakulatához, így Budapesten maradt, és nem került ki a frontra. Bizonyíték hiányában mentették fel, hogy ki járt közbe, nem tudni. A szép fiatalasszony intézte az ügyeket. A gyógyszerész is szabadlábra került, Budapesten bűjtatták a háború végéig. A fiatalember valóban beteg lett, kórházba került, majd egy elvált asszony bűjtatta, így nem került ki a frontra. Az őrmester akkor, amikor Pesten éheztek, élelemmel látta el Anikót, gyakran meglátogatta, de soha nem üres kézzel, nem kellett éheznie.

1945-ben Nagy úr már civilben ismét szerzett Pesten egy üzlethelyiséget. Poloskainvázio volt a városban. Nagy úr főregtelenítő üzleti táblákat festetett. A cégtáblán sárga alapon nagy fekete poloska feküdt hanyatt a saját találmányú méregtől. De festetett svábbogarat, hangyát, rikítottak a táblák a döglött bogarakkal. Volt is sok rendelése, de reklamáció is, hogy az általa használt gáztól csak bűdös lesz a lakás, a bogarak meg tovább élnek, szaporodnak.

A pénz már semmit sem ért, élelmiszert is csak ruháért, aranyért, ékszerért adtak még a parasztok is. Nagy úr is a kétségbeesés határán volt, éhezett, mikor lengyel zsidók álltak meg az üzlet előtt, fényes kaftánban, fekete nagyszélű kalappal a szakállas fejükön, nézték a táblára festett haldokló bogarakat. A szöveget nem értették, de az ábrákból ítélve felismerték, hogy főregtelenítésről van szó, bementek az üzletbe. Nagy úr kevés német nyelvtudással magyarázta, hogy van egy gázosítási találmánya a poloskairtasra. Másnapra hívta, jöjjenek el újra, lesz tolmács. Rögtön megkereste a gyógyszerészt, tudta a címét, rendszeresen szoktak találkozni. Elmondta, micsoda szerencséje lenne, ha létrejönne ez az üzlet. Ő, a Róka, perfekt beszélt németül. Másnap a gyógyszerész elmondta a lengyel zsidóknak, hogy egy találmányról van szó, gázosítással 24 óra alatt elpusztul az összes poloska. Ő tudta, hogy ebből semmi nem igaz, de tolmácsolt. A szer összetétele, ami a gázt fejleszti, titkos. Ha megveszik a szabadalmát, megadja a szer összetételét. Az első időkre ad anyagot. A lengyel zsidóknak elég rossz emléküket volt a gázról, de nagy üzlet reményében 1 kilogramm tört aranyat ajánlottak fel a szabadalomért. Közjegyző előtt kötött szerződéssel, amit egy próba előzött meg. Nagy úr okos fejével erre is gondolt, készített egy acélvázaz üvegfallal ellátott, lezárható szekrényt, belerakják az élő poloskákat, beengedi a gázt, a közjegyző pecsételje le, másnap a közjegyző előtt bontsák ki. Ha a poloskák elpusztulnak, megkötik a szerződést, de az ezzel járó költségeket a vevő fizesse. Nagy úr az 1 kiló helyett 2 kilogramm aranyat kért, végül, 1,5 kiló tört-aranyban egyeztek meg. Nagy úr két nap haladékot kért, addig elkészítették a vasalappal, vas vázzal, hőálló üveggel ellátott ládát. A közeli Szent István körúton találtak közjegyzőt, akivel megállapodtak, hogy mi a teendője, aranyban fizetnek. A gyógyszerész por ként és más, éghető porokat szerzett, nagy részét a munkahelyén, a gyógyszerertárból, de figyelmeztette Nagy urat, ezektől nem fog minden poloska elpusztulni. Nagy úr megnyugtatta, nem attól fognak elpusztulni, neki más terve van. Róka csak szerezzen anyagot, neki ez a dolga. Eljött a nagy nap, üvegszekrény, porok, közjegyző, gázosító, minden együtt volt, poloska bőven, az égető edényből gumicsövön bevezette a füstöt az üvegszekrénybe, amikor bőven gomolygott a füst, lezárták, a közjegyző lepecsételte, másnapra maradt a nyitás. Alig mentek el – Putyu, most mit akarsz csinálni? – kérdezte a gyógyszerész –, mert ettől a füsttől ezek nem pusztulnak el!

– Most figyelj, Róka. Itt van ez a fűrészpóros kályha, a teteje izzik, ide tesszük az üveges szekrényt, a többi majd meglátod, az biztos, hogy élő poloska egy se marad.

Így is történt, egymásután estek hanyatt, és feketedtek meg, mint a reklámtáblán. Akkor levették a kályháról, és vígan várták a másnapot. Megbeszélték, hogy milyen anyagokat ajánlanak, de egy-kettő legyen olyan, amit majd lengyel földön nem is ismernek – itt se – ha nem működik, ezek hiányára lehet hivatkozni. Le kell írni légköbméterenként, miből mennyi kell, hogy kell vegyíteni, hogy kell elégetni elegendő gáznyerés érdekében. Gázálarc haszná-

lata kötelező. Magas belméretű szobákhoz dupla adagot kell használni. Minél több használati utasítást adunk, annál jobban tudunk védekezni, ha utolérnek bennünket, mert innen gyorsan elköltözők, ahogy ezek elmennek, ahogy szoktam, ismeretlen helyre.

Másnap a lengyel zsidók a közjegyző és egy aranyműves jelenlétében felnyitották az üvegezett ládát, de már az üvegen keresztül is megállapították, egy élő poloska nincs benne, tehát a szer hatásos. Elmentek a közeli közjegyzői irodába, hogy ott kössék meg a szerződést. Az aranyműves megvizsgálta és hitelesen lemérte, amit jónak talált, mert nem mind arany, ami fénylik – ezen a lengyelek is meglepődtek. Nagy úr nagyvonalú volt, pótolják a hiányt, ami meg is történt, és megkötötték a szerződést, hiszen ennél jóval többet ér az ő „szellemi terméke”. Mindenki elégedett volt, az üzlet lebonyolódott. Nagy úr első dolga volt, leszedte a cégtáblát, bezárta az üzletet, és sürgősen Budára költözött, senkinek meg nem hagyva az új címét. Nem volt nehéz akkor Budapesten eltűnni, a rendőrségnek más dolga volt, minthogy eltűnteket kutasson.

Jól számított, mert pár hónap elteltével keresték a lengyel zsidók égre-földre, a rendőrségen feljelentették, rájöttek, hogy szélhámos áldozatai lettek. Azokban a zavaros időkben a rendőrség sem talált a nyomára, lassan feledésbe merült az ügy, Nagy úr csak a régi barátok-ismerősök útján tudott a dolgok állásáról, hogy a környéken figyelik-keresik, Budára nem is gondoltak.

Nagy úr felett is eljárt az idő, az aranyból megalapozta a maga és fia jövőjét, akinek fűszerüzletet vett, tiszta lelkiismerettel találkozott volt zsidó munkaszolgálatosokkal, akik hálások voltak neki, keresték is, hogy megtudják, mi lett vele, mert az utódja tönkretette az életüket, mi amúgy se volt elviselhető. Honnan származott a gyereke, soha senkinek sem árulta el. Senki nem tudta, hogy nős lett volna. A zsidók a levelezésért, csomagolásért voltak hálások.

Számadást tett, elszállt az ifjúsága, a fiatalsága tele csínytevással, és akármilyen zavaros volt, mégis szép volt, telve emlékekkel. Eltűntek a szép leányok, asszonyok, akik bearanyozták az életét, elkallódtak a régi barátok, meghalt a gyógyszerész barátja, egyedül öregedett meg fáradtan az emlékeivel. Azok bőven voltak. Amikor utoljára találkoztunk, elmesélte a következő történetet. 1945. év végén bekerült egy Vilma királynő úti kórházba. Emlékszem a gyönyörű fasorokra. Apácák voltak az ápolók. Akkor még azok voltak. Már jobban érezte magát. Egyedül volt egy kis szobában, nem tudni, hogy került oda, amikor zsúfolt termek is voltak, egy fiatal apáca járt ellátni, mosdatta, etette, itatta, látogatója senki nem volt. Elbájoló modrával addig faggatta a leányt, amíg az el nem mesélte, hogy úszta meg az oroszok bevonulását, akkor egy rendházban volt, ahonnan elvitték több fiatal társával. Bevallotta, hogy fontolgatja, kilép a rendből, mert hiába imádkozott, az orosz katonák elől nem mentette meg az Isten, aki mindenható, pedig megmenthette volna. Nem volt bűne, amiért ez a büntetés járt volna. Addig beszélt neki, hogy most már úgyis mindegy, eggyel több vagy kevesebb, este feküdjön mellé, mind a kettőjüknek jó lesz. Este odajött a leány, de már nem apácaruhában. Még az este kért tőle egy plédet, mivel rossz a fűtés, fázik. Még az éjjel kiszökött a kórházból, elvitte a plédet, lepedőt, meg a törölközőket, kispárnát, amit tudott, másnap becserélte élelmiszerre a parasztnál. Az arany akkor még nem volt. Véletlenül találkozott a gyógyszerész barátjával, felidézték a múltat, elmentek a Lajos utcai halászcserébe, ahol már kezdődött az élet, lehetett valamit kapni, valutáért, aranyért; még márkás ital is volt, és a cigány se hiányzott. Megtudta a sok bajt is okozó szépasszony címét. Megkereste, majd hármasan mentek vissza. Jó beittak, nagyokat nevettek az elmúlt időközön, a gyógyszerész rosszul lett: – Putyu én nem bírok hazamenni – nyöszörögte – vigyél haza.

– Hogy vigyelek, az ölemben? Itt nincs taxi, de pénzem sincs rá. Pengővel fizettem, nekem nincs valutám, mikor rendeltem, még olcsóbb volt, mint este, amikor fizettem. Olyan gyorsan romlott a pénz, hogy nem maradt pénzem.

Meglátott egy fához támasztott szemeteskoscsit, abba beleültette, a hosszú lábai lelógtak a kövezetre, toltá át a Margit hídon Pancsikával, aki majd meghalt a nevetéstől, mert a járókelők mind utánuk fordulva bámulták őket. A ház előtt lefordította a lószaros szemeteskoscsiról, azt egy fához támaszkodva otthagyta. Rajta a felirat – Lajos utca – majd hazatolja, akinek kell a kétkerekű járgány. Ő visszaballagott gyalog Budára, de előbb hazakísérte Pancsikát, aki a legújabb lovagja által bérelt lakásban lakott. Nem sokkal később, 1946 végén visszaköltözött Pestre, egy üzlethelyiségbe, aminek volt egy belső szobája. Azt kiadta két buzi nőnek. Az ajtóra fűrt egy lyukat, amit kifelé elfedett egy kerek, félrefordítható lemezzel. Onnan leste, hogy mit csinálnak. Sokszor veszekedtek, még verekedtek is, mert a nagyobb, egy mélyhangú nő féltékeny volt a párjára. Előfordult, hogy a kukucskálót átengedte alkalmi ismerősnek, fizetség ellenében.

Egy ilyen alkalommal történt, hogy szeretkezés közben észrevette egyikük a lyukat, felugrottak, azon meztelenül kirohantak, esernyő, meg ami kezük ügyébe került, agyba-főbe verték a vendégével együtt. Még aznap elköltöztek.

Elmesélte, hogy az Emke kávéházból, ahol hárman megvacsoráztak, hogy jöttek el fizetés nélkül. Vacsora után Pancsi a barátjával elment. Ő még maradt és süteményt rendelt, megvárta, amíg beér a pincér, felkelt és kísért. A túloldalon, az első sarkon várták, együtt hazasétáltak.

Volt egy papagája. Utcái üzlethelyiségben lakott, meglátogatta a gyógyszerész barátja. Amikor elindult, a papagáj kint röpdösött az üzlethelyiségben, rászállt a gyógyszerész kalapjára, az megemelte búcsúzásra a kalapját, rajta a papagájjal, ő rákiabált az ajtót nyitó barátjára:

– Róka állj meg, viszed a papagájomat!

– Hol van?

– A kalapodon.

Odavette volna a kalapot a szemüvege elé – rövidlátó volt – abban a pillanatban elszállt a papagáj az utcára. Soha nem került elő a fáról, hova fölszállt, ki a Szent István utcai fákra.

Elmesélte: Kőbányán járt, meglátta kiírva, valami gyárkapu mellett, hogy leértékelte konzerv kapható, olyan mint sertéspörkölt, gulyás, májpástétom, meg egyebek, ami csomagolás közben megsérült, benyomódott dobozokban volt. Vett egy táskára valót, már forintért. Közben eleredt az eső. Villamosról autóbuszra várt, állt a járdaszélen, egyszer csak észrevette, kiszakadt a táska egyik vége, és két gulyáskonerv kiesett. Az egyiket még megfogta, de a másik az útestre gurult. Az autóbusz nem jött, de jöttek az autók. Nézte, drukolt, hogy ne menjen rá semmi. Elmentek a személyautók, egy se ment rá, már örült, amikor odaért egy teherautó, egyenesen rá a konzervre. Azt ahogy én ott álltam közel az úthoz, hogyha elmennek az autók, gyorsan felkapjam a dobozt, mert már láttam, hogy jön az autóbusz. A teherautó ráment, engem lefröcskölt a zsíros gulyáslével, ahogy rögtön beállt a busz. Fölszálltam, akkor néztem magamon végig, mindenki elhúzódott mellőlem, valaki megjegyezte: – Nézd a vén részeges disznót, jó lehányta magát. – Én alig vártam, hogy leszállhassak, mit álljak oda magyarázkodni, talál el se hinnék, hogy mi történt.

Egyedül élt, felsége volt valamikor régen, akitől volt egy fia. Kereskedősegédnek tanult, meg-nősült, volt két gyereke, az apja aranyából vett üzlet biztos megélhetést nyújtott, de szabadideje nem volt. Ritkán látta az apját, mint ahogy ő sem ismerte a fiát, csak 1945 után tudta meg a fia címét, néha meglátogatta. Akkor adott neki aranyat.

Békés öregségben élt, megszűnt a hányatott élet, nemigen voltak már kalandok, a szép Anikó férjhez ment, megöregedett, vele se találkozott többet. Úgy halt meg, hogy csak a fia volt családjával a temetésén. Ők kísérték utolsó útjára. Így múlt el Nagy úr hányatott élete, és részéről a világ dicsősége.

Háziállatok lázadása

A vidéki udvarok háziállatai elhatározták, szövetségbe tömörülnek, és panaszt emelnek az őket elnyomók ellen. A szövetség elnökévé a község bikáját, helyettesévé a község csödörét választották. Ezeknek mégiscsak van valami tekintélyük az emberek és a többi háziállat előtt. Az első gyűlésen megegyeztek, megírják a panaszt az országos állatvédőkhöz Budapestre, hiszen ott intézik az országos ügyeket. Jegyzőnek választották a kecskét, aki eredeti lúdtollal írta meg a beadványt. Az állatok egyenként mondták el a panaszukat. Elsőnek a tehén:

– Tiltakozok az ellen, hogy az emberek egyszerűen csak lemarháznak, úgy, mint egymást. Én tisztességesen tejelő tehén vagyok, a gyerekem borjú, a nemzője bika. Semmi közünk nincs a bivalyhoz, se az ökörhöz, amit ugyancsak gyakran vágnak egymás fejéhez az emberek. A nagyokos emberek mit csinálnak? Egyszerűen összefognak bennünket, és úgy hívnak, hogy szarvasmarhák, de ezt csak ritkán mondják egymásnak. Főleg annak mondják, akit a felesége fölszarvaz, pedig ez se igaz, mert akkor, amikor megtörtént a feleség félrelépése, nem nőtt szarv a férje fején. Gondolják csak meg, mi lenne, ha minden család után nőne egy-egy szarv, hogy röhögnének egymáson a férfiak. Megérdemelnék... Tiltakozok! A hentesnél, mikor bennünket húsformában árulnak, kiírják, hogy marhahús. Csak a fiataljára írják, hogy borjúhús, a többi marha, holott árulják a tehenet, a bikát, a bivalyt, és ökröt, mint marhahúst. De látta valaki kiírva, hogy bikahús, vagy ökörhús? Ilyen nincs, minket egyszerűen lemarháznak. Tiltakozok az ellen is, hogy a tej végett naponta rángatják a csöcsöm, pedig azt is ők isszák meg. Már a bikával se közösülhetek, azt is megirigyelték, csak az állatorvos csinál valamit, mi csak neki jó, mert pénzt kap érte.

A következő a ló volt, aki a csödör nevében is beszélt:

– Én is hasonlóképpen tiltakozok az ellen, hogy az emberek a volt élettársam nemi szervét utalják egymás hátsófertályába nap mint nap, ló előjellel, holott az a csödöré. Mint a tehén barátnőm is említette volt – mert így kell szépen mondani – nálunk is csak nagy ritka a csödörrel való közösülés, talán azért is ajánlják az emberek egymás ülepébe azt a szervet. Azt hiszik, az csak arra jó, közben rajtunk lovagolnak, mi húzzuk a terhet, és ezért csak enni kapunk, ha kapunk, de akkor mit? Nem ám zabot, nehogy zabosak legyünk. Békés állatok vagyunk, néha rúgunk ki a hámból, ha már elég a közterhekből. Ha már ketten vagyunk, akkor már közteher. Bezzeg a pesti lovak csak futkároznak, esetleg kétkerekűt húznak, az emberek meg fogadnak rájuk. Őnekik van jó ellátás, meleg istálló. Illatos széna, zab, abrak naponta. Őket csodálják, de minket? Dolgoztatnak...

A következő szónok a disznó volt:

– Én is tiltakozom – mert ezt így kell mondani –, hogy egyszerűen ledisznóznak. Van nekem rendes, tisztességes nevem – sertés – a kocáim apja neve meg kan. Felháborít, amikor az emberek egymásnak azt mondják, hogy részeg disznó. Mikor láttak engem részegen? Amikor ők voltak berúgva. Én még nem ittam se bort, se sört, pláne pálinkát, legfeljebb moslékot. Engem a saját zsíromon nevelnek, amikor a zsírom lemossák az edényekről, az emberek egy kis korpát löknek bele, és odalökik, netek, zabálgatok. Amikor hízásra fognak, akkor kapunk céklát-tököt-kukoricát, de mostanában leginkább tápot – hogy ennék meg –, utána meg panaszkodnak, hogy nem jó a húsunk, a szalonnánk rágós, hát tehetünk mi róla? Egymásnak mondják az emberek: – Ne disznólkodj! – Mink azt se csinálhatjuk, a kant elviszik mellőlünk, hogy kárt ne tegyen bennünk, majd az állatorvos. Hát ebből már elégünk van. Bezzeg a mi zsírunkon jól meghíznak, utána meg ijesztgetik egymást szívinfarktussal, hogy abból halál lesz. Minket meg örömmel vágnak le, hogy tort ülhessenek, teleisszák magukat, az asszonyaik

meg lerészegdisznózzák a férjeiket. Méghogy a disznó részeg! Az ember a részeg, nem a disznó.

Ezután a szamár következett:

– Nekem a ló után járt volna a felszólalás, mert ő a közeli rokonom, de egye fene, így is jó! De az már nem tetszik, hogy az emberek egymást meg a gyerekeket leszamarazzák, mintha hasonlítanának rám. Ugyan, nézzenek már tükörbe, hogy lássák, kire hasonlítanak. Nagyon tévednek, ha azt hiszik, hogy azért hívnak számárnak, mert buta vagyok. Ez a nevem, én nem szégyellem. Azt is mondják, csökönyös, mint a szamár; hát hogyne lennék csökönyös, mikor telerakják a hátam, én meg cipeljem, vagy valami nagysúlyú egyén fölmászik a hátamra. Nem örülök neki. Annak se örülök, ha összehoznak a lócsődörrel, mert az utódom már nem hasonlít se rám, se a lóra, azt mondják rá, hogy öszvér. Ezt azután mindenre mondják az emberek, ami magára nem hasonlít. Adjanak enni-inni, és hagyjanak legelni, rugdalózni egy réten, és ne buta szamarazzanak le, mint egymást. Egyébként én magamnak tetszem, olyan kis helyes vagyok a nagy füleimmel. Akinek meg nem tetszik, ne nézzen rám, nézze meg az ember!

Következett felszólalónak a birka, avagy a bárány:

– Nekem sok bajom van. Azt mondják, birkatürelmem van. Erre csak azt mondom az embernek, például a gazdámnak, hogy szeretném látni, amikor előbb összekötik a lábát, és utána lenyírják a szőrit, mert velem azt csinálják, és akkor legyen birkatürelme. Azt már nem is csodálom, hogy híres vagyok a bárány- vagy birkapörkölt címen. Ezért azután gyakran eljutok még Jeruzsálembe is, na de ember így ne jusson oda. Megkergetnek juháskutyákkal, a pulikkal, akik a lábamba harapnak, ha télen elkódorgok, vagy nem őriznek, szétszednek a farkasok. A juhász naponta megfejj, mit mondjak, nem öröm az életem. Egy örömöm van, egy felhőt rólunk neveztek el, a bárányfelhőt, erre büszke vagyok.

A liba volt a következő panaszos:

– Ha valakinek sok panasza van, nekem van. Először is, miért nevezik az emberek a leányait meg a nőjeiket buta libának? Miért vagyok én buta liba? Lekopasztnak többször, hogy velem takarózhassanak, például pehelypaplanként, párna, dunyha vagyok. Idősebb koromban megtömnék a májam miatt, hogy jó áron eladhassanak. A lábamról ne is beszéljek. Látták már a lábam? Mi az, hogy lúdtalp? Az idősebbjeinket hívják lúdnak, na de nézzék már meg a lábukat, hol ott az a bizonyos „lúdtalp”? Ez kimondottan sértés. Miért nem mondják, hogy „kacsatalp”? Hiszen ők a közeli rokonaink, ugyanolyan a talpunk, úszóhártyás, nem sétálásra való. Látták már valaki, hogy tömnék? Na, ugye, lefogják a lábaim, szárnyaim, kitárják a számat, és tölcserrel tömnek belém a kukoricát, hány társam fulladt már meg, amikor tévedésből a légsövébe került a kukorica. Levágták, megették, elfelejtették, ennyi volt – nincs liba vagy lúd. Tudják az emberek, mi a ludaskása? Idei libasült salátával. A fenét tudják, csak megeszik. Ez a mi sorsunk. Pedig hogy megcsodálnak, mikor megszületünk, gyönyörű szép sárgák vagyunk, és vidáman lubickolunk a vizesárokban. Ez a jelen, és mi a jövőnk? Amit eddig elmondtam. Mi ebből nekünk, ami jó? Semmi, de buta libáznak.

A kacska volt a következő panaszos:

– Az emberek azt mondják egymásnak – úgy jár a szája, mint a kacska segge, de még csúnyábban is mondják, csak hogy az nekem nincs. Ez hazugság. Az igaz, hogy megrázom akkor, amikor kijövök a vízből, de utána csak akkor jár, ha viszem. Miért? Az embereké nem jár, ha viszik? A libával egyetértek, engem is megkopasztnak, megtömnék, ha akarom, ha nem. Nem tudok védekezni. Végül csinálnak belőlem sült kacsát, és vidáman megesznek, annyira szeretnek. A liba sorstársam elfelejtette elmondani, hogy a szárnytollából író tollat is faragnak, a kecske most is azzal ír, de az én szárnytollamból is, a lúdéból is csinálnak

kenőtollat, amivel a süteményeket kenik vajjal vagy tojással. Kihaszználak bennünket, és mit kapunk? Jó, ha naponta enni adnak, meg néha kieresztenek a vizesárokba fürödni. Hát, mi örömöm van a rövid életemben?

A tyúk következett:

Így kezdte: – Én büszke vagyok, hogy verset is írtak rólam. „Ej, mi a kő, tyúkanyó kend, A szobában kotlik itt bent.” Azt is mondják: – „Nézd, milyen jó tyúk!”, de ezt egy nőnek mondják, mert az emberek összekevernek a lányokkal-asszonyokkal. Csak tudnám, hogy miben hasonlítunk? Engem naponta ellát a kakasom, nem ácsingózok a szomszéd kakasára. A lábam karcsú, én magam is, nem vagyok elhízva, a ruhám örökéletű, nem váltogatom naponta, és nem panaszkodom, hogy nincs egy rongyom, amit felvegyek. Hát akkor ugyan miben hasonlítunk? Szeretni, etetni inkább a gazdasszonyom szokott, a gazdám inkább a fazékban az asztalon szeret látni meg enni. Ellenségem is van elég, róka, görény, ember, de volt eset, hogy a disznó is megtámadott. A tojásomra kimondottan vadásznak, a gazdám, ha a barátnőihez megy bevetésre, tízet is bezabál belőle. Bezzeg a liba vagy a kacsza tojása nem kell neki. Már kotlanom se érdemes, kitalálták az emberek a keltetőgépet. Csirkekoromban kirántani való vagyok, tyúk koromban megfőznek levesnek, pörköltnek. Hát élet ez? Bezzeg a másik, az embertyúkot csak addig főzik, amíg be nem fekszik a főzőnek az ágyába meztelen.

A kutya panaszai következtek:

– Én igen kutyául érzem magam, főleg télen, amikor azt mondják, hogy kutya hideg van, meg ilyen időben jobb helyen a kutyák se verik ki. Én – úgy látszik – bal helyen vagyok, mert télen-nyáron az udvaron a helyem, nem úgy, mint a pesti szobakutyáknak. Nyáron még a meleg elől befekszek az öreg szilvafa alá, nade tavasszal-ősszel az esőbe, télen a hóban-fagyban, hova húzódjak? Még kutyaházam sincs, amikor a gazdasszonyom vagy a gyerekek sajnálnak, a gazdám azt mondja: – Majd talál magának valami helyet, valahova behúzódik, neki az a dolga, hogy őrizze a házat. – Enni a lerágott csontokat kapom, de mivel hús egyre ritkábban van a gazdáméknak, a maradék főzeléket, krumplit meg a hozzálökött kenyérdarabokat kapom. Ugatni meg ugathatok ezeknek, azt mondják, a kutya ugat, a karaván halad. Meg azt is mondják, hogy kutyaugatás nem hallatszik az égig. Ha a gazdám mérges, belém rúg, de csak azért mer belém rúgni, mivel én kiskutya vagyok, a nagykutyaiba bezzeg senki nem mer belerúgni. Hát igazság ez? Azoknak nyálnak, nekem meg mindenkinek kell nyalni, hogy belém ne rúgjanak. Ha elkeseredésemben valakibe beleharapok, nappalra láncra kötnek. Hát, ezért van nekem kutyasorsom. Tudom, hogy a pesti kutyák sorsa se fenékgig tejfel, ha megunják őket, kidobják az utcára, ahonnan elviszi a sintér, legtöbbször szappannak. Ők akkor boldogok, ha kapnak jó enni-innivalót, sétálnak velük naponta, és a gyerekek még kényeztetik is őket, játszanak velük, de nem mindegyiknek jut ilyen sors, van, aki a gazdával együtt éheznek. Éppen csak fedél van a feje fölött, de nekem még az sincs.

A macska azt mondta; ő nem panaszkodik, mert nincs oka rá, kap enni-inni, még tejet is. Ha akar, bent maradhat a lakásban, csak reggel kéredzkedik ki. Vidéken nem kell éhezni, lehet egeret fogni, és vagy hízelegni a kajáért, de ha az se használ, lehet lopni is valamit, amit elől hagynak. Nézzenek meg engem, milyen jó kövér vagyok. Udvarolhatok a szomszédok macskáinak, mivel kandúr vagyok, néha akár egy hétig járok utánuk, ha hazamegyek, kissé lestrapálva, örömeikben teleetetnek, és kérdezik, hol jártam ilyen sokáig? Lopni meg úgy kell okosan, hogy észre ne vegyék, akkor nincs semmi baj. Ha egerészek is, megbecsült jószág vagyok, még a kutyával is megbarátkozok. Én nem csatlakozom a panaszosokhoz.

A kecske maradt utoljára, mivel ő írta a panaszos levelet.

– Tulajdonképpen sok panaszra nincs nekem se okom, hacsak az nem, hogy csúfolnak. Elneveztek szabónak, a szabót meg kecskének, a rőtszakállú embert meg kecskeszakállnak az én

szakállam miatt. Nem tudom, mi a bajuk a szakállammal. A gyereküknek meg egymásnak azt mondják: – Ugrálsz, mint a kecskebak. – Hát ugrálni és is szoktam fiatalabb koromban, ha jókedvem volt. Ha jól vagyok lakva, a jó legelőn vagyok, akkor békés állat vagyok. Néha, de van eset, hogy naponta megfejek, ebből lesz a kecsketej. A bakom, van rá eset, hogy felöklel valakit, nem jó vele kikezdeni. Egyébként nem vagyunk finnyásak, mindent megesszünk, ami zöld, még a falevelet is. Ruhám az az egy van, amivel születtem, nem vagyok szabó, magamnak sem varrok új ruhát. Igénytelen vagyok, minden tekintetben. Amit elvállalok, azt meg is csinálom, el nem szabom. Eléggé megkopott a lúdtollam, de beborítékolom, megcímezem, és feladom az égi postán, ajánlottan, magam is ajánlva. Összeadjuk a postaköltséget, mert elég drága a bélyeg a postán.

Így történt, a panaszos levelet feladták, azóta sok levél leszáradt, tavasszal újrazöldült, de választ a mai napig nem kaptak. Az emberek is egymással vannak elfoglalva, ők is írják a sok hiábavaló panaszos levelet, amikre ők is várják a választ, de hiába.

A kecske még valamit vár, a káposztát, mink, szegény emberek meg az olcsó húst, de azt mondják, hogy annak meg híg a leve. Bezzeg a gazdagok semmit nem várnak, nekik nemigen van panaszuk, megvan mindenük, a pénz beszél, a kutya ugat, meg a szegény ember is, de minek? Nincs értelme.

Budapest, 1995. nov. végén

Álom vagy valóság

Szörnyű álmom volt az éjjel, Bokros Lajossal találkoztam, fele bajusza hiányzott, egy koldus-tarisznya volt a nyakában, csak arról ismertem meg, hogy a tarisznyájában ott volt a csomag. Lassan csoszogott, mert ahogy elmondta, gyalog nemigen jár, hiszen ott a két, államtól kapott kocsi, minek járna gyalog, netán villamossal vagy autóbuszon zötykölődve a tolakodó, bliccelő utasok között.

Elég az a baja, hogy a buta emberek megrongálják, tönkreverik az autóját, nem tudván, hogy állja meg a helyét, a kárt meg az adózó nép forintjai – nem fillérjei – bánják. Kérdeztem, most hová megy?

– A köznépet keresem, a dolgozó népet, meg akarom követni magam és a pártom nevében – hiszen ők szavaztak a pártomra – amiért önmérsékletre intettem őket. Már rájöttem, rossz lépés volt. Ők több pénzt és kevesebb adót várnak, hogy vásárolhassanak közszükségleti cikkeket, a kereskedők úgyszintén, hiszen ha a nép nem vásárol, nyakukon marad az áru, miből fizetnék az üzletbért, adót, miből bővítsék az üzletet és főleg, miből éljenek és fizessék a kölcsönök kamatát.

Ha a köznép felvásárol mindent, a felső százezer kénytelen a nyugati államokba menni, és ott vásárolni a sokkal drágább és hosszabb élettartamú árukat, ami megint csak veszteség az államnak. Kiáramlik a valuta. Most tanulmányozni akarom, hogy él egy öttagú család, ahol három gyerek iskolába jár, egy szülő keres, a másik munkanélküli. Marad egy fizetés és az állami támogatás – egyelőre a három gyermek után – meg a munkanélküli segély egy személyre. Hát ugye, itt főleg az állam tartja el őket. Hogy él egy öreg nyugdíjas, aki 40 éven át fizette az SZTK-t, meg a nyugdíjjárulékot, 20 évvel ezelőtt elment nyugdíjba, 40 év alatt nem keresett tizenhatmilliót, egy fillér végkielégítést nem kapott, de kapott évenként 2 % béremelést, szemben a 10 %-os munkabéremeléssel? Most az államnak kell őket eltartani, mert a pénzüket, amiket 40 éven át befizettek, az előző kormányok elherdálták. Akkor hülyítették őket, hogy azért alacsonyok a bérek, mivel a lakbér, az utazás, a telefon, a posta, az élelmiszerárak alacsonyok. Ez a világ elmúlt, az árak, az adózás nyugati, a bérezés meg a nyugdíj balkáni, a béka segge alatt van. Ja, még valami: az egészségügyi ellátottság ingyenes volt (járulékot fizettünk). Az igaz, hogy aki nem borítékolt, annak olyan is volt, bár voltak kivételek. Most nincs, mindenki fizet mindenért. Egy beteg nyugdíjas havi 2-3.000 Ft-os – de van, hogy sokkal több – gyógyszerzárlát fizet. Bokros úr meg Horn úr hol volt az I. világháborúban meg az azt követő években, amikor ezek a mai öregnyugdíjasok születtek, éltek, főleg a II. világháború után a romokból felépítették éhezve-nyomorogva ezt az országot, ma már ki emlékszik erre? Ők már megszokták a nyomort, nyomorogjanak tovább, hogy majd talán jobb lesz az unokáik sorsa. Bokros úr maga ezt soha nem fogja megérteni, hiszen azt mondta, maga 1-2 év alatt megdolgozott a 16 milliós végkielégítésért. Mit dolgozott egy bányász, kohász, aki az életét kockáztatta naponta, de más munkakört is sorolhatnánk. Egy életemet át, végkielégítés nélkül elment nyugdíjba, és most nyomorog, maga meg mosolyog, vagy éppen nevet, amikor a képviselőházban a sorsukról tárgyalnak.

– Igen, ezért megkövetem a népet, és megígérem, hogyha újból emelem az adókat és a költségvetési vita lesz a képviselőházban, nem nevetgélek, és Torgyán képviselőtársam beszédje alatt nem fogok „Népszava” újságot olvasni, mert Torgyán úr most is melléfogott, amikor azt mondta, hogy a „Népszabadság”-ot olvastam, megmutattam a kamerának, hogy ez nem igaz. Én a „Népszava” újságot lapoztam, azt pedig a szociáldemokratáktól vettük el, és megtartottuk magunknak.

Nade, megyek tovább a felső tízezrek felé, hogy őket is önmérsékletre intsem. Azokra gondolok, akik milliókat visznek haza havonta, hiszen mit tudnak ők az árak emeléséről? Nem is ismerik, főleg az élelmiszerárakat, csak azt látják, tele van a terített asztal, még a kutyák-macskák is húst esznek. Hogy van, akiknek még kenyérre se telik, el sem tudják képzelni. Azt mondják, menjenek dolgozni, de hova? Azt nem tudják. Fizetjük az adókat, bölcsőtől a koporsóig, a köznép befizeti az ÁFA-adót, az ügyeskedő nemlétező cégek meg visszaigénylik, sőt meg is kapják a milliókat. Akiknek valójában visszajárna, nem tudnak fizetni, nincs miből. Én is az újságokból értesülök, hogy a csalókat, bankcsőd okozókat a rendőrség letartóztatja, a bíróság meg szabadon engedi őket, hogy mire tárgyalásra kerül a sor, ne maradjon bizonyíték. Most megkérem őket a szent Karácsonyra való tekintettel, vállaljanak fel szerencsétlen elesett embereket, úgy mondjuk 10 személytől, a felső határ a csillagos ég, ahogy nagy tanítómesterünk, Rákosi elvtárs mondta volt, a tél ideje alatti ellátásra, meg a Vörös Kereszt, Máltai Szeretetszolgálat felhívására, gyermekek külföldi gyógykezelésére ajánlják fel a felesleges millióikat! Hiszen már a rózsadombi, svábhegyi és egyéb csodapaloták kapui is fotocellával működnek, kutyák és testőrök tartják távol a koldusokat. Adjanak vissza a népnek abból, amit a néptől elvesznek!

De sajnos nem hallgattak rám. Pedig nemcsak a szabadúszók, de bankárok, posta, MATÁV, Állami Vagyonkezelő vezetői, de ki tudná felsorolni, több tízezer ember, még a rádió és a tv vezetősége is sok-sok milliót visz haza évente, miközben a nép nyomorog. Mindig azt mondjuk, elértük a nép tűréshatárát, de nem törődünk vele, jövőre is emeljük, elsősorban a közüzemi díjakat, majd vele együtt az élelmiszer, ruha-cipő, és közszükségleti áruk árait.

– Na, látja – mondom én –, ha mindezt tudja, miért nem tesz valamit, ez a mai nem köz-teherviselés, egy képviselő se érzi ezt a nyomort?

– Én nem tudok konkrétan róla, csak a pártbeliek mondják, hogy zúgolódik a nép, én most akarom megnézni, hogy igaz-e, amit beszélnek.

– Nekem az a véleményem, Önöknek, akik ezeket az adókat, béreket, árakat alakítják, család-tagonként havi 20.000 Ft-ból kellene lakbért, gázt-villanyt, víz-csatornadíjat, telefont – ha volna – szemétdíjat, gyógyszert, fűtést, élelmiszert, ruházatot fizetni, nem beszélve a gyerekek iskoláztatásáról, orvosokról, esetleges gépkocsi-tartásról. Akkor megtudnák, milyen ez a külföldieknek elképzelt jóléti állam, ahol nagyon sokan élünk a személyenkénti 20.000 Ft alatti összegből. Ha Rákosi elvtárs ez megérhette volna – hol volt az ő idejében ekkora fizetési differencia egy dolgozó állampolgár és egy vezető állást betöltő állampolgár fizetése között? A milliós végkielégítésekről nem is beszélve. Kiknek kellene önmérsékletet tanúsítani?

Nem tudom, hogy mi lett a vége, mit akart Bokros úr a koldustarisznyával, lehet, hogy azt osztogatta most, felébredtem, izzadtam a szörnyű álmotól.

Most ébren még azt kérdezem, ha a képviselőink tudnak ezekről, miért a kisnyugdíjast, a bérből-fizetésből élőket, munkanélkülieket sanyargatják, ők a feketén dolgozók – miért nem tesznek rendet a saját soraikban? Miért üres a képviselőház, amikor egy-egy tárgyalás folyik? Miből telik hatalmas fizetésekre, végkielégítésekre, ami legtöbbször indokolatlan, mert vagy visszakerül a helyére, vagy máshova hasonló vagy magasabb állásba, egy napot nem tölt el fizetés nélkül ebben a koldusszegény országban? Menjenek már le a nép közé, nézzék meg, hogyan él az alsó réteg, akkor majd talán először ott takarékoskodnak, ahol van miből. A felső réteg nyugati fizetést kap, az alsó filléreket, ezekhez képest nyomorog, a kukákból él. Ha nem hiszik, járják gyalog az utcákat. Kell ebbe a kis országba ennyi vezető?

1995. dec. 2.

Rászedett emberek

Első történet:

Azok közé tartozom, akik átérték a két világháborút és egy forradalmat. Az elsőben születtem, de már emlékszem sok mindenre, ami akkor történt, például velem. Két éves alig múltam, amikor Budapestről 200 kilométerre, egy Maros menti kisfaluba vittek, ami rövidesen szerb megszállás alá került és volt 1920-ig. Ez a történet azonban a II. világháborúról szól: Aki átélte, biztosan emlékszik, óvóhelyeken éltünk 1944-ben az egyre gyakoribb angol-amerikai repülőgépek bombázásai miatt. Mindenki, legyen az koldus vagy ittrekedt dúsgazdag, az életét féltette, csak azon imádkozott, engedd Isten túlélni ezt a szörnyűséget. Hallottuk felettünk dübörögni a liberátorokat, és hallottuk a leszórt bombák becsapódásait, ártatlan, védtelen emberek segélykiáltásait, akik életben maradtak a romok alatt. Ez így tartott az oroszok bejöveteléig. Utána a másik szörnyűség, a feltört, kirabolt lakások, a pincékből férfiak hadifogságba hurcolása függetlenül attól, hogy volt katona, vagy nem volt, a nők elhurcolása krumplipucolás címén, meggyalázásra gyereklánytól idős, jobbkinézetű nőig, részeg katonák áldozatai lettek, nemcsak oroszok, hanem román-bolgár katonák is részt vállaltak ebben.

Amikor 1945-ben lassan kimerészkedtünk a pincékből, elkezdődött az élet. A pénznek nem volt értéke, mindenki élelmet keresett. Rövidesen megjelentek a hiénák, a vámszedők, a parasztnak arany-ékszer, zongora kellett, a húsért, zsírért, kacsáért. Akiknek pénze volt, áruba fektette, mert a pénz értéke naponta csökkent.

Én a mostani Ikarus gyárban dolgoztam, a pesti gyárban, ami már üzemképtelen ugyan, de létezett a Mátyásfüldei Repülőgépgyár. Onnan egy ismerősöm felajánlott két hordó benzint, amit orosz katonák adtak el olcsó áron. Örültem, hogy a maradék pénzem valamibe befektethetem, megvettem anélkül, hogy láttam volna, mi van a hordókban.

Megbízta a kollégámban, annál is inkább, mivel ő tárolta Mátyásfülde a saját házában. Egy idő után sürgetett, hogy mikor viszem el, mert nem szívesen tárol ilyen gyúlékony anyagot, majd említette, volna rá vevő, ha el akarnám adni. Előnyös volt az ajánlat, úgysem tudtam volna hova vinni, a 200 liter benzint eladtam. A vevőt soha nem láttam, nem ismertem, megkaptam a pénzt, meg két sorozat villáskulcsot, minőségit, nem orosz gyártmányt, ezzel részemről az üzlet le volt zárva.

Eltelt vagy három hónap, én már régen elfelejtettem ezt a benzinüzletet, amikor egy kollégám odajött hozzám, és azt kérdezte, hogy igaz-e, én vettem Mátyásfülde 2 hordó benzint?

– Én vettem úgy három-négy hónapja, de két hét múlva el is adtam, mivel nem tudtam hol tárolni. De miért kérdezel?

– Képzeld el, én most vettem meg ezt a két hordót, bár ne vettem volna meg, de Te kinek adtad el? Egyáltalán láttad, mi van a hordókban?

– Tulajdonképpen én nem ismertem, aki megvette, én megkaptam, amit kialkudtunk, és soha nem láttam, hogy mi van a két hordóban. Miért kérdezed, mi volt benne?

– Kapaszkodj meg, poshadt bűdös víz, én marha meg jó áron megvettem, és használni akartam, úgy jöttem rá. Majd hanyatt estem a csodálkozástól, és elkezdtem keresni, hogy utánam ki volt a vevő, kiderült, ő is továbbadta. Azt is megtaláltuk, és ismeretlennek adta tovább, de ezek vitték is a hordókat, végül kiderült, a kollégám már a nyolcadik, vagy a tizedik lehetett, aki megvette, soha nem derült ki, hol tűnt el a benzin, és hogy került a hordókba víz.

A második történet:

Vidéki vállalatnál dolgoztam, a kollégáim gyakran jártak Budapestre, és pár napot szállodákban töltöttek.

Volt egy, aki rettenetesen szerette a nőket, annak ellenére, hogy nő volt és a felesége nem is volt megvetnivaló. Sok estét töltöttünk vendéglőkben, ott vacsoráztunk – akkor még megengedhettük magunknak – ittunk és a vége mindig az volt – szerezz nekem egy jó pesti nőt, kemény mellekkel, gömbölyű farral, nem baj, ha nem tizenhat éves, lehet harminc is.

Egy alkalommal eszembe jutott valami. Ittunk már bőven, azt mondtam neki, tudok egy nőt, nem tizenhat éves, de kőkemény mellű, gömbölyű kemény farú és tök meztelen fogad.

– Ugye hülyéskedsz?

– Én nem hülyéskedek.

– Hol fogad meztelen?

– Ahova viszlek.

– Buggyi sincs rajta?

– Buggyi? Még papucs se.

– Még harisnya sincs rajta?

– Mondtam, hogy tök meztelen.

– Mikor viszel hozzá?

– Amikor akarod?

– És mit csinálhatok vele?

– Amit akarsz, az nem szól egy szót sem.

– Te, ha ez igaz, én fizetek neked pezsgőt, vagy amit akarsz, de most vigyél hozzá. Messze van?

– Trolival odaviszlek, egy kicsit gyalogolunk, én otthagylak, Te meg csinálj vele, amit akarsz.

A barátom odavolt a boldogságtól, gyorsan kért még egy litert, és egyre sürgetett, hogy menjünk, de ilyuk meg a bort, miközben kérdezett: – Te, nem is lesz ott senki?

– Én azt pontosan nem tudom, de Téged ne zavarjon, mert senki nem szól bele, hogy mit csinálsz vele.

– Te, és a szülei?

– Azok? Mit tudom én, hol vannak?

– Testvérei, férje vagy barátja, az nincs?

– Maximum barátai vannak, én másról nem tudok.

– Te, akkor menjünk, de mit vigyek neki? Virágot, süteményt vagy valami más ajándékot?

– Ne vigyél semmit, el se fogadná!

– Italt, valami édeset, csokit, tojáslikört vagy valami mást, nem szereti?

– Nem, ő nem olyan, semmit nem iszik.

– Te, most már úgy felizgattál, menjünk, fizetek főúr!

Kimentünk, el a városligeti metróhoz, felszálltunk és kimentünk a Városligetbe. Ott leszálltunk, én elvezettem a Városligeti tó mellé, ahol nem tudom, ott van-e még, de akkor ott állt egy meztelen női bronz szobor. Odavezettem, ő egyre kérdezte – Jó helyen járunk? Itt még ház sincs?

– Az nincs, de a nő itt van.

Akkor már gyanakodott, és azt kérdezte: – Mit keres egy meztelen nő itt a ligetben?

– Látod, ezt én se tudom, de itt van.

Lassan odaértünk, és megmutattam neki. Ő nézte, rámnézett: – De hiszen ez egy szobor? Te jól rászédtél.

– Az igaz, de női szobor, jó kemény mellekkel, kemény szép gömbölyű farral, meztelen, csinálhatsz vele, amit akarsz, mit kívánsz még?

– Te aztán jól átvertél, kár volt beléd a sok ital, ezt nem felejttem el.

– Azt is akartam, ezt ne felejtsd el, ennek vallhatsz szerelmet, énekelheted, miközben tapogatsz, hogy „hideg szobor vagy, meg sem értenél”...

A harmadik történet:

Ugyanez a kolléga mesélte el a következő történetet: – Már megismerkedtem Pesttel, és nem hittem, hogy átver valaki, mégis megtörtént. Egy jó dörzsölt nő csúnyán átvert, úgy, hogy még élek, nem felejttem el.

A Nyugati pályaudvarral szemben, a Váci út sarkán volt egy vendéglő, bementem, leültem egy asztalhoz, italt kértem, és nézelődtem. Nem voltunk sokan, késő délután volt, mondhatnám, estefelé. A harmadik asztalnál egy nő ült, egyedül. Azt hittem, vár valakit, gyakran előkapta a retiküljét, belenézett a tükrebe, púderezte magát, majd lassan berakta a cókómókot a retikülbe, és nézett maga elé, amíg egyszer csak észrevettem, hogy engem néz. Én is nézni kezdtem, ez ment egy jó darabig, egyszer csak vette a poharát, felemelte, én is az enyémet, és odamutattam, ő meg vissza. Más se kellett, felkeltem, odamentem, és bemutatkoztam. Ő így: Gitta. Ritka női név, nem lehet elfelejteni. Megkérdeztem: – Egyedül van?

– Amint látja.

– Nem vár valakit?

– De, azt, aki megvigasztal.

– Hogy-hogy megvigasztalja? Mi a baja?

– Csak nem hiszi, hogy egy ismeretlennek mindent kitalálok első látásra?

Megkértem, üljön át az asztalomhoz, amit szó nélkül meg is tett, és ott beszélgettünk tovább. Elmondta, hogy van férje, aki gyereket csinált neki, most három hónapos terhes, a férje meg eltűnt vidékre egy nővel. Ő egyedül maradt a kislányával, most nem tudja, mit csináljon, már egy hónapja szüzi életet él.

Az én barátomnak más se kellett, ez a nő ki van éhezve szexuálisan, lakása is van, ezt meg kell fogni. Megvacsoráztatta, kivallatta, hol a lakás, hányan vannak benne, oda lehet-e menni, ott éjszakázni, vigyen-e bort, vagy valami más italt. A nő azt mondta, elviszi a lakására, a II. emeleten lakik a kishugicával, aki húszéves, nagyon szeret moziba járni, külön szobája van, meg lehet oldani, elküldik moziba, adjon egy kis pénzt, hogy hozzon visszafelé italt, addig el-

intézik a dolgot, azután együtt isznak, a hugica lefekszik, koránalvó, ők meg együttmaradnak éjszakára, de reggel korán el kell mennie. Ugye jó lesz így?

Én bárgyún belementem, még olyat is mondott: – Ugye vigyázol a kis pocikámra? Tudod, háromhónapos, de azt csinálhatsz, amit akarsz, nem kell vigyáznod, nekem már mindegy, bennem kárt nem tehetsz.

Elvezetett egy házba, hosszas gyaloglás után már nem tudtam, hol vagyok. Felmutatott a II. emeletre egy ablakra, ott fog kinézni, zsebkendőt lobogtat, menjek föl, a lépcsőházban vár. Lehet, hogy a hugica elmegy mellettem, én ne törődjek vele, ő moziba megy, majd ha visszajön, megismerem. Pénzért tartotta a kezét, én odaadtam, többet, mint amit kért, ő elment, én meg vártam, és bámultam az ablakot. Megszámoltam, hányadik. Eltelt negyedóra, félóra, háromnegyed óra, a szemem már fáradt volt, lehet, hogy eltévesztettem az ablakot? De sehol nem jelentkezett senki. Egy óra múlva nem vártam tovább, bementem a házba, föl a II. emeletre, és becsengettem. Egy fiatalember nyitott ajtót, megkérdezte, kit keresek. Én mondtam, hogy Gittát keresem, akkor jutott eszembe, én marha a vezetéknévét meg se kérdeztem, nem tudom az asszonynevét sem. Ő nézett, majd azt mondta: – Itt nem lakik semmiféle Gitta, ez a nevet még nem is hallotta.

Én megkérdeztem, talán valamelyik szomszédban, most három hónapos terhes fiatalasszonyról van szó, akinek a férje vidékre költözött. Kijött a felesége is, a férje elmondta, kit keresek, a csinos fiatalasszony pongyolában bámult rám, ő is azt mondta, itt nem az emeleten, de a házban sem ismer ezen a fronton illet. A nő bement, becsapta az ajtót, a férje egy darabig gondolkodott, majd megkérdezte: – Hol ismerte meg a nőt, vagy régről ismeri?

Erre elmondtam, hogy nem ismertem, most ismerkedtünk meg, és elmondtam a történetet. A férfi egyszer csak elkezdett nevetni. Ennek meg mi baja lehet – gondoltam. Ő meg azt mondta: – Na, magát ez a csaváros eszű nő jól rászedte, mert ez egy átjáróház, ha átmegy az udvaron, egy másik utcába jut. – Én bámultam egy darabig, aztán elindultam a lépcsőn lefelé, mint akit bilivel öntöttek nyakon, átmentem az udvaron, és kiértem egy másik utcába, a férfinék igaza volt.

Negyedik történet:

Volt egy kollégám; nem lehetett volna ráfogni, hogy csinos, nemhogy férfiszépség nem volt, de volt benne valami visszataszító. Egy alkalommal a Nagykörúton – a Szondy utcával szemben – egy kávéházban ült egy asztalnál, egy ismerőseire várva nézegette a bejáratot. Egyszer csak észrevette, hogy egy távolabbi asztalnál ülő hölgy visszanezeget. Gondolta, valami felkeltette a nő figyelmét benne, ezt a ritka alkalmat ki kell használni, ő is visszanezegetett, majd felemelve a poharát, odabólintott, a hölgy vissza, ő hívta a pincért, odaadta a névjegyét, adja át a hölgynek és kísérje át az asztalához. A pincér biztosan ismerte a hölgyet. 1950-et írtunk azidőtájt, furcsán nézett a kollégára, de odament a hölgyhöz, átadta a névjegyet nagy mosolyogva, fogta az italát, és átkísérte az asztalához.

Kölcsönös bemutatkozás után beszélgetni kezdtek, a férfi, akit várt, nem jött. Hideg őszi délután volt, ittak, beszélgettek, ki kire vár, meg egyebeket. Végül a hölgy megunt a társalgást, és azt ajánlotta, hogy itt van a közelben a lakása, jó meleg van, le lehet vetkőzni, akár meztelenre, főz egy jó kávét, és akár ágyba is bújhatnak.

A kollégámnak felcsillant a szeme, nézegette, nem is egy rossz kinézetű, mondhatnám, csinos hölgy, így felajánlkozik, ezt nem lehet kihagyni, hívta a pincért, fizetett, és kimentek az utcára. Ott a hölgy azt mondta: – A félreértések elkerülése végett tisztázzunk valamit, még

nem beszéltünk az anyagiakról. – Mire a kollégám: – Drága hölgyem, csak nem képzeled el, hogy én ezért pénzt fogadok el?

A nő ledöbbszent, szikrázó szemekkel lekaptá a cipőjét, hogy az arcába vágja, ő se volt rest, elkezdett futni a Nyugati pályaudvar irányába, és ott sikerült eltűnni a tömegben. Csak arra emlékszik, hogy a taxisofőrök a hasukat fogták a röhögéstől, és azt mondogatták: – Icát átverte a pasas, nem fizetett. Csak azért kergetheti. – Ők jól ismerték Icukát.

Ötödik történet:

Ugyanebben az évben lakást kellett keresnem. A Hold utcában találtam újsághirdetésben különálló lakást, lehetőleg férfi számára. Odamentem, egy középkorú hölgy fogadott, az ajánlat kedvező volt, elfogadtam, egy havi bért előre kért a hölgy, kifizettem, saját ágyneművel beköltöztem.

Az első napon több meglepetés ért. A hölgy beinvitált a szobájába egy teára. Elmondta, ha hölgyismerősöm van, bátran felvihetem a szobámba, ő nem prűd, ha nincs, őt is meglátogathatom, ugyanis a férje külön szobában alszik, nem kérdezi meg soha, hogy kivel. Egyébként újságíró, gyakran jár vidékre, sőt külföldre is. Kikérdezett a családi körülményeimről is, amikor megtudta, hogy elvált, egyedülálló vagyok, felajánlotta, bemutat jobb körökbe, ahol megismerkedhetek jó módú leányokkal, házasság céljából.

Én közöltem vele, jelenleg nem kívánok hölgyekkel ismerkedni, éppen elegendem van belőlük. Rögtön megjegyezte, ez jó, mert éppen figyelmeztetni akart, a szomszédomban lakó hölgytől jó, ha távol tartom magam, az gyakran fogad férfit látogatót, még éjszaka is. Rendesen fizet, hogy mit csinál az ő dolga, nem szól bele.

A szomszédban egy huszonéves leány lakott, csak látásból ismertem, azon a napon nem mutatkoztam be neki.

Visszamentem a teázás után a szobámba, és olvasni kezdtem. Beszélgetést, majd nevetgélést hallottam a szomszéd szobából, majd egy ágy ütemes recsegését, sóhajokat, sikongásokat, gyorsabb ütemű ágyrecsegést. Ajtócsapkodás következett, rászólt a férfire, ne csapja az ajtót, mert a szomszéd szobába új lakó költözött, csevegés, nevetés, búcsúzkodás, ajtócsukások, néma csönd.

Nem tartott sokáig, újabb vendég érkezett, és megismétlődött az előbbi jelenet. Ez eléggé elhúzódott, én lefeküdtem aludni. Nehezen tudtam elaludni, de rögtön fel is ébredtem egy új jelenségre, ahogy a villanyt leoltottam, bogarak kezdtek szaladgálni a kezeimen, az arcomon. A szagukról felismertem őket, felgyújtottam a villanyt, a hideg szaladgált a hátamon a látványtól, poloskák százai nyüzsögtek az ágyneműmön. Volt némi tapasztalatom még a harmincas évekből, volt ilyen szobabérletem közösen egy barátommal, hiába próbáltunk akármit, még a plafonról is hullottak ránk, el kellett költöznünk.

Most hasonlóképpen jártam. Az asztalon gombostűket találtam, feltűzdeltem vagy húsz-harmincat, és reggel bemutattam a szállásadó hölgynek. Ő elkezdett sikoltozni, a jószágos Istenre hivatkozott, hogy nála ilyen nincs, ő nem is ismeri mik ezek, biztosan én hoztam őket valahonnan.

Én nem vitatkoztam, leraktam a gyűjteményt azzal, hogy akkor tessék velük megismerkedni, mert azonnal felmondom a lakást, elköltözők, ahogy új lakást szerzek. Pénzt vissza nem kérek. Visszamentem a szobámba, de a másik szoba előtt ott állt hálóingben a leány, és azt kérdezte: – Csak nincs valami baj?

Elmondtam neki, hogy jártam, és megkérdeztem, az ő szobájában nincsenek poloskák?

– Én már megszoktam – felhúzta a hálószeknyóját, és a lábaszárán mutatta a piros foltokat. Csodálkozva néztem, és a férfivendégeire gondoltam, azokat nem zavarja? De biztosan nem zavarta, mert az este három vendége volt, éjfélig szólt az ágyzene. – Nem mehetek el innen, mert sehol nem engednék meg, hogy az állandó barátaimat fogadjam bármikor, és még megvan a konyha és fürdőszoba használati jogom is.

Első dolgom volt ismét az újsághirdetések böngészése. Találtam is a Szent István körút 3. szám alatt, a III. emeleten egy hirdetést, kifejezetten egyedülálló férfi részére szoba kiadó. Rögtön odamentem, hogy mielőbb elhagyjam ez a csodálatos kéjlakot az összes lakójával együtt.

Egy idős hölgy fogadott, nagyon kedvesen barátságosan beinvitált, de amikor rátértem a jövelelem céljára, rámnézett, és sajnálkozva azt mondta, elkésett, sajnálom, de megelőzték, ki van adva, de azért jöjjön be, és nézze meg. Mire én: – Akkor nincs értelme a megnézésnek, ha már ki van adva. – Addig mondogatta, hogy engedtem a hívásnak, bementem, és megnéztem, két ablak nyílt a Szent István körútra, és kiláttam a Dunára, a Margit-szigetre, nagyon megtetszett. A hölgy azt mondotta – mint később kiderült –, ő volt a Berta néni, öreg leány, soha nem volt férjnél: Menjek be a tulajdonoshoz vele, majd ő mondja ki az utolsó szót.

Bementünk a folyosóra néző kétablakos szobába, egy heverőn egy másik idős hölgy feküdt ruhástól, amikor meglátott, felült, és megkérdezte kedvesen, hogy mi járatban vagyok?

Berta néni megelőzött: – Én hívtam be az urat, a szobát szerette volna kivenni, de mondtam, hogy már ki van adva.

– Tetszik magának a szoba, megnézte?

– Igen, megnéztem és tetszik, de ha már ki van adva, sajnálom, én nem is zavarok tovább senkit.

– Nézze, ha magának tetszik, akkor nincs kiadva.

Egy harmadik hölgy – mint utóbb megtudtam, Irén néni – megszólalt: – De Mariska, hát te már felvetted a foglalót.

– Na és, ha az úrnak megfelel, akkor az övé a szoba, és visszaadom a foglalót. Elvégre nekem nem mindegy, hogy ki alszik a mellettem lévő szobában. – Ebben az időben mindenki elvtárs volt, én úr voltam a hölgyeknél.

– Na, és mikor akar beköltözni?

– Egy-két nap múlva, még van elintéznivaló a régi szálláshelyemen.

– És miért nem azonnal? Innen is intézheti.

– Sajnos ezt csak a helyszínen tudom elintézni. – Ugyanis a teljes ágyneműm, fehérneműm tisztítóba kell adnom, nehogy poloskát vigyek magammal, de ezt mégsem mondhattam el. Ezt a választ elfogadta, és meg repülni tudtam volna az örömtől, hogy megszabadulok a poloskafészekről. Két nap múlva beköltöztem, és még azon a napon megismerkedtem a három idős hölgygel.

A lakás tulajdonosan Gazsi Mariska, a Vígszínház volt színművésznője, a férje Porzsolt Kálmán már nem élt, a „Magyar Nemzet” munkatársa volt, haláláig. Fedák Sárival még akkor is tartotta a kapcsolatot annak ellenére, hogy Fedák ki volt telepítve. Porzsolt Kálmán nem engedte színpadon játszani. Csodálatosan szép nő volt fiatal korában, megmutatták a korabeli fényképeit.

A másik idős hölgy még dolgozott az V. kerületi Tanácsházában, ő volt az Irén néni, a fia Dr. Kádár Géza a Földművelésügyi Minisztériumban dolgozott. Belekeveredett egy koncepció perbe, lecsukták, kiszabadulása után azonnal kiszökött Svájcba a menyasszonyával, majd onnan az Amerikai Egyesült Államokba utaztak, mint férj és felség. Én az ő szobáját kaptam meg.

A harmadik hölgy a már említett Berta néni volt, maguk közt Bercikének szólították. Ő is a városházán dolgozott, de már régen nyugdíjazták. Róla mesélték a két emlékezetes esetét a háládatlan emberek miatt. Roppant pedáns, rendszerető volt, a munkaideje délután két óráig tartott. Ő ezt be is tartotta percnyi pontossággal olyannyira, hogy vett egy vekkerórát, amit naponta ellenőrzött, hogy jól jár-e, nem siet, nem késik, és beállította délután két órára csörgőre. Az óra két órakor csörgött, Bercike csomagolt, átöltözött, és ment haza. Kellett egy fél óra hazáig, fél háromkor feltálaták az ebédet. Egyik nap a gonoszlelkű munkatársai egy órával előbbre tolták az óráját, beavatták a főnököt is, mivel az ő üvegfa előtt kellett hazaindulni. Láttam Bercikét, aki pedánsan elköszönt, a főnöknek beköszönt, az visszaköszönt, de mintha mosolygott volna a bajuszkája alatt.

Otthon mindenki csodálkozott, hogy Bercike hazajött ilyen korán. Persze az ebéd meg sehol. Bercike felháborodott, ilyen még nem fordult elő, mi történt?

Megkérdezték: – Valami baj van a hivatalban?

– Mi baj volna, nincs semmi baj, időben hazajöttem.

Megmutatták neki az órát, nem hitte el: – Ez valami vicc, ugye? Ez az óra nem jó, rossz időt mutat, késik. – Hoztak még egy órát, akkor már kezdett gyanakodni, talán a hivatalban viccelték meg, ezért mosolygott a főnök? Most már mindegy, holnap bepótolja az egy órát. A főnök nevetve mondta: – Nem kell bepótolni, Bercike.

Egerből származtak Budapestre, egy alkalommal Egerben járt rokonoknál. Megkérték, hozzon már abból a jó gyógyvízből egy ötliteres demizsonnal. Ő hozott a vonaton. A Nyugati pályaudvaron fináncok várták az utasokat, ha valaki húst, bort, pálinkát hozott, el kellett vámoltatni. Bercike ment kifelé a többi után, akiknek nincs elvámolnivalójuk, de egy éber nagybajuszos finánc ráförmedt. – Hova, hova oly sietve ezzel a demizsonocskával? Mivel van megtöltve? Biztosan jóféle borocskával, mi?

– Ez nem borocska, víz, gyógyvíz.

– Na, ezt a mesét majd amott mondja el, ahol a szeszes italt vámolják, még hogy gyógyvíz, mit nem talál ki?

– Mondom hogy gyógyvíz, nézze meg.

– Én is mondom, álljon a második sorba, majd ott mondja a meséjét, még jó, hogy nem szentelt vizet mond.

Bercike beállt a sorba. Végre elért a fináncig, az ráförmedt: – Na, mit viszünk, mi van a demizsonban?

– Gyógyvíz.

A vámos ránézett: – Maga viccel velem? Na, hagyjuk a mesét, mi van a demizsonban? És már nyúlt is érte, vette ki a dugót, beleszagolt: – Mi a fene ez?

– Egri gyógyvíz, nem mondtam?

A vámos elővett egy bögrét, kiöntött belőle, megkóstolta, ráförmedt Bertikére:

– Hallja-e, vicces kedvében van, ha tudta, minek állt be a sorba?

- Azért, mert a bajuszos társa ideküldött.
- Miért nem mondta neki, hogy mit visz?
- Én mondtam kétszer is, de mit csináljak, ha nem hitte el, azt mondta, álljak ebbe a sorba, vele ne vicceljek.
- Annak is lehetett volna több esze, legalább megszagolhatta volna, nem ideküldeni magát. – Dühösen nézett a társa felé, aztán intett: – Na, menjen, ne tartson fel, van itt elég gyógyvíz, mi a fenének hoz Egerből?

Ehhez a három hölgyhöz költöztem albérletbe az Úrnak 1950-ik évében. Oda nősültem, aminek nem örültek, de befogadták a feleségem is. Budán szereztem lakást, a gyerekünk már ott született meg. Hatéves koráig nevelték, de Gazsi Mariska halála után egy másik idős hölgy, Rózsi néni lett a nevelő nappal, amíg dolgoztunk, este vittük haza. De nem Rózsi néni, hanem Bercike volt a fiam játszótársa, és az igazi nevelő Irén néni, akit a fiam elnevezett Memikének. Végül már mindenki úgy hívta. Sajnos mind elhaltak, a fiam az egyetlen tanú.

A tetszhalott

Az Óbudai temető halottasházában, a ravatalozóban ültem többedmagammal, elég hideg volt. Előttünk a ravatalozóban a ravatalon egy koporsó, benne egy halott letakarva szemfedővel, a fejrészénél mellén egy koszorú, tele friss virágokkal. Rengeteg virág volt a falak mentén, villanyfény gyertya formájú égőkből, a kandeláberekben égett az olaj, a ravatal előtt rengeteg koszorú, virágcsokor, a koporsó fedele a falhoz támasztva.

Ültünk némán, a hozzátartozók, barátok, ismerősök, lakótársak, a ravatalozón kívül cigarettáztak, beszélgettek, vártuk, mikor érkezik a pap, hogy elkezdődjön a temetési szertartás. Az idő, megtagadva a márciust, inkább télies volt, mint tavaszi. Pelyhekben hullt a hó, mi fázósan, némán ültünk valami halk zeneszó mellett, és vártunk. Végre megjött a pap a kántorral, elkezdődött a szertartás, a szokásos imák, énekek és a halott búcsúztatása. A pap odament a halott fejrészéhez, a szenteltvíztartóból szórta a szenteltvizet. Mindenki rémületére a halott félkezére támaszkodva feltámaszkodott, és azt mondta: – Na, mi van, szemerkél az eső? – Felült a koporsóban és körülnézett.

A teremben lévők ijedten menekültek kifelé, csak a hozzátartozók maradtak, de sokan még a temetőből is kifutottak. A pap ottmaradt a halott, azaz a feltámadt mellett, a bátrabb emberek a ravatalozó előtt lesték, mi történik.

A pap egykedvűen nézte, majd megszólalt: – Istenben boldogult Nándor testvérem! Feküdj vissza, tured békében el a sorsod beteljesedését, hiszen a lelked már a menybéli ítélőszék előtt áll, csak a földi porhüvelyed vár az eltemetetésre. Nyugodj békében, ámen.

A feltámadt halott egy nagyot tüszentett, és azt mondta:

– A fenében is, itt nagyon hideg van, fázok, meg ez a virágillat is csavarja az orromat, meg ez mi az ördög? Mibe, valami teknőbe fektettek?

– Ez nem teknő, hanem koporsó, a te koporsód, kedves Nándor testvérem, fekédj vissza, hogy lezárhassák a koporsódat, és elkísérhessünk az utolsó utadra, eltemethessünk a keresztény egyház szertartása szerint, halódj békében.

– Na, na, várjunk azzal az utolsó úttal, meg a temetéssel, kit akarnak eltemetni? Én nagyon megszomjaztam ebben a hidegben, jól jönne egy kis forralt bor vagy három deci tisztán, mert kutya hideg van itt. Azután meg mennék is már haza, biztosan idegesen vár a feleségem, nem tudja elképzelni, hol lehetek, ennyi ideig nem szoktam elmaradni hazulról.

– De hát, milyen istenkáromló beszéd ez Istenben boldogult Nándor testvérem? Így nem beszél egy tisztességes halott ember!

– Még hogy én halott, hát hol vagyok én és kicsoda maga?

– A közeli plébánia papja vagyok, maga meg a halottasházban van, itt vagyunk a ravatalozóban, nekem azt mondták a hozzátartozói, maga négy napja elhalálozott, és ötödnapi temetésre vár.

– A fenét várok én temetésre, villamosra vagy autóbuszra várok, hogy hazamehessek, de hova az ördögbe raktak ilyen magasra? Legalább egy lépcsőt raktak volna ide, hogy le tudjak mászni. – Rövidlátón körülnéz, – hol a szemüvegem? De hiszen itt az egész rokonság, meg a feleségem is. Odaszól neki: – Gyere és segíts ki innen.

– Drága jó Nándikám, hát nem haltál meg?

– A fenét haltam meg, csak a fejem vertem be, amikor nekimentem annak a hülye üvegnek, és hanyatt estem.

– Miféle üvegnek?

– Az egyik autóbushozállóban van felállítva, olyan, mintha nem is volna üveg.

A pap széttárta a két karját, nade ilyen rossz viccet csinálni?

Akkor ébredtem fel, így a továbbiakról nem tudok. Arra ébredtem, hogy a mellettem fekvő feleségem úgy fújta az orrát a fülembe, mintha trombita harsogott volna. Látja, hogy felébredtem, azt mondja: – Mi történt veled, valami rosszat álmodtál? Úgy forogtál, mintha szaladni akarnál, és valamit kiabáltál, beszélte össze-vissza, de nem értettem, mit.

– Ja, tegnap elfelejtettem neked elmesélni, hogy jártam a Batthyány-téren, amikor a temetőből jöttem haza a 60-as busszal. Ahogy leszálltam, egyenest akartam kimenni, csak azt vettem észre, hogy egy olyan tiszta üvegfalnak mentem, ami olyan volt, mintha nem is lenne üveg, hanyatt estem, elrepült a szemüvegem, többen odafutottak és felsegítettek, kezembe adták a szemüvegem. Feltettem a szemüvegem, akkor láttam egy üveg váróterem hátsó falának mentem, amit szinte lehetetlen tiszta, átlátszó volt, semmi firkálás vagy plakát, vagy valami, ami jelezné, hogy ott üveg van. Azóta láttam több ilyen, de azokon két csók volt felfestve, hogy itt ki volt az az örült, aki ezt elmulasztotta, nem tudom.

Emiatt álmodtam, amit leírtam, hogy álmodjon ilyen az is, aki ezt az üveget csupaszon felrakta, és élje át valóságban azt, amit én átéltem.

Bp. 1995. III. 30.

Hová lett a Szociáldemokrata Párt?

Azért kérdezem, mert ma ebben az országban az 1948. június havában megszűnt Szociáldemokrata Pártnak jogos jogutódja nincs. 1989. január 9-én Dr. Révész András bejegyezte a Magyarországi Szociáldemokrata Pártot, azért ezen a néven, mert az 1948-as Szociáldemokrata Párt nevet már bejegyeztette Takács Imre, volt szombathelyi lakos Diósdon.

Hogy ki volt valójában Takács Imre – bár személyesen megismertem, többször beszéltem vele – nem ismertem. Két éve meghalt. Dr. Révész Andrást személyesen nem ismertem, de a pártmúltját igen. Ő jogosan képviselte volna a megszüntetett pártot, hiszen a kommunisták az áruló Marosán-Rónai-Nyers elvtársak (csak hogy néhányat említsek) segédletével már februárban kizárták a pártból, mivel a városházán vezető helyettesi tisztségviselő volt. Egy dologban nem értettem egyet vele, a két párt egyesítését nem februárban, hanem 1948. június havában jelentette be Marosán a budapesti Sportcsarnokban. Őt előbb zárták ki a pártból. Akkor alakult az MDP, az úgynevezett Magyar Dolgozók Pártja. Tagjai: a volt MKP és a bekényszerített Szociáldemokrata Párt vezetőktől megfosztott tagsága. Kivétel volt természetesen a Marosán-klikk, akik ott rögtön vezető szerepeket kaptak. Mi történt 1989-ben?

Budapest VI. Rózsa Ferenc utca 44.-ben készültek a párt XXXVII-ik kongresszusára. Ezt megelőzően megkezdődött a hatalmi harc a vezetésért. A hangadók azok voltak, akiknek a koruknál fogva is lehetetlen volt az általuk hangoztatott valamiféle pártvezetői múltjuk 1948-ból. Saját bőrömön tapasztaltam 1989. november 27-étől, amikor is jelentkeztem a pártba. Elmondtam, hogy 1945-től az IKARUS gyár (még elődje, az Uhri Testvérek Autókarosszéria Gyár) szociáldemokrata párttitkára, a gazdasági beosztásom osztály-, majd főosztályvezető volt műszaki vonalon, a párttitkárságot társadalmi munkában végeztem. 1948 májusában, a két párt egyesítése előtt valami Nagybudapesti Egységbizottságra való hivatkozással 1948. V. 7-én kelt levélben azonnali hatállyal felmondták az állásom, és a pártból kizártak. Megfellebbeztem 1948. V. 11-én, Köböl József aláírással jött a válasz: a Nagybudapesti Egységbizottság jóváhagyta a helyi döntést. Jószerével nem tudtam végigmondani, többen felhőrdültek: – Ez akkor volt, most más idők járnak, és hasonlókat kiabáltak felém. Egy Bácskai nevű elmondta, hogy küldött sem lehetek a közgyűlésen csak akkor, ha valahol megválasztanak. Egy valaki támogatott, a többi ellenem fordult. Akkor tudtam meg, hogy Révész Andrást is kizárták maguk közül, és Dr. Petrasovits Anna elfoglalta a helyét a Dohány utca 76-ban, ez lesz a pártközpont. A kongresszus őt választotta pártelnöknek, mert a többi pályázó nem kapott elég szavazatot.

Ki volt Dr. Petrasovits Anna? MSzMP-s volt az egész családja. A kommunisták elleni harc volt az egyetlen tevékenysége, holott az őt körülvevők maguk is az MSzMP és a KISZ tagjai voltak, amit most megtagadtak, és eladták, mint Júdás Jézust.

Megismertem, többször beszéltem Annával, beláttam, hiába való próbálkozás megmagyarázni, hogy ez egy munkáspárt volt, elsődlegesen magába foglalta a bérből-fizetésből élő értelmiségi réteget is. Ezt kell megvalósítani, a dolgozók, a fiatalság és a nyugdíjasok érdekvépviseletét kell felvállalni elsődlegesen. Kevés szidni a kommunistákat, ennél többet kell tenni.

Felkerestem Takács Imrét. Ő arról volt nevezetes, hogy csak a régi tagsági igazolványokat fogadja be. Rájöttem, ő is félti a vezető (egyszemélyes) pártelnök posztját, Révész András neki is ellenségnek számított. Engem sima tagnak befogadott, bár én erre igényt nem tartottam. Később már befogadott, sőt tisztséget adott vállalkozóknak is, remélve valami anyagi támogatását annak, aki soha nem volt szociáldemokrata párttag.

Petrasovits Annának sikerült bejuttatni a pártot a Nemzetközi Szocialista Internacionálé soraiba, szemben Nyers Rezső pártjával, aki már akkor pályázott a tagságra. Nem soká tartott ez a tagság, mivel a politikai kalandorokból összeállt csapata hamar leszerelt, botrányos verekedések színhelye lett a Dohány utca 76., egy rakás adósság hátrahagyásával szétszóródott a csapat. Szép fizetéseket és költségeket számoltak el egymás között.

Bácskai Sándor új pártot jegyeztetett be a „Kéthly Anna Platform” nevű MSzDP szárnyat. Ma már ez is megszűnt. Takács halálával átvették a pártját: ő a főtitkár, Sztankovánszki Tibor az elnök.

Az MSzDP-ben Király úr, majd jelenleg Dr. Kapolyi László az elnök. Talán emlékeznek, a választások előtt ott ült Horn úr mellett a tv-ben. Úgy tűnt, követi Marosánt, felajánlotta az MSzDP pártot használatra. Ez a jelenlegi helyzet, vagyis két párt jöhet számításba, jobban mondván a párt két vezetése, ki adja a nevét a Kovács úr által hön áhított MSzP-ből szociáldemokrata párttá kereszteléséhez. Ő nyilván úgy gondolja, nekik vannak szociáldemokrata tagjai is. Ez nem igaz. Voltak, akik átléptek kényszerből, de 1956 után csak azok maradtak, akik kommunistáknak vallották magukat, nincs kivétel. Megszerezték a szocialista internacionalista tagságot Petrasovits tevékenységének a jóvoltából, sajnos, de teljesen jogtalanul, hiszen ők a kommunisták utódpártja, jogtalanul vették el és tartják magukénak a volt szociáldemokrata vagyont is.

Tudom, hogy élnek még idős emberek, akik igazolni tudják a régi párttagságukat, de hol vannak azok a volt vezetők, akik börtönben, Recsken vagy egyéb helyeken raboskodtak, vagy mint én, még Pesten sem maradhattam, alacsonyabb beosztott állásban dolgozhattam Győrben, az ÁVH ellenőrzött, ha nem fogadom el (szóban adták tudtomra), van még hely Recsken a táborban. Nemcsak párttitkár voltam, hanem tagja a Központi Nagybudapesti Káderbizottságnak, a Magánalkalmazott Szakszervezet bizalmija a gyárban, annak köszönhetem, hogy Recsket megúsztam, kommunista vezetők, például az igazolóbizottság, a NIK (Nehézipari Központ) megbízottja, a szakszervezet főtitkára védett meg. Ennek ellenére mennem kellett a Győri Vagon- és Gépgyárba. Minden állításomat eredeti papírokkal, fényképekkel igazolom, vajon ezek a mostani vezetők mit tudnak igazolni? Kíváncsi lennék arra, hol vannak a hozzám hasonló kárvallottak, még a vidékiek is? Mert szerintem élnek még néhányan. Lehet, hogy megcsömörlöttek, undorodva attól, ami most történik a politikai nagyhangú kalandorokkal? Azt sem csodálnám, mert ezzel magam is így vagyok. Mi feláldoztuk az egzisztenciánkat, személyi biztonságunkat, a jövőnket, hiszen állandó rettegésben éltünk, mikor jön a rendőrség, az ÁVO, később az ÁVH, ránk volt állítva valaki, aki jelentést írt a megbízóiknak. Kedves uraim, akkor kellett volna hangoskodni és hősködni, nem most, amikor senkitől nem kell félni, lehet lopni-csalni, rágalmazni, beszélni, vagyont harácsolni, pártot alapítani, kisajátítani régi pártot, és kirúgni azokat, akik azért a pártért áldozatot hoztak. Én most 84 éves vagyok, élő történelem, ne Önök tanítsanak, mi volt 1945-1948 között, vagy 1935-től, amióta közöm volt a Szociáldemokrata Párthoz. Nehéz néhány sorban megírni, mi közöm volt Kelemen Gyulához, Szeder Ferenc pártfőtitkár helyetteshez, Kisházy Ödönhöz, a párt elnökéhez vagy sok másához, akikről azok beszélnek, akik hírből vagy írásokból ismerik őket. Nincs hitelük, nincs tagságuk, ami van vidéken, ezért kérdelem, hogy hol van a régi Szociáldemokrata Párt?

Felháborodással olvastam a „Magyar Nemzet” 1998. jún. 17-i számában, hogy Berecz János, a volt MSzMP Kádár-korabeli Központi Bizottságának titkára 1997. december 15-től tagja az MSzDP, vagyis a Magyarországi Szociáldemokrata Párt Szabolcs-Szatmár-Bereg megyei szervezetének. Ha ezt Kádár elvtárs megérhette volna? Dr. Kapolyi László, a párt országos elnöke, vajon szaporodott a szálláscsinálók száma Berecz elvtárssal?

Egy alkalommal a Mérleg utcában találkoztam az úgynevezett „Szeniorátus” tagjaival, ez a név a régi, öreg tagságot jelentené, de volt közöttük egy ember, Bácskai Sándor, aki saját maga most, a legutolsó találkozásunk alkalmával elárulta, ő 16 éves volt 1945-ben, vajon mit keresett az öregek között, mi lehetett abban a korban? Én párttitkár voltam. Akkor szóbakerült, Petrasovits után ki legyen a pártelnök? Ő Nyers Rezsőt ajánlotta, aki egyszer már segédkezett a párt eladásában. Én megkérdeztem: – Miért nem Thürmer elvtársat kérjük, hátha elvállalja? Ő most az egyik pártszervezet főtitkára, teljesítheti az elképzelését, de vajon mit szólna a tagsága, az MSzMP tagság?

Kovács úr a mai napig emlegeti a szociáldemokratságunkat, vajon melyik pártszervezet óhajtja ehhez a nevet adni? Elfelejtik, hogy még ott ülnek az MSzP soraiban azok is, akik részt vettek a mi meghurcolásunkban, ellenség voltunk csak azért, mert önként nem lettünk kommunisták? Mikor rehabilitálnak és kérnek bocsánatot, a kártalanításról már nem is beszélnek? A nyilasokat befogadták, de bennünket minden eszközzel üldöztek, és rettegésben tartottak. Ezt mi soha nem felejtjük el.

Hogy az állításom igazoljam, közlöm az alábbiakat arra nézve, hogy az MSzP szociáldemokrata párt akar lenni.

1998. júl. 25-én az MSzP Győr-Sopron-Moson megyei szervezetének küldött közgyűlésén azt mondta: – „Az MSzP-nek európai arculatú modern, szociáldemokrata párttá kell válnia, amelynek jövőképe a harmadik évezred Magyarországot az európai fejlődés élvonalában helyezi”. Ezt Kovács László frakcióvezető minőségében mondotta, a „Magyar Nemzet”-ben olvastam.

Ugyancsak ott olvastam 1998. júl. 29-én Antalóczy Zoltán írásában az alábbiakat:

Kovács László, az MSzP frakcióvezetője egri sajtóértekezletén többek között azt mondta, hogy a szeptember 5-i kongresszus legfőbb feladata megalapozni a párt további átalakulását és a szociáldemokrata jellegének erősödését.

1998. szeptember 7-én egy tv-adásban úgy nyilatkozott Kovács úr, hogy ők már tagjai a Szocialista Internacionálnak, sőt ők adják az alelnököt, joggal alakulnak és nevezik magukat Szociáldemokrata Pártnak. Willy Brandt még nem fogadta be őket.

Egy kicsit nyúljunk vissza a múltba, miért vesztett az Antall-kormány? Azt hiszem, nem nehéz a felelet, hiszen mi történt, mit vártak a szavazók, a nyugdíjasok, a bérből-fizetésből élők?

Nem azt, amit kaptak. Nem lett lezárva a múlt, a régi kommunista vezetők maradtak, a leváltott, például a tv, rádió, Állami Vagyongyűjtemény, bankok és még sorolhatnám, hol 3-4-5-6 milliós végkielégítéseket kaptak, akit leváltottak. De ez még nem minden, már egy jól fizető állás várta őket. Nem véletlen, hogy a köznép ezt megelégtelte és a volt kommunistákra, Hornékre szavazott, mert azt hitte, visszajönnek a régi árak, legalábbis az úgynevezett alapvető élelmiszerekben, mint például a kenyér, hús, tej, cukor, rizs, hogy a zöltségfélékről ne is beszéljünk. Megszűnnek a munka nélkül szerzett nagy vagyonok, megszűnnek az óriási havi fizetések a bankvezéreknél és a közintézményeknél, víz, gáz, villany, posta, telefon, stb. vezetésben, hiszen az ő fizetésük a nyomorra elég, míg mások munka nélkül meggazdagodnak. Most eljutottunk odáig, hogy megkérdezzem, ez a Horn-kormány, ha szociáldemokratának vallja magát, miért nem valósítja meg a közvagyon munkában végzett igazságos elosztását? A fizikai munkákat végzők egy élet munkája után nem kaptak egy, például Bokros elvtárs 16 milliós végkielégítésével szemben ekkora összeget, holott ő egy magasabb beosztásba került, nem lett munkanélküli. Ezt unták meg a választók, hiszen nem szűnt meg az Antallék ideje alatti osztogatás, hanem növekedett a fosztogatás mércéje. Ne csodálkozzanak, hogy elvesztették ezt a választást annak ellenére, hogy mindent elkövettek a jövőre, eset-

legesen kormányra kerülő pártok lejáratására. Politikusaik mosolyogtak a nép nyomorúságán a parlamentben. Nem adták meg az önkormányzatok vagyonát, hogy az ügyvédek által megosztható vagyonhoz juthassanak a perek folyamán, lásd Tocsik, Vektor és egyéb ügyvédi társulások, akik eljártak 100 milliárdokért ezekben az ügyekben, megosztva a megbízóikkal a hasznot.

Hova lettek a tönkrement bankok 100 milliárdjai, miközben 6-8 milliós fizetéseket vettek fel a vezérigazgatók és igazgatók, akik tönkretették a bankokat. A feketegazdaság nem szűnt meg, növekedett a korrupció az egészségügyben, a kereskedelem összes ágában, adás-vétel, azok ellenőrzése, igazságügyi tényezők jelenlétében a vagyonszerzés széles változatában tovább-növekedett. A közbiztonság, mint olyan megszűnt, hiszen bárkit bármikor meglophatnak, vagy meggyilkolhatnak pár százezer forintért, sőt kevesebért is. Az igaz, hogy már korábban jelei voltak ezeknek a jelenségeknek, ezeknek nem vették elejét. Lásd drogfogyasztás, a szervezett kül- és belföldi bűnözésnek nem vették elejét, milliárdos vagyonok a semmiből létrejöttek – vajon miből jöttek létre az MSZP soraiban is az óriásvagyonok? Soha nem ellenőrizték, vagy ha igen, nem került nyilvánosságra. Létrejött a bel- és külföldi maffia. A piaci árak, a közszükségleti cikkek árai többszörösére emelkedtek a bérek és nyugdíjak emelésével szemben. Az Antall-kormány idején kezdődött, Önöknél még fokozódott, holott a választók azért szavaztak 1994-ben Önökre, azt hitték, minden megváltozik. Remélték, megszűnnek a milliós fizetések szemben a dolgozók nyomorbérével, a többmilliós végkielégítések a dolgozók rovására, és visszafogják a közüzemi díjakat, amit a lakosság nagy része már nem is tud megfizetni, és visszafogják az árak emelését, emelik viszont a közbiztonságot. Mindez nem következett be. Ezért vesztették el az 1998-as választást. A tv-n keresztül a parlamentben látott cinikus mosolyokkal már nem éri be a nép.

Mindennek semmi köze a szociáldemokrata életfelfogáshoz. Sajnos a mai szociáldemokrata pártoknak sem ezek a legnagyobb gondjai, hanem, hogy kik legyenek a pártok vezetői. Ezt érzi a nép, ezért nincs ma az országban számottevő szociáldemokrata párt. Nincs egy olyan szavahihető vezetőség, aki vonzaná a tagságot. Nem ismerik a szociáldemokrata párt múltbeli tevékenységét, hiszen a mai vezetők sem ismerik, és ez nagyon nagy hiba. Akiktől megismerhetnék, kizárják maguk közül, félnek tőlük, ez szomorú. Minden régi párt megtiszteli, megbecsüli az élő öregjeit. Kivétel a szociáldemokrata párt. Ha a kettő egyesülne, többre mennének, de még ez is kevés volna. Tanulni a múlttal lehet, már akinek van múltja. Miért van még ma is két szociáldemokrata párt? Most egymás ellen harcolnak a vezetésért. Két vezetőség, aki csak most lett szociáldemokrata, de annak igazi értelmét nem is ismeri. Azért félnek a régi vezetőtől, mert csak azok leplezhetik le a hazugságaikat. Nincsenek régi, igazoló papírjaik, fényképeik, amik az állításukat igazolnák. Ha volna csak egy olyan szavahihető vezető, aki össze tudná fogni ezt az egész országban szétszórt kevés tagságot, talán el lehetne indulni, új tagságot toborozni, de ehhez hitelt érdemlő vezetésre lenne szükség. Mi nem pénzért, hanem társadalmi munkában dolgoztunk a nagyüzemekben. Csak a többszázezres létszám tette lehetővé a pártszékház fenntartását és az ott dolgozók fizetését. Nem egymás ellen kell harcolni, hanem összefogni ezt a kevés tagságot, és jó példával, a dolgozó nép gondjainak felvállalásával kell új párttagokat szerezni, mert jelenleg nincs igazi baloldali munkáspárt. Ami lenne, az a szintén megosztott két, volt kommunista párt. Ezt lehetne kihasználni, és nem arra összpontosítani, hogy egymás lejáratásával ki legyen a pártvezér. Hosszú az út addig, amíg egy párt bekerül a parlamentbe, márpedig ez a cél. Ehhez legalábbis egy szimpatizáns választórétég szükségeltetik.

Ezt próbálják megérteni a jelenlegi, egymást mardosó pártvezetők, mert amíg ketten marakodnak, egy harmadik röhög az oszd meg és uralkodj elv alapján. Örüljenek, ha van még élő régi volt vezető, aki sok jó tanácsot adhatna, mert ezek nem hallomásból vagy mások írásából (ami vagy igaz, vagy nem) ismerik a párt múltját és a párt követendő politikáját ahhoz, hogy

új párttagokat gyűjtsünk. A múltból lehet tanulságot levonni annak, aki a múltat ismeri, nemcsak hallomásból mesél róla.

Hol kellene kezdeni? Úgy, mint 1945-ben, alulról létrehozni pártalapszervezeteket. Ehhez kellenek jó szervezők. Tartani nyilvános pártnapokat, amin bárki részt vehet. Megnyerni jó beszédképességű párttagokat, akik ismertetik a párt követendő gazdasági és politikai tevékenységét. Minden párttag munkájára szükség van. Létre kell hozni a nőmozgalmat, ifjúsági szervezeteket, toborozni közgazdász, jogász, orvos, pénzügyi, agrár szakembereket, a vidéki gondok ismerőit az egész ország viszonylatában. Nekünk nem kapitalistákra van szükségünk a vezetőségekben, hanem a dolgozókat, a fiatalokat, a nyugdíjasokat hitelesen képviselni tudó vezetőkre van szükségünk. Ezekből kell kiválasztani az országos vezetőséget.

A párttagsági díj kényes kérdés, azzal hitelesen el kell tudni számolni. A tagság megnézi, mire adja a pénzét. Egy munkanélküli fizetni se tud, mindezt mérlegelni kell. Pénzt valakinek kifizetni csak nagyon indokolt esetben lehet, ellenőrzés mellett. Aki a pártban intrikál, egymás ellen harcol, a befurakodott, bizonyíthatóan ellenséget, azonnal ki kell zárni. Itt nem új pártról van szó, a régi hagyományt kell folytatni. Egy baloldali munkáspárt újjáélesztéséről van szó, alkalmazkodva a mai viszonyokhoz nemzetközi viszonylatban is. Velük kapcsolatot kell teremteni, a segítségüket igénybe kell venni, de nem az egyének anyagi vagy egyéb hasznára.

Nagyon széles a skála, minden posztra megfelelő szakember kell, nem üresfejű hangoskodó, aki több kárt csinál, mint hasznot. A tagságnak jó példát kell mutatni, nem egymást támadni, lejáratni a hatalomért. Nem követendő példa az, ha egy mai vezető, aki még nem is élt, vagy nagyon kisgyerek volt 1935-ben, amikor én már szociáldemokrata voltam, 1945-ben vezető párttag, elvárja, hogy én nézzek föl rá, mintha ő szenvedte volna el 1948-ban a munkahelyi felmondást, pártból való kizárást, az ÁVO meg az ÁVH által történt meghurcolást. Ez szégyellni való magaviselet. Ma nem kell félelemben élnie, mint akkor nekem hosszú éveken át.

Ha így folytatják, akkor ebben az országban még sokáig nem lesz számottevő szociáldemokrata párt, de az előfordulhat, hogy más párt veszi magára ezt a nevet teljesen jogosulatlanul – az Önök segítségével.

Kedves mai két pártvezetőség.

Ez a jelenlegi két párt vezetői miért próbálnak a mai pártból kizárni? Azért, mert fogalmuk nincs a párt múltjáról és tevékenységéről. Ők a maguk szájaíze szerint vezetik a kevés párttagságukat, egy részük azt állítja, hogy a múltban is vezető volt a pártban, holott ez nem igaz, már az életkoránál fogva se volt lehetséges. Csak szégyellhetik magukat, akik elzárkóznak a még élő régi vezetőktől. Féltik a maguk által szerzett önmagukat kinevezett vezető tisztségüket. Azt várják, hogy mi kihaljunk, akkor azt mesélhetnek a jámbor tagságuknak a múltjukról, amit csak akarnak, nincs, aki azt megcáfolja.

Egy milliárdos hogy lehet egy munkáspárt vezetője? Úgy, ahogy az MSzP teszi, holott ők is munkáspárt volnának, de szépen átalakultak, a vezetőik megtollasodtak, vagyont szereztek, nem kétkezi munkával. Az éhezést az érzi át, aki valóban éhezik, aki már jóllakott, ne beszéljen róla. Jelenleg egy új választásra készülnek, hány munkást visznek be a parlamentbe? Kik vezetik a pártot? Bankárok, vagyonos polgárok érzik-e, hogy egy öreg nyugdíjas, dolgozó családos munkás, tisztviselő 30-100.000 Ft-ból él, amikor ők milliókat kapnak vagy szereznek havonta a közvagyonból.

Velencefürdői emlékeim

1960-ban kezdődött, akkor vettem egy darabka földet gazzal és óriási pipacstermással. Körbekerítettem egy barátommal, aki sajnos már nem él. Többe került a kerítés, mint a telek. Első voltam, aki egy kis házikót mondhatott magáénak Hildebrand István barátom segítségével, aki hála Istennek még él, jó egészségben. A házikó a filmgyárban készült az általam leszállított anyagokból. Pista barátom javasolta, hogy az általa szerzett, vízzel oldható műanyag festékekkel többszínűre fessük. Tevékenyen részt vállalt a különböző alakzatú, főleg háromszögű, különböző színű festésben, ami miatt mindenki csak úgy ismerte, a „kis színes ház”. A ház a régi festéssel még ma is megvan. Nem volt út, víz, villany, de volt por, eső után cipőt marasztaló sár. Lassan megindult az élet. Jöttek újabb telepesek, ásattunk kutat, már volt ivóvizünk. Vettünk karbidlámpát, amit a búcsús árusok használtak, már vakító fényünk volt. Vettünk petróleumfőzőt, már tudtunk főzni. Felástuk a telket, vetettünk magokat, amit kaptunk, ültettünk fákat, szőlőt telepítettünk, mivel volt vizünk. Szombaton, munka után irány a Déli pályaudvar, utaztunk. De szép is volt, még viszonylag fiatalok voltunk. Én vettem egy öreg facsónakot, és horgászni is jártam a feleségem legnagyobb bosszúságára. Ezen sokszor összevesztünk a szomszédok nagy derűtségére. Tíz-tizenkét éves koráig a fiam is jött velem. Akkor még hal is volt a tóban, nem úgy, mint ma.

A kaputól járdát csináltunk betonból a házikóig, aminek meg egy fedett teraszt csináltattam, ahova nyugágyakat raktunk ki. Mindenfelé sok virág volt ültetve, sokszínű rózsza, tűzliliom, pünkösdi rózsza, nefelejcs, ki tudja, miféle sok színes virág díszítette a gazból létesített kertet. Hildebrand barátom is vett egy kétszer akkora telket, mint az enyém. Hozatott fenyőket, nekem adta az apraját. Elültettem 10 darabot, hét megmaradt, ma a kaputól jobbra-balra 3-3 darab áll, úgy 10-12 m magasán, és egy egyedülálló, úgy 14 méteres a telek hátsó részén. Az apraját én is továbbadtam.

A fák lassan termőre fordultak, őszibarack, dió, szilva, sárgabarack, körte, alma, cseresznye, meggy, két sor szőlő. Ma már nincs alma, körte, sárgabarack, a cseresznyefám éppen kipusztulóban van. Volt még, ma is él, remélem egészségben Dr. Paraicz Ervin agysebész barátom, akivel együtt akartunk telket venni, de ő végül is a Balatont választotta, ahol ma már jelentős szőlősgazda. Nagyon sajnálom a mai napig, hogy megszakadt a kapcsolatunk, annál is inkább, mert mi rokonlelkek voltunk, ellentétben feleségeinkkel.

Visszatérve erre az időszakra, mi új telepesek, elzárva a rádió-televíziótól, szombat esténként egymást kerestük, összeismerkedtünk, összejártunk, nem is volt más lehetőségünk a szórakozásra. Kialakultak a társaságok, hogy itt, hol ott jöttünk össze szombat este. Az én társaságom elsődlegesen a hátsó szomszédom, Hóbe József volt, ő is épített egy kis házat, amire kiírta, hogy „Villa Negra”. Gyakran hallottam a „Villa Negra nem apácázárda” dalt az ötös utcában lakó Garamvári Jóska, a távolabb lakó, halk szavú Rideg Marcival, aki Horthy Miklós inasa volt. Később a kőművesemről meg kiderült, hogy az meg Hóman Bálint volt miniszter inasa volt. Ilyen az élet. Megismerkedtünk, összejártunk családotól, vicceket meséltünk, nótáztunk, ettünk-ittunk közösen. Jól éreztük magunkat. Szemben velem egy alezredes vette meg a telket, Móré Tamás, aki egy nagyon jókedélyű, sajnos sokat ivó, de egyenes jellemű ember volt, a leánya ma is él. Voltak hibái, de jó barát volt, amíg többet nem ivott a kelletténél. Neki és Rideg Mártonnak épült először kőháza. Büszkéek is voltak rá, de nem éreztették velünk a különbséget. A szorosabb kapcsolat azonban a Hóbe-Garamvári, Rideg Marci és énközött alakult ki. Mi jártunk gyakrabban össze, hol itt – hol ott. Ezekhez az összejövetelekhez bor-pálinka volt szükséges, amit a Velencei tó északi partján levő, nekik déli parti borpincéktől szereztük be. Leghíresebb volt a Cseh Öcsi pincéje. Odajártunk inni és italért. Sok emlék fűz hozzá. Volt eset, hogy a feleségemmel, csónakkal mentünk át, a

csónakot kikötöttem, az evezőket elvittem, mégis ellopták a csónakunkat. Egy sátrat találtam a parton, vártam a visszatérőket. Nem sok idő múlva megjelentek, és bevallották, csak csónakázni akartak, azért vitték el a csónakot. Ez a kaland jól végződött. Ősz jött, már forrt a must, szüret után voltunk, kerékpáron mentünk a túloldalra, hogy bort és pálinkát hozzunk a családtagoknak. Az természetes, hogy mi ittunk Cseh Öcsi pincéjében, megvettük a szükséges italokat, miközben észrevétlen besötétedett, szombat este lett. Garamvári Jóska kitalálta, menjünk át a kékszemű Gyula bácsi pincéjébe, ami közel volt, mert ott világosság van.

Átmentünk. Lement Garamvári, mi meg vártunk. Négyen voltunk, Garamvári, Hőbe Jóska, Rideg Marci meg én. Vártuk hárman, de nem jött. Rideg Márton megunta, azt mondta „Gyerekek! Én most lemegyek, és Jóskát a fülénél fogva húzom ki. Mégiscsak disznóság, hogy ő szórakozik, mi meg itt fázunk és szomjazunk”. Ezzel eltűnt a pincébe, mi meg vártunk négy biciklivel. Hőbe Jóska megunta, azt mondta: – Én most bemegyek, és kihajigálom őket, mégis, mit gondolnak? Mi itt fázunk, éhezünk, szomjazunk, vigyázunk a biciklikre, ők meg önfeledten szórakoznak, a disznók.

Ezzel eltűnt, maradtam én négy biciklivel, és vártam, de hiába. Végül összeborogattam a bicikliket, és én is lementem utánuk. A kékszemű Gyula bácsit láttam meg először, egy lopóval a vállán énekelte, hogy „Villámfarkú fecskemadár, mondd meg nekem, mikor lesz nyár”, ez engem is érdekelt volna, de ő elkapott, és azt mondta, miközben egy félliteres pohárba – fülespohár volt – eresztette a murcit: – Kapd be húsom, mindjárt jobb kedved lesz.

Bárgyún körülnéztem, egy hordó tetején egy ember szavalt, egy sarokban valamit énekelt, kornyikált egy társaság, a harmadik banda volt az ismerőseim, akik egyszál cigány hegedűssel ordibáltak, miközben a kékszemű Gyula bácsi hordta az utánpótlást. Végül is egy taxi sofőrje unta meg a dolgot, azt mondta, ő tovább nem vár, visszaindul Velencére. Végeszakadt a mulatságnak. Kiderült, hogy két úr bérelte a taxit. Mi hárman megpróbáltunk biciklire ülni, ami sajnos nem ment. Hőbe barátunk meg se kísérelte. Gyula bácsi felajánlotta, hagyja ott a biciklit, majd tavasszal hazaviszi, most a két úr elviszi az öreg Velencére a Lidóig. Mi meg elkezdtük a kísérletezést fölszállni a biciklire. Egyedül nekem volt lámpám, nem sokáig, mert egyszer jobbra, majd balra estem, aztán fejreestem, akkor tört össze a lámpám, a hátizsákából kiesett a pálinkás üveg, abból a dugó, a sötétben végül is összeszedtem az üveget, megtaláltam a dugót, alig vesztettem a pálinkából, épen maradt a boros demizson, és valahogy felkapaszkodtam a biciklire. A többiek kiabáltak, várjam meg őket, de nem hallgattam rájuk, elértem a Lidóig, ahol Hőbe Jóska éppen egy hatalmas sült keszezen harmonikázott.

– Jóska, hol vetted ezt a halat?

– Eredj, még talán kapsz a söntésben.

Bementem, még két hal volt, megvettem és ettem ész nélkül, hogy kijózanodjak. Akkor ért oda a két hátramaradott. Kérdezték, honnan vettem a halat, megmondtam, de már több nem volt.

Lassan elindultunk, Hőbe Jóska gyalog, azt mondta, legalábbis, mire hazaér, kijózanodik, mi hárman kerékpárral. Szegény Rideg Marci tízliteres demizsonnal érkezett a háza elé, amikor az leszakadt a fülénél fogva, és talpraesett. Az üveg fenéke tört szét, és lassan kifolyt a 10 liter bor az orra előtt. Sírva fakadt, mert bent a vendégek meg a felesége várta a jó bort.

Mi hazaértünk, megkapva a jól megérdemelt szemrehányást, szidást, de én még másnap az összetört lámpáért, ami nem is az enyém volt, hanem a feleségemé, külön kaptam a szidást.

Még ma is emlékezetemben van az összegyűlt barátok, feleségeikkel, szorongtunk a kis házikóban petróleum- meg gyertyalángnál, a kis asztalokon összehordott enni-innivalók, beszélgettünk, énekeltünk, vicceket meséltünk, mielőtt ettünk-ittunk a közösből, és nagyon jól éreztük egymást és magunkat, mert akkor még viszonylag fiatalok voltunk.

A mi kis házunk a szomszéd Hőbe házzal nagyon közel volt egymáshoz. Mindent láttunk, hallottunk egymásról. Jóska barátom sokszor többet ivott a kelleténél. A kertkaputól a kis házig két sor szőlője volt. Jött haza május 1-jén, Rózsi, a felesége várta. Végigdülöngélt a szőlősoron, én néztem, mikor esik be a szőlő közé, de nem esett be. Azt mondogatta: – Rózsi, adj egy pusztit!

– Adjon a nehézség, hol ittál ennyit?

– Rózsi adj egy pusztit, nézd még virágot is hoztam, orgonát. – Valóban volt egy csokor orgona a hóna alatt, de a virág hátul volt, elől meg a szárazak.

– Milyen virágot hoztál? Hol itt a virág? – így a felesége.

Ő lenézett – Nézd, valami marha levágta a virágot, pedig itt volt. Láttam, hogy orgona volt. A marha, aki levágta, csak a szára maradt.

Másik szombat este megbeszélte a feleségével, hogy mivel ő csak későn jön az esti vonattal, belülről zárja be a kaput, és a kulcsot tegye a kertkapu alá. Jóska valahol megint jócskán ivott, hazament, bezárta a kaput, hátradobta mentében a kulcsot, bement, ruhástól lefeküdt. Már sötét volt, mire a felesége odaért. Kereste a kulcsot, az nem volt a kapu alatt, viszont a kapu zárva. Hiába kiabált, senki nem jelentkezett. Csönd lett, azt hittem, beengedte Jóska, de nem ez történt. Hallom egyszercsak Rózsi hangját: – Hát te mit csinálsz itt a sötétben?

– Alszik, nem látod?

– Akkor minek rajtad a szemüveg?

– Hogy lássam, mit álmodok.

– Miért nem vetkőzöl le, és hova tetted a kulcsot?

– Kinek vetkőzzek egyedül, a kulcs ott van elől.

– A jó fene van elől.

– Akkor te hogy jöttél be?

– Úgy, hogy a Pista szomszéd áttette a kettős létrát a kerítésen, azon bemásztam.

– A marha, miért nem vitte a létráját két kerítéssel odébb?

Hildebrand Pista barátomnak volt egy katamaránja, árboccal, rajta lámpa és hozzávaló benzin-motor. Már unta, valami újat akart venni, áruba bocsájtotta. Jóska barátom ismerte, meg is csodálta, egy este hívtak hozzájuk, mert Hildebrandék is ott lesznek. Szóba került a hajó, mire Pista azt mondta, eladó. Rövid alku után Jóskaé lett a hajó, megittuk az áldomást, másnap ki is próbáltuk a vízen, nagyon jól működött a motor, bejártuk a fél tavat. A következő egyik hétvégén vendégem volt egy házaspár. Jóska azt mondja: – Te, menjünk át a hajóval a Cseh Öcsihez, iszunk valamit, meg hozunk bort. – A nők, hála Istennek, kijelentették, hogy ők nem jönnek. Mi elmentünk. Meleg volt, csak fürdőruha volt rajtunk, egyedül rajtam volt egy rövid-nadrág. a zsebemben a pénzem meg a személyi igazolványom. Olyan jól éreztük magunkat, hogy már sötétedett, mire elindultunk hazafelé. Beszálltunk a hajóba, Jóska elindította a motort, a lámpát nem kapcsolta be, én kormányoztam vesztremre, mert egyszerre olyan sötét lett, hogy semmit nem láttam. Hiába kiabáltam: Jóska kapcsold föl a lámpát, mind a ketten aludtak. Akkor még tele volt nádassal a tó, nagyon kellett vigyázni, nehogy eltévedjen, aki a

tavon jár. Megtörtént a baj, felszaladt a hajó egy nádasra, és felborultunk. Mi hárman beestünk a vízbe. Ők is felébredtek, felmáztunk a felfordult hajótestre, ami az árbocrúdon állt, ketten elkezdtek ordítani: – Segítség, segítség!

Jöttek is hamarosan csónakon az óbudai horgászok, azok szedtek föl bennünket, és kivittek a partra, Velenceifürdőre, mert az ő tanyájuk is ott volt, sőt, még ma is ott van. Én a barátommal voltam egy csónakban, felálltunk, én felléptem a csónak szélére és kiugrottam, a szerencsétlen barátom fázósan, összehúzódva állt, a csónak ringásától hanyatt beesett a vízbe. Szörnyen káromkodott, mert már megszáradt, most megint kihúzták csuromvizesen, és akkor vallotta be, hogy nem tud úszni. Reszketett az egész soványtestű ember. Megköszöntük a horgászok segítségét, és elindultunk hazafelé. Jóska barátom meghallotta a „Cápa” vendéglőből jövő zenét, azt mondta: – Gyerekek, nekem megvan a pénzem, menjünk be a Cápába. – A kerthelyiség tele volt vendéggel, minden kivilágítva, szólt a zene, mi meg ott álltunk hárman fürdőnadrágban, jött elénk a főpincér, aki Jóskát nagyon jól ismerte, azt mondta: – Jóska bátyám nem engedhetem be magukat, nézze, tele vagyunk jól öltözött vendégekkel, még külföldiek is vannak, maguk meg, hát nézze meg magát, a fél töke kivan a fürdőnadrágból.

– Sajnos Karcsi az egész, de majd betakarom, csak egy pohár italt adj, van pénzem, kifizetem, mert a barátom különösen fázik, nem akarunk leülni. – Hiába, a főpincér hajthatatlan maradt, nem engedett be bennünket, és inni sem adott. Elmentünk haza bor nélkül, mert az a tó fenekén hült. A nők nekünk rontottak: – Hol a csudába voltatok idáig? – Szegény barátom még mindig azt mondta: – Édesanyám, a halál torkából jöttünk. Mire a felesége: – Ott is maradhattatok volna. – Mondtam is a barátomnak, jobb, ha nem szólsz többet, feküdj le, majd reggel elmondjuk, hogy mi történt. – Én azért csak elmondtam, hogy jártunk, és reggel, pirkadatkor fogtam egy gereblyét, meghosszabbítottam a nyelét, és csónakkal megkerestem a katamaránt. Már több csónakkal bámulták, és mikor mondtam nekik, nincs alatta halott, én is rajta voltam, amikor felborult, már segítettek visszafordítani, én meg a gereblyével szedtem ki a cipőket, ruhákat, meg egyéb dolgot. A lámpa kivételével mindent megtaláltam. Azt is többször visszaejtettem a kétméteres vízbe, meg egy fél pár sárga cipőt nem találtam meg. Sokáig emlegettük ezt a kalandunkat.

Garamvári barátunk meg ugyanakkor mesélte, hogy járt a kékszemű Gyula bácsival. A Velencei tó másik oldalán húzódó erdőkben volt egy csoport természetjáróval, bementek a Cseh öcsihez közeli pincébe, ahol diót is kaptak a pince tulajdonosnőjétől, ma már nem emlékszem, milyen nevű néni volt, akinek a fia pap volt. Én is jártam ott családotól, a fiam nagyon tetszett neki, azt sajnálta, hogy neki nem lesz unokája. Sötétben ért öreg Velencére a Jóska barátom, és mivel világosságot látott Gyula bácsinál, bekéredzkodott éjszakára. Ittak egy-két pohárral, majd lefeküdt egy szobába. Reggel arra ébredt, hogy valaki veri az ablakot. Nem akarta zavarni Gyula bácsit, csak meghallja. Körülnézett, a feje fölött lógtak rudakon kolbász, sonka, szalonna, rettentő éhes lett. Alig várta, hogy mozgás legyen, mondta is Gyula bátyám, valaki zörgette az utcai ablakot.

– Hallottam is húsom, éppen az anyjukomon dolgoztam, csak nem hagyom abba egy liter boré, ha kell neki, majd visszajön. – Ha akkor ő Cseh Öcsinél lett volna, velünk fürdött volna meg a tóban. Ilyen a véletlen.

Volt még egy barátunk, egy honvéd alezredes, Mór Tamás, aki ugyancsak szerette az italt. Mindegy volt neki, csak ártson. Leginkább a sört szerette, féldecivel megtoldva, az rövidesen megtette a hatását. Akkor eltántorgott hazafelé, volt eset, hogy az útszéli fűvön aludta ki magát, felállt, és elindult vissza, ahol ivott, és kezdte előlről. Szembelakott velem, így sokszor láttam ilyen állapotban. Mindig civilben volt, már le is volt százalékolva. Nagyon szerette az italt, a nőket, akikkel ugyan már nem tudott mit kezdeni, és nagyon tudott nevetni. Volt egy barátnője, aki elég hosszú ideig kitartott mellette, de kárpótolta magát elég gyakran más

férfival. Akkor építettük a nyaralónkat, egy alkalommal tanúja voltam egy ilyen esetnek. A „Cápa” műintézet alsó szintjén italoztak hármasban egy idegen férfival. Mikor látták, hogy Tamás berúgott, elindultak haza. Tamás egy árokba landolt, otthagyták, jöttek tovább. A férfi egy táskát lóbált egy üveg borral, és azt mondogatta, hogy ne, mert mindjárt jön és tetten éri őket, mire a Mari: – Gyere csak, gyere, mire ez hazaér, mi be is fejezzük. Nézz vissza, sehol nem látod, még ott hever az árokban, ahova esett. – Bementek, egy idő múlva megjelent Tamás, nagy dülöngélve megállt, és elkezdett kiabálni:

– Gyertek ki! Tudom, hogy bent vagytok, megcsalsz te bűdös ribanc. – Elsőnek Mari jött ki.

– Mit ordítsz? Kivel csallak én meg, talán a kutyaival?

Előjött a kezében a táskával a szerető, nagy hetykén odavágta: – Mit beszélsz, hogy velem csalt meg?

– Nem mondtam, hogy veled! – Mire a Mari: – Na, mondom én, talán a kutyaival (ami nem is volt).

Mi féltünk, hogy valami nagy veszekedés lesz, de nem az, hanem egészen más következett. A férfi rágyújtott, és mint aki jól végezte dolgát, az üres táskát lóbálva elment. Tamás betántorgott. Vitatkoztak, előkerült az üveg bor, Mari töltött, ittak, nem telt bele egy negyedóra, kiültek a teraszra, és együtt énekeltek.

Nagyon csinos felesége volt és leánya, elváltak Tamás miatt. Sajnos a felesége fiatalon meghalt, de túlélte Tamást, aki előbb halt meg titokzatos módon. Augusztus volt, 35° meleg. Vasárnaptól nem láttuk. Csütörtökön fedezték föl az ott játszó gyerekek egy gazos, bokros területen felpuffadva, fekete volt, mint a néger. Odavíttek a rendőrök azonosítani, nem ismertem fel, sem én, sem másik két szomszédja.

Egy egyéni színfolt volt Dallos Pista bácsi, mindenki ismerte, mindenki szerette. Nálam idősebb volt, de János bátyámnak szólított, én meg Pista öcsémnek hívtam. Gyakran megjelent, főleg reggel és megkért: – János bátyám, nem adnál egy kupica pálinkát, neked ugye jóféle pálinkád van?

– Pista öcsém, én adok, de nem akarsz inkább egy fröccsöt, mert a feleséged már haragszik rám, hogy pálinkával itatlak, te meg még nem ettél, még máshol is iszol, azután lefekszel evés nélkül.

– Nem kell velem törődni, én tudom, mi a jó nekem. Borom nekem is van, be is csapom az asszonyt, a pincében olyan vaslétra van, amin ő nem tud lemenni. Odatettem egy 10 literes füles, kötött üveget a lejáráthoz, azt szokta emelgetni, és akkor megnyugszik, hogy az öreg nem ivott sokat, mert még van üvegben. Én már régen nem abból iszom, hanem az üvegballonból.

– Akkor minek oda a tízliteres üveg, mi van benne?

– Abban már régen víz van, mindig öntök ki egy kicsit, hogy lássa, lassan fogy, de még van benne. Nemigen tart ki a borom az újig, pótolnom kell valahonnan.

Ha valaki hívta, azonnal ment, mindenkinek segített, pláne, ha inni kapott. Juliska, a felesége, mégis mondta a magáét, hogy te mindig kódorogsz, mint a gazdátlan kutya, pedig otthon is volna mit csinálni, az megmarad. Szegény Pista bátyám, már a túlvilágon bizonyára a tejúton teljesít szolgálatot, mivel tejszállítóként ment nyugdíjba. Nem sokáig élvezte, hiányzik az utcából.

A szomszédom, akit Hildebrand barátom hozott oda, manapság gyakran eszembe jut. Ma reggel 9 órakor is néztem egy olasz filmet „Egy titokzatos hölgy” a címe. Hogy mi jut arról eszembe? Szegény Szóváry Gyula barátom a Hunnia Filmgyárban volt fotós, a felesége halála

után mindennapos vendég volt, ha Velencefűrdőn tartózkodtunk. Volt neki egy vicce, ami akkor az volt a 1960-as években a Kádár-korszak elején, azzal jött, hogy Magyarországon is visszaállítják az apácakolostorokat, de csak az lehet apáca, aki igazolni tudja, hogy már az édesanyja is apáca volt. Akkor ezen nevettünk. Most, aki nézi ezt a filmet, tanúsíthatja, hogy a rendház főnöknője leánya éppen most akar apáca lenni, vagyis semmi akadály nincs, hogy apáca legyen, hiszen az anyja is az. Volt még egy mondása: – Nem árt, ami használ. – Ez se jött be, mert például a gyógyszereknél használ valamire, de van egy mellékhatása, például hasmenés, gyomorégés, rendkívül kellemetlen. Amikor már súlyos beteg volt, mondtam neki: – Gyulám! Miért nem mész el orvoshoz, nézesd meg magad, valamit csak tudnának csinálni? – Erre ő azt mondta: – Addig menjen az ember az orvoshoz, amíg segíteni tudnak rajta, én elkéstem. – A bezárt lakásban találta a váratlanul jött sógora, meghalva. Még nemrég, mindennap visszajött egy vidéki filmforgatásról, hogy minden reggel frissen nyílt rózsát vigyen egy francia színésznőnek, aki neki nagyon tetszett.

Most beléptünk az 1999-es esztendőbe, akik ezt megértük. Ezek a régi barátaim, a halkszavú főurakat, főpapokat kiszolgáló volt belső inas meghalt. A drágaemlékű Hőbe Jóska, aki örökké vidám volt, amíg súlyos cukorbetegsége erő nem vett rajta, mindig bolondozott, viccelődött, hirtelen meghalt. A feleségét Karácsony előtt temettük el, az is meghalt, de ő hosszas szenvedés után. A nagy turista, az örökké mesélő Garamvári Jóska felesége akkor lett öngyilkos, amikor a fia a régi kisház elé egy nagy téglapalotát már majdnem befejezett. A tragédia előtti napon behívott a feleségemmel, elmondta, hogy ő ebbe a kőházba már nem érzi jól magát, ebben a kis faházban voltunk boldogok. Akkor utóbb megtudtam, búcsúzott tőlünk, hazament Pestre, és felakasztotta magát, de lehet, hogy megmérgezte magát, nem tudom pontosan. Hogy Jóskával mi történt, nem tudom. Velencefűrdőről eltűnt, azóta fia is eladta az új házat. Ebből a régi társaságból már csak egyedül én élek. Ki tudja, meddig? Nagyon sok régi telepese meghalt. Nincs már az a régi baráti összejöveteles, nótázgató, viccmesélő, borozgató hangulatú este, eltűnt, ahogy megjelent a villany, hozta a rádiót-televíziót. Ma már esténként mindenki behúzódik, nézi a televíziót, esetleg a szomszéd megy át, ha elromlik a készüléke. Van víz, megszűntek a sáros utcák, bár Gárdonyi határában még léteznek, betört a civilizáció, már csak jószerevével a szomszédok járnak össze, megszűntek a régi hangulatos esték, közös kirándulások, csak az emléke maradt bennünk a feleségemmel, őrizzük, amíg élünk.

Bp. 1999. január

Nem értem...

Nagyon sokat gondolkodtam ezen a témakörön, amiről írok, de nem tudom megmagyarázni magamnak az okokat, keresem a magyarázatot, de nem találom. Ebben a kis országban, a trianoni urak jóvoltából összeszűkült hazánkban alig tízmillióan élünk. Ennek a többsége szűkös körülmények között, a legalsóbb réteg munkanélküli, sok a hajléktalan, az éhező, de a felső réteg nagyon magas szinten él. A középső réteg a legfelsőbb réteg kiszolgálói, akik közvetlen kapcsolatban állnak azokkal. Az alsó réteg világos, hogy kikből áll, a kétkezi munkásokból és a beosztott kistisztviselők közül, alattuk életszínvonalban a koldusok, a senki által nem támogatott munkanélküliek, a kisnyugdíjasok, akik a gyermekeikre se számíthatnak, régen mentek nyugdíjba, az akkori alacsony fizetésük után megállapított nyugdíjból élnek, amire a pártunk és kormányunk évi 2 %-os emelést adott. Egyszer az 1980-as évek elején adtak a hetven éven felülieknek a 2 %-os helyett 15 %-os emelést, többet soha az úgynevezett rendszerváltozás után sem. Én még jól emlékszem, 1945-ben mindenki azt mondta az óvóhelyen, csak túlélni ezt a világégést, ha semmim nem marad, csak az életem megmentsem. Mindent kezdtünk előlről. És hova jutottunk? Mindig voltak, akik megértették az idők szavát, nem meggyőződésből, a haszon, a várható haszon reményében álltak pártunk vagy nagyhatalmú személyeknek a szolgálatába. És meg is lett az eredménye, akik rossz lóra tette, elbuktak, soknak az életébe került, de sokan szereztek vagyont, jól fizető magas állást. A kiskereskedők, kisiparosok, a földmunkások, már azok, akiknek földtulajdonuk volt, államosításra kerültek. Tsz-ek alakultak, vezetőik csak megbízható párttagok lehettek, nem volt fontos a szakértelem. Kisipari szervezetekbe került a kisiparosok vagyona, munkaeszköze. A vezetés úgyszintén a nagyhangú pártapparátus kezébe került. Ismertem vendéglőst, vaskereskedőt, aki boldog volt, hogy a volt tulajdonában alkalmazottként maradhatott. Ez a múlt, de mi van ma? Honnan vannak a milliárdos vagyonok? Honnan és miből vannak a rózsadombi, hármashatárhegyi, svábhegyi és sok más helyen épült, robusztus termetű biztonsági örök által őrzött várkastélyok a legmodernebb berendezésekkel, a legmodernebb gépkocsikkal még a gyerekeiknek is? Kik ezek a nagyhatalmú emberek, mert pénzen az ördögöt is meg lehet venni, a pénz a hatalom megtestesítője? Csak egy valamit nem vehet meg, az életet. Ebben az egyben van egyenlőség a köznéppel.

Tudom, hogy a világban mindenhol megvan a korrupció, de ilyen általános szinten, mint kis hazánkban, sehol a világon. Ha olcsót és jót akarok venni, kenőpénz kell, ha bármit csináltatok, kisiparos, borbély, vendéglői kiszolgálás, taxi, orvos, kórház, nővérek, portás, nem tudom felsorolni, még mi minden, borralalót igényel. Ha valaki munkát vállal, mint vállalkozó, csak úgy kap, ha valakit megken. Ez a legszörnyűbb, mert itt keletkezhettek óriási károk a részben el nem végzett, vagy silány munka miatt, ami lehet közveszélyes is, átvesznek, kifizetnek, sokszor igen nagy összegű számlát, hálapénz ellenében, ami legtöbb esetben nem bizonyítható. Ez megtalálható a társasházaknál végzett munkáktól kezdve a gyárak, nagyüzemek bedolgozóinál, a települések, városok és állami munkák vagy vagyonok eladása esetén. Sokan ezen gazdagodnak meg. Megvesztegethetők a nagyfizetésű közalkalmazottak is, tisztelet a kivételnek. Kérdezem én, például hogyan igényelhetnek és kapnak vissza százmilliókat ÁFA címén sokszor nemlétező vállalatok is, fiktív számla ellenében az APEH-től, kiknek a közreműködésével? Miért nem ellenőrzik a kifizetés előtt, hogy jogos-e a visszaigénylés? Akkor veszik észre utólag, amikor már az elkövetők köddé válnak, miért? Ki a felelős ezekért a pénzekért, amiket a becsületes adózók pénzéből ajándékoznak el?

A privatizáció területén is hasonló a helyzet, így keletkeznek nagy vagyonok, fellelhetetlen pénzekből. Olajmaffia, borhamisítás, a vámhatóság kijátszása, bankok csődbejuttatása, a drogkereskedelem, nők futtatása vagy masszázs-szalonokban való alkalmazása, és sorolhatnám még, mi minden van a szerencsejátékokon kívül, ahol hatalmas pénzösszegek cserélnek gazdát. Mint tudjuk, a pénz nem vész el, csak átalakul vagy gazdát cserél, mégsem találják meg, a hatóságra gondolok, például egy tönkrement bank esetében.

Vissza kell tekintetnünk a múltba. Mióta van ekkora fizetési differencia a kétkezi munkás, a kistisztviselő, a közalkalmazott és a felsőbb vezetés között 1945 óta? Szerintem a Kádár-korszak végén kezdődött, amikor azon háborodtunk föl, hogy az IBUSZ vezérigazgatója egymillió forint prémiumot kapott. Hol vagyunk már ettől? Ez egy évre volt ennyi. Ma már például egy tv vezető beosztásúja kap ennyit egy hónapra. Ehhez képest mennyit változott egy vasmunkás, vagy pék bére? Miért sztrájkolnak a vasutasok? De menjünk vissza, hol kezdődtek a bajok?

A Grósz-kormány idején hozták be a svéd adórendszert, az ÁFÁ-t a bőlcsötől a koporsóig, de maradtak a balkáni bérek és nyugdíjak. Mentek fel az adók és az árak ellensúlyozás nélkül.

Az Antall-kormány még emelte az adókat, bevezette a leváltott vezetők végkielégítését. Nem volt ritka a négy-hatmilliós végkielégítés, még a rádiónál és a tv-nél is. Ugyanakkor nőtt a munkanélküliek száma. Mit kaptak azok a munkások, akik a munkájukkal fenntartották ezt az országot? Az árak, főleg a közüzemi díjak, továbbemelkedtek. A folyamatos benzináremelés minden árat érintett a szállítás drágulása miatt. Nem volt véletlen az egyetlen munkáspárt, az MSzP választási győzelme. Az emberek azt hitték, hogy megszűnnek a milliós fizetések, ha nem is jön vissza a háromhatvanas kenyérár, de legalább az alapvető élelmiszerárak nem emelkednek. Bízta abban, hogy ez a párt és kormánya megszünteti az alacsony munkabérekkel szembeni óriási fizetéseket, a féktelen korrupciót, és megjavítja a közbiztonságot, mert lassan nem merünk az utcára menni, még fényes nappal sem.

Sajnos ebből a reményből semmi nem vált valóra. A végkielégítési összegek még emelkedtek, a vezetők fizetése többszázezer és többmilliós lett. Volt tízmilliós, de Bokros úr esetében tizenhatmillió a végkielégítés, holott ő csak a Budapest Bank vezérigazgatói székéből a pénzügyminiszteri székbe ült át.

Én egy versben küldtem el a tv Ablak műsorának, jelezve benne, hogy a munkás egész életének munkája után munkabérként nem kapott ekkora összeget.

Kiderült, hogy bank-vezérigazgatók, közöttük a tönkrement, vagy veszteséges bankoké is, havi többmilliós fizetést vettek fel. Például a Posta Bank vezetője termelt százötven milliárd vagy ennél több veszteséget havi nyolcmillió-nyolcszázezer forintos fizetésért. Hát csoda, hogy koldusszegény ország lettünk, ahol nem tudják megfizetni az államot eltartó munkavállalókat, és az 1945-ben újjáépítő, az országot a háborús romokból felépítő nyugdíjasokat eltartani. Csak nyomor, bér és nyugdíj jut, kevés kivétellel, mert az van, de ők is megkapták idáig ugyanazt az emelést. Az ország nagy részét eladták, de hova lett a pénz? Kiknek jutott haszon belőle, az eladásból? Horn úr elintézte, hogy a nyugdíjasok ingyen repüljenek, hátha nem jönnek vissza, mert az lenne haszon az országnak.

Én ebben az ügyben is küldtem levelet a tv-hez, hogy vajon komolyan gondolta ezt Horn úr? Melyik kisnyugdíjas engedheti meg magának a külföldi szállodát vagy étkezést?

Lehet, hogy ő azokra gondolt, akiknek gazdag külföldi rokonsága van? Inkább adta volna ezt az összeget a hetven éven felüli nyugdíjasoknak. A válasz egészen más irányú volt, a nyugdíjintézet egy főelőadója küldte. Ebből megtudtam, hogy nekem és a feleségemnek elég magas a nyugdíjunk, hiszen majd harmincezer fejenként. Elvégre mind a ketten több mint 50 évet dolgoztunk folyamatosan. Én 13 évet dolgoztam rá a nyugdíjra, fizettem, illetőleg levonták az SzTK- és nyugdíjárulékot, amiért nem kaptam semmit. Fel kellett volna mondani a nyugdíjam, akkor új nyugdíjat állapítottak volna meg három folyamatosan ledolgozott év után. Ez röhej, mert senki nem garantálta sem a folyamatos időt, sem a fizetett összeget.

Mindent összegezve: a dolgozók azt várták, hogy a kommunista utódpart megszünteti ezt a hatalmas fizetéskülönbséget, mert röhej, hogy egy bankot tönkretevő vezérigazgató vagy gyárat, intézményt vezető réteg annak ellenére, veszteséget tudnak csak felmutatni, hatalmas összegeket osztanak szét maguk közt.

A miniszterelnök és a miniszterek meg se közelítik ezeket a jövedelmeket. Mivel ez nemhogy megszűnt volna, tovább növekedett a nyugdíj és munkavállalók rovására. Ez az oka a választási veszteségüknek. Amelyik párt megszünteti ezt az óriási fizetési differenciát, megvalósítja a valódi közteherviselést, vagy legalábbis megkísérli ezeket az óriási fizetési differenciákat, elnyeri a dolgozó nép szimpátiáját. Nem lehet itt a nyugati vezetőkre vonatkozó díjazásra hivatkozni, ott egy munkás órábéra akkora vagy magasabb, mint itt egy munkás vagy kistisztviselő egész napi keresete. Ugyanaz vonatkozik a nyugdíjasokra is. Ezen a téren is van mit változtatni. Azzal, hogy a nagyon alacsony nyugdíjakat felhozzák azok, akik 10-15 évet dolgoztak, vagy csak a munkakönyvük volt valahova leadva, az a hely fizette a járadékokat, eléri a 30-40 évet dolgozók nyugdíját, erre is érdemes volna odafigyelni, mert a nyugdíjasok ezt sérelmezik. Hiszen itt is vannak ma már viszonylag igen magas nyugdíjak, és még mi lesz a több százezer és milliókat (havonta) keresők nyugdíja?

Csak mosolyra érdemes, hogy például a vásárlásnál számlát kellene kapnunk, például a zöldségesnél. Azt számol, amit akar. Becsaphat a minőségénél, a mérésnél és a számolásnál. Ennyi fejszámológépművész a világon nincs, mint nálunk, hentes, zöldséges a mezőny élén. Személyes esetem volt, ha nem velem történik, nem hiszem el, a Fény utcai piac még a Ganz telepen volt, egy napon egy darab zellergumót akartam vásárolni. Mindenhol 120 Ft volt kilója kiírva, egy helyen 86 Ft. Néztam a kezembe adott gumót, ez nincs fél kiló, hogy lehet 80 Ft? Azt mondtam, mérje már meg, mert itt valami tévedés van, mire a nő: – Csináltasson másik szemüveget, ha nem lát, mit ugráltat itt engem, – és visszaadta a zellert. Erre én azt mondtam:

– Ez a maguk baja, így nem volna szabad beszélni egy vevővel, ha ezt a háború előtt csinálta volna, akkor a kereskedő örült, ha volt vevője, az ilyen kereskedő éhen halt volna. – Egy sunyi képű férfi ült távolabb, megszólalt valami gorombaságot, a nő kontrázott, hogy őt ne sétáltassam. Szomorú lettem, 84 éves idős ember vagyok, hogy beszélnek velem? – Tudja mit? Már nem is kell a zellerje. – Erre a férfi: – Menj a kurva anyádba! – Hát elképzelhetik a felindultságomat, legszívesebben megöltem volna ezt a rossz kinézetű alakot. Eszembe jutott a fiatalon meghalt, rákban szenvedő anyám, magamról megfelelően, átkot szórva erre a részeg vagy bolond alakra, elmentem. Ezt hallották a környező árusok. Vettem a másik oldalon ugyanakkora zellert 40 Ft-ért. Nem hagyott nyugodni az eset, bementem a piacfelügyeletre, elmondtam, mi történt. Kijött velem a standhoz a piacfelügyelő hölgy, már útközben dicsérte az elárúsítónőt, milyen becsületes régi árus. Ahogy közeledtünk, a férfi: – Na, visszajöttél? – Erre figyelmeztettem a piacfelügyelőt: – Most saját fülével hallja, hogy tegezhet engem, a 84 éves nyugdíjas vevőt ez az alak?

A nő hallgatott, mert valamit sejtett. A piacfelügyelő nő csak legyintett, egy szót sem szólt a férfinak. Én megmutattam a zellert, hogy ugyanakkora 40 Ft-ért, én bántottam meg magát vagy maguk engem? Az elárúsítónő nagyon udvarias lett: – Nem, nem bántott meg. – Közbe összeszaladtak a környékbeli eladók, akik az előzményt nem ismerték, lekommunistáztak, biztos, valami régi, nagyhangú elvtárs vagyok, aki megszédte magát. Én azt mondtam, ők nem hallották: – Jónak mondják, én voltam az IKARUS szociáldemokrata párttitkára, akit 1948-ban még az állásából is kirúgtak a kommunisták, mire a felügyelőnő: – Ez nem ide tartozik. – Egy idős férfi felháborodva kérdezte tőle: – Hogy kommunistázhatnak itt le valakit? – Oda-húzott az árjelzőkhöz, kiderült, vegyes zöldséghez tették a zellert, és 240 Ft-ért árulták. A 86 forintos táblán valami más volt, apró betűkkel kiírva. A felügyelőnő elmentünkben azt mondta, majd még beszél az árussal, de csak azért, mert én azt mondtam, megírom a tv Ablak műsorának, milyen a Fény utcai kereskedőszellem. (Ez a páros ma is árul a Fény utcai piacon.)

Két dolog miatt álltam el ettől a szándékomtól. Nem mondtam el a többi kereskedőnek, mi volt az előzmény és mi lett volna az ő válaszuk. A másik, éppen választás-közelben volt az ország.

Más téma a munkanélküliség, akkor vajon miért nincs több férfifodrászat? Ha bemegyek valahová, ritka a kivétel, azt kérdezik, be van jelentve? Én bámultam, amikor ezt hallottam, megkérdeztem, itt is titkárnő van?

– Nem, de telefonon lehet időpontot kérni, és akkor nem kell várakozni, – de így csak akkor kerül rám a sor, ha nincs, vagy nem jött a bejelentett vendég.

Volt olyan esetem, hogy három ilyen helyet hagytam ott, és vidéken vágattam haját. Most 400 Ft egy sima hajvágás, ha van hajam, ha nincs. 1970-ben még 5 Ft volt a kisiparosnál. Most hol a kisipar? Az adók és a helységbér lehet az oka, hogy nincs, pedig jó volna, ha lenne, és nem kellene bejelentkezni. Nem a luxusfodrászatra gondolok, mert az akad, az aranyíjak és milliomosok számára megfizethető áron.

Az újpesti piacon szem- és fültanúja voltam, egy hentes azt mondta nyilván inasának:

– Hogy raktad ki azt a húst? A menyasszonynak is mindig a szebbik felit mutatják. – Megfogta, összehajtogatta, kitette úgy, hogy csak otthon a vevő láthatta a cafatokat, mert a pulton nagyon jól mutatott. Hányszor jártam már én is így. Utána a mérés, fejszámolás. Ha otthon lemérem, beszorzom az egységárral, akkor tudom meg, hogy mennyivel csaptak be.

Ezek a jelenségek minden rendszerben megvannak, tovább él az a rossz szellem, amiben a mai generáció felnevelkedett. Sajnos csak a szegényeket sújtja, az öreg kiszolgáltatott nyugdíjasokat elsődlegesen. Ez a kommunista múlt maradványa. A fiatalság falat firkál, megrongálja a vasúti-közúti utastér berendezéseit. Részeg garázda vagy esetleg munkanélküli elvitte például a velencefürdői vasúti váróhely kétszárnyú alumínium ajtaját, de már előzőleg több alkalommal összetörték a drótszövetes ajtóüvegeket. Betörték a büfébe, a jegykiadóba. Félnék az utazók kora reggel és este. Nincs közbiztonság. A rendőrség is tehetetlen, nem állhat mindenhol rendőr, korszellem ez a jelenség, nem egyedi, bárhol megtörténik naponta.

Mindent összevetve most látom, hogy mennyit ér a nyugdíjam és a kiskeresetűek fizetése. Nem összegszerűleg, dehogyis, hanem mit kapunk a pénzünkért? Most olvasom a Budapest Újságban (ingyen jár), 1999. január 23-án 20 órakor első Magyar Operettbál lesz. A jegyek ára 25.000-40.000 forint. Egy havi nyugdíjam középtájon. A legfelsőbbet már nem fedezi. 1980-ban még elutazhattam repülőgéppel a feleségemmel IBUSZ szervezésben Kairóba, később Törökországba, megengedhettük magunknak. Utaztunk vidékre kis hazánkban, meg tudtuk fizetni a vendéglői ellátást, étel, ital, feketekávé megfizethető volt, de mi van most már évek óta? Nem utazhatunk még ingyen repülővel sem, ez csak álom, nemkülönben a vidéki vendéglátói ellátás, hol vannak az olcsó, családi hangulatú budai kiskocsmák? Ezek megszűntek, a maiak csak a felső százazreknek megfizethetők. Kik ezek? Akik munka nélkül vagy mások munkájából jutnak milliókhoz, vagy bankárok, ezek által millárdosokká vált szerencselovagok, stricik, olajbárók, drogosok, betörők és egyéb, mások bőrén élőködők.

Megint tönkrement egy bank, a Reálbank. Hányadik a sorban? Kiknek a pénzét sikkasztották el? A kisbefektetőkét, akik most futhattak az évek munkája után megszerzett vagyonkájuk után. Hová lesz a pénz? Ezt nem értem. Nem találják, a rendőrség, a bíróság, a hatóság, vajon miért? Kik vannak még ezekben az üzletekben, ahol a pénz gazdát cserél utolérhetetlen módon? Pedig a pénz valahol gazdát cserél, de hol?

Fizetem én is a nagy adót, például ma fizettem egy 5 literes gáz vízmelegítő után 25 %-os ÁFA-t (általános forgalmi adót), 6.684 Ft-ot. Most miért van itt 25 %-os ÁFA? Netán luxuscikk a konyhai vízmelegítő?

Vásároljunk magyar árut, előzőleg a gázművek adta bérbe már 2 db FÉG-típusú vízmelegítőt: Elfogyott a tartalék-alkatrész, nem javíthatóvá vált az egymást követő módosított kivitelű típus, amikor meghibásodott, a gázmű átadta saját tulajdonba, mert nincs alkatrész a javításhoz. Itt tartunk...

Most hallom, hogy a tejárak árát ismét emelik, de hová? Már lassan mindenki bort iszik helyette, mert az olcsóbb, például a kannás bor. Azt mondják, azt meg hamisítják, na és, a tejet nem? Sokszor a megaludt tej nagy része savó, fent úszkál valami kesernyős ízű valami, nem tudom mi. A sajt egy kiskeresetűnek, többgyermekes családnak megfizethetetlen. Ugyanakkor a búza, hús, baromfi, élőállatok, a tej, tojás, gyümölcs cukorrépa, stb. felvásárlási ára olyan alacsony, hogy a termelőnek már nem érdemes vele foglalkozni, mert a hozzávalók olyan drágák, szinte megfizethetetlen. Mire gondolok? Állati takarmány (ha nincs saját földje), műtrágyák, a betegség elleni védelem, állatorvos, gyógyszerek, a különböző vegyszerek, a permetező szerek, a víz, villany, a gáz, a szállítás, az adók, ha ezeket kifizette, ingyen dolgozott, hogy például a milliomos-milliárdos kenyeret, húst, tejet, tejterméket, zöldséget-gyümölcsöt egyen. Ma már minden ráfizetéses, ugyan miért? Miért nem volt ez a háború (a másodikra gondolok) előtt? A bank nem kapott állami támogatást, mint most a dolgozók adójából, mégis megélt. Ha veszteséges volt, csődöt mondott a tulajdonos, saját vesztesége volt.

Újból hallom, hogy az MSzP szociáldemokrata akar lenni. Vajon miért? Hiszen bennünket eltűrt, de nem nézett jó szemmel a Horthy-rendszer, 1945 után még testvérpárt voltunk a kommunistákkal, 1946. május elsején Rákosi még azt mondta a Hősök terén a mellette álló Szakasitsnak: – Elég széles az út, elférünk rajta ketten is. – 1947-ben a kékcédulás választási csalás után, de főleg 1948-ban már ellenség lettünk, a munkásság árulói, a nép ellensége, rosszabbak, mint a volt nyilasok, akiket már inkább befogadtak, ha ellenünk voltak, közülünk csak az árulók lettek meghízhatóak, Marosán és társai, akik közül ma is találhatók az MSzP-ben. Nem értem, mire jó a már többszöri cégtábla-átfestés? Én 1935 óta vagyok szociáldemokrata, semmi közöm a mai két szociáldemokrata párthoz, nem voltam, nem vagyok más párt tagja, és elkeseredetten várom, melyik lesz az áruló Júdás, és nevét adja egyes vezető személyek hasznára, mert ők pénzt akarnak, és szerepelni ország-világ előtt, bármi áron. A tagság csak eszköz a cél érdekében. A régi öreg volt párttagok talán még emlékeznek, mi történt velünk, a párt akkori vezetőivel? Én főosztályvezető beosztásban voltam, társadalmi munkában – nem fizetésért az IKARUS gyár, a volt Uhri Testvérek Kft. Autó és Karosszéria Gyár szociáldemokrata párttitkára. A tulajdonos nevezett ki a beosztásomba, nem valami párt, 1948. májusában azonnali hatállyal felmondták az állásom, és kirúgtak a pártból. Az előbbi írásban kaptam, az utóbbi szóban. Megjártam az Andrássy út 60-at, a győri ÁVH-t, ilyennel nem dicsekedhetnek már koruknál fogva se a mai politikai kalandorok és szerencselovagok, akiknek szálla vagyok a szemükben, 84 éves koromban.

Hát ezek és sok minden, ami manapság történik, nem fér a fejembe, és józan ésszel nem értem, fel nem foghatom, hogy jutott ez a kis ország idáig?

Majdnem elfelejtettem leírni, miért rúgtak ki az állásomból. Egy úgynevezett, általuk beszervezett szociáldemokrata és kommunistákból álló „egységbizottságra” hivatkoztak, az határozott így, mert nem voltam hajlandó 400 párttagommal önként átlépni a kommunista pártba. Ez azt a célt szolgálta, hogy az általuk kreált új pártba már csak a megbízható, megalkuvó szociáldemokrata juthasson be automatikusan a két párt egyesítésekor. Azok a vezetők, akik megértették az idők szavát, magukat baloldalinak mondván azonnal átléptek az MDP (Magyar Dolgozók) pártba, vezető szerepet kaptak, a túlélők – mint például a ma is élő Nyers Rezső elvtárs – kell, hogy emlékezzenek erre az időre. Ugye milyen jól hangzott az új párt neve? Pedig valójában ez volt és lett a kommunisták pártja, amibe beolvasztották a szociáldemokrata párttagokat. Óva intem a mai, még élő idős szociáldemokratákat, hogy ez az eset más formában megismétlődjön, és nekik bármi részük legyen ennek a pártnak az átjátszásában. Ezzel csak az új politikai kalandorokat juttatnák politikai karrierjük csúcsára, ismét megszűnne a valódi szociáldemokrata párt, ami még Takács Imre pártjában élt és vele együtt meghalt.

Budapest, 1999. január 10.

Történetek, viccek 1945 utáni évekből

Mint köztudott, 1945-ben az egész országot megszállták az oroszok. Az akkori időkre ma már csak a nagyszülők, dédszülők emlékszenek, hiszen ők az élő történelem tanúi, ők nem mástól olvasták vagy hallották, hanem átérték az akkori időket.

Én az első orosz katonákat, mint hadifoglyokat a visszacsatolt felvidéken láttam még csúcsos posztósapkában, az elsőt Budapesten a Fóthi úton láttam a hátsó lépcsőházban, ahol egy idős, az I. világháborúban fogságba került emberrel álltunk, ő ott megtanult oroszul. Az azt kérdezte, hány óra, csak a csaszira emlékszem, mire az idős ember komótosan elővette a zsebóráját, és oroszul mondta az időt. Az orosz szó nélkül kikapta a kezéből, és elment. Mi csak néztünk utána. Este 8 óra után megjelentek többen géppisztollyal a kezükben, tolmáccsal, német katonát keresni, persze egy se volt, szemrevételezték az óvóhelyekre szorult nőket, a fiatalcsinosait összeválogatták, vitték „krumplit pucolni”. Ezt mondta a tolmács, aki maga is tudta, hogy ez hazugság, a részeg tisztek és katonák prédái lesznek, ha nem tudnak megszökni, ami ritka eset volt. Ez esetben sikerült. Az idős ember két leányát is vitték, utánuk ment, és mondta nekik oroszul, hogy a szemközti orosz őrnagy van elszállásolva, ha nem eresztik el a lányokat, asszonyokat, odamegy panaszra. Ezek elkezdtek a levegőbe lövöldözni, mire az őrnagy emberei is előfutottak, a lányok szaladtak visszafelé, az őrnagy emberei velük szembe, a leányrablók elmenekültek azon az estén.

Egy faluból idekerült orosz katona egyik vasárnap bement a templomba. A kántor orgonakíséréte mellett énekeltek a hívők, főleg idős emberek, többségében nők. Iván hallgatta elrévedezett tekintettel, talán a maga falujának a templomában érezte magát, látta az idős szüleit, a velük élő állatokat, a leányt, akit szeretett, amikor abba maradt az orgonaszó, egy idős pap a szószékről beszélt a hívekhez. Iván hallgatta egy ideig, megunt, felszólt:

– Papa! Doszta propaganda, davaj muzsik. – Már egy kicsit tudott magyarul.

A Lehel úton megindult a villamosforgalom. A régi, felújított, elől-hátul nyitott kocsikat egy, a tető alatti hosszú szíj végén levő csengővel indította a kalauz. Megrántotta a szíjat, a csengő megszólalt, a szerelvény elindult. Orosz katonák nézték, hogy csinálja a kalauz. Egyik megálló felé futott egy apáca, mert ritkán járt a villamos. A kalauz elindította a szerelvényt, de az egyik orosz katona észrevette a futó apácát, elkapta a csengő szíját, elkezdte rángatni, a villamost a vezető leállította. Az orosz kihajolt, és elkezdett kiabálni a közben megállt apácának:

– Idiszudát szuszmaria! – és kézzel integetett, hogy siessen, lenyitotta az ajtót, egy lenyíló vasrácsot, és felsegítette az apácát. A villamos elindult.

Egy orosz kezében egy nagy ébresztőórával beállított az órajavítóhoz (mert órát nem árult), és mutatta a nagy órát, mutogatott, hogy csináljon belőle kisórákat, kézzel-lábbal mutogatott, amikor egy volt szovjet hadifogoly magyar odaért, az magyarázta meg, mit akar az orosz. Csináljon a nagyból két kis órát, ami marad, az órásé...

Egy részeg katona ült a fal mellett a körúton, nagyokat csuklott, és fintorgott, de nagyokat húzott egy üvegből. Egy öreg magyar nézte. Észrevette az orosz katonát, odaintette. Odanyújtotta a magyarnak az üveget, mutatta, hogy igyon belőle. Az öreg elvette az üveget, húzott belőle, a szeme fennakadt, egy hosszút köpött, visszaadta az oroszoknak. Denaturált szesz volt.

Beköszöntött a Rákosi rendszer, átvették a hatalmat a kisgazdától, lenyelték a szociáldemokrata pártot, megszűnt az urazás, mindenki elvtárs lett. Megszülettek a Rákosi viccek:

Egy embert elfogtak a határon, a csomagjában egy Rákosi képpel. Megkérdezi a határőr, hogy hova akart menni?

- Disszidálni akartam Ausztriába, meg onnan tovább.
- Akkor minek viszi ez a Rákosi-képet?
- Azért, mert ha kint elfog a honvág, ezt előveszem, biztosan elmúlik a honvágam.

Egy óvodában azt mondja az óvó néni: – Na, gyerekek, ma húst is kapunk az ebédhez.

Mire a kis Pistike:

- Hála Istennek.

Az óvó néni hátranéz: – Pistike, ezt nem szabad mondani, mert Rákosi bácsi ezért nagyon meggaragszik.

- És ha meghal a Rákosi bácsi?
- Majd akkor mondhatod, hogy hála Istennek.

Akkor is volt átvilágosítás, igazoltatásnak hívták, amin minden dolgozó átesett. A muzsikusz cigányok is. Ment egy cigánybanda az igazoltató bizottsághoz. Behívják a prímást:

- Hogy hívnak, mi a neved cigány?
- Instálom, Farkas Dani a nevem.
- Apád neve?
- Ű is Farkas Dani, Ű az idős Farkas Dani, Ű máshun prímás.
- A te apád nem Farkas, ezentűl Rákosi Mátyás, megértetted?
- Meg hát, megértettem, apám Rákosi Mátyás elvtárs.
- Anyád neve?
- Petrovics Rozál.
- Ezentűl nem ő az anyád, hanem Ratkó Anna, érted?
- Megértettem, anyám Ratkó Anna.

Kifelé menet gondolkodik: – Tudnak ezek nevet adni, de kik ezek, egyiket sem ismerem, de azt mondták, né mongyám sénkinek.

Bemegy a kontrás, azt is kioktatják, ki az anyja-apja, behívják a cimbalmost, az is így jár, de a bögsnek már elmondta a kontrás, mit kell mondani. Bemegy a bögs, attól is kérdezik a nevét, mire a bögs:

- Kolompár Mihály, aműgy csak Miskának hívnak.
- Apád neve?
- Rákosi Mátyás.
- Anyád neve?

– Rátkó Anna, instálom.

Az igazolók összenéztek, az elnök:

– Cigány, te hallgatóztál?

– Én-e? Hát itt dögöljön meg ápám-ányám, há én hálldatództam. Még, hogy én hálldatództam, ná még ilyen mondáni.

Hildebrand István filmoperatőr barátom mondta el, egy forgatáson Rákosi odaintette Kodályt magához, és azt mondta neki:

– Én nagyon haragszom magára.

Mire Kodály: – Én is magára.

Rákosi meghökkent: – Maga miért haragszik rám?

– Azért, mert maga nem engedi a mi ki dalos madárkáinkat nyugatra tanulni, hogy még szebben énekeljenek.

Mire Rákosi:

– Láttam, meg hallottam én kalitkába zárt madarakat is szépen énekelni, maradjanak csak itthon, itt énekeljenek.

A cigányok tanakodnak, mit kellene Rákosi elvtársból csinálni, olyat, ami rangú még nem volt az országban. Az egyik ajánlja – Legyen kormányzó. – Az nem jó, mondják, olyan már volt. Legyen király, de azt is elutasítják, itt már sok király volt, császár meg német volt, mire az egyik: – Én tudok egy jót, legyen fárajó, az még nem volt.

Ezidőtájtban új rendőrviccek is születtek, egynéhányat elmondok az akkori időkből. Már említettem, megszűnt az urazás, úri szabó, úri fodrász és egyebek. Egy rendőr rugdos egy gyönyörű, fényezett kaput, kijön a házmester: – Ne rugdossa már ezt a kaput, mert lejön a politúr.

Mire a rendőr: – Jöjjön csak le, majd azt is jól valagba rúgom.

Egy gyerek kis papírzacskóban árul valamit, odamegy a rendőr: – Mit árulsz, te gyerek?

– Almamagot.

– Aztán mire jó az?

– Az növeli az értelmet, lesz sok esze.

– Aztán mennyiért adod?

– Egy forint egy zacskó.

A rendőr gondolkodik: – Adj egy zacskóval, aztán jó legyen!

Elmegy, megeszik néhányat, elkezd gondolkodni, odamegy a gyerekhez: – Te gyerek! Te becsaptál engem, két kiló almát vehettem volna ennyiért!

– Hány szemet evett meg?

– Három vagy négyet.

– Látja! És máris, hogy nyiladozik az agya.

Egy inasgyerek bemegy a henteshez, azt kérdezi: – Hentes bácsi, van nyelve?

– Van fiam.

– Akkor nyalja ki a seggem, – mondja, és elszalad. A hentes egy nagykéssel utána. Akkor még rendőr irányította a forgalmat, a suszterinas még átfutott, amikor megfordult a rendőr. A hentes futni akart, de elkapta a járdán álló rendőr.

– Hová futunk? Be a tilosba? Nem látja, mit mutat a forgalomirányító rendőr?

– De látom én, hanem ott szalad az a csibész inaskölök, azt mondta nekem, hogy nyaljam ki a seggit, a disznó.

– Na és magának olyan sürgős az, hogy beleszalad a tilosba?

Meghalt a rendőrparancsnok, a főtörzs azt mondja: – Kovács kettő maga elmegy a temetésre, és ha visszajön, beszámol, hogy zajlott le a temetés. – Visszajön a temetésről Kovács II. (mert volt még egy Kovács), odaáll a főtörzs elé, elmondja: – Sokan voltak, sok volt a virág, koszorúk, sok volt a beszéd, de hát én még ennyi bumburnyákot nem láttam együtt. Amikor megszólalt a zene, egyedül én kértem föl az özvegyet egy lassú csárdásra...

A főútvonalon ellenőrzi egy főtörzsőrmester a járőrt, látja, hogy az egy csajkából eszik az út szélén, azt mondja neki:

– Szabó tizedes, micsoda új szokás ez csajkából enni, ha már éhes, szemben van egy, a túloldalon egy önkiszolgáló, miért nem eszik ott?

– Ott ettem én eddig, de fogorvosnál voltam, az meg azt mondta, egyek a másik oldalon.

Jött az 1956. Az oroszok leverték a második szabadságharcunkat, Kádárt nevezték ki az ország élére, megkezdődött a leszámolás. Saját szememmel láttam egy kisiparos műhely ajtajában állva, hogy tankon meg teherautón hordták be a Gyorskocsi utcai börtönkapun a tizenéves fiúkat-lányokat. Előkerültek az eddig lapuló pufajkás hősök orosz fedezet mellett, géppisztollyal, pisztollyal felfegyverkezve, az eddig bujkáló ÁVO-sokkal szedték az áldozatokat, elég volt a legkisebb gyanú. Áruló meg bőven volt, minden rendszer vagy háború után. Korabeli viccek:

– Két ember találkozik, az egyik így köszön: – Jó a hordó!

A másik: – Mi az, hogy jó a hordó?

– Jó a hordó, nem kell kádár.

Volt Kádárnak egy embere, úgy hívták Dögei. Megszületett a vicc: Kádár és dögei...

Bemegy egy ember az üzletbe nagy lihegve, azt mondja, diszidol van?

Mire az eladó: – Talán szidol?

– Mindegy az, csak pucolni lehessen vele.

Egy Rákosi viccem kimaradt. Egy férfi megy a Belügyminisztériumba névmagyarosítási kérelemmel. Megkérdezi az előadó, hogy mi a neve?

– Szarközi Mátyás – mondja a kérelmező.

Egymásra néznek az ott dolgozók, hát ez tényleg ronda név.

– És mire akarja magyarosítani?

– Szarközi Árpádra.

Visszatérve Kádárhoz, aki tudott, menekült az országból nyugatra, még a kutya is. Az osztrák határon találkozik két kutya, az egyik magyar. Kérdezi az osztrák kutya: – Te miért menekülsz?

– Őrző-védő kutya voltam, de kirúgtak az állásomból, üldöztek.

– De miért? – kérdezte a másik.

– Azért, mert ott ugattam, ahol nyalni kellett volna.

Sajnos ez még ma is így van, és így is marad. Meg kell gondolni, hol, mit ugatunk és kinek?

Csöng a telefonom. Azt mondom: – Vörös lakás. – Mire a telefonáló: – Fesse fehérre!

Hát normális ez? Neki nem tetszik a vörös szín? És ez nem vicc, még nincs április elseje sem. A telefon nagy röhögéssel lecsapva. Ez a jelen vicce, meg az, hogy élünk, de miből? Mennyiből? És még örülhet, aki dolgozhat. Ez nem vicc!

A hosszú élet titka

Azt hiszem, ez a téma sok embert érdekel, nőket, férfiakat, fiatalokat, öregeket egyaránt. Na mármost az a kérdés, ki beszél vagy ír erről a témáról? Olyan fiatal, középkorú, aki csak hallott róla, írásokat olvasott, és ebből következet valamit, azt fennhangon hirdeti, mint egy megfellebbezhetetlen tényt, vagy olyan egyén, aki ezt már megélte, a saját bőrén tapasztalta, de nem hirdethette ország-világ előtt.

Én most nyolcvannégy éves vagyok, megértem egynéhány politikai rendszert, az I. világháborúban születtem Pesten, a VIII. kerületben, valahol egy akkori kórházban. Apám, mivel behívták katonának, elvitt az akkor született öcsémrel 1917. év vége felé egy Maros melletti kis faluba a nagyszüleimhez, anyánnkal együtt. Nem nagyon örültek nekünk, hiszen maguk is szűkösen éltek. Nem sok idő múltával szerbek szállták meg a falut. 1920-ban jöttek előbb francia gyarmati katonák, majd a magyarok. Visszaadtak a szerbek kilenc települést.

Hogy miért írom le mindezt? Hozzá tartozik a hosszú élet titkához méghozzá nagymértékben. Már gyermekkoromban megszoktam az éhezést. Nem voltam kövér, elkényeztetett gyerek, inkább az éhezőkre jellemző fejletlen, testileg sovány visszamaradott gyerek, aki viszont szellemileg túlfejlett. Az elemi iskolába menve írni-olvasni, számolni tudó, aki unta magát az iskolában. A falusi tanító ezt ki is használta, a legbutább parasztyerekeket kellett tanítanom az írásra-olvasásra. Valahol itt kezdődik a hosszú élet titka, és ott végződik, ahol az a tét, meddig érdemes élni. Ez nagyon fontos az életünkbe, mert azt mindenki megtudja, aki megéri azt a kort, hogy van-e még értelme az életben maradásnak. Ha valaki úgy érzi, hogy szellemileg-testileg ép, nem szorul a környezetének a mindennapi segítségére, el tudja látni saját magát, annak érdemes minél tovább élni, addig, amíg a korának megfelelő szellemi és testi erejének birtokában van, vagyis nem szorul mások segítségére. Ha valaki azt veszi észre, hogy nem tud meglenni mások, idegen vagy gyermek, rokon segítség nélkül, mások terhére van, magatehetetlen, kiszolgáltatott, annak nem érdemes élni, még a kórházban sem, mert mindenki a halálát várja, a gondozók, a hozzátartozók, tisztelet a nagyon kevés kivételnek, mert ilyenek is vannak, személyesen ismertem ilyen leszármazottat.

Most megpróbálom érzékeltetni, megmagyarázni a lehetséges hosszú élet titkát. A saját átélt tapasztalatom adom közre, hogyan is kell élni, ha életben akarunk maradni, hiszen senki nem tervezhet hosszú életet magának, annál is inkább, mivel más tényezők is hozzájárulnak az életünk alakulásánál. Például a balesetek és a súlyos betegségek, amik nem kizárható tények, ezeket megkerülni nem lehet. A betegségek azonban sok esetben elkerülhetők. Sokszor hallom, mikor nálam sokkal fiatalabbak egymásnak beszélnek a betegségeikről. Olyan szavak, orvosi gyógyszernevek, amiket ámulva hallgatok. Sokan dicsekszenek, hogy azonnal felvették a kórházba, felismerték a súlyos betegségüket, persze van, amikor ez valóban indokolt, de sokszor van, hogy valaki kiprovokálja a kórházba jutást, mert ott érzi jól magát. Jönnek a látogatók, ajándékot-virágot visznek, sajnálják a beteget, az orvosok már hazaküldenék, de ő még kitalál valamit, hogy minél tovább maradhasson. Ismertem olyanokat, akik elsők voltak influenza, tetanusz, stb. oltásokra jelentkezésnél, évenként befeküdtek a kórházba teljes kivizsgálásra, ma már nem élnek. Még egyszer hangsúlyozom, más egy tüdőbaj, egy tumor, vese-máj elégtelenség, ha öröklött, és számos olyan betegség, ami az adott életviszonyok miatt elkerülhetetlen.

Nekem szerencsém volt, húsz éves koromig éltem ebben a kis faluban, ahol se orvos, se pap nem volt, nem szorultam a segítségükre. Visszakerültem Budapestre, a nagynéném fogadott be. Szegeden technikumot végeztem az 1933/34-es tanévben, sehonnán nem tudtam munkát kapni, míg végül egy vasesztergályos unokabátyám elhelyezett egy csavar- és fémárugyárban

betanított gépmunkásnak. Legelőször 1933-ban voltam a szülővárosomban, mert akkor volt a gödöllői cserkész világtalálkozó, ahol én is részt vettem. Kerékpárral mentünk egy iskolatársammal, cserkész barátommal, több mint kétszáz kilométert. Akkor láttam először az anyai ági rokonaimat, akik sokan voltak, hiszen édesanyám a legfiatalabb hetedik gyermek volt a családban, mindenki szerette, engem is szeretettel fogadtak, akikkel találkoztam. Amikor már én is ott éltem, nem volt időm velük találkozni. Napi 10-12 órát dolgoztam, mégis nyomorogtam a 20 filléres órabérből. Elhagytam a nagynéném, mert közben az öcsém is odajött, éreztem, ketten már terhükre vagyunk. Ágybérlet, albérlet következett, amíg meg nem ismerkedtem egy hasonló korú barátommal, együtt vettünk ki szobákat, volt olyan, amit tele volt poloskával. Ma már hál' Istennek, nem is tudják csak az öregek, hogy mi az. Vészívó rovar, ami éjjel jelent meg az ágyakban. Fogorvossal találkoztam először OTI-nál (Országos Társadalombiztosító), lelketlen volt, neki semmi nem fájt, nem gyógyított, húzott. A második esetem már komolyabb volt, vakbélgyulladás, még hozzá perforált. A mentőkocsiban kifakadt, megszűntek a szörnyű fájdalmaim. A Rókus kórházba vittek, ott megtudták, hogy akkor már műszaki tisztviselő voltam, átvittek a MABI (Magánalkalmazottak Biztosító Intézete) kórházba a Péterffy Sándor utcába. Ez életem legsúlyosabb esete, három hónapot töltöttem ott, majdnem belehaltam, akkor még nem volt penicillin. Akkor már nő voltam, illetőleg együtt éltem a későbbi feleségemmel, jobb életkörülmények között, 1940-et írtunk.

Idáig húzhatunk egy vonalat, mi volt az életem? Állandó nélkülözés, harc a mindennapi életért, a napi betevő falatra alig jutott, amikor a szállást, a legszükségesebb ruházati cikket megvettem, kifizettem. Az egyetlen szórakozásom a vasárnapi mozi volt, ha éppen volt rá pénzem. Egy-egy pohár bort vagy sört szombaton este vagy vasárnap engedhettem meg magamnak. Állandó barátnőm nem volt, nem volt rá pénzem. Csak a remény éltetett, hogy egyszer csak megváltozik ez a könyörtelen állapot. A mai generáció ezt el sem tudja képzelni, mi volt akkor. Ha az udvaron vagy a munkahelyemen leálltam volna néhány szót váltani, még aznap odaadják a munkakönyvet, meg az addig járó pénzt, és mehettem volna új állást keresni. Spiclik lesték, ki az, aki nem dolgozik. A gyárak előtt százával álltak a munkára várók. Aki dolgozhatott, nagyon megbecsülte a munkahelyét, nem úgy, mint most. Nem volt lézenegés, feketézés, névnapünneplés, telefonálgatás, főleg tisztviselői vonalon felületes ügyintézés, mert hamar az utcán találta magát.

Soha nem ehettem tele magam, sokat dolgoztam, ünnepnap, vasárnap a budai hegyeket jártam jó levegőn a gyári bűzös levegő után. Egy éltető elemem volt, hogy ki kell várnom, megérni a jobb időket. Volt egy kevés pár éves átmenet, akkor végre elég jól éltem, de jött a II. világháború, és az azt követő szörnyű évek ismét próbára tették az idegeimet. Testileg nem törtem meg, szellemileg sem, ellenben rengeteget tanultam, hogy lehet mindezt a sok megpróbáltatást túlélni. Gyerekkorom óta sok rosszat éltem át. Melyik gyerek élte át azt, amit én? Makóra jártam iskolába, tizenkét kilométert gyalog oda-vissza, mert apám nem tudta megfizetni a diákbérletet egy hónapon át. Utána ugyanez történt, amikor Szegedre jártam, ősszel hónapokig gyalog 18 km-t oda-vissza. Ehhez járult, hogy ott délelőtt-délután volt elméleti vagy gyakorlati foglalkozás, éjjel tanultam petróleumlámpa-fénynél.

A háború átmeneti állapot volt, harc az életért. Amikor a pincékbe szorultunk, mindenki azt mondta, ezt a szörnyű bombázásokat éljük át. Soha nem lehet tudni, mikor talál telibe egy angol vagy amerikai bomba egy pincét, tele gyerekekkel, öregekkel, lányokkal, asszonyokkal, mert a férfiak katonák voltak, nem önszántukból, kevesen voltunk az óvóhelyen, de mindenki imádkozott, csak egyszer kijussunk innen, túléljük ezt a szörnyű háborút.

Jött a megszállás (akkor felszabadításnak kellett mondani), az utcára nem lehetett kimenni, főleg este, a nőket elhurcolták, megerőszakolták, egész banda orosz, bulgár, román katonák, a férfiakat összefogdosták hadifogolynak, a vetkőztetés, rablás napirenden volt. Egy unokabátyám nagy kommunista volt, azt mondta nekem, nem lesz bántódásod, ha azt mondod:

– Tovariss. – Négy évig gyakorolta orosz hadifogságban.

Én két esetben sikeresen megszöktem a begyűjtéskor. Ismét jött az éhezés korszaka. Nekem nem volt új, már volt benne gyakorlatom, megszoktam. Akkor láttam, néhányan milyen jól kihasználják mások nyomorát, és hasznot húznak belőle. Orosz tolmácsok, akik valahol megtanultak oroszul, eladtak nőket, elvitték az oroszokat lakásokra, ahol vidéki nők bujkáltak, akikről tudták, hogy van némi vagyonuk, aranyért ékszerekért, értékes holmikért adtak élelmi-szert, kávé, italt, cigarettát. Egyesek hamar meggazdagodtak, amíg mások majd' éhen haltak. Jó eset volt, ha találtak megbontott lőttemet, amit megfőzhettek. Sokan ruhaneműt, ágyneműt adtak a vidéki parasztnak némi élelemért cserébe.

Ez volt a háborús időszak, amit a mai generáció még csak el sem tud képzelni, nem hogy megérteni azokat a háborús borzalmakat. Az elpusztultak, rossz idegzetűek megbetegedtek, nem bírták ki ezt a rengeteg megaláztatást, a munkabírást meghaladó akkori megkövetelést, éhbérért dolgozást, elhullottak. Ezt akkor a kapitalizmus bűnének róttuk fel. Sokan lettek szakszervezeti tagok, szociáldemokraták, akik megpróbáltak egymáson segíteni. Ez sokszor sikerült is. Alakultak munkásdalárdák, zenekarok, tornaklubok, turistaegyesületek. Együtt jártak fiúk-lányok, a tagság kirándulni, különböző rendezvényekre, ahol szerepeltek, megosztották az ennivalót azzal, akinek nem volt, sokszor összeadták az utazás költségét. Akik el tudták fogadni ezt a közösségi életet, máris segítséget kaptak az embertelen élet túlélésében. Mindez 1945 után megváltozott, sok minden megszűnt kommunista intézkedés alapján. Ami megmaradt: 1948-ban a Szociáldemokrata Párt és szakszervezet is kommunista vezetés alá került. A többi esemény tömören leírva:

1940-ben kerültem az Uhri Testvérek, a mostani IKARUS Gyárba. Voltam szociáldemokrata párttitkár, nem fizetésért, a saját időmből társadalmi munkában, főosztályvezető a tulajdonos megbízásából. Voltam 1946-ban az ÁVO Andrassy út 60-ban, mint munkáslázító. 1948-ban elleneztem a két párt egyesítése előtti kommunista pártba való átlépést, kirúgtak a pártból és az állásomból, áthelyeztek Győrbe a Vagongyárba alacsonyabb beosztásba. Mint kooperációs diszpécsert berendelték a Kohó- és Gépipari Minisztérium Termelési Főosztályára orosz jóvátételi gyártmányok ellenőrzésére-irányítására. Két évet töltöttem a minisztériumban. Jött 1956, a gyári munkástanács megbízásából én lettem az összekötő a Nagybudapesti Munkástanáccsal, én hordtam oda a győri „Kisalföld” című dunántúli lapot. Ismét fekete bárány lettem. Önként kiléptem, és a Láng Gépgyárba mentem. 1975-ben nyugdíjba mentem, de még 13 évet dolgoztam rá, és a gyár Kazán fővállalkozásáról mint önálló létesítményfelelős távoztam, amikor a személyi jövedelemadót kezdték levonni. Ez már sok volt. Levonták a nyugdíjárulékot, a társadalombiztosítást, az adót, összevonva a nyugdíjammal. Hiába kértek, maradjak, mert szükség van rám, tovább nem maradtam. A 13 évet sehol nem értékelték, harminckilenc és fél év volt a nyugdíjalapom, lehetett volna 40 évre módosítani, ezt nem tudtam elérni.

Mindent összegezve látható-olvasható, nagyon sok szenvedés, nélkülözés, megalázás kísért végig a mai napig, sokat tanultam és tapasztaltam az életem folyamán. A munkát csak a gyárban fejeztem be. 1960 óta van egy kis telkem-nyaralóm Velencefürdön, minden szabadidőm ott töltöm munkával. Van szőlőm, gyümölcsfáim, metszek, permetezek, ások, kapálok, locsolok, mindig van mit csinálni, így nincs időm betegeskedni vagy netán meghalni. Még horgászni is jártam eddig csónakon, hal nincs, ritkán akadt valami, bár kilométereket is eveztem, befejeztem, tovább nem horgászok. A feleségemmel megtermeljük a zöldség-gyümölcs szükségletünket, még a gyerekeimnek is jut, ha jönnek, mert van két fiam és öt unokám is.

Orvost ritkán látunk a feleségemmel együtt hála Istennek, már az előforduló betegségeinket ismerjük, a szükséges gyógyszert azt kérjük az orvosuktól, ha ő úgy látja, más a baj, mást ír fel, de ez ritka esetben fordul elő. Csodálkozik is, hogy ilyen jól bírjuk magunkat mind a

ketten, pedig a feleségem is 76 éves, de még bírja a munkát. Az embernek soha nem szabad feladni a legnehezebb helyzetekben sem, mindig van valami kiút, de ezért nekünk is kell tenni valamit. Ez volt röviden összegezve az életem, és még élek.

Mindenkinek van egy múltja, egyénenként más és más. Sok mindent szeretne visszaidézni vagy éppen elfelejteni örökre. Sajnos, ami elmúlt azt megismételni nem lehet. Az elmúlt percek, órák napok és az akkori elszalasztott élmények soha vissza nem térnek, akár szép, akár rossz emlék a múlté. A jelennek kell élni, és azt kell kihasználni úgy, hogy ha elmúlt, a szép emlék maradjon. Mindent a maga idejében éljük, hogy ne maradjon szégyellnivalónk.

A hosszú élet egyik meghatározója az ember teste, amit táplálni kell, de nem túltáplálni. Azok az emberek, akik úgynevezett haspókok, csak a hasukkal törődnek, nem lesznek hosszú életűek. Eljön az idő, amikor többet árt a túlevés, túltápláltság, mint használna. Ismét magamra hivatkozom. Most ehetnék-ihatnék kedvem szerint, nem élhetek a lehetőséggel. Napjában legtöbbször egy nap kétszer eszem, nem azért, mert nincs mit, hanem egyszerűen nem kívánok semmit enni. Kimentem a tóra horgászni, egy feketét, egy kupica pálinkát ittam, és vittem reggel 5-6 órakor egy kulacs vizet. Visszamentem délután, általában két óra körül, akkor ettem, meg este, ami éppen kéznél volt. A bort-sört mértékkel fogyasztom ma is. Hol többet, hol kevesebbet, egy-egy kupica szilva, barack vagy cseresznye is előfordul, de soha nem iszom részegre magam. Ha iszom, jobban kívánok valamit enni, előfordul, hogy három-négyszer is eszem. A testsúlyom 70 kiló átlagban, a 73-at nem haladja meg. Ez vonatkozik a téli időszakra is. A másik dolog, ami nagyon fontos, a tevékenység, a mozgás. Télen is minden héten leutazok a nyaralóba a kóbor macskákat etetni, 10-12 macska jön össze, ha odaérek, már jönnek eléem, alig tudok lépni tőlük, ott járkálnak a lábam előtt. Sokszor meg is fázok, de túlteszem magam rajta.

Sokan mondhatják – Ja, könnyű neki, van hova menni, van egy nyaralója, ugyan miből vette? – Ezt kérdezte a szomszéd asszonya – a budai lakásom melletti – mire én így válaszoltam:

– Neked elmondom Paula, de ne mondd el senkinek, kellemetlen volna, nappal dolgoztunk, éjszaka meg lopni jártunk. Próbáld meg te is. – A szeme fennakadt, és szólni nem tudott, de azóta is emlegeti, hogy szeretné látni, tudja a címet, egyszer majd megjelenik Velencén.

A kis alpesi házat pincével, felsőszinttel a feleségem, barátaink, gyermekeink kétkezi munkájával építettük egy kőműves irányítása mellett. A vállalkozó a terv alapján a háromszorosát kérte, annyi pénzünk nem volt. Mindig abbahagytuk, ha a pénz elfogyott, és folytattuk, ha ismét összespóroltunk a szükséges pénzt. Nem volt dőzsölés, szórakozás, időnk se volt rá, még egy mozi se jöhetett szóba. Nem örököltünk soha senkitől, nem kaptunk pénzt, csak a munkánk utáni fizetésből éltünk, építettünk, de ezt most nagyon szeretjük, megbecsüljük, megszenvetünk érte.

Amíg ez a telek nem volt, a budai hegyeket jártuk, a fiunkkal nagy távolságokra elgyalogoltunk a turistautakon. Ezt mindenki megteheti, mozogni kell a tiszta, jó levegőn, nyugdíjas korban hétköznapi is. Jártuk vonaton-autóbuszon a vidéki ismeretlen településeket is, sokat fényképeztem, ha tehettük, külföldre is mentünk. Nem szabad eltespedni, unatkozni, merengeni a múlton, hogy hogyan is lehetett volna sok mindent csinálni, ez elmúlt, csak a szépre emlékezzünk, a többit felejtsük el, élünk a mának. Kerüljük a családi perpatvarokat, a felesleges izgalmakat, tervezzük meg a tennivalóinkat, legyen egy életcélunk, akkor gyorsan múlnak a napok, és azt mondjuk este: – Ezt a napot is túléltek erőben, egészségben várjuk a holnapot. – Ha vannak jó gyermekeink, unokáink, azokkal is lehet közös programunk, ünnep az, amikor valahol együtt van a család. Nagy gond a főzés, mosogatás, de jobban szeretjük, ha hozzánk jönnek.

Az egészség az, amire nagyon oda kell figyelni. Egy elhalt szomszédom szavai jutnak eszembe, amikor azt kérdeztem: – Gyulám, miért nem mégy el orvoshoz? Beteg vagy.

– Drága Jánoskám! Az ember addig menjen az orvoshoz, amíg segíteni tudnak rajta, nekem már késő – volt a válasza.

Én ezt akkor nem értettem meg, nem vettem komolyan, csak akkor jutott eszembe, amikor megtudtam, hogy halva találta a sógora. Az ember időben menjen orvoshoz, és szedje a szükséges gyógyszert. Én is jártam úgy, hogy köszvényes lett a bal lábam, orbánc, reuma meg egyebek ellen gyógykezelték, a hetedik orvos, a háziorvosom vette észre, hogy mi a bajom. Elküldött a János kórházba is, hogy saját magát ellenőrizze, ott is azt állapították meg. Elmúlt, de van rá gyógyszerem, ha újból elővenne hasonló tünettel járó fájdalom. Jóba lettünk az orvosommal, kár, hogy azóta ő is meghalt. Egyszer azt mondta: – Sok folyadékot fogyasszunk, de nem ám szilvapálinkát.

– Mit csináljak főorvos úr, ha a barack- meg a cseresznyepálinkám már elfogyott? – Jót nevetett rajta. Tudta, módjával iszogatom, neki is adtam, a saját fáimról való szilva volt, örült is neki.

Nagyon fontosak még a férfiak esetében a nők, a nők esetében a férfiak. Ne akarjunk egymáson uralkodni, állandóan kioktatni, kritizálni egymás tettét. Legyünk egymáshoz megértők, segítsük egymást mindenben, ne követeljünk lehetetlent, csak amit megcsinálhatunk, megvehetünk, ne terheljük túl egymást. Vegyük tudomásul, hogy egymásra vagyunk utalva, egymást kell támogatni betegségben, elesettségünkbe, másra nemigen számíthatunk. Egymás után halnak meg a barátok, barátnők, ottmaradnak egyedül, ami szörnyű dolog. Csak az tudja, aki egyedül marad, mit jelent egyedül élni. Nincs kihez szólni, nincs, aki egy pohár vizet adna, mindent egyedül kell csinálni, akkor tudja értékelni azt, aki elment. Szegény édesanyám azt mondta: – Fiam! Rossz a rosszal, de rosszabb a rossz nélkül. Igaza volt.

Pokollá tudjuk tenni egymás életét féltékenységgel, felesleges gyanúsítgatásokkal verhetünk naponta koporsószőget a leendő koporsójába, ha azt mondjuk felelőtlenül:

– Bárcsak már ne lennél. – Az ilyen házastárs lehet, hogy mások felelőtlen tanácsára vagy ital hatására cselekszik, sokszor azt se tudja, mit beszél, mintha ő egy szent lenne, a maga hibáit nem veszi észre, csak a másikat gyötri, bírálja, netán szidja nap, mint nap. Mire jó ez? Meg akar szabadulni a másiktól? Előfordulhat, hogy valaki ital hatására, részeg állapotban még verekszik is, ez szélsőséges eset, ez ellen nagyon nehéz védekezni, megváltás a halál. A többség életvitele nem ilyen. Sokkal tovább élnek a víg kedélyű emberek, semmit nem vesznek túl komolyan, még a házastársukat, az őket ért bosszúságokat sem. Ne csináljunk a bolhából elefántot, általában azt együnk-igyunk és tegyünk, ami jólesik, ha lehetőségünk van rá, mert ez hozzátartozik a továbbéléshez. Ha nem mozgunk, nem táplálkozunk ésszerűen, ha nem olvasunk, társalgunk, nem foglaljuk el magunkat rádióhallgatással, tv-nézéssel, meg-
ássuk a saját sírunkat...

Velencefürdő, 1999. nyarán.

Az életutam röviden

Amiket leírok, azt nem olvastam, hallottam, hanem átéltem. 1915 évben az I. világháborúban születtem, még nem voltam három éves, amikor Budapestről, ahol születtem, az 1917. februárjában született öcsémmel egy Maros menti kis faluba kerültünk. Apánk vitt oda a szüleihez anyánkkal, mert őt behívták katonának. A nagyszüleim nem fogadtak örömmel bennünket, mert maguk is nagy szegénységben éltek. Jött a szerb megszállás, majd francia gyarmati katonák, 1920 nyarán jött a magyar katonaság. A Trianoni határkiigazítással 9 faluközség került vissza Magyarországhoz. A nyomor nem változott, csak az öröm, hogy újra magyarok között éltünk.

Ebben a faluban – néhány jómódú gazdát kivéve – föld nélküli parasztok éltek, egy telken lévő kis ház volt a tulajdonuk, napszámból éltek, cselédek voltak valamelyik uradalomban. Nem volt sok, báró Gerlóczy Félix, Katona major, vagy a Maros túlfelén a szegedi püspöki uradalom. Püspöklele (most Maroslele) foglalkoztatta egy részét a lakosságnak, éhbérért. Egy pengő volt a napszám, látástól vakulásig a munka, amit szigorúan felügyeltek, aki nem dolgozott szorgalmasan vagy feleselt, már másnap munka nélkül maradt, elkergették. Nehéz volna leírni azt a nyomort, amiben éltünk. Őseim még a Maros vizét itták, az én időmben volt ásott kút az állatoknak, ivóvizet az artézi kútról hordtuk a vállunkra vehető abranyicának nevezett farúd két végére akasztható tíz literes kantának nevezett zománcozott, fedeles, füles edényben. Záptojás szaga volt, de egészséges, télen meleg, nyáron hideg ivóvíz volt. Vásárolni, már akinek pénze volt rá, a 12 km-re lévő Makón vagy a 18 km-re levő Szeged városokban lehetett. Felsőbb iskolákba is odajártunk négyen a faluból.

Magyarország a hárommillió koldus országaként előkelő helyen szerepelt az éhezők között. 1935-ben a rajtam lévő ruhában és fehérneműben elhagytam a falut, szülővárosomba, Budapestre költöztem abban a reményben, hogy ott munkát kaphatok édesanyám testvérei révén, akik közül még öt testvére és annak gyermekei éltek. Egyedül egy, az azóta 102 évesen elhalt nagynéném segített, eltartott, amíg munkát nem kaptam egy angyalöldi csavar- és fémáru-gyárban, egy dolgozó vasesztergályos unokabátyám segítségével. 20 filléres órabért kaptam, mint betanított gépmunkás. Évekig dolgoztam a fűrő-, maró-, excenter gépeken, ami alatt sok dolgozó vesztette el az ujját, midőn a lábpedált használta, automatázta a gépet. Reggel hattól este hatig-nyolcig dolgoztam, hogy meg tudjak élni és lakni valahol, kivétel volt a péntek. Egy másik unokabátyám, ahol akkor laktam, bevitt a szociáldemokrata pártba, és egy munkásdalárdába, oda mentem minden pénteken, hat órára. Négy évet dolgoztam le ebben a gyárban. Voltam munkaátvevő az utolsó évben, 1939-től 1940 április haváig, akkor felmondtak. Nem tudtam, hogy a zsidótörvény szerint, akinek már négy polgárija van, már ki kell emelni tisztviselőnek (nekem ennél több volt), hat heti bért kaptam, amit nem kellett ledolgoznom. A vétkem az volt, hogy összejátszottam a munkásokkal. Ez abban merült ki, hogy akik a testi épségüket veszélyeztetve dolgoztak – velük megbeszélve –, visszatartottam a munkalapját, hogy akkor számolom el, amikor szerszámtörés, géphiba miatt keveset termelt. Ha elszámoltam, rögtön jön a stopperórás normaellenőr, és leveszi a bérét annak a munkaszakasznak. Volt olyan besúgó munkás, aki elárult, ettől kezdve figyeltek. Ha a gépmunkások megtudták volna, hogy ki volt, az nem úszta volna meg ép bőrrel. A munkások, nők-férfiak szerettek, sokan megsirattak, amikor elmentem, még a lakásomon is felkerestek, felajánlva a segítségüket. Nem kellett; májusban beléptem az Uhri Testvérek Autókarosszéria Gyárba, mint műszaki tisztviselő. Megnősültem, a feleségem bevittm a mátyásföldi repülőgépgyárba, mint bér-elszámolót, ami ugyancsak az Uhri Testvérek Kft-hez tartozott. Rövidesen osztályvezető, 1945 után főosztályvezető lettem. Hozzám tartozott egy nagy fatelep, az összes raktár, ahol kárpitos áruk, csavarok, vasárúk, fémárúk, alumínium lemezek, alumínium ötvözetek a repü-

lőgépekhez, minőségi acéláruk, felsorolni nem lehet, mi minden volt a különböző raktárakban. Hozzám tartozott a raktárak felügyelete, az anyagátvétel ellenőrzése és az anyagkönyvelés. Emiatt el kellett végezni egy kereskedelmi könyvelési tanfolyamot egy jónevű, zsidó származású hites könyvszakértőnél, ki bírósági könyvvizsgálóként is működött. Sokat tanultam tőle, az életre tanított.

Megnősültem, végre megszűnt a hányódásom, ágybérletek és poloskás albérletekből szabadultam meg. 1944-ben vettem egy lakást, mivel már nem bírtam elviselni, hogy egy szobakonyhás lakásban, ami összesen 24 m² volt, WC a folyosó végén, és a feleségem gyereket várt. Az anyósom összecsdítette a rokonságot, győzzenek meg, háború van, jönnek az oroszok (akkor már tudtuk), most akarok elköltözni, és ő akkor egyedül marad...

Én szerencsétlen, visszakértem a pénzt, a feleségem, aki azóta meghalt, az édesanyját választotta. Megkaptam a SAS-behívót, szerencsére csak a mai szlovák területig jutottam, a nálam maradt pénzen fél disznót, krumplit, babot vásároltam, és egy Pestre menő katonai teherautóval a feleségemhez küldtem, ahol akkor már ott volt az orosz frontról sebesülten hazahatározott öcsém is. Sajnos már ő is halott. 1945-ben megszületett a fiam, én adtam vért a szülés után a feleségemnek. Nem éheztek a pincében átélte hónapokban, utána sem, de én otthagytam az anyósom, akivel nagyon összeveszttem, mert a megmaradt pénzem semmit sem ért, és lakásom se lett.

Itt egy kicsit hosszabban írnám le a történeteket. 1944 végén, amikor én visszaértem szökéssel, már mindenki az óvóhelynek kinevezett pincében volt. Az első találkozásom egy orosz katonával így volt: Egy idős emberrel álltam az óvóhely lejárata előtt. Ő az I. világháborúban fogságba esett az orosz fronton, megtanult valamit oroszul. Az orosz katona azt kérdezte, hogy hány óra van. Ő előhúzta a láncon, a lajbi-zsebében lévő órát, ránézett a zsebórára, és megmondta az időt. Az orosz odakapott, kiszakította láncostól az órát, és elment. Este egy tolmáccsal (magyar munkaszolgálatossal) jöttek részegen vagy nyolcan, nyakukban a géppisztollyal, némeckit keresni. Az utcai pince üres volt, de amit találtak, elvittek, a sarkon a vendéglő alatt még találtak valami bort, úgy jöttek az óvóhelyre némeckit keresni. A tolmács elmondta, hogy senki ne csináljon ostobaságot, mert akkor lövöldözés lesz, a nők se ellenkezzenek, sajnos segíteni nem tud. Összeszedték a leányokat, a fiatal asszonyokat, hogy viszik krumplit pucolni. Az én feleségem állapotos volt, így nem vitték el. Nem kell sok fantázia, hova vitték őket. Férfiak kevesen voltunk, tétlenül kellett néznünk, hogy mi történik. Sokan ezt ma már kézlegyintéssel intézik el, látva a mai szexuális életet. Nem tudom, mit szolt volna akkor, ha ő az a gyerek, aki mellől elviszik az anyját, vagy férj lett volna, akinek elhurcolták a feleségét, vagy a leányát. Megfertőzve betegedtek le a szörnyű emlékekkel, amit részeg orosz, román, bulgár katonák hagytak maguk után. 1945-ben egy kolléganőm elmesélte, hogy tizenkilenc éves volt, szűz; a férfi, akit szeretett, orosz fogságba esett. Az anyja hányszor megpofozta azért, mert későn ment haza, nem merte odaadni magát az anyja miatt – egy leány szűzen menjen férjhez – ezt hajtogatta. Nyolc részeg, bűdös, mosdatlan katona ment rajta keresztül. Azóta nem beszél az anyjával, aki most azon sír, kinek tartottam meg a szüzességem? Azt mondta az anyjának: – Tudja mi lesz? Kurva, annak fekszek le, aki megtetszik. – Az orvosoknak nem voltak megfelelő gyógyszereik. Aki nem hiszi, kérdezze meg ha még él, a nagymamáját, hogy nem éltek-e örökös rettegésben; az utcára nem mertek kimenni, még nappal sem.

1943-tól folyamatosan bombázták az országot, főleg Budapestet, és az ipari városokat, mint Győr, Budapest, Debrecen, angol, amerikai repülőgépek. Szörnyű pusztítást végeztek, sok lakóház romhalmazzá lett, maga alá temetve a pincékbe rekedt lakókat. Az utcákat kutya-, macska-, lótetemek borították. Az emberek éheztek, a lótetemeket vagdoszták szét, azt főzték meg, hogy éhen ne haljanak. Mindenki azt mondta: – Csak ezt a szörnyűséget túlélni, ha semmink nem is marad, csak a pusztaság életünk. – Az orosz ütegek lőtték a várost, majd házról-

háza jártak, akik továbbharcoltak, az orosz hadvezetés engedélyezte a szabadrablást. Így kerültek ki értékes festmények, szobrok, könyvtárak intézményekből és a lakásokból. Sokan jól éltek, akik ebben segítettek. Értékes bútorok, lakások cseréltek gazdát. Akik nyugatra menekültek vagy vidékre, azoknak lakását mindenestül elfoglalták. Volt, akit később kiraktak, de legtöbbször bentmaradtak, és rögtön beléptek vagy a kommunista vagy a szociáldemokrata pártba, ahol védelmet kaphattak. Kezdetét vették az egymást feljelentgetések, éjszaka a vetkőztetések, rablások, a nők megerőszakolása. Rettegtünk sötétedés után az utcán tartózkodni, közlekedési eszköz, villamos-autóbusz nem volt. Kerékpár – amit el lehetett venni –, vagy legtöbbször bizony gyalog közlekedtek. Pedig hamar elkezdődött az éjszakai élet. Csoportosan gumibotokkal felfegyverkezve jártak egy-egy éjszakai szórakozóhelyre. Megkezdődött a kereskedelem. A valuta, ruhanemű, arany-ezüst grammra mérve, vagy műtárgyak cseréltek gazdát élelmiszerért vagy szeszes italért. Voltak bőven örömlányok is, csak meg kellett fizetni. Volt Újjáépítési Minisztérium, ha nem mentem közmunkára, fizetni kellett a munkabéremből 1946-tól. A mai napig őrzöm a vállalat körlevelét a közmunka váltságdíjáról. Köz munkában készült az utcák kövezet-helyrehozatala, a lakóházak, a vasútállomások, vágányok, villamosvágányok visszaállítása, víz-, villanyáram szolgáltatás, telefon, kórházak helyreállítása. Szörnyű volt az a közállapot, amit a II. világháború hagyott maga után. A már csak kis részben élők tudják, nekünk kellett ezt az országot a romokból újjáépíteni. Most kapjuk ezért az ellenértéket nyugdíj formájában.

A pénzromlásról egy példát említek: Megkaptam a heti fizetésem, a közelben volt egy „Hableány”-nak nevezett kocsmá nagy kerthelységgel, ahova háború előtt közkatonák, tűzoltók, hordárok, kispénzü fiatal, de idős munkások is inni, kártyázni, hétvégén táncolni jártak. 1946-ban megnyílt a söntés, a heti béremért egy liter bort adtak volna, de én elmentem gyalog (villamos még nem járt) a Lehet piacra, hátha kapok valami élelmiszert. Az már nem volt, de a pénzemért már csak fél liter bort kaptam. Szinte óránként romlott a pénz értéke. Egy másik példa: Vettem egy hordó benzint ismerőstől Mátyásföldön. Nem tudtam elvinni, megkértem a tulajdonost, egyelőre hadd maradjon ott, de ki van fizetve. Ottmaradt, nem tudtam vele mit kezdeni, eladtam, megkaptam a pénzt, de a hordó benzin ismét ottmaradt. Már vagy a negyedik vevő végre elvitte, és használni akarta, amikor kiderült, hogy a hordóban víz van. Vissza kerültek az eredeti eladói, aki tanúkkal igazolta, hogy amikor nekem eladta, abban benzin volt – szerencsémre.

1945-ben az Uhri Testvérek Hungária körúti telephelyére összehordták az országban fellelhető mindenféle autó-motorosjármű roncsait. Kontracszenko nevű orosz ezredes lett a gyár parancsnoka. Elrendelte, hogy három autó használható állapotba hozása után a negyedik a dolgozóké, azon kell élelmiszert vásárolni. A második teherautót elvitte az üzembizottsági alelnök, meg az igazgató, akik kommunista párttagok voltak. Előzőleg megalakult két párt-szervezet és az üzembizottság, voltak bizalmiak, és volt gyári főbizalmi. Szociáldemokrata választások voltak. Én lettem megválasztva szociáldemokrata párttitkárnak (tisztségviselő létemre), a kommunisták is megértették, többen tudtak a régi szociáldemokrata múltamról. Az Ü.B. (Üzemi Bizottság) elnök, a főbizalmi is szociáldemokrata volt, mivel sokkal többen voltunk, mint a kommunisták.

Visszatérve: már két teherautónk volt, azzal mentek el, hogy az egyik teherautót eladják élelmiszerért, amit szétosztanak a dolgozók között. Visszajöttek egy hét tonnás kocsi káposztával, fejes zöldkáposzta, a teteje tele vérral. Ahogy rakták le a munkások, nézték, az autó platóján is állt a vér. Egy hentes szakmájú férfi jött értem, nézzem meg, hová lett a hús? Én megkérdeztem a két gépkocsivezetőt, ők egymásra nézve azt mondták, ők nem tudnak semmiről. Később az egyik elárulta, nem akar bajba kerülni, de ha beszél, az én sorsomra jut. Most jön az, hogy ezt miért mondta:

Elmentem az Ü.B. alelnökhöz, megkérdeztem: – Kovács elvtárs, hova lett a káposztáról a hús?

– Miféle hús?

– Ne nézzon se engem, se másokat hülyének, a káposzta egy része véres, a teherautó alján alvadt disznóvér van, hova lett a hús? – Hebegett-habogott, nem tud semmiféle húsról, se a vérről. Elmentem az igazgatóhoz, akit a repülőgépgyárból vettek át igazgatónak. Őt is megkérdeztem, hova lett a hús? – Miféle húsról beszélsz? – volt a válasz. Elmagyaráztam neki, hogy a gyár összes dolgozója megcsodálta a véres káposztát, hova lett a hús?

– Ja, értem már, elütöttünk egy nyulat, onnan van a vér.

– Ez viccnek jó, disznóvérről van szó, hentes igazolja, de ha nyúl lett volna, az egész nyúl kevés lett volna ahhoz, ha vérré válik, hogy ennyi vér álljon a platón. Itt nem is egy disznóról van szó, amiket félbevágva vagy feldarabolva raktak a káposzta tetejére. Óvatosabbnak kell lenni annak, aki így akar húshoz jutni, és másoknak is adni belőle, mert itt biztosan ez történt.

– Nevetve tagadt.

– Te álmodtad ezt az egész mesét – volt a válasza.

Gyári gyűlést hívtak össze, hogy engem ítéljenek el, mert lázítom a kommunisták ellen az üzemi bizottságot és az igazgató ellen, jogtalanul és alaptalanul a gyár dolgozóit. Ezt a Vasas Szakszervezet egy meghívott öreg vezetőségi tagja adta elő, Galambos elvtárs. A dolgozók megszeppenve hallgattak. Én azonban nem, megkérdeztem: – Maga látta ezt az egész káposztaügyet, a véres káposztákat a saját szemével Galambos elvtárs?

– Nem kellett látnom, nyilvánvaló a rágalom, mert a két sofőr tudna róla, ha igaz volna a maga állítása.

Ekkor kezdett zúgolódni a tömeg: – Persze, ha merne beszélni. – Ilyen és hasonló:

– Mi is láttuk, nem úgy hallottuk, hazudnak, össze-vissza beszéd hangzott el, hol a hús? Hova lett?

A meghívott Vasas szakszervezeti vezető – öreg kommunista – felém fordult: – Majd megvakartatjuk magát, lehet, befurakodott a munkások közé, hogy ott lázítson, még nyilas is volt, csak itt nem tudnak róla.

– Én utánam maga meg a bandája vakarózhat, 1940 óta vagyok a gyárban, még a kisasok is ismernek, nem úgy, mint magát, most látom először, maga is lehetett akárki, aki most engem vádol és takargatja a bűnösöket.

Nem kellett sokáig várni, megkaptam a behívót az ÁVO, Andrassy út 60-ba, a Csengery utcai bejáratához a megjelölt időpontban. Én tudtam, hogy a szociáldemokrata pártból is vannak az ÁVO-nál lévő tisztek, bementem a pártközpontba Szeder Feri bátyámhoz, a „Palace” szállóba, megmutattam az idézést, ő megnevezett egy elvtársat, telefonon elmondta, ismer, felelősséget vállal értem, hallgasson meg és képviselje az ügyemet a kihallgatáson. Aki fogadott, ÁVO-s tiszt volt, megkérdezte, biztos, hogy emiatt kaptam az idézést? Mire én: – Más ügyem nincs, csak ott fenyegettek meg. – Elmentem a Csengery utcai II. emeletre, egy nagy terembe kísért a géppisztolyos ávos legény, kiláttam az Andrassy útra, egy hosszú asztalnál háttal az utcának 8-10 ember ült, ketten voltak beöltözve, a többi utcai ruhában. A középben ülő megszólalt: – Na, itt van a híres munkáslázító. Tudja, miért van itt?

– Igen, tudom.

– Akkor mesélje el, mit művelt maga?

Elmondtam az egész történetet, közben tekintetemmel kerestem az én emberemet, meg is találtam, láttam, erősen figyel – megnyugodva beszéltem – és rám néz.

– Kivel tudja ezt bizonyítani, hogy nem maga találta ki ezt az egész káposzta-hús történetet?

– Kétezerháromszáz emberrel, akik látták a véres teherautót, a káposztát, hallották az előadó fenyegetését velem szemben. – Még ma is emlékszem, Galambos elvtárs jelentett fel az Államvédelmi osztályon, onnan van az ÁVO elővezetés.

A többi jelenlevő semmit nem kérdezett, egymásra néztek, végül a kihallgató azt mondta: – Most az egyszer még elmehet, de ha még egyszer ide bekerül, innen nem megy ki élve. – Valamit írt a papírra, ami előtte volt, intett az ajtóban várakozó legénynek, hogy kíséren ki.

Egy gyári gyűlésen, ahol egy öreg vasasszakszervezeti megbízott mondott beszédet, védelmébe vette a nőket megerőszakoló felszabadítókat, mondván:

– A katona, meg a pap, odamegy, ahol kap. – Egymást túlszárnyalva beszéltek erről és volt, aki azt mondta, hogy ő még nem látta a plébánost géppisztollyal a kezében gyereklányokat, idősebb nőket hajkurászni. Én is felszólaltam, és mint a szociáldemokrata párt titkára, megkértem a két elvtársat, árulják el, hova lett a káposztáról a hús? Az öreg vasas szakszervezeti vezető azt mondta: – Maga vádol másokat, és ellenük uszítja a gyár dolgozóit. – Megint nagy zsvajj lett, hiszen többen látták, a véres káposztát. Ők is azt kérdezték:

– Ki ette meg a húst? Minek csak a káposzta jár? – Erre az öreg:

– Majd maga után vakarok én, biztosan nyilas volt maga. – Mire én:

– Vakarózhat maga, én 1940 óta itt dolgozok, ismer mindenki. – Azóta már tudom, két disznó volt, négy fél disznó a kocsin. A gépkocsivezetők egy-egy fejet kaptak, és megfenyegették őket az ÁVO-val, ha eljár a szájuk. Hol rakták le a húst, azt ma sem tudom.

Én elkövettem egy hibát, nem mentem és kérdeztem volna meg Kisházi Ödönt. Ő volt a vasas szakszervezet vezetője a Magdolna utcában, helyettese Gáspár Sándor kommunista meg tudta volna kérdezni, ma már nem jut a neve az eszembe a küldöttüknek – ki volt, és mit akart tenni? Valaki feljelentett az ÁVO-nál munkáslázítás címen. Meg is kaptam a levelet az Andrássy út 60-ból, hogy ott jelenjek meg a Csengery utcai bejáratnál az I. emeleten. Én rögtön elmentem Szeder Ferenc bátyámhoz, akit ismertem a Palace-szállóban lévő pártszékházból, és elmondtam neki, mi történt velem. Tudtam, hogy ő szociáldemokrata is volt az ÁVO-nál. Ő, aki Szakasits Árpád főtítkárs egyik helyettese volt, a másik Marosán György, egy nagyhangú, hőzöngő valaki, a mai napig csodálkozom, és nem tudom, hogy jutott oda. Azt tudtam róla, hogy Győrben is dolgozott egy Pikó nevű ismert péknél, aki nekem azt mondta, dolgozni nem szeretett, nem is tudott jól dolgozni, de a munkatársait állandóan lázította ellene, végül is elkergette. Szeder Ferenc korábban, '45 előtt is vezető szerepet töltött be a pártban, volt főtítkárs is.

1947-ben megtörtént az országos méretű, országgyűlés választó kékcédulás csaláson alapuló választás. A kommunisták győzelmével végződött. Sokan nem tudják, hogy mi volt az a kékcédula, amit a kommunisták találtak föl. Azzal lehetett volna eredetileg bárhol szavazni annak, aki nem tartózkodott a lakóhelyén a választás napján, csak hogy ők a párttagjaik között osztották szét, teherautókon, autóbuszokon járták a vidéket, a budapesti kerületeket, és szavaztak, valahányszor akartak. Rajk László volt a belügyminiszter. Én tanúja voltam egy esetnek: a XIV. kerület szavazóhelyiségénél megállt egy teherautó, ugráltak le róla az emberek, és be akartak menni a szavazóhelyiségbe. Egyenruhában állt az ajtó előtt egy rendőrszázados, feltartóztatta őket, és azt mondta: – Mi már találkoztunk, amikor másodszor itt voltak. Kibe-

szélték magukat, hogy én tévedek, felírtam a rendszámot, itt van, – elővette a jegyzetét, – ne próbálkozzanak harmadszorra, ez választási csalás.

A társaság vezetője azt mondta, nincs joga visszatartani őket, a századosnak azt mondta telefonon hívja fel Rajk belügyminisztert, ő adta a telefonszámát. A nagyszájú szóvivő azt mondta: – Nyugodtan hívja csak föl, megvárjuk. – Felhívta, Rajk László azt mondta neki, ha nem akar magának kellemetlenséget, engedje őket leszavazni, majd holnap már megtudja, miért. Később Rajkot felakasztották, hálából. A szóbanlévő százados szociáldemokrata párttag volt, én beszéltem vele, elmondta, miket mondott neki Rajk. Hogy kerültem oda, mert én a XIII. kerületben laktam? A XIV. kerület párttitkára Türk Ödön volt, szervezőtitkár Szőnyi István, akinek a bátyját – aki kommunista volt – együtt akasztották föl Rajk Lászlóval. Türk Ödön hívott, menjek egy találkozóra, a kommunisták valamire készülnek. A hozzá érkezett telefonokból tudta meg, mi történik, azért mentünk a helyszínre.

1945-től hiába győzött a szavazáson a Kiszgazda Párt, az orosz akarat érvényesült mindenben, a kommunista párt volt a szószóló és végrehajtó Rákosi-Gerővel az élen. Az egész országban igazolóbizottságokat hoztak létre, akiket ott nem igazoltak, kirakták az állásukból, de előfordult, hogy rendőrség vagy az ÁVO vitte el őket, attól függően, gazdasági vagy politikai váddal álltak elő a vádlótanúk. Volt olyan eset, hogy azt kérdezte az igazolóbizottsági tag:

– Volt-e katona? – Az illető azt válaszolta: – Voltam. – Volt-e orosz fronton? – Voltam. – És miért ment maga oda? – Az igazoló visszakérdezett: – Volt maga Auschwitzban? – Voltam. – És maga miért ment oda?

– Mert engem odahurcoltak, próbáltam nem menni, vittek.

– Mit gondol, hogy én önként, cigányzene kísérettel mentem? Engem is vagonba zárva vittek, próbáltam volna megszökni, agyonlőnek vagy felakasztanak, mint katonaszökevényt. Hiába volt fegyverünk a jeges, embertelen hideg orosz fronton, ahol aratott a halál, ezt maga nem tudja, mert nem ott volt, sok közvetlen barátom fagyott meg a Don mellett. – Igazolták.

Virágzott a feketekereskedelem, mivel a pénz nem ért semmit. Sokan aranyon, ékszereken, szeszesitalokon gazdagodtak meg, nem a munkán. Ők nem végeztek közmunkát, fizették a közmunkamegváltást, felvásároltak romos rózsadombi-svábhegyi házakat, átépítették, akkor adták el, amikor már bejött a forint. Sokan sokféleképpen meggazdagodtak, de nem munkából, mert abból nem lehet meggazdagodni.

A két munkáspárt viszonya 1947-ben már megváltozott. '45-ben még együtt jártuk a vidéket teherautókkal, szakmunkásokkal, javítottuk a romos templomokat. A kommunisták azt mondták, ott lehet a templom előtt párttagokat toborozni. A szociáldemokratákkal együtt folytatták ezt a tevékenységet, amíg át nem vették a hatalmat a kommunisták. 1946. május elsején a Hősök terén a felvonulók, a tömeg előtt Marosán arról beszélt, hogy neki egy ügyvéd azt mondta, hogy ő egy olyan pék, akinek nincs sütnivalója. De én megadtam neki, azt mondtam:

– Maga meg egy olyan ügyvéd, akinek csak ez az egy ügye van, együgyű. – Rákosi mellett állt Szakasits, neki azt mondta: – Elég széles az út, elférünk rajta ketten is.

Szakasits Árpád volt a Szociáldemokrata Párt főtitkára, helyettese Marosán György és Szeder Ferenc. 1947-ben már nem fért el a két párt, a kékcédulás választás után Rónai, Nyers Rezső, Marosán már tudták, mi fog következni, de még hallgattak. 1948-ban ők voltak az elsők, akik átléptek a kommunista pártba, tudták, amit az alsóbb szervekben dolgozó párttitkárok nem tudtunk, hogy a Szociáldemokrata Párt megszűnik, csak idő kérdése, mikortól. 1948. május havában engem felszólítottak az üzemi kommunista vezetők, lépjek át az egész, több mint háromszáz párttagságommal a kommunista pártba önként, akkor nem lesz bántódásom. Az öreg kommunisták mint a papagáj szajkózták: – A Szociáldemokrata Párt tisztítsa meg

önmagát – vagyis, zárja ki a tagságból azt, aki nem akar átlépni a kommunista pártba. Én már korábban kaptam ajánlatot a kommunistáktól. Gerő felesége volt az alapszervük előadója, megtudta, én vagyok az, aki népszerű a dolgozók között, valószínű, hogy ő volt a megbízója annak, aki felajánlotta, nem kell kilépnem a pártomból, csak adjam a beleegyezésem, kineveznek Pest megyei alispánnak. Én ezt a felajánlást elutasítottam, tudtam, nem élnék sokáig.

Akkor még nem tudtam, mi készül, már alakítottak úgynevezett egységbizottságokat, amibe bekényszerítették (de volt, aki önként vállalta) a szociáldemokrata párttagok közül a bizottsági tagságot a kommunistákkal. Ezek jelölték ki, kiket kell eltávolítani a szocialista vezetők közül, hogy a tagság önként átlépjen még a két párt hivatalos egyesítése előtt. Azt már hallottam, hogy Marosán erről tárgyal a kommunista párt vezetőivel.

Ma már senki nem beszél róla. Volt a két pártnak főideológusa és két újsága, a „Népszava” szociáldemokrata, a „Szabad Nép” a kommunistáké – Révai József volt a főszerkesztője és a párt főideológusa. Juszts Pál a Szociáldemokrata Párt főideológusa volt. Az újságon keresztül sok vita folyt, főleg amikor letartóztatták a Beszkárt vezetőség szoc. dem. vezetőségét azzal a váddal, hogy megvesztegették őket a nyugati cégek az autóbusz behozatallal kapcsolatban. Utána hozták be a francia autóbuszokat, tíz darabot, önhordó alvázal Gerő elvtárs és Vass elvtárs közbenjárására a „Renault” gyártól. Állítólag érdekeltségük volt a gyárban. A próbatúrákon mind a tíz szétrázódott a Szabadság-hegy eléggé rázó útjain. Ezután született döntés a magyar autóbuszgyártásról a BSzK Rt. összes járatára. Megalakult a MOGÜRT és a Nehézipari Központ, ami magába foglalta az összes járműipari gyárat: Ganz-Mávag, Dimávag, Győri Vagon- és Gépgyár, Láng Gépgyár és az akkor államosított Uhri Testvérek Kft., IKARUS néven. Ez a gyár lett a magyar autóbuszgyártás végszerelője MÁVAG motorral. Személy szerint én is részt vettem a gyár államosításában, mivel a gyár csőd előtt állt, nem volt munka, és a kommunista vezetésű MOGÜRT akarta átvenni a gyárat „Renault” szervíz célra. 600 embert, köztük az összes MKP tagot akarták megtartani, nekem, az Ü.B. kommunista alelnöknek és a gyár igazgatójának igazgatósági tagságot ajánlottak föl, amit sem én, sem az igazgató nem fogadtunk el. Ekkor fordultam a NIK vezetőjéhez, Mátyás elvtárhoz, aki szociáldemokrata volt. Karády elvtárssal, a kommunista alelnökkel fogadtam, a gyárvezetőségtől volt megbízásom a tárgyalásra. Elég hosszú időbe került, de végül államosították, de már ez a kékcédulás választás után történt meg, így már Urda Kálmán (kommunista párttagot) nevezték ki vállalatvezetőnek. Ő vette át a NIK által kinevezett Zerkovitz Béla (Győri vasgyári) főmérnöktől. Ma is megvan egy jegyzőkönyv, Gáspár Sándor kérésére készült 1947. jan. 9-én. 357 szociáldemokrata és 176 kommunista párttagja volt a gyárnak. Uhri Zsigmond, a volt tulajdonos is szociáldemokrata párttag volt.

1948.V.7-i dátummal kaptam egy levelet, a szövege:

„Értesítjük, hogy a Nagybudapesti Egységbizottság határozat alapján vállalatunknál viselt állását azonnali hatállyal ezennel felmondjuk.” Aláírás Urda Kálmán vállalatvezető.

Én főosztályvezető voltam, Uhri Zsigmond úr nevezett ki, nem valami párt. Szociáldemokrata párttitkár, a pártközpont által kinevezett káderbizalmi és a Magyar Magánalkalmazottak Szakszervezetének a bizalmija voltam. A határozatot megfellebbeztem. 1948. máj. 11-i dátummal jött a válasz: „Értesítjük, hogy a Nagybudapesti Egységbizottság legutóbbi ülésén foglalkozott az ön fellebbezési kérelmével, és elutasító határozatot hozott.” Aláírás: Köböl József s.k. Nagybudapesti E.B. titkára. Szóban közölték, ha nem nyugszom bele, van még hely a recski táborban, ahol a barátaimból már vannak. Fegyelmi vizsgálatot kértem magam ellen, 1948. máj. 31-én az Ü.B. kommunista alelnök vezetésével tárgyalták, részt vett a NIK részéről Stieber Antal és a Magánalkalmazottak Szakszervezetétől Propper Sándor, a határozat: „Mivel Vörös János ellen emelt vádak minden kétséget kizáróan be nem bizonyultak, Vörös Jánost állásában meghagyva, de az üzemmenet zavartalan biztosításának érdekében

áthelyezésre ítéli.” 1948. július 1-i levelet idézem: „Közöljük, hogy a Nehézipari Központ Munkaerő Gazd. osztályától hozzánk érkezett utasítása értelmében áthelyezték a Magyar Vagon- és Gépgyár Rt. budapesti kirendeltségeihez, ahol a lehető legsürgősebben szolgáltatattételre jelentkeznek. Aláírás: olvashatatlan. Pattantyús igazgató fogadott, a főkönyvelő, főmérnök, Pénzügyi osztály vezetője jelenlétében közölte, tudja, milyen körülmények között kerültem hozzájuk, de jött egy kísérőlevél is, ami szerint vezető állást nem tölthetek be. Megpróbálják enyhíteni a helyzetem, és a kereskedelmi könyvelésbe helyeznek, egyelőre nem műszaki beosztásba. 1948. IX. 11-én levelet kaptam, ami szerint Győrbe helyeztek azonnali hatállyal, az egész kirendeltséggel. A dátumokból lehet látni, hogy milyen sürgősen követték egymást az események, minden jól meg volt szervezve, még Budapesten sem maradhattam.

Ma is őrzök egy nyilatkozatot a gyárban működött igazolóbizottsági elnök, Szilágyi László és a Magánalkalmazottak Szakszervezetétől, Propper Károly aláírásával, ami az alábbiakat tartalmazza: „Alulírottak igazoljuk, hogy Domsits József az Uhri Testvérek Karosszériagyár Egységbizottsági tagja Vörös János volt üzemi Szociáldemokrata Párt párttitkár és tisztségviselő bizalmi ügyében nálunk járt. Az általuk hozott döntés után, amit nevezett is aláírt, úgy nyilatkozott, meg van győződve arról, hogy csak személyi hajszáról van szó, és nem helytállóak a Vörös ellen felhozott vádak. Ő mégis kénytelen volt aláírni, mert neki a másik négy elvtárs közül azt mondták, hogy ha nem írja alá, ő is Vörös János sorsára jut. Tanácsot kért és védelmet Vörös János részére, annak tudta nélkül.” Ez a nyilatkozat hűen tükrözi az akkori állapotot, hiába jártam Kisházi Ödönnel Marosán Györgynél, bevallotta, tud ezekről a dolgokról, de ő se tud segíteni. A kommunisták szerint már csak vele tárgyaltak, sok hasonló helyzet alakult ki, ezekről nem hajlandók vele tárgyalni. Megkerestem Szeder Ferenc bátyám, hogy neki is elmondjam, mi történik velem. Ott volt a felesége is, végighallgatott, majd azt mondta: – szomorú, hogy a párt vezetésében olyan személyek vannak, élén Marosánnal, akik anyagi jólétük érdekében eladják az egész pártot, és kiszolgáltatják a pártvezetőket a kommunistáknak. Én már megjártam a háború előtti börtönt, most a saját elvtársaim juttatnak oda. Benneteket majd csak megvéd valaki, de bennünket ki fog megmenteni a feleségemmel együtt, aki velem érez, és kitart mellettem? Sajnos igaza lett, a börtönben halt meg a feleségével együtt Marosán szegényére, akivel együtt volt Szakasits helyettese. Kisházi négy év börtönt kapott. Amikor kiszabadult, Gáspár Sándor, aki helyettese volt a Vasas Szakszervezet Magdolna utcai székházában, segített, hogy munkaügyi miniszter legyen. Beszéltem vele, azt mondta, négy év alatt a fejébe verték, ha élni akar, alkudjon meg a fennálló rendszerrel, vagy visszakérül oda a börtönbe, ahonnan szabadult. Hallotta, hogy akik nyugatra menekültek, azok is egymás közt marakodnak. Kéthly Anna szerencséje, hogy Bécsben érte ez a gyalázat, ami a Szociáldemokrata Pártot érte, különben egy hasonló cellában tölthetné a napjait.

Itt jegyzem meg, ha Kéthly Anna egyetértett volna a két párt egyesítésével, akkor miért nem sietett haza? Ha egyetértett volna a Rákosi-Gerő vezetett kommunista vezetésével, nyilván vezető állást kapott volna a közös pártban, ahol a többséget a beteretelt szociáldemokrata tagság képviselte.

Nem értett ezzel egyet, ellenezte a párt megszüntetését sok hasonló gondolkodású társával együtt, akik részben Marosán segítségével szöktek nyugatra. Akik itt maradtunk, sokan börtönbe, Recskre, az internáló táborba kerültek, vagy örökös rettegésben éltek az ÁVO – majd az ÁVH-tól. Ízig-vérig szociáldemokrata – munkásérdekeket védő, a nők – főleg munkásnők – érdekeiért harcoló személyiség volt. Hol vannak az ő életfelfogásától a mai pártvezetők, akik nem mások, mint érvényesülni vágyó politikai kalandorok? Életkoruknál fogva se lehettek a párt 1945-48 közötti élet-halál harcainak tanúi, nem beszélve a háború előtti korszakról, ahol Kéthly, mint országgyűlési képviselő harcolt a munkások jobb anyagi, munkahelyi érdekeiért. Harcolt azért, hogy a munkásság jogos képviselőt szerezhessen az őket elnyomó munkáltató kapitalizmussal szemben. Mindent megtett az érdekeik védelmében.

Kevés támogatást kapva a képviselőház ellenzéki pártjaitól. Mit tudnak ezekről a mai baloldali politikusok? Egyáltalán, van még ma baloldali munkáspárti politikai párt, vagy csak a vagyonos polgárságot védő, bankárok, milliárdosok pártjai között lehet választani? Ki-ki döntse el magában, amikor az urnákhoz megy szavazni négy évre.

Győri tartózkodásom idején éjjel két órakor jött értem az ÁVH, lefüggönyözött kocsival vittek el a szobámból, ahol harmadmagammal, a munkatársaimmal aludtam. Tőlük tudom az időpontot. Ők mondták el a gyárban a főkönyvelőnek meg a munkatársainak, mi történt velem. A főkönyvelő jó barátom volt, rögtön az ÁVH-nál keresett, ahol letagadták az ottlétem. Tíz órakor lefüggönyözött kocsiból kivetkelt a városháza előtt, hogy mit akartak velem, a mai napig nem tudom. A baráti, barátnői ismeretségemet kérdezték, hova járok, kikkel tartok kapcsolatot Budapesten, holott jobban tudták, mint én. Később megtudtam, egy munkatársam küldte a rendszeres jelentést, mit csinálók, mit beszélek, kikkel tartok szoros kapcsolatot. Sokszor provokált, bölcsen kitértem előle, véletlenül tudtam meg, ki ő. Amiket leírtam korabeli iratokkal tudom igazolni, szeretném ezt látni, a mai két szociáldemokrata párt vezetői részéről, akik rólam nem hajlandók tudomást venni, vajon miért? Féltik a politikai karrierjüket, vagy valami más van a háttérben? Mondják már el, miért ragaszkodnak foggal-körömmel egy olyan volt munkáspárt vezetéséhez, amihez semmi közük nincs? Kapolyi úr a Magyarországi Szociáldemokrata Párt vezetője kapitalista, többszörös milliárdos, hogy lehet egy baloldali munkáspárt vezetője? Egyszer találkoztunk a Dohány u. 76. székházában, beszélünk, néhány szót váltottunk, felírta a telefonszámom, több év elteltével még nem telefonált. A Takács Imre elhaltával árván maradt Szociáldemokrata Pártot átvette Bácskai Sándor, akivel jó ismerjük egymást, tudja, hogy ki vagyok, kerüli a találkozást. Sztankovánszki Tibor nevű úrral átvették a pártvezetést. Ez utóbbival egyszer találkoztam, nem ismerem, nem tudom, ki ő, de egy biztos, sehol nem volt 1948-ban a párt felszámolása idején a koránál fogva sem. Én öregember voltam és vagyok a magam, ma 87. évemmel, soha nem törekedtem pártfőtítkári vagy elnöki posztra, csupán segíteni szerettem volna. Petrasovits Annának is, de az őt körülvevő nyüzsgő, nagyhangú politikai karrieristáktól ez lehetetlenné vált.

Megbuktatták Révész Andrást, az idős újságíró, aki a párt érdekében sokat tett 1956-ban is, féltek tőle, pedig ő volt az, aki bejegyeztette a Magyarországi Szociáldemokrata Pártot. Még a temetésére se mentek el, Nyers Rezső, Kósáné Kovács Magda elment. Ők ismerték, akkor kik ezek az urak, akik magukat nevezték ki pártvezéreknek? Kiket ismernek el a még élő régi pártvezetők közül? Pedig rajtam kívül is élnek, de hallgatnak, nem azonosulnak ezzel a két párttal, mint ahogy én sem ismerem el utódpártnak egyiket sem.

Segíteni tudtam volna olyan rátermett, fiatalabb, bérből-fizetésből élő szocialista érzelmű embernek a Szociáldemokrata Párt újjászervezésében a meglehetősen nagy élettapasztalatommal és a pártban szerzett negatív-pozitív tapasztalatommal. Ezt felajánlottam Petrasovitsnak is, de ő nem élt a lehetőséggel. Olyan egyének vették körül a Dohány u. 76-ban, akiknek a céljuk a magamutogatás, pénz és politikuskénti tündöklés volt. Ennek érdekében sokan a párt régi sokat szenvedettjeiként tüntették ki magukat, amiből egy szó sem volt igaz. Ha igaz lenne, arról korabeli papírjaik lennének, mint nekem vannak, bárki megnézheti.

A paraszti életet vagy a gyári munkás életét nem a pesti aszfalton, vagy a kávéházban lehetett megtanulni, közöttük kell élni, velük együtt éhezni, szenvedve dolgozni, akkor meg lehet érteni a gondjaikat, és annak megfelelő törvényeket alkotni, és igazságosan elosztani a dolgozók által létrehozott-termelt vagyont.

1952. évben még fizettük az orosz és jugoszláv jóvátételt. Jugoszláviával, Titóval szemben a Rajk-per alapján láncos kutyának titulált Tito rendszerével kapcsolatban ezt felfüggesztették. Példa volt rá, hogy a MÁVAG udvarán rozsdásodtak a bányaipari gépi berendezések, nem volt szabad kiszállítani. Engem berendeltek a Győri Vagongyárból a Kohó- és Gépipari

Minisztérium Termelési Főosztályára, ahol vagongyárban végszerelt 75 tonnás vasúti gőzdaru összes alvállalkozóinak a munkáját kellett koordinálnom, és mindennapi állásról tájékoztatnom, jelentést tennem Karády elvtársnak, a miniszter első helyettesének. Ő volt korábban a Nehézipar Központban a kommunista alelnök, onnan már ismertem. Ő ellenezte az „Ikarus” átvételét, ajánlotta a MOGÜRT tulajdonba vételét, ami Mály elvtárs miatt megghiúsult. Állandó kapcsolatban álltam az orosz minőségi átvevőkkel, annak ellenére, hogy nem beszéltem az orosz nyelvet. Az ország minden táján voltak bedolgozók. Ez a vasúti sínen járó monstrum összeszerelt vasúti sínpart maga elé rakva építette az új vasúti vonalakat. A Láng Gépgyár gyártotta az álló, vegyes fűtésű kazánt és a gőzgépet, neki is volt sok kapcsolatos alvállalkozója. Az ország összes fogaskerék-készítő gépe a nyilvántartásomban volt, lefoglaltam, amire szükség volt. Az oroszok a koreai frontra, mint a szovjet nép ajándékát küldték. Ilyen fotó látható a korabeli újságokban. Amikor megszűnt a jóvátétel, rendelésre szállított a Győri Vagon- és Gépgyár, az önköltségi ár alatt fizettek érte. A Magyar Nemzeti Bank árkiegyenlítési alapból térítette a különbözetet.

A parasztságtól visszavették a földet, amit kiosztottak, tsz-be kényszerítették az állatállományukkal együtt. Beszolgáltatás volt a gabonafélékből, még a padlást is összesöpörték, ahol ellenkeztek. Előbb a nagyüzemeket, bankokat államosították, utána a közép-, majd a magánipart és kereskedelmet is államosították. A vagyonos polgárok kitelepítésre kerültek, családotól vidékre, ólba-istállóba, sokan kuláknak nevezett több hold földet művelő parasztokhoz, azok közül is sokan kerültek internáló táborba, ami nemcsak Recsken volt. Rettegésben élünk, mikor jön értünk az ÁVO, elég volt egy vicc elmesélése, feljelentgető talpnyalók bőven voltak. A szakszervezetek kommunista vezetés alá kerültek, a „Pártunk és Kormányunk”-at védtek, és ma is jelen van a régi szellem, ma is régi rendszert védik, akik hasznat húznak belőle. Hova lett az általuk befizetett tagdíjból összegyűlt szakszervezeti vagyon, hogy kik tüntették el, egyelőre titok. Hova lett a Szociáldemokrata Párt vagyona? Ez is titok, vagy az illetékesek nem akarnak arról tudni. Igaz, hogy nincs is egységes, erős Szociáldemokrata Párt, nincs, aki visszaigényelje, Takács Imre megpróbálta, elutasították. A nagy részét már máshol megírtam, felesleges az ismételtség. Ma már nem akarják ismerni, inkább letagadni a múltat, pedig a múlt kísért életünk végéig. Sajnos a mai fiatal generációt már nem érdekli a múlt, még a saját családjuk múltja sem. Ez nagyon szomorú, de ez való világ, nem az, mit a tv-ben mutogatnak. Ki hozta be a svéd adórendszert, kik fejlesztették tovább az ÁFÁ-t? A koldus is adófizető, de hol vagyunk a svéd életszínvonalától? Ezeken el lehet gondolkodni, miközben egyre több a milliárdos ebben a kis országban, és egyre több és nagyobb az elszegényedett réteg. Így élünk ma, a 2005. évben.

Kutya ügy

Ezt a történetet egy volt munkatársam mesélte el több mint 10 évvel ezelőtt egy győri utazásunk alkalmával. Együtt helyeztek le bennünket Győrbe, minden szombaton Pestre, vasárnap este Győrbe utaztunk vonaton. Akkor még mindketten éltünk a nőtlen emberek irigyelt életét. – Így történt, hogy szombaton este – mesélte – Pestre érkezésem után meglátogattam egy hölgyismerősöm, akivel pesti tartózkodásom idejét rendszeresen együtt töltöttem. A szóban forgó elvált asszonyt nevezzük Évikének, a barátnőjét Katinak. Mind a kettőt sírva találtam Évike kis, csendes, lipótvárosi lakásán. Érdeklődésemre hangos zokogással adták tudtomra – miközben könnyes szemeit zsebkendőbe temető két karjával a nyakamba borult –, hogy meghalt a Fifi.

– Ki az a Fifi? – kérdeztem.

– Hát nem is tudod, a barátnőm Kati kutyuskája. Itt halt meg nálam.

Megkönnyebbülten sóhajtottam fel, mert nagyobb bajt sejtettem a kétségbeesett sírásuk láttán. Végre lefejtettem magamról Évikét és beljebb támogattam az előszobából. Bent Kati zokogott. A sarokba nézve megláttam a szegény elhunytat. Inkább csak sejtettem a létét, mert egy halom virág takarta a kis jószágot. Sírás közben mesélték a szomorú eset történetét, ami szerint hirtelen jött görcsös roham végzett szerencsétlennel. Romlott húsrá gyanakodtak mindketten, mert még fiatal volt ahhoz, hogy minden ok nélkül, egyik percről a másikra, betegeskedés nélkül elbúcsúzzon az árnyékvilágtól. Nem szűntek meg az érdemei a jótulajdonságainak felsorolásával.

Mikor végre némileg megnyugodtak és én is szóhoz jutottam, megkérdeztem: – Most mit akartok vele csinálni?

– Eltemetjük.

– Hol? Én ajánlanám a Szent István parkot.

– Hogy képzeled? – csattantak föl mind a ketten. – Még az hiányzik, hogy a rendőrség is tudjon róla, és megbüntessenek bennünket. Úgy gondoltuk, hogy felvisszük a Szabadság hegyre egy csendes, elhagyott helyre eltemetni. Magunknak megjelölnénk a helyet, hogy néha vigyünk a sírjára néhány szál virágot.

Én megadva magam a sorsomnak így szóltam: – Látom, nekem szántátok a gyászhuszár szerepét, én vállalom is, de azt ajánlanám, halasszuk vasárnapra ezt a szomorú aktust. A szombat estét töltsük együtt, és üljük meg ma a halotti tort. Ez a szokás ősrégi eredetű, igaz, temetés után szokták tartani, de hozzuk előre egy nappal ezt a hagyományos szokást.

Az elhunyt tetemét kivittük a fürdőszobába, még egy enyhe sírási roham, és ezzel befejezést nyert a kutyaügy első felvonása. A két hölgy elkészítette a vacsorát, vacsora után rádió, majd Isten bocsáss, tudom megbotránkoztató, mikor halott van a háznál, de némi tömény szesz és bor fogyasztása után sikerült rábírní a hölgyeket a zenegép hallgatására is. Olyan jól sikerült a halotti tor, hogy az akkor még legújabbnak számító hanglemezekre még táncoltunk is.

Másnap ragyogó vasárnapra ébredtem. Megbeszélésünk értelmében 9 órakor már csöngettem a halottas háznál, ahol a helyzetnek nem éppen megfelelő vidám csacsogással fogadott a két hölgy. Semmi nyoma nem volt előző esti sírás-rívásuknak. Egy turistaszákba élelmiszert csomagoltak, csak keveset, mert mint mondták, ebédre hazajövünk, egy hátizsákba a halott teteme került, tetejére a sok virág. Hangos nevetéssel segítették a hátamra a majdnem új hátizsákot. Elindultunk villamossal a fogaskerekűhöz, ahol már hosszú sor állt. A kocsí elején kaptunk ülőhelyet. A hátizsákot betettem a pad alá a lábamhoz. A hosszú padon mellettünk

még egy társaság ült, közvetlen mellettem egy férfi, hasonló hátizsákot tett a pad alá, majd a társaság többi tagjával vidám, hangos beszélgetésbe mélyedt. Én ügyet sem vettem többé a hátizsákra, gondoltam úgysem kell senkinek, mi is belemerültünk a beszélgetésbe, majd Katival helyet cserélve középre ültem, el is felejtkeztem a hátizsákról. A másik társaságban észrevették, hogy összébb szorultunk, még egy férfi ült le, bennünket még összébb szorítva. A leszálláskor a mellettünk ülő férfi a lábánál lévő hátizsákot fölvette, ami ottmaradt, én is fölvettem, és elindultunk

Igyekeztünk minél távolabb kerülni – elhagyott helyre – a forgalomból a kutyatemetés miatt. Az erdőrészt, ahol jártunk teljesen néptelen volt. Úgy éreztem, valahogy nehezebb a hátizsák, de már legalább egy órája mentünk. Levettem a vállamról és letettem egy fa tövébe, majd tanácskozni kezdtünk, hol van egy alkalmas hely, amit megismerünk, ha legközelebb kereszük. Végre találtunk egy különleges növésű fát, előtte szabad térséggel. Egy bokor tövében szemeltük ki a helyet a temetésre. Kibontottam a hátizsákot, hogy az ásót kiszedjem. Először az lepett meg, hogy nem találtam a virágokat. Persze a kisásó, lapát sehol, ellenben egy üveg bor került a kezembe. Most értettem meg, hogy útközben sokszor éreztem, valami nagyon nyomja a hátam, holott az elinduláskor ezt nem éreztem. A következő egy konyharuhába csavart élelmiszeres csomag volt.

A két nő elhűlve nézte, hogy mit művelek. Szóhoz sem jutottak a meglepetéstől. Végre Éva rémülten felkiáltott: – Te mit csinálsz Gábor? Hát hol van a Fifi?

– Azt én is szeretném tudni – válaszoltam zavarodottan. – Ezt nem értem, mi ez. – Kibontom a csomagot, egy kenyér, zsírpapírba csomagolt libasült. A következő csomagban sütemény volt. Mindent kipakoltam, és meglepetéssel álltuk körül az ismeretlen csomagokat. Éva szája sírásra görbült: – Hova lett a szegény Fifi? Ha meglátja, akié ez a hátizsák volt, kidobja a szemétkébe.

A barátnő meg én vigasztalni kezdtük, nem dobhatja ki, el kell neki temetni, ott az ásó is, meg ha valaki meglátná, hogy eldob egy állattetetemet, azért meg is büntetik, nem beszélve arról, hogy a turisták nem csinálnak ilyesmit. Márpedig ez a gondos csomagolás vérbeli turistára vall.

– De különben is – csattantam most már én föl mérgesen. – Te vagy kétségbe esve? Ki cserélte el a hátizsákot, persze nem szándékosan, nem én. Most egész nap bujkálhatok, meg retteghetek, mikor ismernek föl. Legalább egy cím lett volna benne, visszavítem volna, de így az isten se mossa le rólam, hogy nem akarattal cseréltem el.

Nagy nehezen megnyugodott, letelepedtünk egy füves térségre, és enni, majd inni kezdtünk. Az ivás után megjött az étvágyunk is, újra enni kezdtünk. A bor meghozta a hangulatot, csakhamar elfeledtük a Fifit, tréfálkoztunk, majd elindultunk sétálni, lehetőleg kerülve az embereket. Az egyik bokor mellett találtunk egy nagy, tiszta csomagoló papírt. A zsebemben találtam spárgát, összecsomagoltam az üres hátizsákot, az üveget eldobtam, de a hátizsákot sajnáltam volna eldobni. Addig bujkáltunk, kerülgettünk, míg végül a Normafa vendéglőhöz jutottunk.

Bementünk, elvegyültünk a kerthelyiségben a nép közé. Eleinte idegesen nézegettünk körbe, nem ismer-e fel bennünket valaki a fogaskerekű utasaiból, de nem láttunk bosszús, csak derült arcokat. Mi is hamarosan felvidultunk, de óvatosságból bevártuk az alkonyatot, és gyalog indultunk haza. Az úton már viccelődtünk szegény Fifi rovására. Még azt mondják, kutyából nem lesz szalonna. Hát ez megdőlt, mert több lett belőle, mint szalonna, igaz, sokat drukkol-tunk egész nap miatta. Sokért nem adtam volna, ha láthatom, hogy nézett ki a társaság, amikor spórolva az ínycsiklandozó falatokra, kinyitotta a hátizsákot, és ott találta a döglött kutyát, amit fél napig cipeltek bizonyára. Mit tagadjam, nem szerettem volna, ha rám ismernek. Kutyá egy ügy volt ez a kutyaügy, szerencsésen megúsztam, ma már csak mulatságos emlék. Azóta is szorongva utazok a fogaskerekűn.

Egy nap a kórteremben

Két napja, hogy megoperáltak. A szobát, amiben fekszem, jóformán nem is ismerem. Úgy fekszem, ahogy behoztak, fejjel az ablak felé, szemben a nyitott ajtóval, ami a folyósra néz. Két napja bámulom – hanyattfekve – a nagy nyitott kétszárnyú ajtón keresztül a szemben lévő zárt folyosó ablakát, a rajta beáramló napfényt, a már itt-ott sárga lombú fákat, és irigyelve nézem a folyosón sétálókat, a siető orvosokat, ápolónővéreket. Ólomlábakon jár az idő. Este altatót veszek be, hogy legalább az éjszaka elröppenjen az öntudatlan álom ideje alatt. A kórház korán ébred. Ma elhatároztam, hogy papíron rögzítem a kórterem egy napját. Mivel is telik el egy nap egy hosszú, unalmas nap.

Reggel arra ébredtem, hogy valaki gyengéden rázza a vállam. Felnéztem, az éjszakás nővér ébresztett fel.

– Meg tud egyedül mosakodni, ha felültetem, vagy megmosdassam? – kérdezte, – mert ma már felülhet.

– Megmosakszom egyedül, – válaszoltam, és rögtön megpróbáltam óvatosan egyedül felülni. Mire visszajött egy lavór meleg vízzel, már ültém az ágyam szélén. A fiatal csinos ápolónővér elégedetten mosolygott. Eggyel kevesebb gond.

– Nem volt nehéz felülni? – kérdezte.

– Nem, elég könnyen ment – válaszoltam – csak egy baj van, se szappanom, se törölközőm nincs. Váratlanul kerültem ide.

Ő nem is csodálkozott, elment, hozott szappant, törölközőt. Én felhasználtam az időt, és végre körülnéztem, hogy is vagyok voltaképpen. Négy ágy van a szobában, ezt eddig is tudtam, de most láttam, az én ágyam pótágy. A sarokban mosdó, fölötte tükör, egy ablak van az ajtóval szemben, ami a szomszéd épület kertjére néz. A mögöttem fekvő Töröcsik papa most nyitogatja a szemét. Legelső tekintete az ágya végén lógó bambuszbotra esik. Nagyon büszke erre a botra. Álmosan kérdezi, hány óra van? Megnézem az órám: ¼7. A másik sarokban fekvő postatiszt is ébredezik. Velem szemben az ajtó mellett Pista – csak így ismerem –, még alszik. Köszöntöm az ébredőket, ők csodálkozva nézik, hogy ülök. Közben megérkezik a nővér szappannal, törölközőt hozott, és én boldogan kezdtem a mosakodáshoz. Ő Pistát kezdte ébresztgetni, majd köszöntve a most már ébren lévő kórterem lakóit, megkérdezte, hogy ki hogy aludt? Én is panaszkodtam, rosszul aludtam éjjel, mire ő kijelentette, többször járt bent, és mindnyájan jól aludtunk. Töröcsik bácsi meg a postás versenyre keltek, ki mosakszik először. Végül is Töröcsik bácsi győzött, mert a postás remélte, hogy korán jön a nővér, aki borotvál, és nem kell kétszer mosdani.

Pistának a bal fele béna, felülni egyedül is felül, de állni, menni nem tud. Az éjszakás nővér megmosdatta és elköszönt, mert közben megjött a nappalos is. Jó kedéllyel köszöntött bennünket: – Jó reggel madárkáim, hogy aludtatok?

Meglepett ez a közvetlen hang, mert Töröcsik bácsi az apja lehetne, aki éppen a folyósóra akart az új bambuszbotjával kibotorkálni.

– Hová-hová, vén salabakter – szólt rá –, ráér még sétafikálgatni, azt a botot mindjárt elveszem, ha vissza nem még a szobába.

Az öreg morgott a bajusza alatt: – Már sétálni se szabad.

– Dehogynem, majd reggeli után, most éppen mossák a folyosót, nem hiányzik onnan, hogy széthordja a szemetet meg lábatlankodjon. – Összeszedte a kacsákat, kihordta, de mire még

egyszer fordult, Pista félig produkálta magát újból. Végigjáratta a szemét, rögtön észrevette, mi történt, előbb csodálkozott, majd mosolyogva kérdezte: – Mi az, már megint megtömted ezt a bűdös kacsát? – Pista pironkodott a 23 évével: – Hát, ha muszáj volt...

– Hát előbb nem volt muszáj, megvártad, míg kiürítem. – Ő kiment, jött a takarítónő, így mindenki visszafeküdt az ágyába.

A folyosóról edénycsörgés hallatszott, ami azt jelentette, hogy hozzák a reggelit. Alighogy a takarítónő kiment, megjelent a kiskocsival két ápolónő, és hozták a kakaót 2 zsemlével, meg a tízórait, egy darab sajtot. Nekiálltunk mohón befaltunk mindent, a tízórait is. A postás rágyújtott és kiment, utána Töröcsik bácsi, aki egyre azt hajtogatta, hogy neki megígérték, és haza is kellene engedni még ma. Egyre várta az orvost, aki operálta.

Kint elkezdődött a mindennapi séta. Aki mozogni tudott, az ajtók előtt sétált bebámulva minden kórterembe. Én ismét hanyatt fekve arra voltam kárhoztatva, hogy bámuljam az engem bámulókat. Azok pedig bőven voltak. Az idősebbek többen megálltak a nyitott ajtó előtt, és üres tekintettel bámultak be. Ezt egyenként csinálták. Oldalt nem fekhettem, így kénytelen voltam visszabámulni őket. Egy idős, kopasz, kövér férfi frottír otthoni fürdőköpenyben, vastagkeretű szemüveggel. Egy középkorú férfi pipával a szájában, derekán szorosan megkötve a kórházi köpeny. Egy idős, elől kopasz, vastag szemöldökű szúrós szemű férfi, aki mindig mérges volt. Egy idős fehérhajú férfi bottal. Gumi volt a bot végén, megállt és táncoltatta a botot. Egy kövér kopasz férfi kórházi pizsamában, utcai cipőben. Unalmamban megszámláltam, melyik hányszor állt meg az ajtó előtt. Egy fiatalember is megállt. Nézett egy darabig, majd bejött, rátámaszkodva az ágy végére azt kérdezte: – Magának mi baja? – Elmondtam neki, mire azt mondta: – Akkor maga nem jó helyen van, itt csak fejjel vagy gerinccel operáltak vannak. Maga hogy került ide?

Most el kellett neki mondanom, hogy csak pár napig maradok, tévesen, véletlen folytán kerültem ide.

Végre jött az újságos. Vettem egy újságot, abba temetkeztem. Pista éjjeli szekrényén áll három őszibarack. Töröcsik bácsi el-elsétált előttük, és egyre jobban megbámulta őket. Egyszer aztán megszólalt: – Pista fiam, nem adnál egy őszibarackot, olyan rossz a szám íze.

– Dehogynem – szólt Pista, és máris nyújtott felé egy jól megtermett őszibarackot. Töröcsik bácsi mohón kapott érte, még a botját is letette. A postás felemelte a botot, és elkezdett sétálni.

– Nem adja nekem azt a botot Töröcsik papa, maga már úgyis megy haza?

– Dehogy adom, 4 forintért kaptam, ez már enyém örökre – ezzel máris nyúlt a botért, szeretettel nézegetve, mint egy szeretőt. – Ha jön a szociális nővér, igényeljenek, én is úgy kaptam.

A folyosón megélénkült a társalgás, jött a főnővér összeírni az ebédet, ki kap pépest, diétást, normált vagy a cukorbetegnek járó. Ez mindig külön vita tárgya volt. Én is pépest kaptam, és már ki voltam éhezve. Szóltam is szerényen, nem kaphatnék-e már normálkosztot? Az ápolónő utánament a főnővérnek, elmondta, mit kérek, mire jött is nagy dérral-dúrral a főnővér: amíg itt van, én felelek magáért, ha hazamegy, azt eszik, amit akar, magát gyomorral operálták, én tudom, magának mi jár. – Én szabadkoztam: – Csak kérdeztem.

Egy szót se mertem tovább szólni Pistához, jött az orvosa, megnézte a kötést, lecserélte a fejről. A betegek, mint a gyerekek, bámulták az ajtóból. Egy ápolónő injekciókat hozott Pistának meg Töröcsik bácsinak. Az szegény szabadkozott, hogy neki nem kell, megy már haza, de a nővér hajthatatlan, elő van írva, ha nem akarja, szóljon az orvosának.

Végre megjelent a borotváló nővér. Kis, alacsony, gyorsmozgású, mint maga mesélte, az orvosok Mütyürnek becézik. Közben Töröcsik papának meghozták az örömhírt, holnap hazamehet. A nővér előbb a régieket borotválta zsilettel: Töröcsik bácsit már úgy kellett rábeszélni, nem akarta, ő már megy haza. Végre mégis kötélnek áll, leült az ágya szélére. Én maradtam utolsónak, Mütyür egész idő alatt csacsogott, de ez sem változtatott a véleményemen, hogy gyakrabban cserélhetné a pengét, mert egy kicsit nagyon húz.

Lemosni a szappanhabot nem engedtem, elindultam első utamra a mosdóhoz. Nehezen, kissé görnyedten, de sikerült.

Ismét edénycsörgés zaja hallatszott a folyosóról, az ebédet hozták. Éppen jókor, mert Töröcsik bácsi újra csak szemezett a még megmaradt őszibarackjával Pistának. Végül is, mivel Pista a Ludas Matyi miatt erről nem vett tudomást, megszólalt Töröcsik bácsi: – Pista fiam, adjál már még egy barackot, mert soká jön ez az ebéd. – El is majszolgatta, mire odaértek. Én a már ismert darált húsos krumplikását kaptam, ők töltött paprikát. Nagyon meg voltak elégedve, csak kevés volt szerintük.

Ebéd után lepihentünk, elnéptelenedett a folyosó is. Töröcsik bácsi indult el leghamarabb az új botját sétáltatni, egyelőre csak a szobában, mert a folyosóról újból visszakergette a nővér:

– Mész be, vén salabakter, még mindenki pihen, persze, már lélekben nem is vagy itt, de a többiek még itt vannak, na, mars be. – Töröcsik bácsi szó nélkül megfordult, és bejött a folyosóról, a szobában sétált tovább. Meg-megállt jókedvűen, füttyörészett, néha el is gondolkodott, biztosan otthon jár az esze, aztán füttyörészve továbbcsoszogott házicipőiben. A postás is fölébredt, beszélgetni kezdtünk, ki hol dolgozik. Így tudtam meg, hogy Töröcsik bácsi Csepelen dolgozik a kovácsoló gyár vastelepén. Alig várja, hogy visszamenjen dolgozni. Persze, ez még időbe telik, hiszen súlyos agyműtéten esett át, de a lényeg a kórházból kimenni, hazamenni gyógyultan.

A postatiszt vidéki, ő még operáció előtt áll, állandóan fáj a feje, nem alszik, rendszeresen szedi az altatót. Agyműtét előtt áll. Ha sikerül, 7 éves kintől szabadul meg. Már türelmetlenül várja, és ma tudta meg, hogy csak a jövő héten kerül sor az operációra. Most jött az orvosa, és közölte vele, a vizsgálatok kielégítőek, viszont most meg idő nincs az operációra, mert vannak előtte már előkészítve.

Ahogy az orvos kiment a szobából, megjelentek a folyosón ismét a már ismerős figurák. Először egy rab, akit állandóan őriztek ketten, egy civil és egy egyenruhás rendőr fehér köpenyben, amit a látogatók részére is rendszeresítettek. Valami sörpanama miatt ítélték el. Miután itt és érvényes az a mondas, minden csoda három napig tart, már senki nem kíváncsiskodott, hogy miért áll egy az ajtóban, egy a szobában mellette, állandóan a fegyőrök közül, vagy miért kísérik, ha kimegy a folyosóra cigarettázni. Már megszokták. Most inkább a mi szobánkba jöttek – mit mond az orvos Márkus úrnak, mikor megy a műtőbe a postás, mert itt mindenkiről tudnak mindent. A flottírkabátos Töröcsik bácsinak gratulált a hazamenetelhez. Elmondta, hogy nem sok jót jósoltak neki, mikor behozták, és most jókedvű, eszik, iszik, örökké éhes, ez már jó jel. Azt ajánlotta, csak egyék sokat, úgy erősödik meg. Pistát vigasztalták, és példának hozták fel Töröcsik bácsi esetét. Nem kell csüggedni és kétségbeesni, itt jó kezekben van. Egy fabatkát nem adtak volna az életéért, és itt van, holnap gyógyultan megy haza.

Pista maga is bevallotta, hogy a tályogos fogától keletkezett agytályogtól megszabadult, az már nem fáj, hiszen vidékről repülőgéppel hozták de öntudatlan állapotban, csak most már a bénaság aggasztja. Az orvosa is vigasztalja, hogy a jövő héten tornatanár fog már hozzá járni, és megkezdik a bénaságát meggyógyítani, azt megszüntetni. A flottírkabátos most elmondta, hogy ő is hazamegy, mert neki a látásával van baj, nem tud írni-olvasni, a látóidegeken van

egy kis daganat, amit megpróbálnak előbb eloszlatni besugárzással, ha nem sikerül, akkor operálják. Be fog járni naponta. Egy falusi bácsi odaült az ágyam szélére, és csak néha-néha bólogatott, egyébként csodálkozva hallgatott. A szűrős szemű mesélte, hogy a szomszédban is van egy erős fiatalember, teljesen béna, még nem operálták, most folyik a vizsgálata. A negyedik – egy Töröcsik bácsival egyidős – a botot dicsérte, nagyon szép bambuszbót. Igazán megérte a 4 forintot. Élete végéig elég lesz Töröcsik bácsinak, ha el nem veszti. Az váltig fogadkozott, hogy meg nem válik tőle semmi pénzért. Ez lesz a hú cimborája egész életében.

Megérkezett az első látogató, Pista édesapja, egy vasutas. Csak rövid ideig maradt, hogy édesanyja, majd a felesége is meglátogathassa, mert egyszerre csak egy látogató lehet egy betegnél. Nekem is jött látogatóba a barátom, aki operált, és a feleségem. Megállapodtunk, hogy másnap én is hazamegyek, a feleségem jön értem. Együtt örültünk Töröcsik bácsival, és sajnáltuk a még bentmaradókat. Pista ágytálat kért, amikor a látogatók elmentek. Sokáig kínlódott, nem sikerült semmit csinálnia. A sógora jött, az kivitte a WC-re, de jóformán a hátán, mert Pista nem boldogult egy lábával. Ott sikerült minden, nagyon örült szegény ennek a szerény eredménynek is. Elmentek az utolsó látogatók is, ismét népes lett a folyosó. Az ápolónő két őszibarackkal jött be a szobánkba, a csap alatt megmosta őket, és enni kezdte. Szokás szerint az arrajárók mind bámultak be. Az ápolónő kifelé fordulva evett. Egy idős szemüveges férfi megállt, és nézte. Kikiáltott neki:

– Idenézz vén sváb, mit kaptam!

– Kitől?

– Azt nem kötöm az orrodra – válaszolta nevetve.

Ismét edénycsörgés jelezte a vacsora közeledtét. Megjelent Töröcsik bácsi, és jelentette, hogy hozzák a vacsorát. A vacsora elfogyasztása után jött az ápolónő a lázmérőkkel, megszámlolta az érveréseket. Alig végzett, megérkezett az orvosi vizit, felírták a kért gyógyszereket. Pár perc múlva már jött is egy nővér, a kért gyógyszereket kiváltotta.

A nappali ápolónő jött az éjszakás ápolónővel. Idősebb korú hölgy volt, eddig még nem láttam itt. Ő is észrevette, hogy új beteg van. Megkérdezte, mi a bajom? Mielőtt válaszolhattam volna, a nappalos nővér felvilágosította betegségem felől, majd így folytatta:

– Úgy volt, hogy csak egy napra marad itt, de annyira megtetszettem neki, hogy itt maradt. – Még utoljára körülnézett, látta, Pista félkézzel kotor az ágy alatt. Megkérdezte, mit keres?

– A kacsát – válaszolta Pista.

– Látod, minek tolod úgy be, hogy utána nem találod. – Kihúzta az ágy alól, a kezébe adta: – Nesze, szelídítsd meg a vadkacsádat.

Ő elköszönt, az éjszakás még megkérdezte, kér-e valaki valamit, és ő is elment. A folyosó lassan kiürült, még itt-ott lehetett hallani beszélgetést, mindenki visszament a szobájába. Ott folyt tovább a beszélgetés. Mi is azt csináltuk. Közben beszedtük az altatót, a fájdalomcsillapítót, ki mit kapott. Addig folyt a beszélgetés, míg egymás után kialudtak a lámpák, mi is sötétben voltunk, már csak a folyosóról szivárgott be némi fény. Lassan kezdődött az altató jótékony hatása. Töröcsik bácsi aludt el elsőnek, ő már álmában otthon járt. Én is azzal a boldog tudattal aludtam el, hogy holnap délben már otthon leszek.

Pista biztosan a kisfiáról álmodott, és arról, hogy ismét jár a saját lábán, megszűnt a bénasága, két karjával ölelheti szeretteit.

A postás aludt el utoljára. Ő még a közelgő operációra gondolt, vajon hogy fog rajta túlesni, és megszabadul-e a 7 éve tartó kínszenvedéstől.

Csend borult a kórházra, a folyosón az éjszakás nővér ügyel, hogy a csengő hívószavára odasiessen, ahol szükség van rá. Az ügyeletes orvos is tompa fényű lámpa mellett virraszt.

Így telt el egy kórházi napom. Ez a kórház az Amerikai úti agysebészeti volt. Ott dolgozott egyik barátom. Nekem a hasamon volt egy dudor, ami egyre nőtt. A János kórház sebészetén azt mondták, hogy ez egy zsírmirigy. Ha fáj, menjek el, és felnyitják. A barátom rábeszélte, menjek be hozzá, ez egy pár perces műtét, elvégzi. Én ráálltam, bementem azzal, hogy utána megyek haza. Nem így történt. Szerencsére óvatosan vágta fel, és akkor derült ki, hogy hasfali sérvről van szó. Jött egy másik sebész, azzal fejezték be, és rögtön vittek egy kórterembe, nem haza. Hanyatt fektettek, a hasamon homokzsákkal, mozogni nem tudtam. Nekem ez kínszenvedés volt, mert csak az oldalamon fekve tudok aludni. Akik kérdezték, mi bajom van, mivel operáltak, egymásnak mutogatták, hogy az agyammal van baj, mert ide ilyen beteget nem hoznak. Odajártak megcsodálni, hogy milyen súlyos agybajom lehet, én meg azt se tudom, hogy mi a bajom.

Én ettől idegbeteg lettem, alig vártam, hogy kimehessek a kórházból. A feleségem a barátom segítségével taxin hazavitt, két hét elmúltával.

Bp., 1957.

A gátőr

Egy alföldi kisfaluban, ahol négy házsorból állt a falu, két utcasorban élt párszáz ember. Aratás után a fiatalok kalákát tartottak minden vasárnap délután. Ez abból állt, hogy a falu két vendéglője közül az egyikben összejöttek fiúk-lányok, némi kis belépti díj ellenében táncoltak, amihez a zenét a falubeli zenekar szolgáltatta. A belépti díj a zenekaré volt, a kocsmáros megelégedett a bor és trafikáru utáni haszonnal. A zenekar egy primás, egy kontrás, cimbalmos, klarinétos és egy bőgősből állt. Nem cigányok, falubeli, kerges tenyerű, barnára, sőt némelyik feketére sült bőrű paraszt volt. Egész héten át a földeken dolgoztak, ez egy kicsit szórakozás is volt nekik, sőt valami pénzt is jelentett, no meg egy kis italt, amivel a mulatós legények szokták honorálni a nekik játszott nótákat. Az egyik vendéglő a falu Szeged felé eső végén, a másik a Makó felé eső végén volt. Rendszerint az előbbiben tartották a kalákát, mert a kocsmáros béreslegénye odacsődítette a fiatalságot. Ha sok volt a vendég, ő is kiszolgált.

Ebéd után a falu hosszában, főleg az országút melletti főutcán az idősebbek, gyerekek kiültek a kispadokra, székekre a házak elé. A lányok szépítgették magukat, felvették a legszebb ruhát, cipőt, ők vártak magukra legtovább. A legények csoportosan sétáltak az utcasorokon, várták a lányokat, persze nem feltűnően, csak úgy, mintha véletlen lenne.

Végre megjelentek a lányok, mint megannyi színes mezei virág. Egy-két satnyábbat kivéve, akik nem is igen tartottak velük, mind szép volt. Azért azokat sem kellett féltetni, sokszor előbb mentek férjhez, mint a szépek. A lányok is csoportosan kezdték el a sétát. Kivételt csak a gyűrűs menyasszonyok képezték, mert ők vőlegényeikkel karonfogva sétáltak.

A legények tisztas távolból követték őket, majd az utca végén, amikor visszafordultak, úgy intézték, hogy szembe találkozzanak a lányokkal. A lányok nem tudtak kitérni, megálltak évvodve, de félszemmel már mindegyik választott magának legényt. Mire elindultak visszafelé, már ki-ki a párja mellett sétált. Öt óra körül járt az idő, mire a vendéglő elé értek. A vendéglő utcai, kétszárnyas, zöldre festett ajtaja sarkig kitérve várta a fiatalokat. A kocsmáros legénye feltűrt ingujjban állt, zsebre rakott kézzel az ajtóban. Megálltak vele beszélgetni.

Bent a cimbalmos hangolta cimbalmát a primás segédletével. Az asztaloknál idősebb férfiak kártyáztak fröccs mellett. A kiszolgálópult mögött a kocsmáros igen szemrevaló menyé szolgált ki a vendégeket. Jól megtermett, mégis karcsú, teltidomú fiatal nő. Az arca rózsaszín tearózsához hasonlított. Szókimondó, mégis tisztelettudó, örökké jókedvű volt, akinek a kedvéért szívesen betértek az idősebbek is a férfinemből egy-két fröccsre, vagy kupica pálinkára, mert szép nő mellett még a vinkó is jobban esik, mint a goromba kocsmáros legjobb bora.

A legények csalogatták be a lányokat, akik illendőségből kellették-hívták magukat, holott valójában már viszkedett a talpuk a táncra. De így csinálták ezt már a nagymamáik is, mert sokkal jobban megbecsülik a férfiak azt, aki nem adja könnyen magát. Elkezdődött az alkudozás, a lányok egymás között kérdezték:

– Te bemégy?

– Hát, ha té is begyössz! – volt a válasz.

– De még nincs is bent sénki – szólt a harmadik.

– Valakinek el kell kezdeni – így a legények. A sok alkudozás közben más csoport is érkezett. Végül is elindult az első pár, a lány hátralesett, jön-e a többi is utána. Persze, hogy ment. A belépti díjat a legények fizették, ha a lány nem fogadta el, és ragaszkodott, hogy ő fizet, ki-

bontva a zsebkendő sarkából a pénzt, az már nem volt valami biztató jel, a legény vagy nem tetszett, vagy félt a lány, hogy úgyse veszi el, nem hozzávaló. Ne legyen lekötve neki.

A zenészek azt várták, hogy a fal melletti hosszú padokra letelepedjen az első pár. Rázendítettek egy ropogós csárdásra. A legények fröccsöt kértek, a lányoknak málnát, mert a bor csak a bálban dukál, itt még a menyasszony is csak kóstolgat a vőlegényéből. A tánc rendszerint úgy kezdődött, hogy az idősebbek, akik már ittak és éppen nem kártyáztak, felkérték valamelyik asszonyt, és elkezdték a csárdást járni, mutatva a fiataloknak, hogy még ők is tudják, sőt, ők tudják csak igazán, mert ez a tánc, amibe virtus van, nem úgy, mint a mostani andalgókban, amit a fiatalok járnak. A legények, miután egy kis bátorságot öntöttek magukba, felkérték a lányokat. Amikor már többen táncoltak, keringőt követeltek. Az öregek ezt már abbahagyták, közben egymás után jöttek a csoportok az utcáról, meg az elkésett párok kipirulva, mert ők már csókolóztak is valahol.

Szólt a zene, a Strauss keringő hangjaira forogtak a párok, repültek a színes szoknyák, pirultak az orcák, és ragyogtak a szemek. A hangulat a tetőpontján állt, amikor belépett a gátőr. Nagy meglepetés volt, mindenki odanézett, mert nagyon ritkán látták a faluban.

Leült egy asztal mellé, egy üveg bort, szódát kért, csöndben iszogatózott, hallgatta a zenét, nézte a táncoló párokat. A bora fogyóban volt, amikor felállt, éppen szünetelt a zene, és így szólt: – Drága gyerőkeim? Mögengöditék-e, hogy egy kicsit mulassak? Ritkán járok én ide, hogy mulassak ezekkel a zenészekkel egy félórácskát, aztán, ha én elmentem, tik még maradtok.

A zenészek összenéztek, itt pénzság van, ők is türelemre intették a fiatalságot, odahúzódtak a gátőr asztalához, az meg elkezdte a nótát, azt, hogy „Elment az én rózsám Pestre, csárdás kicsike galambom”. A zenészek nem mind ismerték a nótát, kísérték, egyik nóta jött a másik után, majd felugrott az asztal mellől, elkapta az egyik leányt, és járta a csárdást, a csizmás lábai alatt döngött a padló, a kipirult leány meg járta vele. Már mindenki őket bámulta, megtapsolták őket.

Ő is kipirult, odament az asztalához, kiitta a maradék borát, megköszönte a zenét, és így búcsúzott:

– Köszönöm, hogy mögengödtétök ezt a kis szórakozást, hátha utoljára mulattam. Isten áldjon bennöket gyerőkeim, mulassatok jól. – Fejére csapta a fekete zsírosodó kalapját, fizetett, elköszönt a kocsmárosnétól, a zenészek a Rákóczi-indulót húzták, a lányok-legények kétfelé váltak, ő a sorfal közt, döngő léptekkel ment kifelé. Odaintett a zenészeknek:

– Köszönöm drága gyerőkeim, – és kilépett az esti szürkületben. Éppen jöttek fel a csillagok a falu és a Maros fölé. Ott volt a gátőrház a Maros partján. Ott élt családotól, most oda igyekezett vigyázni az áradó Marost.

Ferencszállás, 1929.

Két pohár között

A pohárban bor volt, a két férfi felemelve a poharakat, koccint: – Adj Isten, egészségünkre. – Nem tudom, hányadszor és hányadikat emelték, de kezdetét vette a filozofálás. Az egyik így szólt: – Hogy aztán ő adja-e egészségünkre vagy nem adja? Mert tudod, én nem tartom valami nagylelkűnek az Istent. Már ne botránkozz meg komám, én nem vagyok istentagadó ateista, de józan paraszti ésszel gondolkodom. Ahogy tanultuk a hittanórán, Isten megteremtette Ádámot a maga képére és hasonlatosságára, majd, hogy ne unatkozzon egyedül meg a szaporulat miatt Évát, a nőt, de minek? Talán unatkozott az angyalaival? Betelepítette őket a paradicsomba, szabad akaratot adott nekik, és rögtön tilalomfát is állított a számukra.

– Nyilván kíváncsi volt, hogy mit csinálnak – szólt a másik.

– Kíváncsi, hát nem ő teremtette őket? Hát nem az alkotó felelős-e az alkotásért? Ő mindenható – így tanultuk – akkor ő már előre tudta, hogy mi fog történni. Hogy lehet egyetemesen büntetni Ádámot is azért, mert Éva, az álnok nő, ráhallgatott a kígyóra, arra a hosszú-farkú bestiára, aki, nem is tudom, hogy tudott vele beszélni, mert én is láttam már kígyót, tudom, hogy tud harapni, de beszélő kígyóról még nem hallottam. Namármost olyan nagy bűn volt, hogy Éva megevett egy almát arról a tiltott fáról? Minek teremtette olyan kíváncsivá, nyilván azt akarta megtudni, hogy milyen íze lehet annak a gyümölcsnek, mert biztosan más, mint a többi, ha tiltják. Ezért mindjárt, felmondás nélkül ki kell kergetni szegény Ádámot is tüzes pallossal vagy karddal, már nem emlékszem jól. Szerintem ez szívtelenség, és nem vall bűnbocsájtó igazságos Istenre. Ami a legszörnyűbb, mindjárt a többit is büntette, mert azt mondta, hogy az arcuk verejtékével keressék meg a mindennapi kenyeret. Úgyhogy egyet-érték a fejtegetéssel.

– De mi az, hogy kenyeret, hiszen a paradicsomban még nem is volt kenyér, hiszen csak gyümölcsökön élt Ádám meg Éva. A tüzet, húst és a földmunkát még nem is ismerték.

– Hát azt biztosan csak képletesen mondta, de az a Noé-féle eset a vízözönnel, az sem megy a fejembe. Hát, minek kellett teremteni az embereket, ha utána vízbe ölte őket, Noé kivételével. Ez már szadizmus. Nézni, hogy fulladnak vízbe tehetetlen öregek, ártatlan gyermekek tömegesen. Ha ő a mindenható, megakadályozhatta volna az embereket a bűnök elkövetésében. Az is furcsa, hogy az egész akkori emberiségből csak egyedül Noé családja volt jó! Az a csodálatos bárka külön műsorszám. Hogy tudott akkora bárkát építeni, amibe annyi állat, a föld minden gyümölcséből valami, madarak, csúszómászók belefértek, még szőlő is. Erről jut eszembe, igyunk is – egészségünkre.

– Egészségünkre – szólt a másik, és jót húztak a poharakból.

– Tudod, ebből csak azt nem értem, hogy az a sok állat nem falta föl egymást. Annyi élelmet is vinni, egészen különleges, sok rekeszből álló, hatalmas hajóra lett volna szükség. Azt pedig egy ember élete végéig nem építi fel egyedül, családostól sem.

– Erről jut eszembe, tudod-e, hol volt a világon az első kocsmá?

– Nem én.

– Hát Pesten a Keletinél. Meg vagyon írva a Bibliában, hogy Noé apánk lerészegedett a föld borától, mert többet ivott a kelletinél (de úgy mondjuk jól, hogy a Keletinél). Biztosan jó bora volt, ezt is megisszuk, de ittam már jobbat is.

– Én nem irigylem az Istent – így a másik – kínlódik ezzel a sok hülye emberrel, akik mást se csinálnak, mint marakodnak, egymást marják a koncert. A pénzért mindenre képesek, még gyilkolni is érte, de hát legyen ez az Isten dolga, mit csináljon velük. Mi meg menjük, ne emelgessük azt a két poharat, keressünk egy pincét, ahol termelői bor van, még józanok vagyunk. A pénzünkért nem mindegy, hogy mit kapunk. Keressünk olyan bort, amit Noé apánk is szívesen vitt volna a bárkájába.

Emlékezzenek az országvezetők!

Kik emlékeznek az I. világháborúra úgy, mint akkor az azt átélők? Már nagyon kevesen. Én akkor születtem Pesten a VIII. kerületben. Apám 1917-ben az akkor született testvéremmel, édesanyámmal áttelepedett egy Maros menti kis faluba, Ferencszállásra. Rövidesen szerb megszállás alá kerültünk. 1920-ban francia gyarmati katonák fehér tisztek vezetésével kiűzték a szerbeket, még abban az évben a nyár végén bevonultak a magyar katonák. Határkiigazítás folytán kilenc magyar település került vissza eredeti hazájához.

Sok mindenre visszaemlékszem, az utána következő gazdasági válságra. Az elértéktelenedett koronát a pengő váltotta fel, de a nyomoron ez nem segített, sőt fokozódott. A magyar paraszt földnélküli volt, a nagybirtokos kis részüket alkalmazta, a többi napszámba járt, hajnaltól napestig dolgozott, de ez se volt mindig. Egy pengő volt egy napszám, ebből csak nyomorgott a család. A gazdag parasztok jól éltek, a földbirtokosok külföldön herdálták el a pénzt, kevés kivétellel.

1935-ben visszakerültem Budapestre a szülővadásomba. Itt ugyanaz a sors várt. Munkanélküliség, a gyárak előtt százak várokoztak munkára 20 filléres órabérért. Boldog volt, aki dolgozhatott napi 10-12 órát. Óriási nyomorban éltek nagycsaládok. 1939-ben javult a helyzet, az elkövetkező háború szele elérte az országot. Amikor egy kicsit jobban élhettünk volna, jöttek a katonai behívók, jött a cigány-zsidó lakosság üldözése, a nyilas hatalom átvétele, a német bevonulás, az angol-amerikai bombázások, a légópincékben élés étlen-szomjan. Mindenki rettegett és azt mondta, csak túlélni, ha mindenem elveszik, csak túléljem ezt a borzalmat, amikor jöttek az oroszok, lötték a városokat, falvakat, és főleg éjszaka a bombázógépek, utánuk mint a kártyavár, omlottak le a lakóházak, maguk alá temetve az ott élőket.

A már kevesen élők, akik túléltek a II. világháborút, takarítottuk el a romokat, temettük el a halottakat, és építettük újjá ezt az országot, fizettük a közmunkadíjat még hosszú időn át.

Ma már ki emlékszik ezekre az időkre? A mi korosztályunk kapott kevés fizetést a kommunista rendszerben azzal az indokkal, hogy alacsony a lakbér, a közlekedés, telefon, a ruházat, alacsony a közszükségleti cikkek ára, a közszolgáltatás, villany-gáz (vízdíj, csatornadíj, szemétszállítási díj nem volt), ami akkor igaz is volt, de mi lett rövidesen a mi nyugdíjba menetelünk után? Alacsony nyugdíj, évi 2 %-os emelés, 1980-as évek második felében egyszer adott az akkori rendszer 15 %-os emelést a hetven éven felülieknek. Akik 10 éves munkaviszonyból mentek nyugdíjba, utolérnek bennünket, a későbbiek jóval túlhaladtak bennünket, miért nem lehet a 80 évet meghaladottak nyugdíját rendezni: Ez az egyforma százalékadás eredményezi a kisnyugdíjasok növekedését, ezt senki nem veszi észre? Mi, akik kevesen még élünk, megdolgoztunk és megszenvedtük a bennünket elfelejtett utókor számára.

1948-ban, a kommunista hatalom átvételkor megszüntették a pártokat, a szociáldemokrata pártot bekényszerítették a kommunista pártba, a vezetőket börtönbe, munkatáborba vitték. Akik ezt megúszták a pártból, ami még nem is létezett – a „Magyar Dolgozók Pártjára” utalok – a közös pártból, kidobták a munkahelyéről, mint jómagamat. És azok az elvtársak, akikkel együtt jártunk 1945-ben falukra, községekbe templomot helyrehozni, hiszen ezt is a kommunisták kezdték, az üzemek adtak gépkocsit meg anyagot, a szociáldemokraták, akik többen voltunk, átvettük a módszert, párttaggyűjtés volt a cél, vasárnap-ünnepnap ott volt a nép nagy része a mise előtt – meg utána. A jelenlegi utódpartok mai emberei – főleg a vezető rétegre gondolok – mit tudnak ezekről az időkről? 1948-tól üldöztek bennünket, rettegtünk az ÁVO-tól, kitől kapunk valaha is elégtételt, kárpótlást a bennünket ért anyagi és erkölcsi veszteségekért?

És miért üldöztek a sokszor nyilasokból lett kommunisták, hiszen mi ugyanolyan magyarok voltunk, mint ők, ha nem jobbak.

Szeretném még megélni, hogy az uralkodó rendszer megértse és orvosolja a sérelmünket akkor, amikor a semmiből milliárdosok születnek, vagyis valahol ebben a szegény országban hiba van a megtermelt államvagyon elosztásában, mert azok kapják a legkevesebbet, akik ezért az államvagyonért valóban megdolgoztak.

Azt kérem, emlékezzenek azokra a kevesen élőkre, akiknek köszönhetik, hogy ma gondtalanul élnek ma már sokan milliárdokból, és azokra, akik önhibájukon kívül éheznek, most a tél beálltával fáznak ebben az országban. A földi javak igazságos elosztásával javíthatnának a sorsukon, ha akarnának.

Budapest, 1997. nov.

Egy 83 éves Láng-gyári nyugdíjas

Mi van a túlvilágban?

- Jó napot Jóska, ne haragudjon, de a szomszédasszony mondta, hogy készül a túlvilágra, telefonon felhívott, ha igaz, nem sok ideje van hátra.
- Készül a fene a túlvilágra, de lehet, hogy hamarosan elvisz az ördög, nagyon rosszul vagyok, az orvos csak hiteget, de már a kórház is kiadott a családom nyakára.
- Jaj, ne haragudjon, már ilyen, hogy az ördög viszi el, hiszen maga rendes, becsületes ember volt, a feleségit is ritkán csalta meg, de azt is szégyellte.
- Miket beszél Málcsika, maga ezt honnan tudja?
- Honnan? Hát tudja, az emberek beszéltek, hogy rondábbak voltak, mint a felesége, de fiatalok voltak, így már érthető vagy nem? Na de hagyjuk ezt, én egy kis protekcióért jöttem, ha átér, váltana pár szót az érdekemben, mert mi csak a mennyországba kerülhetünk, annyit nem vétkeztünk, hogy a pokolba kerüljünk. Nézzen már ott körül, milyenek a viszonyok ott, és majd éjszakánként értesítsen, mi vár ott rám. Hallottam, ha valaki nagyon gondol a másokra, akkor sikerül egymással beszélni gondolatban.
- De hát mi nem voltunk olyan közeli viszonyban Málcsika, mint maga a szomszéd férfiak néhányával, mink meg csak bámultunk a szép nagy melleit, meg a formás fenekét a bikiniben, amit nyáron hordott a kertben.
- Ezt én tudom, hogy megbámultak, maga is szeretett volna közel kerülni hozzám, miért nem tette?
- Maga szeretett, Málcsika?
- Szó-szó, Isten a megmondhatója, elvileg minden lehetséges, csak a feleségek meg ne tudják, mert abból nagy baj lesz, és az nem jó, de most már minden későn van. Voltak szeretőim, mint másoknak is, de ez nem olyan nagy bűn, hogy ne kerüljek a mennyországba, beszéljen Szent Péterrel az érdekemben. Jó, ha van az embernek valami protekciója, mert sajnos egyre jobban öregszek én is, már csak a vénemberek bámulnak a nyári kertben.
- Jó, de mit akar megtudni?
- Hát például ott vannak-e jóképű önálló férfiak, vannak-e strandok, kiskertek, a fiatal nők miben járnak, bikini vagy akár anélkül, van-e nap, lehet-e napozni, van-e szórakozóhely, ahol lehet ismerkedni, meg ehhez hasonlók.
- Nem értem, hiszen maga férjezett, akkor minek akar férfiakkal ismerkedni?
- A férjem ugyanazt akarja, de nőikkel, akkor én miért ne csinálhatnám férfiakkal? Különbözik is, jó a változatosság, vagy maga nem így gondolja?
- Jó volna, de én nem merem, a feleségem kikaparná a szemem, ha megtudná!
- Muszáj a feleségének mindent tudni? Csinálja okosan, jó a változatosság, majd meglátja, ha kipróbálja. Lehet-e ott alkoholt inni? Rövid italt, pezsgőt, borokat, a sör nem annyira érdekli.
- Hát, ha már ott vagyok, megtudakolom, de miért érdekli ez?
- Mert ha ezek nincsenek, nem mutogatatom a meztelenségem, nem kellek a fiatal vagy középkorú férfiakkal, nem ehetek-ihatok kedvemre, a fene akar meghalni, és a másvilágba kerülni. Nincs értelme, próbálkozok itt a földön tovább. Tudom, a nők gyűlölnék, de a férfiak még megnézegetnek, bárcsak továbbmennének, akkor nem akarnám a túlvilágot megismerni, az bizonytalan. Egy biztos, előbb-utóbb odakerülünk, jobb, ha tudjuk, mi van ott. A pokolban

állítólag mindig meleg van, de nem szeretnék ördöggel üzekedni. Várom a hívását, ha megérkezik. Előre is köszönöm, egyébként szeretem a meleget. Jóska! Tegye meg ezt nekem, ha jó híreket hoz, én ígérem, a túlvilágon meghálálom magának, most csak szerencsés utat tudok kívánni, csináljon, ha tud valami jó helyet a viszontlátáshoz, Málcsi. Üdvözlöm a szolgálattevő angyalokat, főleg Gábriel főangyalt, még nem tudom, mint kezdhetek majd vele.

Ez volt az utolsó, már csak kis levélke formában történt ez az üzenet Málcsitól, szegény Jóska átköltözött a másvilágba, csöndesen búcsú nélkül, világéletében szerény, dolgozó ember volt, senki nem hitte el neki, hogy ilyen súlyos beteg. Málcsika se vette komolyan, amikor megtudta, mikor lesz a temetés, azt hitte, hogy ez valami vicc. Elment a temetésre, azóta sóhajtozik: ha ezt tudtam volna, nem viccelődtem volna szegény Jóskával, lehet, hogy ő komolyan vette és meglátogat a túlvilágról. Ennek fele se tréfa, a fene akar még meghalni, meglátogattam, mert jóra való ember volt, sajnálom, hogy ilyen hamar meghalt. Nyugodjon békében.

Velencefürdő

Kiskirályok, talpnyalók

Nem új figurák, örökségből maradtak ránk. A szomorú, hogy még szép számmal vannak. Ezek azt hiszik, hogy ők nélkülözhetetlenek minden téren, meg vannak győződve, hogy patrónusaik által örökké tartó jólétben fürödhetnek, és akkor mennek nyugdíjba is, amikor ők akarnak. Ezt nem azért mondom, mert kivetnivalót láttam benne, de már akkor is volt itt-ott ezen a téren demokrácia, igyekeznek is meghálálni a kiváltságosok, akiknek ez sikerült. Rövid idő alatt elfelejtették, hogy kik voltak, akárcsak ma egyesek, és soha többé nem gondolnak arra, „amit nem kívánsz magadnak, ne tedd felebarátodnak”. Amit ők állítanak, az szent igaz, a cselekedeteik úgyszintén, ha rájönnek, hogy tévedtek, letagadják, mit mondanak, vagy cselekedtek. Nekik az Isten adott jó hivatalt, úgy hiszik, észt is adott hozzá. Jaj azoknak, akik ellent mernek mondani, vagy nem a tetszésükre cselekszenek. De mondom, nem új figurák, a panoptikum megszűnt, de ők maradtak, odavalók.

Volt a régebbi munkahelyemen még a 1940-es években egy főosztályvezető, aki nekem személy szerint azt mondotta: – Kérem, nálam az osztályvezetőnél kezdődik az ember. – Az illető bognársegédből lett főosztályvezető. Én nagyon utáltam ezt az embert, mert csak a nagyokhoz dörgölődött, a kis tisztviselőt vagy a munkást észre sem vette. Két évtized múlt el azóta, és kénytelen vagyok most megállapítani, hogy sok ilyen ember él ebben a kis országban. Én csak ezt az egy embert gyűlöltem sokáig, na de miért? Mert ő ezt az elvét hangoztatta, őszintén be is vallotta. Pedig akkor is volt több ilyen ember, de azokat nem vettem észre. Két évtized tapasztalatát kellett leszűrni ahhoz, hogy ezeket is észrevegyem, és ma már nem gyűlölöm úgy azt a korábbi embert. Rájöttem, az ember egy gyarló lény, számító, haszonleső, törtető, a legnagyobb része tudatosan vagy tudat alatt. Persze vannak kirívó tünetek pro és kontra. Vannak, akik feltűnően nyálnak, dörzsölődnek felfelé olyannyira, hogy akik ebben a műveletben akadályozzák, azt eltapossák a nagy igyekezetben, de van, aki az Isten előtt se hajt fejet.

Hogy ez mennyire igaz, ki-ki nézzen körül a maga környezetében. Van-e olyan főnöke, akár kicsi, akár a nagyok között, aki csak bizonyos személyeken keresztül tájékozódik? Nagyfőnöknek nem az ügyintézőtől, hanem azok osztályvezetőjétől kéri az információt. Hány téves információ lát ilyképpen napvilágot, mire több kézen keresztül kerül egy nagyfőnök elé? Mindenki tesz hozzá valamit, elveszi, ami neki nem tetszik, az első megfogalmazó már rá sem ismert a jelentésére vagy fogalmazványára a végén. A katonaságnál úgy fejezik ki magukat, hogy ez a szolgálati út. Sokan annyira megszokják ezt, hogy egy kisebb beosztású egyén véleménye már nem is számít előttük. Ez a kisebbik baj, de nézzük az érem másik oldalát.

Kérdés: Az, aki a szerencse folytán abban a helyzetben van, hogy véleményét, javaslatait a nagyok, akik emberek életét, sorsát irányítják, meghallgatják, hogyan él a jogával? Mert az ő információján keresztül ismernek meg embereket, sokan olyanok is, akik nem vesznek fáradságot maguknak, hogy meggyőződjenek az információ helyes vagy helytelen voltáról. Hány család életét dűlja fel egy-egy rosszindulatú beállítás, és hányan kerülnek mások rovására érdemtelenül előnyös helyzetbe?

Na kérem, ez az első állomás. Itt lehet kezdeni a talpnyalást. Ki kell fogni ezeket az embereket kiszolgálni, előtte hajbókolni, ellesni az óhaját, ha valakire megharagszik, azzal nem szabad szóba állni, csillogtatni előtte a még meg nem lévő érdemeit is (mert ettől külön hízik). stb., stb., mert ő a kiskirály? A nagyok előtt már nincs más dolgunk, mit előzékeny, szolid, engedelmes, hajbókoló honpolgároknak mutatkozzunk. A többit a kiskirály intézni. Segély, fizetésemelés, egy kis anyag, amit a maszek másképpen nem kaphat, vagy amit lényegesen olcsóbban megkaphat, szállítás, és ezer más kisebb-nagyobb dolog, ami csak ezeknek kivált-

ságosaknak jár. Tehát érdemes nyalni, mert egy kiskirály még ennél nagyobb dolgokat is el tud intézni. Például szabálytalanságok, törvénybe ütköző cselekedetek (ha még időben szólnak) rajta keresztül elintézhethők. Hogy miképpen – hát jó kapcsolatok felfelé, mint a lánc, egymásba fonódnak, amíg ez a lánc el nem kezd szakadni, addig itt nincs baj. A baj csak akkor kezdődik, ha a szakadt láncszemeket erős újakkal pótolják. Ha, de hát ott is lehet próbálkozni, vagy megy, vagy nem megy. Nyalni semmi esetre sem árt...

Az ügyes kiskirály szépen halad előre, mert dolgoztatni tudni kell. Bár a kizsákmányolás ellen harcolunk, tessék csak megnézni, nem kizsákmányolás-e a következő: a kiskirály kiadja a problémát – továbbadja, ahogy ő kapja a beosztottjának, az elvégzi, ő referál, és kapja a jutalmakat meg a nagy prémiumot, fizetésemelést. Igaz ugyan, hogy ezt az ő főnökétől kapja, bolond lenne visszautasítani, amikor az ő főnöke ugyanezt teszi, végül is ők jó vezetők, tehát megérdemlik. Az más lapra tartozik, hogy a beosztottak még jobbak, mert elvégzik a nehezebbnél nehezebb feladatokat. De elvégre a terített asztal morzsáiból nekik is jut. Akik amiatt panaszkodnak, rendszerint kiderül, hogy nem jó helyen vagy egyáltalán nem nyalnak. Hát ezek vessenek magukra, Elvégre nem lehet mindenki vezető, beosztottnak is kell lenni.

Nade, egy kiskirálynak sem fenéki tejfel ám az élete. Rettegni, aggódni és találgatni, van-e igazi jóbarátja, jóakarója, megbízható embere, és ha igen, melyik az igazi a sok körülötte nyüzsgő talpnyaló közül. Hogy miért nyüzsgönek körülötte? Ha gondolkodna, maga is rájönne, hiszen ő maga ugyanúgy gondolkodik. Hol az igazság, mi az igazság?

Mint minden, ez is relatív. Attól függ, honnan nézzük, mennyiben vág a mi érdekünkbe az igazság, amit formálhatunk és vallhatunk a magunk érdekének megfelelően. Az igazság rendszerint az erősebb oldalon van, egy gyengébb vele szemben a legritkább esetben védheti meg a maga igazát. Az igazság tehát az, aki ma itt az erősebb és hatalmasabb állít, annak szembeszegülni esztelenség, mert csak a rövidebbet húzhatja, aki azt teszi. Mit ér a harag vagy felháborodás hatalom nélkül?

Ezek után megérthetjük, miért nyalik, aki nyalik, de azt is, hogy meddig. Amíg az érdeke kívánja. Ha egy kiskirály elbukik, annak már nem érdemes nyalni, meghalt a király – éljen a király. Át kell nyergelni időben, és megfelelő érzékkel előre tudni – ki lesz a következő, akinél érdemes nyalni.

Így van ez kedves kiskirályok, addig van sok barát, ameddig azok érdeke úgy kívánja, ha viszont már nem, az utcán átmennek a másik oldalra, nehogy véletlenül köszönni kelljen. Egy bukott ember barátsága már nem kívánatos, sőt, igyekezni kell elsőnek belerúgni, akármennyi jót tett velünk, mert ez jó pont az előtt, aki utána jön. Egy bukás után úgy szétrebbennek a talpnyalók, mint a lakmározó verébhád, ha közibük vágnak egy követ.

Amit elmondtam, eddig szerencsére nem olyan általános tünet. Vannak, akik igyekeznek harcolni az igazságért, és kiállni mellette még akkor is, ha elbuknak ezen a téren, és nem tudják megvédeni az igazságot. Ezek nem is lesznek kiskirályok, kevesebben dörzsölődnek hozzájuk, de annál több lesz a tisztelőjük. Ezek elől nem térnek ki az utcán, csak esetleg azok a jellemtelenek, akik mindig két vasat tartanak a tűzben, mondván, soha nem lehet tudni, melyik lesz a jó. Ezeknek örök életükre kenyerük a nyalás, amihez jó gyomrot kívánnak.

Kedves kiskirályok, talp- és egyéb nyalók. Végezetül még szeretnék mondani valamit:

– Ti, akik olyan buzgón nyaltok fölfelé és tapostok lefelé, gyarapítjátok földi javaitokat és azok számát, akik gyűlölnek, megvetnek benneteket, gondolatok arra is, a kerék forog, egyszer fent, egyszer lent a kerék. Lesz-e a számotokra irgalom azoknál, akiket most ti tesztek tönkre? Nem lesz-e keserű szájakban a falat, ha más éhezik, rongyoskodik miattatok ártatlan gyermekeivel, csak azért, mert ti meg akarjátok mutatni, milyen hatalmasak vagytok azokkal szemben, akik nem voltak hajlandók fejet hajtani, hajbókolni, miáltal hiúságotokban vérig

sértett benneteket? Előfordulhat, ráfizettek egyszer, törtető, könyörtelen hajlamaitokat leleplezik, és felismerik bennetek a karrierizmust. Legtöbbötök kérlelhetetlen a gatyamadzag tolvajjal szemben, mondván, őrizni kell a nép vagyonát, példát kell statuálni. Ez rendben is volna, csak az nem, hogy ti ugyanakkor két kézzel szórjátok a közösségét, semmi se drága, ami nektek kell. Amit két ember tud, azt mondják, már nem titok, ezt többen tudják és látják, ez sem titok. Egyszer esetleg elcsúsztok egy narancshéjon, és akkor mi lesz? Még a gyerekeitek is viselik egy életen át ezt a szégyent. Mennyivel szebb volna, ha beosztottjaitokban az embert, a munkatársat látnátok, és nem a kiszolgáltatott páriát? Így nyerne értelmet az a nálatok üres szólam – a szocializmusban legfőbb érték az ember.

Érvényesüljön az egyenes jellemű ember, a jól végzett munka nyerjen megbecsülést, ne a talpnyalók hízelkedése.

Ha ezt megvalósítjátok, kivívjátok a közmegbecsülést, nem kell szégyenkeznetek a tetteitek miatt, és senki nem mondja, hogy kiskirályok vagytok. Adja Isten, hogy így legyen.

Budapest, 1962. január 6.

A futballista meg a szűzlány

Ezt a történetet egy Láng gépgyári orosz tolmács, aki győri származású volt, mesélte el nekem. Mi gyakran beszéltünk Győr városáról, mert én a „Magyar Wagon- és Gépgyár”-ban dolgoztam. Oda jártam legtöbbször, amikor mint kooperációs diszpécser az már „Wilhelm Pieck Wagon- és Gépgyár” névre lett keresztelve. A gyár legfőbb termékét az oroszoknak, az akkori Szovjetunióknak szállítottuk, a 75 tonnás gőzdarut. Ez volt az emelőteher 35 m-es gémkinyúlással, álló, vegyes tüzelésű gőzkazánnal és gőzgéppel, amik a Láng Gépgyárban készültek. Szabó Dezső – akkor mindenki elvtárs volt – fontos ember volt a számomra, mert az orosz átvevőkkel rajta keresztül tudtam tárgyalni, ami gyakori eset volt. Gyártottunk még Szibériába járó vasúti szerelvényeket is a Láng Gépgyár meg elektromosságot termelő álló lokomobiloikat. Én ebben is segítettem az orosz átvevőkkel szembeni vitákban, amik elég gyakoriak voltak. Szabó úr azt tudta, hogy van összeköttetésem a Bajza utcai orosz külkereskedelmi részleggel és gyakran fel is használta.

Egy este, amikor az orosz inspektort vártuk, mesélte el az alábbi történetet:

– Tudja, van a gyárnak egy futball-csapata eléggé ismert, jól játszó futballistákkal, meg egy vendéglő a futball-pályán, aminek külön helysége van, ahol rendezvényeket tartanak, zártkörűt is. Enni-innivaló minden van, híres a „pacal-pörkölt” vacsora, amire jól lehet inni, meg muszáj is. Ezt egy, a Fradiból kiöregedett futballista vezeti. Itt mindenki jól érzi magát. A helységet kiadják más vállalatnak is. Ide járnak a gyár dolgozói, futball-rajongói, fiúklányok szórakozni, enni-inni.

A futballisták gyakran térnek be az őket kísérő leányokkal a tréning után iszogatni, beszélgetni. Ilyenkor a leggyakoribb beszédtema a nő, a leányok, főleg a gyári szép lányok, akik jó kapcsolatot tartanak fenn a futballistákkal. Elmesélik az élményeiket, a kalandjaikat, akit – nevezzük Varga Gyurinak, már öregedő, de még mindig jó játékosnak – mindenki szájtátva hallgatott. Ami felettébb érdekelt, a szűz lányokkal történt eseteket hallgatta, meg is fogadta magában, hogy ő csak szűzlányt vesz feleségül.

Egyik sporttársa elmondta, hogy történt a szűzlánnyal esete. Egy tizenhat évében lévő leányt ismert meg, aki első alkalommal elmondta, hogy őt már többször látta és alig várta, hogy megismerkedjenek, örül, hogy ez sikerült. Többször elvitte szórakozóhelyre. A lány elmesélte, hogy ő még szűz, amiért az iskolatársnői csúfolják is. Ha akarja, nekiadja magát szombat este. Elutaznak a szülei vidékre, vasárnap jönnek vissza. – Én nem mertem volna ezt kezdeményezni, de ezt a felajánlást nem utasítottam vissza: Szombat este itallal, virággal, süteménnyel megjelentem a lakásukon, ahol csak mi ketten voltunk. Eléggé lenge öltözetben fogadott. Ittunk-ettünk, a virágot vázába tette, majd bevezetett a szobájába, ahol a vetett ágynemű fogadott bennünket. Én nagyon meglepődtem, szűzlánnyal még nem volt dolgom és azt se tudtam, hol kezdjem. Ő meztelenre vetkőzött, ahogy a többi lány elmondta neki, én is ugyanazt csináltam és az ágyába bújtam. Simogattam, csókolgattam, ahol értem. Egyszer csak szétrakta a lábait és magához húzott. Ekkor már nagyon fel voltam izgulva és próbáltam behatolni, de nem sikerült, mert sikoltózott, hogy valami nagyon fáj, de nem ment ki alólam. Egyszer csak éreztem, hogy egy lökés után nem volt ellenállás, abbahagyta a sikoltózást, az arca eltorzult, lihegett és láttam, élvezi, amit csinálunk. A két kezét ökölbe szorítva lihegte, még-még. Amikor vége lett, lejtöttünk az ágyról és láttam a vért a lepedőjén. Ő a fürdőszobában rögtön kimosta. Még életemben ilyen esetem azóta sem volt, nagyon szép emlék, amit nem felejték el.

Varga Gyuszi ezt többször elmeséltette vele. Neki is volt dolga nőkkel, de azok már mindent tudtak, sőt neki is mutattak újabbnál újabb figurát, tapasztalt asszonyok-lányok voltak. Most

már elhatározta magát, ő csak szűzlányt vesz el feleségül és addig vár, amíg ilyet nem talál. Sok lány járt a pályára a sport-klubba, szép fiatal lány, de legtöbbször már volt valakije. Egy Piri nevű lányt látott mindig egyedül. Szép, szemrevaló lány volt és alig várta, hogy megismerje. Egyszer látta egyik sporttársával beszélgetni, őt megkérte, mutassa be neki. Ez meg is tette és azóta már többször találkoztak, de szoros kapcsolat nem alakult ki közöttük, ami nem rajta múlt. Végre egy alkalommal sikerült a klubban asztal mellett borozgatva hosszasan elbeszélgetni. Elmondta Pirikének, hogy végre valahára viszi valamire a gyárban, kapott egy jól fizetett állást és abbahagyja a futballt és megnősül. Pirike csak hallgatta, amit mondott, hogy ő viszont csak szűz lányt vesz feleségül, és azt gondolta magában – ez bolond –, honnan vesz ő ma egy érett szűz lányt, menjen a bölcsődébe! Észrevette, ez egy ábrándozó, tapasztalatlan fickó, akinek még kevés nője lehetett. Meg is kérdezte – már tegeződtek – Gyuri! Neked még nem volt dolgod szűzlánnyal?

– Nekem még soha, csak hallottam róluk.

Pirinek az jutott az eszébe, ennek a Gyurinak ő soha nem lesz a szeretője, neki szűzlány marad, ezt el is mondta neki. Gyurinak felcsillant a szeme, fünek-fának elmondta, hogy talált egy húsz éves szűzlányt, akit ő elvesz feleségül. Ezt megbeszélte Pirikével is, aki hosszas rábeszélés után hajlandónak mutatkozott. A klubtársai a hasukat fogták a röhögéstől, amikor nekik mesélte, hogy mi a szándéka és hogy Pirike szűz, hiszen majd az egész csapattal volt már viszonya. De egy mellett se kötelezte el magát, ezt a szerencsétlent választotta. Pirikének – Gyurinak erről senki egy szót sem szólt, várták a fejleményeket, ami nem is váratott sokáig. Hallották, hogy már ki van tűzve az esküvő ideje. A Béke téri templomban lesz az egyházi esküvő, délután a polgári esküvő, vacsora a Margit-szigeti Nagyszállóban lesz megtartva. Az anyagiakat Pirike nagybátyja állja, mert Pirike szülei nem élnek és a nagybácsi neveli, vele élt idáig. Tőle kérte meg a kezét Gyuri is.

Minden lezajlott csendben-rendben. Este a Nagyszálló különtermében látta vendégül a nagybácsi, – aki boldog volt, hogy férjhez adhatta a nevelt lányát –, az összegyűlteket. Éjfélkor abbamaradt a mulatás, magára maradt a nagybácsi egy barátjával még egy üveg pezsgő mellett és egy üveget az ifjú férj kezébe nyomott a nászéjszakára. Elbúcsúztak egymástól, azt hitték, utoljára.

A fiatal pár a szobában rögtön pezsgőt bontott és az első pohár után Gyuri egy spanyolfal mögött vetkőzött, mert látta, hogy Pirike a násszoba ágya előtt vetkőzik. Pirike megszólalt:

– Gyuri, miért bújtál el, láttam én már olyat. – Gyuri azt hitte, rosszul hall: – Mit láttál te?

– Gyere, igyunk még egy pohárral mielőtt elkezdjük! – Gyuri szégyenlősen kibújt a ruhájából, Pirike anyaszült meztelen nézte-nézte. Itták a kitöltött pezsgőt, miközben Gyuri még mindig azt hitte, ilyen egy tapasztalatlan szűzlány: meg se lepődik azon, amit lát, nade majd megtudja! Végre az ágyba feküdtek. Pirike hanyatt feküdt, Gyuri mellé és elkezdte a csókolózást, ami eddig ritkán fordult elő. Lassan közeledett ahhoz, amit meg akart hódítani, végre magáévá tenni, amikor Pirike négykézlábra állt. Gyuri meglepődve kérdezte, hiszen ő azt se tudta, hogy kezdje egy szűzzel.

– Pirike ezt miért csinálod? Miért állsz négykézlábra?

– Te buta... – mondta a pezsgőtől elbutult Pirike, elfeledve, hogy ő még szűz – azért, mert én ezt hátulról szeretem csinálni. – Gyuri elszörnyülködve hallgatta:

– Micsoda? Mit beszélsz? Te ezt már másokkal csináltad? Te nem vagy szűz? – Megfogta Pirikét, úgy meztelen az ölébe kapta és kinyitotta az ajtót és kidobta a folyósóra.

Pirike elkezdett ordítani, ahogy a száján kifért, segítségért kiabált. A nagybátyja az ajtóból rohant vissza és összeszaladt a még ébren lévő személyzet. Mást se lehetett hallani:

– Még ilyet? Ilyen még itt nem történt, hogy egy nőt meztelenül kidobnak a folyósóra. – Hoztak valamit, amibe beburkolták Pirikét és a nagybácsi berohant a nászszobába, ahol Gyuri már felöltözve a maradék pezsgőt itta. A nagybácsi nekiesett:

– Te gátlástalan csavargó, mit csináltál? Miért lökted ki a lányom meztelen?

– Kérdezze meg a lányától, aki szűzleánynak adta ki magát!

– Mi az, hogy szűzlánynak? Lehet, hogy azt mondta, de olyan nagy dolog az manapság? Ezért még nem kell meztelenül kihajítani, te szerencsétlen! Most mindenki rajtad röhög, ha megtudják, miért csináltad, amit csináltál. – Elvitte a lány ruháit, felöltöztette és hazavitte.

Így ért véget egy futballista és egy szűzlány története.

Bp. 1953-ban

Hogyan lehetünk gazdagok?

Egy cigány házaspárnál vita van a jólétről vagy a megélhetőségről, ki kezelje a kevéske pénzt. A férj azt mondja:

– Te Maris, mondok én neked valamit, játszunk, oszt beszéljük meg operájul. – Mire a feleség:

– Az meg mi a fene, hogy megy?

– Hát úgy, hogy én ázt mondom: Máris, add ide a lóvét. – Mire Maris:

– Egy nagy fauszt. Kész az opera.

Most csak beszélnek vagy inkább csak beszéltek az Orbánék bányáiról. Senkinek se jutott eszébe, hogy a bányákban dolgozni kell. Ha nem jól dolgoznak, tönkremegy a bánya, viszont dolgozni kell a bányászoknak is, hogy megélhessenek. Emlékeznek a Hófehérke történetére a hét törpével? Amikor a boszorkány keresi a törpéket, mit mond Hófehérke?

– A fiúk a bányában dolgoznak.

A kőbánya, nehéz bánya. Nem aranybánya. Sokat kell dolgozni a megélhetésért, a bánya biztonságos fenntartásáért. Ebből senki nem lesz milliárdos. A bánya egyébként az apjáé.

Volt egy sógorom. Sajnos már meghalt a feleségével együtt. Egyszer motorkerékpárral jöttek vidékről haza. A férj azt mondta

– Álljunk meg egy kicsit, nagyon fáradt vagyok. – Megálltak, a sógor nekitámaszkodott az útszéli korlátnak. Rágyújtott és azt mondta a feleségének:

– Sári! Most megennék két tojást. – Mire Sári:

– Jenő, rendben van. Guggolj le, én meg aláad gyújtok. – Ügyes, mi? Értik ugye, a hű feleség mit akart megsütni és megetetni a férjével a saját tojásait.

Node hogyan lehet valaki milliárdos munka nélkül? Ez a művészet, erről szeretnék én most beszélni rövidke írásomban. Rubik és mások valamit kitaláltak, abból sokat legyártottak, eladták a világ minden táján és meggazdagodtak. Ugyanígy az életmentőnek nevezett cseppek. Az emberek egymást törték, hogy megszerezzék. Mégsem ők a legnagyobbak, vannak nagyobbak, az ügyeskedők. Ők a többszörös milliárdosok. Nade miből? Ez itt a kérdés. Ezt még senki nem tárta fel. Meggazdagodni a pénzből, az örökölt vagyomból lehet. Lehet pénzt uzsorakamatra is kiadni. Lehet leépült vagy leépített gyárat, építményt, részvényt olcsón megvenni és drágán eladni, ebből lesznek a milliárdosok. Munkából senki nem lesz milliárdos.

Itt kerülnek előtérbe az új szekták, új vallások és pártok alapítói. Mind azt tűzi ki célul, ő legyen a vezető, a hírneves, közismert egyén, aki ha ügyes, meg is gazdagodhat munka nélkül, mások közreműködésével. Mi ez, ha nem kizsákmányolás, mások munkáján keresztüli vagyonszerzés? Induljunk ki 1945-ből, amikor mindenki az életét féltette és nem a vagyonát, nem alaptalanul. Hiszen senki nem tudta, hova esik a bomba, melyik épület temeti maga alá az ott élőket? A mai politikusainknak fogalmuk sincs erről, ettől nem kell már félniük. Ha nem hiszik, kérdezzék meg a ma még élő túlélőket. Ezt nem teszik, nekik a múlt mese. Az akkor volt, ma már más világ van, a múltrol ne beszéljünk, felejtsük el. Csakhogy ez nem ilyen egyszerű, mert sok milliárdos az akkori időkben túlélő ügyes őseinek köszönheti a mostani vagyonát.

A háborút elvesztettük, bejöttek a megszálló orosz elvtársak, bolgár, román segítséggel és visszaszivárogtak az orosz kommunizmusba menekült magyar elvtársak, hogy itt átvegyék az ország vezetését és az orosz kommunizmus terjesztését.

Sokan azt hittük, hogy itt néphatalom lesz, megszűnik a kizsákmányolás, elkobozzák a nagy vagyonokat, amit közjóra fordítanak. Én is közéjük tartoztam, hiszen az a párt, amelynek tagja voltam 1935-től, a Szociáldemokrata párt ezt hirdette. Csalódtunk, még az illegális kommunista párttagok is. Azt mondták nem ezt vártuk és én is nagyot csalódtam. Itt semmi más nem történt, mint egy új hatalomátvétel a Szovjetunióból hazatértek vezetésével. Akik Rákosival az élen rögtön meghirdették, itt a holdudvarukba tartozók a magyarság színe-java, a többi a nép ellensége. Elsők voltak a volt kisnyilasok, hogy mentsék a bőrüket, beléptek a kommunista pártba. Követték őket a szakmájukban dolgozni nem tudó és nem is akaró agitátorok. Sajnos ezekből jutott az újjáalakult Szociáldemokrata pártba is. Lásd Marosánt és társait, lám ők lettek a vezetők a pártban. Marosán az első főtitkárhelyettes, míg a régi volt főtitkár Szeder Ferenc lett 1945-ben a másodfőtitkárhelyettes. A második hogyan, miért, kik rakták oda őket, számomra a mai napig rejtély, nem tudom. Mi lett a vége? Ők adták el a Szociáldemokrata pártot. Ők ma is jól élnek a kommunista táborban.

Múlt és jelen

Egy 2005-ös „ügyes” rejtvényűjságban volt – nagy a költségvetési hiány, ezért összevonjuk a hóhér és az udvari bolond feladatkörét. Nem ismerős ez az ajánlat? Viccből felakasztottak embereket, majd rehabilitálták és nagy pompával újratemették. Most ilyen nincs. Hoznak rendeleteket, törvényeket alkotnak, aki utcán tüntet, mert nem akarja elfogadni, megverik, megrugdossák. Rákosi elvtárs még azt hirdette a pártjával, hogy a legfőbb érték az ember, a leszármazottai meg szétrugdostatják őket az emberi jogok alapján, vagy azért, hogy megmutassák, övük a hatalom, a dicsőség. Aki ezzel nem ért egyet, az menjen a fenébe az emberi jogaival együtt. Aki ezt csinálja, az ellenzék szekértolója. Az akadályozza az egyesek privatizáció útján szerzett vagyon megtartását, sőt további gyarapodását.

Korrupció – ismerős szó, előtötte az egész országot. Aki olyan állást tölt be, eladhat-vehet főleg közvagyon, lerobbant gyárat vagy egyebet, adhat munkát másoknak, lehetősége van részt kérni a számla végösszegéből. Az, hogy milyen az elvégzett munka, tizedrészt sem érdekli, aki azt pénzért átveszi. Szabad rablás van, csak ne lehessen bizonyítani, mert akkor rágalmozási per vár arra, aki feljelentést tesz. 92 évesen sok mindent átéltem, például emlékszem olyan esetre, amikor külföldön érvényben volt, de azt hiszem, ma is megvan az üzlet-szerzői jutalék. Mit hoz ez magával? Silány árut, selejtes munkát, lásd például autópálya átvétel után javítandó a kilopott anyag miatt vagy a szakmai hiányosságok miatt, annak ellenére, hogy talán nem is ők voltak a legolcsóbb ajánlatot tevők. Miért? Ezen mindenki elgondolkozhat. Nagyon kevés ember van, aki nem lefizethető. Hogy jött be például ez a sok német szemét, amit a határon nem láttak, nem vettek észre? Pedig hatalmas rakományok voltak. Kik hozhatták be?

A tv-ben láttam az országgyűlési képviselők bemondás alapján akár 10-16 milliót vehetnek föl költségterítés címén. Miért nem itt kezdik a takarékoskodást? Autókat adnak a fenekük alá, amit az állam tart az adózók pénzéből. Bejárhatják azzal az egész világot, ez nekik jár. Van egy közmondás – fejtől bűzlik a hal.

Egy milliárdos gazdasági orvos-miniszter támogatja az egészségügyi miniszter társát, fizessen például mint én 92-ik évemben 53 év ledolgozása mellett vizit-díjat, ha elmegyek az orvoshoz gyógyszer felíratni. 53 évig fizettem az SzTK-t, ezt kapom most öregségemre? Hallom, keres megint valaki vagy valakik, akik automatákat gyártanak a 300 forintok beszédésére. Többször kerül az automata legyártása, az üzemben tartó személyzet, akkor mire jó ez?

De van egy új adó, a kitaláló SzDSz pedig adókedvezményt ígért a választáson. Gyurcsány úr meg a 90 éven felülieknek annyi ezrest ígért, ahány évet megértek. Én nem kaptam semmit, pedig októberben betöltöttem a 91-ik évet. Ez is csak választási trükk volt, ez az ajánlat?

Most hallom, hogy az MSZP-ből Horn úr a volt miniszterelnök is ellenzi a vizit-díj bevezetését, de az SzDSz a pártja elleni támadásnak minősíti ezt.

Arról, hogy a milliárdos MSZP képviselője, aki egyben a Magyarországi Szociáldemokrata párt elnöke is – a kettő hogy fér össze, nem értem – ő is felvesz több, mint tízmilliós költség-megtérítést, nem kérnek papírt. Eszembe jut a Kádári időkben a vidékre utazó ügyintézők részére bevezették a 31 Ft-os napi-díjat, ebből ehetett a hazautazásáig, de nem bemondásra. Meg kellett írni az elvégzett ügyintézés, kikkel tárgyalt, milyen eredménnyel és mellékelni kellett az utazás során felhasznált járművekre váltott jegyeket is, annak ellenére, hogy a peronon kellett volna leadni a vasúti menetjegyet. Ez a 31 Ft sokáig nem változott, hiába emelkedtek az élelmiszerárak, utazni viszont kellett, például vidéki vállalatokhoz kihelyezni munkát. Ha több napot töltöttünk a szállodai számlát is mellékelni kellett.

Most villannyal, gázzal működő szerelvények, zár-, vízszelvény vagy bárminek a javítására hívott szerelő is annyit számláz, amennyit nem szégyell 20 % ÁFA-val vagy anélkül is. Ebben az országban mindenki annyit lophat, amennyit nem szégyell. Mehetek reklamálni valamerre, akár feljeleneném az ördögöt az apjánál. Azt mondják jogos, máskor nézzem meg, ki csinálja olcsóbban. Ez van öreg nyugdíjas társaim...

Horn úrra visszatérve, választás előtt volt egy ígérete, a 80 éven felüli nyugdíjasok részére egy magasabb százalékos emelést ígért, de a hatalomra kerülése után erről nem esett több szó. Ő tudta, hogy a minden évben adott 2 %-os nyugdíjemelés igazságtalan volt, amikor az árak, a bérek emelése 5-6 vagy több százalékos volt. Mi lemaradtunk az új nyugdíjasok mögött. Egyszer a 80-as években kaptak a 70 éven felüliek 3 % helyett 15 %-ot, többet soha. Orbánék a legalacsonyabb nyugdíjasokon segítettek, az öregek szóba se kerültek. Pedig figyelembe kellett volna venni a munkában eltöltött évek számát is. Sokan 10-20 éves munka után kaptak alacsony nyugdíjat, így lettek kisnyugdíjasok. Ismertem olyat is, soha nem dolgozott, de a jó állást betöltött hozzátartozója beadta a munkakönyvét egy gyárba, ott fizették utána az SzTK-t, a nyugdíjjárulékot. A gyárba csak akkor járt, ha beteg lett vagy baleset érte. Elérte a 10 év munkában töltést, nyugdíjjogosult lett. Ma ő is kisnyugdíjas. A nyugdíjak összegét is maximálni kellene, az igazságtalanságokat meg kéne szüntetni.

Most hallom, Szili Katalin kevesli a képviselők fizetését, szegények majdnem éhen halnak. Pedig ők önként vállalták az ország népének a jobb életre segítségét. Egy frászt! Azért vállalta – tisztelet a kivételnek –, hogy magának és környezetének szerezzen minél több vagyont, akár az ország kiárusításával is. De nem kell ilyen magasra menni, meg lehetett szerezni leromlott vagy leromlasztott tsz-vagyonokat, a gyárakat, a Balatonon és egyéb helyeken üzemeltetett szakszervezeti üdülőket annak ellenére, hogy kötelező volt a szakszervezeti tagság, a fizetés 1 %-át levonták ezen a címen. Akkor kié voltak ezek az üdülők, ha nem a munkásoké, akik fizették a bérük 1 %-át? Mit kaptak ők, amikor valakik például a volt szakszervezeti vezetők bagóért megvásárolták ezeket az üdülőket. Ide többet nem utaltak be senkit, vagyis valakik ellopták a szakszervezeti vagyont. Ki keresi őket? Senki. Így lehetnek dúsgazdag vezetői ennek az országnak volt párttitkárok, KISz vezetők, akik a tűz mellett ültek, a többi meg hallgat, miért? Nem merik kinyitni a szájukat vagy meg vannak félemlítve?

Minek ennek az országnak, egy kis trianoni esztelen béke által összezsugorított országnak 386 országgyűlési képviselő? A magyarság egy része a magyar nyelvű lakosság idegen országok uralma alá került, már a Dunát is azok a szlovákok uralják, akik egy országot kaptak a magyaroktól, megkapták Komáromot, ahol magyar országgyűléseket tartottak hosszú évtizedeken át, most az a fővárosuk. Most elértünk oda, hogy ott nem szabad magyarul beszélni, ez az ország szégyene. Jártam Erdélyben, szintiszta magyar települések vannak román uralom alatt, miért? A nagyhatalmak elhibázott intézkedése nyomán.

Ugyanez fennáll a szerbekhez csatolt magyarság esetében is, de ki mer erről beszélni a magyar vezető politikusok közül? Senki. Mindenki fél, hogy akkor félreállítják, rázúdul netán az EU hatalma? Egyszer volt határkiigazítás 1920-ban, azóta semmi, miért? Nem kérte senki? Még emlékszem a Horthy korszakban voltak, akik kérték és azt írták „Csonka Magyarország nem ország, egész Magyarország mennyország!” Most ilyet nem hallok, most belenyugodtunk, hogy magyar testvéreink idegen uralmaknak a kiszolgáltatottjai, akik már többségben saját anyanyelvükön beszélni se mernek, vagy netán tanulni.

Kedves Szili Katalin! Én egyetértek azzal, hogy más helyeken, tv., bank, államapparátus, köztisztviselők felső rétege többet kap, mint egy országgyűlési képviselő, de nem érzi-e, hogy ezért maguk a felelősek? Nincs felső határ, egyesek milliárdosokká válnak vagy több százmillióssal rendelkezhetnek, miért? Ott fent nincs ellenőrzés, mindenki annyit csal, lop, amennyit nem szégyell? Mindenhol van egy kiskapu és akkor azt mondják – nem

törvénytelen, legfeljebb etikátlan, magyarul erkölcstelen, de ez nem büntethető, miért nem? Mert rossz törvények vannak életben. Miért lehetséges az, hogy egyesek akár 5-6 helyen lehetnek tanácsadók, befolyásos vezetők és ők kapják az állami megrendeléseket még az olcsóbb ajánlatokkal is szemben, a kivitelezés minőségéről még nem is beszélve. Még nincs átadva, de máris javításra szorul. Olyanok adnak ki munkát, akiknek halvány fogalmuk sincs, mi a követelmény, kit kell felelősségre vonni a rossz minőségű munkáért. Ugyanez fennáll, ki a felelős a rossz, kárt okozó politizálásért, a leromlasztott népgazdaságért. Maga védi a képviselőket, ők szegények, emelni kellene a fizetésüket, nem volt elég az 50-100 %-os emelés. A nyomorult dolgozó család, nyugdíjas, aki 20-50 vagy több éven át fizetett SzTK ellenére fizessen vizit-díjat, például gyógyszer felírásért, mert soha nem volt, vagy esetleg 4-5 alkalommal kórházban. Maga szerint ez igazságos, hogy milliárdos képviselők vannak és nyomorgó családok? Az előzők még kapjanak kevés, amit csak úgy bemondásra kapnak, milliók, a másik fizessen ha életben akar maradni. Tudom, hogy teher az országnak a sok nyugdíjas, a munkanélküli, a hajléktalan, de nyugdíjas a maguk családjában is van. Nekik nem teher a vizit-díj, a kórházi ellátás, erre gondoljon, amikor a maguk érdekét védi. Ezt még Lendvai Ildikó se tudja átcsoportosítani.

Még emlékszem, hogy maguk az MSzP, szociáldemokraták akartak lenni, hiszen tagjai a Szocialista Internacionalista szervezetnek, hogy milyen alapon, nem tudom. A szocialista párt annak a Dr. Petrasovits Annának köszönheti, akire már senki sem emlékszik. Ő züllesztette szét a Magyarországi Szociáldemokrata pártot, amit ma Dr. Kapolyi úr, a leggazdagabb képviselő, milliárdos, az MSzP országgyűlési képviselője vezet. Önök között még ott vannak olyan párttagok, akik emlékeznek, Kádár elvtárs minden beszédében szerepelt – pártunk és kormányunk – ezt szeretnék ma is, de rá vannak szorulva az SzDSz-re, így ezt nem tehetik. Kovács elvtárs vetette fel először, Gyurcsány Ferenc is többször szociáldemokrata pártként emlegeti pártját, remélem lemondtak már arról, hogy ezt a nevet vegyék föl, attól függetlenül, hogy az országban működőképes szociáldemokrata párt nem működik, mert a két – magát annak mondó – pártvezetésnek semmi köze nincs az 1948-ban a kommunista pártba bekényszerített párthoz. Ma hiányzik az a Szociáldemokrata párt, ami a dolgozók érdekeit védené, beleértve a munkában megfáradt nyugdíjasokét. Ma milliárdosok irányítják az ország népgazdaságát, ami lehetővé teszi egyesek és sokak meggazdagodását. Eladhatják az országot, a közszolgáltató létesítményeket, akik ellenőrzés nélkül emelhetik a szolgáltatások árát. A kormány tehetetlen a rosszul megkötött szerződések aláírása miatt. Viszont itt sokan meggazdagodtak ezek eladásakor, de senki nem beszél róla. Nyugaton ma is törvényes az üzletszerzői jutalék. Ebben az országban kik kapják ezt meg? Senki nem kérdezi. A győri vagongyárban dolgoztam Horvát Ede, vörös báró ideje alatt, egy külkeres munkatársam négy év börtönt kapott egy angol-német szerződésért, ahol ő tolmács volt, pedig nem milliárdos eset volt!

Na most lezárom a múltat és egy pár karácsony körüli esetet írok le; akkor jutott eszembe és akkor történt:

2006 december 20: Olvasom a Magyar Nemzetben, Bayer Zsolt írta. 92 éves a nagymamája mint most én. Egy fiatal, szép cigánylány papírt gyűjtött, főtt a tea, gyúlt a papír. A leány megitta a teát, a papírt elvitte, de a kis szekrényből a nagymama pénzes ládikáját is magával vitte, kilencvenezer forint volt benne.

Eszembe jutott a feleségem, eltörte a karját. Én elmentem a biztosítóhoz a kórházi papírokkal a Nyugati pályaudvar közelében a Váci útra, ahol megdöbbenően hallgattam, 2000 Ft-ot kapunk, de majd postán. Én hiába kértem, fizessék ki most, postán már csak ezer forint érkezett. De nem is ez a legnagyobb baj, felszálltam Buda felé a 6-os villamosra. Felém fordulva ült egy cigányasszony, vele szemben egy másik. Én előtte álltam. Meleg volt, nyitva a kabátom, a belső zsebben a briftnim, benne nyolcezer forinttal, de a nagyobb veszteség az összes ismerős, két történész, orvosok, sok barátom névjegye-címe és még sok más áldozata lett a

cigányasszonynak. Sokáig vártam, hátha valaki visszaküldi a papírjaim, de eltűntek örökre. Ez jutott eszembe, ez ma is fáj.

Meghibásodott a Color II. fali gázhősugárgázó, kétszer kialudt, kisiparost kerestem. A kezembe került Alföldi Sándor víz- és gázszerelő papírja. Azt írta a szórólapjára, ingyenes kiszállítás, nyugdíjas kedvezmény. Én azt hittem, a kisiparos kis rezsivel dolgozik. Tévedtem, telefonon mint munkatárs jelentkezett egy személy. Elmondtam mi a baj. Egy fiatalember jött a fülében zenét hallgatva. Elmondtam, mi a problémám, megnézte, lement a kocsijához, felhozott egy alkatrészt és pár perc alatt kicserélte. Megkértem, nézze meg a tűzhely egyik égője kis lángon nem működik. Kért egy tűt és kipiszkálta. Még a szobában lévő konvektort is kértem, nézze meg, levette a házát, a láng égett, de pislogott, azt mondta, semmi baj. Kérdeztem, mit fizetek; 16500 Ft-ot, számlát nem adott, de adott egy papírt az ő nevével és telefonszámával. Többszöri telefonálásomra kaptam a levélszekrényembe számlát, ami nem szabályos rajta, a dátum, munkadíj 8000 Ft, anyag 8500 Ft, 20 % Áfával. Ami meglepett, nem kisiparos, egy Kereskedelmi és Szolgáltató Bt-t hirdet mint kisiparos. Volt képük karácsonyra és újévre újra szórólapot küldeni, nyugdíjasoknak kedvezmény, én megkaptam. Mi ez, ha nem a lakosság becsapása?

2005. II. 22.-én 3 óra körül telefonon magát Szikszai Róbertnek nevezve mint Krisztina úti posta 2-es pénztárosának kiadva, hogy a régi munkahelyemtől és a polgármesteri hivataltól nagy összeg érkezett hozzá, vigyem a személyi igazolványom és megkapom. A feleségem aludt, felköltöttem és elmondtam, mi van, ez nekem gyanús. Senkit ne engedjen be, nehogy kiraboljanak bennünket. Elmentem a postára, úgyis akartam venni tv-újságot. Ott az ilyen pénztár zárva volt, de ilyen nevet nem is ismertek, mert érdeklődtem. Mire hazaértem, megtörtént a baj. A szerencsétlen, járni alig tudó feleségemet kicsengették. Egy magát postásnak mondó férfi 60000 forintot kért adó és kezelési költség címén, mert én egy nagy összegért állok a postán sorban.

A szerencsétlen 84 éves feleségem kivitte és átadott egy ismeretlennek minden papírt, hogy átvette, személyi igazolványt nem kérve egy havi nyugdíjat. Én rögtön kihívtam a rendőrséget, hárman jöttek, meghallgattak bennünket, őrmester, főtörzsőrmester azt mondta, majd jönnek másnap a kollégái, de nem jöttek hanem nyugtatgatott, örüljek, hogy nem ölték meg a feleségem. 2005. III 23.-án jött a határozat a nyomozás felfüggesztéséről, mivel az elkövető kiléte a nyomozásban nem volt megállapítható. Én beszéltem személyesen Dr. Major Csaba rendőrszázadossal, aki a papírt küldte, de fél éve már nincs a testületnél. Közben kiderült, rossz nyomon jártunk, nem postás, egy szobafestő-mázoló munkás lehetett a tettes, aki korábban kicsalt 3000 Ft-ot egy mesével. Azt hazudta, hogy kocsijával tankolt a Hattyú utcai benzinkútnál, de 3000 Ft hiányzik és otthon várja a beteg leánya. Ezt a mesét előbb Rinyu házaspárnál próbálta ki, nem fogadták el, van kocsijuk, tudták, ilyen nem lehet, elkergették.

Mi megsajnáltuk, odaadtuk a pénzt, többet soha nem láttuk, pedig esküdözött, reggel korán hozza azt a pénzt. Ő ismert, azóta megtaláltam a papírt, Málint Lajos a függőfolyosót mázoltatta velük és én voltam a műszaki ellenőrük. Felhívtam telefonon, azt mondta, nem emlékszik a nevére. Rinyu felesége ma is felismerné. ha látná, de nincs név, cím.

Most egy fiatal nő – hangja után ítélve – hívott telefonon és próbált elcsalni azzal a mesével, hogy én nyertem valami nagyobb értéket, de csak személyesen vehetem át a megbeszélendő esti órákban. Elmondtam a rendőrségen, az eredmény semmi.

Karácsonykor szoktam főzni halászlét. Elmentem a Lehel-piacra, ahol vettem az egyik halasnál két és fél kilós pikkelyes nyurga pontyot, azt remélve, hogy ez tele van ikrával. Horgász voltam, ismerem a halat. 850 forint kilónkénti áron kaptam egy lefejt halat, egy szikra ikra vagy tej nem volt benne pár szemén kívül. Hogy mernek ilyet megtenni? Ebben az országban mindent meg lehet tenni, úton-útfélen becsapnak. Elmentem a Fény utcai piacra kolbászáért. Nagy ritkaság jóízű kolbászt találni. Egy termelő-árus nő 2500 Ft/kg áron árult, vettem négy

szálat. Ő lemérve – én nem láttam a mérleget – azt mondta 5000 Ft. – Két kiló? – kérdeztem. Mire ő: igen, és visszaadott 100 Ft-ot. Hazamentem, gyanús volt a súly, lemértem, 1,5 kg volt. Visszavittem, a nő lemérte, elismerte, hogy valóban csak 1,5 kiló és levonva a visszaadott 100 forintot, visszaadott 1150 forintot. Ha nem reklamálok, nála marad. Hol itt a kereskedői becsület?

Most hallok a tv-ben, hogy a polgármesterek is számla nélkül, bemondásra vesznek fel költségtérítést. Mi fog még kiderülni? Hol adóznak ezek? Miért nem fent kezdik a milliomosok, milliárdosoknál az adóztatást, a takarékoskodást? Fejtől bűdösödik a hal, de a farkánál kezdik pucolni, a koldusoknál kezdik a spórolást, az adóztatást, hogy ők fizessék meg az elherdált milliárdokat, ami hiányzik az államkasszából. Az jut eszembe, ha ezt Rákosi elvtárs megérthette volna, mit szolt volna hova jutott a dolgozó nép. Akkor még minden hatalom a dolgozó népé volt, nem voltak dúsgazdagok. Mindent államosítottak, elvették a nagy vagyont, azóta újra megjelent a kapitalizmus, a kizsákmányolás és a jogtalan úton szerzett milliárdos vagyon.

Végül azt tanácsolom a szocialista államhatalom rendőrségének, utalva az 1956. október 23-i megemlékezésről történt tüntetésre, amit tettek a tüntetőkkel, hasonló volt a Horthy-korszakra, amit tettek a Szociáldemokrata párt által szervezett a szakszervezetek vezette budapesti sztrájkok alkalmával. Volt amikor a katonaságot is bevonták a sztrájk letörésére. Most a vidéki rendőrségek küldtek segítséget teherautókon, autóbuszokon. Én személyesen ismertem, többször találkoztam Várnay Zseni költőnővel, – ma már ki emlékszik rá? –, szociáldemokrata volt, azt írta egy versében a katonafiakkal rendelkező nők nevében, akik ott meneteltek a sztrájkolók között, egy sort idézek: „Ne lőj fiam, mert én is ott leszek!” Maguk lőttek, szégyellhetik, mert magyarokra lőttek, válogatás nélkül. Büszkéek lehetnek rá... A randalírozók lehet, hogy beépített egyének voltak, azokat kellett volna kiszűrni, nem ártatlanokat lőni gumilövedékekkel, meg rugdosni. Hol van ma csak egy ember is, aki nem haszonlesésből és pénzért politizál? De ha van, övé minden tiszteletem, de azt senki nem hiszi el, ez a szégyene ennek az országnak.

Saját magamon tapasztaltam, hogy senki nem hiszi el, ha valaki önzetlenül, ingyen intéz ügyeket, azokkal szemben, akik ebből hasznot húznak. Azoknak hisznek, akik meggazdagodnak, aki becsületes szegény marad. 92 évesen végre magamon tapasztalom, vagyis nem szabad becsületesnek lenni, ez elég szomorú, de ez van ebben az országban. Példa nekem a ház, ahol lakom, mindig a lakók érdekeit védtem, egynéhányan hiszik ma már, hogy így van, vagyont az szerez, akik hazugságokkal bódít embereket, a hazug embereknek hisznek, vagyis megint csak azt hiszem, nem szabad ingyen másokon segíteni, szegény maradsz, ráadásul még hazug mesével meg is rágalmaznak, ekkor minek harcolni mások érdekében. Szégyellheti magát az a nép, aki a kizsákmányolóit isteníti és a szekerét tolja, ez van ma ebben az országban, de meddig? Amíg meg nem jön a nép esze és fellázad a félrevezetés, a sok hazugság ellen? Jobb lenne, ha ezt nem várnák meg, a hamis próféták önként távoznának.

Mi van a másik oldalon? Hatalmi harc ahelyett, hogy összefognának. Egymást vádolják a veszteségért. A lakásomban megjelent a választás előtt Dr. Vaskor alpolgármester az I. kerületből. Dávid Ibolya embere, kérte, írjuk alá a képviselő ajánlását. Én azt mondtam neki, félek, amíg maguk Orbán Viktorral veszekednek, kettőjük között belovagol a harmadik. Meg is történt, még ebből se tanultak. Széthúzás van a jobb oldalon, miért?

Öreg nyugdíjas kommunisták, főleg özvegyasszonyok vesznek körül, ők az MSZP-t is annak nézik, hiszen nagyon sok régi párttag onnan származik, nem a cégtábla neve a fontos. Ezekről mást se hallok – Orbánék bányája, tokaji szőlője, biztos külföldön van a vagyona, – mivel én azt kérdeztem: – Orbán is milliárdos? Tudtommal nincs közöttük. – A választás előtt azt hallottam, jó, hogy Medgyesit meneszti, mert Orbánnal szemben csak Gyurcsány veheti fel a versenyt a beszédben. De ezzel is baj van, nem minden az, ha elhangzik egy demagóg színészi tehetséggel előadott beszéd, minden meg nem valósítható beszéd a másikkal szemben, aki

kénytelen ugyancsak valamit ígérni. Én csak azt látom, ezt az embert üldözik, csak rosszat beszélnek róla, iparkodnak lejáratni, rágalmazzák, de semmi törvénytelen vagyonszerzést nem tudnak rábizonyítani. Az a kőbánya is az apjáé, abban sokat kell dolgozni, nem aranybánya, de még ezt is a nyakába varrják, pedig hol van ez Apró Antal vagyonához? Jól kell nősülni egy volt KISz-titkárnak, azzal senki nem beszél. Én nem ismerem Orbánt, de tisztellem, mert valamit tud, azért félnek és úton-útfélen rágalmazzák, félnek tőle. Bal és jobb oldalon beszélnek, ami ma már összemosódott, a mai tőkések által irányított népgazdaságban. Egyesek hirtelen meggazdagodnak, magas fizetéseket kapnak különböző helyekről, a vagyonuk – a valódiról beszélek – ellenőrizhetetlen, nem úgy, mint a bérből, fizetésből élőké. Ezek viselik az adók terheit, a magas közszolgáltatási árakat, az egyre növekvő élelmiszerárakat. Főnt kellene kezdeni a takarékoskosságot. Magánautók mellé államit már, hallom, a polgármesterek is kapnak a fizetéseiken kívül, költségkiegészítési nagy pénzeket, az állam az adókból fizeti, amit már a koldus is fizet például. Az Áfa mindenben rajta van, de ezzel is manipulálnak, milliókat igényelnek vissza jogtalanul.

Jobb oldaliak ne üljenek fel széthúzást keltőknek, legyen eszük, egységben az erő, a nép, ha összetart, hatalmas erőt képvisel, ha jószándékért, igazságért harcol. A jogtalanságokat kellene megszüntetni és a bűnösöket megbüntetni. Szigorúan kellene büntetni a bűnös számlagyárosokat, akik Tocsik, Princz Gábor, Kulcsár Attila és társai, de felmentő ejnye-bejnye büntetés születik vagy semmi, miért? Ki ezért a felelős? A bűnt se kell egyformán büntetni? Ki áll mögötte, kitől fél a bíróság? Szerintem a mindenkori kormány a felelős. Én semmilyen párt tagja nem vagyok, de átéltem nagyon sok rendszert és kormányt, jogom van arra, hogy elmondjam, mit éltem át 92 évemmel, amit más csak mások elbeszéléséből vagy az irodalomból ismer, ami sajnos a legtöbb esetben hamis kitalálmány. Nekem korabeli papírjaim vannak, amik ezt bizonyítják. Elég szomorú, azok beszélnek a múltból, akik nem éltek át, nem ismerik. Én átéltem, nekem ne hazudjanak a történelmet hamisítók. Miért vállalják a történelem tudatos, vagy hamis hallomás alapján történő hamis terjesztését? Azért, hogy érvényesüljenek, jólétet biztosítsanak maguknak és a családjuknak, szégyellhetik magukat, mert egy ország népét próbálják befolyásolni, becsapni. Sajnos ez sokszor sikerül. Azok, akik a pártjukra szavaztak, most kapják a számlákat és kezdenek lázadni, de már késő, a hatalom az MSzP és SzDSz pártoké, ők irányítják a gazdaságot, amit a tőkések tartanak a kezükben. Bankban mikor volt olyan kezelési költség, ami még a tőkét is elviheti? Alacsony kamat, az átutalásokért, a pénz kivevéseért fizetni kell, a kamat nem fedezi! Milyen banki szolgáltatás ez? A bankvezér milliárdos, a bank vezetői igen magas fizetéseket kapnak, akkor mit kap a kisbefektető? A vezetők prémiumot, jutalékot, többmilliós végkielégítést kapnak, a munkás meg nyomorog a szocialista kormány alatt.

De ne merj lázadni, mert jön a jól felszerelt rendőrség, ami nem a dolgozókat, a kormányt szolgálja ki. Ez van a volt kommunista és a leolvasztott szociáldemokrata, dolgozó munkássággal szemben. Van még aki jól él a régi rendszerből, kiemelt nyugdíj, sok helyre ingyen beutaló, ők még kitartanak, de meddig? Talán az ő eszük is megjön, hogy itt valami hiba van. A megszorító intézkedést hozzák a többségi kisember ellen; gáz, villany, víz, csatorna, szemétszállítás és ki tudja még mi, adó, kéményseprő, akármi más címén? Ők nem érzik a milliárdos pártvezérek, országvezérek. Node elvtársak ti választottátok őket. Akkor most ne panaszkodjatok, fizessetek. Ma már nem úgy van, hogy fizessenek a gazdagok. Ők országvezetők, ti akartátok, megkaptátok.

Sajnos azok is rosszul jártak, akik ezt nem akarták, ez van ma. Szégyene az országnak, hogy a parlamentet nem lehet megközelíteni, holott az ország népéé.

Mit hoz a jövő? Nekem már reményem sincs.

Bp., 2007 február 4.

Katonadolog

A régi időkben ha egy gyerek megsérült, azt mondta az anyja, nagyanyja – katonadolog. Akkor még voltak katonák, ma már nincsenek. Jó ez? Igazságos ez? Kötelező volt a három éves szolgálat; régen a K. und K., 1920-tól a Horthy hadseregben is. Ez alatt az idő alatt, akit besoroztak, katonaládával bevonult, ahova beosztották, gyalogos, tüzér, lovasság, utász vagy egyéb katona-laktanyába. A Horthy rendszerben volt már légierő, folyamőr szolgálat is. Itt történt meg a folyamőröknél a következő történet: Az őrmester tart eligazítást és azt mondta: – Nekünk folyamőröknek nincs tengeri szolgálatunk, csak volt. De jó, ha tudjátok, már van olyan, hogy tengeralattjáró, amelyik képes torpedóval elsüllyeszteni a másik hadihajót. A tengeralattjáró megközelíti a hadihajót, rálövi a torpedót és a hadihajó elsüllyed. – Van kérdés? – Az egyik a legénységből felteszi a kezét.

– Na, mi a kérdés?

– Hát én azt kérdezném, hogy amikó kimén az a torpegyó, nem mén be a hajóba víz?

– Szoktál te fürödni mondjuk fürdőkádba?

– Hát néhanapján előfordul.

– Aztán fingottál-e fürdés közben?

– Az is előfordult. Akkorát, hogy fortyogott a víz.

– Akkor bement a seggedbe a víz?

– Nem a'!

– Nahát így működik ez a torpedó!

A bevonuláskor sírtak az anyák, a lányok, akiknek már volt jelöltjük, hogy ahhoz mennének a legszívesebben férjhez; a férfiak nem, hiszen ők is voltak katonák. Ott megtanulták tisztelni a fellebbvalót, az időseket, a tisztántartást a körletben és a körzetükben. Csupa jót tanultak, amit később hasznosíthattak a magánéletükben. Ma már ilyen nincs, megszűnt a bevonulás, nincs besorozott hadsereg; fizetett zsoldosok vannak. Ma a fiatalok nem tanulnak semmiféle tiszteletet. Ők azt hiszik, övék a világ, az öreg haljon meg, minek kell azokat tisztelni? Vihognak, járnak a diszkóba, ital, drog, egy éjszakás kaland, az ordító zene, amire lehet tapsolni, veleordítani; ez a mai fiatalok élete. Semmilyen élettapasztalattal lesznek férj és feleség. Az utód, a gyerek, aki nem kíváncsi a világra, issza meg a levét, senkinek nem kell; ő már csak hátrány.

Na de térjünk vissza, amikor még sorozás volt. Akkor volt kivétel, ha volt jó orvos, aki olyan papírt adott, ami miatt nem lehetett besorozni, de akit besoroztak, megkezdte a katonaéletet. Naponta jártak ki a gyakorló térre. Előfordult, hogy egy ház előtt a vezető hadnagy, aki kivont karddal vezette a századot, elkiabálta egy ház előtt, hogy – Balra tisztelegj!

Csattogott a század bakancsa a kockaköveken, és egy ablakon egy kisleány selyem zsebkendőt lobogtatott a kis hadnagy felé. Aztán jött a vezényszó – Pihenj! – és ment a század tovább.

– Nóta! – szólt a parancs:

„Őrmester úr fekete subája,
Barna kislány húzódik alája.
Mennél jobban húzódik alája,
Annál jobban kilátszik – a mije te?
Kilátszik a fehér lába szára.”

Volt még egy szörnyű dolog: A baka viselte a borjút, ami az volt, hogy a borjú szőre vonta be a hátizsákszerűséget, amit hordani kellett egy pokróccal és egyéb használati tárggyal feltöltve. Ezzel kapcsolatos az alábbi nóta:

„Verje meg az isten a mészáros bárdját,
Mért vágta rövidre a gyenge borjú lábát.
A gyöngé borjú lába nem ér le a sárba,
Feleszi a fene a baka hátára.”

Ahogy teltek az évek, a katonaévek, sok minden történt, a legtöbb parancsra. Reggel megszólalt a trombita-ébresztő, felkelni, mosdás, gyakorló-ruha, sorakozó, reggeli torna, reggeli. Ha napközben megszólalt a trombita – Napos! Hol a picsába a napos? Napos!

Megjelent a napos – ennyi a létszám, beteg ennyi. Az ügyeletes tiszt mindent felírt. Gyakorlat – ebéd, körlet takarítás, gyakorlat, este takarodó. Fújta a trombitás – Trá, trallala, tralalala. Trá, trallala, tralalala. Trá, trallala, tralalala. – Ez azt jelentette, hogy az éppen folyamatban lévő szeretkezést is abba kellett hagyni, mármint a kimenősöknek.

A bevonuláskor az őrmester tartott eligazítást. Így kezdte: – Idefigyeljetek suttyókáim: Mától kezdve én vagyok a felettesetek ezzel a szép ezüst csillagommal. Ha megláttok egy krumpli-virágnyi csillagot, az olyan ember mint nálatok a bíró. De ha két ilyen csillagot láttok, az olyan mint nálatok a jegyző. De ha három ilyen csillagot láttok, az olyan mint nálatok a szolgabíró; értitek?

– Igen! – zúgott a tömeg.

– De ha megláttok ilyen ezüst csillagot, ilyen úr, ekkora úr a ti életetekben nem létezik.

De egyszer mindennek vége, még a katonaéletnek is. Eljön az idő, leszerelnek. Ebből az időből való az alábbi nóta:

„Budapestnek honvéd kaszárnyája,
A belseje fel van virágozva,
Újrafestve sárgára,
A leszerelő öreg honvéd számára,
Mennek haza végleges szabadságra.”

Az utolsó gyakorlatokon hazafelé ez a nóta járta:

„Édesanyám jó estét, jó estét,
Nézze meg a katonaládám belsejét.
Benne van a zsoldkönyvem,
Meg a leszerelő-levelem,
Már ezután barna kislány a kedvesem.”

Na most itt a kérdés, helyes volt-e a 3 éves katonaszolgálat? Van-e helyette olyan hadsereg, amit mozgósítani lehetne háború esetén? A fiatalok nincsenek kiképezve, az öregek kiöregedtek, akkor mi van? Voltak valamikor jutasi őrmesterek, ott tanultak. A feleség nemegyszer mondta – Olyan vagy mint egy jutasi őrmester (rettegtek tőle), aki mindenkit munkára, idősebbek, feljebbvalók tiszteletére tanított. – Ilyen ma már nincs, ez megszűnt. A fegyelem a fiataloknál ismeretlen. Azon lehet vitatkozni, helyes volt-e a 3 éves katonai szolgálat. De az biztos hiányzik, a fiatalok katonai kiképzése, tiszteletre tanítása... Ez nem lehet vita tárgya. A

mai gyerekeknek vannak jogai, de nincs az idősek, a szüleik iránti tiszteletre való tanítás. A tanító – tanár is ki van szolgáltatva. Ennyit a hiányzó katonaéletről.

Ki fogja megvédeni ezt az országot? EU ide-oda, Erdély, Délvidék, Felvidék – ott él, ott született nagyon sok magyar, aki ma a szülőföldjén kiszolgáltatott, ellenségnek tekintve. Ilyenkor hol van az EU, aki meg kellene, hogy védje őket?

Hol van egy mozgósítható magyar hadsereg? A fiatalság éli a maga világát. Soha nem lesznek besorozva, marad a fizetett zsoldos, kis létszámú, de nagy vezetőségű hadsereg. A kaszárnyák kiárusítva. Kik védik meg az országot? Nincs kiképzett utánpótlás, akiket bármikor mozgósítani lehetne. Erre senki nem gondolt, okos emberek, akik megszüntették a fiúk katonai nevelését?

Bp., 2007 febr. 20.

Így élünk ma

Ha ezt életnek lehet nevezni! Eszembe jut egy régi Horthy-időbeni történet: A gróf – olyan mint most egy milliárdos –, kikocsizott levegőzni és azt kérdezi a kocsistól: – Hogy vagy fiam, János?

– Köszönöm a kérdését méltóságos gróf úr, csak élek.

– Élsz te egy szart, te csak vagy, élni én élek.

Mondjam el, hogy élek én a 93-ik évemben? Senkit nem érdekel; nem vagyok sztár; Győzike, Pákó, aki a meztelen seggét mutogatja a tv-ben, de ő Nigériából jött, én meg magyar vagyok. Én most megjelent 3 könyvvel várom, hogy felfedezzenek, de ez nem megy. Van egy szerencsétlen kiadóm, aki nem tud mit kezdeni velem, csak bíztat, írjak még, de kinek és minek...

Naponta megyek a kórházba a 85 éves feleségemhez, így közelről ismerem a magyar egészségügyet, nem úgy mint az az eszeveszett, aki kitalálta a vizit-díjat, meg a kórházi ágy-díjat. Kívánom, személyesen ismerkedjen meg vele. Azt mesélik, megszűnik így a hálapénz, honnan veszik ezt a balgaságot? Az soha nem fog megszűnni, addig amíg több a beteg, mint az orvos vagy ápolónővér. Tartják a markukat, annak megfelelő az ellátás. Ha nem hiszi, feküdjön be egy kórházba.

A feleségem a Szent János kórház krónikus osztályán fekszik, naponta járok be hozzá etetni. Két halottat már túlélte a feleségem a 4-ágyas szobában. Most ő a legrégebbi beteg, de van egy velem egyidős vak 93 éves is. Van még egy, aki azt állította, hogy amit én bevittem banánt, tőle vándorolt a feleségemhez, sőt mi több – folytatta –, hogy már a kórházban is lopnak. Ebbe az osztályba a 2-es belgyógyászatról került ide ebbe az osztályba, ami szerintem elfekvő kórház, ide a gyógyíthatatlan betegeket fektetik, úgy is kezelik őket. Ketten haltak meg abban a szobában, ahol a feleségem fekszik, amióta ő ott van, harmadik hónapja. Most van egy szabad ágy. Azóta még egy beteg meghalt, 3 napig élt.

A vizit-díj SzDSz módra. Ha a kórházból kiadják a feleségem, kap egy záró-jelentést, amivel én – ő járóképtelen – elmegyek az orvoshoz, 300 Ft vizit-díjért – vizit nélkül –, hiszen én csak azokat a gyógyszer-recepteket kérem, amit a kórház adott. Ha magamnak is íratok gyógyszer-receptet, újabb 300 Ft. Ha Velencén elfogy a gyógyszer, felírnak 600 Ft-ért. Én 52, a feleségem 53 évig fizette az SzTK-át, hova lett a sok pénz? Mint nyugdíjasok dolgoztunk, én 13 évet, fizettük a nyugdíj és egészségügyi járulékot, miért ha most a magas gyógyszer-árak mellett vizit-díjat, a kórházban ágy-díjat fizetünk? Akkor hol van a befizetett SzTK-pénz? Eltáncolták, máshova átcsoportosították, amit mi befizettünk. Ha az orvos szakrendelésre küld 300 Ft vizit-díj, visszaviszem az orvoshoz a leleteket, újabb 300 Ft. Ki volt az az örült, aki ezt kitalálta? A koldustarisznya is meg van adóztatva az ÁFA-val plusz az egészségügy... Nem tudsz fizetni? – dögölj meg, nem kell nyugdíjat fizetni! Megszűnik a hálapénz a maguk ágyában. Eddig a jómódúak fizettek legtöbbet a jobb ellátásért, ez ezután is így lesz és plusz a vizit-díj, ami kötelező. Nézzék meg az orvosi előszobákat, elfogytak a betegek, amióta a vizit-díj van. Főleg a kisnyugdíjas öregek tűntek el. Grósz elvtárs uralkodása idején Kupa úr segédletével behozták a svéd adórendszert – a béreket nem –, mindenki fizeti az új adót, az ÁFA-át a bölcsőtől a koporsóig, még a koldus is adófizető.

Kialakult 3 részre a társadalom: Az első, akik a létminimum alatt vannak, a középosztály százezer forintig, majd a felső rész, akik már a nyarat váltva a távoli trópusi szigeteken, angliai, amerikai tájakon töltik családotul, vagy ügyeletes szeretővel. Vannak, akik már ott tartanak ingatlant, a szegényebbeké a horvát, görög, olasz tengerpart, de még szóba jöhet Izraeli vagy az Orosz-tenger is. A jó könyvelő elintézi a minimális adófizetést, még több

helyen is igazgató, tanácsos, társtulajdonosok esetében is. Aki jó időben, jó helyen van, az lehet milliárdos is. Jól kell hozzá házasodni is, mert az sem utolsó szempont, ha az anyós például bank-vezérigazgató. A rendőrség, de még a bíró is meggondolja, hogy kikezdjen-e vele. A védelméről testőrök gondoskodnak, mert az úr még a pokolban is úr. Pénzért mindenki – ritka a kivétel – megvehető ebben az országban és virágzik a korrupció. Csak a halál megfizethetetlen, abban az egy dologban van egyenlőség. Az öreg pap is azt prédikálta – az öreg ördögök mind meghalnak, de a fiatalok újra szaporodnak. Mindnyájan meghaltok, talán még én is...

Az öreg Khon papa azt tanította a fiának, nagyon figyelj, a kétszer kettő a tanítónak is 4, de ha te veszel 3-ért, amikor eladsz 5-ért számold! Engem – mondta – a halálom után a gójt temetőben temessetek el, mert ott a bejáratnál ki van írva, hogy „feltámadunk”.

A vallások, pártok családokat választanak szét a tanításaikkal, működéseikkel. Már a világ kezdete se egyforma. A zsidók, ha jól tudom, most 5768-at írnak, a keresztény évszám 2008, a buddhisták Indiában 2551-et írnak; kinek van igaza?

A majmok nem tudom hány évet írnak, ha van aki rájuk fogja, hogy az emberiség tőlük származik, a keresztény papok szerint Ádám és Évától származik, ez esetben fenn állhat a vérfertőzés, ha valóban így történt. Akár innen vagy onnan származunk, honnan vannak fehér, fekete, sárga, rézbőrű és ki tudja még emberevő ember is, mert tény az, hogy vannak. Honnan van az a sok vallás, a nyelv, amit az emberiség beszél? Rejtély. Senki sem tudja, a bábeli zűrzavar vagy mese ez esetben. Sok vallástánító hirdeti a túlvilági életet, mások a feltámadást...

Képzeld el, a világ kezdete óta elhaltak mind feltámadnának, aki meghalt, mind feltámadnának; süketek, bénák, sánták, csecsemők stb. Hol férne el ez a tömeg? Ki etetné-itatná, ruházná őket? Csak állnánk és talpalatnyi föld nem volna üresen, hogy például lefekhessünk. Ki ápolná a csecsemőket, betegeket, a többiről nem is beszélve? Én semmit nem állítok, csak gondolkodok. Mi lenne, ha? És mi lenne, ha nekik vizit-díjat és a kórházban is ágy-díjat kellene fizetni? Hol lenne annyi orvos, ápoló és kórház? A cseheknél van még, amiről tudok, vizit-díj, de aki ezt feltalálta az vagy nagyon okos új adót talált ki más néven, vagy egy szívtelen, gonosz ember. 93 évesen fizessek és az én korosztályom úgyszintén, amikor én 52 évig, a feleségem 53 évig fizette az egészségügyi járulékot, mert mint nyugdíjasok is dolgoztunk és fizettünk. Hova lett az a sok befizetett pénz, amikor mind a ketten kétszer voltunk kórházban és a feleségem is 83 évesen jutott kórházba. De 1945-ben az angol, amerikai bombázók szétromboltak városokat. Ami megmaradt többet szétlőtték az oroszok – főleg Budapestet – Győrt se kímélték. Én 30 évesen, de már a 20 éves fiúk és lányok, akiket nem hurcoltak hadifogságba, nekünk közmunkát kellett dolgoznunk. Eltakarítani a romokat, a romok alatti és utcai halottakat a kijelölt helyre hordani és temetni, az elhullott állatokat úgyszintén, nehogy járvány törjön ki. Amikor már dolgozni lehetett, a gyárakat kellett helyrehozni, a megmaradt anyagokat összeszedni, a gépeket használhatóvá tenni és ki mihez értett dolgoztunk. De fizetni kellett a közmunka megváltást, hogy azokat fizethessék, akik továbbra is közmunkát végeztek.

Most itt az utókor hálája; fizessünk, ha még élni szeretnénk. Hát mi ez, ha nem az öregek megcsúfolása a hálátlan utódok részéről? Én nem a túlvilágban szeretnék élni, hanem itt ahol élek; itt van egyeseknek pokol, másoknak mennyország. Nekem ne meséljen senki a túlvilágról, mert az csak mese. Gyermekekomban sokszor voltam temetésen és amikor a kántor elkezdte énekelni, hogy „Ments meg uram minket az örök haláltól” – közben a sírásók dobálták rá a koporsóra a földet, dübörgött a ráhányt földtől a koporsó és a kántor folytatta:

– Mikor az ég és föld meg fognak indulni, eljössz a világot lángok közt ítélni –, belőlem folyt a könny, nem tudtam visszatartani a sírást. Elképzelttem ezt az embert, hogy fog feltámadni és az isten pallossal áll és ítélkezik felette. Akkor még gyerekfejjel azt hittem, ez így lesz. Azóta

sok mindenben átmentem, láttam-hallottam, nincs igazság, az a hatalmon levők tulajdona. Már többé nem sírok, csak a családtagjaim temetésén, mert tudom, hogy onnan nincs visszatérés. Hatalmon lévő urak-elvtársak! Itt a földön gondoskodjatok a betegek gyógyításáról, ellátásáról. Legyen gyógyító orvos, elegendő képzett ápoló, sokan túlélnek a kórházi elégtelen ellátást. Ne a kórházak bezárását kezdeményezzék, mert a beteg nem jut megfelelő helyre, ahol foglalkoznának velük. Sok orvos és betegápoló hiányzik az országban, miért? Hozzá nem értők eladnak kórházakat, szanatóriumokat, a betegeket előjegyzik, sokan meghalnak megfelelő kezelés hiánya miatt. Nincs elég hely például a feleségem ápolási osztályán, ahol napi 1400-1500 Ft-ot kellene fizetni, nincs hely már egy hónapja, akkor mi van ebben az országban a betegellátás terén? Ne vállaljon senki olyat, amihez nem ért, itt a betegek életéről van szó és még a betegek hozzátartozóiról, például az én esetemben nem veszik figyelembe, hogy 93 évesen nem tudom ellátni a magatehetetlen 84 éves feleségem. Egyik fiamat elvitte a rák, a másik dolgozik a beteg feleségével Szigetszentmiklóson. A feleségem gondozását nem tudják vállalni, de vállalnák az ellátás fizetését a feleségem után az ápolási osztályon, de miért szüntetnek meg kórházakat, ahol ez megoldható lenne? Egy hónapja elő van jegyezve, de nincs hely, ez naponta a válasz. Itt, ahol van, elvileg csak 3 hónapig maradhat, ami rövidesen lejár, akkor mi lesz? Ki a felelős ezért az állapotért? Én a 93 évemmel naponta bejárok hozzá, mert tudom, sok a beteg, akit etetni kell és kevés az ápolószemélyzet, akkor hova lesznek a megszüntetett kórházak személyzete? Én mosom a szennyesét is! Ez a mai életünk, ha ezt annak lehet nevezni...

Bp. 2008 febr. 28.

Ennyit a szexről

Én húsz éves voltam, amikor egy utcalány leszólított, hogy menjek el vele. Lett volna előbb is lehetőségem, de előttem volt apám intelme, meg amit a szomszédok elmondtak, hogy perre került sor, a lány beperelte a legényt, övé a gyerek, holott ő csak csókolózott vele. A legénynek elég jómódú apja volt, ezért akarta a lány elvetetni magát vele. Volt egy másik történet is a faluban, hogy volt két-három lány, akik bárkivel összeadták magukat, aki nekik tetszett. Egy alkalommal rendeztek egy üres lakásban olyat, hogy a három lány négy legénnyel volt együtt és váltották egymást. Egyik lány terhes lett és a falu leggazdagabbjának a fiára fogta, hogy tőle való a gyerek. Perre került sor Makón, volt ott ügyvéd, bíró, meg a fiú apja. A végső szó jogán azt kérdezte az apa a bírótól: – Bizonyított, hogy többen csinálták a dolgot?

A bíró nézett a két ügyvédre, végül azt mondta, hogy bizonyított, többen voltak a férfiak. Mire az apa: – Tisztelt bíróság! Akkor én azt kérdezem, ha a tehéncordában egy tehenet három bika hágott meg, meg tudja-e mondani, melyik bikától való a borjú? – Akkor még nem volt ilyen, mint most, hogy vérvizsgálat alapján megállapítható, ki az apa. A bíró hallgatott, majd ítéletet hozott: – Mivel bevallották, cserélték egymást, nem állapítható meg, kié a gyerek.

Én hallottam ezeket a történeteket, de a lényeg az volt, hogy apám kijelentette, ha illet csinállok, mehetek a háztól világgá. Volt eset, hogy két leány, akik libákat legeltettek, behívtak a Maros-töltésről és azt mondták, hogy mutassam meg, hogy csinálják a gyereket? Először is én nem tudtam, másodszor eszembe jutott apám intelme. Egy másik eset az volt, hogy amikor rövid nadrágom volt, két lány feküdt a füben, nézték a meztelen combomat és az egyik megszólalt:

– Neked nem táog? – Dehogynem. – mondta a másik. Nekem meg fogalmam nem volt, miről beszélnek. Soha nem mertem egy lányhoz hozzányúlni. Már felsőbb iskolás voltam, amikor láttam egy meztelen kisleányt és csodálkoztam, hogy neki rés van ott, ahol nekem már néha felállt az a bizonyos valami. Húsz éves voltam, amikor visszakerültem Budapestre a szülővárosomba. Már dolgoztam egy gyárban, amikor hazafelé jövet leszólított egy leány, hogy menjek el vele. Egy üres telekre vitt és ő tette oda, ahova kellett, még meg is kérdezte: – Te még nem voltál nővel? – Nem – mondtam –, te vagy az első. A leány bevezetett ebbe a tudományba, még büszke is volt, hogy szűz fiút talált. A másik esetem hasonló volt, de a leány azt mondta, neked olyan vastag van, hogy a következő vendégem nem találja meg az oldalfalat. Én csak hallgattam.

Az első feleségembe nem voltam szerelmes, de őt láttam először anyaszült meztelen. A munkából hazafele mindig találkoztam egy leánnyal és megnézegettük egymást. Egy alkalommal elejtett egy papírt, gyorsírással, amit éppen akkor tanultam. Az volt ráírva: szeretlek. Felvettem a papírt és utánaszóltam: – Kisleány! Elejtett egy papírt. – Ő megállt, rámnézett. Én elolvastam, mi van ráírva és elnevettem magam, mire ő megkérdezte: – Tudja, hogy mi van ráírva? – Mondtam, tudom: Most tanulok gyors- és gépirást. – Ő is elnevette magát, így összeismerkedtünk. Az ismeretségből szerelem lett, olyan, hogy sötét utcán szeretkeztünk. A Hungária körúton laktak, szemben volt egy tűzér-laktanya. Egy alkalommal felvitt a lakásba, bemutatott az édesanyjának, aki erős akcentussal beszélt a magyart. Így tudtam meg, hogy ők svábok, egymás közt németül beszéltek. Egy alkalommal a kétaablakos szobából néztük, hogy a tűzéreknel valami ünnepség van. A mama nézte az egyik ablakból kihajolva a ceremóniát, mi a másikkól. Harsogott a katonazene. Egyszer csak azt vettem észre, a leány elővette a valamimet és kezdett vele játszani. Egy darabig türtem, aztán lehúztam a bugyiját és odatettem, ahova kellett. Elsőre majdnem kilöktem az ablakon, de azután megkapaszkodott

és németül beszélgetett a mamájával. Később tudtam meg azt is, hogy megkérdezte a mama, hol vagyok én? Kiment a WC-re, mondta a lány. Azóta is borzongok, mi lett volna, ha a mamája hátranéz?

Addig kérdezősködött, míg bevallottam, hogy nős vagyok. Megkérdezte, hol lakom? Elmondtam, nem vagyok szerelmes, sőt van egy borzalmas anyósom, akit kifejezetten utálok. Ő végighallgatott, nem szólt semmit. Egy alkalommal hazamentem és a legnagyobb megdöbbenésemre azt látom, a német leány ott van és alkuszik a feleségemmel, hogy mennyiért mond le rólam. A feleségem kategorikusan kijelentette, nincs az az összeg, amiért lemondana rólam. Akkor ért véget ez a kapcsolat, amikor elvittek katonának a felvidékre. Évekig nem láttam. 1945-ben találkoztunk, már férjnél volt, én meg elváltam...

Jóval később, a második házasságom idején tegező viszonyba kerültem a fiam tanítónőjével. Hasonló korú fia volt, férje nem volt. Egy alkalommal Velence-fürdön a nyaralóban a feleségem nem volt otthon, csak mi négyen. Odáig fajult a dolog, hogy egyszer csak Ica elküldte a két gyereket vásárolni. Én valamit csináltam, mire ő: – Muszáj neked most ezt csinálni? – Akkor jöttem rá, hogy ő mire gondol. Már féltem, hogy a két gyerek közbe visszaér. Amikor megjöttek, mondtam, játszatok kint. Mi Icával bezárkóztunk és meztelen feküdtünk egymás mellett, amikor észrevettem, hogy az én fiacskám örökké az ablak alatt játszik. Nem mertem semmit csinálni, mert ha ez a kölök az anyjának elmondja, hogy mit látott, abból nagy balhé lesz. Úgy jártam mint Anasztázia grófnő Arisztid gróffal. Azok is csak feküdtek egymás mellett, amikor Anasztázia megszólalt: – Gróf úr, én fázok.

– Takaróddzon be, drágám!

– Gróf úr, én betakaródtam, de akkor is fázok.

– Takaróddzon be jobban, grófnő!

Ekkor Anasztáziát elfutotta a méreg és azt mondta:

– Gróf úr! Ha nem vette volna észre, énrajtam egy luk van.

Mire Arisztid: – Na látja drágám, hát akkor ott jön be a hideg.

Nem történt semmi, amit Icuka soha nem bocsájtott meg, én meg nagy számár voltam.

Bp. 2008 febr. 29.

Napló-részlet

A feleségem 2007. november 11-én rosszul lett. Amíg bírtam, segítettem ki a fürdőszobába, ott van a WC is. Besegítettem az ágyba vagy onnan ki enni, tv-ét nézni. 14-én orvost kellett hívnom, mert nem bírtam emelni. Én 60 kg-os vagyok és 93 éves, ő 84 éves, de kb. 80 kg testsúlyú. Az orvos nov. 15-én jött és azonnal kórházba utalta. A Szent János kórház 3-as belgyógyászat helyhiány miatt telefonszámot kért – megadtam és vártam a hívást, hiába, nem szólt a telefon. Vödröt hordtam alá éjjel-nappal 19-ig. Közben 17-én hívtam a kórházat, elmondtam, mi van, hogy én 93 évemmel hordom alá a vizes vödröt kis és nagy dologra, mert járásképtelen. Egy megértő orvos – sajnos nem tudom a nevét – megsajnálta és azt mondta, az ő felelősségére hívjam a mentőt 19-én és el fogja helyezni. A mentő bevitte, de kiderült, hogy az I. kerület a 3-as belosztályhoz tartozik, ott nincs hely, de a 2-es belosztályon van hely. Oda vitték, abba a szobába, ahol már előzőleg feküdt, ahonnan gyógyultnak nyilvánítva hazaküldték korábban.

18-án hirdették, jön a kéményseprő. Olyan szerencsétlen vagyok, a konyhában egy szekrény-sor mögött van a kémény-luk. Kipakoltam a szekrényt, félrehúztam, de a kéményseprő nem jött. 26-án ugyanúgy jártam. 27-én felhívtam a körzetvezetőt és mondta: 12-2 óra között ketten jöttek.

Írtam három könyvet, 28-án vártam a megbeszélt időpontra a kiadót – hiába kerestem telefonon, nem jött. Viszont kiesett a szemüveg-keretemből egy üveg. Utcai szemüvegről van szó, még jó, hogy a lakással szemben van egy szemüveges. Naponta mentem a kórházba a feleségemhez, elvitt a villamos, a 18-as, de továbbment, mert már nem a János kórházi körforgalomba járt, amit én nem tudtam, mivel kijár már Hűvösvölgybe. Többen jártunk így, egy tábla volt kirakva, azon közölték a változást, de már hozzászoktunk, hogy évtizedek óta ott fordult meg a 18-as a kórház előtt.

Ötezer forintot befizettem a mobiltelefonra, két hete történt a befizetés és elismerték a befizetést, de állították, elfogyott a pénz, de hova? Végül azt állítva, hogy a beszélgetés után nem lett kikapcsolva, visszaadtak háromezer forintot.

Nem működött a televízióm. Elmentem a Moszkva térre, kiderült, hogy a Krisztina körútra költöztek. Odamentem és végül helyrehozták a hibát.

Többször kerestem a kiadóm, a leánya vette át az üzenetet, még dec. 1.-én sem hívott vissza.

A feleségemhez bemenne, megtudtam, hogy átvitték a krónikus osztályra, illetőleg még ott várta, hogy jön érte a mentő és én is vele vártam, hogy megtudjam, hova viszik. Két órát vártam, de a mentő nem jött. Másnap tudtam meg, hol keressem. Bementem hozzá és beszéltem a kezelőorvosával.

December 1-én reggel nincs víz a házban. Kimentem a piacra és mentem a kórházba. Visszajöttem ½2 órakor, kinyitom a fürdőszobai új, nemrég felszerelt keverőcsapot, a vízkifolyó-cső kivágódott a homlokomra, még jó, hogy nem a szemembe, és jókora púp lett a homlokomon. Az építők elzárták a vizet és amikor újra megnyitották, akkora nyomás keletkezett, az vágta ki a kifolyócsövet, amit a vízszerező nem jól rögzített; most mit csináljak? A szerelőt a megadott számon nem találtam, magam szereltem vissza. Egy jókora púp maradt a homlokomon; mi jöhet még?

Jön a sok fizetnivaló: Közös költség, víz- és csatorna-díj tv., UPC, telefon, villany, gáz, ami elromlott – javítás, Velencefürdői 42 m²-es kastélyom után adó-, víz-, csatorna, villany, gáz, szemét-szállítás és mindig van felújítani-, javítanivaló, nem unatkozok. A kertet is rendben kell tartanom, segítségem nincs.

A feleségemnek lejár az osztályon tarthatósági – három hónap – ideje; egy hónapja előjegyezték az ápolási osztályra, de naponta az a válasz, nincs szabad hely. Itt is 3-6 hónap a maximum a benntartásra, annak ellenére, hogy napi 1400-1500 forintot kell fizetni. Utána mi lesz, nem tudom és a fiam se.

Hallom a tv-ben a német szemét vagonszámra besétált a határon, senki nem vette észre, hogy csak úgy bejött; annak bezzeg van hely! Miért –, mert az külföldi – német szemét? Valakinek csak van belőle haszna, de egy magyar betegből mi haszna van az egészségügynek? Pedig a betegek többsége évtizedeken át fizette a majdani betegellátási díját. Hova lett az a pénz? Kórházakat megszüntetnek, a betegeket előjegyzik, de hely nincs; ez ma az egészségügy vívmánya. Jó, mi?

2008. febr. 8-án néztem az M1 „Ablak” műsorát, ledermedtem: Ferencszállás polgármesterével csináltak egy riportot, sajnos az elejét nem láttam. Ez az a falu, ahol én 3 éves koromtól nevelkedtem, más néven Kukutyin. Arról volt szó, hogy a faluban meg akarják szüntetni az elemi iskolát! Ki az az örült, aki ezt kitalálta? Én 1922-ben kezdtem az első osztályt, hat elemi végeztem ebben az iskolában. Három tanítóm volt. Az utolsó, Tóth János, a falu szülöttje költő is volt meg kántor-tanító. Ő tanított meg verset írni. A részleteket a könyveimben megírtam. A lényeg, ennek az iskolának van írója-költője szerény személyemben. Most 92 éves koromban – most a 93-ikban vagyok – jelent meg három kötetem, verseim, az életem, és az elbeszélés kötet. Végre sikerült a maradékot összegyűjteni.

Megírtam a televíziónak, a kiadó az Új Érték szövetkezet, Blahó Miklós elnök adhat további felvilágosítást.

Megírtam, négyen tanultunk tovább Makón, Szegeden hárman. Az iskolát 1925-ben egy új iskolával bővítették, a régit kinőttük. A régi iskolában egy négyszárnyas ajtóval volt leválasztva egy oltár, ahol vasárnap, ünnepnap a kántor-tanító tartott istentiszteletet és kinyitva a négyszárnyas ajtót, mondott szentbeszédet a római katolikus szertartás szerint. Az iskola másik végén, fa-emelvényen volt a harmónium, azon kísért a nép a vallásos énekeit. Egy gyerekkórus is ott énekelt fent. Egy hónapban egyszer egy pap jött 6 kilométerről Kiszomborból, az misézett. Ha ez az iskola, amelynek udvarán a harang is volt, megszűnik, akkor nem lesz – mert nem kell – kántor-tanító, megszűnik a mise is? Mi lesz ebből a faluból?

Megírtam azt is, talán 93 évesen megérdemlek néhány szót arról, hogy én vagyok a ma még élő költője-írója ennek a most megszűnő iskolának. Ha Győzikének lehet műsora, a Fekete Pákó nem a meztelenségét, a meztelen seggét mutogathatja a tv-ben, talán rólam, a most felfedezett íróról is megemlékezhetnének a tv valamelyik adójában.

A levelet az „Ablak” szerkesztőségének címezve adtam fel febr. 14-én. Többszöri telefonérdeklődésemre megtudtam, a levelemet magkapták, valakinek átadták, majd válaszolnak – mondta a hölgy, akivel többször beszéltem. Sajnos úgy látszik, a magyar író nem érdekes, vagy egy vakablaknak írtam, mivel válasz a mai napig nem érkezett. Azután megjött a válasz, amiben közlik, az iskola megszűnt és sok sikert kívánnak a verseimhez. Megköszönik, hogy megírtam, honnan ered az „elmehetsz Kukutyinba zabot hegyezni”. Azt, hogy hova fognak iskolába járni a falubeli gyerekek, vagy ki tart misét, ha nem lesz kántor-tanító, hova kerül a harang az iskolaudvarból, talán Hiller úr tudja? Ő tudja, mit jelent esőben, hóban, fagyban több kilométert gyalogolni a szomszéd falu iskolájába. Ha nem tudja, kisiskolás gyerekeknek kell előbb az ágyból felkelni és gyalogolni akármilyen idő van, ha iskolába akar járni a falu összes kisgyereke a szomszéd faluba.

Bp., 2008 márc. 16.

A halál órája

Az idősebb korosztályban ha nem is beszélnek róla, haláluk órája lesz a téma, mert ember, aki megszületett – ki előbb – ki utóbb – meg fogsz halni. Ez az élet könyörtelen törvénye, ezért gondolkodnak róla, valóságban megszületve és szörnyűség annak, aki ennek valójában szemtanúja és átéli, a szeme előtt költözik valakije a másvilágra. Én ezt átéltem.

A feleségem 85 éves volt, én 93 éves. Együtt éltünk jóban-rosszban 55 évet. Azt reméltem, hogy a feleségem fog eltemetni engem, hiszen 8 évvel idősebb vagyok. Nem így történt. Az ő életében évekkel előbb kezdődtek a betegségek. A körzeti orvosnál kezdődtek, összeesett Velencefürdön a hármass utca sarkán, a mentő Székesfehérvárra vitte, én onnan elvittem haza Budára, ahol laktunk. Ő soha nem szedett gyógyszert, ezután felírtak, amiket már én váltottam ki a gyógyszertárban és én raktam ki neki. Sajnos már nem tudott rendesen járni, én jártam mindenhová az ő érdekében, akkor még kaptunk ingyenes gyógyszer ellátást, nem mindenben, de azt is én intéztem. Eszembe jutott a már elhalálozott orvosom mit mondott – János bácsi, maguk már rég nem élnének, ha nem volna a velencei telkük, ahol dolgoznak és jó levegőn élnek. Csak az én kis telkemen volt nyolc fenyőfa, azóta egyet egy vihar kidöntött. Ez a kis település tele van fákkal, virágokkal, madarakkal, amik életnek bennünket. Ennek ellenére megtörtént a szörnyű katasztrófa, a feleségem egyre súlyosbodó betegsége, ami a budai Szent János kórházban végződött.

Három osztályon feküdt a feleségem, az elsőre úgy került, hogy kilenc napig hordtam alá a hálósobába a vödröt, mert nem tudott kimenni a fürdőszobában levő WC-re. Én kihívtam a körzeti orvosom, kijött, megírta a beutalót a János kórházba, de ott a körzeti részben – I. kerület – nem volt hely. Meguntam a várakozást, nem jött telefonhívás, felhívtam a kórházat és egy orvos végül, megértve a helyzetemet, azt mondta, hívjak mentőt a saját felelősségére és elhelyezi a kórházban. A mentő bevitte, kiderült az a XII. kerületi betegeket fogadja ugyanazon az emeleten, ahol az I. kerületi betegeket fogadják. Ugyanarra a helyre került, ahol már korábban feküdt, a belgyógyászatra. Nem sokáig volt ott, átvitték a krónikus belgyógyászatra, ahol három hónapig maradhat. Az ottani osztályorvos őszintén elmondta, az addigi leletek alapján ne reméljek gyógyulást, az állapota rosszabbra fordul. Én közöltem az Ákos nevű fiammal, meg egyik agysebész professzor barátommal, aki azt mondta, az orvos ne jósoljon, hanem gyógyítson. Nagyon el voltam keseredve, sokszor sírva látogattam meg, ahogy a kórházban feküdt a feleségem.

Egy nap azzal fogadtak – a főorvos úr, akinek elmondtam, író és költő vagyok, adtam is egy Elbeszélés-kötetet – sajnos át kell helyezni, csak idő kérdése, mikor lesz hely az Ápolási osztályon. Egy hónap múlva odakerült a 108-as szobába. Ma már szeretettel gondolok a Krónikus osztály ápoló nővéreire, akik nem akarták az áthelyezést, azt mondták, Magdi néni a legjobb betegük, kiment a WC-re egyedül, amire rá volt írva – rossz! Nem működött a víz-öblítő. A nővérek leöntötték. Odavittek az ágyához egy kis asztalt. Felültették és egyedül evett. Sajnos ez már az Ápolási osztályon nem volt. Berácsolták, mert állítólag éjszaka elkóborolt. Én fél évig jártam be naponta hozzá, vittem enni-inni valót, cukorbetegsége miatt diétás készítményeket.

Egy fiatal nővérnek adtam egy verses-kötetemet, amit elolvastak, főleg éjszaka, így már ismertek. Észre vettem, hogy szegény feleségem egyre rosszabb állapotban van, eszembe jutott a főorvos úr a Krónikus osztályról, amikor elmondta, nem ismerte föl, a feleségem azt mondta neki, maga olyan jó embernek látszik, hozzon nekem egy kis pálinkát. Ledöbbsenten hallgatta, de egy másik napon egy krimi mesélt neki, valami gyereket megöltek és feldarabolták. Elszörnyülködve hallgattam. Nekem azt mondta: hozzá egy kis bort. Én azt mondtam – Mag-

dikám, te nem ihatsz bort, gyógyszereket szedsz, kórházban vagy. – Azt vettem észre, egyre kevesebbet eszik-iszik, azt mondta nekem: menj haza, én megyek aludni. Azt válaszoltam: nem megyek. Te aludj, én vigyázok rád. – Többször felnyitotta a szemét, nem szólt semmit és újból elaludt. Eltartott fél órát, amikor láttam, valóban alszik. Összeszedtem a mosnivaló szennyesét, hazavittem, kimostam és a gázfűtés mellett megszáritva vittem vissza a tiszta hálóinget, törülközőt, konyharuhát és senki sem segített. A fiam Szigetszentmiklósról látogatta időközönként, leányunokája esténként, sokszor nem is beszélgettek, mert a nagymama aludt.

A halála előtti napon észrevettem, nem tudja, mit beszél, nem fogadta el az ételt a nővérektől sem. Megkértem a nővéreket, megadom a telefonszámom, hívjanak ha valami akár éjszaka történik. Nem hívtak. Én a fiammal beszéltem, hogy anyád nagyon rossz állapotban van, mire ő: akkor holnap korábban megyek hozzá. – Én is korábban mentem, dél körül, egy nővér a felfekvéstől kisebesedett lábát kezelte és nem tudtam hozzá menni az ágya mellé – vártam, amíg végez a nővér. Végre odamentem hozzá. A szemei le voltak csukva, homloka csupa víz. Egy nagy papírtörlet megvizsgálva törölgettem az arcát, a homlokát, a két kezembe fogtam a fejét és azt kérdeztem szegénykémről – Rosszul vagy édes csillagom? – mire ő kinyitotta a szemét, rámnézett, kinyitotta a száját, valamit mondani akart, de szó nem jött ki a száján, egy nagyot sóhajtott és elszállt belőle a lélek. Ennyi egy ember élete, a kezem között halt meg. Két nővér volt a szobában, az egyik azt mondta – Meghalt, nem vette észre? – Nem tudom a zokogástól, hogy kerültem ki a kórteremből, vagy négy nővér ültetett le a folyosón, vizet, nyugtató gyógyszereket akartak adni, semmit nem fogadtam el.

Mikor magamhoz tértem, összeszedtem megmaradt holmijából, ami kellett, a többit ott hagytam. Egy nővér hozott egy leltárt, írtam alá, hogy átvettem.

Kiültem a bejáratához, vártam a fiam, aki nem jött. A vezető főnővér titkárnője jött és mondta, hogy másnap milyen osztályra menjek 10 órára a továbbiak végett. Én mondtam, ezt már tudom. – Akkor mire vár? – A fiamra. Sajnos nem hoztam a mobiltelefonom, a számát se tudom. – Mire ő: – Én tudom, jöjjön be az irodába. – Felhívta a fiam, akinek én elmondtam: anyád meghalt, te nem jöttél. Miért?

Nagyon sokat veszekedtünk a feleségemmel a fiam miatt, aki sokszor megígérte jön és vagy nem jött, ha igen, akkor 9 óra helyett 11-12 óra között; ha egyedül ígérte, öten jöttek, ha négyet ígért, egyedül jött. Ezen mindig összevesztünk. Most még az anyja haláláról is elkésett, pedig megígérte, korábban jön. Az igazság az, hogy fél év alatt a szerencsétlen feleségem már csak engem várt. Én sokszor mondtam, addig örülj, míg ketten vagyunk egymásra utalva, ne várjunk más segítségére; nem hitte el.

Én soha senkinek nem mondtam el, író és költő vagyok – minek, úgyse hiszi el senki. Most közel 300 ezer forintomba került, mire a kézzel írott papírok felkerültek egy bakelit-lemezre, amiből le lehet írni egy könyvet. Hirdettem a Magyar Nemzet című lapban, 93 évesen kiadót keresek. Aki jelentkezett, elolvasta a műveket, kezét csókolt a feleségemnek a betegágyában és azt mondta – Asszonyom! Nem is tudja, milyen értékes férje van. – Végre nyomtatásban láttam az Életutam, Verseim és Elbeszéléseim köteteket kézirat kiadásban, de a Széchényi Könyvtár védelme alatti ISBN-számmal ellátva. Talán halálom után feltalálnak, most senkit nem érdekel, hogy könyv alakban megjelenjen, nincs, aki reklámozza. Nem úgy, mint Győzikét, vagy Fekete Pákót, aki a meztelensége helyett a meztelen seggét mutatta a tv-ben. Ennyit arról, hogy mit hoz a jövő? Ki tudja?

Még annyit, az orvos, aki naponta megnézte az ápolat betegeket, amikor meglátott a feleségem halála után, azt mondta – Én elég régen vagyok orvos, ilyet még nem láttam, hallottam a nővérektől, nem tudott meghalni, amíg magát nem látta, magától el akart búcsúzni.

Én sok embernek adtam a pénzemen kiadott írásokból, volt, akinek tetszik, van aki nem mond véleményt. Talán nem is érti, mit olvasott, de mindenki csodálkozik, hogy még élek, dolgozok és írok. A kiadóm: Új Érték ipari-szolgáltató és kereskedelmi Szövetkezet, megtalálható Blahó Miklós elnök a 06-30-726-7688 telefonszámon, ahol az érdeklődők további felvilágosítást kaphatnak.

Velencefürdő, 2008. VIII. 31.

Csak röviden

Nem én találtam ki, megtörtént egy győri ismerőssel, aki elmesélte nekem ezt a történetet. Volt egy főnöke, akivel többször vitatkoztak a jelen gazdasági, politikai helyzetről. Nem a mostani, de a mostanihoz hasonló helyzetről volt szó. A főnöke odáig ment, hogy mivel nem tudta meggyőzni a maga igazáról, kirúgta az állásából. Hogy milyen indokkal? Azt mindig lehet találni.

Ez a szegény kárvallott annyira a szívére vette az őt ért sérelmet, hogy egy vágóhídon megvett egy hím ló olyan alkatrészét, ami alkalmas volt egy új kiscsikó létrehozására és a vizelet eltávolítására. Na most ezt, nehogy időközben megromoljon, felfüstölte és egy szép csomagolásban, nemzeti színű szalaggal átkötve postán elküldte a főnökének, megköszönve a hozzávaló jószágát. Nem is lett volna semmi baj, ha turul madár vagy Árpád-sáv van a szalagon, hanem a nemzet államiságát jelző háromszínű szalag nem díszíti a csomagot. Aki megkapta a csomagot, bírósághoz fordult, nem a csomag tartalma miatt, hanem a magyar nemzet jelvényének kigúnyolása miatt, hogy ezt használta fel egy füstölt lóf... feldíszítésére. A bíróság helyt adott a vádnak, valami büntetést kapott a csomag feladója.

Egy másik valami jutott az eszembe, amit én is csak láttam és egy részét hallottam. Egy tanár az iskolában azt mondta a gyerekeknek, írjatok vagy rajzoljatok mai megtörtént dolgokat. Bejöttek az orosz felszabadítók, román, bolgár katonák. Mi kellett nekik? Ital, nem víz, meg nő. Egy kislány mutat egy rajzot, egy folyó, felette híd, a hídon katonák, a híd alatt meztelen nők. A tanár felháborodtan kérdezi – Mi ez?

A kislány: – Mit ránk kentek a századok, lemoszuk a gyalázatot. – A tanár nézi-nézi a jelene-tet, meg felidézi az emlékeket – Igazad van! – Elveszi a másik gyerek rajzát: Egy paraszt néni van rajta, a hóna alatt egy tyúkkal, ami simogat. – Mi ez a kép? – kérdezi a tanár.

– Tanár úr kérem, Anyám tyúkja – írta Petőfi Sándor.

– Jól van, kisfiam. Nem mai, de igaz.

Móric nyújtogatja a kezét, a tanár hozzáfordul:

– Na mi van Móric? Mit rajzoltál?

– Tessék megnézni! Ez az igazi, ez már a modern festészet.

– Na lássam! – mondja a tanár. Egy négy lábú fürdőkád, benne két hatalmas meztelen kettős halom, mint egy meztelen segg. – Mi ez Móric, valami vicc?

– Nem tanár úr, azért nincs benne a fej, mert a nővérem a fürdőkád alján keresi a szappant.

Ez jut eszembe, amikor egy modern szobrot vagy festményt látok, és rám bízzák, hogy minek nézem, mit akart tudatni velem az alkotó. Én a valót szeretem, azt értem.

Velencefürdő, 2008. augusztus

Így élek én ma

Senki nem hiszi el, hogy a 93-ik életévem élem. Most sokkal kevesebbnek nézek ki, de ez egy dolog. A másik, ha szóba kerülök, a környezetemben azt tapasztalják, hogy a mai világot kritizálom és a múltat idézem, vagyis szellemileg sem vagyok az aki, már nem is tudja, mit beszél?

Helyszín Buda, Moszkva tér; én bementem egy Fény utcai bejáró utcába, a sarkon lévő hús-árusítóba vásárolni. Felvágottakat szoktam itt venni és odamentem a pirosat mutató átjáróhoz. Odajött hozzám egy idős ember, jobb kezében bottal, a baljában tartott szatyorral és arra kért, vigyem át a szemben levő sávba. Én átmentem a másik oldalára, mivel a jobb kezében bot volt, elvettem a szatyrárt miközben zöld lett a lámpa, elindultunk. Egyszer csak megszólalt:

– Jó magának, maga még nem tudja, mi az öregség! – Én megdöbbenően hallgattam, majd megkérdeztem

– Ne haragudjon, de hány éves maga?

– Nyolcvanhat éves leszek novemberben. – Mire én:

– És engem hány évesnek néz?

– Úgy hetven körülnek, ahogy nézem, nem éri el a 86-ot.

– Téved, én október végén 93 éves leszek, ha megérem.

Az öreg megállt, kivette a karját a jobb kezem alól, nézett rám. Én azt mondtam, ezen ne vitatkozzunk. Totyogjunk tovább, mert mindjárt piros lesz a lámpa és valaki elüt bennünket. Átértünk a villamos síneken és visszaadtam a szatyrot és azt mondtam:

– Ne haragudjon rám, sietnem kell, hogy a Déli pályaudvaron elérjem a 13:20 órakor induló vonatot, mivel én Velencefürdőre utazom. – Még visszanéztem, az öreg állt, hogy hova akart menni, ma sem tudom.

Ezzel még nem volt vége a napnak. Felszálltam a vonatra és az újságot olvastam. Jött egy fiatal kalauznő és az igazolványom kérte. Úristen, gondoltam én, ki itt a bolond? Nem nézek ki 92 évesnek, 93-nak, akkor én hány éves vagyok? Elővettem a személyi igazolványom, de megkérdeztem:

– Tud maga számolni, mert én az I. világháborúban születtem? – Megnézte a személyi igazolványom, rámnézett és elmosolyogta magát. Ennyi. Nem mondta, hogy elnézést kérek vagy mást. Továbbment mint aki jól végezte dolgát. Engem ez a két ügy nagyon felidegesített: Mi vagyok én, csaló? Vagy ezek eszeveszett bolondok, hiszen én öregember vagyok és nem hiszik el? Miféle világban élek?

Nyolcvanöt évesen meghalt a feleségem. A fiammal elmentünk egy bankba. Az ügyintéző elkérte a személyi igazolványom, belenézett és azt kérdezte:

– Nem elírás, ami ide van írva?

– Az életkoromra gondol?

– Igen, mert nem hiszem el, amit látok, hogy maga 1915-ben született; ez valami elírás lehet.

– Bár az lenne, de itt a fiam tanúsíthatja. Neki volt egy bátyja az első házasságomból, sajnos 56 évesen elvitte a rák, rá két évre a feleségét is. Maradt két unokám, akik jóformán nem is

ismernek, még telefonon se keresnek, nemhogy személyesen. Legutóbb a második feleségem temetésén láttam őket. Én az első feleségem halála napjáig tartottam vele a kapcsolatot. Ott voltam a kórházban, azután a második feleségem is velem volt a temetésén.

Elkövetkezett a hagyatéki tárgyalás a második feleségem után, szeptember 9-én. Nagyon meglepődtem, ahogy az lefolytatódott. A szimpatikus közjegyző semmit nem kért igazolásként, mindent tudott. Számítógépen minden adatot megkapott. Ettől megnyugodtam, mert féltettem a fiam, mivel terhelik meg az anyai hagyaték miatt. A budai lakás nem lehet probléma, a Földhivatalnál is át van írva a nevére, eltartási szerződést kötöttünk. A velencefürdői kis nyaraló az én nevemen van. Az OTP-ben van közös számlánk, annak fele lehet az örökség, holott azt mi a kórházi számlák és a temetési költségekre tartottuk a folyószámlán, mert nem tudom ki hal meg előbb, ezért a számla közös volt. Végül megtudtam, ez nem adóköteles. A közjegyző se hitt a szemének, pedig négy hölgy ismert meg akkor és ott. Volt egy megjelent Életutam kötet előttem és elmondtam, én voltam az, aki fél éven keresztül naponta bejártam a feleségemhez a János kórházba, ahol először a Belgyógyászaton feküdt, majd átkerült a Krónikus osztályra, ahol dr. Lemák László úr tárt fel előttem a valódi állapotát, ami szerint nem sok remény van a túlélésre. Felkészített az előttem álló időkre, hálás vagyok neki. Azt is megmondta, három hónapig tudják itt tartani, utána átkerül az Ápolási osztályra, ahogy lesz hely. Így is történt, a 108-as szobában halt meg.

Elmondtam a közjegyzőnek, megjelent három kötet írásom, az Életutam, Verseim és az Elbeszéléseim köteteket hagyom a hálás utókorra, talán halálom után felfedeznek, így szokott ez lenni. Egy kötetet ő is megnézett. Sajnos akkor már tudtam, hogy a kiadóm, bár szóban engedélyt kért, hogy korszakokra bonthassa az írást, de nem gondoltam arra, megváltoztat időszakokat, beleír olyan mondatokat, aminek a fordítottja igaz, vagy semmi, összekeveri a jelent a múlttal, hogy most már azt se tudom, mi volt az eredeti írásom. Szerencse, van róla bakelit-lemez, ezért nem adtam a számomra bűbájosnak ítélt közjegyzőnek dedikált kötetet, amit már többen olvastak és kifogásolták a hibákat.

2008 augusztus 18.-án néztem a tv-n a Fókusz műsort. Ledöbbsentem. Miről volt szó? Többek között: Utánajártunk, Kukutyinban hegyeztek-e zabot?

Felkaptam a fejem – ezt meghallgatom. Mit hallok? Ott volt egy kétszáz lakosú falu, ami ma már nem létezik. Volt egy kisvasút, ami már nincs. Majd egy fiatal nő elmondja, hogy volt ott egy zabföld, ahol csónakkal vágták a zab hegyét a kalászon és mutattak egy házat Klárafalváról. Ezzel szemben mi az igazság? Miért nem kerestek olyan embereket, akik valamit tudnak arról, mi az igazság? Én jelentkeztem volna. Röhej ugye, hogy egy 93 éves öreg ember mit tud Kukutyinról, pedig így van, sőt él még egy öcsém, 12 évvel fiatalabb, mint én és itt él Budapesten, de Kukutyinban született. Igazolhatja, hogy nem szűnt meg a falu, Ferencszállás az igazi neve. Klárafalván volt a jegyző és az utolsó posta, a csendőrök Kiszomborból – hat kilométerről – gyalog jártak a faluba igazságot tenni és a községházában volt a fogda, ha tolvajt, bűnözőt fogtak el. A cigány kecsit csókolommal köszönt a nagyságos csendőr uraknak, ha rajtakapták tyúktolvajláskor. Na de menjünk vissza az időben: Nekem meg László öcsémnek, aki sajnos már meghalt, mesélte nagyapám a történetet. A dédapámnak voltak földjei, sok gyereke, a kert végében folyt a Maros. Ott volt a halászladikja, volt vadászengedélye a közeli erdőkre. Létezett már egy falun áthaladó makadámút, zúzott kövekből fedve, magasabban a lakóházaktól, két oldalán mély árok, ami elvezette a vizet az útról és létezett az Arad-Csanádi Egyesült Vasút, ami a falutól elég távol volt és magasabban mint a falu. Ide vetett zabot a báró Gerlénycsalád cselédsége, akik Kukutyin majorban éltek Klárafalva és a vasút között. Itt volt a gazdatiszt, az ispán. A gazdatiszt a belső cselédség felett uralkodott, az ispán inkább a szántó-vető cselédek és a napszámosok ura volt. Itt voltak a szántás-vetés-cséplés gépei, az igavonó állatok, de voltak szarvasmarhák, disznók, liba, kacsa, tyúk és a

marosi halászházok. Innen látták el a Deszk községben lévő bárói kastélyt enni-innivalóval. Itt nem volt semmiféle kisvasút, ez mese. A Trianoni szerződés után lett Szeged-Csanádi Vasúti Egyesület, ami már csak Makóig járt. A közbenső időben öntötte el a falut a Maros. Áthaladt a kerteken és megállt az országút és a vasút között. A zab már kezdett érni, amikor a víz visszahúzódott a medrébe. Az országutakon kezdtek járni, amikor a major ispánja odavitette a marosi halászházok két ladikját, hogy azon be tudjanak jutni a zabföldre, ami Ferencszállás határában volt és elkezdtek a zab kalászának vagyis a hegyének a levágását. Térdig érő vízben vágták a kalászt sarlóval. Az arra járók megkérdezték:

– Kendtek mit csinálnak?

– Hegyezzük a zabot. – volt a válasz. Így maradt a falun a név, Ferencszállás, hogy itt hegyezik a zabot. A nagyapám még azt is elmesélte, hogy akkor épült a szegedi vasúti és közúti híd. Olyan jól kerestek a hídepítők – ő is ott dolgozott –, hogy földeket vásároltak belőle. Azt mondta: – Ti soha nem éltek olyan jólétben, mint mink Ferenc Jóska idején. Krajcáróért kaptuk a tejet, vaját, szőlő-levélen sült halat, kolbászt, a piacokon fekete cipőt. Apám 1889-ben született, de nekem nem mesélt soha a múltból, csak a nagyapám.

De történt még valami 2008. augusztus 18-án a tv Ablak című műsorában. Sajnos csak a végét láttam. Arról volt szó, hogy megszüntetik az iskolát – az elemi iskolát a faluban, mert kevés a gyerek, gondolom én. Mutattak egy telefonszámot és egy címet, és én írtam az Ablak műsorának. Én megírtam és a megadott címre elküldtem egy levelet, amiben részletesen leírtam, hol volt az iskola udvarán a harang, hol volt egy oltár az iskolában, négy-szárnyas ajtóval lezárva, csak vasárnap és ünnepnapon nyitották ki. A mindenkori kántor tartotta a misét, egy emelvényen volt a gyerekkórus és a harmónium. Egy hónapban egyszer jött Kis-zomborból a pap misét tartani. Még én is ministráltam az igazgató fiával.

A levelemre érkezett válaszlevél tartalmát szó szerint idézem:

„Tisztelt Vörös János!

Szerkesztőségünkhöz küldött levelét megkaptuk. A Ferencszálláson megszűnt iskolával kapcsolatban írt nekünk. A mondás, melyet mindenki ismer (elmehetsz Kukutyinba zabot hegyezni) eredetét és személyes történetét köszönjük, hogy megosztotta velünk.

Kívánunk önnek jó egészséget és verses-kötetéhez sok sikert.

Tisztelettel

Szabó Andrea
nézői kapcsolattartó
MTV Ablak (2008 III. 6.)”

Érdeklődjenek Szabó Andreánál, talán még megvan a neki írt levelem.

2008 szeptember 16.-án 13:20 órakor induló vonathoz mentem a Déli pályaudvaron. Szembe jött velem egy Fábry Sándor korú és öltözetű kopasz ember – ing, lajbi, hajadon fővel, a szemerkélő esőben. Ránéztem, megcsodáltam, ilyen szegény a MÁV, már kabátot, sapkát se ad a kalauznak –, mert sejtelmem se volt, hogy az – ami beigazolódott a vonaton. Olvasom az újságom, egyszer csak megjelenik a lajbis ember – igazolványát kérem, és bámult rám. Én ideges lettem, magamba gondoltam, ennek az embernek valami baja van. Ránéztem és azt kérdeztem:

– Nincs szemüvege? Vegye fel, ha nem jól lát! 93 éves vagyok, mit akar tőlem?

Mint a papagáj, megismétli: – Az igazolványát kérem! – Dühömbe a táska tartalmát kiborítottam a szemben lévő ülésre, mert ahogy az lenni szokott, a személyi igazolvány legalul volt – odaadtam. Belenézett és szégyenkezve visszaadta, én meg elkáromkodtam magam a zaklatásért, elátkozva a MÁV-ot, hogy ilyen embereket is alkalmaz. Ugyanis volt már két fiatal nő kalauz és egy fiatal férfi, akik nem hittek a saját szemüknek, de ez a lajbis már ötvenet is elhagyta és magát, kabátját, sapkáját is a 10°-os esős időben.

Egyedül élek Velencefürdön, jelenleg senki nincs az utcában, de nem ez az én bajom. Hiányzik a párom, akivel 55 évet éltünk kettesben. Ritkaságszámba ment, ha a fiam meglátogatott bennünket, úgy mint most engem. Telefonon tartjuk a kapcsolatot, elmondom, hiányzik az anyád, egyedül élek, amíg el tudom látni magam; főzök, mosogatok, takarítok a kertben is. Szörnyű az egyedüllét, az ember nincs akihez szóljon, panaszkodjon, ha baja van. A hátsó szomszéd szokott átjönni, megkérdezni, nem kell-e valami és elvisz kocsival, ha vásárolni akarok. Szombat-vasárnap jönnek az utcabeli nők, mert a férfiak, a régik, mind meghaltak évekkkel ezelőtt. Nem véletlen, hogy egyesek nem tisztelik a koromat, hála istennek a többségre ez nem jellemző. Vannak unokáim, akik még telefonon se érdeklődnek, hogy élek-e még? Miért? Nem tudom. Soha meg nem bántottam őket. Így telnek a napjaim...

Velencefürdő, 2008 szept. 19.

A hírek hallatán

Felháborodással olvastam a „Magyar Nemzet” 1998 jún. 17-i számában, hogy Berecz János, volt MSzMP – Kádár korabeli – központi bizottságának titkára 1997. dec. 15-től tagja az MSzDP Szabolcs-Szatmár-Bereg megyei szervezetének, amelynek dr. Kapolyi László az elnöke, Dohány utca 76. a címe a pártközpontnak. Ha ezt Kádár elvtárs megérhette volna!

1998. júl. 29-én ugyancsak a „Magyar Nemzet”-ben olvastam Antalóczy Zoltán írásában az alábbiakat:

Kovács László az MSzP frakcióvezetője egri sajtóértekezletén, részben idézem: „azt mondta, hogy a szeptember 5-i kongresszus legfőbb feladata megalapozni a párt további átalakulását és szociáldemokrata jellegének további erősödését.”

1998. júl. 25-én, korábban, az MSzP Győr-Moson-Sopron megyei szervezetének küldöttgyűlésén azt mondta – „Az MSzP-nek európai arculatú, modern szociáldemokrata párttá kell válnia, amelynek jövőképe a harmadik ezred Magyarországot az európai fejlődés élvonalába helyezi.”

1998. szept. 7-én egy tv-adásban hallottam szó szerint: – Az MSzP tagja a Szocialista Internacionálé szervezetének, joguk van szociáldemokrata párttá átalakulni. – Ha ezt a nagy előd – a párt jogelőd vezetőjére gondolok – Rákosi elvtárs, Gerő, Révay, a párt főideológusa megérhette volna! Kovács László úr kisfiú lehetett még akkor, amikor 1946 május elsején a Hősök terén Rákosi a tribünön Szakasits Árpádra célozva, aki mellette állt, azt mondta:

– Elég széles az út, elférünk rajta ketten is. – 1947-48-ban már úgy gondolkodott, mi szociáldemokraták nagyobb ellenségek voltunk, mint a nyilasok vagy az előző rendszer bűnösei. Üldözöttek lettünk. Én a magam részéről történelemhamisítónak tekintem az olyan írást vagy szóbeszédet, hogy önként egyesültünk a kommunistákkal. Moszkvában határozták el a két párt egyesítését. Szakasitsot odarendelték, itthon Marosánt bízták meg a végrehajtással. Ő néhány elvbarátjával elvállalta hálából. Mindnyájan vezető pozíciót kaptak az MDP nevet viselő új kommunista pártban. Jómagam az akkor államosított Uhri testvérek KFT. autókaroszeria-gyárból lett IKARUS-gyár szociáldemokrata párttitkára voltam. Társadalmi munkában, főosztályvezetői munkakörben 1935-től voltam a szociáldemokrata párt tagja. Megvan az összes korabeli igazoló iratom, bármikor megtekinthető, nem mese vagy kitalálás.

Hogy mi történt 1948 májusában, amikor a kommunista hangadók felszólítottak, hogy a párttagságommal önként lépjek át a kommunista pártba, akkor nem lesz bántódásom: A pártközpontban Szeder Ferencet kerestem fel, aki Marosán mellett főtitkárhelyettes volt, elmondta (a felesége is ott volt), nem tud segíteni, még saját magán se és félt, hogy a Horthy-börtön után a kommunista börtönben végzi. Sajnos igaza lett, ott halt meg a feleségével együtt. Kisházi Ödön a Vasas-szakszervezet székházában fogadott, ő volt már a párt elnöke, elvitt Marosánhoz, hogy hallgasson meg. Elmondtam, mit akarnak a kommunisták, hogy hallottam, egyesül a két párt, de hogy miért kell azt megelőzően önként átlépni, ezt nem értem. Ha ez párthatározat, akkor miért nem közölték velünk?

Ő azt mondta, ez nem a párt határozata, helyi kilengésről, önkényről van szó. Hallott hasonló esetekről, de sajnos nem tud segíteni. A kommunisták már csak benne bíznak és vele tárgyalnak. Kérdeztem, akkor mit tegyünk? Ránk bízva, tegyünk belátásunk szerint.

Kisházi azt mondta a patkányok menekülnek a süllyedő hajóról. Négy évet ült, kérdezem, miért? Mert nem volt hajlandó önként átállni, hiszen jóval később történt a két párt egyesítése Marosán bejelentésével egy nagygyűlésen.

Én személy szerint máj. 7-én megkaptam szóban a pártból történő kizárásomat és írásban a vállalatnál viselt állásom azonnali felmondását. Megfellebbeztem és megkaptam Kőből elvtárs aláírásával a Nagybudapesti egységbizottságtól a határozat jóváhagyását.

Bizalmi voltam a Magyarországi Magánalkalmazottak szakszervezetében az ő és a vállalatot államosító Nehézipari központhoz fordultam segítségért, ahol fegyelmet tartottak és képviselték magukat. A vád: oroszellenesség, munkás ellenes, holott a munkásság ismert és szeretett. Akin tudtam, sokan voltak, akiken segítettem. Kommunista ellenes, nem tartom velük a kapcsolatot, elleneztem a közös pártnapokat és hasonlókat. Volt olyan kommunista párttitkár, akit azért váltottak le, mert velem jóban van, megértjük egymást. Végül semmit nem tudtak rám bizonyítani, mégis el kellett mennem, mert nekem nagy táborom van. Ha a közös pártban maradok, újból engem választanak párttitkárnak. Áthelyeztek Győrbe a Vagon-gyárba (most Rába a neve) beosztott tisztviselőnek. Ha nem fogadom el, van még hely Recskén (ez nem került be a jegyzőkönyvbe, szóban közölték). Megjártam az Andrássy út 60.-at az akkori ÁVH-t, 1956 után a győri ÁVO-t. Vigyáztak rám...

Sokan jártak így vagy még rosszabbul, akik börtönbe vagy a recski internáló táborba kerültek. Ezek jutottam eszembe a hírek hallatán.

Eszembe jutott, hogy a farkas megette a bárányt, majd belebújt a bőrébe és ott ólálkodott a nyájban, de nem tudott leszokni a húsevésről és csak mímelte a legelést. Aztán a legelső alkalommal felfalta a mellette békésen legelésző bárányt.

Jelenleg három szociáldemokrata pártot ismerek különböző néven bejegyezve a bíróságon. Mind a három vezetőjét ismerem. Ők is engem. A tagjaik közül is ismernek. Ezek nem a régi szellemű szociáldemokraták, nem munkáspárt, aki magában foglalná a bérből-fizetésből élőket, képviselné az érdekeiket, nincs országos jelentőségű programjuk. Eltávolodtak Kéthly Anna szellemiségétől, csakúgy mint Kovács László úr pártja a kommunista munkás-eszmétől. A Horn-kormány nem szüntette meg a kiemelkedő fizetéseket, hanem fokozta azokat még a sok százmilliós sikerdíjakkal, milliárdokat szereztek különféle társaságok kétes üzletekkel, bankárok segédletével, jó összeköttetésekkel.

Hogy egy bankvezér 16 milliót kapjon csak azért, mert feljebb került a pénzügyminiszteri székbe? Miért kellett kifizetni milliárdos összegeket a Vektor 1000-es ügyvédi iroda, Tocsik-féle társaságnak csak azért, hogy az önkormányzatok megkapják jogos járandóságukat sikerdíjként?

Mi, akik végigszenvedtük a világháborút, felépítettük a romokból az országot, végigéltük az 56-os időköt és borzalmakat és alacsony nyugdíjjal kezdtük a nyugdíjas éveket, havi 2 %-os emeléssel értük be az egyre dráguló árak és szolgáltatások mellett. Behozták az ÁFÁ-t a bőlcsőtől a koporsóig mindenki egyformán fizet a koldustól a milliárdosig, azzal a különbséggel, hogy a jövedelem nem áll arányban a kisnyugdíjasok, bérből, fizetésből élők és a milliárdosokéval. Egyformán fizetünk 100-120 forintot egy kiló kenyérért. Ezeknek semmi közük nincs a szociáldemokrata életszemlélethez vagy a gazdasági meggondolásokhoz, az egyforma közteherviseléshez. Közmunkát végeztünk, aki nem tudott dolgozni, közmunka-megváltást kellett fizetnie. Jegyezni kellett „Terv”-, „Béke”-kölcsonöket, amit ahogy romlott a pénz értéke, részletekbe kaptunk vissza. Voltak „kommunista vásárnapok”, amikor önként, ingyen dolgoztunk. Hányan emlékeznek ezekre az időkre, akik most politikusnak mondják magukat és nagy lehetőségük van a pártjuk révén vagyongyarapításra? Ki tudja, mit hoz még a jövő, hiszen ezt 1998-ban írtam... (1945-ről beszélek.)

Mivé lettél ember?

Sokszor elgondolkodom azokon, amik még megmaradtak az emlékezetemben a hittan órákon tanultakból. Bizony régen volt és már nem emlékszem szó szerint, de a lényeg megmaradt az eszemben. Isten mindenhol van, mindent tud, mindent lát, mindenható és megbocsájtó. Hát ezekkel van nekem gondom, mert tovább menve: a saját képére és hasonlatosságára teremtette az embert, de előzőleg 6 napon át teremtette a világot és a 7.-en pihent. Bár ne tette volna, mert szerény véleményem szerint csak összezsáptá, de nem végzett tökéletes munkát. Vajon miért nem? Azért, hogy mi azt mondhassuk, 6 nap alatt teremtette, de úgy is néz ki? Inkább dolgozott volna még egy-néhány hétig...

Nem értem, hiszen ő mindenható, miért nem teremtett egy tökéletes világot, ahol nincsenek különböző színes bőrék, elmaradott népek, rablók, gyilkosok, egymást leigázó népek, nyomorékok, éhezők stb. Ki tudná felsorolni a rengeteg hibát? Az, hogy saját hasonlatosságára teremtette az embert, nem tudom, hogyan értelmezendő. Melyik nép hasonlít rá, a fehér, a néger, a sárga vagy talán mindenki olyannak látná – ha látná – mint saját maga? Nem értem.

Szegény Ádámot meg Évát kikergette Gábiel arkangyallal a paradicsomból, de miért? Mert az az egy alma csak ürügy lehetett. Miért kellett abból akkora cirkuszt csinálni? Hát nem ő teremtette az asszonyt kíváncsivá? A kígyóval hogy értették meg egymást ebben az alma-ügyben, azt sem értem? Namármost miért kérdezte szegény Ádámtól, hogy hol van? Hiszen ő mindent lát, láthatta hol van! Lehet, hogy ezt Ádám nem tudta és azért válaszolt ilyen balgán – elbújtam, mert félek tőled. Gábielnek meg minek kellett a lángoló kard? Talán sötét volt a paradicsomban? Végül, ha már kikergette őket az Isten meztelenül – mert az a pár fügefalevél csak nem számít ruhának – miért kellett úgy elátkozni külön-külön; Ádámot, hogy arcod verejtékével keresd a mindennapi kenyered, bár tudtommal még csak nem is volt kenyérük, majd Évát, hogy fájdalommal szülje a gyerekeit?

Eddig a hittan órán tanultakból – persze ezt a római katolikus egyházra értem – most rátérnék az ezekből eredő kételyeimre, mert szerintem mindenből van kivétel, talán azzal kezdeném: Azt, hogy kiűzettünk a paradicsomból, már nem is reklamálom, de hát az átok nem vonatkozik-e mindenkire egyformán? Arcod verejtékével keresd a minden napi kenyered – így szólt az átok. Mindenki úgy kereste és keresi? Biztosan tudom, hogy nem. Amióta írást ismer az ember, bármilyen nyelven is maradt ránk, a feltárt sírok és egyéb fent maradt emlékekből megállapítható, hogy mindig voltak olyan emberek, akik nem a minden napi kenyérért, hanem a hatalomért verejtékeztek. Ez azóta is így van! Vannak olyan emberek, akik a minden napi húst könnyebben szerzik meg, mint mások a kenyeret.

Az ember szabad akaratot kapott az őt teremtő istentől. De mit ér a szabad akarat, ha mások abban megakadályozzák és ránk kényszerítik a saját akaratukat, mert ők a hatalmasak. Köszönöm azt a szabad akaratot, ahol ezer gátló körülmény és személy irányítja az ember sorsát. Az emberek nagy többségében van veleszületett rossz tulajdonság, az említett kényszer megtanítja az embert arra, hogy ha az erősebb eltapossa a gyengét, aljas fondorlattal elvegye amiye van, hogy pénzt szerezzen, mert pénzért az ördögöt is meg lehet venni. Hányszor látok gyönyörű fiatal nőt idős, rossz kinézésű ember oldalán, akinek autója, villája, pénze van, a többi már lényegtelen. A pénzért az igazságot is meg lehet vásárolni, nagyon ritka a kivétel. Aki az igazat hangoztatja, az életben szinte semmire sem viszi, sőt üldözik. Hogy hogyan hurcolnak meg ártatlan embereket ügyvédek segítségével, hogyan játszanak ki embereket csak azért, mert jóhiszeműek, hova tudnak a szabad akaratú emberek lesüllyedni, ezekre írok le az életből vett példákat minden szépités vagy hamisítás nélkül, ahogy megtörténtek. A neveket és foglalkozásokat formálom át csupán, de nem minden esetben.

Még szegedi diák koromban hallottam, hol volt az első bedobós automata: Dorozsmán, a rendőrőrsön. Bedobtak egy féltéglát az ablakon, kijött egy rendőr az ajtón. Ez régen volt.

Most, október 23-án Budapesten, még vidékről is autóbusszal hoztak ötezer rendőrt vízagyúkkal, botokkal felfegyverkezve. Miért? Hogy megvédjék ezt a rendszert. Ütöttek, rúgtak, vertek földön fekvő embereket is. Rákosi még azt mondta, idézem a múltból „Legfőbb érték az ember!”. Itt a bizonyíték a hazugságra. Akkor is kínoztak halálra embereket, verték, amíg alá nem írták, amit ők akartak, a halálos ítéleteket, mert a vérbírónak elég volt az aláírt „beismerés” ahhoz, hogy meghozza a halálos ítéletet. Jelenleg ez legalább megszűnt. Van viszont nagy korrupció, harácsolás, a nemzeti vagyon elherdálása, emberek jogtalan meggazdagodása, a kizsákmányolás. Még a bíróságot is befolyásolják, akár életveszélyesen is megfenyegetik, családjukkal együtt. Így a „nagy halak” megússzák enyhébb büntetéssel vagy anélkül.

A két háború között a Szociáldemokrata Párt és a szakszervezetek sztrájkot szervezve vitték a dolgozó népet az utcára. A gyárak bezártak, a dolgozók nem mertek dolgozni. Mit csinált a rendszer vezetése? Lovas rendőrökkel kardlapoztatta a dolgozókat és próbálta szétoszlatni. Mellékutcákba hajtották őket, de ha még így sem tudták feloszlatni a népet, hívták a katonaságot. Ekkor írta a ma már alig ismert Várnai Zseni ezt a verssort „Ne lőj fiam, mert én is ott leszek!”. Ő is szociáldemokrata volt. A kivézenyelt katonaság nem lőtt, csak esetleg a levegőbe, az 1945 előtti időkben.

Tizenhat éves diák voltam, amikor egy falubeli volt iskolatársam – két évvel idősebb – felkeresett és mutatott egy papírt, ami arról szólt, hogy a Maros másik oldalán levő Püspöktele (ma Maroslele) határában levágott és kúpokba rakott kender van raktáron egy meghatározott földrészről. Aláíró, az ispán. Én megnéztem, volt ugyanolyan papírom, lemásoltam, az első nem sikerült, de a második nagyon hasonlított az eredetihez. Azt mondta, írdál ílyet négyet, de a dátumokat ő mondta. Én akkor megkérdeztem – mit akarsz ezekkel csinálni? Azt mondta, majd meglátod. Elmúlt vagy két hét, megjelent, hozott egy nagy darab szózott szalonnát és pénzt. Meglepődtem – mi ez? A papírt, amiket írtál, beváltottam. Ez a gyerek húsz évesen beállt csendőrnök, Makón csendőr-altiszti iskolába járt és csendőrtiszthelyettes lett Kiszomborban.

A faluban lakott egy elég jómódú ember. Egy Kajti nevű kocsmában megismerkedett egy gazdag marhakereskedővel, aki Lengyelországba is szállított marhákat lábon, mivel nem voltak állatszállító járművek, mint ma. Együtt ittak és ez az ember megkérte, vigye el őt Makóra kocsival, tizenkét kilométer. A fizetéskor látta, mekkora köteg pénz van a belső zsebében egy bőr valamilyen. Rögtön ráállt az alkura, mibe kerül a fuvar. Ez az ember soha nem ért Makóra. Makóra hídon lehetett átmenni a Maroson, de ő a híd alatt a Marosban fejezte be az életét. Ott találták meg a halászok, a szája a saját nagy zsebkendőjével volt betömve.

A kiszombori csendőrség nyomozott az ügyben. Megállapították, ki vitte Makóig. Aranyórát, gyűrűket látott a kocsmáros, elmondta azt is, kivel mulatott. Házkutatásokat tartottak a gyanúsítottnál, de semmi bizonyítékot nem találtak. Azt állította, hogy Makón a Fő téren szállt le a kocsijáról, ő pedig visszafordult és elment haza, az asszonya is igazolja. A pénz, az aranyóra, az aranygyűrűk eltűntek, úgyhogy bűntény történt, az nem kétséges, de bizonyíték nincs, ki rabolta ki, hogy került a híd alá a vízbe betömött szájjal örökre titok maradt. Évekig figyelték ezt az embert, lassan gazdagodott, vett lovakat, egy-egy hold földet, de hát ez nem volt bizonyíték. Volt egy nagy darab leánya, őt megválasztották bírónak a falubeliek. A leányát a szomszéd községben levő csendőrségtől egy fiatal csendőrtiszthelyettes vette feleségül. Ettől fogva megszűnt a figyelés és egyre jobban gyarapodva jólétben halt meg. Titok maradt, ki ölte meg a gazdag kereskedőt kirabolva.

Kiszomborban élt egy plébános pap, aki igencsak szerette a nőket, de azok is őt. Ivott, jól élt a nagyközségben, elég jól élt gazdasszony nélkül. Azt mondta az embereknek, főleg a

férfiaknak: ő csak addig pap, amíg a templomban gyóntat, miséz, keresztele, házasulandókat ad össze és a temetkezési szertartást végzi. Utána ő is férfi, akinek vannak ösztönei, vágyai a női nem iránt. Hogy mennyire volt, azt bizonyította, hogy halála után kiderült, nem hiába gyanúsítottak hat fiatalasszonyt, hogy viszonyuk van a pappal, mindegyiknek lett egy gyereke a paptól, mindegyikre hagyott pénzt, betétkönyvet névre szólva. Lett belőle válás, de volt férj, aki azt mondta: most már úgyis felneveltem mint az enyémeiket, ez legalább kapott is valamit; az asszony mellett én is félreléptem nem is egyszer. A pap hatvanöt évesen meghalt. Az utóda eléggé szégyellte, hogy ilyen parókia maradt rá. Talán azt hiszik a hívők, hogy ő is követi az elődjének az életmódját. Neki volt segédlelkésze és gazdasszonya, aki elvégezte a takarítást, főzött, mosott rájuk, csirkét-kacsát nevelt és a parókiához tartozó kertben dolgozott a pappal együtt.

Nade ma is vannak könnyűvérű, pajzán lányok-asszonyok – lásd egyéjszakás kalandok. A minap a Magyar Nemzetben olvastam, honnan származik a celeb név? Már pár éve van popsztár, megasztár – hova lehet fokozni? Jött a celeb. Na de honnan? Leírom én: Egy pajzán leányka azt mondta egy idős papnak: Tisztelendő bácsi jöjjön, puncifikáljon nekem misét. Az öreg pap szégyenkezve lehajtotta a fejét és azt mondta: – Nem tudok én már leányom csak celebrálni. – Hát innen, hazánkból és nem Angliából származik a név, celeb. A Magyar Nemzet az angolokra tippel, én nem.

Na már most volt egy korábban egészségügyi miniszternő, aki celeb lett. Mindnyájan, még Győzike is, Fekete Pákó, az ország színe-java, akik a tv-nek is állandó szereplői, ők például babráltak, vihetek volna egy vizit-díj automatát Afrikába, az őserdőben milyen jól mutatott volna. Ő egyébként a két háború között kegyelmes asszony lehetett volna. Ha nem hiszi, kérdezze meg az őseit. Úgy kezdődött a kérvény, hogy „Főméltóságú Miniszterasszony, kegyelmes asszonyom”. Ez volt a címzés. A többi máshol megírtam.

Ott volt Benkő Dániel lantművész, aki miatt már a lánya is szégyenkezik. A tv-ben láttam, ott se tagadta meg magát, megmutatta amiye van, a meztelen valóságot különböző pózban a jelenlevő hölgyeknek is. Na de lett is felháborodás, de nem a nők részéről. A férfiak háborodtak fel, hogy ez már mégiscsak sok, ki kíváncsi erre? Győzike például a bemutatott hímvesztőt hervadt uborkához hasonlította. Úgy látszik ő még nem látott fel nem vágott uborkát. Fiatal zsenge uborka lehet ilyen, de öregedő uborka, ha ilyen lett volna a velencefürdői kertemben, hát gyökerestül kihúztam volna a földből és a szemétre dobtam volna. További jó celeb babrálást kívánva maradok tisztelettel: az író.

El kell oszlatnom azt a hiedelmet, hogy istentagadó és vallást üldöző lennék. Mindenhol van selejt, mindenhol van egy kis élet hála istennek. A vallások általában – főleg az ifjúságot – csak jóra, tiszteletre, szeretetre, egymás megbecsülésére és becsületes életre tanítanak. Persze kivétel az a vallás, ahol azt tanítják, hogy a megölt ellenség a halála után a másvilágon őt szolgálja, ide tartozik minden hitetlen, aki nem az ő vallásához tartozik. Sokan elhiszik, felrobbantják magukat abban a hitben, hogy a másvilágon ők nagy urak lesznek és boldogan élnek. Mit lehet ez ellen tenni? Én még emlékszem, a két világháború között a kórházak többségében apácák, keresztény, református, egyéb vallásúak voltak a nővérek. Nem volt hálapénz, csak az orvosoknak, ami már akkor is volt. Az apácák pénzt nem fogadtak el, csak esetleg kisebb ajándékot. Ma már sajnos nem így van, a nővérek keresete kevés a megélhetéshez, ezért elvárja ő is a hálapénzt.

Én elnézést kérek a papoktól, ezt ők csak így tanulták. Nem hiszek az emberiség leszármazásában, Ádámtól és Évától, hiszen az utódok vérfertőzöttek volnának. Nem beszélve arról, amit máshol már megírtam a sokszínű, nyelvű, vallású vagy vallástalan emberiségről. A majom leszármazást meg arra hagyom, aki ezt kitalálta. Lehet, hogy ő attól származott. Állítólag az isten az emberek szabad akaratot adott és ezzel ma is sokan visszaélnek. Hiszen

egy rossz, kizsákmányozott országban élünk. Itt van a mennyország, a purgatórium és a pokol is tele meggazdagodott ördöggel. Idejutottunk mi emberek: Ma már az is szerencsés, aki munkából és nem lopásból tartja el magát és családját. Jó is volna, ha az isten rendet teremtene az általa épült világban.

Bp. 2008 november

Álom, álom, édes álom!

De hol vagyok én ettől? Rossz alvó vagyok, éjjel három-négy órakor ébren vagyok. Ritkán írom le, mit álmodtam, de most leírom:

Egy sajtóterméket olvastam álmomban. Nem a Népszabadságot, mert abban nem jelenhetett volna meg. Azt olvastam, hogy megalakult a Pest megyei milliárdosok által alapított „Magyarországi Milliárdosok Szabad Szagszervezete”.

Ez már valami, végre a milliárdosok kiállnak a nép elé nyíltan, nem titkolva a vagyonukat (csak az eredetét) és elmondják, milyen védelmet kérnek a jövőben maguk és családjuk, rokonaik részére. Megalakult a szaglászó részleg. Hogy mi a teendője? Elsősorban szaglászni, hol van lerohadt, lerohasztható ingatlan, gyár, bank (ebből ma is sok van), egyéb, például ipari-kereskedelmi vállalat, sajtó, rádió, tv. és még sok minden százmilliókat-milliárdokat hozható tevékenység. Hol vannak a beruházások, főleg a milliárdos államiak? Nekik ott a helyük, hiszen örök igazság, pénzt csak pénzzel lehet szerezni. Na nekik van. Itt kell összetartani és elhalászni mások elől. Erre kell beállítani a „szaglószervek”-et. Ők a felelősek ezek megszerzéséért.

Van még egy másik szervezet: „Honnan fúj a szél”. Nem semmi.

Figyelni kell Moszkvából, már úgy érzik elhanyagolható, holott nem igaz, hiszen most látom a tv-ben az ukrán-orosz gázvitát, ami bennünket is érint. Már most csökkent a gáznyomás, hiába prédikál az SzDSz-es milliárdos gazdasági miniszter. A tény az több, mint a jelenlegi magyarázat. A különböző kormányzatok eladták a víz-csatorna, gáz, villany műveket külföldi vállalkozóknak, akik követelik a beígért hasznot. Biztosan fizettek is külön ezért az áron felül, de kiknek? Ez örök titok marad! Külföldön ma is legális az üzletszerzői jutalék, kik jutnak ehhez ebben az országban? Egy esetről tudok.

Kis üzlet volt. A vörös báró, Horváth Ede a győri Vagongyár vezérigazgatósága idején öt évet kapott, mert nem írta alá, hogy átadja a Magyar Nemzeti Bank részére a francia bankban lévő üzletszerzői jutalékát. Az öt évi börtönt leülte. De hol vannak a milliárdos üzletek üzleti jutalékai, ajándékai? Kik kapták meg? Még soha nem hallottam róluk. Kik ezek az urak vagy elvtársak, akikből gazdag emberek lettek? Ez csak kis hal volt.

Ma már senki nem tudja, nem is akarja tudni, hogy voltak, akik a régi kommunista rendszerben ingyen másoktól elkobzott nagy vagyonokhoz jutottak. Kik ezek? Ha ők már nem is, az utódok még élnek közöttünk. Övék a hatalom és a dicsőség ma is. A balga nép támogatja őket, de erről majd később...

Honnan fúj a szél? Jelenleg Amerika és baráti országairól, például Izraelről nehéz elhinni, pedig így van. Soha nem tudjuk letörleszteni a zsidóságnak, amit a németek okoztak nekik, hiszen egy kis idétlen nyilas csoport német segédlettel vett részt ebben. Akik megmaradtak 1945 után beléptek a kommunista pártba, ahol ők lettek a hangadók. A gazdag zsidóság időben elvitte a vagyonát főleg Amerikába. Sajnos nekem is volt egy zsidó barátom, sőt család, akik áldozatul estek.

Nade itt az Európai Unió. Hát honnan fúj a szél? Szélirányba kell állni, honnan várhatunk segítséget, pénzt, sok pénzt. Anglia, Francia-, Németország? A többi kevésbé érdekes, hogy onnan mi várható. Várjuk a külföldi beruházásokat, azokon is lehet keresni a belépéskor. De az üzemelésüket adókedvezményekkel kell támogatni, mert ha nem, továbbviszik oda, ahol olcsóbb a munkabér és kevesebb az adó. Világos? Itt megmarad a munkanélküliség, meg a nyomor a népnek.

Egy másik dolog az, hogy kik kormányozzák az országot? Ez egy nagyon fontos dolog, sok pénzt, energiát és népbutítást kell ehhez elvégezni. Az nyer, akinek ehhez több pénz, több agitátor és akinek a média a tulajdonában van. Mire kell törekedni? Megszerezni a tv, rádió, sajtó minél nagyobb részét, azok irányítását és azon keresztül a nép butítani. Lásd Győzike show-műsort, a Való világ, Heti hetes és egyéb műsort, amelyek a tényleges, valódi világtól messze állnak. De sorolhatnám, az ország tele van sztárokkal, veszik is a lemezt, de a szüleik éheznek és ők csak akkor jönnek rá, hogy szamarak voltak, amikor saját lábukra kell állni és eltartani egy családot. Ezt tapasztaltam a saját családomban is. Jól meg kell gondolni, mi is a való világ és ne éljünk az álmok világában, a színes gázbuborék hamar szétpukkan és marad a sötét valóság. Persze én is tévedtem, ha szüleikről gondoskodnak: Amikor szegény anyám reggel elmondta, hogy milyen rosszat álmodott, apám azt mondta – ne aludj, akkor nem álmodsz.

Budapest, 2008 december

Ajánlás

Az Úristen azt mondja Szent Péternek, gyere nézzünk körül a világban. Dél-Afrikából eljöttek Magyarországra, éppen Kádár mondta a beszédét, amit így kezdett:

– Pártunk és kormányunk nevében beszélek, elvtársak.

– Ez mi?

– Kádár tart beszédet.

– Ki az a Pádár? – kérdezi Szent Pétert az úr.

– Az nem Pádár. Hiszen Pádár Lali egy győri fiatal cigányprímás, aki a nők kedvence. Nekik húzza, amit húz.

– Melyüket húzza?

– Nem melyüket, a talpalávalót húzza, amire táncolni lehet. Kádár meg a magyar miniszterelnök.

– Na arra is lehet táncolni, amit az beszél. De nézzük azt az öregedő Vöröst, ez mit csinál?

– Írogat, de senkinek nem kell az írása.

– Mit írogat?

– Verset, prózát. Az a baja, hogy amit leír az mind igaz. Ezért nem kell senkinek. Ha írna a sok huncutságról, amire röhögni lehet, már híres író lehetne.

– Na majd később meglátogatjuk – mondotta az Úr. Bár ne tette volna.

Szent Péter az úrnak panaszodik, hogy ő soha nem volt nővel, csak egyszer, bár ne lett volna. Nem hiszik el, ami Máriával történt. Az utódról azt mesélik, hogy a Szentlélek a ludas, aki megszállta. Azóta már sok nőt megszállt a Szentlélek, mert soha nem derült ki, hogy ki az igazi apa. Mária Heródes szolgálólánya volt. Máté evangélista már megjövendölte, hogy a zsidó királytól vár gyereket. Ezért kerestette Heródes Betlehembben és sok gyereket leöletett, nehogy az ő trónját követelje, mint a király elsőszülött fia, de szerencsére nem volt a leöletett gyerekek között. Az utód mégis mint király halt meg, végül is keresztre feszítették. Én meg Szent Péter lettem, ő meg Szűz Mária, akihez sokan fohászkodnak, amikor bajban vannak.

– Jó ez nekem, uram?

– Nem tudom, Péter, de te lettél a köszikla, akire a római katolikus vallás épült, nem elég ez neked?

Hová lett Kádár? Megöregedett, már nem emlegeti a pártot vidéki tájszólással partnak, ami lehetne a Duna vagy egy tenger partja, de a párt az más, az szent és sérthetetlen. Ha az a kommunista párt, amit a zsidók találtak ki és a világot szerették volna meghódítani ezzel a párttal. De szerencsére nem sikerült, mert közöttük is éltek gazdagok, más felfogású emberek, akiknek a pénz volt az isten, akit a szegény zsidók megtagadtak vesztükre.

Jött egy osztrák félzsidó vagy egész zsidó leszármazott német fűhrer, aki elhatározta, kiirtja a teljes zsidóságot, de neki is csak a szegény kis zsidókat sikerült eltüntetni, de azokból is maradt túlélő, mint a kommunista pártokból. Ezt nyögjük ma Magyarországon, ahol nyomorban élünk az ő jóvoltjukból.

Volt egy választás. Dávid Ibolya jóvoltából a kommunisták az SzDSz-szel kerültek hatalomra, ma is ott vannak, ez az ország baja. Ibolyka azt hitte, ha egyedül indul a választáson óriási sikerre számíthat. Tévedett! Az ő pártja még egyszer nem jut hatalomhoz, belső harcok dúlnak, de ebből semmit nem tanul. Ezzel segít a kommunista hatalom túlélésének érdekében. Vajon miért?

Lehet, hogy utálja Orbán Viktort személyesen, én nem tudom. Talán ezért nem egyesül a hatalom megszerzésének érdekében a pártjával. Én személy szerint azt mondtam dr. Vaskor úrnak: amíg maguk huzakodnak Orbán Viktorral, nem csatlakoznak a jobb oldalhoz és belovagol a kommunista párt, ami be is következett. Jó ez maguknak?

Most itt az eredmény, a rossz tanácsadóira hallgatott. Még egyszer csak akkor lehet miniszter, ha visszatér a jobb oldal támogatásához, akár tetszik, akár nem. Nincs más kiút, mint egy jobb oldali összefogás a mai hamis országot tönkretévő hamis próféták ellen. Az országot tönkretették a maguk hasznára. Hatalmas vagyonok jöttek létre, az ország tele adóssággal, nyomorral, szegénységgel. Az ő részükön nincs kiút, mert még mindig a dolgozó réteget zsarolják, hogy megtarthassák a maguk milliárdosos uralmát. Mikor ébred fel a nép, meddig tűri ezt a kizsákmányozási rendszert? Nem színészi tehetséggel megáldott szónokra van szükség, aki hetet-havat ígér, végül tovább emelkedik a nyomor. Tettekre van szükség, de olyanokra, amik az országot ismét felemelik.

Én a Heródes-Mária történetet 1935-ben hallottam, amikor is visszakerültem Pestre – Angyalföldre, a szülővárosomba. Ennek már több, mint 70 éve. Az biztos, hogy a katolikus vallás széthullott és ebben része volt a szűzen születésnek, amit ma se hisznek el sokan.

Az I. világháború után akkora volt az ország szegénysége, sok vagyon vesztett, sok állás-, munka nélküli került az utcákra a falukban is, ahol akkor éltem. Bevezették a szegénységi bizonyítvány rendszerét, a földnélküli napszámból élő parasztság kérésére. A kérelmet a falu képviselő testülete bírálta el, a bíró aláírta, a községi jegyző kiállította, fellebbezni a főszolgabírónál lehetett. Különböző segélyre jogosult, különösen a téli időben a család, amikor nem volt napszámos munka, akkor kértek szegénységi bizonyítványt. Ingyen volt orvosi-kórházi ellátás, gyógyszer és temetési segínyt kaptak a visszavonásig.

Ez a rendszer ma a polgármesteri hivatalokra hárulna a városokban is. Kiderülne, ki vállalja felajánlással a szegénység támogatását a képviselő testületben. Nagyvárosokban a kerületi polgármesteri hivatalra tartozna.

Mivel elburjánzik a megélhetési bűnözés, ajánlanám meghirdetni a „legbűnösebb város” cím meghirdetését, kiemelve az etnikai hovatarozást, így lehetne megvizsgálni ennek az okát és keresni rá a gyógymódot a lakosság érdekében, hogy megszűnjön vagy legalábbis kevesebb legyen az ilyen eset.

A bérből-fizetésből élő alsó osztálynál, a közép- és felső-legfelsőbb osztálynál, a nyugdíjasoknál meg kellene állapítani az alsó és legfelső fizetési összeg minimumát és a plafont, ami ma az égig ér. A nyugdíjasoknál figyelembe kellene venni ki mennyit töltött el, vagyis fizetett SzTK-t és nyugdíjjárulékot a munkában. Ennek megfelelően kapjon nyugdíjat.

A Medgyesi-kormány ezt nem vette figyelembe. A nyugdíjas kapott néhány százalék emelést és egyszeri kifizetésre 19000 forintot, mondván ezt Orbán előző kormánya elvette a nyugdíjasoktól. A közalkalmazottak kaptak 50 %-os emelést függetlenül a kifizetésűség és magasfizetésűség figyelembevételétől, akkor amikor a felsőbb réteg kiemelkedő milliós – több milliós fizetésből éltek. Akár 7-8 milliós fizetéseket, akik osztalékot, prémiumot, ki tudja még mit kaptak több helyen betöltött tanácsadó, igazgató vagy akármilyen beosztásban. A végkielégi-

tésük több milliót, 10-20 vagy még több milliót tesz ki ma is. Mit kap egy munkás ha kirakják a munkahelyéről, mert tönkrement a gyár?

Mindezt nem vette figyelembe a Medgyesi-kormány, ebbe rokkant bele az ország. Nagy vállalatok mentek tönkre a felsőbb vezetés hatalmas fizetései és a rendelések elmaradása miatt, holott nekik kellett volna gondoskodni külföldi megrendelésekről is, aminek utána kell járni, mert nem hullik ölükbe. Ez vonatkozik azokra is, akik 100 %-os fizetésemelést kaptak.

Nézzék vissza, a Rákosi-korszakban egy jó szakmunkás többet keresett, mint egy tisztviselő vagy beosztott mérnök. Az országgyűlési képviselők fizetés nélkül ülészttek, társadalmi munkában végezték – legtöbb gyár, bank vagy egyéb igazgató volt, ahonnan megkapta a fizetést, de nem ilyen kiemelkedőt. Ha ma azt látná, a mai fizetéseket a felső rétegnél, belehalna ijedtében, hova sülyedt egy kommunista munkáspárt.

Kik felelősek az ország ipara, a nagy iparvállalatok megszűnéséért? A Weiss-Manfréd csepeli, győri Vagon- és Gépgyár, Mávag, Ganz, Óbudai Hajógyár, Láng gépgyár, MOM, Ikarus-autóbusz gyár, Ózdi Kohászati Művek, Dimávag gépgyár és még sorolhatnám, megszűnt. Minden gyártmányukat külföldről hozatjuk be valutáért. Hová lettek ezek dolgozói? Az utcára kerültek, holott ezek a gyárak a külföldi rendelésre gyártottak-szállítottak. A cigányság nagy része az építőiparban és a gyárakban segédmunkásként dolgozott, most munkanélküliek.

Szaporodnak a pénzügyi adókedvezményt élvező külföldi vállalkozások, amíg a kedvezményt kapják. Ha megszűnik, bezárnak, továbbállnak más országba, marad utánuk a munkanélküliség. Kinek jó ez?

Az adózó kisipar, a kiskereskedelem tönkrement a magas adó és helyiségbér miatt. Ezáltal is fogy az országot eltartó adófizetők száma. A mezőgazdaság szánalmas állapotban van. Behoz a kereskedelem külföldi húsokat, tejet, gyümölcsöt, tápszereket, permetező szereket magas áron, a hazai áru, például a hazai alma alacsony árú, ami haszon van, az nem a termelőé, hanem a kereskedőé. Az állattartás nem kifizetődő. A búza, kukorica és egyéb mezőgazdasági termék ára a külföldi áru ki- és behozatala alapján kerül megállapításra. A parasztság életkörülménye is eszerint változik, nem az előnyükre. Így ott is folyamatban van az elszegényedés. Hova jut el ez az ország, ez az elszegényedett ország, ha egyre fogy az adófizetők száma, de ugyanakkor nő a milliárdosok haszna és táborá?

A nagy Magyarország még Európa éléstára volt. Milyen hibákat követett el az uralkodó rendszer? Csak egynéhányat említek, például hova került, kiknek a zsebébe az orosz állam-adósság? A kormány átadta a behajtás jogát, az természetben, árukban történt a hozzájuk közelálló vállalkozóknak. Mi került ebből az államkasszába? Senki nem tudja, a kormány talán igen. Hozza nyilvánosságra, kiknek volt hasznuk ebből?

Hová lett a szakszervezeti vagyon, a vállalati is az állami üdülők eladása révén? Kik vették meg, milyen áron, hova folyt be a pénz? A szakszervezeti díj a fizetés 1 %-a volt, amit a munkavállalók béréből levontak. Akkor kié volt a szakszervezeti vagyon? Ebből a munkások, tisztviselők által befizetett pénzből tartották fenn az üdülőket, ahol a szakszervezeti beutaltak beutaltak – voltak, akik fizették külön a szakszervezeti díjat, a tagdíjat – üdülhettek mérsékelt fizetés ellenében. Ez is megszűnt. Az Ibusz által olcsón lehetett külföldre utazni nyugatra is, már csak kiemelkedő fizetéssel vagy magánvagyonnal rendelkezők utazhatnak. A mai fapados repülőutak ezekkel nem hasonlíthatók, az Ibusz külföldön olcsó, elfogadható áron szervezett teljes ellátást és idegenvezetést a nyugati államokba is. A mai utazási irodák ezzel nem azonosíthatók.

Az országot kiárusították áron alul, korrupciós módon, sokan meggazdagodtak, akik ebben részt vettek. Hova lett a pénz? Ma tele van az állam adóssággal, ugyanakkor sokan meggazdagodtak, milliárdosok lettek. Kik a felelősek ezekért? Ugyanakkor megállíthatatlan a pénz-

romlás. Szerencsétlenek lakásvételre, építkezésre felvettek valutában kölcsönt. A tv-ben láttam, 60 ezer család nem tudja a felemelt kölcsön kamatát és törlesztését fizetni az euro-svájci frank égbeszökő napi árfolyama miatt és az árverezések miatt félnek-rettegnek az adósok. Ugyanakkor Gyurcsány vagyonadóval fenyeget. Nem tudom, mit talál még ki, kutyaadót ne, mert akkor tele lesz az ország kóborló kutyákkal, amiből már ma is sok van az elszegényedés miatt.

A magyar bankok is felemelték a hitelfeltételeket. Mi lesz az elárverezett, lakás nélkül maradó családokkal? Az utcára kerülnek? Ők nem mind tehetnek arról, hogy a felvett valutakölcsön forintértéke a pénzünk romlása miatt a másfél összegre emelkedett. Miért nem a 100 milliós vagyonnal rendelkezőknél – az értékösszeg emelkedése arányában – vetnek ki vagyonadót? Volt már épületadó kísérlet, kudarcba fulladt, miért?

Vannak kiskapuk. A gazdagok nem akarnak fizetni. Mindig és meddig fizessenek a bérből és fizetésből, de leginkább a kisfizetésből élő középosztály fizessen és tartsa el a nyugdíjasokat, akik már megfizették az eltartási díjat vagyis ma nem eltartottak. De itt vannak a munkanélküliek és a magatehetetlen alsó osztály, akiket el kell tartani. Ez minden rendszerben így volt, voltak rászorultak, de nem élösködők.

Én ajánlanám a szegénységi bizonyítvány mai rendszeresítését és bevezetését a valóban rászorulóknak, amit az önkormányzatok helyi képviselőinek kellene kiadni és ellenőrizni, valóban rászorul-e? Ezt a kisebbség belső megjelölésével azért tenném szükségessé, mert ellenőrizhető lenne a néparány, mennyien szorulnak eltartásra. Ez nem zsidó vagy cigány és egyéb nemzetiségi kérdés, kiderülne a lakosság milyen rétege mennyire rászorult az eltartásra.

Más kérdés, hogy megoldatlan a naponta emelkedő munkanélküliség, főleg a cigányságot sújtja, akik a többséget adták a tanulatlan segédmunkásokból főleg az építőiparban. Vissza kellene állítani a megszűnt magyar nagyipart, hogy ne szorulnánk autóbusz, villamos, vasúti szerelvények importjára, valutát takarítanánk meg az országnak és munkahelyeket adnának az egyre szaporodó munkanélkülieknek. Itt kerül szóba ismét a mai adórendszer megváltoztatására ösztönözni kellene a magyar gyáripár helyreállítását. Jelenleg a külföldi érdekeltségek kapnak adókedvezményt, miközben működik a feketegazdaság, ami ellen eredménytelenül folyik a harc. Rengeteg külföldi áru jön be az országba, ellenőrizhetetlen a minőségük, a hazai ipar és kiskereskedelem és kisipar tönkremegy, bezár, mert nem bírja fizetni a hatalmas üzlethelyiségbért és az adókat, amiket rendszeresen fizetni kell. Elsőbbséget kellene adni a kereskedelem minden fokán a magyar termékeknek, ha kell, magas védővámval, ahhoz, hogy megélhetéshez jusson a termelő és gyártó hazai ipar. Az iparban és kereskedelemben foglalkoztatottak adóját csökkenteni kéne ahhoz, hogy a foglalkoztató ne menjen tönkre. De van még egy igen nagy probléma, az alkalmazottak, de főleg a vezetők fizetésének a problémája. Ma olyan magas a felső vezető réteg fizetése, nem beszélve a prémium, osztalék és egyéb mellékfizetésről, a végkielégítések 10-20 vagy 30 milliós vagy még több szerződésben biztosított összege, szemben a termelőmunkát végző munkásokéval. Talán itt kellene egy plafonösszeget megállapítani, hogy eddig és ne tovább. Volna vezetésre alkalmasabb, mint most, aki ezt elvállalná, mert ez is egyik oka a vállalatok, közintézmények tönkremenésének. A bankok is ide tartoznak, hiszen milliárdos haszonnal dolgoznak a kisbefektetők pénzéből. Kitalálták a kezelési költséget, az állami kamatadót, mindenért fizetni kell, ha pénzt veszek ki, ha pénzt utaltatok át és ki tudja még milyen címen vesznek el a megtakarított, bankban tartott pénzem után alacsony kamat ellenében. A bank meggazdagodik, én és a kisbefektető meg nyomorgok, de meddig?

Most visszatérek az Úristenhez, ha lehet, úgy látogass meg, hogy vénségemre adjál valamit, de ha nem tudsz adni, legalább ne vegyél el tőlem, mint tetted az elmúlt 2008-as évben, de ezt az évet is így kezdted velem. Elvetted szegény feleségem, pedig szegénykém úgy szeretett

volna hozzám hazajönni, meggyógyulni, nem engedted meg neki. Én az egyik bajból ki sem kerültem és kerülök, már ott a másik. Hát meddig adod még? Itt vannak a fiatal milliárdosok, őket látogassad Uram, ilyen és ehhez hasonló dolgokkal, ne engem a 94-ik évemben, nem szenvedtem én már eleget? Szent Péter is tanúsíthatja, ha körbenéz még, neki is sok lenne. Nagyon szépen kérlek, erre a kis időre, ami még nekem hátra van, adjál nyugodalmat, békességet és egészséget, hiszen én életemben mindenkin segítetttem a környezetemben és nem bántottam senkit. Előre is köszönöm, ha meghallgattál.

Bp., 2009. febr. 5.

Anyu, a lányod vár haza

Ki ne ismerné a jellegzetes budai várba vezető utakat? De ha valaki netán még nem járt volna ott, hepehupás öreg gránit kockákkal kirakott lépcsős utcák csak este gázlámpa világítással, mintha az elmúlt századból felejtették volna itt azokat. A kertekből öreg fák lombjai bámulnak az öreg utcákra. Szombaton délutántól idegenforgalmasak vasárnap estig, hétköznap csak az ott lakók vonszolják föl magukat. Kevés az idegen, aki a várba igyekszik. Többnyire az autókön és autóbuszokon mennek a kíváncsiskodók a szórakozni vágyók. Az öreg házak kerítései is a környezetbe illők, zöld mohás düledező, kőfalak alig akad itt-ott egy-egy vasrácsos kerítés, azon belül felújított emlékház. Nyári estéken kedvenc találkozóhely a szerelmesek számára.

Szeptemberben történt egy hétköznap délután, egy házaspár igyekezett felfelé egy ilyen várba vezető utcán, közöttük egy 9 éves kisleány. Nem fogták egymás kezét, egymás mellett bandukoltak. A kislány a lehullott faleveleket rugdosta. Az utcaseprő rájuk köszönt – Kezét csókolom, jó napot művész úr! Megjött az ősz! – mondta a fejével a sárga levelek felé bólintva.

– Jó napot Jóska bácsi. – válaszoltak egymás után – elég hamar szólt a férfi:

– Juditka. Te nem tudsz köszönni?

– De igen. Kezét csókolom! – hadarta a kislány, azután tovább rúgta a leveleket. Egy ideig szótlánul haladt tovább. A nő törte meg a csendet.

– Emlékszel, tíz évvel ezelőtt, amikor elvettél, ugyanezen az úton mentünk a várba, akkor te akartad, hogy menjünk. Nem így mentünk, szorosan karonfogva és volt téma egész úton. Nem is tudom, hogy miről tudtunk annyit beszélni, de beszéltünk, nem úgy, mint most. Most már nincs témánk, szótlánul ödöngünk egymás mellett. Nem beszélve arról, alig tudtalak kihúzni hazulról. Pedig hidd el, én is vágyom az utcára az emberek közé, utálom az örökös négy falat, az egyedülletet.

– Mondd, Eszter! Te nem tudod megérteni, hogy ha haza jövök, fáradt vagyok és nincs kedvem sehova se menni? Piknikezni akarok, még a barátnőid is untatnak, unom az embereket, utálom az összejöveteleket, ami nálunk napirenden van.

– Akkor miért nem akarsz sétálni a városba?

– Mert tudom, hogy mi a vége; menjünk be valahova, mert fáradtak vagytok, éhesek, szomjasak, most a gyerekek pisilni kell és hazaérünk este 12 órakor. Hát én ezt unom. Ha levegőzni akarsz, elviszlek kocsival a hegyekbe, de ott meg neked nem jó, mert ott nincs presszó meg vendéglő.

– Úgy beszélsz mintha az egész életem a presszóban, vendéglőkben tölteném.

– Ha rajtad múlna, ott is töltenéd.

– Te meg nem mennél gyalog, csak kocsival még a WC-re is, ha lehetne.

A kislány vetett véget a kínos vitának – Anyu, mikor érünk már föl a várba? Én olyan szomjas vagyok.

– Hát ez az – szólt az apja – menjünk sétálni, az első saroknál már fáradtak vagytok és még te beszélsz a kocsiról?

– Ki beszél itt fáradságról, a lányod szomjas.

– Jó, ha felérünk, majd bemegyünk valahova, addig egy szót ne halljak.

Szótlatlanul sétáltak tovább a Bécsi kapuig, itt a kislány megszólalt – Apu hova megyünk inni?

Az anyja dühösen szólt rá – Majd meglátod, addig fogd be a szád. Jóska, te most ne legyél dühös, próbálj nyugodtan meghallgatni, elvégre rólad van szó.

– Sejtem, összejövetel. Milyen címen essünk túl rajta?

– Hát, ha nem tudnád, születésnapod van holnap, de veled nem lehet beszélni. Hidd el erről én nem tehetek, mert ma délután jelentkeztek Miciék, meg Nádasék, holnap este feljönnek gratulálni. Lehet, hogy mások is jönnek. Nem zárkozhatsz el, főleg a munkatársaid figyelmessége elől.

– Ismerem ezt a figyelmességet.

– Én meg a te cinizmusod.

Miközben vitatkoztak a Bécsi kapuhoz értek. Eszter bal felé tartott.

– Hova akarsz menni?

– Van itt egy presszó, a lányod szomjas.

– Érdekes, te már azt is tudod, hogy van itt egy presszó, pedig most mondtad, nincs öt perce, hogy tíz évvel ezelőtt jártál itt velem, de talán valaki mással mégis jártál erre, ha ilyen pontosan tudod, mi hol van.

Eszter meglepetten nézett rá, de egy pillanat alatt kész volt a felelettel: – Azért még nem kell ide jönni, hogy tudjam, mi van a várban. Vannak ismerőseim is, akik pontosan tájékoztatnak még másról is.

– Másról is? Mi az a más?

– Van más is, amit te nem tudsz és én tudok, pedig nem voltam veled ott. Nem ez az egyetlen hely. Most bemenjünk vagy nem? Ha nem tetszik, menjünk, ahova te akarsz.

– Jó, akkor menjünk a Pest-Budára.

– Menjünk, ha neked az tetszik.

Odaérkezvén a gyerekeknek egy málnát, maguknak egy feketét és bort rendeltek. Rövid ottlét után, a félig fogyasztott italok kifizetése után, tovább indultak a Halász bátyára, majd onnan haza.

Másnap mozgalmas nap kezdődött. Eszter fodráshoz ment először, ahol az ilyen esemény előtt kozmetika, szőrtelenítés, arcmasszázs, szőkítés, manikűr stb. vette kezdetét. Utána a szokásos presszóban a fekete egy kis pletyivel. Délutánra maradt a bevásárlás. Hogy Juditka hogy jön haza az iskolából, az mellékes lett. Lényeg bor, rövidital, fekete és szendvics legyen. A férj hazajövelekor viszont nem volt még vacsora. A férje kérdésére Eszter felháborodottan válaszolt – Ördög vagyok én? Egész nap fodrász, bevásárlás után szaladtam, Judittal foglalkoztam, a vacsora készítésére már nem maradt időm.

– Mit foglalkoztál Judittal, amikor én haza jöttem még itthon sem volt. Valahol a szomszédoknál várt bennünket. Most mit vacsorázunk?

– Igen, én vártam rá, de estig nem várhattam. Vacsorára van hideg, felvágott és sajt. Holnap esztek meleget, de most siessetek fürdeni, átöltözni, közben elkészítem a vacsorát, mert rögtön jönnek a vendégek.

Elsőnek Nádasék érkeztek, egy fél liter konyak és egy szál lilium társaságában.

– Gyerekek, ne hülyéskedjétek – szólt Jóska – a konyakot csak megértem, de a lilimot nem. Főleg tiszta fehéret. Mi vagyok én? Ifjú kurtizán?

Mindenki nevetett. Nádasné megjegyezte – Ha kívánod, utólag festünk rá itt-ott lila pettyeket, hogy stílszerű legyen az egyéniségednek megfelelően.

A második vendég érkezett, egy orvos házaspár, a férj sebész főorvos, dr. Szamos a feleségével. Ők semmit nem hoztak, ellenben rettentően szidták a pocsék közlekedést, ugyanis éppen eladták a kocsijukat, így kénytelenek voltak autóbuszra jönni, az nekik szokatlan, főleg a zsúfoltság miatt.

A harmadik házaspár is megérkezett közben. Újfalusiék, akik a szomszédban laktak, egy üveg borral. Ők voltak leginkább beavatva a születésnap-i összejövetelbe. Rövidesen vita fejlődött ki az autóbusz utazást illetően. Újfalusi mint régi autóbusz utazó, elmesélte egynéhány utazási élményét. A legutolsó eképpen szólt:

– Ma reggel az ötösre a Mária térnél feltolakodott egy öregasszony. Kövér volt és egy nagy kosár a kezében. Hangosan követelte: – Tessék beljebb menni, mert a lépcsőn lógunk. – Egy férfi megjegyezte: – Akkor minek tetszett felszállni ekkora kosárral?

– Mit, ez magának kosár?

– Jó, hogy a szekrényt nem hozta magával.

– Ez nem szekrény kérem, csak kosárka.

A legközelebbi megállónál többen akartak felszállni. Ő volt a leghangosabb: – Hova akarnak felszállni, várják meg a következőt, nem látják, hogy nincs hely, tömve van a kocsi?

Egy férfi, aki a lépcsőn állt, dühösen fordult felé – Hallja maga vén festékes láda. Ne szavaljon, hanem menjen beljebb, mert más is akar utazni. – Mire a többi utas is felhőrdült:

– Hiszen az előbb maga volt a leghangosabb, hogy a lépcsőn lógnak. Maga miért tolakodott?

– Mert a munkába sietek.

– Mit gondol, más bálba megy korán reggel? – kérdezték az utasok közderű közepette.

– Hát ezek az utazás örömei. – fejezte be Újfalusi.

– Ezt nem tudjuk mi megszokni – szólt Szamosné – Ugye Béla? – Majd Újfalusinéhoz fordult – Nektek nincs kocsitok?

– Nincs, de nem is hiányzik. – válaszolt Újfalusiné.

– Nem is volt?

– Nem.

Szamosné elhúzta a száját, majd a háziasszonyhoz fordult:

– Mi már maradunk a kocsi mellett, igaz, Eszter? Én alig várom, hogy meglegyen az új kocsink.

– Szokás dolga – válaszolt Eszter. – Én megvolnék kocsi nélkül is. Van kellemetlen oldala is. Ha az ember valahol jól érzi magát, nem vezethet kocsit.

– Ez is egy szempont, de vegyük a külföldi utakat. Oda megyünk nyaralni, ahova akarunk és nem vagyunk időhöz, útvonalhoz kötve.

Csöngettek, újabb vendégek érkeztek, még egy orvos házaspár. Ezzel be is fejeződött a vendégek várása, akiket Eszter várt, együtt voltak. A nők a belső szobába, a háziasszony a konyhába a kislánnyal, a férfiak a hallba foglaltak helyet. Előkerült a boros palack, megteltek

a poharak és az is kiderült rövid időn belül, voltak, akik nem is tudtak a születésnapról, amire állítólag saját jószántukból jöttek. Node se baj, vannak feleségek, akik helyrehozzák a szépség-hibát. Ők tudtak róla, csak meglepetésnek szánták a férjeiknek. Megérkeztek a szendvicsek, a háziasszony a kislányt bevitte a szobájába és megkezdődtek a születésnapra köszöntések. Akkor kezdődött a tv-nézés, még kevés helyen volt, igen drágán. Itt már volt. Szegény kislány nem nézhette, mert az zavarta volna a vendégeket. Ő a szobájában volt a játékaival, egyedül. Nehezen aludt el a nagy ricsajban, ami végbement a születésnapon. A két orvos házaspár hamar elment, de a többi maradt, ittak és röhögtek a szomszédok bosszúságára. Arra ébredt fel, hogy nagy csörömpölés van, tányérok estek áldozatul, anyja-apja ordított, ez így nem mehet tovább, ordította az apja – mire a felesége – Ez nem is megy, én megyek. – Felöltözött, bevágta az ajtót és elment.

A kisleány másnap hiába kereste az édesanyját, többet nem látta. Az apja azt mondta, ő se tudja, hol van. Hiába kereste a szüleinél, a barátnőinél, senki nem tudta, hol van. A férfi beadta a válókeresetet a bíróságon. A kisleány csak sírt. Ő volt a legnagyobb vesztes. Cédulákat írt, mindenkinek adott az utcán és elszórta – Anyú! A leányod vár haza! Judit

Hiába várta, nem látta, csak a válás után, de a bíróság az apjának ítélte, ott élt az apja új nejevel, a mostoha anyjával, aki szép volt, jó volt, de nem helyettesítette az édesanyját, annak ellenére, hogy az többet foglalkozott vele, mint az édesanyja, aki néha eljött érte. Volt rá eset, hogy egy-két napra elvitte. Az apja nagyon elfoglalt volt, nem sokat törődött vele. Neki ez a születésnap volt a maradandó emlék, az édesanyja elvesztésének a napja. Idősebb korában sokszor megsiratta ezt a napot, sírt, amikor eszébe jutottak a cédulák – Anyú! A leányod vár haza! Judit

Utóirat

Most hívott telefonon a keresztlányom, aki Gödöllőn él a családjával és mint óvónő dolgozott. Azt mondta – Drága jó keresztapucikám! Megtaláltuk az interneten az írásaidat, az Életutam címűt hangosan olvastam a családnak és abban írtad, hogy itt voltál mint szegedi cserkész 1933-ban a cserkész világtalálkozón. Elhozunk a nyáron ide, hogy lásd, hol táboroztatok 75 évvel ezelőtt. Az az erdő már nincs meg, de emléktábla van, ahol ez a tábor volt. Teleki Pál is szerepel, mint az akkori magyarországi főcserkész, volt külügyminiszter. A verseid inkább engem érdekelnek. Találtam egyet, amit már megemlítettem a polgármester úrnak, szeretném felolvasni egy nemzeti ünnepnapon. – A vers címe Feltámadunk vagy Emlék, ezt pontosan nem mondta el telefonon. Még 1931-32-ben Ferencszálláson írtam, amit Kukutyinnak csúfoltak szegedi diák koromban. A férje átvette a telefont – Jövünk érted a nyáron, a fiam vezeti a kocsit és elviszünk, mindent megmutatunk. Gödöllő összes nevezetességét, még a volt királyi kastélyt is.

Azóta még egy hírt hallottam. Dávid Ibolya a pártja részéről Habsburg Ottó fiát kívánja Bokros elvtárs után másodiknak jelölni, aki már egyszer leszerepelt, mint egyik bank vezérigazgatója. Felvett 16 milliót mint végkielégítést azért, mert átült a pénzügyminiszteri bársony székbe, hogy silány fizetéssel, ott nyomorogjon. Hogy mi lett a csomag vége, a ma élők is tudják. Ugyanezt veszi át a mostani milliárdos miniszterelnök, de nem csomag formájában, más neve van. Megszorítás az alsóbb dolgozók és nyugdíjasok részére. Ők ugyan nem kaptak 50 % emelést az uralomra jutás után, de a párt nem feledkezik meg róluk, a terhet nekik kell viselni, hiszen ők vannak legtöbben, ne élőködjenek egy szegény ország nyakán. Tetszettek volna belépni a pártunkba, most kaphatnának hűségjutalmat.

Gödöllőn ünnepnap lehet az a nap, amikor odalátogat a még élő író-költő, az egykori szegedi Koháry István cserkészcsapat tagja visszatér a volt táborba, ahol a világ cserkészei táboroztak a 75-ik, inkább 76-ik év augusztusában. Én még élek. Vajon hányan élünk még a nagyvilágban? Nagyon kíváncsi lennék. Sokunkat elvitt a második világháború; béke poraikra.

Bp., 2009. márc. 10.

Régmúlt idők emlékei, meg a jelen

Ki emlékszik 1942 szeptember elejére? Akkor történt, szép napos idő volt, amikor először jelentek meg az angol-amerikai bombázó repülőgépek. Aki akkor élt, ledöbbsent, ilyet még senki nem látott – nem hallott, ahogy végigdübörögtek a főváros felett. Utánuk mi maradt, romok, alatta halottak, néha egy-egy túlélő sebesült. Már volt légó-riasztás, a szirénák ordítottak, mindenki sietett a legközelebbi légó-pincébe, hogy életét mentse. Az első feleségemmel a Hármashatár-hegyen végig néztünk egy ilyen támadást. Szörnyű volt, hatalmas robbanás, amit mi nem hallottunk, de láttuk a villanást és az utána felcsapó füstoszlopot. Így kezdődött a második világháború, amit saját szemünkkel láttunk, de már akkor a fiatal férfiak közül sokan mint behívott tényleges katona az orosz fronton harcolt, nem önszántából. A saját öcsémet én búcsúztattam a Józsefvárosi pályaudvaron, marhavagonban a legénység mint a zsidók, akiket vittek, a legtöbbjét haláltáborba. Ez se volt más az ottani télben.

Mi történt 1945 után? Egy példa: Megszűnt a Víg utcai, a Conti utcai műintézetek sora, ahol a hölgyek árulták magukat, nem kilóra, egy-egy alkatrészüket adták bérbe órákra. Most elmentek rendőrnek, néhányan a börtönből szabadult vagány férfiakkal, sok nő lett az akkor még csak ébredező városban talált taxin soffőr. Akkor lett az első nóta

Taxi Manci dudál,
gyalog Marci megáll – az utcán énekelték a földi halandók.

A rendőrök kaptak egyenruhát, de fegyvert nem, gumibottal szerelték fel őket. Dúlt a fosztogatás, a nők megerőszakolása, a vetköztetés orosz, bulgár, román katona és magyar bűnözők közreműködésével.

Az élet akkor indult meg, amikor a légó-pincékből feljöttek az emberek és megkezdődött az élelem beszerzés. A lóhús közfogyasztási cikk lett, a méltóságos úr asztalán is, a megmaradt kiszolgáló személyzet jóvoltából. Ők vágta ki a húsos darabokat a félig nyúzott lótetemekből. A falusi emberek már nem pénzért, ruhaneműkért, arany ékszerekért adtak élelmiszert. Sokan mentek falura kerékpáron, gyalog. Vasúti forgalom még elvétve volt, ahol a síneket rendbe rakták és maradt egy-két gőzmozdony. Esténként felidéztek a boldog békeidőt, a Horthy-korszakot az akkori történeteket – ezekből idézek:

Juliska felébred a hangos beszédre, figyel. Reggel kérdezi az édesanyjától

– Anya, mi dőlt el az éjjel?

– Mi a fene dőlt volna el?

– Ne mondja már kend, hát akkó mért mondta az édesapámnak, hogy ezt már hat ökörrrel se löhet fölállítani, ha semmi nem dült el?

Na, maguk mit gondolnak, mi dült el? Főleg a nők a szakértők...

A tanító Budapesten kérdezi a gyerekeket, a Budaiaikat is, hogy nevezik a szüleik otthon, az apu az anyut? Mihez hasonlítják? Milyen nyelven?

Az első gyerek azt mondja – Az én apukám állatnyelven, mert azt mondja anyukámnak, drága szép galambom, édes kisgerlém.

– Nagyon jó. – mondja a tanító. – Hát nálatok hogy mondja az apád?

A kérdezett azt mondja – Nálunk virágnyelven becézi anyut apu.

– Mi az, hogy virágnyelv?

– Hát például azt mondja, hogy drága szép virágszálam, tearózsám, tiszta liliomszálam és csókolja az anyámat.

A következő gyereket kérdezi a tanító, mire az azt mondja:

– Nálunk a gyümölcsnyelv járja.

– Mi az a gyümölcsnyelv? Ez valami számárság!

– Édesanyám éjjel két órakor jött haza. Felébredtem a nagy kiabálásra. Azt ordította az apám, hogy hol voltál te bűdös ringló? Én rögtön tudtam, hogy ez nem lehet szilva, mert a mienk besztercei és nem bűdös.

Más: – Mi a legjobb az ébredő tavaszban? – kérdezi a tanító. Az első diák válasza:

– Tanító bácsi, a bogrács-gulyás, amit az apám főz a szabadban és ott van a sok vendég, esznek-isznak, még danolnak is.

– Jó-jó, de van-e ennél jobb is?

– Van – mondja az egyik, már nagyobb nebuló – Például a friss tavaszi uborkasaláta, idei libasülttel vagy kacsasülttel.

– Ez is jó, de van-e még ennél is jobb kora tavasszal?

Móricka jelentkezik, emeli a kezét.

– Na, Móric, mondd mi az?

– Tavasszal az ébredő erdőben baszni Juliskával a friss fűben.

– Fúj, te disznó, azonnal takarodj haza, hozd ide az üzenő füzeted és küld be apádat. Téged addig ne lássalak.

Hazamegy Móric, néz az apjára, aki megrökönyödve kérdezi:

– Hát te mit keresel itt? Miért nem vagy az iskolában?

Móric odanyújtja az üzenő füzetet és mondja:

– Azt mondta a tanító, menj be hozzá, addig látni se akar. – És elmondta szóról-szóra, mi történt. Móric papa végighallgatta, majd így szólt:

– Menj vissza, mondd meg a tanítódnak, hogy jobbat én se tudok. De ha neki ez nem jó, akkor ő egy nagy buzi, én pedig egy buzival nem állok szóba! Nem megyek az iskolába.

Egy kisgyerek, még selypítve beszélt, állt a Víg utcában egy ház előtt, ahol a lányok az utcán sétáltak. Észrevette, hogy két kutya áll a pinceablak előtt. Nézte őket és egyszer csak azt látja, az egyik felkapaszkodik a másik hátára és erősen lökdösi az alatta levőt. Egyszer csak akkorát lökött, hogy mind a ketten beestek a pinceablakon. Odaszaladt az ott sétáló hölgyhöz és azt mondta:

– Kujva néni, beesett a jeklám a pinceablakon – és elmesélte, hogy mi történt.

Juliska nagylány lett. Egy alkalommal elindult a városba. Az úton egy lovaskocsi érte utol. Jóska bácsi volt a kocsis, kérte Juliskát, szálljon fel a bakra, van mellette hely, mert messze még a város. Juliska felszállt. Huncutság motoszkált a fejében és egyszer csak azt kérdezte:

– Jóska bácsi. Mit adna nekem, ha magának adnám, ami a bugyimba van itt elől?

Jóska bácsi feltolta a kalapját, ránézett Juliskára.

– Azért? Nem adnék egy fillért se, de egy jó belevalóért odaadom ezt a kocsit két lovastul.

A cigányt a falusi réten érte a vihar. Meztírláb, a feneke kivolt a kopott nadrágból, egy szál ingmaradékban érte a szakadó eső. Hatalmas égzengés, villámlás, rémületében kereste, hová bújhatna. Végre meglátott egy jókora szénaboglyát, odafutott, fúrta be a fejét, közben így imádkozott:

– Drága jóistenkém, csak a fejem-hátam ne verje az eső, ha seggembe a ménkő csap is bele. – A boglya másik oldalán egy csikós ült, aki meghallotta a cigány imáját, felkelt, elővette a karikás ostort, egy nagyot csördített vele, majd megforgatta, a csípős végével csapott is a cigány fenekére, aki úgy beugrott a boglyába, hogy a feje a másik oldalon ment ki és azt mondta:

– Drága jóistenkém, hát mán veled viccselni se lehet?

Ezzel le is zárom a múltat, itt van a jelen és a reménytelen jövő; lesz-e lopott vagyonadó? Ez nagyon lényeges, mert többsége milliárdosé. 45-ben amikor kijöttünk az óvóhelyekről csak romok maradtak ránk. Most meg Rózsadombon és egyéb helyeken, vidéken is hatalmas kastélyok vannak árammal működő kapukkal. Honnan van ez a gazdagság és az őrző-védők?

A mai magunkfajta öregek, akkori fiatalok, közmunkában építettük újra a lakóházakat, utakat, vasutakat, most 80.000 forintban állapították meg a nyugdíjas 13. havi díjunk maximumát. Bezzeg gyárak, közalkalmazott vezetők fizetése lehet 7-8 millió, amit több helyről kapnak, ahol tanácsadók, társak vagy bármik lehetnek, sok milliós végkielégítéssel, ha netán megszűnne a munkahelyük. Hol vannak a munkások? Ők mit kapnak? Megszűnik a munkahelye, keressen másikat, de hol? Ez van ma. A mamutfizetéseket miért nem lehet visszafogni, egy normális szinten tartani ebben az elszegényedett országban? Mutasson jó példát a kormány és a parlament, ne a kisfizetésűeket sújtsák újabbnál újabb adókkal.

Mink újraépítettük az országot, amit szétbombáztak az angolok, amerikaiak, ami megmaradt, szétlőtték az oroszok. Most kapjuk a jutalmat a még élő öregek, pedig még én 13 évet rádolgoztam feleségestől a nyugdíjra, aminek fizettem a járulékát, kaptam is évi 2 % emelést még a Kádári időkben. Most már teher vagyok az országnak, úgy bánnak velem. Nem szabad megöregedni, mert lám az büntethető.

A mai kor utódaira nem maradnak viccek, hanem a kormány részéről tett népnymorító, kapcsolódó intézkedések, pedig a mi időnkben is volt szegénység.

A napokban láttam a tv-ben egy adást, ahol született két gyermek a házasságból, a férj, egy fiatal ember azonban kiszemelt magának egy gyermek leányt, akit magáévá tett. A leány, aki maga is gyerek, akinek iskolapadban volna a helye, láthatóan gyereket vár. Az asszony ennek ellenére ragaszkodik volt férjéhez az anyja felháborodása ellenére. Bejön a leány, aki büszkén vallja, hogy ő szerelmes a fiatal úrba, nem érdekli, hogy nős és gyermekei vannak. A feleség is vallja, szerelmes és ragaszkodik a férjéhez. Bejön a hős fiatalember és amikor a műsorvezető azt kérdezi, itt a leány, aki tőle gyereket vár és itt a felesége, akinek van tőle két gyermeke, válasszon végre. A hős maga elé bámul – Nem tudok választani. – Mert mind a kettőt szereti. Az anyós ledöbben, elmondja a leányának, nem először csalja meg, mit akar ettől a felelőtlen alaktól. Végre a gyerekes anya az, aki lemond a további együttélésről. A kislány boldogan bújik a hőshöz, tizennégy évesen azt sem tudva, hogy egy családot tett tönkre.

Nekem eszembe jut, gyerekkoromban történt egy hasonló, majdnem hasonló, mert ott a leánynak első esete történt meg az igazgató-tanítóval, akinek volt két gyermeke. Az igazgató a 14 éves jól fejlett lányt bent tartotta az iskolába az osztályteremben. A gyerekek közül ezt észrevették néhányan és ott maradtak az iskola ablaka alatt. Az ablakokba felkapaszkodva végignézték, mi történik a leánnyal. Elmondták a leány anyjának, aki biciklire ült és elment,

elmondta a csendőrségen. A csendőrök rögtön jöttek és a községházára hívták a tanító urat, majd begyűjtötték a tanúkat. Medvecukrot kapott, aki tanúvallomást tett, elmondta, mit látott.

Az igazgató-tanító felesége a két gyerekével azonnal elköltözött a tanítólakból, a férj kiskorú megrontásáért börtönbe került – nem a tv-képernyő elé – igaz, akkor még ilyen nem volt. Új tanító került a helyére. Most meg mi van? Nem az első eset, hogy gyerek lány szül, miközben még ő is felelőtlen gyermek. Ilyen időket élünk. Hol voltak a lány szülei?

A napokban nem vettem be altatót, úgy feküdtem le. Ez azt jelenti, hogy nem alszom mélyen, álmok lepnek meg. Most is ez történt, álmodtam egy szörnyűséget. Azt álmodtam, hogy pénzügyminiszterünk, országunk büszkesége, aki tsz.-ben is dolgozott, felkiáltott:

– Hol van az Áfa-kulcs? – Elvesztette, szaladt a főnökéhez a táskáját lóbálva mint a megvadult bika és leszegte fejét. Szerencse, hogy nem volt előtte kamera, mert azt is feldöntötte volna – Főnök-főnök nagy baj van!

– Mi baj van, édes alattvalóm? Összedült a világ? Már csak ez hiányzik. Mit akarsz nekem elmondani?

– Azt, hogy a kulcs, az Áfa-kulcs elveszett. Hogy nyitjuk ki az ország pénzszekevényét? Tudom, hogy üres, de hátha van benne még valami. – Neki volt igaza, addig feszegették, amíg kinyílt, benéznek, uram-istenem, van is benne valami! Nem találják ki, mi volt benne; az Ezeregyéjszaka legszebb meséi, díszkötésben, mellékelve az újkor meséi, Dübörög a magyar népgazdaság, a volt gazdasági miniszter-milliárdos kiadásában. De volt ott még valami, az ország vezetői azt hirdették, a magyar államot csodálja a nyugat, olyan magas a népjólét az országban. Én azt gondoltam, – Adja meg az isten nektek is ugyanezt az életszínvonalat, meg főleg ugyanezt a nyugdíjat.

Ezek ketten összedugták a fejüket, összemosolyogtak, megvan a megoldás; kötelező lesz a párttagoknak ezek olvasása és terjesztése. Miközben hallja a nép ezt a sok szép mesét, elfelejti az alsó réteg, hogy éhes, a család éheznek, pedig mindenki fizeti, a koldus is, a kötelező ÁFÁ-t, vagyis mindenki fizeti az adót, amiből jól megél a milliós fizetésű felsőbb százezer vagy még több munka nélkül élőködő. De miből fizet a munkanélküli? Elmege lopni? Megélhetési bűnözésből él?

Felébredtem, végre elkezdődött valami. A nyugdíjasok, akik felépítették 1945-56-ban ezt az országot, most megkapják a jutalmukat. Csak 80.000 forintig kap 13. havi nyugdíjat, holott ezzel nyerték az országgyűlési választást, hogy ezt beígérte Medgyesi elvtárs. Nem adtak, csak egy hetet, 50 %-os emelést viszont minden hónapban megkapott a közalkalmazott, például, akinek volt ötmillió, most lett a hét és fél milliós fizetése, ott nincs határ. De van legfelül 100 %-os fizetés-emelés. Megnyerték a választást, de tönkre tettek egy országot, mert ezt az ország lakossága a tönkrement üzemek-gyárak miatt sok része munkanélkülivé vált, nem tudja kigazdálkodni. A mezőgazdaság-állattenyésztés is a csőd szélén áll, viszont jön be valutaért a külföldi áru, tej, hús, gyümölcs. Itt tartunk most, de megmentik az országot; most hallom, mert elveszik a nyugdíjasok tizenharmadik havi nyugdíját. Elég lesz? Én nem hiszem. Mikor mernek a milliomosok és milliárdosok havi fizetéséhez, vagyonához hozzányúlni, hiszen köztudott, a legtöbb esetben nem tisztességes úton jutottak hozzá, kedves elvtársak, urak? Ebben az egész ország pártállás nélkül benne van. Azon már csak röhögök, hová lettek a munkáspártok, vagy volt munkáspártok? Milliárdosok vezetik az országot, ez tény sajnos és nem vics, amin röhögni érdemes...

A 13. havi fizetés elvétele még csak ezután jöhet számításba, de én azt kérdezem, mi nyugdíjasok csak néhány százalék emelést kaptunk, de a közalkalmazottak 50 %-ot, akkor oda minek kell még a 13. havi bér? Erre nem gondolt ez a sok kormányvezető? Ki nyomorog itt, az a

hozzám hasonló 94 éves nyugdíjas, aki ledolgoztam 52 évet és levonták a nyugdíjárulékot, az SzTK-t, nem könyöradományt kérek, újjáépítésnél segítették az országot. 1945-ben volt Újjáépítési Minisztérium urak és elvtársak, ma maguk a miáltalunk újjáépített országban uralkodnak, nem érzik, hogy a még élő, hozzám hasonlóktól kaptak örökséget, most így hálálják meg? A feleségem 85 évesen meghalt, ő 53 évet dolgozott, neki már nem kell adni. Mit kaptam én utána: nincs gáztámogatás, nincs ingyenes gyógyszerellátás, mert átmenetileg megemelték a nyugdíjam. Köszönöm. Amikor egy milliárdos azt mondja, hogy ő aztán tudja, mi a szegénység, amikor a volt szövőnő édesanyja jegyezgeti a gáz- és villanyszámlát, a másik jól fizetett SzDSz-es ciánkáli tablettát ajánl annak a földi éhező halandónak, aki nem hajlandó részt venni az ő és pártja felső vezetése iránti szárny-nyalásban, hogy meg ne bukjon ez a nekik hú, de jó kormányuk, mert tudják, ha megbukik, velük buknak. Még egyszer nem lesznek miniszterek, sőt még képviselők se lesznek. Ezt a közeljövő már bebizonyíthatja még más kis pártnak is.

Most hol vagytok öreg kommunisták? Nyers Rezső – érdemes volt eladni a Szociáldemokrata pártot? Öreg hölgyek, akik végigélték az orosz-román-bolgár katonaság őket meggyalázó – leányaikat is, akik ma is élnek – elhurcolását, vagy férjeik jelenlétébeni meggyalázását, most mégis ezt az akkor kezdődött politikai rendszert éltetik. Azok utódait, a volt KISz-titkárokból lett pártvezetőket dicsőítik. Azok a volt hadifoglyok már nem élnek, talán néhányan, akik az orosz fogságban tanulták a kommunizmust, még ma is támogatják az utódló pártot, aminek már semmi köze nincs a Rákosi-Gerő-Vas Zoltán pártjához. A maiak már milliárdosok, nem dolgozó proletárok. Ma már azt se tudjuk, a mai vezető, mi is az a proletarizmus, ahol még mindenkinek kétkezi munkát kellett végezni és ezek közül választottak vezetőket. Ma már nem, ezek már nem élnek kétkezi munkából, ők okosan politizálnak, más meg munkából tartsa el őket. Lehet, hogy Kuncze úr miránk, a felesleges öreg nyugdíjasokra gondolt a cián-tabletta osztásnál? Talán jobb is lenne, nem lenne több gondunk, főleg akik egyedül maradtunk, megváltás. A kemencébe mindenkinek van hely, valaki majd csak kifizeti az utolsó gázszámlát. Sok jó színészi tehetséggel megáldott politikus, nő is, ragaszkodik a nehezen megszerzett posztjához, miközben az ország egyre mélyebbre süllyed a nyomorba. Mindenki el van adósodva, már csak az uzsorások szervezete hiányzott, a szegénység vámszedői, akár halálba is kergetheti, megvereti, elárverezi a feje fölül a házat, ügyvédet is kap hozzá, hogy törvényes legyen a hajléktalansága. Mi jön még? Szeretném még megérni az új országgyűlési választást, talán megszűnik a gyanúsítás, ami nem igaz, oktan, hogy mindenki cigány és zsidó gyűlölő ebben az országban. Még nyugaton is kerülnek a rasszizmust, holott ez így nem igaz. Vallják be az igazságot, vállalja, aki rabol, oktanul embert öl és ne általánosítsanak, hogy fajgyűlölő a magyar, mert az nem igaz. Évezredek át együtt éltünk és élünk, más nemzetek itt közöttünk élő tót, szerb, horvát és német családokkal, velük miért nincs konfliktusunk, békében élünk. Gondolkodjanak, akik ebből akarnak profitálni és ne keltsék feleslegesen a gyűlöletet. Munkahelyeket kell teremteni és nem megélhetési bűnözést támogatni. Felesleges népcsoportokat egymás ellen uszítani, mert egyet ne felejtessenek el, ez Magyarország, mindenki ezt fogadja el! Aki nem tudja ezt elfogadni, keressen más országot magának, ne itt keltsen gyűlöletet a viselkedésével, ténykedésével, mert az nemzetet bomlaszt. Nekünk magyaroknak már csak ez a kis összezsugorított ország maradt, éljünk békében és mindenki tartsa be a törvényeinket, ne csak aki magyar. Van egy olyan érzésem, hogy a vesztésre álló politikai pártok most az országgyűlési választásokhoz úgy akarnak szavazatokat szerezni, zavarkeltéssel és azt híresztelve – De látjátok, ti akármit tehettek, törvénytelenül is, mi megvédünk, mellettetek állunk.

Bp., 2009. márc. 9.